Művészet, 1980. május 39. old.

2 *Kelemen Károly:*
Jasper Johns' high school days,
grafit, tükör, 200×140 cm, 1979
(fotó Mester T.)

2 Kelemen Károly: Jasper Johns' high school days

képességét összetetté és differenciálttá tegye, illetve
a sokrétű és sokszínű alkalmazkodóképesség váljék
jévé, térszervező funkciót alapozó hatásúvá.

e tervezői-művészi program megvalósításának alapja
nti szükséglet alkotói munkát befolyásoló tartalmának
megértése. Ennek szakmai következménye a funkció-
yságére való törekvés, amely csak a környezetben lé-
zerint jöhet létre. A ma emberének életvitele pedig
tette, hogy a textil ilyen jellegű szerepkörében, a hu-
datok megoldásában az organikusan szervezett orna-
motívumkincs s az anyag esztétikai értéket közvetíteni
gének kiaknázása adhat előnyöket a korszerű törek-
rnamentika ilyetén szervezése lehetővé teszi, hogy a
ént vagy „földi" formájában oldja a sarkosan geo-
gyelmezett architektúra merevségét: kellemessé és em-
gítsa az anyag nemességében rejlő természeti tartalmak
praktikusság miatt erősen leszűkített lakó- és mozgás-
szőnyeg, amely nem hivalkodásával, de szükségszerű-
egy-egy tér hangsúlyos részévé, e században is a textil
ét idézi fel.

va tervezői útja is ezt a következetességet mutatja.
gyre közelebb kerültek az eredeti funkció mind telje-
ztéséhez. Legszebb példái ennek a leegyszerűsített csí-
szövött szőnyegek, amelyeken felidéződik az eredeti
ológia stb. Ezeken a munkákon éppen a kivitelből és
musából adódik olyan, az esztétikum eszközével köz-
, amely alkalmazkodva képes e rend törvényszerűségeit
ttatni. Valójában ezek a munkák már a szó legteljesebb
designmunkák – egymásra épülő sorozatban megvaló-
egy környezetalakítási folyamatban az optimalizációt
Az uniformizálódástól pedig éppen az eredeti hagyo-
ényesítése s a kézműipari jelleg mentesít. Németh Éva
ezen erények alapján teremtett új utat a kortárs magyar
etben, alakított ki új távlatokat a háziiparban. Bebi-
hogy korunkban az emberért s az emberekért munkát
tói program képes az alkotó szubjektum és a művészet
ielégítő választ találni.

BERECZKY LORÁND

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1979 OKT 20

ÉLET ÉS IRODALOM

Kelemen Kárály
festőművész

1021

Kelemen Károly: Király

Mi ez a büntetés?

Nyaralni kell.

Mindent abba kell hagyni. Ne lélegezni, nem élni, nem ott kel fel, ahol a Nap felkel, nem o menni le, ahol a Nap lemeg Mármint nem keleten oltani el lámpát és nem nyugaton gyújt ni fel. (Nem balra az ágy fölö hanem a szekrény mellett jobbr az ágy alatt. Ez az ideológia.)

Rohanni kell. Előbbre hozni szabad szombatokat, hogy csopo tosítsuk szabad hétfőkké. Ezált nyerünk két napot. Így le tudun lépni a forradalomból. Az üzen demokráciából. S egyúttal az egy személyi felelősségtől.

Nyitottnak kéne lenni. Mint eg házasságnak. De inkább zárta vagyunk — a kocsiba vagyun zárva. Hogy bírom ki a felese gemmel a másfél órás autóutat Mindegy. Majd nem figyelek. D az útra figyelni kell, mindig fö bukkan egy biciklis. Aki az ú széli lámpára hasonlít. Nem ütö el. Arra figyelek. Majd koncen rálok.

De lenn a Balatonon! Ott el fo gok pusztulni.

A sógoromék minden nap je lezték, hogy együtt kell. Egysze re. Fürdeni, kártyázni, vécézr

Meghívó

Kelemen Károly

Kiállítására

a Műcsarnok Dorottya utcai

termébe. Megnyitja Gyetvai Ágnes

művészeti író, dec. 17-én du. 5-kor.

A kiállítás nyitva: 1981 December

17 - 1982 január 3-ig

vasárnap kivételével

10-18 óráig

Kelemen Károly festőművész

DOROTTYA-UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM

Kelemen Károly, festőművész

KELEMEN KÁROLY

kiállítása

1981. december 17–1982. január 3.

Képei a művészetről szólnak. Olyan fotókat dolgoz fel egyéni technikájú „radírképein", melyek a modern művészet jelentős személyiségeit ábrázolják, s melyeket művészeti kiadványokból jól ismerünk, vagy az ilyen képeket felhasználó akciók fotóit. A képek kiválasztása állásfoglalás, de tagadást is jelent. Nyilvánvaló a kiválasztott momentumok jelentősége, de az is, hogy ezeket nem közvetlenül éljük át, csupán reprodukcióik fogyasztói vagyunk. A sajátos megformálás új élettel tölti meg a rögzített pillanatot, de egyben azt is érzékelteti, hogy többszörös áttételről van szó.

Megnyitó: 1981. december 17-én, csütörtök délután 5 órakor

FÉNYES ADOLF TEREM

VII., RÁKÓCZI ÚT 30.

FALITEXTIL KIÁLLÍTÁS

1981. december 13-ig

TERITÉK KIÁLLÍTÁS

1981. december 18
–1982. január 31.

Lakástextil-sorozatunk a fenti gyűjteménnyel véget ér. Iparművészeti kiállításainkat azonban folytatjuk a Fényes Adolf teremben. A következő bemutatónk:
Edények mindennapra.

Megnyílik: 1981. december 18-án, pénteken délelőtt 10 órakor.

Kelemen Károly

A Józsefvárosi Kiállitóteremben A képeslap c, megrendezett tárlaton szerepelt.

Egyéni színfoltot hoznak *Kelemen Károly* reprókból montírozott „képmásreprodukciói", „radírfestményei", akár-

Magyar Hirlap 1980/12/24/6

Wagner: Küldjön képes levelezőlapot

Kelemen Károly

KELEMEN KÁROLY MAGYAR FESTŐMŰVÉSZ nyerte el a franciaországi Canges-sur-Merben a nemzetközi festészeti fesztivál Arany paletta díjának első fokozatát. A rangos díjat először kapta meg magyar alkotó. A díjnyertes festményeket a magyar tárlatlátogatók tavaly ősszel láthatták a Műcsarnokban, Kelemen Károly kamara-tárlatán.

Magyar Hirlap 1981/o/5/o

Kelemen Károly [ ]

Kelemen Károly: Be

Szobrászat, Bp. 1979. maj.

AJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979 FEB 17

ÉLET ÉS IRODALOM

Kelemen Károly

1021

Kelemen Károly kiállításáról

★

Ezzel már érintettem is Garai költészetének egyik régi sajátosságát: azt, hogy szeret a művelődéstörténet magyar és egyetemes hagyatékához kapcsoldóni. Erre utal a költő-Zrínyit idéző vers *(Vadkan)*, az árulkodó című *Két szegénylegény beszélget* vagy a *Boldogtalan Vajda János;* az *Ovidius-levelek* és a *Thézeusz könyve* ciklus ugyancsak címével is jelzi a forrásműveket. A *Mielőtt* pedig a Jób könyve motívumából merít újabb műveltség-élményt, ismét eggyel gyarapítva bibliai vonatkozású verseinek számát.

A kultúrhistória nem pusztán példázat a legjobb darabokban, hanem az emberiség — és a nemzet —, évezredes vagy évszázados tapasztalatán alapuló tudásának mozgósítása; így is mondhatnám: az emberiség „fejével" gondolja végig személyes gondjait, szerelmeit és a legtágabban vett közállapotokat.

Különösen érdekes a *Thézeusz könyve* egyik részlete, *A Prokrusztész-kaland.* Ebben azt a legszemélyesebb vágyát énekli meg, hogy bárcsak a legtökéletesebb alkalmazkodással győzné le a kényszerítő hatalom önkényét: *„az önkény / fonák szabályát ki más / törölje el, ha nem az, / ki ép testben megállhat / alatta?!"* Ez csakugyan érdekes és ha igaz, amit egy régebbi vers mottójában idézett Lautréamont-tól (és *ezt* én is gondolom), hogy „a költészet célja a gyakor-

pszichológus. Nem kértem ugyan felhatalmazást arra, hogy legszemélyesebb dolgairól is fecsegjek, dehát magánügyei voltaképpen nincsenek. Tőle már úgyis mindenki tudja, hogy szereti a lovak, a barátok és az értelmes, visszafogott nők társaságát; békességben megfér benne a Rabelais-i hedonizmus és a filozofikus mélységű bölcselkedés, az elszánt, csökönyös hipochondria és az egészséges, ablakrepesztő nevetés.

Írásaiban — mint a szervezetben a nyomjelző anyag — ezek a képességek, tulajdonságok, vonzalmak, hajlamok általában jól észrevehetők. Legújabb, *12-es viszonylatban* című kötete is szerzőjéről árulkodik. Ezeket a fura alakokat és viselt dolgaikat csak *Abody Béla* ismeri, ezeket a novellákat csak ő írhatta meg. Szinte minden oldalon ott a hitelesítő kézjegye. A sajátosan egyéni témakör, az eredeti, csavaros szemlélet s az egyedi fekvésű hang egy különös és különleges művészi személyiség eddig is ismert portréját rajzolják újra. A könyv tehát nem szenzáció. És ez igen vonzó benne. Abody — Abody maradt; nem ad mást, csak mi lényege. Az írások megbízható módon tartják az elvárt jó szintet, ismét hozzák az egyenletesen jó formát, azt a teljesítményt, amellyel akár dobogóra is lehet kerülni.

Az olvasó nem csalódik: ebben a — sorrend szerint tizenegyedik — kötetben garantáltan abodys történeteket kap. Élvezetes, fifikus sztorikat, megrendítő drámai novellákat és, nem utolsósorban, körmönfont állatmeséket, amelyek természetesen emberek-

nemcsak róluk szólnak. Az egyedi alkatok egyedi cselekedeteiben mindig van valami több, valami általános és általánosan megszívlelendő. A szereplők a keretet jelentik a képhez, amelyet tiszta világításban, figyelmesen kell nézni.

Természetüknél, jellegüknél fogva legnyíltabbak, legszókimondóbbak a kötet állatmeséi. Az ajánlásban ezt írja róluk:

„Szerző öregszik, egyre pragmatikusabb. Ezért destruktív hajlandóságait a maga ravaszdi, tán egyik góbé ősétől örökölt módszerével így éli ki. Úgy csinál, mintha állatmeséket írna. De azért megmondja, hogy álállatmesék. Mert nem hazudós, csak gyáva."

Ami azért túlzás. Inkább így fogalmaznék: Abody Béla a légynek se akar ártani, illetve csak annak, amelyik már túl szemtelen, túl idegesítő, túl fertőző. Ha ugyan ennek az irtószerekre immunis fajtának szóval, írással egyáltalán ártani lehet.

Pintér tamás

ÉLET ÉS IRODALOM

Kelemen Károly

1021

Kelemen Károly:

Duchamp szemtől szemben

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRKÖZTŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

n —
fegy-
meg-
hazai
bete-

eg —
l —,
véle-
iócs-
nk —
tikát-
s fel-
— az
lalom
dalo-
ndjon
fogu-
ényt".
A la-
egyen
l szól
óljon
s, ne

talmi vázlatok tenertétel
együtt — számomra mindi
zöltek (közölnek) valami
geset, amire én nem kap
eléggé a fejemet, nem
elég érzékeny.

Pedig nem tartozik a
sekre is ügyelő, minden
rekvést, rögeszmét tü
megértő, divatos szóval
kritikusok közé. Elle
Nemcsak beismeri, de t
túl is hangsúlyozza az
mérsékeltségből (ahogy öniróni-
kusan mondja: földhözragadtsá-
gából) eredő korlátozó-szelektáló
hajlandóságát. Nem titkolja, hogy
többnyire süket fülekre talál ná-
la az ötletpróza, a lirizálás, a túl-
zó formakísérletezés, a stílbravúr,
a bűvészkedés a szerkezettel, az
önimádó írásmámor, az aforisz-
tikus bonyolultság, a poentírozó
viccelődés, a szenytelen narráció,
a gépies dialogizálás, a „beha-
viourista generálszósz", a tételes-

nya nem fordítja ki köznapi jo-
zánságából. Nem válik fennkült-
té, kijelentgetővé, erőlködővé at-
tól, hogy gondolatait írásba teszi.
Nem egy kritikáját először csak
hallottam ÉS-beli Küszöb-rova-
tának szerkesztése közben, egy-
egy beszélgetésünk alkalmával
szinte szórul szóra úgy, ahogy
pár nappal később megírta. Nyu-
godt siklású, könnyed és tartal-
mas mondataival tehát mindig
azt fejezi ki, amit akar: a *pále-*

Kelemen Károly

Kelemen Károly:
Duchamp szemtől szemben

Élet és Irodalom, Bp. 1979. márc. 17.
XXIII. évf. 11. sz. 12. lap.

zoltek (közölnek) valami lényegeset, amire én nem kaptam föl eléggé a fejemet, nem voltam elég érzékeny.

Pedig nem tartozik a rezzenésekre is ügyelő, minden fróli törekvést, rögeszmét türelmesen megértő, divatos szóval „nyitott" kritikusok közé. Ellenkezőleg

kusan mondja: földhözragadtságából) eredő korlátozó-szelektáló hajlandóságát. Nem titkolja, hogy többnyire süket fülekre talál nála az ötletpróza, a lirizálás, a túlzó formakísérletezés, a stílbravúr, a bűvészkedés a szerkezettel, az önimádó frásmámor, az aforisztikus bonyolultság, a poentírozó viccelődés, a szenvtelen narráció, a gépies dialogizálás, a „behaviourista generálszósz", a tételesség, a képletszerűség, a modellálás, a könnyedkedés, a léhaság, a lötyögés, a valószínűtlenség és az igénytelenség — bárkit kap is rajta fróink közül. És csakugyan: kinek-kinek rögtön szóvá is teszi a kisiklásait. Hernádinak, Mészölynek, Moldovának, Szabó

sem vennénk őket, de A látogatóban bosszantanak. S ez nem csekély elismerés." Illés Endre Örvények közöttjéről: „Már-már szeretném valami tévedésen rajtafogni: ne legyen a példa oly elérhetetlen.")

Szemlélete hitelességét nem-

nya nem fordítja ki köznapi józanságából. Nem válik fennkölttté, kijelentgetővé, erőlködővé attól, hogy gondolatait írásba teszi. Nem egy kritikáját először csak *hallottam* ÉS-beli Küszöb-rovatának szerkesztése közben, egy-egy beszélgetésünk alkalmával szinte szórul szóra úgy, ahogy pár nappal később megírta. Nyugodt siklású, könnyed és tartalmas mondataival tehát mindig azt fejezi ki, amit akar: a *véleményét*, amiben aztán nem lehet megingatni.

Őszinte szókimondásával néha ellentmondásra is késztet. Nekem kétszer támadt vele vitám olvasása közben. Előbb akkor, mikor

Kelemen Károly, grafikus

Új kiállítások a fővárosban

Több új kiállítás nyílik meg a jövő héten a fővárosban. A Helikon Galériában december 16-tól mutatják be 12 kortárs képzőművész felkérésre készített levelezőlapjait *Karácsony—újév* címmel. A lakástextil-sorozat zárókiállításának ad otthont a Fényes Adolf Terem. A december 18-án megnyíló *Terítékek* című tárlat január 31-ig várja az érdeklődőket.

December 17-én nyílik meg a Dorottya utcai bemutatóteremben *Kelemen Károly* grafikusművész kiállítása. Az alkotó a modern művészet jelentős személyiségeinek egyéni technikával készült arcképcsarnokát tárja a látogatók elé.

A Magyar Nemzeti Galériában a Kassák Munka-köréből induló, majd fiatal művészként Párizsban alkotó, lírai, realista filmdíszleteket először bemutató tárlatot *Körner Éva* művészettörténész nyitja meg. A vernisszázson *Major Tamás* mond verset.

Tény-kép — a magyar fotográfia története címmel nyílik meg kiállítás december 19-én a Műcsarnokban. A másfél ezer fotót bemutató gyűjtemény kezdeti próbálkozásoktól az első színezett képeken, majd szocio- és riportfotókon keresztül vezeti el a látogatót napjaink kísérleti alkotásaiig. (MTI)

Nemzetközi Szabadság Bp. 1981 dec. 10.

Kelemen Károly [ ]

Egy labdaszedő dobásai

Kelemen Károly kiállítása a Dorottya utcai galériában

Becsülöm *Kelemen Károly* szókimondását. Miközben az év utolsó heteiben kibérelheti a *Dorottya utcai* kiállítótermet képei számára, miközben szépen kartonált katalógus jutalmazza munkásságát, miközben belenyugszik abba a megmásíthatatlan ténybe, hogy kétévenként fővárosi tárlatot rendezhet műveiből, a dicsőséget széles mozdulattal elhárítja magától. Azt mondja: „Ambícióim a szisztéma ambíciói. A rólam szóló interpretáció a szisztéma öninterpretációja. A fecsegés, mint művészi tett, saját magát tételezheti művészetként. Labdaszedő vagyok."

Hát akkor ne fecsegjünk Kelemen produkciójáról! Tiszteljük meg azzal, hogy komolyan vesszük, és körülnézünk abban a belvárosi galériában, ahol ő állítólag csak labdaszedő. Az előzményekről annyit illik tudni, hogy Kelemen — eddigi kiállításai szerint — kétféle dolgot rajzolt: híres avantgarde művészek felnagyított fotóinak elmázolt másolatát és régi játékkártyák ugyancsak felnagyított, ugyancsak elmázolt kópiáját. Mindazonáltal: a szerzőnek e hangsúlyozott monománián túl nincsenek mélyebb szándékai tárgyaival. Az agyonszekírozott — és ezúttal nem látható — Duchamp-portré éppúgy nem nő szimbólummá, mint ahogy a szétroncsolt tarokk-kártyakép sem válik szemfogó látványnyá. Élünk a gyanúperrel, hogy hasonló eljárásnak bárki és bármi áldozatául eshet. Előbb-utóbb a friss szappanmárkákra éppúgy sor kerülhet, mint a klaszszikus gengszterekre. A Kelemen-panteon díszsírhelyei jelenleg még szabadok, és a szerzői önkény bárkit bármikor odafalazhat. Egyénivé tettét tehát nem a választott motívum avatja. Egyénivé a művet létrehozó — és csakis időben érzékelhető — ritmus teszi.

A művész ugyanis szép lassan, több napos, esetleg több hetes munkával hozza létre a jelképiségre nem törekvő és díszítésre alkalmatlan *valamijeit*. Ez a *valami* — noha kimeríti a haszontalanság és értelmetlenség valamennyi kritériumát — főhajtást érdemel annyiban, hogy szigorúan betartja a saját maga szabta munkaigényes gyártási technológiát. Csakis így lehet pillanatok alatt elkészült fotográfiából jókora és pontos szénrajznagyítást létrehozni. Kelemen azonban nem elégszik meg a modern gesztusművészetnek azzal a felfogásával, amely a türelem és a kézügyesség rég elfeledett erényeit akarja jogaiba visszaiktatni.

A hangyaszorgalmú munka végeredményét Kelemen ugyanis néhány mozdulattal tönkreteszi. Miután véghezvitte értelmetlen — bár tiszteletet parancsolóan fegyelmezett — produkcióját, nekiáll, és radírral addig maszatol, ameddig a produkció „fogyasztásra alkalmatlan", szemnek kellemetlen és külalakra rendetlen lesz. A látvány eddig csak szomorú.

Tanulságossá akkor lesz, amint az értelmetlen alkotást tönkretevő még értelmetlenebb pusztítás bekerül a Kelemen által emlegetett intézmény gépezetébe. Ha egy szülő tapasztalja, hogy gyermeke önkezével teszi tönkre dühödten azt a homokvárat, amelyet egész napi megfeszített és dédelgetően pontos munkával létrehozott — vagy megveri vagy pszichológushoz viszi. Kelemen „rosszalkodása" mögött azonban mélységes tapasztalati anyag, jelenkori művészettörténeti ismeret és társadalmi érzékenység rejlik. Ha feltételezi, hogy elfenekelni őt már nem lehet, mert a művészet maga is csínytevések sorozatává vált, ha sejti, hogy pszichológushoz már senki sem viszi, mert aki vinné, maga is kezelésre szorul, ha kimondhatja kontroll nélkül: „Akármit beszéljek is, mindig művésznek fognak tartani. És mert mindig az a művészet, amit az intézmény csinál — aktivitásom semmi kétséget nem hagy maga iránt!" —, addig elmázolt szénrajzai a helyükön vannak a belvárosi kis galériában.

Kelemen logikáját egyébként mi sem bizonyítja jobban, hogy számon tartják, számon tartjuk. Tekintsük ezt annak a szerény borravalónak, amelyet a labdaszedő kap tőlünk, a meccset játszó művészeti szakemberektől?

P. Sz. J.

7.

30

pusztítja a madarakat, ritkasága miatt mégis szigorú védelem alatt áll.

A SZOVJET TELEVÍZIÓ megkezdi második országos programjának sugárzást újév napján. A napi 13 órás adás nagy részét az információs, tudományos, ismeretterjesztő és zenei műsorok, a dokumentum-, játék- és televíziós filmek, valamint sportközvetítések alkotják.

LEUGROTT egy kiinduló személyvonatról a Keleti pályaudvaron Fodor János 68 éves budapesti nyugdíjas; az idős embert a kerekek ha-

Ránki Dezső szonátaestje (fel 8). **Nemzeti Színház:** A szuzai menyegző (7). **Katona József Színház:** Komédiások (7). **Népszínház-Várszínház:** Én, Claudius (7). **Madách Színház:** Mégis, kinek az élete? (7). Jutalomjáték (Egyetemi Színpadon, 7). **Vígszínház:** Ofelsége komédiása (7). **Pesti Színház:** Az elefántember (7). **Fővárosi Operettszínház:** Nebáncsvirág (7). **József Attila Színház:** A képmutatók (F. bérl. 2. ea., 7). **Thália Színház:** A magyarországi fenevad (7). **Vidám Színpad:** Nyitott ablak (7). **Mikroszkóp Színpad:** Hogyan? Tovább!! (fél 9). **Radnóti Miklós Színpad:** Parlament gebinben (7). **Multimedia Stúdió:** (Planetáriumban) Úropera (du. 5, fél 7 és 8). **Budapesti Gyermekszínház:** Töklámpás (du. 3). **Fővárosi Nagycirkusz:** A Williams Althoff-cirkusz vendégjátéka

1 804 487 T	3 509 387 T	5 515 480 I
1 810 170 P	3 509 387 T	5 526 852 S
1 821 536 T	3 515 070 T	5 532 535 S
1 827 219 U	3 520 753 T	5 543 901 N
1 832 902 I	3 526 436 U	5 560 950 T
1 838 585 U	3 532 119 O	5 572 316 R
1 844 268 T	3 537 802 U	5 577 999 K
1 855 634 N	3 543 485 S	5 583 682 P
1 867 000 N	3 549 168 U	5 589 365 U
1 872 683 F	3 560 534 P	5 595 048 U
1 878 366 L	3 566 217 T	5 600 731 G
1 884 049 N	3 577 583 M	5 606 414 S
1 889 732 O	3 594 632 P	5 612 097 S
1 895 415 G	3 600 315 U	5 617 780 U
1 901 098 H	3 605 998 M	5 623 463 U
1 906 781 O	3 611 681 U	5 634 829 U
1 912 464 M	3 617 364 G	5 640 512 U
1 918 147 G	3 623 047 M	5 646 195 U
1 935 196 N	3 628 730 U	5 657 561 U
1 940 879 O	3 634 413 M	5 680 293 U
1 946 562 O	3 645 779 M	5 697 342 R
1 957 928 P	3 657 145 U	5 720 074 T
1 963 611 P	3 662 828 M	5 731 440 T
1 969 294 P	3 668 511 U	5 748 489 S
2 429 617 R	3 674 194 J	5 754 172 H
2 440 983 S	3 679 877 I	5 771 221 S
2 446 666 S	3 685 560 N	5 776 904 U
2 452 349 S	3 691 243 O	5 782 587 C
2 458 032 P	3 696 926 N	5 788 270 H
2 463 715 T	3 702 609 N	5 793 953 T
2 469 398 N	3 708 292 O	5 805 319 U
2 475 081 R	3 713 975 O	5 867 832 S
2 480 764 R	3 719 658 U	5 873 515 U
2 486 447 N	3 725 341 O	5 879 198 N
2 492 130 N	3 731 024 P	5 884 881 N
2 497 813 K	3 736 707 P	5 901 930 N
2 503 496 O	3 742 390 L	5 907 613 N
2 509 179 O	3 748 073 R	5 913 296 L
2 514 862 P	3 753 756 R	5 930 345 P
2 520 545 P	3 759 439 O	5 936 028 P
2 526 228 R	3 765 122 N	5 941 711 S
2 531 911 R	3 770 805 O	5 953 077 H
2 543 277 R	3 776 488 K	5 958 760 U
2 560 326 S	3 782 171 N	5 964 443 F
2 566 009 G	3 787 854 J	5 970 126 P
2 571 692 O	3 793 537 R	5 975 809 S
2 605 790 P	3 810 586 R	5 992 858 U
2 617 156 S	3 816 269 R	8 016 006 P
2 622 839 O	3 833 318 S	8 033 055 M
2 634 205 R	3 839 001 T	8 050 104 S
2 639 888 T	3 856 050 R	8 055 787 S
2 645 571 T	3 861 733 T	8 072 836 S
2 662 620 M	3 867 416 T	8 078 519 T
2 668 303 R	3 878 782 P	8 089 885 N
2 673 986 T	3 890 148 P	8 095 568 M
2 679 669 T	3 895 831 R	8 101 251 J
2 685 352 U	3 901 514 T	8 112 617 T
2 691 035 U	3 907 197 T	8 123 983 M
		8 146 715 S

Kelemen Károly festő.

KELEMEN KÁROLY festőművész két alkotásával elnyerte a franciaországi cagness-sur-mer-i nemzetközi festészeti fesztivál Aranypaletta díjának első fokozatát. Az 1920-as évek hangulatát idéző két festményt a magyar múzeumlátogatók 1980 őszén láthatták a Műcsarnokban. A fiatal budapesti művész mindkét képét franciaországi műgyűjtők vásárolták meg.

— Hír

8

Népszabadság, Bp. 1981. aug. 5.

KELEMEN Károly Uj Tükör, XXV.évf.19.sz.1988 3.p.

KELEMEN KÁROLY FESTMÉNYEI
Fészek, Herman-terem

Tíz évvel ezelőtt Kelemen Károly festményei az avantgárd és neo-avantgárd művészet kiemelkedő alakjait idézték meg: a nemrég elhunyt Joseph Beuyst vagy éppen Man Rayt és Marcel Duchamp-t. Grafittal, radírral készült nagyméretű festménygrafikái az idézetek segítségével egyfajta kísérletező szándékról tanúskodtak. Az utóbbi évtizedben készült munkáinak változásain keresztül mintegy a kortárs törekvések változását is figyelemmel kísérhettük: Kelemen újabb képein egyre inkább az erőteljes színek, a festékréteg fakturális hatása dominál, és miközben ironikus-önironikus módon újabb és újabb adalékokkal gazdagítja művészettörténeti vonzalmairól már korábban kialakított képünket, egyre nyilvánvalóbbá teszi azt, ami persze már tíz évvel ezelőtti, ravaszul antiesztétikus, hagyománytagadó műveinél is nyilvánvaló volt. Nevezetesen azt, hogy az érzelmek, indulatok, sejtetések és az asszociatív hatás legalább olyan fontosak számára, mint az intellektualitás, a néző részéről alapos művészeti, kultúrtörténeti tájékozottságot feltételező hivatkozásrendszer.

Utalásokból a mostani nét (1987—88-as) képből rendezett kamaratárlatán sincs hiány. Az *Utolsó üzenet Sandro Chiának* talán ironikus önarcképként is felfogható, míg a *Feltételezett gyerekkori önarckép* a korábbi, fotó inspirálta Kelemen-művekre utal. A *Táj vörös templommal* akár Nemes-Lampérttal, a *New York boogie* az újexpresszív Baselitzcel állítható párhuzamba. A tárlat egésze azonban arról győzi meg a látogatót, hogy valójában a színek a fontosak, az indulatok változását közvetítő ecsetvonások, az átfestések nyomán kialakuló vastag, plasztikus hatású festékréteg, a sötét, drámai erejű színek, az az expresszív hatás, amit az elemek összessége, ötvözete eredményez.

P. Szabó Ernő

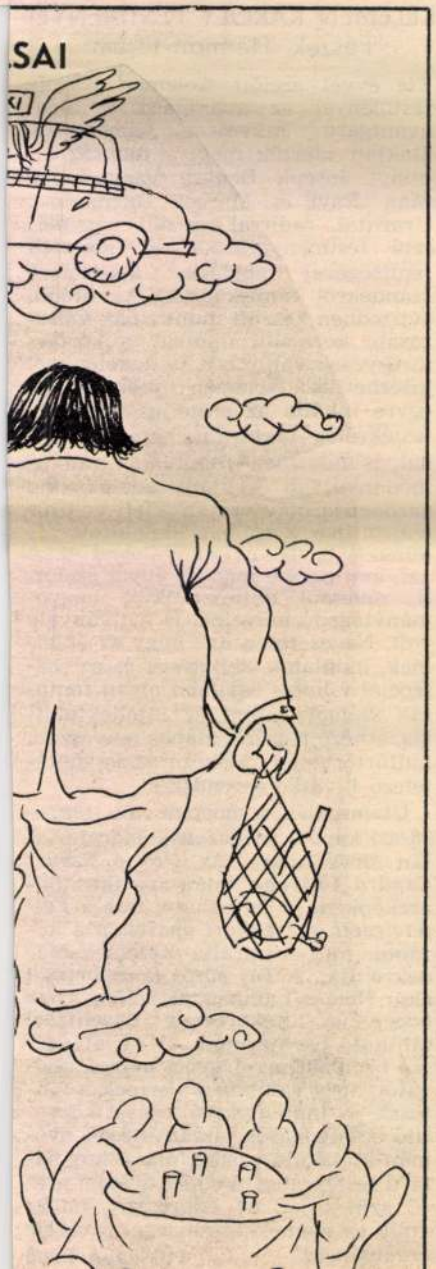
SAI

ARMUT – REICHTUM

BEMERKUNGEN ZUR MALEREI VON

LÁSZLÓ MULASICS

VON LÓRÁND HEGYI

Die neuen Werke von László Mulasics stehen im Zeichen des Kontrastes zwischen der unerhörten Sinnlichkeit und dem Reichtum der Fläche, bzw. der Armut absolut simplifizierter banaler Formen. Die wie Seide anmutende, plastische Faktur, die an die Weiche und Wärme des lebendigen Stoffes erinnert, löst die strengen Konturen auf. In der geheimnisvollen, erregenden, mit Überraschungen aufwartenden Schönheit der Oberflache verlieren sich die Formen, werden die Farben und Stoffe undefinierbar und verwischen sich die Achsen der Komposition. Die gedämpfte Erotik der Fläche blendet das Auge: Der Maler gewährt dem Einfühlungsvermögen, den Stimmungen, den Eroberungszügen der Augen breiten Spielraum.

Und dennoch: die unabwendbare Rigorosität des Formgefüges, seine Einfachheit, die Macht des betonten einzigen ‚grossen Motivs', das eine Hierarchie schafft, sprechen von Beharrlichkeit, Unveränderlichkeit und Zeitlosigkeit. Als ob die einsame Saule ja stets hier gestanden hatte, der Zeit trotzend, trotzend aber auch der Verwesung, der Vergänglichkeit und dem Vergessen. Diese absolut simple Form scheint eine archaische Gottheit, ein uraltes Idol, ein Opferaltar, ein Grabmal, oder aber auch Fragment eines ehemaligen Bauwerks zu sein, das zwar verlassen wurde, das aber dennoch besteht. Wir nehmen sie als eine selbstverständliche Evidenz, als ein gewöhnliches Ding, als einen banalen Gegenstand wahr, dem aber eine Art Feierlichkeit nicht abzusprechen ist. Diese Form ist ein sakraler Gegenstand, der nicht angerührt werden darf, sie ist ein festgefügter Bau, zugleich ist sie aber auch eine völlig alltägliche, gleichgültige Sache. Gleichgültigkeit und Unbeweglichkeit, ungegliederte Einfachheit und isolierte Einsamkeit sind die Merkmale, durch welche dieser banale Gegenstand zu einem Monument wird.

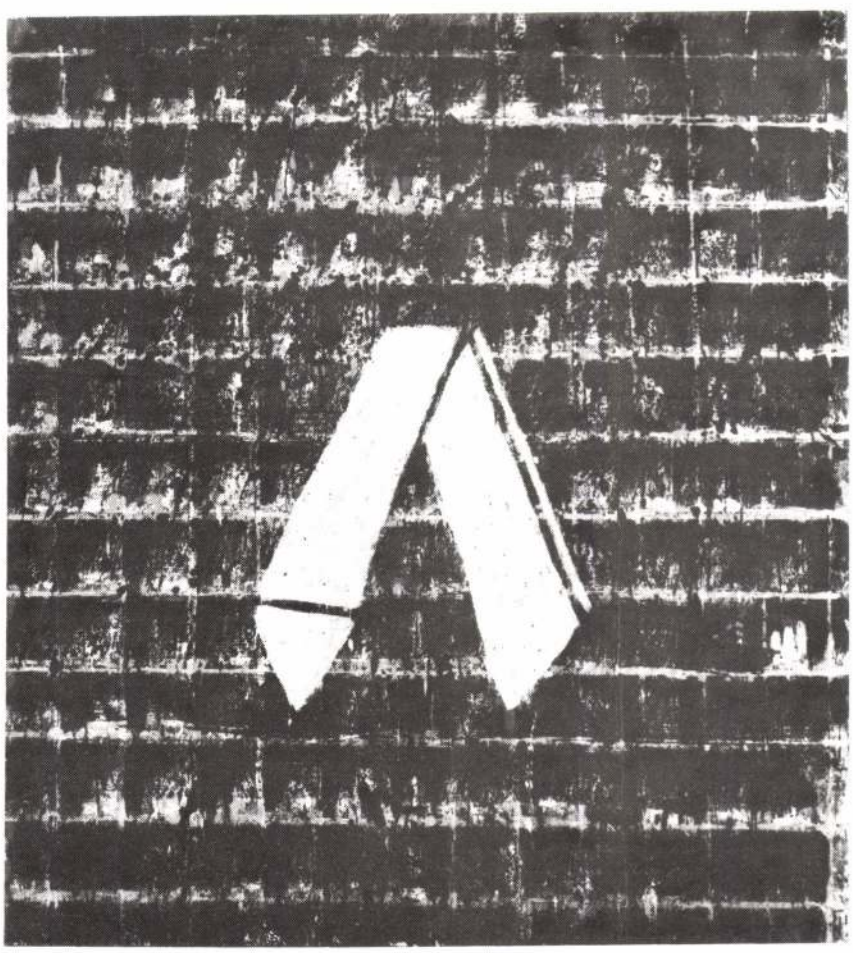

LÁSZLÓ MULASICS GITTER UND TUCH 1988. Enkaustik 150x140 cm

Wachs, Blei, von Bienenwachs durchtranktes Papier: das sind die Stoffe, mit denen Mulasics arbeitet. Sie sind aber bereits an und für sich Träger ambivalenter Sinngehalte. Von der warm gemalten Wachsfläche strömt ein geheimnisvolles Licht, sobald der Stoff erstarrt. Der Stoff wird durchgeistigt und weist auf irgendeine Licht- und Kraftquelle hin, die sich ausser diesem Stoff befindet, während er durch seine greifbare und unmittelbare Sinnlichkeit das Auge fesselt. Die Bleiplatte schützt die bedeckte Form als eine Art Panzer oder Harnisch, sie umhüllt sie und isoliert sie, dennoch erinnert sie kraft ihrer Weichheit und Formbarkeit an einen lebendigen Körper, an Fleisch. Das weisse undurchsichtige Papier wird durchsichtig, sobald es mit Bienenwachs in Berührung kommt; es verliert seine Elastizität, sobald der gewichtige, fette Stoff erstarrt.

In der Kunst von Mulasics werden die sinnlichen Eigenschaften der Stoffe und die Gegebenheiten der Flache zu primären Momenten. Während aber die Sinnlichkeit der Fläche unsere Aufmerksamkeit voll und ganz fesselt, verwandelt sich die Fläche selbst und wird zum Ausgangspunkt einer gedanklichen, imaginaren Rekonstruktion. Im Laufe dieses Verwandlungsprozesses erhält der Hedonismus der Fläche einen neuen Sinngehalt, indem das Sinnliche selbst dafür sorgt, dass eine Aura um das Werk entsteht. Die Armut und die Einfachheit des Formalen gehen in den Reichtum von Assoziationen und Hinweise über: die banale Eindeutigkeit wird zur geheimnisvollen Mehrdeutigkeit.

MONUMENTALITAT UND IRONIE

KÁROLY KELEMEN

von LÓRÁND HEGYI

Bereits ganz am Ende der siebziger Jahre kündigt sich in der Kunst von Kelemen das Programm der subjektiven Neuinterpretierung der postmodernen Historisierung und der Kulturgeschichte an. Auf seinen Werken, die die Ereignisse der Kultur der Avantgarde, das heißt ihre Mythen, sowie die Künstler-Propheten der Avantgarde, das heißt ihre Heroen darstellt, tritt Kelemen in die Geschichte hinein und vermischt das Geschehene mit dem Phantastischen mittels unvoreingenommener Willkür der subjektiven Phantasie. Er wischt die Spuren der Vergangenheit aus und baut in die Spalten seine subjektiven Bilder. Bewusst vermengt er die Stilzitate, die auf die Ereignisse der verschiedenen Epochen hinweisen, und die bildnerischen Topoi.

Vom Ende des Jahres 1982 an gestaltet Kelemen seinen neu-eklektischen Stil aus, der Mitte der achtziger Jahre eine groteske Bildhaftigkeit zustande bringt, die in ihrer Monumentalitat in der ungarischen Malerei allein dasteht. Er vereinigt die verschiedenen Schichten der europäischen kunstgeschichtlichen Tradition, die kompositionellen Topoi in einem Werk, wobei er den hierarchischen Bildaufbau solcherweise beibehält, dass er ihm einem absurden Sinngehalt verleiht.

Auf den Bildern von Kelemen verbinden sich die Formvorstellungen und bildnerischen Topoi, die er aus der Kunst des Manierismus, des Barocks und des Klassizismus übernommen hat, mit einer eigenartigen modernistischen, futuristischen und kubistischen Malweise und Formbildung; auf anderen Gemälden wiederum sind eine Pinselbehandlung und das Auftragen der Farben, welche an den Expressionismus, vor allem aber an die stürmischen Landschaftsbilder von Nolde erinnern, mit einem kühlen, berechneten Bildaufbau verflochten. Die Werke von Poussin, Ingres, Giorgio de Chirico sowie der Meister des Kubismus dienen als Grundlage für die Komposition der neuen Bilder von Kelemen, auf denen die bildnerische Anordnung der surrealistischen, phantastischen Motive, der Aufbau des Vordergrunds und des Hintergrunds, sowie die raumorganisierende Rolle einzelner, besonders betonter architektonischer – oder kulturgeschichtlicher – Motive eng an die gewahlten Vorbilder anknüpfen, zugleich wird aber ihre Bedeutungswelt durch die aufeinander geschobenen Vorstellungen des Absurden und des kulturgeschichtlichen „Gedächtnisses" bestimmt.

KÁROLY KELEMEN VASHSBILDER III. 1981. 30x25 cm

Die „Bühnenhaftigkeit" der monumentalen Malerei von Kelemen rührt von dem dramatischen, konfliktgeladenen Verhaltnis der Architektur und der menschlichen Gestalt, bzw. von der an diese erinnernden phantastischen Form her. Wir sehen auf seinen Bildern bewegte Szenen, Figuren mit wahren Leidenschaften, heftigen Konflikten und den aktualisierten Darstellungen der uralten Topoi des Kampfes. An diesen dicht bearbeiteten Kompositionen wird das monumentale Dramatische des Barocks, der fast mythologisch anmutende „hehre" Kampf genauso transparent, wie die alles von der verkehrten Seite betrachtende Ironie, die Lächerlichkeit der Figuren, die aus der puppenhaften, bewusstlosen und ohnmächtigen Passivität resultiert, die Stupidität, die ausserstande ist, tragische Konflikte aufzufassen; und all dies wirkt hinsichtlich der künstlichen Wirksamkeit und der Phrasen der „Bühnenhaftigkeit" höchst enthüllend. Die Tiefe der Malerei von Kelemen lässt sich ja gerande auf dieses Paradoxon zurückführen: er enthüllt sich selbst und erschliesst die Mittel der „Mache", die Leere hinter der Bühnenmasken, das Sichentleeren der Symbole und die Inhaltlosigkeit der Gesten zu gleicher Zeit, doch tut er das auf der Ebene einer wahren und wirklichen Tragik, erlebt es als seine inneren Konflikte, als Künstler der achtziger Jahre, und dramatisiert es in seinen Werken.

KELEMEN KÁROLY
Budapester Belvedere, 1989.1.

Kelemen Karoly

Exposition / Kiállítás

du 6 décembre au 4 janvier

Károly Kelemen

Le peintre Károly Kelemen est devenu célèbre au cours des années 70 grâce à ses toiles "gommées". Ces toiles ont été exposées à plusieurs reprises en Hongrie et à l'étranger. Dans les années 80, Károly Kelemen prit place parmi les plus grands dans les expositions picturales trans-avant-garde en Hongrie et à travers le monde grâce à ses peintures de grande taille, éclectiques et expressives.

Cette exposition sera consacrée aux oeuvres photographiques que l'auteur a composées en même temps que les toiles " gommées " et reprenant le thème de ces dernières. Ces oeuvres comportent de multiples regards : images vives, images d'ombres, images projetées, reproduction d'images. En superposant celles-ci, il crée un monde d'images à plusieurs sens et plusieurs inclinaisons.

Kelemen Károly festőművész a hetvenes években ún. radírképeivel vált ismertté. A képek több hazai és külföldi kiállításon szerepeltek, többek között a Cagnes-sur-Mer-i Festészeti Fesztiválon, ahol 1981-ben elnyerték az Aranypaletta díjat. A nyolcvanas években a művész nagyméretű, expresszív eklektikus festményeivel vált a magyarországi és nemzetközi transzavantgárd festészeti kiálllítások egyik főszereplőjévé.

Ezen a kiállításon a radírképekkel rokon témájú és ezekkel egy időben készített fotóműveit állítja ki. Ezek a művek egy többfázisú művelet végeredményei: az előkép, árnykép, vetített kép, reprodukció egyidejű használatával és egymásra rétegzésével hoz létre bonyolult, többrétegű és többjelentésű képi világot.

pour Yves Klein, Fészek, 1979

Conférence / Előadás

13 décembre, 19h.

Paul Veyne

Michel Foucault, historien ou philosophe?

Professeur au Collège de France où il est titulaire de la chaire d'histoire romaine, historien spécialiste de la culture hellènistico-romaine, Paul Veyne est l'auteur de nombreux ouvrages parmi lesquels *Comment on écrit l'histoire, Les Grecs ont-ils cru à leurs mythes?, L'élégie érotique romaine.* Proche de Michel Foucault, il partagea avec lui la volonté de " décoloniser l'histoire" en montrant qu'elle n'est pas une science mais un " roman vrai ", une aventure inventée qui a l'homme pour acteur. C'est donc à la fois en tant que lecteur privilégié de l'auteur de *L'Histoire de la folie* mais aussi comme historien désireux de réfléchir sur la nature et les limites de sa propre discipline que Paul Veyne nous entretiendra de l'oeuvre de Michel Foucault à mi chemin entre histoire et philosophie.

Paul Veyne: Michel Foucault, történész vagy filozófus?

Paul Veyne, a Collège de France Római Történelem Tanszékének tanszékvezetője a hellenisztikus-római kultúrára szakosodott történész. Számos könyvet írt, többek között a Hogyan írják a történelmet?, Hittek-e a görögök saját mítoszaikban? *és* A római erotikus elégia *c. munkák szerzője. Paul Veyne munkássága szorosan kötődik Michel Foucault-hoz, mivel maga is a "történelem gyarmattalanítását"-nak szükségességét hirdeti. Az elmélet szerint meg kell mutatni, hogy a történelem nem tudomány, hanem "igazi regény", kitalált kalandtörténet, amelynek főszereplője maga az ember. Paul Veyne* Az őrület történelme *szerzőjének egyik legjobb ismerője, aki saját tudományának természetéről és korlátairól elmélkedő történész is egyben. Előadásán Michel Foucault történelem és filozófia között félúton álló munkásságáról beszél.*

Institut Français

Concert / Koncert

17 décembre, 19h

Oeuvres pour Baryton à cordes

Ensemble baroque de Limoges

Sous la direction du violoncelliste Christophe Coin, l'ensemble Baroque de Limoges a su entrer dans le club très fermé des formations baroques reconnues, proposant une relecture des oeuvres baroques qui tienne compte de la diversité des types et des moyens instrumentaux que l'Europe de l'époque mettait à la disposition des compositeurs.

Instrument très apprécié du Prince Esterhazy qui en jouait lui-même avec talent, le baryton associe archet et cordes pincées. Joseph Haydn en a été le serviteur le plus éminent. Christophe Coin au baryton est accompagné d'un alto et d'un violoncelle.

Kevés elismert barokk együttes van, a Christophe Coin vezetésével működő Ensemble Baroque de Limoges mégis e szűk kör tagjának vallhatja magát. Koncertjeik újraértelmezik a barokk zenét: a barokk zeneszerzők korának hangszerein tolmácsolják a műveket.

Eszterházy herceg kedvelt hangszere a mind vonóval, mind pengetéssel megszólaltatott barokk hegedű volt, amelyen maga is tehetséggel játszott. Számos zeneszerző komponálta műveit e hangszerre, legjelesebbikük Joseph Haydn volt. Cristophe Coin cselló és gordonka kíséretében szólaltatja meg a barokk hegedűt.

L'Institut Français en Hongrie
a le plaisir de vous inviter

au vernissage de l'exposition de photographies de

Károly Kelemen

le lundi 6 décembre 1993 à 18 heures à l'Institut Français.
(Budapest I., Fő u. 17., au premier étage)

l'exposition sera inaugurée par **László F. Földényi**.

L'exposition est ouverte jusqu'au 4 janvier 1994,
tous les jours de 13 à 19 heures, sauf samedi et dimanche.

A Magyarországi Francia Intézet
tisztelettel meghívja Önt

Kelemen Károly

fotóműveinek kiállítására

1993. december 6-án, hétfőn 18 órakor a Francia Intézetbe.
(Budapest I., Fő u. 17., első emeleti kiállítóterem)

A kiállítást megnyitja: **Földényi F. László**.

A kiállítás megtekinthető 1994. január 4-ig,
szombat és vasárnap kivételével naponta 13-tól 19 óráig.

Kelemen Károly: Fészek Yves Kleinnek (Nid pour Yves Klein), 1979

tiltó listákra tett rákosisták nagy többsége csendesen visszatérhetett a közéletbe. Mi több, a szellemi élet s az ideológia vezénylését is megkísérelték átvenni, egyéb, vészesebb kísérleteikről most nem is szólva. A sebek osztogatóinak volt okuk arra, hogy „a sebhelyeket" befedje az amnézia pókhálója, ellenállásuk is okozhatta, hogy csak hat esztendővel 1956 után zárták ki a pártból a koholt perek főstratégáit, Rákosit és Gerőt. De a sebhelyek nem feledhetők, mert nem néhány száz vagy ezer ember sérelméről van szó, hanem az egész nemzetéről. Másképpen, mint Rákóczi idejében, de e sebek nem kevésbé: „vulnera ... Hungariae"!

Mindez kitérőnek látszódhat e cikkben, de nem az: enélkül nem érthető a konszolidáció első fél évtizedének felemássága, s nem méltányolható Aczél György antirákosista kiállása sem. E kiálláshoz ugyanis 1956 után még jó ideig szükség volt *bátorságra* — az 1957-es konferencián „Aczél úr" címére eleresztett börtönös fenyegetés önmagában is bizonyítja ezt. Némely apparátusokban még ott díszelegtek perszervezők, az irodalmi életben átmenetileg, de bőszen hangoskodtak azok, akik nemcsak a Romániába deportált Lukácsot szidalmazták ordenáré módon, nemcsak a lecsukott Déryre kiabáltak kígyót-békát, hanem Illyés s más kiváló írók szilenciumának véglegesítését, vagy Benjámin kihallgatásainak letartóztatásra való átváltását szerették volna elérni ...

A gumibotot megéneklő ódák és megideologizáló publicisztikák ilyen légkörében kellett nekilátni annak, személyes kockázatot is vállalva, hogy a szellemi élet konszolidációja a megtorlás árnyékában létrejött passzivitásból átválthasson az őszinte megbékélés, majd az együttműködés aktív szakaszába. Aczél György ennek a kibontakozásnak lett kezdettől fogva egyik kezdeményezője, majd az enyhülés fokozatos kibontakozásával egy ütemben, egyre inkább az egész művelődési-művészeti-ideológiai terepet átfogó szervezője.

Nem szeretnék misztikába bonyolódni, de úgy vélem, a társadalmilag lehetséges vagy éppenséggel kötelező feladat szinte kiválasztja a maga számára a legmegfelelőbb embert.

A forradalmak (vagy forradalmi jellegű változások) diktatórikus szakaszában, amikor a hatalom és ezzel együtt *a tan* monopóliumát erőltetik, az *apodiktikus* jellem illik e feladathoz. Ha az ilyen alkat kellő műveltséggel és szuggesztivitással párosul, mint Révai esetében, a kulturális diktátor (Gramsci ide illő szavával: „a csalhatatlan pápa") tekintélye egy ideig még spontán elismerést is fog kapni. Amikor viszont fel kell adni a monopóliumot, s helyette *hegemóniára* kell törekedni, s ezt egyre kevesebb adminisztratív kényszerrel, egyre több meggyőző érvvel próbálják biztosítani, mint kivált a hatvanas évek közepe óta történt, az új politikának elkötelezett funkcionáriusok közül törvényszerűen az azonosul legeredményesebben a feladattal, akinek a személyi készségei — mint Aczél György esetében — adekvát módon felelnek meg a társadalmi szükségletnek.

Melyek ezek a készségek? A már említett, hogy úgy mondjam, „fizikai" bátorság, a kockázatot vállaló jellem mellett elsőnek hadd emeljem ki az *intellektuális* merészséget, mely saját dogmáink felismeréséhez és leküzdéséhez kívántatik. Levonni a történelem leckéiből eredő tanulságokat, akkor is, ha ezek szentnek tekintett, kultikus révület övezte tételeket helyeznek szolgálaton kívül — alighanem ez lehetett a legnehezebb próba.

A rosszakaratú szándékok megnehezítése végett utalni kell arra, hogy ez a munka természetesen elválaszthatatlan a párt vezetésében végbement változásoktól: csak a politikai cél és módszertan megváltozásának keretében kerülhetett sor az elméleti és különböző kulturális dogmák felülvizsgálatára. De nem elég az általános, elvi lehetőség a nyitásra — az esetek százaiban szinte egyesével kellett határozni személyek, sorsok, ügyek szövevényében, olykor órák alatt eldöntendő napi feladatokban. Ilyen helyzetben a terület felelősének személyi irányultsága és *beleérző készsége* is meghatározó.

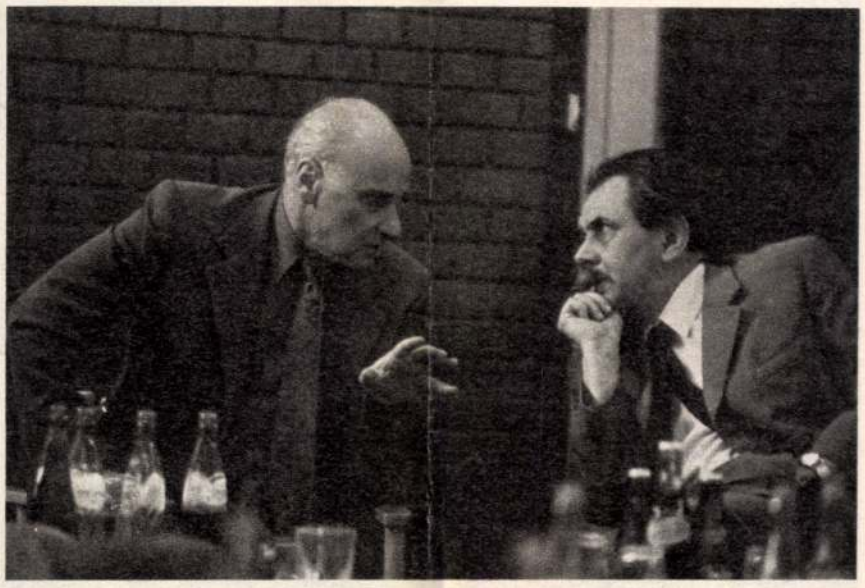

1977: Aczél György Benjámin Lászlóval, az Új Tükör szerkesztőségének meglátogatásakor

RÉVÉSZ TAMÁS FELVÉTELE

1987: előadás a Politikai Akadémián

Az irodalomban és a kultúra több más övezetében korábban dúló, sőt elsőnek épp ott kiütköző válság természetének felismerése nélkül rendezni sem lehetett volna e válságot. Ha pedig empátiával fel tudják fogni, hogy *a másik* fél milyen értéket testesít meg, milyen részigazságot képvisel, a polémia már csak ritkán célozhatja meg az ellenfél vagy kivált a vitapartner legyőzését, inkább fog törekedni a *meggyőzésre*.

Aczél György joggal mondhatta a XIII. kongresszuson, hogy a kulturális politika „nemegyszer éles, de egymás igazára mindig figyelő vitákat" vállalt. *Egymás igaza* — e kifejezés önmagában is jelzi a kulturális viták átalakulását az apodiktikus kioktatásoktól a szóértés kereséséig. Zsdanov leckéiben elképzelhetetlen lett volna, hogy mondjuk egy Ahmatovának akár csak egy icipici részigazságát elismerje. Az Előadói Iroda hírhedt 1952-es vitáján kivétel nélkül minden író megfürdött az önkritika keserű levében, de Révainak esze ágában sem volt figyelnie a bírált művekből és felszólalásokból kihámozható „jelzésekre" — *csak* neki lehetett igaza mindenben.

Korszakos változás következett be tehát azzal, hogy a verdiktek helyett érvekkel irányító új kulturális politika okulni akart és tudott Illyés és Lukács demokrata érveiből, Kodály és Németh nemzeti szellemű kívánalmaiból, Déry és Benjámin ön- és korvizsgálatából, Veres és Örkény látleleteiből, a művészek, írók, tudósok százaival vállalt termékeny dialógusokból. Ha a hatvanas és hetvenes évtized a magyar kultúra nagy megújulásának korszakaként fog bekerülni a történelembe — s e tekintetben pillanatnyi kételyem sincs —, ez az alkotó művészek, tudósok mellett Aczél Györgynek is érdeme. Tíz idegen nyelven megjelent tanulmányai bizonyítják, milyen érdeklődést keltett munkássága nemzetközileg is.

Természetesen nem kívánom eszményíteni e *művelődési* korszakot. Nehezen bontakozott ki, a nemzetközi körülmények olykor fékezték vagy keresztezték haladását, egyfelől óhatatlan személyi sérelmek, másfelől kudarcok is emlékeztetnek a feladat nehézségeire. Ráadásul épp a megújulás elkerülhetetlen *fokozatossága* eleve önmagában hordja a szüntelen önkorrekció követelményét. Ha a tabuk, dogmák, tilalomfák nem egyszerre dőlnek le, mindig keletkeznek újabb korrekcióra szoruló tételek. Ezek kezelésére Aczél személyes példát is mutatott, amikor legutóbb, Lukácsról írt nagy tanulmányában önkritikusan vizsgálta felül a hajdani „kontinuitásvitát".

A legkényesebb nehézséget azonban — immár nemcsak a művelődésről, hanem az egész politikáról szólva — maga a megújulás, a reform okozza. Kellő nemzetközi feltételek esetén egy (például sztálini típusú) diktatúra sokáig fenn tud maradni, mert a szervezetlen belső elégedetlenség nem képes megingatni, esetleg befolyásolni sem a hatalmat. Ha azonban egyszer elkezdik a reformokat, minden lazítás, engedmény, korrekció, korszerűsítés új meg új igényeket támaszt, vagyis a kezdeményező hatalom saját maga hozza létre s neveli fel önnön ellenlábasait, akik *gyorsabb* ütemben, vagy sokkal *messzebb* szeretnének haladni — esetleg egészen más irányba is... Ha ilyenkor egy vezetés meghökken, s *erős kézzel* akarna „rendet" teremteni, öntudatosabb és szervezettebb erőkkel kerülhet szembe (saját pártján belül is!), mint az az önkény, mely nem is engedi meg a kontesztáló mozgás kifejlődését. Az sem jobb, ha egy vezetés megtorpan, nem érzékeli saját helyzetét, s a már elért szintről nem akar *tovább*mozdulni, ilyenkor Lajos Fülöp esete állhat elő: a júliusi forradalomban létrejött polgárkirályság engedékeny volt, szinte liberális, a gazdagodást is biztosította, legalább egy-két kiváltságos rétegnek, de az önmaga keltette reményeket nem tudván kielégíteni, bekövetkezett 1848 februárja.

Nem tudhatom, milyen viták zajlanak a párt felső-belső fórumain, s azokban Aczél György miként foglal állást. De ismerve nyilvános beszédeit, írásait, elégedetten nyugtázom, hogy egyértelműen a reformok határozott folytatását kívánja. A történelemnek is ez a leckéje: vannak szorító helyzetek, melyekből csak előre nyílik menekvés.

Fentebb idézett könyvében írta Aczél, hogy a szocialista elkötelezettség „egyáltalán nem követeli meg a meghaladott szakaszok viszonyaival való azonosulást" (i. m. 407.). Ezt ő akkor az ötvenes évek torzulásaira értette, de én — meglehet: önkényesen — általános érvényűnek vélem e megállapítást. Magyarán szólva, az elmúlt három évtized immár történelmi vívmányainak *határozott védelmezése-továbbfejlesztése* mellett és érdekében kritikailag megvizsgálandó, mi az, ami e harminc esztendő során kényszerű hasznosság lehetett, de mára érvénytelenné vált, nem kielégítő, nem működik. A társadalom különböző övezeteiben tömegesen jelentkező igények is egy ilyen korszakváltás követelményét fejezik ki.

Aczél György életében egy új korszak lényegében már el is kezdődött. Birtokában egy átküzdött félszázad tapasztalatainak, megszabadulva a művelődési terület *napi* terheinek nagy részétől, a korábbihoz képest új, s a pillanat szükségletei által is kevésbé befolyásolt módon tudja folytatni *teoretikusi* tevékenységét. A legutóbbi években megjelent munkái, a *Szocializmus, nemzet, kultúra*, a *Beszélgetések Magyarországról, szocializmusról*, a *Jövőt mutató elődök*, a már említett *Lukács*-tanulmány, s a *nemzeti kérdésről* a Népszabadságban és Új Tükörben közölt szintézisrészletek máris a *betakarítás* komoly szándékát jelzik.

E munkához kívánunk Aczél Györgynek — úgy is, mint az általa kezdeményezett Új Tükör szerkesztői, munkatársai, s mint a reform végigvitelében érdekelt magyar értelmiségiek — jó egészséget, erőt, alkotókedvet!

FEKETE SÁNDOR

Teddy forró
Henry Roose szoborral (1986)

Részlet
a pécsi kiállításról

Szenvedély és irónia

KELEMEN KÁROLY FESTÉSZETÉBEN

Kelemen Károly munkássága a hetvenes évek végétől elválaszthatatlan a hazai transzavantgárd művészettől. A nyolcvanas évek közepén pedig az ő festészete képviseli legerőteljesebben azt a manierista, barokk és klasszicista elemeket feldolgozó, drámai hatású, figuratív új eklektikát, amelyben rejtélyes módon szövődik egységbe monumentalitás és irónia.

A hetvenes évek végén készített ún. „radírképeiben" itthon elsőként vállalkozott arra, hogy a művészettörténet szubjektív átértelmezését tegye képei témájává. Grafittal vászonra rajzolt képein a modern művészet jelentős eseményei és alkotói tűntek fel, mintegy sajátosan újszerű „történelmi képcsarnok" szereplőiként. A radírral végrehajtott „kitörlések" nyomán megjelenő fehér foltok ezekből a kultúrtörténetileg fontos kollektív képekből töröltek részleteket, s teremtettek egy új, szenvedélyesen személyes látványt. Az expresszív hatású, szeszélyesen ornamentális festőiségben a történelem képei már csak töredékként, a művész személyes világának „díszleteiként" jelentek meg. A kultúrtörténet átlényegítésével Kelemen Károly egy olyan új témavilágot teremtett, melyben a művészi személyiség maga köré gyűjti a számára fontos, aktualizálható jelentéseket hordozó motívumokat, jelképeket, utalásokat.

1980 után Kelemen művészetében kibontakozik egy újfajta gesztusfestészet. Görög és etruszk szobrokat, klasszicista és romantikus képeket fest át, lendületesen, drámai hatással, átértelmezve az eredeti motívum jelentését, s patologikus tartalmakkal, roppant feszültségekkel telítve a történeti formákat.

1983 után manierista, barokk, klasszicista motívumok és kompoziciós sémák tűnnek fel képein, kiegészülve a kubista és futurista módszerre utaló részletekkel. A kolorista, dekoratív képi világ mégsem harmóniát, hanem súlyos konfliktusokat és nyugtalanságot sugall Kelemen művészetében. Poussin, Picasso, Giorgio de Chirico nyomán olyan monumentális kompozíciókat épít fel, melyekben az allegorikus figurák a ma emberének a múlt értékeihez való ellentmondásos viszonyát fogalmazzák meg. A ma gesztusai rárétegződnek a kultúrtörténetből kiemelt, már megformált gesztusokra, s ezáltal történeti távlatba helyezik a kortárs pillanatot. Kelemen a kultúrtörténet jelképeiben – melyeket festőileg radikálisan átformál – olyan mához szóló, „modern" tartalmakat fedez fel, melyek a 20. századi konfliktusok tudatosításához, e konfliktusok tragikus mélységeinek gazdagabb megfogalmazásához segítenek hozzá. A barokkos szenvedélyt visszafogja a modern irónia, a maga helyét kereső művész mindent kipróbáló, eklektikus világszemlélete.

HEGYI LORÁND

TÁM LÁSZÓ FELVÉTELEI

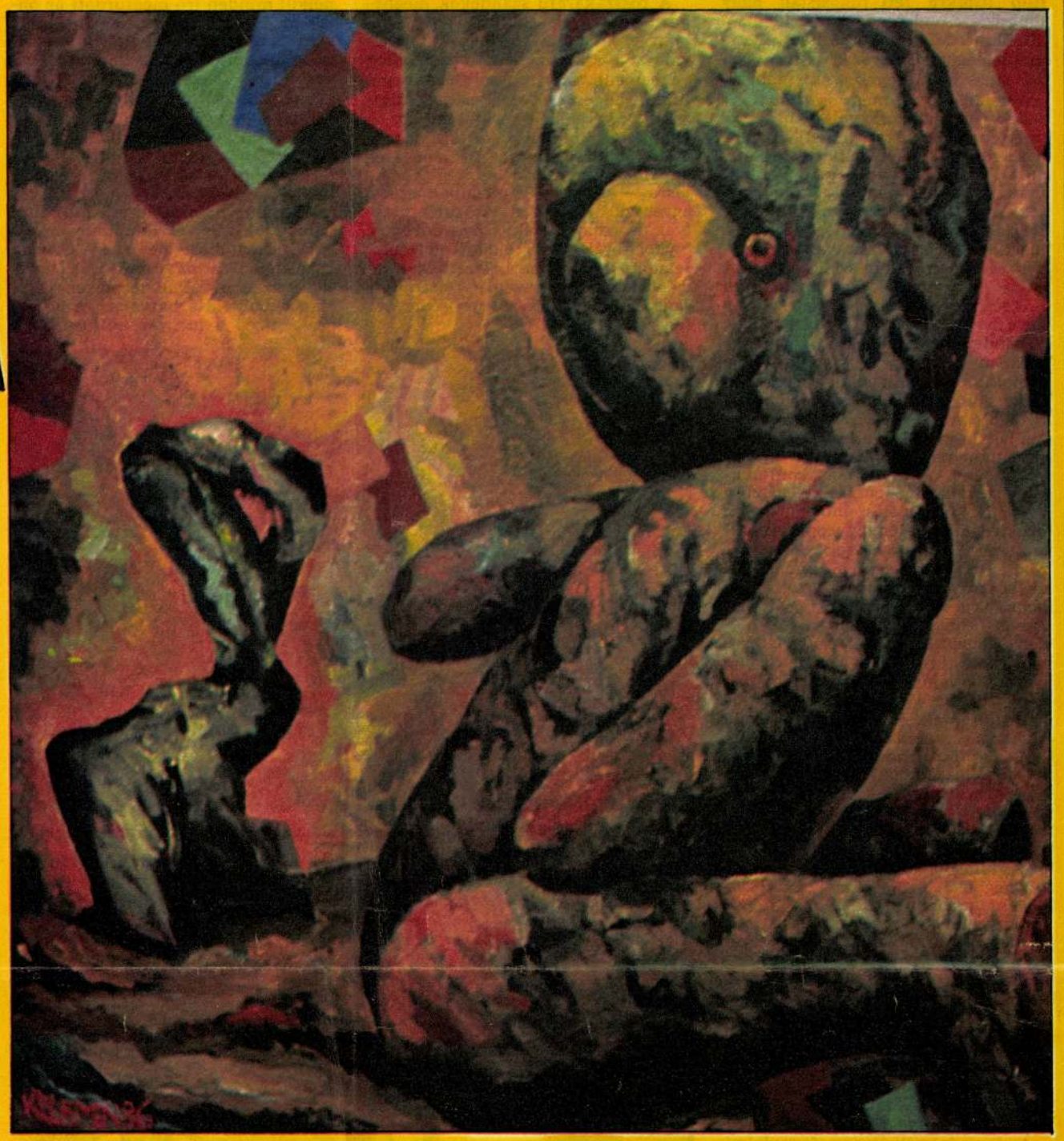

Odysseus (1984)

Vicsmeg Károly
MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
MAGYAR NEMZET
1984 SEP 16

1021

„Frissen festve"

Kiállítás az Ernst Múzeumban

Van valami kihívó ebben a címben, kivált, hogy a plakáton az van alája írva: *A magyar festészet új hulláma.* És nemcsak a kínálkozó szóvicc miatt, mellyel a rendezők mintegy elébe mennek a szellemeskedő „frissen mázolva" változatnak, de elsősorban amiatt, hogy a *frissen* egyszerre jelent újat, mait, s könnyedet, az avíttal, a fáradttal, az idejétmúlttal szemberugtatót. De ezen nincs mit csodálkozni, nem sértésnek van szánva; századunkban minden, magát újnak nyilvánító csapat már csak illendőségből is elhatárolta saját törekvéseit az elődökétől. És ez a tárlat, sajnos csak az Ernst Múzeum négy termére szorítkozva (a többi helyet az egyébként szép *üvegszobrok* felvonulása foglalja el) a magyar *new wave* kollektív bemutatkozását ígéri, mint „új hullám" akarja hangsúlyozni tehát önállóságát, eredetiségét. Évtizedek óta kialakult szertartás szerint. A színrelépés legfontosabb pillanata például, a *megnyitóé*, mindig megkíván valami szokatlant és feltűnőt; esetünkben szerepelt volna a Trabant együttes (de nem jött el), a földretett párnákról viszont video-összeállítást szemlélhetett bevezetőül az ünneplő ifjúság. Az avató szónoklat sem volt híján a kedélyes iróniával dúsított dörgedelemnek mindennemű (s főleg kritikusi) vaskalaposság ellen. A katalógusban pedig egyszerre két tanulmány is kínál segítséget annak felismeréséhez, miért mondható ez a „radikális eklektika", mely most a falakon ezzel az összefoglaló címszóval megjelenik, nem kevesebbnek, mint „a művészi Én új identitás-teremtése" kísérletének.

Én-képzetek

Ahogy a rítus előírja, a látnivalóhoz rögtön ideológiát is találunk tehát, mely — ezúttal *Hegyi Lóránd* megfogalmazásában — a hetvenes évek harmadik harmadától az „egyetemes művészetben" mind jelentősebb „művészetszemléleti átstrukturálódásból" vonja le következtetéseit, s ezzel arra figyelmeztet, hogy nem lehet e friss művészet kérdését csupán stílustendenciára leszűkíteni. Hiszen a szemlélet a lényeges benne: „a tradícióhoz, kultúrtörténeti és nyelvi etnikai, vallási kontextushoz való viszony megváltozásáról, a regionális kulturális jelenségek új értékeléséről, valamint a művészi individuum identitás-kereséséről van szó. Ezért ez a „transz-avantgarde", mely feltehetően „avantgarde-on túlit" jelenthet ezúttal, „az új Én-képzetek és Én-tételezések esztétikai megfogalmazását" keresi. Csak közbevetőleg jegyzem meg, de az olvasónak — gondolom — amúgy is feltűnik, hogy az idézetekben egyrészt újra és újra felbukkan az „identitás" szó, mely nélkül manapság nem létezhetünk (korunk nagy divatja folyton ezt keresni), másrészt újra és újra az „Én"-nél kötünk ki. S talán ez a magyarázata, miért kerül a szemlátomást csakugyan eklektikus „új hullám" elé a *radikális* jelző. „A ‚transz-avantgarde' művészei számára ‚minden szabad' — olvasható a katalógusban Hegyi Lorándtól —: a történelem, a kultúrtörténet, a korábbi és modern stílusok mind az új, nyolcvanas évekbeli művészi Én identitásának pontosabb megfogalmazásához szolgáltatnak anyagokat. Elfogulatlan és szubjektív kultúrszemléletünk a tradíció, a kulturális kontextus közvetlen Én-re vonatkoztatását, átszemélyesítését szolgálja."

Agg civilizáció

Ha érteni akarjuk hát, miben is áll ez az „új hullám", mint *szemlélet* (legalábbis az *elvek* síkján), mindenképpen első helyre kell tennünk benne ezt a lázas azonosság-kutatást, ön-bemérő igyekezetet, melyben egy nemzedék keresi saját magát, helyét, szerepét, értelmét, profilját, lehetőségeit. Ez persze nem új dolog, sőt igazából kötelező is, minden friss rajnál; a meglepő csak ennek kifejezetten szubjektivizált, szokatlanul szkeptikus, és csak önmaga alfájában-omegájában bízó változata, no meg radikálisnak mondott, de inkább önzőnek tetsző könyörtelensége. Egyszerre értem ezt a múlthoz s a jelenhez való viszony hedonizmusára például. Mintha, profán hasonlattal élve, ezeddig minden azért történt volna, hogy a magunk gyönyörködtetésére vagy szórakoztatására használjuk, kedvünk szerint, kizárólag magánélvezetre s így e szemléletből nemcsak a felhalmozott történelmi érték tisztelete tűnik el, vagy a folytonosság érzete, de jószerivel maga a világ is, mint „külső" szerepel, mint olyasvalami, melytől függetleníteni kell magamat, külön várba (az Én-be) húzódva legfeljebb iróniám nyilait küldve rája. Van ebben a mentalitásban valami kétségbeesetten megvető. Vala roppant keserű és kiábránd Valami, végkövetkeztetés tekintve, haragosan téves. S maguk a produktumok, m den ideológia ellenére, végt is eléggé vérszegényeknek, igényűeknek, alkalmank egy-egy közhelyes ötle többnek nem látszanak, ennek feltehetőleg ebben lik.

Emelkedettebben fogalm va (s a másik kat gus-előszó írójától, *Gye* Ágnestől kölcsönözve a m határozást) e szemléletben spekulatív 'ontológiai rí helyett", vagyis a lét és a l ző kutatása, meghatároz megnevezése helyett, „n ‚történelem-filozófiai rítu válik a művészet". Tehát g keres fordulatot tételez. Ke választ valamit, ami korább egynek látszott, s meglehet is volt. Valamiképp távoli konságban a századforduló azzal az irányzatával, mely — a „társadalmon-kívüli Szent Hegyére kivonulva egy kétségbeesetten szelle mondás hívei abban hit hogy az élet fogja utánoz művészetet.

De talán ne bonyolódjunk bele tovább a teóriákba, tulajdonképpen amúgy is inkább egy *érzetről* van szó ebben az „új hullámban", semmint kiérlelt filozófiáról. Erre utal magának Gyetvai Ágnesnek az elemzése is, amikor az egyes részvevőknél bizonyos sajátosságokra rámutat. *Bak* Imrénél például azt is látja, hogy festészetében „a puritaneista funkcionalizmus ellenfeleként a barokk tékozló formavilága, vagy a hajlékony, színes szecesszió vagy az expresszionizmus forró és közvetlen invenció-gazdagsága, vagy a tömegkultúra vidám-infantilis vásársága" iránti igény erősödött fel, *Kelemen* Károly „a fantasztikum, az örületes rejtélyek feltáruló, végtelen színes birodalma felé" fordult, *Méhes* Lóránt és *Vető* János munkáira pedig „a gyermeki-barbár-egzotikus-misztikus elvágyódás" jellemző „ebből a teljesen taccsra tett és reménytelenül elaggott és önpusztító civilizációból, amely lehetővé teszi a két művész számára a feloldódást, boldog elkülönülést, akciót, meditációt." Nagyszerű dolog ez, jelzem, ha éppen a szerencsétlen agg civilizáció kell ahhoz, hogy ennek kontójára valaki boldogan elkülönülhessen, különösebb lelkifurdalás nélkül. Kivált, ha hozzávesszük, hogy — mint olvasható — *Szirtes* János azért fest „egyenesen újbarbár barlangképeket", mert „festészete az ötvenes években született generáció élményanyagából fakad: a ‚Becket utáni', kulturálisan, szellemileg lepusztult, erkölcsi eszményeit vesztett szituációból", s ezért útja „minden eddiginél kietlenebb, sivárabb, reménytelenebb, szkeptikusabb".

Csak ismételni tudom, hogy itt *érzetekről* van szó, s ez vetülhet rá a történelemszemléletre; mert ha bárminemű *objektív* és *analitikus* mozzanat e história-megítélésben jelen volna, „az ötvenes években született nemzedék" egyetlen tagja sem lenne képes összetéveszteni a maga generációját a szépen kifestett Ernst Múzeum „új hullám" kiállításán mondjuk azokkal az évjáratokkal, melyek megérték például a második világháborút, s mindazt, ami belőle következett. Aminthogy — ezek szerint — arról sincs fogalma, mit értsünk „kulturálisan, szellemileg lepusztult, erkölcsi eszményeit vesztett" szituáción.

Láng helyett

Nem vonhatom ki magamat annak föltételezése alól, hogy ezúttal bizony, legalább-is ennek az „új hullámnak" a szellemvilágában, jó adag *mesterkéltség* is meghúzódik. Érzéseket, tájékozatlanságot, zavaros világképet meglovagoló spekulatív dogmatizmus. A „kimenekülés" kortünetnek persze nem rossz, de ars poeticának amúgy is igencsak sovány, példa rá maga a tárlat, melynek eklektikájában ha nem is ennyire „megideologizálva" és „belelátva", néhány irányzat és művészi elképzelés szerencsére fölsejleni látszik. A legérdekesebb talán a festés felszabadult örömét sugárzó expresszivitás, a „frissen festés" gyönyörűsége, mely mindennemű kötöttségérzettől távol lelkesen használja az ecsetet (ahogy a nemrég nálunk is bemutatott Metzger-féle gyűjtemény nyugatnémet fiataljai tették). Vannak — másrészt — ötletek a vásári, az érzelgős, a giccses elemek ironizálására (akárcsak a legutóbbi velencei biennálén); és szép pillanatokkal szolgálhat egy klasszikusnak mondható fejlődésen áthaladt absztraktizmus is. Mint más oly sok esetben, ezúttal is mást mutat tehát az élet aranyfája, mint az elmélet. Mégha ezek a produktumok inkább művészi gondolatcsírák még, szkeccs-ötletek, fintorok, elszórva a nehézkes vagy erőltetett egyéb munkák között. Így aztán a kiállításnak, sajnos, nagyobb a füstje, mint a lángja.

Szabó György

API KRÓNIKA

— **Megkezdődött az őszi vadszámlálás** a Szolnok megyei vadászmezőkön. Kiderült: a májusi hűvös, esős időjárás egybeesett a fácánok szaporodási idejével, ezért a szokottnál kevesebb a fácán. Megszaporodott viszont a mezei nyúl állománya.

AUNNEP

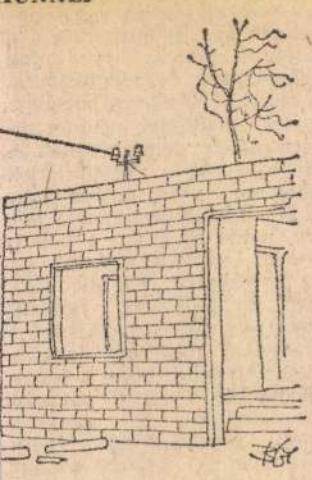

(Brenner György rajza)

A tisztesség bére

Állami zöldségbolt. Összesen négyen várunk a kiszolgálásra. Soron kívül a pulthoz lép egy kedves, szakállas bácsika.

— Mit tolakodik! — inti rendre a szóvivőnkül szegődött asszonyság.

Egyetértő mormolás.

— Bocsánat — így a bácsika —, az előbb voltam itt. Otthon utánaszámoltam . . .

— Itt kellett volna! — vág közbe a szóvivő.

— . . . és rájöttem, hogy a kartársnő tíz forinttal többet adott vissza.

— Miiit? . . . — hökken meg a kesztyűben dolgozó, zilált hajó eladó.

A bácsika letesz a pultra egy tízest, és távozik. Az eladó alig tér magához, zavarodott arccal, nyitott szájjal bámul utána.

— Hát ilyesmit . . ., ez még sosem történt meg velem.

Bizony, itt inkább reklámálni szoktak.

— Azt hitte, magának hiányzik az a tíz forint — bájolog az egyik vevő.

A szóvivő legyint egyet:

— Szenilis szegény . . .

k. j.

— **A Sportfogadási és Lottó Igazgatóság** közlése szerint a 37. játékhéten 5 találatos szelvény nem volt. Négytalálatos szelvénye 104 fogadónak volt, nyereményük egyenként 92 919 forint; három találata 9253 fogadónak volt, nyereményük egyenként 522 forint. A kéttalálatos szelvények száma 258 176 darab, ezekre egyenként 23 forintot fizetnek.

— **A bútoripar fejlesztéséről** rendeznek konferenciát az európai szocialista országok faipari szakembereinek részvételével szeptember 18-án Gödön.

— **Kommunális kötvények** vásárlásával járult hozzá a

— **Ünnepélyes díjkiosztással** és gálahangversennyel ért véget szombaton a Zeneakadémián a XXII. Budapesti Nemzetközi Zenei verseny brácsa- és trombiaversenye. A brácsaversenyen az első díjat Tabea Zimmermann (NSZK) kapta. A trombitaverseny első díját Kovács Zoltánnak és Geoffrey Howard Payne-nek (Ausztrália) ítélték oda.

— **Sziámi ikreket választottak szét** Salt Lake Cityben. A harmincegy órás műtétet a University of Utah tizenegy tagú sebészcsoportja hajtotta végre a hathónapos, fejüknél összenőtt leánygyermekeken,

Századok, félszázadok...

1584. szeptember 17-én utoljára lángol fel a flandriai Gentben a katolikusellenes terror. A teljesen körülzárt város ezen a napon megadta magát. A spanyolok bevonulása után mintegy kilencezer család menekült el Gentből, ahol a nyomor vette át birodalmát. Flandria ezzel teljesen a spanyolok uralma alá került.

1684. szeptember 17.: A kurucok Eperjes alatt súlyos vereséget szenvedtek a császáriaktól: Thököly Regec várába (Abaúj vármegye) menekül.

1684. szeptember 18.: Az erdélyi országgyűlés ünnepélyesen átveszi a II. Apafi Mihály fejedelmségét megerősítő szultáni jelvényeket.

1934. szeptember 18.: A francia diplomácia kezdeményezésére felkérték a szovjet államot, hogy vegyen részt a Népszövetség munkájában. A Népszövetség főbiztosi a Szovjetuniót a tagállamok sorába, és számára állandó tanácstagságot biztosít.

1934. szeptember 21.: Sztrájkba lép háromezerötszáz mecsekszabolcsi és vasasi (Baranya megye) bányász, bérkövetelések miatt. A négynapos sztrájk megegyezéssel zárul.

1684. szeptemberében a budai törökök és Mustafa pasa érdi csapatai jói összehangolt akciójának egyik legeredményesebb eseménye az volt, amikor egy időben támadták meg a szövetségeseket.

(Összeállította: Balogh Ágnes)

Nyelvkotlások

Kérdés káderezéskor: milyen a magányélete?

Lesújtó: szamárnyi elgondolás is hiányzik belőle.

Ha van fennhéjazás, kell lennhéjazásnak is lenni.

Gorillák védik a diktátorokat a gerillák ellen.

A „szégyenszemre" kifejezés helyett helyénvalóbb a „szégyentelen szemre".

A kiszámíthatatlanság még nem beszámíthatatlanság.

BOHÓ HIRDETÉSEK

Szépészetben — Tartsa karban a lábait is.

Író keres — Bármilyen színű „couleur locale"-t.

Estélyi — Top-rongy kapható.

Torna — Roppanásmentes gerincedzés.

(Abszurd)kínálat — Páratlanul párzó eb eladó.

Gyors felújítás — Elmecsere megvárható.

Szakszerű behatolás — Kizárólag saját kezű falbontásra!

Azért lehet ostobaságokat gépelni, mert az indigó nem indignálódik?

Flúpanasz: lányingerem van.

Okos tilalom: „Före lépni tilos!"

A szentencia egyfajta szent eszencia.

Legnagyobb nyelvi zsarnok a zsargon.

A fejbólintók kegyetértően bólogattak.

Életfélelem és halálösztön küzdött benne.

Az örjöngő patriotizmus nem más, mint hiszternacionalizmus.

Régi renegát kérdés: hány dukát dukál?

A metró-aluljárókban nem ritka a punkráció.

Alázatosnak hétrét a mérték.

Fontos laborlelet, milyen az ember bérképe és milyen gyorsan szökik fel a bérmérséklete.

A ránca maradt meg az egykori románcnak.

Rózsa György

— **A Magyar Nemzet Kedvcsinálók Köre** hazánk tájait bemutató rendezvényét — a nyári szünet után — szeptember 17-én, hétfőn 18 óra között tartja a népszerű Budapest Tourist közreműködésével. A program: Tabelföldi üdülési, utazási lehetőségek; ismertető előadás a hazai tájak, vidékek megismeréséről, programlehetőségeiről, helyszínen az ország egész területére lehet jelentkezni üdülő- és körutazásra. A vendégek a Budapest Tourist minden irodájában kedvezményes utazási utalványokat kapnak. A rendezvény színhelye a Hazafias Népfront központi Művelődési Házának klubterme, (V., Szkp. 34.)

— **Hogy vagy, kedves Sugár András?** címmel ma délután 17 órakor a televízió külpolitikai szerkesztőségének riporterével lesz beszélgetés, a Jókai Klubban. (Bp., XII., Hollós utca 5.)

— **Dedikálás.** A legendás színházi sikerek nyomában . . . A Hungaroton Hanglemez Hetek ünnepi kiadványa: Shakespeare: HAMLET-je 4 lemezen. 200.— Ft-os áron. Szeptember 17-én, hétfőn 16 órától GÁBOR MIKLÓS Kossuth-díjas színművész dedikálja az 1964-es nagysikerű Madách Színház-i előadásról készült hanglemezalbumot, az Erkel Ferenc Könyv- és Zeneműboltban. (VII., Lenin krt. 52.). Minden érdeklődőt szeretettel vár az Állami Könyvterjesztő Vállalat.

NYUGATON BORULT, KELETEN NAPOS IDŐ

szaka az ország nagy ett erősen felhős volt, alra csak 9, 17 fokig a hőmérséklet. A l délnyugati részén elkisebb záporok voltak. óna az egész nap időmeghatározza. Első- a nyugati megyékben en felhős, gyakran boég. Több alkalommal az eső, de nagyobb égre nem kell számíhőmérséklet csúcsértéönként élénk délnyumellett 18, 22 fok kö-

A Balaton vizének hőmérséklete szombaton 11 órakor Siófoknál 17 fokos.

A Duna vízállása Budapestnél 270 cm, vízhőfok 16,4.

Néhány európai nagyváros várható maximális hőmérséklete:

Athén	30
Belgrád	27
Berlin	22
Bécs	23
Budapest	22
Bukarest	26

GALERIA 56

KELEMEN KÁROLY

EGY HÉT A PURGATÓRIUMBAN - ONE WEEK IN PURGATORY

Március 3 - Április 21

Megnyitó - Opening

Március 3 17-19 óráig

A kiállítást megnyitja: György Péter

Budapest, V. Falk Miksa utca 7 . Tel : 269 - 2529
Nyitva: kedd-szombat 12-18-ig.

Kelemen Károly

Új Művész 1993/2

Kelemen teddy bearje

Ha egyszer ezt láthatnák a medvék! Körbeülnék mindnyájan az erdei asztalt: *Iván Ivanovics Siskin* bocsai Kipling Balujával játszanának, Hannah-Barbara Maci Lacija Bubut fegyelmezné, Milne Micimackója Ursulával parolázna, a TV-maci szörppel öblögetne, a gumimacik pattognának. Valaki még hiányzik a társaságból, ezért együtt követelnék a szükséges plüsst! Nos, Kelemen teddy bearje is megérkezett.

Majd mindenkinek volt egy teddyje, én csak egyvalakire emlékszem, akinek nem. Még a Nagy Testvér idején (hát nem még egy medve!), amikor még volt mackónadrág, valamikor a hatvanas-hetvenes évek fordulóján a Balázs Béla Stúdióban készült egy rövid dokumentumfilm. Igen egyszerű a történet: egy angyalarcú, hatalmas termetű, tökéletesen kidolgozott izomzatú fiatal férfi egy csepeli-váci(?) gyárudvart sepreget. Adonisz a TMK-műhely előtt. A riporter kérdéseire udvariasan válaszolgat, aztán bemegy az öltözőbe és kihoz egy rongyos, kopott szőrméjű, félszemű plüssmackót. Először csak hüppögve-szipogva, aztán könnyezve-bőgve elmondja, hogy a mackót egy kukában találta. Elcsukló hangon, dadogva azt ismételgeti a film végén, hogy „Hát nem kidobták? Hogy lehet kidobni egy macit?" Ennyi. Sokkoló volt.

Kelemennek nem volt frusztrált a gyerekkora, biztos volt macija, és medvecukorra is tellett. Azért mondtam el ezt a történetet, mert tegnap Kelemen műtermében egy pontosan ugyanilyen macit láttam, minden kép alanyát-tárgyát. Nála a teddy bear a modell. A történet mégsem ezzel a macival, hanem egy medvével kezdődött. Kelemen a nyolcvanas évek elején egy népi fafaragótól vett egy szobrot, ez volt átírva akkori képein. Az a medve még igen aktív volt, vagy aktivitásában gátolt. Nyelvét nyújtva rávasalt a kubizmusra, tavaszt-várón sütkérezett egy édeni kertben, leláncolt Prométheuszként nézett szembe a halállal. A mostani teddyk többet tudnak, s bölcsességük tudatában higgadtan tekintenek a változtathatatlan világ — a számok rendje — és az állandóan változó környezet — a táj — csendjébe. Picik és monumentálisak egyben. Úgy ülnek-állnak, nézelődnek-gondolkoznak a tájban, mintha mindig is mozdulatlan, állandó részei lettek volna annak. Miért nem csak a tájkép, vagy miért nem emberi figura? Mert a személy, a figura helyettesíthető, lecserélhető, a táj kitalálható, változtatható. A táj ugyanúgy csak ürügy, ahogy a figura ürügyként szolgált valamikor. Ürügy, hogy Kelemen a festészetről és annak toposzairól gondolkodjon. Korábban nagyon sokszor átírta, megidézte, kivesézte a kultúrtörténeti analógiákat. A korai radírképeken kiiktatással, törléssel jön létre egy új jelentés. A fotók átfestésén a parafrázisok a montázstechnika révén születnek. Kelemen a századelő avantgárdját úgy hordta egybe, festette össze, hogy pontosan tetten érhető a mesterek előtti tisztelgés és irónia. Ezeken a macis képeken egyre kevesebb az utalás. Itt van ugyan még emlékeztetőül a *Sarujáit oldó Niké*, itt van a *Cézanne*-i táj, itt vannak *Gauguin* kék fái, itt van *Picasso* „mérsékelt" kubizmusa (amikor olyan portrékat festett barátairól, műgyűjtőjéről, hogy — azokat meg nem sértendő — még felismerhető és azonosítható volt az egyén arca), jelen esetben a szilánkosan építkező maci ugyanaz, mint a többi kép teddyje. Itt van egy pár szín *Kandinszkij*től, a japán tájépítkezés, sőt: egy helyen felismerhető az a szintér, ahol Gauguin Jákobja megküzdött az angyallal. Mára viszont Kelemen művei teljesen függetlenedtek a korábbi munkáktól, az a fajta stíluseklektika, amit egyik méltatója említ, megszűnőben van. Ez már csakis, kizárólagosan Kelemen világa, ahol a kultúrtörténet a háttérbe szorul. Ez egy új maci, ez egy új táj. Ezeknek a képeknek a többségét naplementekor kell megnézni. Ez — akármennyire ragyogóak-sugárzóak a színek — már nem a Paradicsom. Kelemen tájain valami vészjósló fény vonul végig, véreznek a hegyoldalak, a fák felnyársalják lombkoronájukat (vagy a felhőket), később pedig fagyba-jégbe merevedik a természet. Embernek nyoma sincs, csak a maci az utolsó túlélő. A teddy úgy válik halhatatlanná, hogy kilép a képből, hiszen ott is szoborként volt jelen, teljesen abszurddá vált a helyzete a síkban, függetlenedni-megszemélyesülni akar.

Kelemen következő kiállításán szobrokkal is, a keretből kilépő is-

Kelemen Károly: Buddha am Plattensee, 1992, olaj, vászon, 90×120 cm

meretlen-ismerősökkel fogunk találkozni.

A kérdésre, hogy Kelemen miért fest teddy beart, macit, medvét — nem tudom a választ. Aki viszont ismeri őt, az tudja: egy Kelemen nem festhet csigákat. *(Elhangzott 1992. szeptember 22-én a Fészek Klubban, Kelemen Károly festőművész kiállításának megnyitóján.)*

KOZÁK CSABA

Bakonyi Mihály kiállítása az Árkád Galériában

Október 12-én nyílt meg Bakonyi Mihály festőművész kiállítása az *Árkád Galériá*ban. A tárlat főleg az elmúlt évek alkotásait tartalmazza, de a régebbi művek is szervesen illeszkednek az összképbe. Mi a titka ennek az egységnek? Mi a titka ennek az egyéni hangú, láthatóan következetes, s hagyományos értelemben is esztétikai értékteremtő művészetnek?

Elsősorban a szigorú komponálásmód, az elemek alárendelése egy központi gondolatnak, a feszültségteremtésnek. Ma klasszikusnak tűnő, de merőben XX. századi absztrahálási módról van szó. Kiindulópontja minden esetben a LÁTVÁNY, a pillanatban megragadható vizuális élmény. (A táj, a repülő madár, a gépmadár, egy faág, vízen úszó alakzat, stb.)

A természet formai-szerkezeti sajátosságait a domináns formakarakterek és formaellentétek megjelenítése, a téri formák síkba rendezése révén őrzi meg. (A kép síkjával szembeni alázat a korai európai festészet nemes hagyományainak folytatása.) Ezek a síkban redukált formák (foltok) mégsem válnak unalmassá, ugyanis a művész tudatosan él — az előzetesen hangyaszorgalommal kikísérletezett — faktúraellentétek kompozíciós lehetőségeivel. A nyugodt és mozgalmas, a sima és rücskös felületek kontrasztját is derűs mértéktartás jellemzi.

A szigorú egyensúlyelveknek alárendelt, legtöbbször zárt kompozíciós szerkezet a színezés által válik nyitottabbá, mély emocionális tartalmak hordozójává. Bakonyi Mihály színvilágában az alföldi festészet esszenciális értékei sűrűsödnek. A rendkívül gazdag koloriton belül a konsztrasztok a képi tartalom fő meghatározói. A festő ezekkel a kontraszt-effektusokkal sajátos transzcendens tereket képes létrehozni.

Bakonyi Mihály: Kairó kapuja, olajpasztell, 45 × 35 cm

Bakonyi Mihály legalább annyira rajztanár, mint amennyire festőművész. A „kettő" szinte elválaszthatatlan egymástól. Erre legfőbb bizonyíték az a több száz tanítvány, aki az ő indítása nyomán indult el a művészeti vagy pedagógus pályán.

SIPOS ENDRE

A Duna színei

Istókovits Kálmán akvarelljei

Istókovits Kálmán, a magyar grafikai élet egyik kíválósága képeiből rendezett kiállítást a *Hadtörténeti Múzeum*. Az akvarellek az alkotó Budapest-sorozatából valók, kiegészítve a Dubrovnikról és környékéről festett művekkel. *Múlt és jelen* címmel gyűjtötte össze Széll Júlia rendező a képeket, utalva ezzel a háború utáni Budapestet és a „háború előtti" Dubrovnikot bemutató alkotások közötti akkori és mai különbségekre.

Budapest gyöngyszemeinek, a hidaknak 1946—49-es állapotáról szóló akvarellek művészi tudósítások. A leszakadt hidak egykori büszke tartású pillérei félelmetes vízi szörnyekként ágaskodnak ki a Dunából. A háború dúlta Margit-, Árpád-, Lánc-, Petőfi-, Szabadság híd roncsait különböző oldalról örökítette meg a festményeken: kék, sárga, zöld, piros színekben pompáznak a fényes Dunán tükröződő, romjaikra összezsugorodott hídóriások. Istókovitsnak talán legkedveltebb témája a szeretett Duna, különböző napszakokban, különös fényviszonyok között. A Dunáról visszaverődő fények varázsosan világítják meg a hidakat, a folyópartot és ennek hangulatát bravúrosan adja vissza a festő.

Más csoportba tartoznak a városról, ezen belül Budáról, a várbéli rombolásról festettek. A Tabán, a Kiscelli kastély maradványai, a Budai Helyőrségi Templom, az Alagút 1946-ban, a Bécsi kapu romjai. Az

MEGHIVÓ

KELEMEN KÁROLY

kiállítására

Megnyitja

KOZÁK CSABA

1992. szeptember 22-én

délután 6 órakor

Megtekinthető

szeptember 22-26.

naponta 14-2o óráig

Művészeti Szakszervezetek Szövetsége
FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

F.k.: Galambos Tibor – Szövorg Ny.

DÍJELŐLEGES

1992
IX
15

Timár Árpád

H

Üllői út 119

LUDWIG
MÚZEUM
BUDAPEST

BACHMAN GÁBOR

építészeti festmények
építészeti modellek

KELEMEN KÁROLY

festmények
szobrok

Megnyitó • Opening

DR. FODOR GÁBOR
művelődési és közoktatási miniszter

DR. HEGYI LÓRÁND
a bécsi Museum Moderner Kunst igazgatója

1994. szeptember 13-án este 7 órakor

Nyitva • Open till
1994. október 9.

Ludwig Múzeum Budapest, Budavári Palota "A" Épület
1014 Budapest, Szent György tér 2. Tel.fax: 212-2534

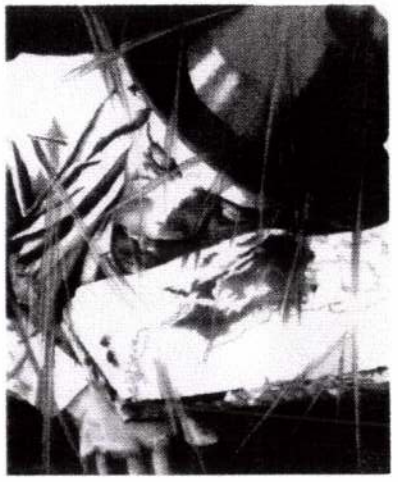

Fatdream / Beuys, grafit-vászon, 150x120 cm, 1999

MEGHÍVÓ

A szentendrei
Erdész Galéria & Design
meghívja Önt és barátait
Bercsényi utcai kiállítótermébe

Kelemen Károly

festőművész
radírfestményeinek
tárlatára.

Megnyitó beszédet mond:

Wolfgang Meissner

a Goethe Institut igazgatója

és

Kozák Csaba

művészeti író

A vernisszázs időpontja:
2000. Szeptember 29., 17.00 h.

Megtekinthető október 19-éig,
hétfő kivételével minden nap
10 és 18 óra között.

Ez a kiállítás azokat az
új műveket mutatja be
amelyek az elmúlt évben
készültek.
Jórészt a galéria felkérésére,
azért, hogy vissza-
utalva a korai művekre,
bemutassák egy kortárs
művész és gondolkodó
sajátos világát és viszonyát
kiemelkedő egyéniségekről
az ezredfordulón.

Kassák Lajos, grafit-vászon, 150x120 cm, 1999

GALLERY ERDÉSZ & DESIGN
Szentendre H-2000 Bercsenyi u. 4 Tel/Fax: +36 26 317 925 E-mail: gallerye@elender.hu

KELEMEN károly

István MAZZAG (born 1958 in Győr)
«Fiery Sky» oil/canvas, 130x150 cm
150.000 HUF

The early 1980's brought considerable changes
in Hungarian art in terms of form and approach.
This generation of young artists,
although heterogeneous, have their common roots
in what Achille Bonito Oliva called
«cultural nomadism».
The artists approach is also characterized
by radical subjectivism,
the expression of individual existential experience,
the exploration of personal emotions,
rejection of all types of reductionism
and puritanism and the rediscovery of sensuality.

Lóránd Hegyi
Director of Museum of Modern Art
in Vienna

PROGRAMME

Exhibition
On view: September 26 - October 2, daily 9 a.m. - 6 p.m.

3rd of October
5.30 p.m. – Fashion show «Evening clothes by Vizo»
Hotel Kempinski Ballroom
6.00 p.m. – Auction
Hotel Kempinski Ballroom
American Express Cards are accepted

Optional activities:
2nd of October
6.00 p.m. – Private guided tour through paintings from Ronald Lauder's collection in the world famous 100-year old newly opened Gundel Restaurant
7.00 p.m. – Dinner

3rd of October
- Full day excursion into the Hungarian Great Plain with an exciting horse show, carriage ride and a traditional Hungarian lunch in a typical Hungarian inn «Charda».
- Visit to the charming Serbian village Szentendre, which is often called artists town, as many painters and sculptors have their workshop and residence there. Visit of the painter Károly Kelemen's atelier and others, visit of the open-air village museum presenting original Hungarian trades.
  Lunch in a Restaurant.
- Dinner in Restaurant Barokk furnished in Baroque style, dishes are made upon recipes from the Medieval times, entertainment consists of soft background baroque music.

4th of October
- Private guided tour through the Museum of Applied Arts and a city-tour of Budapest.
- Private guided tour through The Museum of Fine Arts (famous collections including El Greco's) plus city-tour of Budapest.

Information and reservations:

American Express Hungary Ltd.
1052 Budapest, Deák F. u. 10.
Phone: (36-1)117-3866
Fax: (36-1) 251-5220
Contact: Anikó Paróczi
László Szögi

Károly KELEMEN (born 1948 in Győr)
«Tarot scenes» oil/canvas, 200x140 cm,
500.000 HUF

This auction has two aims,
primarily to help disabled, refugee and socially handicapped children, and on the other hand,
to present the new generation of talented
Hungarian artists. Fifty percent of the income,
donated by the artists, goes to charity.
Further contributions are welcomed and gratefully
accepted by the Hungarian Red Cross,
account number: «CHILDREN IN NEED»
Magyar Külkereskedelmi Bank 203-29725-7045.

Hungarian Red Cross
Eszter Légrády

ARTISTS

Márton BARABÁS, László MULASICS, Imre BAK, Károly KLIMÓ, Péter GÉMES, Gábor ZÁBORSZKY, Áron GÁBOR, István NÁDLER, Klári BORBÁS, János SUGÁR, László FE LUGOSSY, András BERNÁT, Ákos BIRKÁS, Zsigmond KÁROLYI, Tamás TROMBITÁS, István MAZZAG, Károly HALÁSZ, László FEHÉR, Tamás HENCZE, Károly KELEMEN, Imre BUKTA, András KONCZ, György SZŐNYEI, Tamás SOÓS, Zoltán TÖLG-MOLNÁR, András BARANYAY, András FELVIDÉKI, EL KAZOVSZKIJ

American Express
Cards Welcome during
the Auction

AMERICAN EXPRESS TRAVEL RELATED SERVICES
An American Express company

György SZŐNYEI (born 1951 in Budapest)
«Stories in Black I.» paper/tempera/applications, 35x44 cm,
30.000 HUF

FOR FURTHER INFORMATION AND
CATALOGUES PLEASE CONTACT:
SOTHEBY'S
Palais Breuner, Singerstr. 16. 1010 Vienna
Tel: 43 (222) 512-4772/3 513-3774
Telex. 111868 SKA A
Fax: 43 (222) 513-4867
Schloss Gutenberg, A-8160 Weiz
Telephone: 43 (3172) 8133
Fax: 43 (3172) 813312

Attila utca 111 /4th floor/ 1
H-1012 Budapest
Telephone: 36 (1) 175-2961
Fax: 43 (3172) 813312

HUNGARIAN RED CROSS
MAGYAR VÖRÖSKERESZT
Charity Sale
Jótékonysági aukció

HUNGARIAN CONTEMPORARY ART
Magyar kortárs művészet

Imre BAK (born 1939 Budapest)
«Red Cross» acryl/canvas
120x80 cm, 460.000 HUF

in

GRAND HOTEL CORVINUS
Kempinski Budapest

H-1051 Budapest, Erzsébet tér 7/8.
Telephone 266-1000 Fax 266-2000
on
Saturday 3rd of October, 1992 at 18,00 pm
auctioned by

SOTHEBY'S
FOUNDED 1744

Kelemen Károly

ÚJ MŰVÉSZET

ART TODAY 93/9 SZEPTEMBER

Sinkovits Péter: Aukciós körkép • Múzeumi szerzemények a Magyar Nemzeti Galériában, a Szépművészeti Múzeumban és a Székesfehérvári Csók István Képtárban • Víg Tamás, Frank János és Borsos Miklós Henry Moore-ról • András Edit: Angol szobrászati kiállítások Budapesten • Varga Zsuzsa: A népies barokk • Deák Erika: A Whitney-Biennálé New Yorkban • Csontvári-vita 98 Ft

XLV. VELENCEI BIENNÁLÉ

MAGYAR PAVILON

MEGTEKINTHETŐ

1993. OKTÓBER 10-IG

JOSEPH KOSUTH és LOIS VIKTOR kiállítása

ALVÓ MACI AZ 5-ÖS SZÁMON

Kelemen Károlyról • Néray Katalin

Tudod, hogy százéves a teddy-bear? Most olvastam valahol. Helyesebben tavaly volt százéves — mondja Kelemen belépve az irodámba. Szóval akkor most 100+1 éves — vágom rá a parafrázist. Persze nem azért jöttünk össze, hogy a mackókról beszélgessünk, bár ez elkerülhetetlen. Kelemen Károlyt lassan tizenöt éve ismerem, sok kiállítást csináltunk együtt, de érdemben nem írtam róla eddig. Előkerestem az elérhető katalógusokat: hátha kikerekedik belőle valamiféle kép.

A művészettörténész számára, ha figyelemmel kísérte Kelemen munkásságát, nagyjából négy korszak rajzolódik ki: a hetvenes évek végének montázsai, fotóátdolgozásai és radírképei; a nyolcvanas évek elejének tarokk-kártya képei; a nyolcvanas évek közepétől a kilencvenes évekig tartó erősen expresszív-manierista-posztmodern festményei, és a tavaly őszszel a Fészek Galériában bemutatott képeken és a még csak szobortervekben létező új teddy-bear korszak. Mi az, ami a művész személyén túl összeköti lassan két évtized munkáját? Van-e átjárás az egyes, általam meglehet önkényesen felvázolt periódusok, stílusok között?

Kelemen Károly: Sunset, 1984, tempera, papír, 70×63 cm

Kelemen Károly 1948-ban született Győrben és 1974-ben, csaknem húsz éve végzett a Magyar Képzőművészeti Főiskola festő szakán, többek között *El Kazovszkij*jal. Nem véletlen, hogy együtt említem őket, holott látszatra távol áll egymástól a tevékenységük. De csak látszatra: a koncepcióban, a történeti affinitásban, sőt a színhasználatban is igen sok közöttük a hasonlóság. Elég, ha a képi hierarchia, annak tudatos megtörése, az ember és tárgy, ember és állat közötti alá-fölérendelés mellérendeléssé változtatása, az antik művészet újraértelmezése, bizonyos szcenírozás, tudatos teatralitás és a távolságtartó személytelenség, érzelmi distancia jelenlétére figyelmeztetünk.

De térjünk vissza Kelemen pályájához. Főiskolás évei alatt és azt követően végigcsinálta — kortársaihoz hasonlóan — azt az avantgárd és alternatív programot, melyet a Rózsa presszó, a Ganz-Mávag, az FMK, a Bercsényi fémjelez. Első egyéni kiállítása 1979-ben volt a Stúdió Galériában, de a szakma itthon és külföldön 1981-ben figyelt fel rá igazán. Ekkor kapott nyáron a dél-franciaországi Cagnes-sur-Mer-ben Aranypaletta-díjat a Nemzetközi Festészeti Fesztiválon azokra a radírképekre, melyeket decemberben mutatott be a Dorottya utcai Kiállítóteremben. Ezek a képek egyfajta szimbolikus leszámolást jelentettek a nemzetközi avantgárd nagymestereivel: *Marcel Duchamp*-mal. *Joseph Beuys*-szal, *Pietro Manzoni*val, *Jasper Johns*-szal, *Andy Warhol*lal. A mo-

dern művészet centrális figuráit tehát tudatosan használta, azért, hogy mondanivalója azonnal érthető, sőt félreérthetetlen legyen. Ebben a gesztusban akarva-akaratlan benne van a pop-művészet tanulsága: a populáris image használata metaforaként. A radírfestmények imageromboló gesztusa szenvtelennek tűnő rituális gesztus, mely akkor fedi fel igazi természetét, ha párhuzamba állítjuk például az osztrák *Arnulf Rainer* halottisik helyét. De az egy pillanatra a hangulatban megtapadó élmény az Én-t választásra kényszeríti, s így nyomasztóvá válik... Az Én ürességét a képmás kitölti... Mozdulatlanságában aktív." Ezek a ma már túl radikálisnak, a wittgensteini és heideggeri filozófiáktól való szabadulni vágyásnak tetsző mondatok előrevetítik azt a tudatos programot, amelyet Kelemen a nyolcvanas évek magyar transzavantgárdjában teljesít. Azt nem akarom a fejére olvasni, amit ugyanebben az interjúban válaszol arra a kérdésre, hogy miért nem használ színeket. Korai munkáit ugyanis egzisztenciális gesztusoknak tartja, melyek nem festőiek.

Kelemen Károly: Teddy, kubista tájképsapkában/Teddy, in cubist landscape-hat, olaj, vászon, 110×75 cm

A nyolcvanas években ennek ellenkezője történik: a festészet eszközeivel, sőt klasszikus eszközeivel teszi idézőjelbe a festészetet magát. Úgy érzi, hogy a vizuális művészet avantgárd mozgalmai elértek a végponthoz, mindent kitaláltak és megcsináltak már. Számára ez a paradigma egyáltalán nem elkeserítő, sőt éppen ez a posztmodern kihívás: szabad járkálás a művészettörténetben. Most a festészet egyezményes nyelvét használja fel arra, hogy kedvenc mániáját, a „jelentéskioltás"-t végrehajtsa. Meglehet, hogy ez még kegyetlenebb antiművészeti program, mint a klasszikus avantgárd nyílt sisakos játéka. A kérdés az, hogy *meg lehet-e fojtani a jelentést jelentésnek látszó szcenírozással?* Nehéz erre válaszolni, hiszen ez az egész transzavantgárd-posztmodern festészet nemzetközileg is érvényes dilemmája.

Kelement szokás az olasz transzavantgárd rokonának, nevezetesen a magyar *Sandro Chiá*nak kikiáltani. Talán pont ez az a pont, ahol Kelemen ambicióí és megoldásai különböznek. A művészettörténet radikális mellérendelésnek hívja azt a módszert, amikor a személy nem több mint egy virágváza. És ez a megoldás nem posztmodern korunk találmánya: a képi hierarchia megléte vagy éppenséggel hiánya végigkíséri a művészet történetét. Bizonyos korszakokban szinte indolenssé válnak a részletek: Kelemen sem véletlenül választ manierista, barokk vagy éppen metafizikus előképeket.

maszk-átfestéseivel. Vagy éppen a kortárs *Károlyi Zsigmond* fotómanipulációival.

Kelemen már abban az interjúban, amit *Gyetvai Ágnes* készített vele 1979-ben, de csak a 81-es Dorottya utcai kiállítás katalógusában publikált, arról beszél, hogy „labdaszedőnek érzi magát", aki „létét a Semmihez rögzítve mozdulatlanul hagyja, hogy átfolyhassanak rajta tartalmai. És mert egyikben sem ismerheti fel magát, egyikhez sem tapadva — csak egy pillanatra a hangulatban — hagyja, hogy az egyik tartalom elfoglalja a má-

Most pedig, lássuk a medvét. Szó szerint. A teddybear mint főszereplő 1985-ben jelenik meg, mint *Vasaló medve* kék és piros változatban, ironikus utalásként Picasso képére. Ezt a kubista medvét követi az 1986-os *Prometheusz teddy*, melynek jelentését nem sikerült egészen kioltani; hiszen az 1986-os Velencei Biennálé Magyar Pavilonjában — elsősorban lengyel kollégák — politikai allegóriának látták a nagy vörös mackót. Eb-

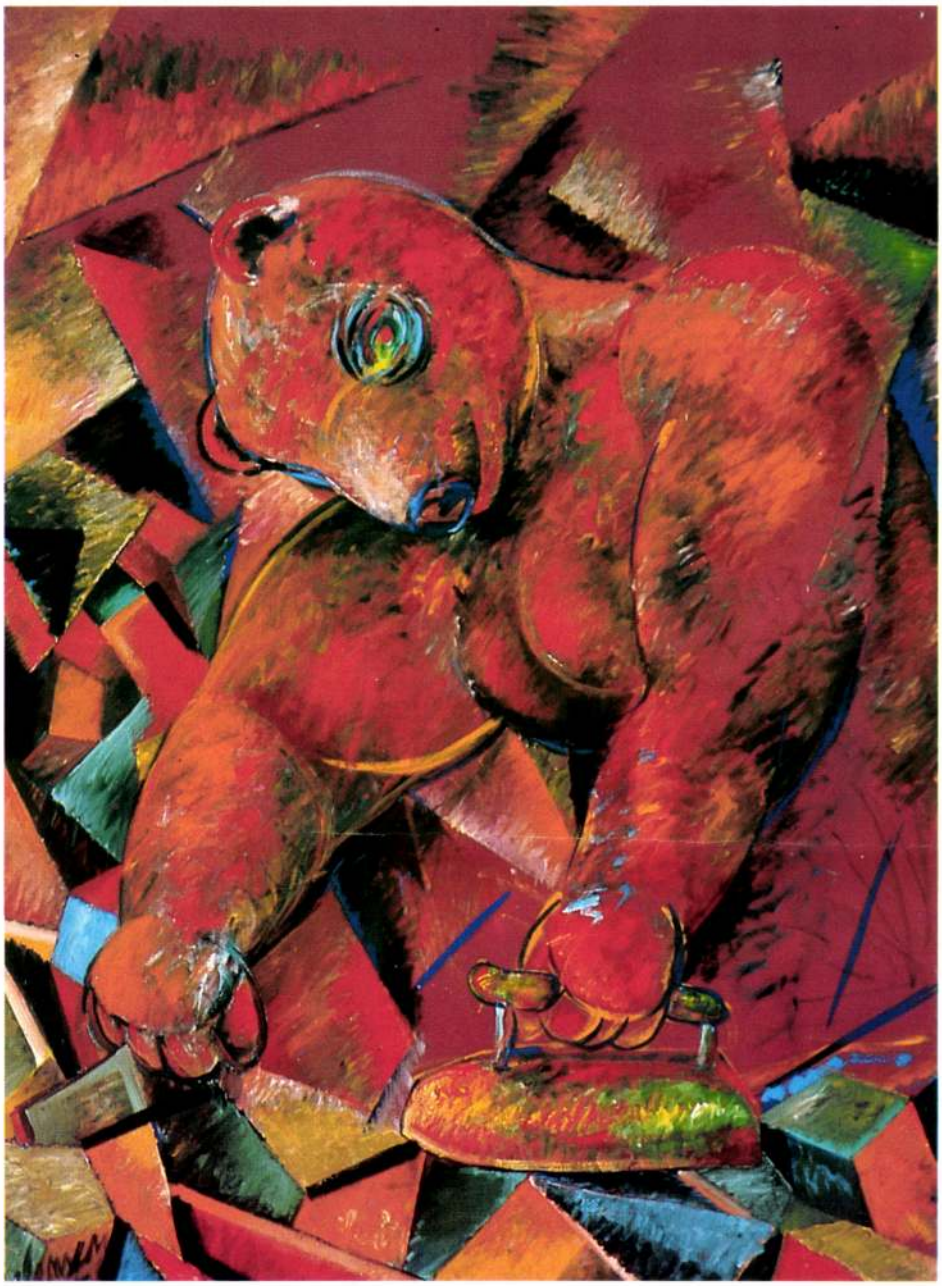

Kelemen Károly: Vasaló medve (piros változat)/Ironing Bear (red version), 1985, olaj, vászon, 180×140 cm

ből is látszik, hogy a mű jelentését nem annyira az alkotó szándéka, hanem a néző problémaérzékenysége és maga a konstelláció is befolyásolhatja. Az ugyancsak 1986-os *Tavasz* barokk virágkoszorúja és repkedő puttója is egy játékmackó álmát vigyázza. Kelemen számára a Maci cselekvő hős (a modell feleségének invalidus macija), az emberi alakot helyettesíti soha meg nem történt történetekben, mesterséges szituációkban. Szembetalálja magát egy *Henry Moore*-szerű szoborral, kubista tájképsapkát visel, vagy éppen alszik az ötös számon.

Kelemen megszállottan keresi a festészet Kodály-módszerét, azt a festői anyanyelvet, amely egyezményes jelként működhet. A művészettörténet kliséit, vagy elegánsabb szóval toposzait használja, hogy kiváltsa vele a megértés illúzióját és elfedje a jelentés lényegét. De létezik-e egyáltalán lényeg? Kelemen a labdaszedő pozíciójából szemléli kívülről a jelenetet, és szeretné magát az egésztől elhatárolni. De a színek már 1987-ben fellázadtak az ellen az eljárás ellen (*Lázadó festékek*), és felmerül a gyanú, hogy a művész személyiségén átszűrt,

átfolyatott kultúrhistória mégsem lehet teljesen személytelen. Természetesen nem olyan következtetésekre gondolunk, mint arra, hogy a művésznek szomorú gyermekkora volt, nem volt játékmackója (a teddy-bear a nyolcvanas években megjelenik a német *Dieter Krieg*nél is életnagyságban). Szerepe Kelemen számára nem több, mint *Milan Knížak*nak a kerti törpe, *Jeff Koons*nak a malac. Legfeljebb azt mondhatjuk, hogy ez egy tipikus közép-európai teddy, nem Walt Disney figurája, inkább a TV-maci rokona.

Kelemen teddy-programja új fázisba érkezik azokkal a remélhetően mihamarabb megvalósítandó plasztikákkal, amelyek a banális tartalom és a pompázatos kivitel, drága anyag újabb ironikus egymásra találását ígérik.

KELEMEN KÁROLY kiállítása

szeptember 10 – november 3.

Dovin Galéria
1052 Budapest, Haris köz 1.
Telefon: 118-3524

Sleeping Teddy Bear on Nr. 5

Reflections on the Art of Károly Kelemen

Did you know that Teddy Bear is a hundred years old? I just read it somewhere. „Or rather, he was a hundred last year," says Kelemen on stepping into my office. „So he's 100+1 now," is my paraphrase reply. Of course the purpose of our getting together was not to talk about teddy bears, though there's no way of getting around that. I've known Károly Kelemen for almost fifteen years, we've done many exhibitions together, but I've never really written about him. I dug up all the catalogs I could get a hold of in the hope of getting a fuller picture.

Art critics following Kelemen's work will group his output into four periods: the late 70s with his montages, photo adaptations, and etchings; the early 80s with his tarot-card pictures; the mid-80s to early 90s with his strongly expressive(manieristic) postmodern paintings; and, shown at Fészek Gallery in the autumn 1992, his pictures and sculpture models of teddy bears. What, beyond the artist's person, does the work of almost two decades have in common? Are there similarities to be found among the four periods and styles I have outlined?

Kelemen was born in Győr in 1948 and graduated in Painting from the Academy of Fine Arts in 1974, together with, among others, *El Kazovszkij*. I have a reason for mentioning them together, even if they at first glance seem to be worlds apart. But only at first glance, because their conceptions, their affinity for the historic, and even their use of color are very much related. Their pictorial hierarchy and deliberate focus on it, the way they sub- and superordinate, then again juxtapose man and object, man and animal; the way they redefine classical art, providing a certain staged, deliberate theatricality and impersonal distance.

But back to Kelemen's career. In his years at the Academy and immediately afterwards he, like his contemporaries in general, went through the avant-garde and alternative programs, as seen in his Espresso Rose, The Ganz Horks, FMK (Club of Young Artists), and Bercsényi College. His first one-man show was at Studio Gallery in 1979, but it was in 1981 that he drew the attention of the art world, at home and abroad. He was awarded the Golden Palett in Cagnes-sur-Mer, France, at the International Painting Festival for his etchings, the same ones he had exhibited at Dorottya Street Exhibition Hall, Budapest, the previous December. The pictures meant some kind of symbolic reckoning with the grand masters of the international avant-garde: with *Marcel Duchamp, Joseph Beuys, Petro Manzoni, Jasper Johns,* and *Andy Warhol*. He used major artists in order to make his message easily and unmistakably understood. Whether intentional or not, this approach carried one of the aspects of pop art, namely the metaphoric use of popular images. This image-toppling seemed to be a detached, ritual gesture which revealed its true nature only when compared to, for example, the Austrian *Arnulf Rainer*'s repainted death masks, or the Hungarian *Zsigmond Károly*'s photo-manipulations.

As far back as 1979, in an interview with *Ágnes Gyetvai* (published only in 1981 in the catalog for an exhibition in Dorottya Street Gallery) Kelemen was speaking about his feeling like a „ball boy," who „attaches his existence to Nothingness, immobile, to allow its contents to pass through him. And because he does not recognize himself in any of them he does not cling to them — only in the mood of a moment — allowing one content to replace another. But the experience that lingers in the mood of one moment forces the Ego to make a choice and thus becomes depressing. ...The Ego's emptiness is filled by the Alter-Ego. ...Active in its immobility." Today, this train of thought seems too radical. The desire to do away with Wittgenstein's and Heidegger's philosophies was already a prescience of the

(continued on page 80)

K E L E M E N K Á R O L Y

KIÁLLÍTÁSA

Vernissage szeptember 10-én pénteken 18-21 óráig

Kiállítás szeptember 10-től november 3-ig 1991

NYITVA: HÉTFŐTŐL PÉNTEKIG 11-19 ÓRÁIG, SZOMBATON 11-14 ÓRÁIG

D O V I N

GALERIA 56

KELEMEN KÁROLY

EGY HÉT A PURGATÓRIUMBAN - ONE WEEK IN PURGATORY

2000 Március 3 - Április 21

Megnyitó - Opening

Március 3 17-19 óráig

A kiállítást megnyitja: György Péter

Budapest, V. Falk Miksa utca 7 . Tel : 269 - 2529
Nyitva: kedd-szombat 12-18-ig.

A lélek diagramjai

Maurits Ferenc kiállítása
Budapest Galéria Lajos utcai kiállítóháza
szeptember 6. - október 31.

Maurits Ferenc újvidéki grafikus újabb rajzainak, különösen portréinak mindenképpen van valami közük azokhoz a tudományos célzattal készült fölvételekhez, amelyek az emberi test bensejéről készültek. Különösen a röntgenképekhez, a lézer és ultrahang segítségével rögzített fotókhoz, valamint az emberi test energiaeloszlását, idegrendszerét vagy például vérkeringését szemléltető diagramokhoz. S itt nem csupán arra a közhelyre gondolok, hogy ezek is, Maurits rajzai is belső történéseket tesznek láthatóvá, hiszen a képzőművészet - különösen a modern - általában is ezzel foglalkozik: a puszta látvány esetlegességétől elfordulva a dolgok rejtett belső természetét kutatja. Maurits esetében azonban e kutatás eredménye is párhuzamba állítható a röntgenképekkel. Amikor Lawrence K. Russel 1896-ban szerelmes verset írt egy hölgy röntgenportréjához, tettetett elragadtatásában mindössze azt kifogásolta rajta, hogy nincs se szeme, se orra. Ha jól megfigyeljük Maurits portréit, rá kell jönnünk, hogy azoknak sincs. Az orr rendszerint elkorcsosult gumó benyomását kelti, a szem pedig vagy fekete folt, vagy örvénylő vonalgomolyag, leginkább pedig lyuk, amelyen át lehet látni, illetve amelyen átvilágít a háttér. Talán legpontosabb az utóbbi megfogalmazás, s ezzel megint csak a röntgensugárzás problematikájába ütközünk. Ahogy a röntgenfelvétel esetében a sugárzás hátulról jön, és az látható a képen, amin a sugarak nem tudnak áthatolni, úgy Maurits képeinek igazi fényforrása is a háttér, illetve maga a rajzlap.
A festészettel és a fényképészettel ellentétben ezeken a rajzokon igazából nem azt látjuk, ami meg van világítva, hanem azt, amivel a művész eltakarja előlünk a fényt. Ezért gyakran azt érzékeljük, hogy a szemen vagy az orron átvilágít a háttér. Ugyanezzel magyarázható az is, hogy Maurits figurái, akárcsak a holtak szellemei, soha nem vetnek árnyékot. Pontosabban fogalmazva: az árnyék maga a rajz, egyenesen a néző arcába vetül. Figurái annyira anyagtalanok, hogy a különböző intenzitású fények - a színek - szinte akadálytalanul hatolnak át rajtuk. Ami a fény útjába áll, a hol lágyan hullámzó, hol finoman rezegtetett, hol pedig görcsösen összeránduló vonal, inkább lelki, mint testi természetű. Azokat a belső energetikai és idegpályákat, finom rezdüléseket követi nyomon, amelyeknek a test nem szab határt. Ezeken a portrékon nem azt látjuk, hogy például valaki fájlalja az állkapcsát, hanem magának a fájdalomnak a vonalát, amint az állkapocsból villámlik, és akadálytalanul járja be a teret, amely Maurits rajzain rendszerint annyira definiálatlan, hogy talán magát a mindenséget jelenti.
Más szóval, Maurits nem azt röntgenezi, ami fáj, hanem magát a Fájdalmat. De a különféle eljárásokkal készült "belső fényképekkel" ellentétben, amelyek a maguk tényhezragadtságával annyira semmitmondóak, hogy a szürke rajzból is csak szakértői magyarázat után lesz epekő, Maurits rajzain minden rögtön felismerhető. Portréi láttán gyerekjáték felállítani a diagnózist: egyenesen a szemünkbe világítják annak lényegét, ami a lelkében történik.

Sebők Zoltán

MÉSZÖLY MIKLÓS, MAURITS FER

Jelenet a JEL SZÍNHÁZ előadásá

KELEMEN KÁROLY FESTMÉNYEI A "LEGELEGÁNSABB" GALÉRIÁBAN

1052 Budapest, V. Haris köz 1.
(szeptember 10. - november 3.)

A Dovin Galéria a Haris köz és a Váci utca sarkán, az első emeleten, talán a legelegánsabb műkereskedelmi galéria a városban.

Mai mércével mérve viszonylag régen volt Kelemennek egyéni kiállítása, legutóbb tavaly a Fészek Galériában. Őszintén szólva azt képzeltem, hogy egészen új képeket fog kiállítani ("frissen festve"), ami máskülönben egy ilyen nagyvonalú műkereskedelmi galériában kézenfekvőnek is tűnt. Várakozásomban némiképp csalódtam: tizenegy "kvázi történeti" képet mutatott be, 1984 és 1992 között festetteket. Az ok hamarost kiderült, a Dovin olyan pompás katalógust, mit katalógust, könyvet adott ki, amelyhez mérhetőt kevés kortárs művész tudhat magáénak. S ezt kísérik a kiállított képek, melyek ugyancsak helyet kaptak benne. Tanulmányokkal, adatokkal, s révükön mindent megtudhatunk Kelemen művészetéről.

Csak új kép nincs. Pedig van, és jelentősen más, mint a Dovinban bemutatott. Nyáron, a 45. Velencei Biennálé egyik szatellit kiállítását a De Marco Galéria rendezte Stràban, Velencétől 30 kilométerre, egy csodálatos Palladio villában. Ott Kelemen egészen új művet mutatott be. A mitikus medve persze azon is szerepelt, a hely szelleméhez igazodva, egy tondóba szorítva. Maga a mű geometrikus konstrukció, némiképp nagyméretű állóórára emlékeztet, színei finomak, szerkezete pazar, egészen új Kelement ígér.

Vissza a Dovinba. Vissza a történethez. Nem egyszerű dolog egy tucat képpel a tényleg gazdag festői termés közel egy évtizedét áttekinteni. Különösen akkor nem, ha ez mégis megtehető a helyszínen, csak belelapoz az ember a KELEMEN KÁROLY címet viselő könyvbe. Kapunk ugyanis négy kisméretű képet '84, '85 és '86-ból, azokat, amelyek közvetlenül a "radír képeket" követték, melyek Kelemen első átütő sikerei voltak. Vegyes technika, monokróm színek, (*Sunset, Beuys hold, Etruszk nap*), a medve még nincs feltalálva. Átmeneti pillanat volt.

Új jelenet: "*Szfinx*" 1986-ból. Monumentális. De jó kép, bár tudok ebből az újexpresszív, eklektikus időszakból jobbat is, ám az ember ne legyen telhetetlen. Groteszk és ironikus a nagy bamba szfinx, körötte az absztrakt tér széles, kék farkasfogas ecsetvonásokkal vibrál. Szépen együtt van minden, az európai szfinx is nagyon titokzatos.

Medve 1. A nyolcvanas években feltalált maci leitmotivum zseniális. Annak idején persze benne volt a levegőben (lásd a néhai Képzőművészeti Kiadó képeslap sorozatát, s Birkás Ákos ezekből összerakott montázsképét), mégis, Kelemennél vált emblematikus főtémává. Transzavantgarde motívum a javából, kultúr és művészettörténeti rekvizitum, átforgatva, átértelmezve, pazar festészeti díszletbe helyezve. Frázis és univerzalitás együtt.

Az eredeti medvékből most három van jelen, úgymint "*Teddy kubista tájkép sapkában*", "*Sleep on No.5.*" és "*Love on No.8.*" Ők azon medvék közé tartoznak, akiket már ismerünk, erőteljes vörösök között, kicsit kubistán, kicsit expresszíven, mindhárman 1992-ből. Variációk a régi témára, alaposan kimunkálva, remekül megfestve, sokadjára. Ami persze nem baj.

Medve 2. Ők szintén 1992-ből valók, de egészen más a fizimiskájuk. kevésbé festőiek abban az értelemben, hogy a vibráló expresszív és kubisztikus képfelületet monokróm váltotta fel, fáradt téglaszín, ebben titokzatoskodnak főszereplői: "*Teddy Goldberg*", "*Buddha a Balatonnál*" és "*Táj Teddyvel és palettával*". A Buddhás a "*Szfinx*nek" rokona, az antorpomorf sziklák családjába tartozik. Az absztrakt képfelületet az egynemű sík váltotta fel, ettől kevésbé vibráló a kép. A két macis finomabb a Medve I. családnál, szelídebb és szellemesebb is egyszersmind. A három kép közös vonása az azonos tónus, amelytől az az érzése támad a nézőnek, hogy Kelemen a kínai (spanyolfal-paraván) selyemfestés legyűrését tűzte célul. Transzavantgárd gesztus ez is a javából. Ebből a sorból kedvencem a palettás Teddy, ahol a kicsit mukfurc medve lábainál néhány színes gombóc jelképezi a festőeszközt. Minden esetre három igen kiegyensúlyozott képet vihet haza az, kinek bírja pénztárcája. Mert az árak áfa nélkül is magasak, igaz, a minőségnek nemcsak Dovinnál van ára.

Fitz Péter

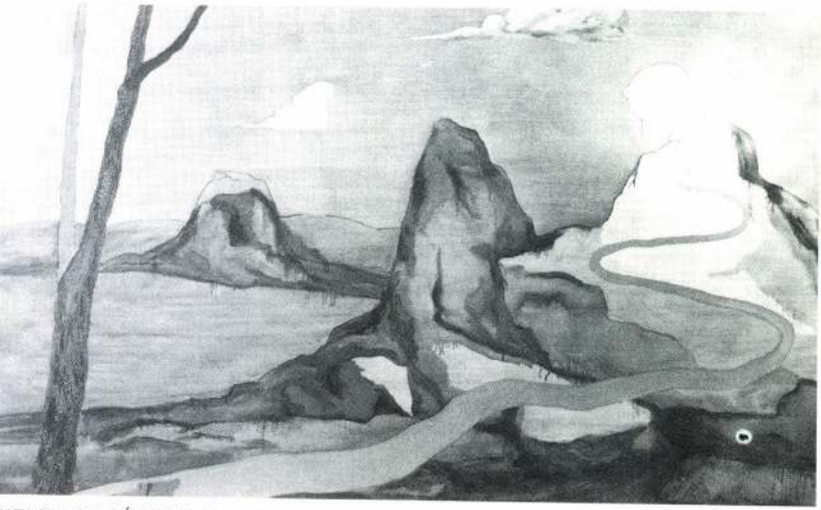

KELEMEN KÁROLY: Buddha a Balatonnál, 1992

Kelemen Károly

SOROS NAPOK

1994. SZEPTEMBER 10 - OKTÓBER 3.

A Soros Alapítvány Kortárs Művészeti Központ
valamint a Ludwig Múzeum, Budapest

szeretettel meghívja Önt
a **Tízéves a Soros Alapítvány**
c. rendezvénysorozat alkalmából megrendezésre kerülő

TÖBB MINT TÍZ

kiállításra.

Megnyitó: szeptember 30-án, pénteken 18 órakor

Megnyitja: Soros György

Ludwig Múzeum, Budapest
(Budavári Palota A épület)

1994. szeptember 30- október 23.

Erdély Miklós	1984	Zuzu/Vető
Kelemen Károly	1985	Trombitás Tamás
Bak Imre	1986	Jovánovics György
El Kazovszkij	1987	Ádám Zoltán
Samu Géza	1988	Károlyi Zsigmond
Helyettes Szomjazók	1989	Nádler István
Fehér László	1990	Újlak csoport
Kovács Attila	1991	Gerber Pál
Sugár János	1992	Szűcs Attila
El-Hassan Róza	1993	Szirtes János
Bukta Imre	1994	Várnai Gyula

SOROS ALAPÍTVÁNY

1014 Budapest, Országház utca 9. Telefon: 202-6211; Telefax: 175-7767

LUDWIG
MÚZEUM
BUDAPEST

BACHMAN GÁBOR
építészeti festmények
építészeti modellek

KELEMEN KÁROLY
festmények
szobrok

Megnyitó • Opening

DR. FODOR GÁBOR
művelődési és közoktatási miniszter

DR. HEGYI LÓRÁND
a bécsi Museum Moderner Kunst igazgatója

1994. szeptember 13-án este 7 órakor

Nyitva • Open till
1994. október 9.

Ludwig Múzeum Budapest, Budavári Palota "A" Épület
1014 Budapest, Szent György tér 2. Tel.fax: 212-2534

EL KAZOVSZKIJ - KELEMEN KÁROLY

b e s z é l g e t é s

vezeti: Perneczky Géza

1995. április 13. csütörtök, 18 óra

D o v i n G a l é r i a
Budapest, V. Galamb u. 6.

Kelemen Kàroly

KOLTAI TAMÁS:

Színház

Az eltört varázspenna avagy Szegeden folytatjuk

A *Madách Színház* a magyar dráma napja alkalmából a végekre vitte *Pozsgai Zsolt Szeretlek, színház* című új darabját. A végek nem a világvége, csak a belvárosi Vigadó, amelynek kijelölt terme teátrális tevékenység folytatására alkalmatlan. Bár az emberi képzelet csodákra képes, mégis meg kell erőltetnünk kissé, hogy a dióbarna faburkolatba belefantáziáljuk a húskampókon lógó félmarhákat, amelyekről a szereplők beszélnek. A cselekmény egy része ugyanis a kecskeméti mészárszék raktárában játszódik. Előadásra alkalmas játékszín híján otthontalan vándorszínészek ott kénytelenek Bánk bánra készülni. A színházcsinálás sanyarúságáról szóló színdarab ilyenformán saját sorsával igazolja tárgyának időszerűségét. A fikcióban és a valóságban egyaránt maguk a szerzők küszködnek a körülményekkel. Ott Katona József, itt Pozsgai Zsolt bukik bele a rendezésbe. Ott marhák között kénytelenek próbálni, itt még a szegényes bútorokat is elszállítják a főpróba előtt. A Bánk bán nem került színre Kecskeméten. Ha úgy vesszük, a *Szeretlek, színház* sem a Vigadóban. Pedig szép ifjúsági színdarab, tele őszinte sértettséggel.

Csak az üres zenés látványosságoknak van terük manapság, panaszkodik Katona József Pozsgainál, és elkeseredésében mindjárt kreál egyet, Bánk bánja helyett. A párhuzamok iránt nem túl érzékeny Madách Színház pedig székhelyén, a bulváron egyidejűleg bemutatja *Várkonyi Mátyástól* és *Bródy Jánostól* a *Will Shakespeare* című musicalt, síppal, dobbal, nádihegedűvel, tánckarral és működdel, fából ácsolt emeletes Globe-színház díszlettel *(Horesnyi Balázs)*, pazar ruhatárral *(Vágó Nelly)*, az egész nem került tán még húsz lepedőbe se. A téma újfent a színház, sőt, a „szeretlek, színház". Ez most nagyon megy. Nárcista színháziak saját maguknak tesznek szerelmi vallomást. Egyetlen mondanivalójuk az önittasult kéjelgés a „színházi csoda" maszturbáns élvezetében. A produkció csúcsának szánt jelenetben egymás melletti öltözőben dalolnak ketten az alélt révületről: egy női szerepbe átöltöző férfi és egy férfiszerepbe hámozódó, fiúként rejtező lány. Lord Essex (az előadás sugallata szerint Bissex) és a nevében a szonettek fekete hölgyét (fiatalemberét?) asszociáló Darklin. A shakespeare-i androgünitás titkába hatoló bennfentesség, kiegészülve a színészi önmegvalósítást rebegő pipiskedéssel: színtiszta giccs.

A legviccesebb, hogy ezt azzal a Shakespeare-rel művelik, aki józan üzleti szemléletével, hatásvadászatot és magvas tartalmat kiegyensúlyozó mértékletességével a mindenkori *színházcsináló* eszményi prototípusa. A hatalom kiszolgálója és kiszolgáltatottja, aki Erzsébet királynő talpát nyalja (idézet Spiró Györgytől), és a londoni polgármester színházellenes intézkedéseit nyögi. Védve van a hatalmi ideológia felől, és állandó támadás céltáblája a helyi hatóság részéről. Író és üzletember, színigazgató, színész és részvényes, a sikerből él, és minőséget alkot. Há-

---

GYÖRGY PÉTER:

Kép/Írás/19.

Diesel

avagy a cinizmus dicsérete

Vagyon tehát a DIESEL ruha, pontosabban márka, amely állítólagosan felette kedvelt az ifjú generáció tehetősebb tagjai között. Érzékelhető továbbá, hogy e termék kieszelői soha nem pusztán nadrágot vagy szoknyát kívántak árusítani, hanem – úgy szokták mondani – életérzést, stílust is egyúttal. Ennek megfelelően boltjaik a fantáziaépítészet és a hangsúlyozottan kialakított átlagos társadalmi környezet mintái voltak: megannyi allúzió és retorikai utalás a hatvanas évekre, s ekként a posztmodernre. Tény ami tény: a DIESEL pszichológusai, test és lélek mérnökei, mindenféle befolyásolásügyi szakemberei átlátnak a szitán: tudják, hogy valami nem attól eladható, hogy jó, hanem attól, hogy kellően idegesít, megkerülhetetlen, minimum provokatív. Elkedvtelenítőnek mindössze azt nevezhetnénk, hogy a Benetton, azaz Olivieri Toscani által végiggondolt, *társadalmi öntudatról tanúskodó provokáció helyett* ennél a cégnél egyre jobban a mocsokban való tapicskolás tagadhatatlanul gyermeki öröme járja.

Ennek megfelelően – bocsánat, ha másként látják mindezt azok, akik nem pusztán firkálnak az ilyesmiről, de viselik is az adott cuccokat – szerény nézeteim szerint a DIESEL cuccok ritka rondák, leginkább a műanyag hatvanas évekbeli karrierjének posztmodern imitációi: Trabant és orkánkabát színek, leginkább Fábry Sándornak, a hatvanas évek szellemiségét kutató és archiváló virtuális design-center tulajdonosának a tollára illene mindaz, amit a DIESEL hordani ajánl. A magam részéről nem is a ruháikkal szoktam foglalkozni, sokkal kedvesebbek szívemnek reklámtevékenységük eredményei. A cég minden évben kibocsátott termékkatalógusa például bátran indulhat a legundorítóbb fényképek versenyén, ha a Guiness egyszer végre ebben a nemes kategóriában is kedvet kap a vetélkedés díjazására. Amikor undorító fényképekről beszélek, akkor *enyhén* fogalmazok, aki tudni akarja, hogy mennyi vizuális mocskot kell kihozni a szexualitással kapcsolatos jelenségekből, miként lehet szórakozni a kövérségen és testi esendőségeken, az csak menjen le a legközelebbi DIESEL store-ba, és előbb vegyen valami kis cuccot, majd ajándékképp szert tehet egy ilyen kis füzetre. Maradjunk abban, hogy Waters és Lynch fantáziája gyakran alulmarad ehhez a mókához képest. Tény viszont, hogy a DIESEL szakemberei – többek között – az ő munkáikból merítették metaforáikat. Más kérdés, hogy az előbbiek az emberség állapotát kívánták ábrázolni, utóbbi cég lélek- és testmérnökei el akarnak adni ezt-azt.

Az őszinte és felszabadult cinizmus reklámkultúrája ez, amely boldogan lubickol a posztmodern fürdőben: végre mindent lehet, nincs kánon, nincs etosz, nincs ízlés, nincs erkölcs, lássuk, ki tud ocsmányabbat, elképzelhetetlenebbet. Balra a kutyaviadal, az utcai harcosok összes rendezvénye, jobbra a Rákóczi tér kedélyes látványa. Innen nézvést a DIESEL mindössze kapitalista realista, vagy thürmerista avantgardista. Ami azt illeti, legújabb köztéri plakátjukkal saját rekordjaikat is megdöntötték.

Ezen a plakáton egy szép és bonyolult vizuális narratíva látható, amelyet most elmesélnék olvasóimnak, bár attól tartok, nincs közülünk senki, aki ne láthatta volna szerte az országban, tegyük fel Nógrád megye felette vidám régiójában, vagy épp a hűvös Vas megyei lankákon. Nos, e mese szerint valahol Ázsiában vagyunk, s számos sárga embertársunk áll sorba, ruhájuk alapján valamiféle diktatúra lakói lehetnek ők: tagadhatatlan, hogy az ugyancsak nagy designer, Mao által javasolt ruházatban feszítenek. A fénykép tanúsága szerint nem különösképp jókedvűek; felteszem, nem a legújabb DIESEL cuccért állnak sorba a Duna Plazában karácsony előtt pár nappal, a fogyasztás vadászatától kimerülten. Mintha éhesnek tűnnének. Felettük – íme a művészettörténet diadala – plakát a plakátban, kép a képben, újabb óriásplakát, amelyen egy ifjú fehér lányka ül barátja ölében s az egyszerűség kedvéért egy *brand* márkájú fagyival kínálja. Pajkosan, szexisen, kicsit a 69-es figura újraértelmezése mindez, öröm elnézni, amint mókáznak a fagyinyalók a sok sárga kollega között. A DIESEL ismert ajánlata ebben a vizuális környezetben mintha új jelentést nyerne: a cég ugyanis a „successfull livingért" küzd, nem másért.

Attól tartok, mindez azt is jelentheti, hogy az ázsiaiak rosszul teszik, hogy ázsiaiak. Továbbá – a la Marie Antoinette – ugyan miért állnak sorba kenyérért, ha fagylaltot is nyalhatnának? Továbbá miért nem jókedvűek, miért nem relaxálnak, járnak gőzbe, gymbe, New York Bagelbe, miért nem isznak Pepsit, esznek Prozacot, általában mi a fenéért olyan elhanyagoltak. Még pontosabban: a vonatkozó műtárgy – íme a globális vizuális kultúra – elszántan és tudatosan politikailag antikorrekt, azaz szándéka szerint a móka és mulatság lényege épp az, hogy tervezői ugyan tudatában vannak annak, hogy nemigen illene cikizni a másikat pusztán azért, mert szegény és esetlen, de épp azért, annál is édesebb a határátlépés. Amúgy de Sade nem reklámszakember, hanem szörnyeteg filozófus volt. Továbbá a század hajnalán az action gratuite még *filozófiai kérdés volt, és nem kereskedelmi.* Manapság – lám – már a gonoszság, a transzgreszszív gesztusok sorozata is felvásárolható: Cocteau vagy Breton, Buñuel, vagy a fiatal Révai József keményen fogalmaztak, de nem gondolták, hogy mindez a Michelint vagy az Odolt kell, hogy hirdesse Párizs vagy Bécs tűzfalain. A kíméletlenséggel, a kegyetlenséggel, a megalázással kapcsolatos tréfálkozás az elmúlt években vált egyenesen üzleti sikerré. Mert ne legyen illúzionk, a DIESEL nem egyedül van, az arrafelé okoskodó kreatívok csupán megérezték, hogy mi mindent lehet, és örömmel látták, hogy mindent lehet.

Azt már rég tudtuk, hogy semmi sem szent: az ártatlanság és a tisztaság összes metaforája, a természet minden egyes képe reklámhordozó. Továbbá komoly reklámértéke van az ősznek, a nyárnak, a tavasznak, s még a télnek is. Aztán érdemes kihasználni és hasznosítani a szelet, a vizet, a levegőt. Továbbá aranybánya a testi vágy és hatalmas haszon az elmúlás. Nagy pénzt lehet kiszakítani az emberi élet minden aspektusából.

Azt mostanában tanuljuk meg, hogy már a mocsokság, a gusztustalanság, a kíméletlenség és kegyetlenség, az áldott és mostanáig eladhatatlannak hitt szadizmus, továbbá a felette nemes megvetés sem szent többé. Íme: ezen érzések is ott vannak a Shopping Mallban, végre, végre. Tényleg minden eladó.

varország!

gyon helyesen. Pintérdezső nagyon megcélozta a családokat. Nem akarok én semmit se megideologizálni, de éppen ő deklarálta, hogy mi akar lenni az új tévé kettő: *„optimizmust és bizalmat szeretne ébreszteni a csatorna, derűvel és hittel segíteni az eligazodást a különböző élethelyzetekben."* Sőt, *„feladatának tekinti, hogy nézőinek segítsen megfogalmazni az egyes ember viszonyát a közösséghez, a család-, a lakó- és munkahelyhez, a társadalomhoz."*

Mármost az a nagy büdös helyzet, hogy a kádári állami, sőt, a későbbi közszolgálati tévé is ezt akarta-akarja, s ennek mindig is vigyorgás lett a vége. Úgy látszik, teljesen mindegy, hogy egy tévé közszolgálati-e vagy kereskedelmi, a nézőbarátsága abban nyilvánul meg, hogy infantilisnak néz mindenkit, aki csak nézőként szóba jöhet. Ami mondjuk nem csoda, hiszen az új tévét is javarészt ugyanazok csinálják, akik a régit is csinálták, sőt, sztárként csinálták, ugyanazokkal a beidegződésekkel. Hit, derű, gügyögés, eligazítani a nézőt, mit gondoljon, hogyan gondolja.

Az a szörnyű ebben az egészben, hogy – az HBO-t és a Spektrum című csatornát leszámítva – van vagy tíz magyar program az ember készülékén. Ha úgy veszem, az összes tévés-szakember, médiasztár, műsorvezető, bemondó dolgozik valamelyik csatornán, látható, megnyilvánul vagy csak a háttérben kever, a tíz csatorna tehát – a kábelekkel együtt persze – majdnem az egész tévés szakmát lefedi.

Ez jön ki belőlük.

Ezért mindegy, hogy hány tévé barátkozik velünk nézőileg.

Mindenesetre most, hogy a médiatörvény a gyakorlatban is végrehajtatott, és sínre került a hazai televíziózás, voltaképpen már csak egyetlen, igaz, a médiaszabadság szempontjából kardinális kérdés maradt nyitva: vajon melyik csatorna szippantja le magának Szenes Andreát.

Mert ez tartja most izgalomban az országot.

Arról nem is szólva, hogyha Szenes Andrea sorsa eldől, vajon hova igazol Plitz Husi.

ól és iróniától csöpögtek. Tegyünk még bele egy kis poézist is: az őz és a köd és a szív.

Múzsa kutyám, hegyezd füled.

Na, ebből elég, inkább a logiszika.

A kortárs teoretikusok egy része óva int attól, hogy a szubjektumot tekintsük a műelemzés centrumának vagy kiindulópontjának. Az identitáselméletek a szubjektum konstruáltságáról beszélnek; én: nincs, de ez tilos, tehát van; mindenesetre az individuum, akárcsak a műve olyan nehezen kódolható, dinamikus és rétegzett képződmény, amely ellenáll az egyértelmű értelmezési kísérleteknek. Nincsenek nagy, reprezentatív alkotó személyiségek, nincsenek katartikus, összefoglaló, kozmikus ouvre-ök. Híres művek vannak, és híres művészek és ezek a művek és művészek (szándékosan mondom ebben a sorrendben: prioritáslista) egy összetett kulturális és művészettörténeti folyamattal állnak dialógusban, és legalábbis kockázatos a művészek feltételezett személyiségét vagy intencióját közvetlen vonatkozásba hozni a mű értelmezési lehetőségeivel.

Hagyd már abba.

Egyszerűen csak annak a gyanúnak kívánok hangot adni, és erre talán ez a kiállítás is példa lehet, és aztán már be is fejeztem, hogy a rejtőzködés archaikus metaforája a rétegzettség, lebontás, idézet, játék, irónia fogalmaira bomlik szét.

Amiről pedig nem tudok beszélni, arról hallani se akarok.

(A kiállítás október 12-ig tekinthető meg az Ernst Múzeumban.)

FÖLDÉNYI F. LÁSZLÓ: **Tárlat**

Medve-irtás

Kelemen Károly kiállítása

Szemek, pillantások, tekintetek. Egymást figyelik, tapogatják, szemeznek, átbámulnak a szomszéd falra, oldalra sandítanak, keresik a többiek pillantását. Közben pedig láthatatlan hálót szőnek, amely, mint egy bábot, a nézőt is befonja. Szinte megbűvöl a sok tekintet; mintha Kelemen nem is azért állította volna ki őket, hogy én nézzem őket, hanem hogy ők bámuljanak engem. Szemezni próbálok velük, de ők teszik próbára látásomat. Idő kell, hogy ki tudjak szabadulni a pillantások hálójából. Nehéz *eltekintenem* tőlük, s az is nehéz, hogy a szemek helyett a festményeket nézzem. Nehéz ellenállni a kísértésnek, hogy a vásznakra ragasztott szemekben ne az élet nyomait keressem. Nehéz nem arcokat, portrékat látnom bennük. Nehéz nem antropomorfizálnom őket. Nehéz, de nem lehetetlen.

S persze nehéz megszabadulni az ösztönös késztetéstől is, hogy ne Kelemen medvéit keressem a sok tucatnyi üvegszem mögött. Igaz, ezúttal egyet sem látok közülük; nem látom kerekded fülüket, hiába keresem bumfordi orrukat, és tömzsi testük sem tűnik elő. Mégis, van valami mackószerű is ezekben az új, apró méretű képekben. Nem ábrázolnak ugyan mackókat, de azért meglehetősen mackósak. A lapos képsík dobozzá növekedett, testet kapott, korábbi nagy mérete viszont apróra zsugorodott. Intim élőlények benyomását keltik bennem ezek a képek. Medvéknek nevezem hát őket – megszokásból, és a régi szeretet miatt, amit Kelemen medvéi iránt mindig is éreztem. És persze a meglepetés miatt is, amit először éreztem, amikor Kelemen műtermében a megszokott nagy vásznak helyett ezeket a képeket láttam. Nincs nehezebb, mint búcsút mondani a megszokásainknak.

Nyoma sincs itt medvéknek, s más élőlényekre is hiába vadásznék. Csupa apró, absztrakt képet látok. Vagy inkább képtárgyat. S bár mindegyiken ott egy szempár – van, amelyiken, mint a kuklopszoknak, egy szeme van csak –, jó adag önfegyelmet tanúsítva megpróbálok nem *szembenézni* velük. Semmit nem képzelek köréjük (vagy mögéjük), helyette inkább a képek felületeinek, sőt a dobozok oldalainak is minden mozzanatát igyekszem egyformán fontosnak látni. A figuratív ábrázolással óhatatlanul együttjáró alá- és fölérendelés helyett mindent egyenrangúnak próbálok látni.

Nincsen persze könnyű dolgom: újra meg újra azon kapom rajta magam, hogy azt mondom: ez egy ravasz tekintet, az egy vulkán, itt piramist látok, ott síró szemeket, balról kísérteties állat mered rám, jobbról mellbimbók ágaskodnak hetykén. Van, ahol a vastag akril fagylaltra emlékeztet, másutt meg a kiszáradt és repedezett porfesték vulkánnak vagy szikes talajnak a képzetét kelti.

Azután elhessegetem magamtól az ilyen képzettársításokat. De miközben a tiszta absztrakció működésére akarok figyelni, megint elkalandoznak a gondolataim. Ezúttal nem jelenetek, életképek vagy arcok jutnak eszembe. Inkább érzelmeket, hangulatokat keresek. És nem is eredménytelenül. Hiszen szabadok, kötetlenek ezek a festmények, néha kifejezetten vidámak és jókedvűek. Van persze, amelyik komoly és megfontolt; van olyan is, amelyik mindenekelőtt kimért és pontos; van, amelyik spontán és ösztönös; s akad, amelyik merész és kockázatos. Még olyanokat is találtam közöttük, amelyek csapatot alkotnak, összetartanak, mint egy gittegylet, maguk között komolykodnak, a többieken meg vihognak.

De úgy érzem, az érzelmi analógiák keresése is eltérít attól, hogy valóban magukat a képeket lássam, eredendő „tiszta festőiségükben". Miközben pedig a festői kvalitásokat keresem, festői párhuzamokat veszek észre. Van, ahol a konstruktivizmust fedezem fel, van, ahol a gesztusfestészetet, ez itt az expresszionizmus, az ott a minimalizmus, az egyik kép a festék sűrűségével kísérletezik, a másik a színek összhatásával, a harmadik a kompozícióval, akad, amelyik szürrealista, és van, amelyik kubista. S nemcsak a huszadik század több meghatározó irányzata rémlik föl előttem, hanem a mai magyar festészet is, Birkástól Klimóig, Fehértől Mulasicsig.

A festői párhuzamok keresése azonban, annak ellenére, hogy Kelemen mindig is előszeretettel reflektált a század művészetére, éppúgy tévútra vezet, mintha portrékat, tájakat, tekinteteket vagy érzéseket akarnék tettenérni ezekben a képekben. Hiszen ezzel a festményeket továbbra is *alárendelném* valamilyen tőlük idegen gondolatnak. Márpedig legújabb kiállításán számomra Kelemennek éppen a kötetlensége a legfeltűnőbb. S hogy új képeit egyelőre sehová nem lehet besorolni. (S ha majd igen, akkor megint újakat kezd festeni.) Fölrémlik ugyan ez vagy az a stílus, eszembe jut ennek vagy annak a festőelődnek a neve. A kiállítás egésze azonban messze túlnő a konkrét párhuzamokon és asszociációkon. A tekintetet is, amely rájuk tapad, magukhoz kötik a képek, és szinte kierőszakolják, hogy a néző képzeletben útra keljen velük. Az út célja pedig nem kevesebb, mint feltérképezni azt, hogy meddig feszíthető egy festmény, meddig tekinthető egy szempár vagy egy arc részének, s mettől kezdve kompozíciós eszköz. És hol van az a határ, amelyen állva egy képről sem az nem mondható el, hogy figuratív, sem pedig az, hogy nonfiguratív? A festészet*ről* is szólnak ezek a képek, a feltételeiről, a lehetőségeiről, a határairól – de a tömény festőiség nyelvén. Egyfolytában ki-kitekingetnek önmagukból – van hozzá szemük! –, közben azonban befelé fordulnak, s élvezik, hogy bármit mondjunk is róluk, azt egy kicsit mindig meg is hazudtolják. Ettől is olyan csillogó a szemük!

Nem tudom, voltak-e Kelemennek álmatlan éjszakái, mielőtt ráakadt volna ezeknek a képeknek a gondolatára. De abban biztos vagyok, hogy nagy felszabadulás lehetett számára, amikor megannyi apró teremtményként elkezdtek kiszakadni belőle. Különben aligha lennének olyan üdítőek és szabadok, hogy majd' leugranak a falról. És minden mackósságukkal együtt ezért érzem őket olyan könnyednek is.

(Elhangzott Kelemen Kettenbrücke: „99 festmény üvegszemmel" című kiállítása megnyitóján, a Fészek Galériában, 1997. október 7-én)

KELEMEN Kálmán

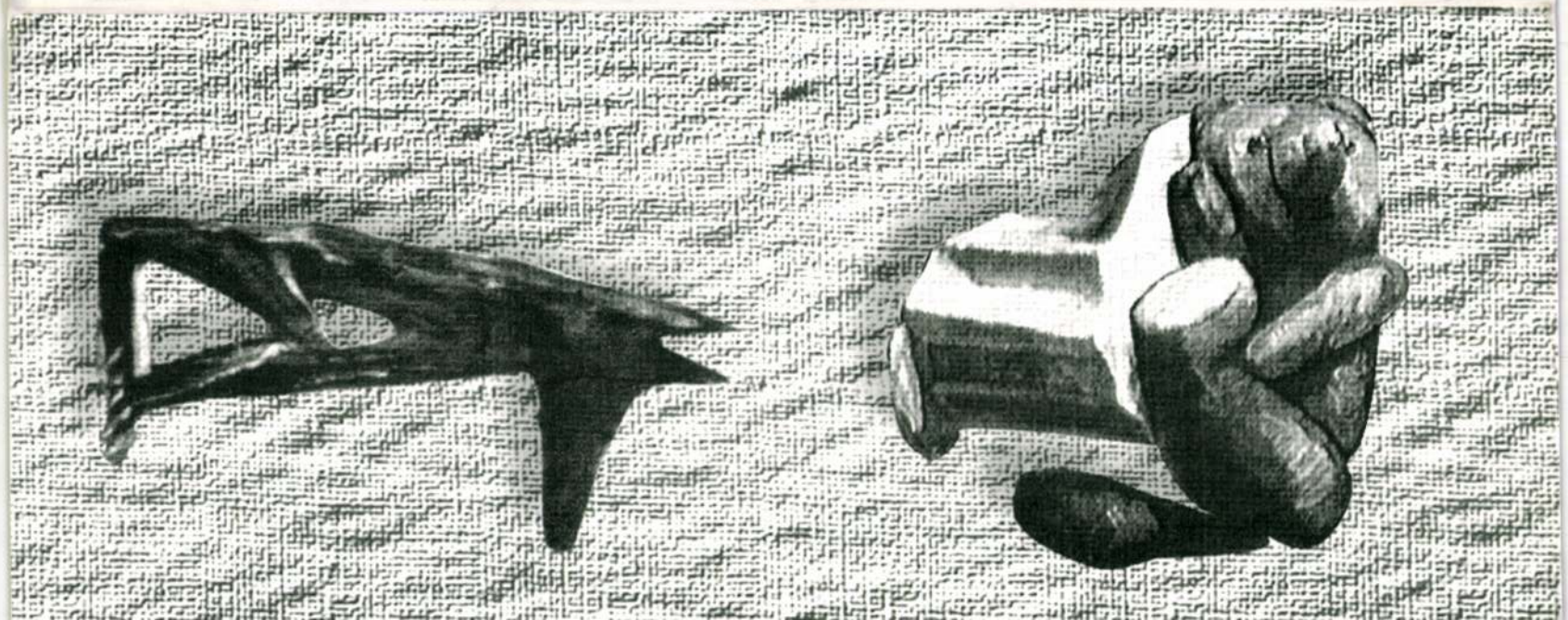

EL KAZOVSZKIJ ÉS KELEMEN KÁROLY KIÁLLÍTÁSA MÁJUS 31-JÚLIUS 27.

"KÉT ÁLLAT" (MACKÓ ÉS KUTYA)

VERNISSAGE MÁJUS 31-ÉN 19-21 ÓRÁIG
20 órakor bevezetőt mond Parti Nagy Lajos író
DOVIN GALÉRIA
1052 BUDAPEST, GALAMB U.6.
TEL.: 118-3673,118-3659
118-3659
NYITVATARTÁS:
KEDDTŐL PÉNTEKIG 12-18 ÓRÁIG
SZOMBATON 11-14 ÓRÁIG

KELEMEN KÁROLY

Bogácsi Erzsébet: Mi szem-szájnak ingere

Népszabadság2000 jún. 28

POLSKI ZWIĄZEK MOTOROWY
BIURO TURYSTYKI ZAGRANICZNEJ
Warszawa, ul. Sandomierska 19
Telefon: 45-23-08

PZM n. 10.000 zam. 68

KELEMEN Károly

részlet / detail: Szép forradalmárnő - ébredő Teddyvel / Pretty Revolutionist with Awakening Teddy (olaj, vászon / oil, canvas, 170 x 160 cm)

KELEMEN KÁROLY KIÁLLÍTÁSA MÁRCIUS 29 - MÁJUS 29.

"AVIGNONI KISASSZONYOK"
"DEMOISELLES D'AVIGNON"

VERNISSAGE MÁRCIUS 29-ÉN 18-21 ÓRÁIG
20 órakor bevezetőt mond Török András író
DOVIN GALÉRIA
1052 BUDAPEST, GALAMB U. 6.
TEL.: 118-3673, 118-3659
FAX: 118-3659
NYITVATARTÁS:
KEDDTŐL PÉNTEKIG 12-18 ÓRÁIG
SZOMBATON 11-14 ÓRÁIG

KELEMEN KÁROLY

Az absztrakt képben sosem látom az Istent

Kelemen Károly a festészetéről, a mackókról és a műkereskedőkről

Akár egy mosoda. Körben a falakon óriási gépek, hét darab: egy mackót mosnak, de tátott szájuk elnyel mindent, ami tisztításra szorul. Modern purgatórium. A kiállítás címe is ezt mondja: Egy hét a purgatóriumban. Az egész Falk Miksa utcát be lehetne gyömöszölni ide, a mocskos aszfaltot, a megszürkült házakat, az embereket, akik elsietnek a Galéria '56 előtt, a kilúgozott gondolatokat, a megnyitók szakmai közönségét a szokványitalokkal és szokványlötyögéssel, a hozzáértők klisé tudálékosságával. Az egész ready-made világot. Ott forgunk tehát, elnyeletve és elítélve, megtisztulásra hiába várva az óriásra nőtt műanyag gépekben, amelyek valamikor csak akkorkák voltak, hogy kényelmesen belefértek egy „kindertojásba". Mert mi más is lehetne a gyerekeknek szánt édesség belsejében, mint egy műanyag meglepetés, játék, tucatmosógép vagy milliószámra legyártott szörnyecske? Így eladhatóbb, s amióta a kereskedelmi zsenialitással megáldott agy kitalálta, ott sorakoznak a sztaniolba csomagolt tojások a világ minden táján milliószámra.

El kell fogadnunk. Nincs más út számunkra.

A mackó jó ideje *Kelemen* Károly totemállata, vissza-visszatér festményein. Valamikor egy naiv faragást vásárolt, amelyen medvére vadászó figurák voltak, azt mondja, talán sokáig állhattak a szeme előtt, s a medvék beleették magukat a tudatába. Arra gondolt, ha már úgyis műdolgokat fest, az erdei medve is legyen mű, vagyis teddy bear.

Kávé a múzeumban (pesszimista változat – olaj, vászon)

– Az ötlet bejött – mondja. – Azóta festem. A teddy bearre annyi minden rárakódott, mindenki őriz valamilyen emléket róla, viszonyul hozzá valahogy. A mackót sajátos világ veszi körül, és amióta ott van, senki nem kérdi, mit ábrázol a kép, mert leolvasható a vászonról: a mackónak zsánere van, minden kifejezhető vele. Felvetődött, mi lenne, ha mindig ezt festeném? Más és más technikákkal, stílusban, életem végéig. Meg lehetett csinálni. Elméletben. Mert amikor nekiállok, valamit mindig hozzáteszek. Szerencsére a mackóval mindig van lehetőség a cselekvésre…

A mackó pedig hol álarcot visel, vagy ahogy *Földényi F.* László írja tanulmányában róla, „apró kis istenként téblábol, rejtőzik, leselkedik, szorgoskodik, illegeti magát," egyszerre aktív részese és passzív megfigyelője önnön helyzetének, reflektáló, aki nem mást, a hozzá képest idegent tükrözi, hanem saját magát állítja önnön tükre elé.

Kerek kobakjával, megtermett alakjával, zsörtölődő modorával Kelemen Károly maga is mackó. Ugyanakkor a legmarkánsabb, egyéni hangú festőnk, művelt és mélyen gondolkodó művész, aki a hetvenes évek végén (1974-ben diplomázott a főiskolán) szokatlan képeivel berobbant a képzőművészeti közéletbe. Figurális alkotásai radírral készültek: „Emlékszel, amikor az irkákban nem tudtuk kiradírozni a ceruzanyomot, csak egyre sötétebb folt lett belőle? A grafit szürke tónusát, hogy fekete legyen, dörzsölni kellett." Az elkészült, fotorealisztikus precizitással, érzékeny részletekkel megrajzolt képet mint régi megkarcolt, megfakult fotót, úgy hasogatták fel a törlések csíkjai: „Minden, ami körülöttünk történik, művészeti izmus, irányzat, fellobbanó fáklya". A fekete-fehér képek egy idő után átváltottak színesre: a festőnek hiányoztak a színek.

– Valójában csendéleteket festek, amelyek témája bármi lehet, ami a könyvtárban megtalálható: akár egy mások által megfestett kép, valami, amire rezonálok, ami megtetszik, találkozik mások tudatával, és amihez én hozzá tudok tenni vagy össze tudok gyúrni a sajátommal, hogy elmondjam a gondolataimat. Soha nem úgy kezdek hozzá: „na, én most kifejezek valamit." Az a jó, ha a kép mindig kelt egy kis döbbenetet, ha hoz valami újat. S ha kinyílt, gazdagodott általa az emberi lét. Persze ezt mindig úgy kell csinálni, hogy a másik ember rezonálni tudjon rá. De ez már szakma.

– Mit jelentettek a törlések, az égetések nyomai a képeken? Volt valami oka az erőszakos beavatkozásoknak?

– Az avantgárdra vonatkozott: arra, hogy nekem már nincs ott keresnivalóm. A hetvenes években kényszerítő erő hajtotta az embert az avantgárd felé. „Csak festeni ne"– ez volt a jelszó, bennem viszont hihetetlen vágy munkált a „képmás" után. A képet, a képmást mindig fel lehet fogni Isten-képnek, Isten-ténynek is. Az absztrakt képben én sosem látom az Istent. Az „elvont rendet", csak a legnagyobb festőknél éreztem hitelesnek. Azoknál, akik ezt elkezdték. Én is festettem absztrakt képeket, könnyűnek és kontroll nélkülinek éreztem.

– Sokat dolgozik?

– Rendszeresen.

– Vázlatot készít a képeihez?

– Szinte soha. A nagy méretek kezdtek el izgatni, de ott is inkább sorozatot készítek, négy-öt képpel járom körül a témát. Most éppen azon töprengek, hogy „manökenekkel" kellene dolgozni. Mondjuk, én megfesteném a képet, s valaki más elvinné egy galériába, és eljátszaná a művészt. Érdekes dolgok derülnének ki. Az például, hogy a személyiségnek mekkora a szerepe: ki-kinek hízeleg, kivel haverkodik. Végeredményben a mű nem számít. S aki olyan személyiséggel van megáldva, mint én, annak passzé… Még megsértődni sem érdemes. A marketingnek áll a világ. Az összes nagy nyugati művész hat-nyolc segéddel dolgozik. Nem érnek rá festeni, ők csak kitalálják, mit érdemes. A művészet nem a manuális képességen múlik, hanem azon, hogy a művész mit tud kiválasztani a világból, mit tart fontosnak, hogyan tudja azt megcsinálni. Hogy ki valósítja meg, már nem lényeges. Aki sztár, annak olyan mennyiségű képet kell szállítania, hogy azt már egyedül nem tudja megfesteni. A galéria viszont nem foglalkozik azzal, aki nem tud eleget szállítani. Amíg ugyanis megdolgozza a piacot, felépít egy nevet, sokat költ a művészre, szeretné visszakapni a pénzét.

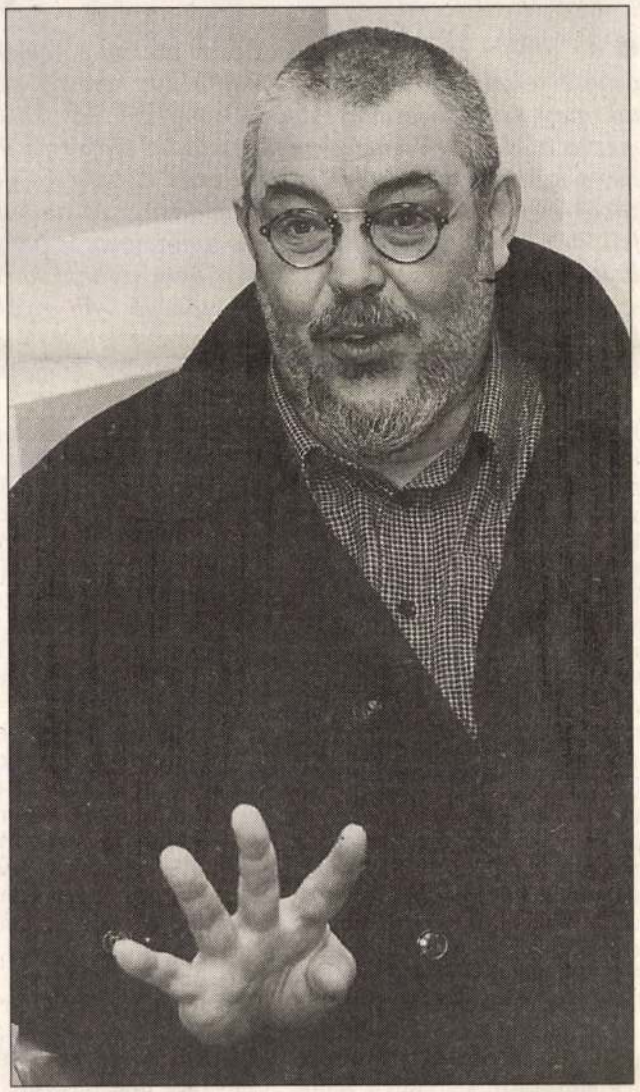

Kelemen Károly: Az „elvont rendet" csak a legnagyobbaknál érzem hitelesnek KERTÉSZ GÁBOR FELVÉTELE

– Hogy működik ez itthon?

– Sehogy. Itthon azért jó lenni, mert mindent el lehet képzelni, és semmit nem lehet megvalósítani. Nincs vásárló. A galériáknak nincs tőkéjük, nem tudják megengedni maguknak, hogy rendszeresen ott legyenek minden fontos nemzetközi eseményen vagy az évi négy-öt fontos vásáron. Amit állami szinten szerveznek marketing helyett, többnyire elhibázott propagandamunkával történik.

– Mégis az a híre, a Kelemen-képeket keresik, gyűjtik, nem gond eladni őket Nyugaton sem. 1981-ben a franciaországi Cagnes-sur-Merben rendezett nemzetközi festészeti fesztivál első díját, az Aranypalettát nyerte, hazánkat képviselte a velencei biennálén, számos külföldi csoportos kiállításra vitték képeit, és azok megtalálhatók a nagy nyugati gyűjteményekben…

– Mindegyikünknek van egy-két gyűjtője, aki megkeres bennünket – egyre ritkábban –, és vásárol valamit, de ebből nem lehet megélni.

– Most mintha alakulna a helyzet, egyre több fiatal galériás tűnik fel, aki már beszél nyelveket, próbálja menedzselni az elsőrendű műveket.

– De eladni ők is nehezen tudnak…

– Mi adja meg akkor a mindennapi betévő hitét?

– Az a kevés visszajelzés, amit a szakmától, a kollégáktól kapok. S az, hogy ahogy öregszem, egyre több az ötletem, egyre jobban érzem, mi mindent nem festettem még meg, s ez elég. Nem érdekel, hogy ki mire tart, önmagában is elég, hogy tudom, mit kell megcsinálnom. Ezért kelek fel reggel…

(Kelemen Károly kiállítása a Galéria 56-ban, Budapest V., Falk Miksa u. 7.-ben április 21-ig látható.)

Fekete Judit

A tehetséges magyarok helyüket keresik a világban

Karrierépítés (ország)határok nélkül

● *Az utóbbi évtizedben – becslések szerint – emelkedett azon értelmiségiek száma, akik külföldön keresték és találták meg szakmai érvényesülésük színterét. Az okokat elemezve a Magyar Nemzetben megszólaló szakértők úgy vélik, a külhoni karrierépítés iránti erős késztetés a globalizáció egyértelmű hozadéka: a gazdasági és tudományos fejlődés új minőségének az egyéni ambíciókat is befolyásoló hatása. Az országhatárok immár nem szabnak korlátot a személyes pályaépítésnek: tág lehetősége nyílt az álláshelyek megválasztásának. Igaz, e megmérettetést csak azok vállalhatják, akiknek versenyképes, korszerű a tudásuk.*

Igen jó esélyekkel pályázhatnak külföldi álláshelyekre a magyarországi multinacionális vállalatok felsőbb vezetői, a kiterjedt nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező kutatóműhelyek tudósai s azok a tehetséges egyetemisták is, akik számára az ösztöndíjak megnyitották a külföldi tudás- és tapasztalatszerzés kapuját. Némelyek csak néhány évre, mások évtizedekre is elhagyják az országot. Megint mások ingáznak – kinek-kinek más az egyéni indítéka, számítása és a motivációja. A lapunkban megszólalók – szociológus, akadémikus, egyetemi vezető és vállalati szakember –, bár különböző optikán keresztül szemlélik és értékelik a jelenséget, mégis arra figyelmeztetnek, hogy a külföldi karrierépítés ambícióit helytelen lenne az értelmiség meneküléseként értékelni. A tehetségek a helyüket keresik a világban, s ezt a világ – amely mára nyitottá vált – akceptálja.

Nincs értelmiségi válság

Sik Endre szociológus szerint hibás megközelítés az utóbbi tíz évre jellemző trendként értékelni azt a – mára már valóban elterjedtté vált – gyakorlatot, mely szerint a munkájukat professzionális szintre fejlesztő szakemberek más országokban keresik érvényesülésüket. Szó sincs modern kori újdonságról, vagy valamiféle értelmiségi válságról, éppen ellenkezőleg: a dolgok most kerültek a helyükre. Elég csak a céhek világára gondolni – amikor nemcsak hogy lehetséges, de kötelező volt a külföldi tudás- és tapasz-pai módon szabályozott a rendje. A tapasztalatok azt jelzik, hogy a magyar kutatók és szakemberek – a tradicionális kötődések alapján – elsősorban a német nyelvterületek felé orientálódnak, noha egyre több tartós munkalehetőség kínálkozik a tengerentúlon is. Kérdésünkre Sik Endre kifejtette: megalapozatlannak tartja az agyelszívással kapcsolatos félelmeket. Véleménye szerint a külföldön érvényesülők elvesztését taglaló aggodalmaknak ideologikus jelentéstartalmuk van, s alapvetően hamisak. Nem szabad elfeledni, hogy az álláshely és az érvényesülési lehetőség külföldön is korlátozott, óriási a verseny, ilyenképpen csak a legjobbak vethetik meg a lábukat távol a hazától. Ha viszont eljutnak a csúcsra, magyarként jutnak oda. S általában visszatérnek, gyermekük magyarnak születik, vagyis nem vesznek el véglegesen. A világ a nyitottság és az értékek cseréjének irányába halad, ez a jövő és – a rendszerváltás óta – ez a jelen Magyarországon is. Valójában az a természetes állapot állt helyre, amelyet a szocializmus természetellenesen eltorzított.

A kísérleti tudományok művelőivel szemben alapkövetelmény, hogy az egyetemi diploma, illetve a doktori fokozat megszerzését követően külföldön gazdagítsák tudásukat. *Dudits* Dénes akadémikus, az MTA Szegedi Biológiai Központ főigazgatója szerint a nemzetközi tapasztalatszerzés fontos záloga az elmélyült szakmai felkészültségnek, egyszersmind belépő is a tudományos világ kvalifikációt és minőséget képviselő szakmai

tatni kell. Természetesen ezt is szabályozott keretek között.

Néhányan csupán két–három évre, mások akár nyolc–tíz esztendőre is elhagyják az országot. Mind többen azonban visszatérnek – szögezte le az akadémikus. Az egzisztenciális menekülés ma már nem jellemző, a kutatás feltételeinek javulásával megfordult a trend. Tagadhatatlan persze: a hazai bérezés messze elmarad a nyugat-európaitól – s az anyagi biztonság nagy vonzerő –, ennek ellenére a magyar kutatók közül számosan mégsem kívánják véglegesen elhagyni hazájukat.

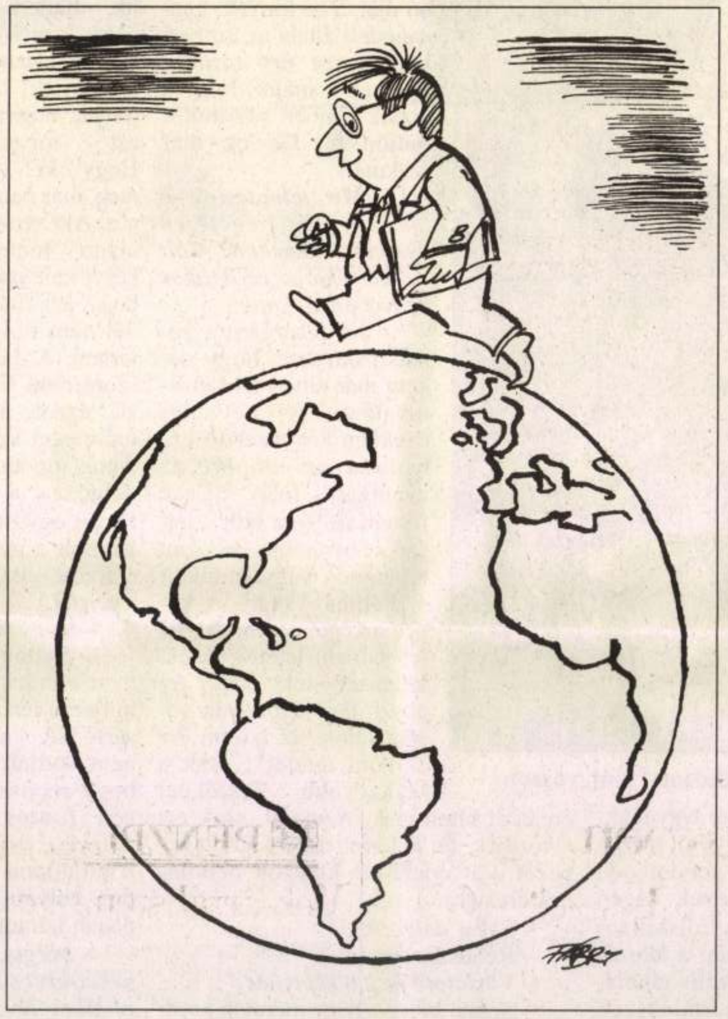

FÁBRY JÁNOS RAJZA

Sokkal inkább – s ez újabb jelenség – az ingázást választják életformaként, azaz két-három év után, akár évente is, néhány hónapra visszatérnek külföldi álláshelyükre. Ez azonban rendkívül előnyös a magyar in-

hogy az egyetemen megszerezhető tudás olyan muníciót adjon a végzősnek, amely – akár – a külföldi karrierépítéshez is kellő alapot teremt. A külhoni érvényesülés lehetősége egyébként már benne van a diáktudatban, noha nem jel-

munícióját elsimerése – mondta végezetül Dudits Dénes.

A globalizáció – annak minden jelenlegi és várható hatása okán – a felsőoktatási intézményeket is szemlélet- és lépésváltásra késztette. Mint *Forgács* Csaba, a Budapesti Közgazdaság-tudományi és Államigazgatási Egyetem rektorhelyettese mondja: az utóbbi tíz év változásai nyomán új – a nemzetközi standardnak megfelelő – tantervet vezettek be: ezzel is megalapozva az egyetemről kikerülő diákok versenyképességét. Az a cél, utolsósorban pedig az egyéni – esetleg a karrierépítésben is kamatoztatható – kapcsolatok kiépítésére. Bár – szögezi le a rektorhelyettes – a közgazdaság-tudományi egyetemről kikerülők számára Magyarországon is igen jó álláslehetőségek kínálkoznak, s a gazdaság stabilizálódásával az anyagi kondíciók is javulnak. Tény azonban, a fiatalok készülnek az ország uniós csatlakozására, elvileg számba veszik az ezzel megnyíló új álláslehetőségeket és karrierépítési kilátásokat, tudják, hogy óriási mértékben megnövekszik majd az eurobürokraták iránti igény. Természetesen a gyakorlati közgazda kilátásai nem vethetők össze – például – a kutatók helyzetével: utóbbiak sem a bérek, sem a munkafeltételek tekintetében nincsenek elkényeztetve. Forgács Csaba azonban úgy látja, épp a globalizáció hatására kettős irányú az agyak vándorlása: nemcsak elmennek, de érkeznek is szakemberek az országba. Ez garantálja, hogy az értékteremtésben olyan egyensúly jöjjön létre, amelyből az országok nemzetgazdaságai közösen profitálhatnak.

Nyelvtudás és ambíció

A nemzetközi vállalatok magyarországi megtelepedésével új távlatai nyíltak a külhoni karrierépítés lehetőségének. A multinacionális cégek kontinenseket átszövő hálózata immár teret nyitott a külföldi elhelyezkedést megcélzó egzisztenciális ambícióknak is, noha a munkaerőcsere szabályozott rendben zajlik. Mint ahogyan *Bíró* Péter, a Siemens Rt. kommunikációs igazgatója mondja: a világpiaci játéktérnek – „global player” – tág perspektívája van, ugyanakkor korrekt rendezőelvek mozgatják a „játékosokat”. Mindez a Siemensre – s a világ kétszáz országában jelen lévő cégeire – is igaz. Elvi akadálya nincs, hogy a Siemens magyar munkatársa menedzseri beosztást nyerjen a világ másik végében működő Siemens-érdekeltségben, feltétele azonban van. Mindenekelőtt a szaktudás, a magas fokú nyelvismeret, a befogadó, nyitott habitus és persze az egyéni ambíció.

Változatos indítékok

A kiválasztásnak jól működő technikája van. Bíró Péter elmondása szerint ez a kölcsönös tájékozódással kezdődik, amelynek kerete az évi egy alkalommal tartandó konzultáció a vezető és a dolgozó között: amikor is sok egyéb mellett – értékelés, feladatok – a külföldi munkavállalás lehetőségét is érintik. Aki erre szándékot mutat, azt a személyt a Siemensben számon tartják, s adott esetben, ha megfelel a feltételeknek, felajánlják számára a külföldi állást. A jelentkezőket számos indíték motiválja, ezek közt lehet anyagi megfontolás, kalandvágy, szakmai kíváncsiság, a világ megismerésének vágya s még sok minden egyéb. Rendkívül változó az is, hogy ki meddig marad kint. Van, aki néhány évet, van, aki tartósan: kinek mit engednek meg a lehetőségei, a családi körülményei s a legbensőbb indítékai. Tévedés lenne viszont azt hinni, hogy a Siemensnél csak és kizárólag a fiatalokat veszik számba a külhoni állásajánlatok kínálatakor. Mint Bíró Péter mondja: ahogyan egy színház sem működhet csak húszévesekkel, ugyanúgy egy cégszervezet sem nélkülözheti a tapasztalt középgenerációs munkatársakat.

S hogy mit profitál Magyarország e nemzetközi játéktér új szereposztásából? Bíró Péter cáfolja, hogy a tehetséges magyarok külföldi karrierépítése agyelszívás lenne. Mióta világ a világ, a tehetségek a helyüket keresik, s számos példa igazolja, hogy szülőföldjük elhagyása a tehetségük kibontakozásának záloga. Ez talán egy kis ország szempontjából szomorú, a világ számára azonban hasznos. E dilemmák világviszonylatban polémiákat gerjesztenek: az értelem és az érzelem vitájából azonban feltétlenül az előbbi kerül ki győztesen. Mert ez szolgálja a fejlődést.

Vasvári Éva

KELEMEN Károly

A székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt

KELEMEN KÁROLY
festőművész kiállítására,

melyet
RADNÓTI SÁNDOR
irodalomtörténész nyit meg,

1995. október 21-én,
szombaton délelőtt fél 12 órakor,
a Csók István Képtárban.
(Bartók Béla tér 1.)

A kiállítás megtekinthető: 1995. november 26-ig
hétköznap 10 – 19 óráig,
szombat-vasárnap 10 – 18 óráig.

Fk.: Dr. Fülöp Gyula

Szent István Király Múzeum
8002 Székesfehérvár, Fő u. 6.
DÍJ HITELEZVE

Uj Művészet Szerkesztöség

LADANYI ILDIKó

Budapest
Báthori utca 10.
1 0 5 4

— Henry Moore Maquegmin — Rome. 5.2.94 [illegible]

Tárlatlátogató

Medve a kubizmus földjén

Kelemen Károly kiállítása
Dovin Galéria
Megtekinthető: május 28-áig

Ma már az iskolában is tanítják, hogy amit Cézanne kezdeményezett, azt Picasso vitte diadalra a kubizmussal. Elődje még csak kacérkodott azzal, hogy a táj vagy az emberi arc domborulatait mértani szerkezetként értelmezze, ő azonban a világot már nem csupán látványként fogta fel és rögzítette vásznain, hanem megpróbálta azt is ráfesteni, ami a szemünk elől rejtve van, de amiről pontos információkkal rendelkezünk.

Kelemen Károly újabb képein azt dokumentálja, ami összeköti a két mestert: a modern művészet atyját és a legnagyobb figuráját. Picasso ismert képeinek, például az Avignoni kisasszonyoknak a kompozícióját ötvözi Cézanne festői technikájával, a felület csakis rá jellemző, satírozásszerű megmunkálásával. Ez már önmagában bravúr, elvégre óriások nyomába ered. Felkészültség, sőt tehetség kell még akár az utánzásukhoz is. Hát még az összeboronálásukhoz egy olyan – képzeletbeli – piktúrában, amely úgy picassói és úgy cézanne-i, hogy egyértelműen egyikkel sem azonosítható. Leginkább Kelemen Károlyhoz köthető.

Nem most történik először, hogy magyar művész Picassóval kacérkodik. A hatvanas években, amikor a kubizmus és egészében a modern művészet művelése többé-kevésbé tabunak számított, néhány (akkori) fiatal – Gerzson Pál, Orosz János például – Picasso modorában kezdett dolgozni. Rá hivatkozva lehetett lazítani a szemléleti és stíluskötöttségeken.

Most más időket élünk. Picassót régesrég rehabilitálták, sőt már el is felejtették. Életműve a mai újítók szemében maga a múlt. Nem a lázadás kovásza, hanem éppenséggel a lázadók céltáblája. A jelen festői a felület szépségeinek és a gondolattöredékek sejtelmességeinek bűvöletében dolgoznak. A művészet sorsfordító ereje mintha sosem létezett volna. Olyan kozmikus víziókkal, amelyek a világ értelmezésére és befolyásolására születnének, senki sem próbálkozik.

Vagy mégis? Kelemen Károly, aki már nem elég fiatal ahhoz, hogy beérje képességeinek bizonygatásával, és még nem elég öreg ahhoz, hogy megelégedjék a világ romlottságának konstatálásával, heroikus erőfeszítéssel megidézi képein Picassót és Cézanne-t. Velük azt a kort, amikor a festészet nagy volt. Amikor volt mondandója. Figyeltek is rá, hiszen azért törte szét a régi információkat, hogy meg tudja jeleníteni az új kor új gondolatait. Kelemen ebbe az időbe, az ő alakjai közé settenkedik egy kedves-bumfordi mackó képében, amelyben a festő voltaképp önmagát jeleníti meg.

Szürkék-kékek a képek; csak itt-ott, egy-egy részlet telik meg élénk színekkel, amelyek ily módon azt hangsúlyozzák, hogy amit látunk, az nem a kubizmus újraélesztése (ez értelmetlen volna), hanem csupán emlékezés rá. Mégpedig nosztalgiázás nélkül, merthogy ez a piktúra minden, csak nem lágy líraiság. Kelemen robusztus lélek, akiben – úgy érezheti a néző – megvan az elszántság, hogy robbantson. Hogy képes lesz-e rá, az még a jövő titka. Részben tőlünk – a környező világtól – függ ugyanis, hogy akarunk-e felnőtt művészetet.

• Vadas József

MAGYAR HÍRLAP **OKTATÁSI STÚDIÓ**
1087 Budapest, Kerepesi út 29/B
Telefon/fax: 210-3727

Stúdió

JUNIOR ÚJSÁGÍRÓ-STÚDIÓ
július 8–július 19-ig
15–19 évesek számára

Hogyan írjunk hírt, tudósítást?
Hogyan készítsünk interjút?
Hogyan telefonáljunk?
Hogyan teremnek a közhelyek, hogy kerüljük el használatukat?
Mit csinál a tördelő, a korrektor?
Mit csinál a szerkesztő? Hogyan születik az újság?

Rég a pályán lévő és fiatal munkatársaink oktatják a résztvevőket. Az elméleti ismereteken túl rengeteg gyakorlatra kerül sor.

A tanfolyam hétköznaponként 9–14 óráig tart, a közbeeső hétvégén terepgyakorlat.

A tanfolyam díja 9800 Ft. Vidéki hallgatóinknak kedvezményes áron, heti 1800 Ft-ért szállást biztosítunk.

Jelentkezés és részletes információ a Magyar Hírlap Oktatási Stúdió címén (1087 Budapest, Kerepesi út 29/B) vagy a 210-3727-es telefonszámon.

MH 5478

Egy nap a Britannicában

Mendes Catulle

Mendès, Catulle (szül. 1841. máj. 22. Bordeaux, Franciaország – megh. 1909. febr. 9. Párizs), termékeny francia költő, regény- és drámaíró. Elsősorban a parnasszistáknak nevezett francia költőcsoport ideológusaként ismert, akik a romantika formai szabadosságát elvetve, a formai tökélyre törekvő „l'art pour l'art" mellett szálltak síkra.

Mendès apja bankár volt, ő pedig 1861-ben lapot alapított Párizsban, „La Revue fantaisiste" címmel. A lap Théophile Gautier (Mendès apósa) késői műveit, és olyan költők verseit közölte, mint Charles Baudelaire és Villiers de L'Isle-Adam.

Mendès szerkesztette a „Le Parnasse contemporain" („Jelenkori Parnasszus"; 1866, 1871, 1876) c. kiadványt is: erről kapta nevét a mozgalom, amelynek a történetét is Mendès írta meg, „La légende du Parnasse contemporain" („A Le Parnasse contemporain legendája") c. művében. Támogatta azokat a fiatal költőket is, akik később elindították a szimbolista mozgalmat.

Mendès „Poésies" („Költemények"; 1892) és „Poésies nouvelles" („Új költemények"; 1893) c. kötetének versei sok költőtársának stílusát utánozzák, a legcsekélyebb eredetiség nélkül.

Színművei, a „Les Mères ennemies" („Az ellenséges anyák"; 1882) és a „La Femme de Tabarin" („Tabarin asszonya"; 1887) nagyobb sikert arattak. Számos regényt és pikánsan erotikus elbeszélést is írt, amelyekre jó példa a „Pour lire au bain" („Olvasmányok fürdéshez"). „Rapport sur le mouvement poétique français de 1867–1900" („Gondolatok az 1867–1900-as időszak francia költői mozgalmáról"; 1902) c. kritikai műve ma is megállja a helyét.

Nyerjen Britannica Hungaricát! Vágjon ki és küldjön be 6 darab dátumos Britannica-emblémát a Magyar Hírlaphoz (1087 Bp., Kerepesi út 29/B); minden héten kisorsoljuk a nagyszerű enciklopédiasorozat első kötetét.

(Május 22.)

MH 5675

TWINCEPT **C**
Egy karóra - két számlapp

Íme, a CASIO TWINCEPT karóra forradalmian új megoldása: a dupla számlap.
Az egyik: a szokásos helyen- a pontos idő jelzésére.
A másik: e hagyományos számlap felett- látszólag láthatatlanul.
Ám elég egy gombnyomás! A kért zónaidők, vagy a memóriában tárolt telefonszámok máris megjelennek -
Ön a CASIO Twincept elegáns számlapját részesíti előnyben, a kért adatok egy újabb mozdulattal pillanato

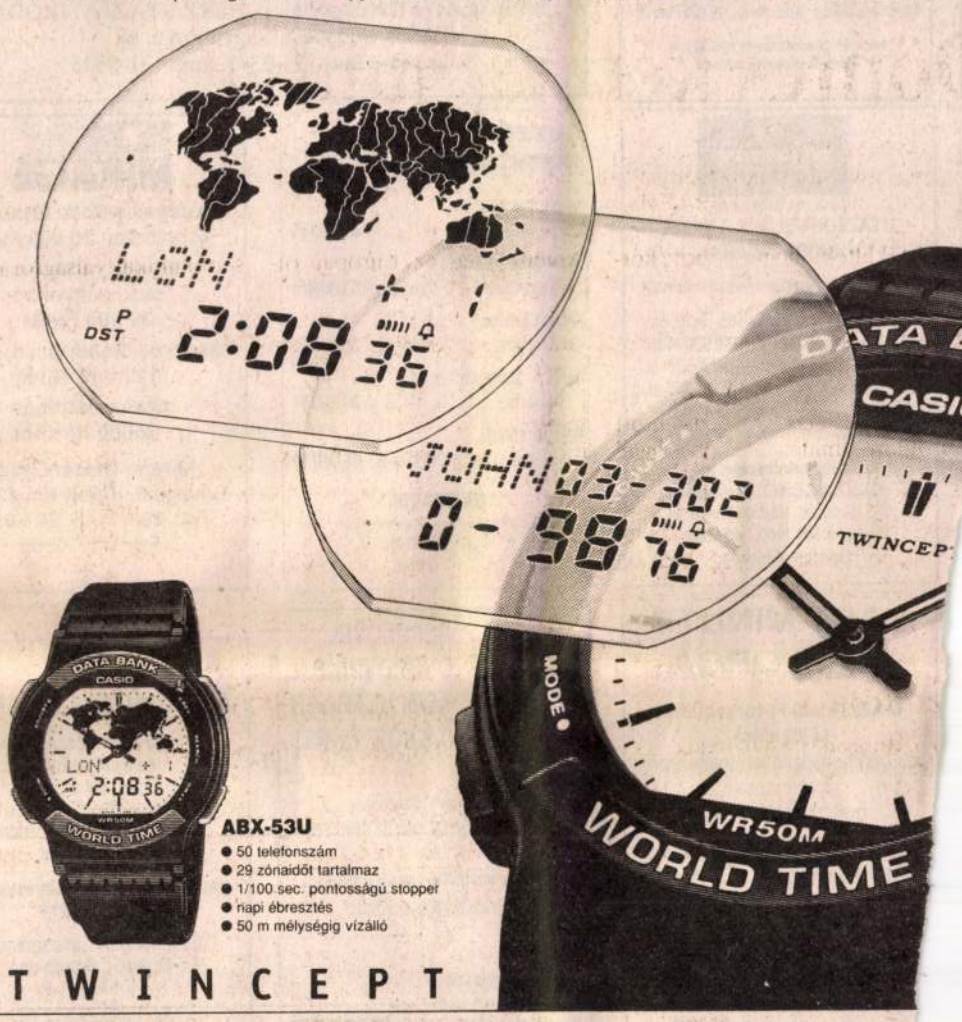

ABX-53U
- 50 telefonszám
- 29 zónaidőt tartalmaz
- 1/100 sec. pontosságú stopper
- napi ébresztés
- 50 m mélységig vízálló

T W I N C E P T

AWX-10
- 1/100 sec. pontosságú stopper
- visszaszámlálás
- napi ébresztés
- 50 m mélységig vízálló

ABX-620G
- 50 telefonszám
- 50 határidőt tároló memória
- 10 féle emlékeztető ikon
- 50 m mélységig vízálló

számlapvilágítás

ABX-5
- számla
- 50 tel
- 50 h
- men
- 29 z
- nap
- 50

Óvakodjon a hamisítványoktól! A CASIO csak azokra a termékekre vállal garanciát, amelyeknek a h
- A hirdetés kizárólag tájékoztatás céljára szolgál.

Utazási Iroda
1086 Budapest, Üllői út 14.
Tel.: 113-0477, 133-0536
Fiókirodáink:
Batthyány tér–Super közért
Tel.: (06-30) 523-495

A NYÁR VELÜNK: IRÁNY A TENGER!

Costa Brava, szálloda, telj. panz.	**20 400 Ft-tól.**
Mallorca, szálloda, félpanzió	**25 900 Ft-tól.**
Lido di Jesolo, 4 fős apartmanban	**6125 Ft/főtől.**
Follonica, 4 fős apartmanban	**9250 Ft/főtől.**
Athén, szálloda, reggelivel	**26 700 Ft/főtől.**
Tolo, 4 fős apartmanban	**14 175 Ft/főtől.**
Korfu ,4 fős apartmanban	**12 625 Ft/főtől.**
Tunézia, szálloda, félpanzióval	**29 900 Ft/főtől.**

Irodáinkban kedvezményes repülőjegyek, komp- és hajójegyek válthatók.

GUEST Ltd UTAZZUNK EGYÜTT GÖRÖGORSZÁGBA!

Üdülés közvetlenül a tengerparton levő úszómedencés szállodákban KORFU szigetén, illetve ATHÉN mellett.

7 éjszaka, félpanziós ellátással már 273 DM/fő/turnus + repülőjegy: 21 000 Ft.
A részvételi díj forintban fizetendő a mindenkor érvényes napi árfolyam alapján.

Jelentkezés és felvilágosítás: GUEST UTAZÁSI IRODA
1065 Budapest, Nagymező u. 68.
Tel.: 131-2344, 131-2345. Fax: 131-8535.

PANNÓNIA TOURIST SERVICE

HIVATALOS REPÜLŐJEGY-ÜGYNÖKSÉG!
Speciális árak – speciális feltételekkel

Amszterdam	34 200 Ft
Atlanta	74 100 Ft
Isztambul	32 300 Ft
Larnaca	34 200 Ft
London	28 400 Ft
München	23 750 Ft
New York	60 800 Ft
Róma	38 000 Ft
Párizs	34 200 Ft
Stockholm	45 600 Ft
Szingapúr	91 500 Ft
Tel-Aviv	45 500 Ft
Toronto	64 600 Ft

Pannonia Tourist Service
1088 Bp., Rákóczi út 9. Tel.: 138-3961, 138-4225
1052 Bp., Kígyó u. 4–6. Tel.: 118-3910

CHEMOL-TRAVEL

MEDITERRÁN NYÁR '96

SZENZÁCIÓS IRODANYITÓ!
(kedvezményes árakkal)

ÚDÜLÉSEK
Utazás repülővel, elhelyezés 3–4 csillagos tengerparti szállodában, ellátással
KORFU: jún. 11–18. – 45 900 Ft.
SZICÍLIA: jún. 14–21. – 60 500 Ft.
MÁLTA: jún. 14–21. – 63 900 Ft.
PORTUGÁLIA: jún. 12–19. – 69 900 Ft.
NETANYA: jún. 9–16. – 59 900 Ft.
EILAT: jún. 4–11. – 66 500 Ft.

KÖRUTAZÁSOK

8 napos IZRAELI KÖRÚT,
jún. 23–30. – 93 900 Ft.
16 napos EGYIPTOMI KÖRÚT
nílusi hajóúttal, üdüléssel Hurghadán
jún. 14–29. 132 900 Ft.

Repülőjegyek nyárra hihetetlen áron:
Amszterdam: 34 000, London 27 900,
Prága 24 000,
Málta 29 900, New York 59 900 Ft.

Jelentkezését várjuk szeretettel
május 15-én nyíló új irodánkban,
1066 Budapest, Teréz krt. 26.,
Tel.: 153-0729, 153-0565,
valamint
Budapest V., József nádor tér 8.
Tel.: 266-2261, 266-2173, 266-8545

VISTA

Alkalmi ajánlat!

Luxusutazás Malajziába 10 vagy 12 napra 159 000 Ft-tól
LONDON: 5 nap, 52 500 Ft-tól (repülőjegy, szálloda),
PÁRIZS: 5 nap, 55 500 Ft-tól (repülőjegy, szálloda),
EGYIPTOM: 9 napos nílusi hajóút 85 900 Ft-tól, csoportosan,
(repülés, belföldön is, a hajón teljes ellátás),
CIPRUS: 8 nap, repülővel, elhelyezés 3*-os tengerparti szállodában, reggelivel,
transzferrel 59 900 Ft,
MIAMI BEACH: 7 éjszaka, 99 500 Ft-tól – repülőjegy, szállás, autóbérlés,
RIO DE JANEIRO: 7 éjszaka, 158 000 Ft-tól – repülőjegy, szállás, transzfer és
félnapos kirándulás a Cukorüveg-hegyre,
HAWAII: 10 éjszaka, 173 700 Ft-tól (repülőjegy, szálloda),
NEPÁL: 9 nap – szafari a dzsungelben és a hegyekben, 290 000 Ft,
TUNÉZIA: 7 éjszaka, 47 100 Ft-tól – repülőjegy, szálloda, félpanzió.

Ezek az árak csak a reptéri illetéket nem tartalmazzák!

Szállásfoglalás a világ bármely országában kedvező árakon!

VISTA UTAZÁSSZERVEZÉS
1075 BUDAPEST, Károly krt. 21.
Nyitva tartás hétfőtől péntekig 9–17.30-ig.
Tel.: 269-6070, fax: 342-1974.

EUROGUIDE
IDEGENFORGALMI KFT.
UTAZZON VELÜNK A VILÁG MINDEN TÁJÁRA!

A legjobb utazási irodák teljes kínálatát értékesítjük.

MALLORCA	június 6-tól repülővel,
félpanzióval szállodában	49 900 Ft-tól
KRÉTA	május végétől repülővel
apartmanban	29 900 Ft-tól
KORFU	június 3-tól repülővel
apartmanban	29 900 Ft-tól

Várjuk jelentkezését az EUROGUIDE KFT. irodájában
(1075 Budapest, Madách Imre út 11.)
vagy a 342-2900, 342-6953 telefonszámokon.

BUSZOS KÖRUTAZÁSOK UNITRAVEL

NAGY-LOIRE VÖLGY		
9 nap ellátással	júl. 6., aug. 17.	**49 900 Ft**
NORMANDIA-BRETAGNE		
11 nap ellátással	júl. 15., aug. 9.	**63 800 Ft**
FRANCIA RIVIÉRA		
10 nap önellátó	jún. 7., szept. 13.	**35 900 Ft**
NÁPOLY – SORRENTO – CAPRI		
10 nap önellátó	jún. 21., aug. 2.	**34 800 Ft**
BENELUX-KÖRÚT		
8 nap ellátással	máj. 24., jún. 28., júl. 26.,	**45 900 Ft**

UNITRAVEL
Budapest, VI. Eötvös u. 19. (az Oktogonnál)
Tel.: 302-1295, 132-4926

MIRAGE
Malaga szálloda félpanzió, szombaton **36 500 Ft-tól**
Malaga repülőjegy, szombatonként **39 900 Ft-tól**
Marokkó körutazás jún. 8., 22. **129 000 Ft-tól**
Olasz apartman **12 000 Ft/főtől**
Mirage Utazási Iroda
Budapest, Károly krt. 13–15.
Tel.: 268-1145, 267-9879
Fax: 117-0865

MEDITERRÁN TOURS
AKCIÓS AJÁNLATOK:

június 8. Romantikus andalúziai körút (Sevilla–Cordoba–Granada) repülővel és busszal 131 500 Ft
június 10. Dionisos Beach/Görögország üdülés apartman/luxusbusszal egy hét 16 900-tól
június 8/15/22. Malaga repülőjegy + egy hétre bérkocsi 73 900 Ft
június 22. Gibraltár egy hét üdülés repülővel 79 900 Ft (nincs egyágyas felár)

Jelentkezés: 1073 Bp., Erzsébet krt. 6.
Tel.: 269-6703, fax: 342-6980
és sok IBUSZ-irodában

LAST MINUTE MALLORCA

MÁR 39 900 Ft-tól repülhet Mallorcára,
és üdülhet közvetlen tengerparti apartmanban
egy hetet júniusban.

Speciális gyermekkedvezmény szállodában júniusban 15 éves korig csak 25 000 Ft.

Érdeklődni a MALLORCA TRAVEL-nél Budapest V., Károlyi Mihály u. 17-ben és a 267-2738, 267-2739-es telefonszámokon lehet.

HORVÁT BUSINESS CENTER
HRVATSKI POSLOVNI CENTAR
CROATIAN BUSINESS CENTER

REPÜLŐVEL DUBROVNIKBA, KORCULÁRA ÉS A KÖRNYEZŐ SZIGETEKRE!

jún. 25-től, keddenként, szálloda + repülőjegy + transzfer, már: 38 490 Ft-tól.

Gyermekek részére 50%-os kedvezmény!
Keresse katalógusunkat az utazási irodákban.

Horvát Business Center
1065 Budapest,
Nagymező u. 49.
Telefon: 112-1853, 269-1301

airtours ATLAS

AUTOMOBIL TRAVEL

Olaszországi szállodák és apartmanok
Rimini – apartman 5500 Ft/fő/hét
szálloda 20 900 Ft/fő/hét
Cesenatico – apartman
5300 Ft/fő/hét
Costa Brava-i szállodák félpanzióval
18 500 Ft/fő/hét
Görögországi apartmanok Olympic Beach-en
5400 Ft/fő/hét
Bp., Visegrádi u. 17.
Tel.: 132-6500, 112-5662

BENELUX TOURS

Benelux államok	63 500 Ft
AKCIÓ! június 29.	59 900 Ft
Benelux államok családoknak	
	47 500 Ft
gyerekár (16 év)	32 500 Ft
Amszterdam repülővel	74 500 Ft
Benelux államok repülővel	
	109 000 Ft
Benelux + Párizs	84 000 Ft
Norvég fjordok	138 000 Ft
Párizs repülővel	72 500 Ft

Programok Izraelben, Tunéziában.

Egyéni szállásfoglalás.

1052 Budapest, Kígyó u. 4–6.
Tel.: 266-6809.

Last Minute UTAK

KORFU -június 10-től úszómedencés, tengerparti apartmanban:
1 hét ✈ 25.900.-Ft/fő
2 hét ✈ 30.900.-Ft/fő
1 hét 🚗 19.900.-Ft/fő
★★★-os szállodában:
1 hét ✈ 39.900.-Ft/fő
2 hét ✈ 56.000.-Ft/fő
gyermekeknek 5.000.-/10.000.- Ft/hét kedvezmény!

Spanyol tengerpart
Santa Susanna június 14-23.
★★★luxus szállodában, félpanzióval, csillagtúrával,busszal 39.500.-Ft/fő,
gyermeknek 22.900.-Ft/fő

Personal Tours
Városkapu Üzletház
Kálvin tér 7. Tel: 218-4060

Társasutak
luxusbuszokkal, szakképzett idegenvezetőkkel, programokkal és teljes körű biztosítással

Elba szigete
7 nap szálloda, félpanzió, június 9–15. 39 900 Ft

Párizs–Versailles és a Loire kastélyok
7 nap szálloda, reggelivel, június 19–25. 46 900 Ft

London–Brighton–Chichester–Canterbury
7 nap privát szálláson, félpanzió, júl 8–14. 42 900 Ft

Svájci körutazás I.
6 nap szálloda, félpanzió, júl. 22–27., aug. 16–21. 34 900 Ft
7 nap szálloda, félpanzió, aug. 4–10. 40 900 Ft

A Nápolyi-öböl gyöngyszemei
10 nap szálloda, félpanzió, július 19–28, szept. 13–22. 55 900 Ft

Az autóbuszokon a helyfoglalás az előlegbefizetés sorrendjében történik.

GEO TRAVEL
Az 1990-ben alapított
GEO TRAVEL
utazási iroda
programajánlatai

1085 Budapest,
Somogyi Béla u. 20.
Tel.: 113-6082,
134-3369
Fax: 134-3369

2801 Tatabánya,
Fő tér 16.
Tel.: (06-34) 311-485,
Fax: (06-34) 310-323.

ÖKORSZÁG, OR GULET

nek: 62 900 Ft/fő, gyermekeknek: 38 900 Ft,
lisan családoknak szánt hotelt
2 felnőtt és 2 gyermek veheti igénybe

RUTAZÁS ANATÓLIÁBAN
7–24-ig 84 900 Ft/fő
izirodánkat Budapesten
41-41-es telefonon
e katalógusunkat
nkat a megszokott utazási
dájában!
biztonságban van!"

GYERMEKNAPRA A TENSI TÖRPI KLUB-tól!

INGYEN NYARALHATSZ JÚNIUSBAN,
ha még nem vagy 12 éves, befizeted szüleidet és kifizeted a repülőjegyed!
Kedvedre válogathatsz üdülőtúráink közül:
CIPRUS–IBIZA–RODOSZ–KRÉTA –TÖRÖK RIVIÉRA
Siess! A meglepetés csak május 31-ig tart!

TENSI TOURS

Jelentkezés a TENSI TOURS irodákban:
1023 Budapest, Komjádi Béla u. 1. Tel.: 326-1531*
1052 Budapest, Aranykéz u. 4–8. Tel.: 266-5775 *
1052 Budapest, Nádor u. 32. Tel.: 269-1226 *
Veszprém, Budapest u. 6. Tel.: (06-88) 406-307

TENGERPARTI NYARALÁSOK
Repülőgéppel hetente!

Választható szállások, programok!

TUNÉZIA június 18-tól szállodák:	**54 900 Ft-tól/hét**
KRÉTA június 19-től apartmanok:	**41 900 Ft-tól/hét**
szállodák:	**62 900 Ft-tól/hét**
KORFU június 11-től apartmanok	**28 900 Ft-tól/hét**
június 19-től szállodák:	**36 900 Ft-tól/hét**
SPANYOLORSZÁG június 15-től szállodák	**54 900 Ft-tól/hét**
TÖRÖKORSZÁG június 21-től szállodák	**64 900 Ft-tól/12 nap**

A részvételi díj tartalmazza a repülőjegy árat!

TAN-TÚRA Utazási Iroda
1066 Budapest, Ó utca 5. Tel.: 266-1386, 131-5368
6722 Szeged, Kálvária sgt.16. Tel.: (06-62) 325-488.

CIPOLLINO

A CIPOLLINO Utazási Iroda 5 ÉVES szülinapi ajándéka: '96 május 25-ig

MINDEN HORVÁTORSZÁGI UTAZÁSRA
10% KEDVEZMÉNY!

Tekintse meg ajánlatainkat:
Kvarner-öböl, Novi Vinodolski, Krk-, Cres-, Rab-,
és a „földi paradicsom" Pag-szigete,
valamint igény szerint a dalmát tengerparton bárhol.

JELENTKEZÉS: 1066 Budapest, Teréz krt. 32.
Tel./fax: 131-6968, 132-8330, 112-8206, 131-2913

TÖRÖK ANDRÁS:

Forza Kelemen!

Hölgyeim és uraim!

Ha fele annyira tudnék festeni, mint Kelemen Károly, biztos erőszakos, nagyképű frater lennék, évente nyolcszor New Yorkba koslatnék, sikereimet tizenhatszorosára nagyítanám.

Aligha bírnék önmagam, barátságos, joviális óriásmedve, saját mesterségem címere lenni.

Két évvel azelőtt, hogy az első mackó megjelent volna a művész képein, egy máig kiadatlan beszélgetésben a következőt mondta:

„Anyám egyszer elvitt a Szépművészetibe, lehettem olyan 5-6 éves, és végigordítottam a múzeumot, annyira utáltam. Aztán kivitt az Állatkertbe, ahol kaptam vattacukrot, s ezzel el volt intézve. Akkor tudtam, hogy a vattacukor jó dolog, a múzeum nem jó dolog. Ezzel el is lett felejtve, jó sokáig a művészet."

Kelemen Károly mai viszonyát a vattacukorhoz nem ismerem, lehet, továbbra is imádja, de az utóbbi években rendezett killításait elnézve a múzeumokat igencsak megszerette. Annyira utálja a stílus-mókus-kereket, hogy visszafelé indult az időben. Mindenáron maradandót akar alkotni, retteg az erkölcsi avulástól, s a visszafelé haladás vattacukor nélkül mehet, de múzeum nélkül aligha.

Három évvel az első maci megjelenése után a Zeneakadémia földszinti férfivécéjében megjelent egy zenei témjú graffiti. Valaki fekete vastag filctollal azt írta fel az egyik kabin falára: „Viva Brüggen!" Igencsak elvarázsoltnak kell lenni ahhoz, hogy valaki egy barokk zenei koncert szünetében a filctoll után nyúljon – és cselekedjen.

Amikor ma kora délután idejöttem, hogy a kiállítás képeit előre megnézzem, az ajtót zárva találtam. Találtam viszont elámult, ablakon át bámészkodó embereket. Tíz perc leforgása alatt megállt egy nősülést fontolgatni látszó kárpitossegéd, egy teknőckeretes szemüveget viselő átképzős orosztanár, egy cementeszsákba gyűjtögető idősödő ágyrajáró, egy riportról késésben levő túl rövid szoknyás újságírónő, egy matyóhímzést szorongató eltévedt turistapár, s lefékezett egy pillanatra egy parkolóhelyet kereső metálzöld Bentley.

Nem vitás, Kelemen Károly képei mindezeket az embereket el tudják bűvölni – nem is beszélve Önökről itt, akik meghatározzák azt, mi kerüljön holnap a múzeumok falára, s mi az ötven év múlva kiadandó kézikönyvekbe.

Mi lehet az, ami elbűvöl ennyi és ennyi féle be nem avatott embert? Nyilván nem a végtelenül elgondolkodtató s szórakoztató utalásháló, amelyről annyi okosat és találót lehet olvasni a Ludwig Múzeum s a fehérvári Szent István Király Múzeum közös katalógusban, vagy a Dovin 3 éve megjelent életműkatalógusában.

Nyilván a nyers életöröm, a sok szín és a sok figura, a vicces címek, melyek többségét a bámészkodók a kirakatüvegen keresztül is el tudták olvasni. Ezek az emberek első látásra ismerősnek érzik Kelemen világát, ha a formáját nem is. Nem hiába mondja egy helyen a kortárs magyar művészet nagyasszony szolgálója, hogy Kelemen teddyje nem olyan, mint Walt Disney mackója: ha egyenesen a tévémaci rokona. Kelemen képei közvetlenül a szívre és a vidámságközpontra hatnak, csak másodsorban az intellektusra. Irodalmiasak és szórakoztatóak. Olyan könyvekre emlékeztetnek, melyek lektűrként is, komoly olvasmányként is jól működnek. Mint Umberto Eco vagy Lengyel Péter regényei, Orbn Ottó vagy Nádasdy Ádám versei. Vagy a tegnap este élőben is hallhatott Philip Glass szerzeményei.

Kétségtelen: Kelemen vásznai a felszínen is jók. Még együtt lakni is lehet velük. Még a halott festőket gyűjtőknek sem visszataszítóak.

Ezért van Kelemen Károlyban minden reményünk. Hogy divatba jön végre már a kortárs magyar képzőművészet. Lehet, hogy Kelemen a hiányzó láncszem?

A művész egy fiatalkori interjúban azt állította.: „Labdaszedő vagyok". Most, tizenöt évvel ksbb, ha nem hangzana túl érzelmesen – Kelemennél is érzelmesebben –, akkor azt mondanám, hogy nyilvánvalóan a kezdő csapatban játszik. És ha lenne ebben a gyönyörű, New Yorkba illő galériában külön férfi vécé, és lenne nálam fekete filctoll, beleírnám, barokkos cirkalommal: „Forza Kelemen! Hajrá, Kelemen!" Mert igencsak elvarázsoltnak érzem magam.

A Medve 11. évében, a kiállítást lelkesen megnyitom.

(Elhangzott a Dovin Galériában)

ÉLET ÉS IRODALOM
1996 IV. 12.

KELEMEN KÁROLY

özt
rópai

után *József Attila és Illyés Gyula között* címmel egy fejezetet szentel József Attila és Flóra viszonyának. Ebben megírja többek közt, hogy Illyés nyilván szánalomból és a kibékülés szándékával nyugtatta meg Attilát, hogy a *Szolga* című verset nem ellene írta válaszként az *Egy költőre* című versére. Ez részben igaz, de – és ezt már én teszem hozzá – ma már köztudott, hogy a *Szolga* című verset Illyés József Attila *Ars poeticájának* rá vonatkozó sorai ellen írtak.

o l t

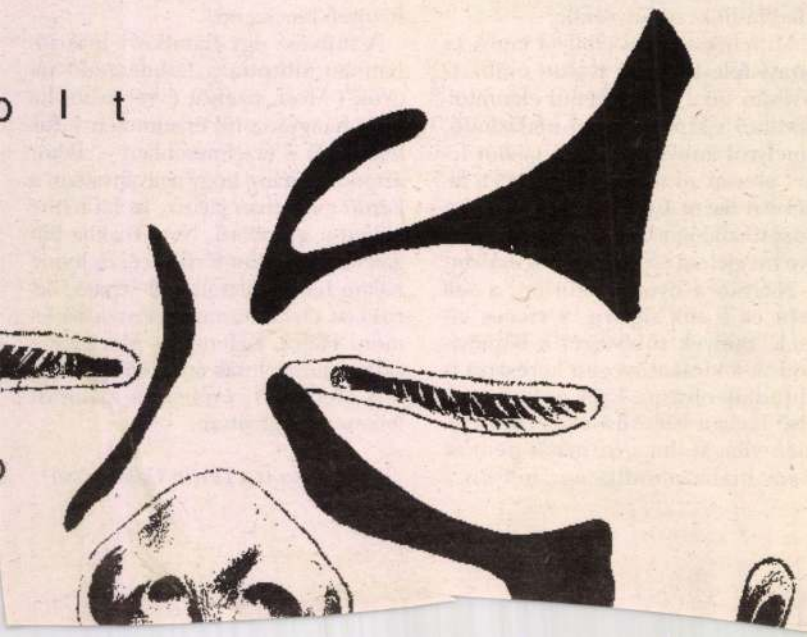

tészet közöt[illegible] egyébként nagy elismeréssel szólt.

Szinte a felfedező örömével beszél Szabó Lőrinc első verseskötetéről. A legnagyob formaművészek egyikét üdvözli benne.

Az elsők közt méltatja Szerb Antal magyar irodalomtörténetét, mint a konzervatív, pozitivista, „tudós" irodalomtörténetekkel szemben a szellemtörténeti irány diadalát, mint a művészi irodalomtörténet példáját. Bár az irodalom felosztásában nem ért egyet a szerzővel, és hiányolja a kellő szociológiai elmélyedést, hosszan sorolja Szerb Antal helytálló ítéleteit is. Azt az érdekes, de vitatható teóriát is kifejti, hogy az irodalomnak nincs története, csak a társadalomnak van, és az irodalom ezt fejezi ki. Mindenesetre szokatlan, hogy mikor ma csak szuperlativuszokban szoktunk beszélni Szerb Antal irodalomtörténetéről, hiszen azóta sem írtak jobbat, Fejtő bírálataival is többnyire egyet kell értenünk.

Fejtő könyvének világirodalmi tanulmányai részben ugyancsak még idehaza készültek, hazai lapokban jelentek meg, többnyire a *Szép Szó*-

többszörösen emigráns írót, aki [illegible]estler, Gide, Malraux és mások, szembefordult a kommunizmussal: „Ő is mint jó magam, a velejéig középeurópai volt".

*

Ha valaki Fejtő személyiségét és életútját akarja megismerni, annak írásai mellett leginkább azt az interjút ajánlom, melyet Fodor Ilona (és nem Fodor Márta, amint a könyvben eléggé el nem ítélhető módon olvasható) folytatott vele 1975-ben Párizsban. Ebből az interjúból derül ki többek közt, hogy Fejtő egyéniségének, egész habitusának, munkásságának legjellemzőbb vonása a már említett közép-európaiság. Származása és egész életsorsa predesztinálják erre: megmaradt az Osztrák-Magyar Monarchia polgárának. Megtudhatjuk azt is, hogy a polgárság szerepének értékeléséhez Marx ifjúkori művei juttatták el. Nem véletlen, hogy ő írta meg leghozzáértőbben a népi demokráciák történetét. Marx ismeretének és többek közt Paul Nizan *Összeesküvés* című regényének köszönhetően már korán el tudta magát határolni a vulgármarxizmustól, a szalonbolsevizmustól és a fanatikus kommunisták vallásos hitétől. De korán ráébredt annak tudatára is, hogy megkülönböztesse az elméletet a gyakorlattól. Inkább teoretikus alkat, de nem zárkózott el a politikától sem, amit a szociáldemokrata párttal való kapcsolata mutat legjobban. És itt egy zseniális megkülönböztetést tesz József Attilával kapcsolatban: ő nem proletárköltő, hanem a proletariátus költője. A proletárköltő némi primitívséget feltételez, Attila pedig „a műveltségnek és a tisztánlátásnak magaslatán áll", akárcsak Bartók a zenében. Ez a párhuzam József Attila és Bartók közt Fejtő nagy találata.

A másik gondolat, melyet a kérdező sugallt Fejtőnek, az a hegeli determinizmus és a szabadság ellentéte, mely József Attila nagy verseit legjobban foglalkoztatta (*Eszmélet, Levegőt*), a szabadon választott és nem kényszerű, szükségszerű rend: [illegible] a szabadság rendje

KELEMEN KÁROLY

A székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt

KELEMEN KÁROLY
festőművész kiállítására,

melyet
RADNÓTI SÁNDOR
irodalomtörténész nyit meg,

1995. október 21-én,
szombaton délelőtt fél 12 órakor,
a Csók István Képtárban.
(Bartók Béla tér 1.)

A kiállítás megtekinthető: 1995. november 26-ig
hétköznap 10 – 19 óráig,
szombat-vasárnap 10 – 18 óráig.

Fk.: Dr. Fülöp Gyula

Szent István Király Múzeum
8002 Székesfehérvár, Fő u. 6.
DÍJ HITELEZVE

— Mary Moore Maanegmin — Nme. r.z. at Helene

A JELEN VESZÉLY
Kelemen Károly kiállításáról

FRANCIA INTÉZET
1993. december 6–január 4.

(meditáció)

"A jövő veszély, – mert változásokat
és véletleneket tartogat."
A jövő most van.
A veszély az, hogy a heroikus
nevetségessé vagy
érdektelenné vált, válik.
Ez e kiállítás tétje. Az idő.
Ettől zavarbaejtő.

A gesztus elemzése azonban nem
mond semmit a képekről.
Csakhogy a képek által adott
a gesztus. "Munkáimmal nincs célom.
Nem eszközök egy cél érdekében.
Munkáim a céljaim."

A megörökítés volt a cél.
Transzcendentális gondoskodás.
Egy megváltozott időben azonban
az örök céltalanná lehet.
Sőt, érdektelenné. Legfeljebb
adalék egy másik korról.

Ez van most.
Ennek kipróbálása, vállalása
mégis heroikus tett.

Csak hát: heroizmus az irónia után?
Minek, miért?
De persze, miért ne?

* * *

(konfirmáció)

Huszonhárom fekete-fehér fénykép szerepel Kelemen Károly Francia Intézet-beli tárlatán, melynek címe: *Transzcendentális gondoskodás*. Ezek a fotók nagyrészt ugyanazt a férfit ábrázolják, mindössze három-négy olyan van, amelyiken inkább egy női alak vehető ki (*Guillotine*, *Meglepetés*, *Szent-Sebestyén*, *VW manöken*), bár ez sem egyértelmű.

A képeken legtöbbször a fent említett alak(ok) meztelen felsőtestét láthatjuk egy (feltehetőleg) egyszínű, fehér paraván vagy fal előtt. Ettől csak néhány kép tér el: részben azok, amelyeken a fényképezett személy trikót visel (*Fészek Yves Kleinnek*, *Az árnyak tavasza*), részben pedig azok, amelyeken az egész teste látszik (*Háborús emlékmű*, *Napfogyatkozás*). Ezeken a képeken fekete ruhát hord.

Az alakot egyetlen fényforrás világítja meg: egy diavetítő, amely öt különböző, többé-kevésbé ismert képet vetít rá és a mögötte/alatta lévő falra. Az egyik vetített kép, mellyel négy variáció készült, a sebesült Che Guevarát ábrázoló híres felvétel. A következő hat képen használt fotó Joseph Beuys-ot mutatja egy akciója közben: bal kezét felemeli, jobbjában feszületet tart. A harmadik, négy képből álló sorozat Tetsumo Kudo *A szar filozófiája* című happeningjén készült: összekötözött idős keleti férfi fekszik? lóg?, testén hatalmas emberi? valódi? mű? végtermékekkel. A negyedik szerepel a legtöbb variációban (8 darab); ez Yves Klein egy fotójával világítja meg az alakot: kisvárosi utcakép, a baloldalon egy villa emeleti szintjéről egy férfi ugrik? esik? ki. Az ötödik vetített kép felismerhetetlen, valami fás tájfélét ábrázol.

A vetített képek és az alak egymáshoz való viszonya kölcsönös: nemcsak a képek hatnak az alakra, megvilágítva azt, de az alak is a képekre, amikor egyes részeket árnyékával kitakar (a *Maszat* című Beuys-variáción, a keresztet), másokat pedig saját testével kiemel (a *Big Mac*-en mint hamburgert fogja át Beuys fejét). Előfordul az is, hogy utánozza a vetített dián látható személyt (a Tetsumo Kudo-képeken ő is össze van kötözve), vagy "közvetlen kapcsolatba" lép vele (például az *Óriáskerék*-en Che Guevarával "pörög").

Kép és alak viszonyának fentebbi leírása korántsem teljes; erre azonban a beállítások gazdagsága miatt törekedni sem lehet, meg talán nem is kell, hiszen a szimbolikus szándék értelme már így is sejthető. Kép és alak egymásra utaltak: együtt és egymásban létezhetnek csak. Kép nélkül nem látszik az alak, az alak nélkül a kép: s ez nemcsak fizikailag értendő (a kép mint fényforrás, az alak mint vetítővászon), hanem szellemileg is, hisz az alak (a művész) nélkül nem jönnek létre ezek az újabb fotók, melyek életre keltették, aktualizálták a régieket; a régi fotók és az azokon ábrázolt személyek nélkül viszont ez újabbak nem születtek volna meg, hiszen láthatólag azok inspirálták a művészt. "Kettős valóságukat – gesztusaik valóságát és képmásként a reprodukcióban megjelenő valóságukat – kettős lehetőséggé változtatom. Lehetőséget adnak gesztusaim elkövetésére, és gesztusaim által, gesztusaiknak ismét lehetőséget adok. Transzcendenciára irányuló gesztusaikat megsemmisítem az ITTLÉT gesztusaival. Bennük alteregókat építve magamnak, használom őket, ÍGY gondoskodom mindkettőnkről." írja Kelemen Károly az *Önreflexió töredékek*ben.

A kiállított művek a Dovin Galéria által nemrég kiadott Kelemen-monográfia tanúsága szerint 1979-ben készültek (ezt a kiállításon csak a szintén kifüggesztett, s ekként magyarázatnak is tekinthető, iménti idézett írás datálása jelzi), vagyis az ismertebb Kelemen-olajképek, sőt talán a radírképek előtt. Ám ha ezt nem is tudnánk, akkor is érezhető volna, hogy ezek a képek nem maiak. Bár ez a többrétegű, reflektív-önreflektív látásmód még mostanában is sokszor felfedezhető, az itt ehhez társuló heroikus pátosz, a művészetben, a művészet általi megörökítés/túlélés szándéka mindenképpen idegen a jelen közegben. S ez nemcsak a képekre vonatkozik, melyeket elsősorban a hetvenes évek performance-művészeinek munkáival rokoníthatunk (például Vito Acconci, Urs Lüthi, Gilbert & George), de a már idézett szövegre is, melynek gondolati párhuzamait Erdély Miklós, Szentjóby Tamás, Hajas Tibor és Molnár Gergely szintén a hetvenes években készült írásaiban találhatjuk meg. Ez a közeg mára teljesen eltűnt, s nyilván nemcsak azért, mert (magyar) alkotói meghaltak vagy elmentek.

A nyolcvanas években készült festményein Kelemen sokkal ironikusabban viszonyult a hajdani mesterekhez, támpontokhoz. Igaz, e korábbi fotókon is felfedezhetők ironikus vonások (Che Guevara megpörgetése, Beuys akciójának "deszakralizálása": a feltartott feszület mint nyalóka, Beuys orra vére mint ketchup), ám ezek a későbbi munkák fényében (*Vadász és a Vad*; 1983, *Tékozló fiú*; / *Hommage á Giorgio de Chirico*;1985) inkább alpárinak tűnnek. Még kínosabban hat a Beuys feje és a Big Mac között vont párhuzam: ez '79-ben, amikor a McDonald's még a megszépítő messzeségben is alig volt látható, talán elment egy radikálisan ellenpontozó ötletnek, ám ma, '94-ben inkább dehonesztáló a német zöldek egyik alapítójára nézve, és mint ilyen körülbelül annyira ironikus, mint volt Ronald McDonald a Baross téri forgalomirányító tetején.

Ám szerencsére ezek a zavaró részletek alig észrevehetőek a máskülönben igen elegáns anyagban. Kelemen képei megkapó szépségűek, valódi megvalósításai a szövegében kifejezett gondolatoknak, és világos előzményei azoknak a képeknek, amelyek alapján Hegyi Lóránd az "irónia" és a "szenvedély" fogalmakkal írhatta körül művészetét. A kérdés mindössze annyi: számot tarthat-e a történetin kívül más figyelemre is az előképek utólagos megmutatása?

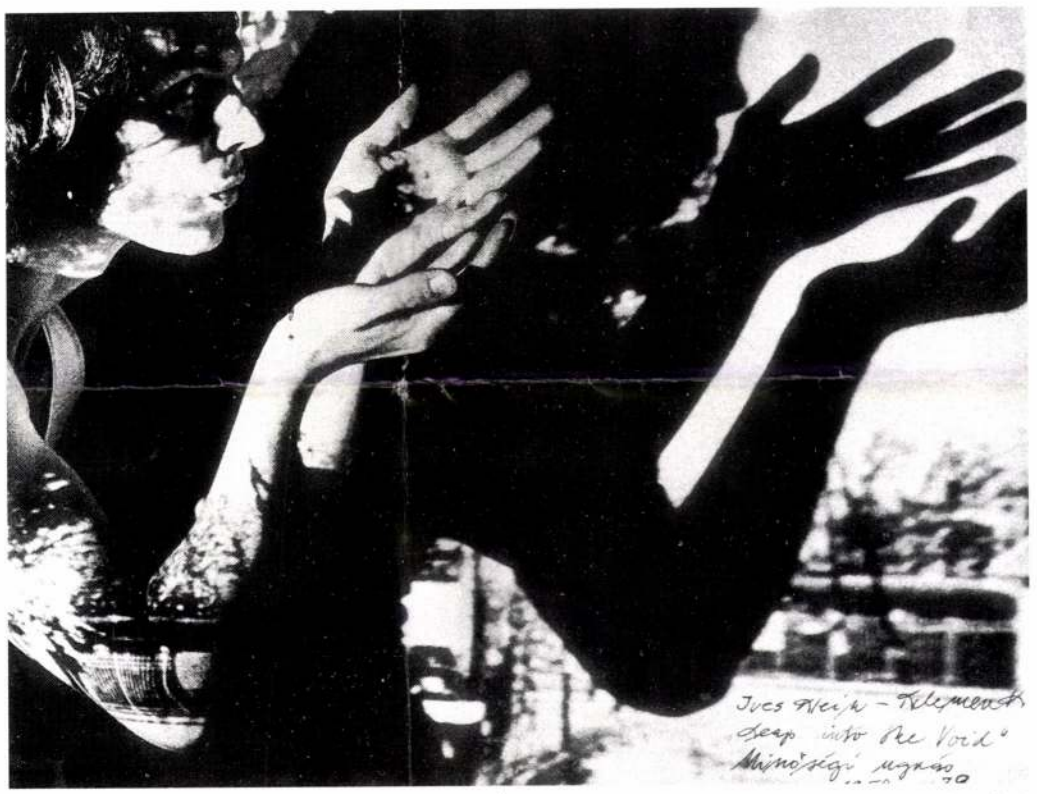

KELEMEN KÁROLY: Fészek Yves Kleinnek • 1979, ezüstjodid, papír, zselatin

Horányi Attila

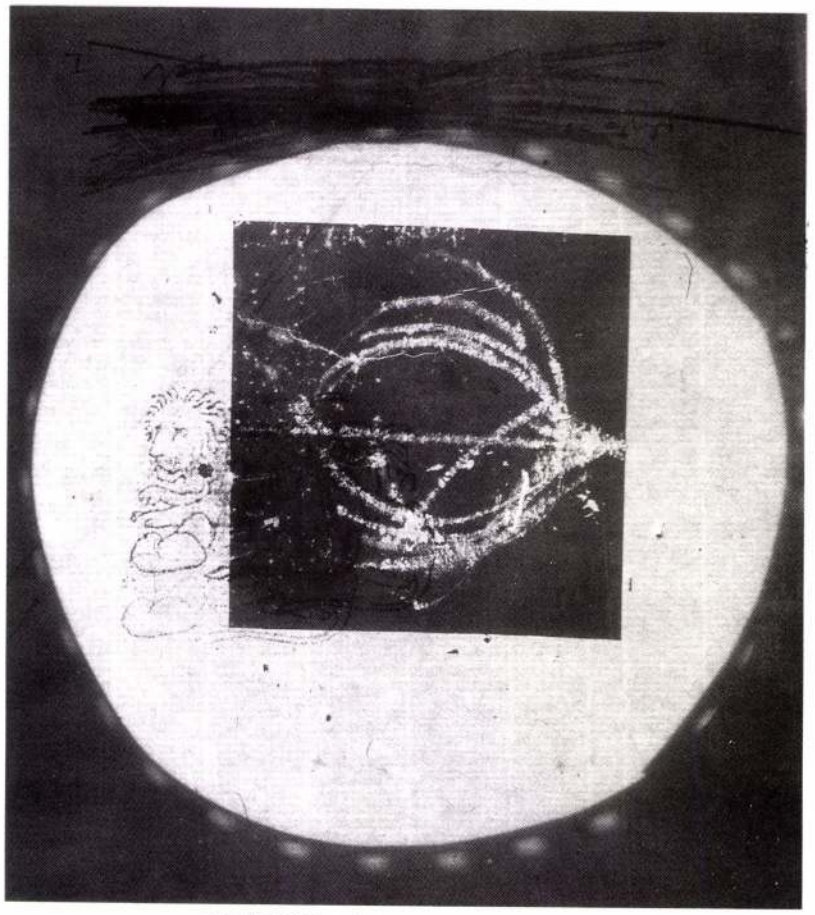

KOZÁRI HILDA: C. Kutatási terület (részlet), 1993 • fotó: Rosta József

rességgel folytatja eklektikus plasztikai sorozatát. Itt most "Fájdalom" címmel celofánnal és kedvelt óvóhely lámpáival manipulálja a szobor reumás inait, melyek nyomott mintás textillel bevont, felnagyított méretű madáretetőkre emlékeztető dobozokból nőnek ki. Elekes itt is az erdőt kísérti, de sehol egy csipetnyi zöld.

Sherry Hay gömbaktja, kis emberlabda, amin bőviben van felfedezni valónk.

A plasztika többségben van e tárlaton. A kép zártabb, így szűkösebb lehetőségeket kínál. A kiállítók zöme a virtuális tér felé törekszik. Itt több élénkséget tapasztalhatunk, mint a festmények felületein.

E beszámoló rövidsége miatt nem foglalkozhatunk a teljes anyag ismertetésével és elemzésével, holott érdemes lenne tanulmányozni a részleteket, hogy azokból meríteni lehessen. *Danka Attila* "Használta Danka Attila", *Artner Ilona* "Jel" című munkái, *Julius Gyula* egyenlege, *Baranyai Péter* neoszecessziója, *Kácser László* intése, hogy ne szaggassuk el a grafikákat, mert a toiletekben bőven van papír, *Kentaur* "Tükörkés"-e, *Csáki Marianne* freskóimitációja egy túlvilágian megfestett zöld füllel, s még többen, mint *Szurcsik József* "Kétszínűség"-e. *Enes Nagy Sándor* "Szárnyat csatoló angyal"-a, *Stössel Nánda* "Kirepülés a Fészekből" figurái figyelemre érett darabok.
A "Kirepülés a Fészekből" zárókép. Fent a tömötten aláomló emlőkkel elstartoló, felhőtlen érzékiség, nem Niké, de sokkal inkább egy darabka UFOP (Unidentified Flying Object Porno), ki maga mögött hagyja a torony tört párkányára visszahulló – röptében hűtött – férfiarcú madárdögöt, melynek tekintetében mintha a szellem – nekem II. Gyula pápa – vonásai tűnnének fel, csapzott, átverejtékezett tollakkal övezve a nemes homlokot. A test alsó harmadán, a hason töpörödött és elszáradt, lehetett volna hímtag is, húzódzkodik visszafelé, be a test irányába. A "Kirepülés a Fészekből" a kiállítás idevágó emblémája.

De hol a közönség? Újra és figyelmeztetésül ajánlom, ne keressük! Mert ha most nincs is, a történések nemesebbik részét soha nem lehet hozzáigazítani. S ha üres teret kap – nem sorolom az országokat – azonnal

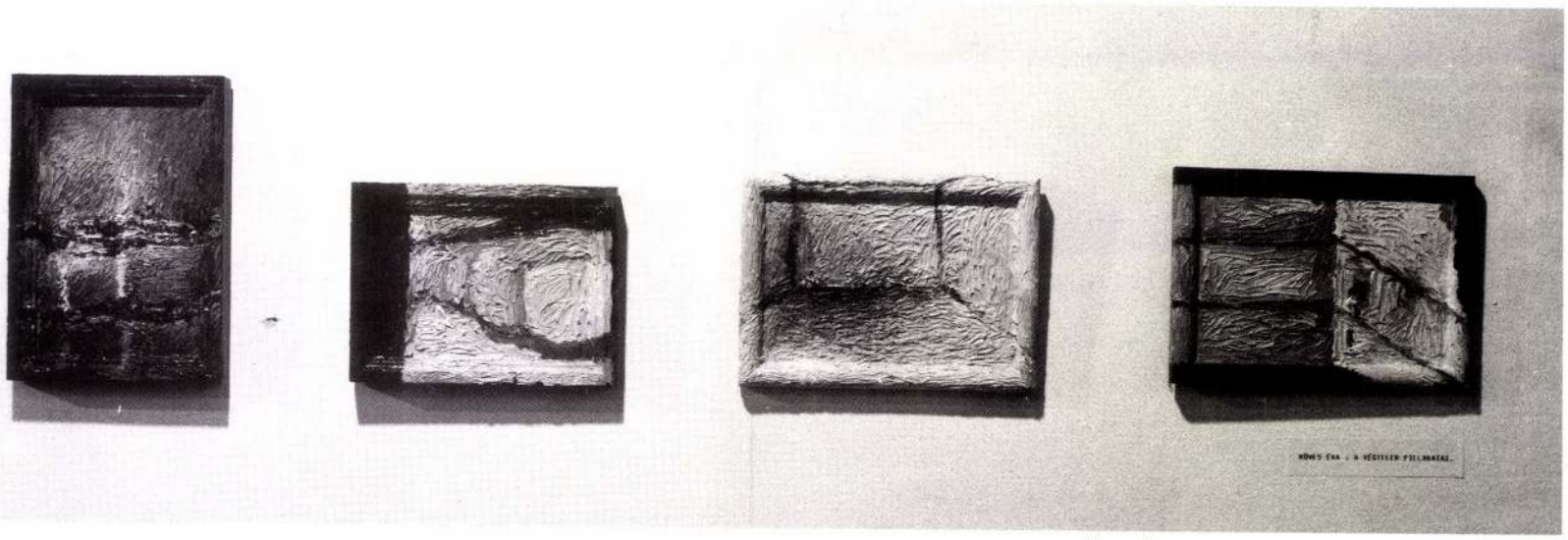

KÖVES ÉVA: A végtelen pillanatai 1-4. • fotó: Rosta József

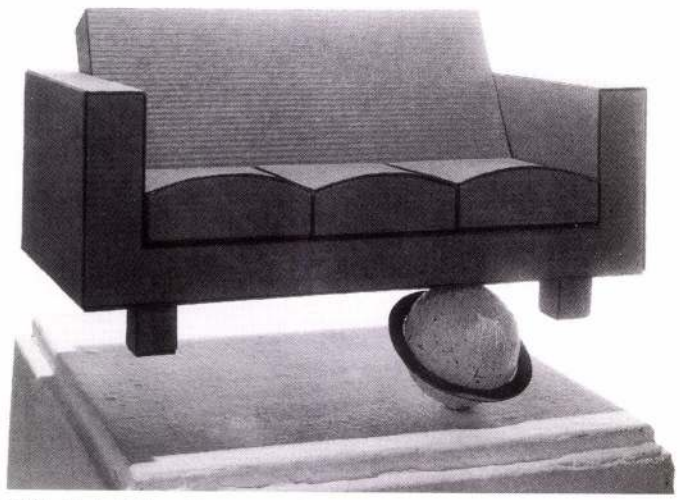

GERBER PÁL: Utolsó Itélet – Szaturnusz a kanapé alatt, 21x33x22 cm • fotó: Rosta József

megkezdi önmaga leélését.
A közönség a mágia, a kultusz kényszere nélkül nulla. Az élet emberi, s az ennél is több: kötelezően emberi vonásaihoz a látogató nélküli kiállítási tér is hozzátartozik. Evidencia ez!
E tényt már sokan és régóta ismerték. A Mediciek, ezek a sokszor fennhéjázó és gőgös nagyurak mi másért avatták volna tömött kiállítási térré egész városukat. Ez a mi városunk itt, még teljesen üres.

A Stúdió kiállítása jó mementó. Az a nem is kevés többlet, amit kínál nagyon is érték, tapasztalásainkat bővítő, melyekkel ha mint közönség nem is élünk kellőképpen, azt azért tudhatjuk, hogy hiánya minket mindannyiunkat sújtana leginkább.

ATTALAI GÁBOR

A székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt

KELEMEN KÁROLY
festőművész kiállítására,

melyet
RADNÓTI SÁNDOR
irodalomtörténész nyit meg,

1995. október 21-én,
szombaton délelőtt fél 12 órakor,
a Csók István Képtárban.
(Bartók Béla tér 1.)

A kiállítás megtekinthető: 1995. november 26-ig
hétköznap 10 – 19 óráig,
szombat-vasárnap 10 – 18 óráig.

Fk.: Dr. Fülöp Gyula

Szent István Király Múzeum
8002 Székesfehérvár, Fő u. 6.
DÍJ HITELEZVE

— Henry Moore Mannequin — Time. 5.2.14 [illegible]

Kéthetente változó kiállítás

Öt plusz egy művész képei a Dovin Galériában

A Galamb utcai Dovin Galériában decemberben és januárban a galériához tartozó művészek gyűjteményes kiállítása látható. Az 1993-ban alapított galéria mindössze öt képzőművésszel foglalkozik jelenleg: El Kazovszkij, Barabás Márton, Pollacsek Kálmán, Révész László László és Kelemen Károly munkáival találkozhatunk rendszeresen. A tárlat január 13-ig tekinthető meg.

Bóka B. László írása
a NÉPSZAVÁNAK

A mostani kollektív kiállításon *Kovács Katalin* néhány szobra is csatlakozott a művészkör tagjainak alkotásaihoz. Ezen a klasszikus galériás tárlaton a falakon látható képeken túl is lehet böngészni a festményeket, mert jóval több van, mint amennyi elfért a falakon. Emiatt kéthetente újrarendezik a kiállítást, hogy a raktárban álló anyagok is felkerülhessenek a galéria falaira. A cél az volt, hogy a kultúra iránt érdeklődő külföldiek együtt ismerkedhessenek meg a művészek munkáival.

A Dovinban minden évben két hónapos önálló tárlatot rendeznek a művészeknek, hogy a nézők alaposabban megismerkedhessenek egy-egy alkotóval. Egy külföldi számára szerencsésebb, ha az egész művészkör munkáját láthatja, így átfogó képet kaphat a modern magyar festészet egy szeletéről. A magyaroknak a folyamatosan változó tárlat viszont az összevetések miatt lehet izgalmas, tanulságos.

Kelemen Károlynak a Fészek Galériában már bemutatott Festmények üvegszemmel című, 99 apró képből álló kompozíciója most újra látható. Ezúttal teljességgel hiányzik a Kelementől megszokott mackóvilág. A képek bennünket figyelnek, hiszen apró üvegszemmel merednek a látogatókra. El Kazovszkij a legfrissebb képeit, hat legújabb munkáját állította ki, amelyek erre a tárlatra készültek. Barabás tovább bontogatja leheletfinom zongorarajzait, Révész továbbhaladt a hiányos festmények metafizikájának felfedezésében, Pollacsek pedig, akit ma az egyik leghatásosabb színvarázslóként tartanak számon, természetből táplálkozó festményeit mutatja be, amelyek azonban természeti ihletettségük ellenére sem realisták.

Részlet Kelemen Károly Festmények üvegszemmel című kompozíciójából Gy. Balázs Béla felvétele

ÁRUTOZSD

A

ACÉLÁRU, ACÉLHÁLÓ ●

Betonacél háló, zártszelvény, szög, lapos, négyzet, kör, T-U-I acélok, lemezek kis- és nagykereskedelmi áron. Tel.: 27/359-902.

ACÉLÁRU, ACÉLCSŐ, ZÁRTSZELVÉNY ●

ZÁRTSZELVÉNYEK, csövek, hengerelt áruk. Tel./fax: 268-0201. Megrendelhető: BUDAFER Rt. Telephelyek: Budapest XIX., Vas Gereben u. 2–4. Tel.: 281-6666, SZENTES, Vásárhelyi u. 116. Tel./fax: 63/318-395, SZEKSZÁRD, Mátyás király u. 66. Tel./fax: 74/419-621.

ACÉLOK, BETONACÉL, RÚDIDOM ●

A SAMATA Kft. ÚJ TELEPÉN, BP., HARSÁNY LEJTŐ 4. Tel.: 250-0338, fax: 250-6057, mobil: 60/331-419, 60/331-057. Betonacélok vágása, hajlítása. □-◁-T-lapos köracélok, lemezek, zártszelvények, csövek, U-I gerendák. VIDÉKI TELEPEK: SZENTES, tel.: 63/311-756, SZENTENDRE, Ipar u. 5. Tel.: 26/318-912, 60/335-085. SZÁLLÍTÁS 5–24 tonnáig. Nyitva tartás: h.–p. 7–15.30.

AKKUMULÁTOR BAREN-BANNER ●

Baren akkumulátorok 10%-kal a tavalyi ár alatt, ill. Banner akkuk. H-AKKU Kft., Budapest X. ker., Kőbányai út 43/E, tel.: 261-7540.

AUTÓALKATRÉSZ ●

Gyári és utángyártott Volkswagen- és Audi-autóalkatrészek, -olajszűrők nagykereskedelmi áron. Varga Autóalkatrész. Tel.: 06-20/449-070.

C

CÉRNA, GOMB ●

ÚJ NAGYKERESKEDÉSÜNKBEN 200-féle színű poliészter varrócérna kapható. HITEC Kft., Bp. XI., Fehérvári út 86., az udvarban. Tel.: 205-5838, fax: 205-5815.

CSAVARÁRU ●

Az ország legnagyobb csavarnagykereskedése MF TRADE Kft. Tel./fax: 419-7465. ELFEKVŐ KÉSZLETEK FELVÁSÁRLÁSA KÉSZPÉNZÉRT.

D

DARU, ACÉLSZERKEZET ●

Acélszerkezetek gyártása, gépi NC láng- és plazmavágás, darabolás. Daruk, darupályák, acélszerkezetek, berendezések komplett szerelése, felújítása. Szabványossági vizsgálat. DUNASÍN Kft. Tel./fax: 60/392-625.

M

MÉRLEG ●

Ipari, kereskedelmi, laboratóriumi mérlegek, súlyok gyártása, értékesítése, javítása, kalibrálása. Akkreditált kalibrálásra feljogosított labor. MÉRLEGKÉSZÍTŐ-JAVÍTÓ SZÖV., Szeged, tel.: 62/323-433, fax: 62/314-234.

P

PAPÍRÁRU, OFSZETPAPÍR ●

Cseh FATARTALMÚ, famentes ofszetnyomópapír a gyári képviselőtől. Ajánljuk kiváló minőségű és árfekvésű papírjainkat, raktárból is kiszolgáljuk vevőinket. CORRECT PAPÍR Kft., Bp., Fóti út 56. Tel./fax: 180-5466, 379-3265.

PÉNZTÁRGÉP ●

Akar egy jó pénztá
resse az ECR-TRA
lunk minden üzletk
ja a megfelelő pénz
LÁGMÁRKÁK, or
vizhálózat. 1133 Bp
Tel./fax: 129-1688

R

RAKTÁRTECHNIK
POLCOK, TARTOZ

SALGÓ-polcok és á
szerek, MH-bokszo
kerekek. Budapest, X
u. 12. POLCTÁR Kft., t

T

TARGONCA, ALKA

S&S TARGONCAK
DELMI ÉS SZERVIZ
ÚJ, FELÚJÍTOTT
NÁLT japán és euró
cákat, bértargoncá
benzin-, dízel- és vi
mű), targoncaakkur
és -töltőket. Cím: 20
lint, DEPO, Pf. 13. T
285, 23/338-000/44(
Rádiótel.: 60/334-61
bemutatójának 2% k
biztosítunk.

■ KER

● KÍNA

KÖZPON
HIRDETÉSFEL
Telefon/fa
212-4019, 21
212-402

KELEMEN Károly

Nógrádi 1997 XII. 29.

KELEMEN KÁROLY

Tisztelgés a festészet szelleme előtt

Kelemen Károly radírképei a Szinyei Galériában

A három kis termet bejárva, amelyben Kelemen Károly radírképeit kiállította, a képeket nézve, közeledve hozzájuk és távolodva tőlük, elképzelhetünk egy történetet is – egy festő történetét. Amihez mindjárt hozzá kell tenni, hogy a festők történetei manapság nemigen képzelhetők el a festészet története nélkül. Kelemen művészettörténeti kisajátító gesztusai amúgy is régóta ismertek.

Az első terem máris nyilvánvalóvá teszi a fogásokat. Egy régi műfaj sorozatszerű képeit látjuk itt, önként megfosztva a festészet egyik legfontosabb kifejezőeszközétől, a színtől. Ez persze grafikai hatást kelt, de tekintve, hogy a szóban forgó zsáner, a csendélet, egész különösen kötődik a kolorithoz, hiányérzetet is kivált. Ám ez a hiány nem elég, következik a radírral való beavatkozás a grisaille-szerű másolatba, amely ha nem is életveszélyesen, de újabb megfosztást, újabb hiányt teremt, miközben létrehoz egy absztrakt formát, vonal- és érzésdiagramot, amely mintha az alapkép fölé helyezett üvegen képződne meg. A dühös festőktől éppen ez különbözteti meg Kelement, hogy nem érezzük a beavatkozás romboló hatását, radírozásai nem megsemmisítések, hanem takarások, felülírások.

A csendélet egyébként hagyományosan a festészet alantas műfaja, hiszen tárgya az étel-ital, a természet levágott, leölt növényi és állati szépségei és ritkaságai, egy-egy mindennapi vagy épp különösen becses használati eszköz, edények, üvegek, iparművészeti tárgyak és hasonlók; a kreatúra elementáris igényei és azok öncélú díszítményei. Nem véletlen a csendélet hajlama a túláradó fényűzésre és őszinte vagy álszent ellentétére, a luxusban fölismert hiábavalóságra, vanitasra. Halálfejek gyakran riogatnak a terített asztalon. Csendélet és halott természet: a különböző nyelvekben ez ugyanazt a műfajt határozza meg.

A következő terem a portréké. Kassák, Moholy-Nagy, Heidegger, Bortnyik. Ugyanaz a technika, de az arcoknál nem igényeljük, mert nem emlékszünk vissza a színekre. A vonások nem színesek. Mégis az egész kiállításon itt egyedül van szín: Bortnyik kezében mint valami zászló, egyik főműve. Az első teremben nincs megnevezve – csak másolva – a mester, jellegzetes zsánere sorozatában, a másodikban a mesterek egy *Ahnengalerie-je,* az ősök galériája. Ami ugyanazt is jelenti, hogy egyik sincs életveszélyes közelségben Kelemenhez.

Ahogy a csendéletről, a portréról is érdemes elgondolkodnunk. Az úgynevezett autonóm művészetnek itt is híja van. A portrét ugyanis föl kell ismerni, és azonosítani kell modelljével, és sok idő telik el, amikor már nem a nagymamát, és még több, amikor már nem egy híres embert, hanem íme az embert ábrázolja.

A harmadik terem már nem akarja – a máshonnan idetévedt csacsi-nyuszi kép kivételével – kiradírozni, pontosabban felülradírozni a hagyományt. Itt szólalna meg tehát maga a művész? És mit látunk? Egy görbe vonalzót mint művészi eszközt, talán mint modern csendéletet, egy kölcsönzött motívum szét- és visszabontását kis téglalap alakú képeken, egy jelentős szöveg megfestését és egy méretével is figyelmet kérő munkát, amely mosógép, festőeszközök antropomorf elrendezésével csendéletet és ars poetica.

A történetet, amelyet beleolvasok ebbe a három terembe, el lehet úgy is beszélni, mint előrehaladást a festészet egy klasszikus zsánerének, valamint mestergondolkodók és mesterfestők arcmásának manipulálásán keresztül a saját kreációig. De az út – ahogy a Szinyei Galéria termeiben rá is kényszerülünk erre – visszafelé is bejárható, és akkor a színtelen és roncsolt kép tisztelgés a festészet szelleme előtt és annak apoteózisa; ahogyan egy Herculaneumtól máig élő festői műfajból Jean-Baptiste-Siméon Chardin a matéria áhítatában nagy, olyan nagy festészetet csinált, amelyet előtte Caravaggio és utána Morandi kivételével talán senki. Mert Cézanne csendéletei nem csendesek, hanem drámaiak.

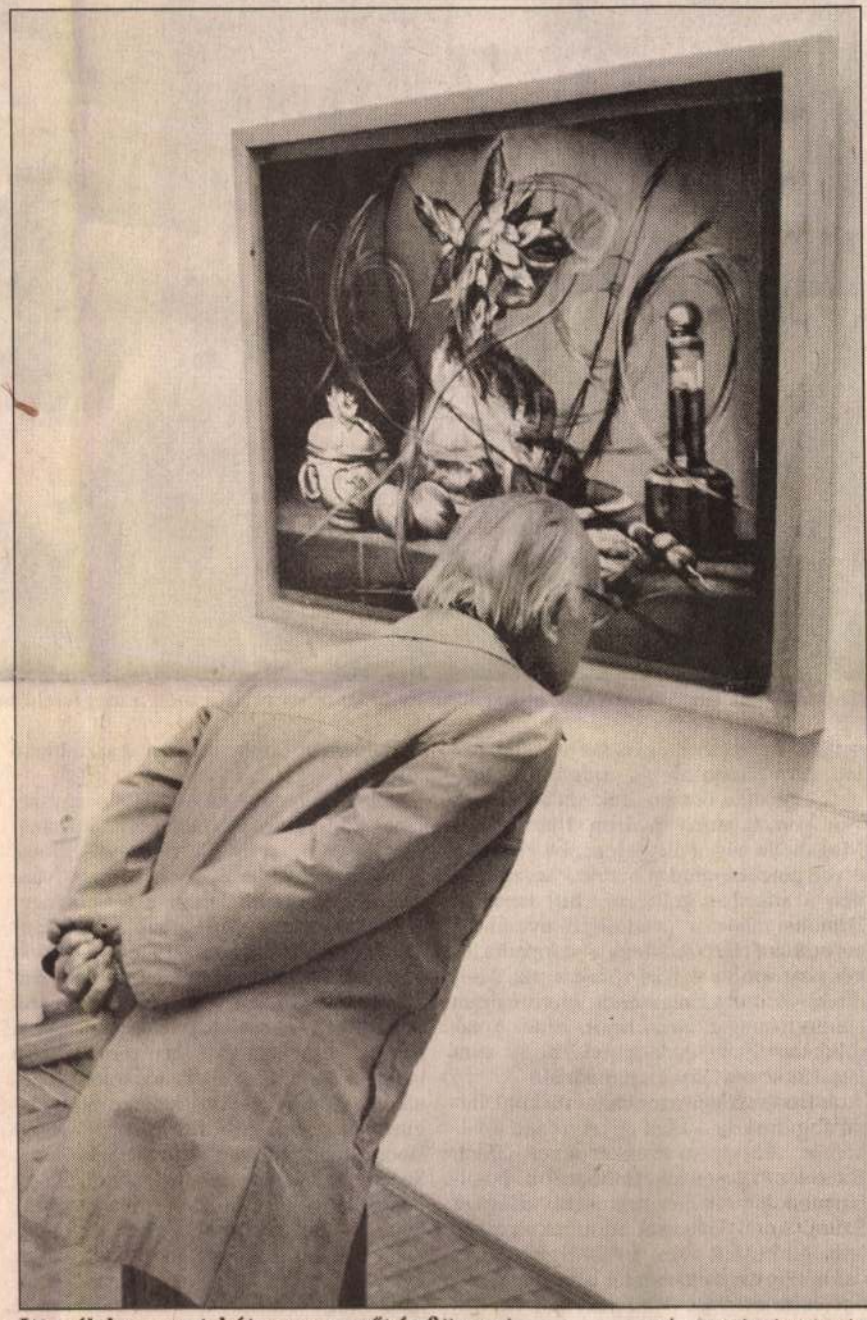

Itt szólalna meg tehát maga a művész? FOTÓ: GÁRDI BALÁZS

Radnóti Sándor

Témák Tátrai Tiborra

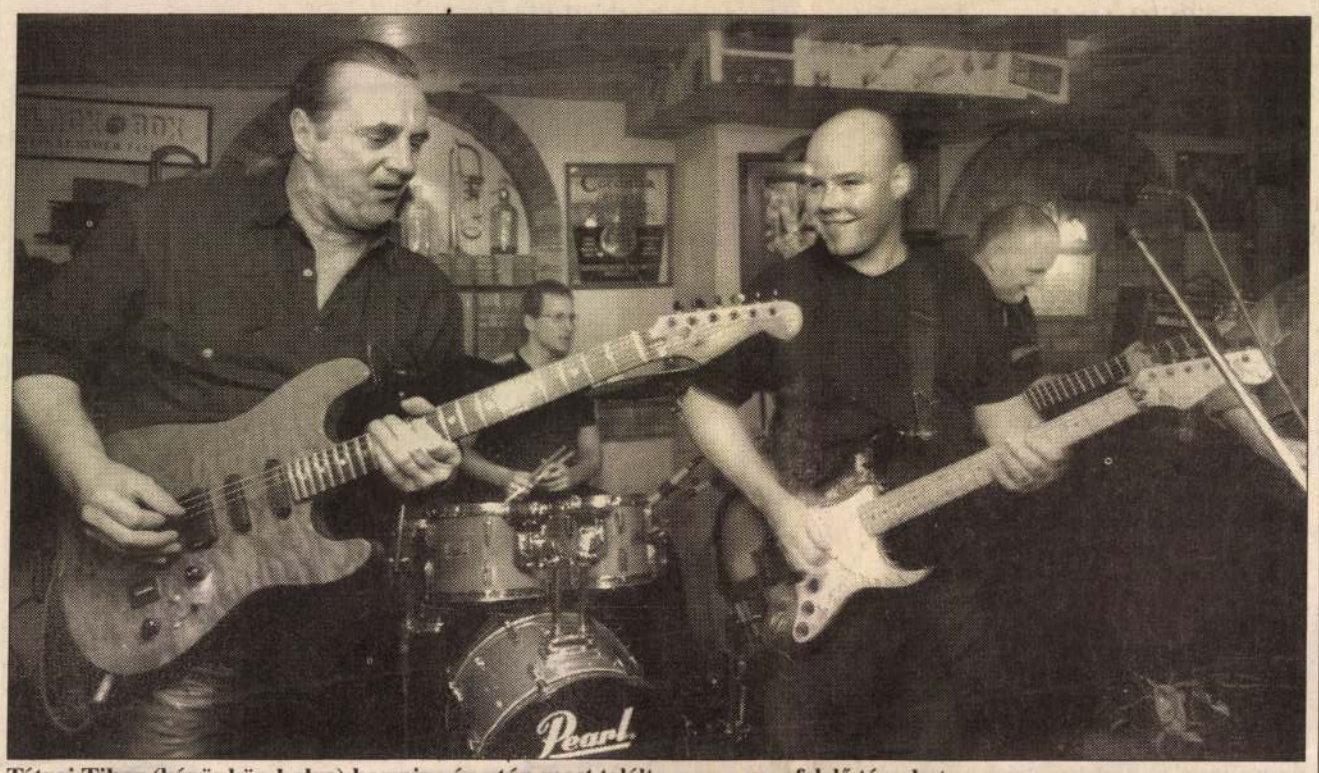

Tátrai Tibor (képünkön balra) harminc év után most találta meg a megfelelő társakat FOTÓ: KOVÁCS BENCE

saját szerzeményre egészen tavaszig kellett várni, aztán ahogy más elfoglaltságaik engedték, összerakták azt a közel ötven percet, amely nyáron Intergalactic Megahello néven megjelent. És ebben az ötven percben minden benne van, ami ebben a stílusban kell: erő, hit, lendület. Brutális, már-már „vadállati" nyomulás, euforikus őrület, felállnak a színpadra, és két perc múlva szakad róluk a víz. Mindenki virtuóz a hangszerén, maximálisan elereszti magát, nincs limit, nincs kontroll, legfeljebb csak annyi, hogy nem játsszák le egymást a színpadról.

A Boom Boom azonban – miként Tátrai fogalmazta – csak egyik része a lelkének. Ahogy a tizenkét éves Tátrai Band lényegesen kiszámíthatóbb, populárisabb, közönségcentrikusabb világa, a Szűcs Antal Gáborral adott akusztikus latin gitárestek vagy a Pálvölgyi Gézával közös megmozdulásai is, mely utóbbi – mint mondja – „kifejezetten visszafogott, repülős, az élet leglágyabb, legkellemesebb pillanataiban használható anyag".

Tibus Gitaricus (ahogy Hobo egyszer elnevezte) szeret játszani, szeret kocsmában játszani, ha hívják, elmegy bárhová. A magyar rocktörténet egyik nagy vándora ő, az elmúlt harminc évben megszámlálhatatlan zenekarban, formációban dolgozott. Mint másfél évvel ezelőtt nyilatkozta: „A többség leragad egy szinten. Kitalálják, milyenek akarnak lenni, és attól kezdve csak azt nyomják. Nekem meg az elmúlt 8-10 évben mindig több bandám volt. Szerintem ez minden zenész számára kötelező kellene hogy legyen. Ha nem így élnék, ez a Boom Boom-lemez nem jöhetett volna létre. Sosem csináltam gondot abból, hogy honnan jövök vagy hogy hova megyek. Semmit nem találtam ki előre. Mindenhonnan úgy álltam fel, hogy köszönöm, gyerekek, ennyi elég volt, puszi, kalap, kabát. Vagy feloszlott a zenekar. És akkor kerestem egy másikat."

A Tátrai Band az idén – Charlie új, dzsesszes produkciója miatt – pihen, nincs új lemez, így Tátrainak maradt ideje arra, hogy elmenjen Ausztráliába egy hétre, és Országzky Jackie zenekarával felvegyen egy magánkiadású lemezt (Deserted Downtown – forgalmazza a Periferic Records). Amikor szeptember elején Országzky hazajött a Syrius-nosztalgiára, hozta magával csapatát is, hogy Budapest több pontján élőben is megmutassák magukat. Bluesos, funkys lüktetésű, könnyebben fogyasztható zene ez, épp olyan, mint Jackie régebbi munkái, Tátrai benne kicsit tisztelettudóan hátrább húzódik. De lehet, hogy közben már az újabb dallamok izgatják, egy ideje szabad idejében szívesen hallgat operaáriákat. Sose hitte volna, hogy eljut idáig, de most e világ megmozgatta, gyűjti hozzá az anyagot, hogy ismert operaáriákat áthangszereljen gitárra, átírja a maga ízére, és a barátaival egyszer majd előadja.

J. B. Sz.

Felnőttoktatás

Bár pontos adatok nincsenek, tavaly becslések szerint összesen 435 ezer felnőtt tanult szervezett formában, azaz a 3,8 milliós foglalkoztatott népesség 11,4 százaléka vett részt a felnőttképzésben.

Tavaly 7200 iskolarendszeren kívüli szakmai képzést jelentettek be, melyben összesen 144 ezer felnőtt vett részt, ám a tényleges résztvevők száma ennek akár kétszerese is lehet – tudtuk meg Sum Istvántól, az oktatási tárca felnőttképzési főosztályvezetőjétől.

Hozzátette, az általános iskolák felnőtt tagozatain az 1999/2000. tanévben mintegy 3100-an tanultak, a középiskolákban pedig 88 ezren. Szakértői becslések szerint az egyéb formákban tanuló – például nyelvi képzésben részt vevő – felnőttek száma mintegy 150-200 ezer fő. Összességében tehát körülbelül 435 ezren tanulnak még felnőttkorukban is.

Az iskolarendszeren kívüli szakképzés résztvevőinek 40 százaléka mint bejelentett munkanélküli tanulmányaihoz támogatást kap a munkaügyi szervezetektől, 30 százalékuk saját zsebből fizeti a képzést, a maradéknál pedig a munkáltató vállalja át a költségeket. Sum István szerint a felnőttképzésre járók döntő hányada elhelyezkedési lehetőségeinek javítása érdekében szeretne szakképesítést szerezni, de sok esetben azért jelentkeznek a képzésre, hogy megtartsák jelenlegi állásukat.

Az iskolai rendszerű képzésen kívüli szakmai képzésben részt vevők száma egyébként folyamatosan emelkedik, ezen belül is főképp az idősebbek aránya nő, a fiataloké pedig csökken. Míg 1996-ban 0,6 százalék volt a már a nyugdíjkorhatár felé közeledő 55 évesnél idősebbek aránya, addig tavaly már csak egy százalék volt. Sum István szerint ez főképp annak tudható be, hogy ma már egyre több fiatal szerez szakképesítést még az iskolarendszeren belül, így kevésbé van szükségük a felnőttkori képzésekre.

A legnagyobb arányban azért még így is a húszas-harmincas korosztály képviselteti magát a felnőttoktatásban: a 20-24 évesek aránya 23 százalék volt tavaly, a 25-29 éveseké 20 százalék, a 30-34 éveseké pedig 15 százalék.

Varga Dóra

Témák Tátrai Tiborra

Három éve léteznek, színre lépésüket nem kísérte a szokásos médiahadjárat, csendben, de hamar lettek a fővárosi klubélet egyik fajsúlyos csapata. Az Old Man's Pubban például hetente nyűgözik le a publikumot, olyan elsöprő erővel és intenzitással játszanak, hogy előle kitérni nemcsak dőreség, de jószerével reménytelen. Jelenleg Hollandiában klubturnéznak. Mire e sorok megjelennek, vélhetően túl lesznek már a legendás amszterdami Melkweg-beli fellépésen is.

Boom Boomnak hívják őket, öt jó kezű és jó fülű rhythm & blues zenész, Tátrai Tibor, Szappanos György, Mohai Tamás, Borlai Gergő és Jamie Winchester. Bemutatkozó CD-jük két éve, a második (Intergalactic Megahello) pedig a nyár végén jelent meg, ismét csak mellőzve a szokásos médiahadjáratot. Pedig ezek a korongok a magyar rockzene jelentős alkotásai, kis túlzással Tátrai Tibor harminc év után most találta meg a megfelelő társakat ahhoz, hogy elkészítse velük az elmúlt évtizedek legjobb magyar rhythm & blues anyagait.

Nevüket a nemrég elhunyt világhírű fekete bluesmuzsikus, John Lee Hooker San Franciscó-i blueskocsmájáról vették, és már a formáció létrejötte is jellemző a műfajra. Végtelen egyszerű történet: az Old Man's Pub főnöke szólt Szappanos Györgynek, hogy egyik estére nincs zenekara, hozzon hát össze egy jam session bandát arra az alkalomra. Ez 1998 novemberében történt, azóta együtt maradtak, a felállás annyit változott csak, hogy Hirlemann Bertalan helyén két éve Borlai Gergő dobol.

Az első koncert repertoárját alapvetően az határozta meg, hogy így öten mit tudnak eljátszani. Összejött tíz-tizenkét szám, azokat az Old Man's Pubban két éve egy októberi napon felvették, az egyik barátjuk meg kiadta. Semmi utólagos rájátszás, mindössze a hangszíneket kevergették. Olyan volt, mint bármelyik nap. Úgy is mondhatnánk: egy nap az életükből.

Az első egy-két évben hatvanas-hetvenes évekbeli rhythm & blues dalokat (például Help the Poor, Mustang Sally, Superstition, Rugged Road) játszottak, jobbára jól megdolgozva, sok szólóval, nagy ívű hangszeres futamokkal. Az első saját szerzeményre egészen tavaszig kellett várni, aztán ahogy más elfoglaltságaik engedték, összerakták azt a közel ötven percet, amely nyáron Intergalactic Megahello néven megjelent. És ebben az ötven percben minden benne van, ami ebben a stílusban kell: erő, hit, lendület. Brutális, már-már „vadállati" nyomulás, euforikus őrület, felállnak a színpadra, és két perc múlva szakad róluk a víz. Mindenki virtuóz a hangszerén, maximálisan elereszti magát, nincs limit, nincs kontroll, legfeljebb csak annyi, hogy nem játsszák le egymást a színpadról.

Tátrai Tibor (képünkön balra) harminc év után most találta meg a megfelelő társakat FOTÓ: KOVÁCS BENCE

A Boom Boom azonban – miként Tátrai fogalmazta – csak egyik része a lelkének. Ahogy a tizenkét éves Tátrai Band lényegesen kiszámíthatóbb, populárisabb, közönségcentrikusabb világa, a Szűcs Antal Gáborral adott akusztikus latin gitárestek vagy a Pálvölgyi Gézával közös megmozdulásai is, mely utóbbi – mint mondja – „kifejezetten visszafogott, repülős, az élet leglágyabb[illegible] kellemesebb pillanataiban használható anyag".

Tibus Gitaricus (ahogy Hobo egyszer elnevezte) szeret játszani, szeret kocsmában játszani, ha hívják, elmegy bárhová. A magyar rocktörténet egyik nagy vándora ő, az elmúlt harminc évben megszámlálhatatlan zenekarban, formációban dolgozott. Mint másfél évvel ezelőtt nyilatkozta: „A többség leragad egy szinten. Kitalálják, milyenek akarnak lenni, és attól kezdve csak azt nyomják. Nekem meg az elmúlt 8-10 évben mindig több bandám volt. Szerintem ez minden zenész számára kötelező kellene hogy legyen. Ha nem így élnék, ez a Boom Boom-lemez nem jöhetett volna létre. Sosem csináltam gondot abból, hogy honnan jövök vagy hogy hova megyek. Semmit nem találtam ki előre. Mindenhonnan úgy álltam fel, hogy köszönöm, gyerekek, ennyi elég volt, puszi, kalap, kabát. Vagy fel[illegible] ezer majd előadja.

A Tátrai Band az idén – Charlie új, dzsesszes produkciója miatt – pihen, nincs új lemez, így Tátrainak maradt ideje arra, hogy elmenjen Ausztráliába egy hétre, és Országczky Jackie zenekarával felvegyen egy magánkiadású lemezt (Deserted Downtown – forgalmazza a Periferic Records). Amikor szeptember elején Országczky hazajött a Syrius-nosztalgiára, hozta magával csapatát is, hogy Budapest több pontján élőben is megmutassák magukat. Bluesos, funkys lüktetésű, könnyebben fogyasztható zene ez, épp olyan, mint Jackie régebbi munkái, Tátrai benne kicsit tisztelettudóan hátrább húzódik. De lehet, hogy közben már az újabb dallamok izgatják, egy ideje szabad idejében szívesen hallgat operaáriákat. Sose hitte volna, hogy eljut idáig, de most e világ megmozgatta, gyűjti hozzá az anyagot, hogy ismert operaáriákat áthangszereljen gitárra, átírja a maga ízére,

J. B. Sz.

Felnőttoktatás

Bár pontos adatok nincsenek, tavaly becslések szerint összesen 435 ezer felnőtt tanult szervezett formában, azaz a 3,8 milliós foglalkoztatott népesség 11,4 százaléka vett részt a felnőttképzésben.

Tavaly 7200 iskolarendszeren kívüli szakmai képzést jelentettek be, melyben összesen 144 ezer felnőtt vett részt, ám a tényleges résztvevők száma ennek akár kétszerese is lehet – tudtuk meg Sum Istvántól, az oktatási tárca felnőttképzési főosztályvezetőjétől.

Hozzátette, az általános iskolák felnőtt tagozatain az 1999/2000. tanévben mintegy 3100-an tanultak, a középiskolákban pedig 88 ezren. Szakértői becslések szerint az egyéb formákban tanuló – például nyelvi képzésben részt vevő – felnőttek száma mintegy 150-200 ezer fő. Összességében tehát körülbelül 435 ezren tanulnak még felnőttkorukban is.

Az iskolarendszeren kívüli szakképzés résztvevőinek 40 százaléka mint bejelentett munkanélküli tanulmányaihoz támogatást kap a munkaügyi szervezetektől, 30 százalékuk saját zsebből fizeti a képzést, a maradéknál pedig a munkáltató vállalja át a költségeket. Sum István szerint a felnőttképzésre járók döntő hányada elhelyezkedési lehetőségeinek javítása érdekében szeretne szakképesítést szerezni, de sok esetben azért jelentkeznek a képzésre, hogy megtartsák jelenlegi állásukat.

Az iskolai rendszerű képzésen kívüli szakmai képzésben részt vevők száma egyébként folyamatosan emelkedik, ezen belül is főképp az idősebbek aránya nő, a fiataloké pedig csökken. Míg 1996-ban 0,6 százalék volt a már a nyugdíjkorhatár felé közeledő 55 évesnél idősebbek aránya, addig tavaly már csak egy százalék volt. Sum István szerint ez főképp annak tudható be, hogy ma már egyre több fiatal szerez szakképesítést még az iskolarendszeren belül, így kevésbé van szükségük a felnőttkori képzésekre.

A legnagyobb arányban azért még így is a húszas-harmincas korosztály képviselteti magát a felnőttoktatásban: a 20-24 évesek aránya 23 százalék volt tavaly, a 25-29 éveseké 20 százalék, a 30-34 éveseké pedig 15 százalék.

Varga Dóra

Tisztelgés a festészet szelleme előtt

Kelemen Károly radírképei a Szinyei Galériában

A három kis termet bejárva, amelyben Kelemen Károly radírképeit kiállította, a képeket nézve, közeledve hozzájuk és távolodva tőlük, elképzelhetünk egy történetet is – egy festő történetét. Amihez mindjárt hozzá kell tenni, hogy a festők történetei manapság nemigen képzelhetők el a festészet története nélkül. Kelemen művészettörténeti kisajátító gesztusai amúgy is régóta ismertek.

Az első terem máris nyilvánvalóvá teszi a fogásokat. Egy régi műfaj sorozatszerű képeit látjuk itt, önként megfosztva a festészet egyik legfontosabb kifejezőeszközétől, a színtől. Ez persze grafikai hatást kelt, de tekintve, hogy a szóban forgó zsáner, a csendélet, egész különösen kötődik a kolorithoz, hiányérzetet is kivált. Ám ez a hiány nem elég, következik a radírral való beavatkozás a grisaille-szerű másolatba, amely ha nem is életveszélyesen, de újabb megfosztást, újabb hiányt teremt, miközben létrehoz egy absztrakt formát, vonal- és érzésdiagramot, amely mintha az alapkép fölé helyezett üvegen képződne meg. A dühös festőktől éppen ez különbözteti meg Kelement, hogy nem érezzük a beavatkozás romboló hatását, radírozásai nem megsemmisítések, hanem takarások, felülírások.

A csendélet egyébként hagyományosan a festészet alantas műfaja, hiszen tárgya az étel-ital, a természet levágott, leölt növényi és állati szépségei és ritkaságai, egy-egy mindennapi vagy épp különösen becses használati eszköz, edények, üvegek, iparművészeti tárgyak és hasonlók; a kreatúra elementáris igényei és azok öncélú díszítményei. Nem véletlen a csendélet hajlama a túláradó fényűzésre és őszinte vagy álszent ellentétére, a luxusban fölismert hiábavalóságra, vanitasra. Halálfejek gyakran riogatnak a terített asztalon. Csendélet és halott természet: a különböző nyelvekben ez ugyanazt a műfajt határozza meg.

A következő terem a portréké. Kassák, Moholy-Nagy, Heidegger, Bortnyik. Ugyanaz a technika, de az arcoknál nem igényeljük, mert nem emlékszünk vissza a színekre. A vonások nem színesek. Mégis az egész kiállításon itt egyedül van szín: Bortnyik kezében mint valami zászló, egyik főműve. Az első teremben nincs megnevezve – csak másolva – a mester, jellegzetes zsánere sorozatában, a másodikban a mesterek egy *Ahnengalerie-je,* az ősök galériája. Ami ugyanazt is jelenti, hogy egyik sincs életveszélyes közelségben Kelemenhez.

Ahogy a csendéletről, a portréról is érdemes elgondolkodnunk. Az úgynevezett autonóm művészetnek itt is híja van. A portrét ugyanis föl kell ismerni, és azonosítani kell modelljével, és sok idő telik el, amikor már nem a nagymamát, és még több, amikor már nem egy híres embert, hanem íme az embert ábrázolja.

A harmadik terem már nem akarja – a máshonnan idetévedt csacsi-nyuszi kép kivételével – kiradírozni, pontosabban felülradírozni a hagyományt. Itt szólalna meg tehát maga a művész? És mit látunk? Egy görbe vonalzót mint művészi eszközt, talán mint modern csendéletet, egy kölcsönzött motívum szét- és visszabontását kis téglalap alakú képeken, egy jelentős szöveg megfestését és egy méretével is figyelmet kérő munkát, amely mosógép, festőeszközök antropomorf elrendezésével csendélet és ars poetica.

A történetet, amelyet beleolvasok ebbe a három terembe, el lehet úgy is beszélni, mint előrehaladást a festészet egy klasszikus zsánerének, valamint mestergondolkodók és mesterfestők arcmásának manipulálásán keresztül a saját kreációig. De az út – ahogy a Szinyei Galéria termeiben rá is kényszerülünk erre – visszafelé is bejárható, és akkor a színtelen és roncsolt kép tisztelgés a festészet szelleme előtt és annak apoteózisa; ahogyan egy Herculaneumtól máig élő festői műfajból Jean-Baptiste-Siméon Chardin a matéria áhítatában nagy, olyan nagy festészetet csinált, amelyet előtte Caravaggio és utána Morandi kivételével talán senki. Mert Cézanne csendéletei nem csendesek, hanem drámaiak.

Radnóti Sándor

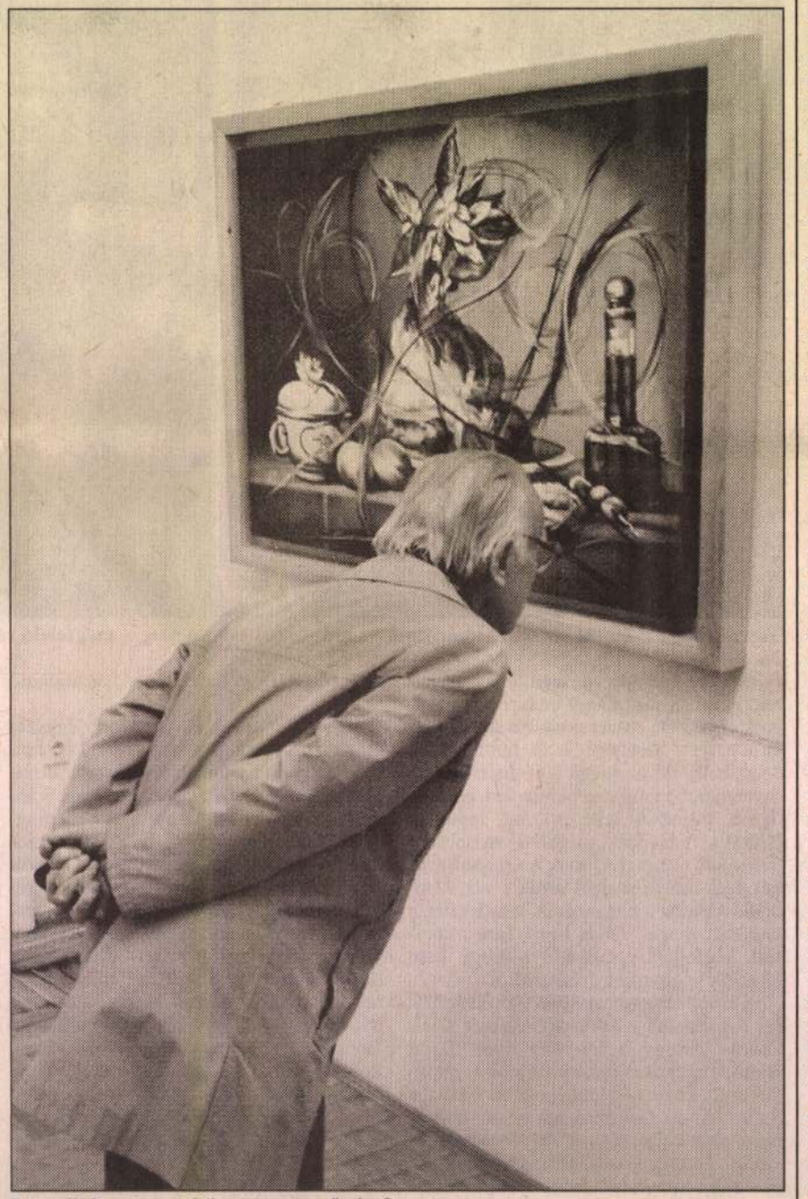

Itt szólalna meg tehát maga a művész? FOTÓ: GÁRDI BALÁZS

Slovenika

A szlovén művészet négy fontos rendezvényével találkozhatnak november 2-án és 3-án a Trafó Kortárs Művészetek Házába látogatók (1094, Liliom u. 41.). Mindegyik a szlovén művészet izgalmas kísérleteiből ad ízelítőt.

Mateja Bučar szlovén koreográfus, táncos, installációművész november 2-án este 8 órakor bemutatandó, egész estét betöltő darabja a kortárs képzőművészet és tánc között teremt kapcsolatot, végletekig feszítve a két terület lehetőségeit. A táncosok, Valentina Čabro, Nataša Kos, Marinka Ribič, Mateja Rebolj, a koreográfia megformálásában is szerepet vállaltak.

Ugyancsak november 2-án este 6 órakor nyitják meg a Vulgata. – Új művészet Szlovéniából című kiállítást, amely november 27-ig tart nyitva. A kiállításon részt vevő szlovén művészek, Vadim Fiškin, Bojan Gorenec, Dejan Habicht & Tanja Laetič, Ivan Ilić, Irwin, Marko A. Kovačič, Maja Licul, Vesna Moličnik, Marko Peljhan, Tadej Pogačar & Dokumentációs sarok (Vuk Ćosić, Damijan Kracina, Alenka Pirman, Katarina Toman, Irena Wölle), megpróbáltak képet alkotni a Szlovéniában az elmúlt tíz évben, a nemzetállammá válás óta lezajlott változásokról. Az elsősorban társadalmi jelenségekre fókuszáló művek hol éles kritikával, hol humorral vagy éppen a dokumentálás szándékával közelítenek az elmúlt évtized eseményeihez.

A kiállításhoz kapcsolódva 3-án 16 és 19.30 között videovetítést rendeznek a Trafó próbatermében. A videofilmprogramot a médium jól ismert szlovén képviselőinek műveiből összeállító és kommentárjaival kísérő ljubljanai filozófus, teoretikus és videoművész, Marina Grzinic bevezeti a nézőket a posztszocializmus szlovén videoművészetének történetébe és munkamódszereibe.

A némafilmekhez írt zenék mindenütt nagy érdeklődésre tartanak számon. Több olyan mozi létezik a világon, amelyek élőzenével kísért némafilmek bemutatására specializálódtak. A némafilm és a zene találkozásából Szlovéniában is született egy remekmű: egyik összetevője egy 1928-ban készült, Carl Theodor Dreyer által rendezett film, a másik pedig Tomas Grom 1996-ban írt zenéje. A filmvetítés november 3-án este 8 órakor kezdődik, a zeneművet szerzője, Tomas Grom adja elő.

V. L. M.

Tisztelettel meghívjuk
Önt és családját

KELEMEN KÁROLY

festőművész

Transzcendentális gondoskodás – Radírképek

című kiállításának megnyitására
2001. október 25-én 17 órára
a Szinyei Szalonba
(Budapest, VI., Szinyei u. 2.)

A kiállítást megnyitja
RADNÓTI SÁNDOR
esztéta

A kiállítást rendezte Sinkovits Péter művészettörténész
Megtekinthető: 2001. november 14-ig
hétfőn és szerdán 13-15 óráig,
kedden, csütörtökön és pénteken 13-18 óráig,
szombaton és vasárnap zárva.
(Bejárat a belső udvarból jobbra)
Telefon: 312-0712

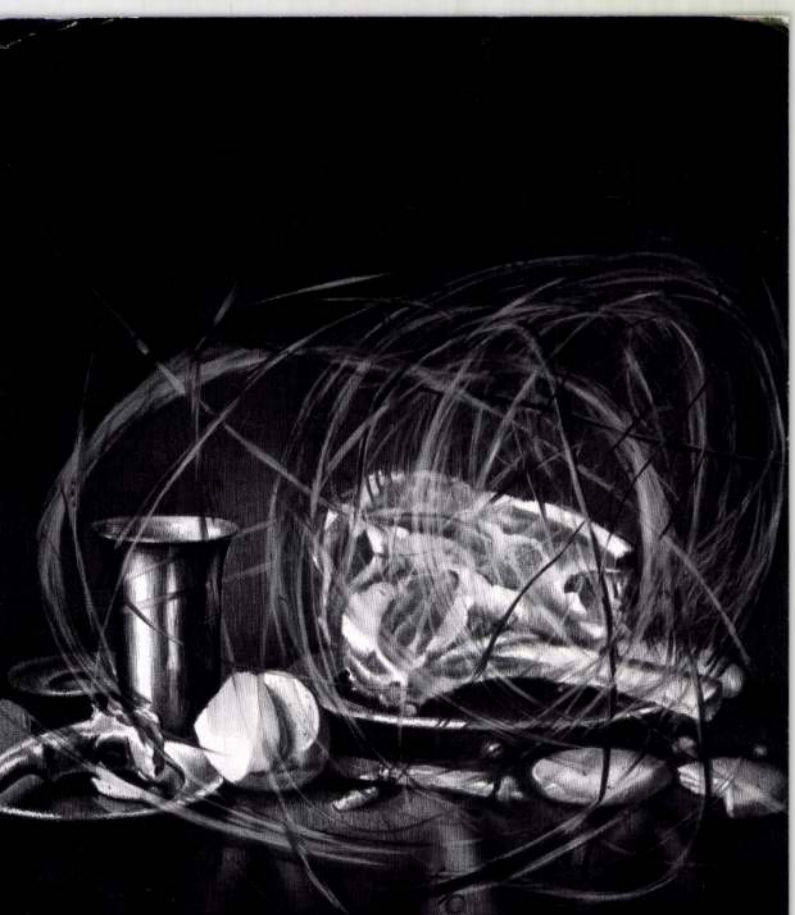

Ürücombos csendélet - kelemen 2000

KELEMEN KÁROLY

Új MŰVÉSZET

2002/április.

4.o.

ákat használ alkotásai kiindulópontjául.
jei és –installációi.

nára
2 oldal
(Belgrád rkp. 16)

Bp.

íza

Millau, Franciaország

oldalszámtól mentes, hiszen a mieink

Kelemen Karóly

Nicill Dovin (1997)

ism. FRANK János: Medvecinek.
= ÉS 1993. okt. 22. 14.

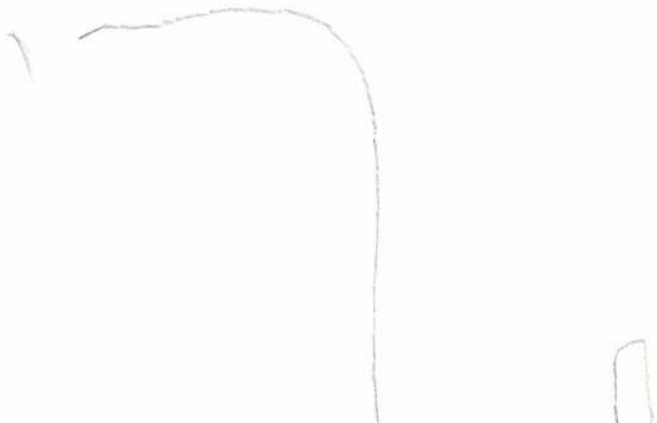

KELEMEN Károly

kiáll.Bp.,Doin Galéra, 1993

ism. Vadas József: Festékek lázadása. = Magyar Hirlap, 1993. szeptember 24. 15. ill.

BIA[BOJÁR Iván András]: Teddy mackóa belvárosban. Magyar Narancs,1993. okt. 7. 34.

P.Sz.J.: Hiszem, mert lehetetlen : zeptemberi impressziók. = Népszabadság, 1993. szept.3o. 17.ill.

KELEMEN Károly

kiáll. Bp., Francia Int., 1993
ism.(fereh): Fény-árny kép. = Magyar Nemzet, 1993. dec. 7. 11. ill.

karakter nélküli jellege.

A tárlat szerint sokan a nagy közvetítőt látják benne, azt, aki képes volt megtalálni a kultúrák közötti átjárást olyan nagy szemléleti distanciák ellenére is, amilyen a természetleigázó európai és a természetbe illeszkedő ázsiai világlátás között van. Több mű azáltal idézi meg ilyenképpen Kőrösi szellemét, hogy a meditatív ázsiai szemléletre utal e tevékenység európai ember kapcsán, mint például *Jakobovits Márta: Meditáció* vagy *Jakobovits Miklós: Buddha szelleme* című műve. Ezek épp puritánságukkal hívták fel magukra a figyelmet. Ugyanakkor hasonló jelentésmagyarázat fűzhető *Kazinczy Gábor* (szintén díjazott) művéhez, annak ellenére, hogy nála a dekorativitáson van a fő hangsúly. A kép mégis érzékeltetni képes az idegen jelek birodalmában eligazodni képes székely szótárszerkesztő tettének világosságot hozó jellegét. E műtárgycsoporthoz kötődik jó néhány Magyarországról érkezett grafika is: *Muzsnay Ákos, Parádi Tamás* vagy *Korányi Gábor* hidegtű-rajzai.

E gondolatkörhöz csatolható *Bíró Gábor*nak díjat nyert alkotása. A rajz nem tartalmaz emberi figurát, címe azonban: *Fény és árnyék* szinte regényírásra késztethet Kőrösi Csoma kapcsán. Már a Kazinczy-műnél utaltam a „fényhozás" mozzanatára, s az életműnek ezt a fontos aspektusát Bíró Gábor még az írásmegfejtés, szótárkészítés konkrétumától is eloldva, gyakorlatilag nonfiguratív eszközökkel, nagyon erőteljes drámaisággal képes felvetni. Nem véletlen, hogy ő kapta annak a Baász Művészeti Alapítványnak az elismerését, amely *Baász Imre*, a tavaly tragikus hirtelenséggel elhunyt avantgárd grafikusművész szellemiségét ápolandó jött létre a progresszív művészet támogatása érdekében.

Tovább folytatva a vizsgálódást, hogy a kiállítók kit tisztelnek Kőrösi Csoma Sándorban, kitűnik: a legtöb-

KELEMEN KÁROLY FESTŐ

FÖLDÉNYI F. LÁSZLÓ: A PORTRAIT OF THE ARTIST... (K. K. UJABB FESTMÉNYEIRŐL)

JELENKOR 1995, dec, 1072-1078

TARTALLY Ilona:

Nagybányai emlékek, Élet XXX-1939. II. 478-479 Képek

[14.,is

KELEMEN KÁROLY

LUDWIG
MÚZEUM
BUDAPEST

BACHMAN GÁBOR
építészeti festmények
építészeti modellek

KELEMEN KÁROLY
festmények
szobrok

Megnyitó • Opening

DR. FODOR GÁBOR
művelődési és közoktatási miniszter

DR. HEGYI LÓRÁND
a bécsi Museum Moderner Kunst igazgatója

1994. szeptember 13-án este 7 órakor

Nyitva • Open till
1994. október 9.

Ludwig Múzeum Budapest, Budavári Palota "A" Épület
1014 Budapest, Szent György tér 2. Tel.fax: 212-2534

KELEMEN KÁROLY

Új művészet

1996/OKT

45.o.

```
blk= b2
3001= 00610208,T,2
3100= Fazola, Henrik
3dok= KND-Ansetzung
3ref= Fazola, Henrik
refe= DA X, 1996
3105= Fassola, Henrik &
Fassole, Hendrik
3140= m
3162= Metallkünstler
2194= Deutschland &
Ungarn
3200= Ungarn &
Deutschland
3270= (um) 1730
3290= Würzburg
3330= 1779.04.18
3350= Diósgyoe^BSr
3420= Eger (Ungarn)
9990= 2194 Deutschland wege
12/01/99 geändert: Metallar
xxx0
knde= knd1
```

KELEMEN Károly

A Magyar Nemzet galériája : Kelemen Károly.=
Magyar Nemzet, 1993 szept. 11. 9.ill.

Intézet Pogány Frigyes által vezetett Városesztétikai

Kelemen Károly

Hungarian Contemporary Art
By Sotheby's, 1992 26. ill

statue of Pope Sylvester I on one side face of Roman emperors and a statue of Constantine on the other — the whole of the *sacrum imperium* (14th cent.). The Strasbourg stained glass presents the sequence of the emperors (12th–14th cent.), and at Reims portraits of the archbishops confront in stained glass the images of the kings crowned by them (13th cent.). The portraits in such series lack personal traits and are identifiable only through costume or inscription. The statues of Pope Boniface VIII which he had commissioned in his own honor (and which led to an accusation of idolatry against him) were, however, of contemporary significance. His opponent Philip the Fair followed his example in Paris in 1313 (Notre-Dame), as did later popes from time to time. A unique example is the gilt-bronze head of Frederick Barbarossa in the Stifskirche of Cappenburg (Westphalia), which, though in the style of a head reliquary, has his own facial features and personal characteristics, as can be confirmed by other portraits of him executed between 1155 and 1171.

Even outside the ruling circles, a man of the Middle Ages might also be considered worthy of a portrait as a founder of a church or monastery or as a donor or benefactor. Statues were erected to such founders as King Alfonso X and Doña Violante, in the Cathedral of Burgos (13th cent.; popularly identified as Ferdinand III and his wife, Beatrice of Swabia); Count Ezzo, or Ehrenfried, and his wife in the abbey church of Brauweiler (12th cent.); and King Dagobert I, in the monastery of St-Denis, and King Childebert (seated), originally in the refectory of the Abbey of St-Germain-des-Prés, in Paris (13th cent.; now in St-Denis). The most impressive monument of this type comprises the 12 life-size statues of the benefactors of the Cathedral of Naumburg (mid-13th cent.; VI, PL. 360).

A founder's portrait in relief on the façade of a church is found as early as the 7th century in Mtskhet, Georgia (VI, PL. 112). In many medieval churches the founder is depicted kneeling along with figures of the saints on the tympanum. Founders were also represented among the rows of saints on the outside of churches (even when they were not, like Emperor

Károly Kelemen

The graphics and paintings of Károly Kelemen have won first prize at Cagnes-sur-Mer in the exhibition of the last five years' prizewinners.

Pálma Melis: Hungarians get a showing around the world.

Daily News, 1983. aug. 27.

Kelemen Károly festő- és grafikusművész

A fiatal művészekből alakult Rabinec Stúdió első nyilvános kiállítását rendezte Szentendrén, a Vajda-Stúdió termében, – a kiállítás szept. 16-ig tart nyitva. A kiállító művészek között szerepel Kelemen Károly műveivel.

Láttuk, hallottuk.

1983. IX. 1. Petőfi 10.45 [H. Zs.]

Kelemen Károly, festő

Li Bai Time

Bón András: Magyarok Velencében

Élet és Irodalom Bp. 1986. aug. 8

+2

XXX/32

Kelemen Károly, festő

k: Bak Imre

– Hcti ajánlat

Ü: Jübön, B. 1986. jan. 5.

3.

XXIII/1

Kelemen Károly, festő

L: Koncz András

k.A: Eklektika

24-25.

Új Tükör 8 p. 1986 márc. 2.

XXIII/9

Kelemen Klára, festő

L: Bak Imre

A-j: Magyar festők Velencében 24-25

Új Tükör, 9 p. 1986. júl. 6. XXIII/27

Kelemen Károly, fotó-grafikusművész

a magyar festészet új hullama.

Az Ernst Múzeum kiállítói közül Kelemen Károly festészete újszerű, ahogy az ecsetjárást felnagyított fotóval ötvözi. — Bullás József monumentális véglegességű könyv-portréi — e karóban tűzött könyvek lényegében emberek, korunk kataklizmáit és veszélyeit jelzik, nem hatástalanul. /említve/.

Vas Népe, 1984. szept. 8.

Kelemen Károly, festő-grafikusművész

Az Ernst Múzeum kiállítói közül Kelemen Károly festészete újszerű, ahogy az ecsetjárást felnagyított fotóval ötvözi, miközben „Heidegger szánt", igaz, kecskékkel. Nem is személy, hanem a szürkére magányosodott filozófia, de van ütése a műnek.

„Odiszszeusz" (repr.)

Losonci Miklós: A magyar festészet új hullámai.
Kisalföld, 1984. szept. 8.

KELEMEN KÁROLY

említve

P.Szabó Erhő:Kinevetni a kisérteteket.Csoportkiállitás Szentendrén

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.38.sz.26.o.

KELEMEN KÁROLY

Említve ld.Borbás Klára

P.Szabó Ernő:Borbás,El Kazovszkij,Kelemen,Záborszky.Óbudai Pincegá

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.11.sz.3.o.

SZERZŐDÉS

munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony létesitéséhez

létrejött egyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri .), másrészről

su munkahelye:

ó lakcime:

ig. száma:

zott között az alábbi feltételekkel:

elvégzendő feladat részletesen:

Kelemen Károly

Rózsa Gyula Ötlencei jelentés
művészetről – és részben biennáléról

Népszabadság, 1986. IX. 6.

Kelemen Károly

kiállítása Karlovy Varyban

Népszabadság, 1987. VIII. 14

Kelemen Károly

D. Kücs Julianna: Magyar kunszt
Kortárs képzőművészeti kiállítás
a Kücsarnokban

Népszabadság, 1987. IV. 13

Kelemen Kárdy

Kiállítás NAK-ban, Esslingenben

Magyar Nemzet 1987. 1. 27.

Kelemen Károly

Kiállítás a BNV K20-as pavilonjában

Magyar Nemzet 1987. IX. 15.

Kelemen Károly

Elkészült a Pécsi Galéria és Kisgaléria idei programja. Új szenzibilitás IV. címmel mai magyar festészeti bemutató készül márciusban. Októberben a Pécsi fotográfusok a kezdetektől napjainkig kiállítás megrendezésére kerül sor. A Pécsi Galéria idén Shigeo Fukuda japán plakáttervezőt, Olvai Lanu finn festőt, Lux Antal Berlinben élő grafikust, valamint a torinói Extrastudio nevű plakáttervező csoportot látja vendégül. A magyar alkotók közül többek között Kelemen Károly festő, Pauer Gyula és Bocz Gyula szobrász, Kemény György grafikus, Schrammel Imre kerámikus, Kovács Attila építész jelentkezik friss műveivel önálló kiállításon. Mint korábban is, idén nyáron is a Pécsi Galériában kerül megrendezésre a Janus Pannonius Múzeum által szervezett Országos Kisplasztikai Kiállítás, szám szerint immár a tizedik.

(—n)

Magyar Nemzet
1987. 1.3.

Kelemen Károly

Fészek Klub Miáll.

M. Mensat.
1987. IX. 10.

Kelemen Károly

Fiatal képzőmův. stúdiója

M. Kemzet.
1987. I. 21.

Kelemen Károly

Kiállítás Karlovy Varyban
ó Prágában

Magyar Nemzet 1987. VIII. 14.

Kellmer Károly

A kapzőrnivelek három nemzedéke
a Műsarudban

Magyar Nemzet 1986. 1. 18.

Kelemen Károly

Az Ellerlika című kiállítás a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1986. III. 25.

Kelemen Károly

Kiállítás Rolandshof-galériában

(NRK)

Magyar Nemzet 1986. 14.10.

Hírek.

Kelemen Károly, grafikus és

festőművész

a Bordeaux-i Galerie des Beaux-Arts, a Műcsarnok szervezésében kiállítást rendez okt.-ben, ahol 7 művész jelentős számú anyaggal képviseli az aktuális magyar festészetet – köztük a művész is.

Műcsarnok és Kamaratevusz

1985 04.

a magyar festészet három generációja, Graz, Neue Galerie, Künstlerhaus, 1985. aktatár.

Kelemen Kárly, grafikus- és

fotőművész

Ösvendeles hogy a művész legújabb munkái virzonylag gyorsan bekerülnek az európai művészet vérkeringésébe.

Műszaknál és Kamarateremi
1985 nept.

Kelemen Károly,

festőművész

Szi állítás Finnországban „Mai magyar festészet" címmel, a Műcsarnok rendezésében, ápr. elején.

Műcsarnok és Kamaratemei
1985 márc.

Kelemen László

grafikusművész

A Műcsarnok vándorkiállítása 1982 febr.–
júliusig Franciaországban

Budapest
1982.04.

Kelemen Károly

Örsi Imre naiv művész emlékkiállítása a Karcagi Galériában február 24.-ig,
Antal András és Szöllősi Mária iparművészek kiállítása a balassagyarmati Horváth Endre Galériában február 29.-ig,
Czeglédi Julia, Erdei Irma, Honfi Katalin és Kelemen Katalin textiltervezők kiállítása a nyíregyházi Művelődési Központban márc. 2.-ig megtekinthető.
Szüts Miklós a Studió Galériában febr. 24.-ig,
Budahelyi Tibor, Huber András és Pantl Mihály a Csepel Művek Munkásotthonában febr. 29.-ig,
Váczy J. Tamás az Ikarus Galériában márc. 4.-ig,
Kelemen Károly a miskolci Molnár Béla Ifjusági Házban március 6.-ig,
Kóródi Gabriella az angyalföldi József Attila Művelődési Házban márc. 10.-ig mutatja be műveit.

Élet és Irodalom, Bp. 1980. febr. 16. XXIV. évf. 7. sz.
8. lap.

KELEMEN Károly

1990 1. 8, 10,
2. 17, 62
3. 54, 6
91. 3. 68
4. 57

Új Művészet

KELEMEN Károly festő

Bogdány Dénes, Drozdig Orsolya, Halász András, Károlyi Zsigmond, Kelemen Károly, Sarkadi Péter, Tolvaly Ernő kiállitása : Ganz MÁVAG Művelődési Központ, 1977. május 28. megnyitja Beke László

ld. kat. Bogdány

Kelemen Károly festőművész

Ujlaky Gabriella: Kortárs magyar művészet Franciaországban

művészet, 1982. október

Kelemen Károly festőművész

Gyetvai Ágnes: Milyen az, ej szenzibilitás!?

Művészet, 1983. május

Kelemen Károly festőművész

Ujlaki Gabriella: Cagnes-sur-mer
1981

Művészet, 1982. január

Kelemen Kákoly

Lánez Sándor: Képzőművészeti krónika

Felenkor, 1984. XI.

Kelemen Károly

kiállítása az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1984. VIII. 27.

Kelemen Károly

kiállítása a bordeaux-i
Galerie des Beaux-Arts-ban

Népszabadság, 1985. X. 22.

Kelemen Károly

kiállítása a Bonn közelében
levő Rolandshof galériában

Népszabadság, 1986. IV. 10

Kelemen Károly

P. Kücs Julianna: Esetem az eklektikával

Népszabadság, 1986. IV. 19

Kelemen Károly

P. Kucs Julianna: Stola tolerancia mostanában? Benyomások két kiállításról

Népszabadság, 1986. 1. 11

KELEMEN KÁROLY festőművész

megemlítve: a neoimpresszionizmus vonulatát erősíti az új festészet nevén „jegyzett" irányzatcsoporton belül.

Gyárfás Péter: Installáció a munkáról
Magyar Ifjúság 1984. február 3.

Kelemen Károly fm

-> Butak András egy

MŰVÉSZET 1985/8/20

Kelemen Károly

vita

→ Fajó János

MŰVÉSZET 1985/2/63

Kelemen Károly

„... magabiztos technikája" – a Műszaknak dec. – i annáli kiállításán.

Molnár Zsolt
ütte

Magyar Hírlap
1981 jun. 22.

Kelemen Károly

grafikusmúvén

Maurer Dóra munkásságával modellez-
hető alkotó.

Nagy Ildikó
ajne

Múvészet P.
1980 jan.

Kelemen Károly

P. Szücs Julianna: Frissen festett malaszt
Fiatalok és kevésbé fia-
talok az Ernst Múzeumban

Népszabadság, 1984. IX. 21

Kelemen Károly

Várnai László fénygrafikáinak kiállitása a debreceni Kölcsey Müvelődési Központban május 12.-ig,
Váczy J. Tamás: "Szinház" c. kiállitása az ujpesti Minigalériában május 16.-tól tart nyitva.
Győrffy Sándor és Mikó F. László a szegedi JATE-klubban május 15.-ig,
Tolg Molnár Zoltán a debreceni Agrártudományi Egyetemen május 17.-ig,
Kelemen Károly a Fiatal Művészek Klubjában május 18.-tól,
Vaszkó Erzsébet a szentendrei Művésztelepi Galériában május 18.-tól,
Szemadám György a tiszakécskei Müvelődési Központban május 26.-ig szerepel müveivel fenti kiállitó termekben.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. május 12. XXIII.évf. 19. sz. 8. lap.

Kelemen Károly

róla is szól Simon Zsuzsa

„Könyszerteoria" c. írása

– a címet lásd: Tolvaly Ernőnél –

Morgó Vilay 1980. június

Velemen Károly

Viálltár bentendrén

Magyar Nemzet 1983. IX. 30.

Kelemen Károly

Kanyák Zsófia emlékkiállitása a zalaegerszegi Ifjusági Házban február 14.-től,
Timár Péter fotókiállitása a Fiatal Művészek Klubjában megtekinthető február 15.-ig.
Bálint István a Fiatal Művészek Klubjában február 15.-ig,
Varga Gyula a Csók Galériában február 15.-től,
Kelemen Károly a Studió Galériában febr. 14.-től
Róna Emmy a Magyar Nemzeti Galéria Műhely-sorozatában február 14.-től,
Haász István a Fészek Művészklubban február 13.-tól mutatja be müveit a fent nevezett kiállitó termekben,- közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. febr. 1o. XXIII. évf. 6. sz. 8. lap.

Kelemen Károly

A lap bemutatja a müvész "Király" c. képét. Repr.

Fenti képet lásd: Vadas József: "Kifestett világ" c. kritikája mellett Szinte Gábor nevénél.
A "Király" c. kép hátlapján Subecz Gyula metszete látható.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. okt. 20.
XXIII. évf. 42. sz. 13. lap.

Helmeczi Károly

Hazai és külföldi elismerések
állnak Helmeczi Károly mun-
kái mögött.

Lóska Lajos: Tények és lehetőségek.
Művészet, 1981. február – 4. lap.

Kelemen Károly

Hiányzott a miskolci biennale-ról a sokszorosítás problémájával foglalkozó Kelemen Károly munkája is.

Lóska Lajos: Egy jól fésült biennale.
Művészet, 1980. április – 10. lap.

Kelemen Károly

Kelemen Károly „radir festmé-
nyén" jelenthetik a fotó és a
spongya áttételes használata.

Hegyi Loránd: Megjegyzés ek a Stúdió 1980-as...
Művészet, 1981. február – 46. lap.

Kelemen Károly

Kelemen Károly tudatosan alkalmazza a „fotótlanítás" eszközét, fontos események és személyeket mutató fotók alapján dolgozik.

Hoppi Loránd: Megjegyzések a Stúdió 1980-as...
Művészet, 1981. február – 46. lap.

Kelemen Károly

A művész a kiállítás legjobb művészei köré tartozik.

Hegyi Loránd: Megjegyzések a Stúdió 1980-as ...
Művészet, 1981. felmár – 46. lap.

Kelemen-Károly

Az ujabb generáció első csoportos fellépésén a Rózsa espresszóban szerepelt a művész.

Bereczky Lóránd: Évtizedes léptekkel...
Művészet, 1980. október- 2. lap.

Kelemen Károly

Kelemen Kóroly nagyméretü radir festményei sikert arattak a Studio Galériában. A Várban kiállitott szokvány méret feletti kompozicióját sorozata kevésbbé ötletes témái közül választotta.

Lóska Lajos: Rajzok a Várban.
MÜVÉSZET, 1980. május - 32. oldal.

Helmeczi László

A művész 1977 májusában kiállítást rendezett a Gagyi-Ház Művelődési Központjában.

Beke László: Dátumok a magyar akciógarde művészetéről. Művészet, 1980. október - 20. lap.

Kelemen Károly festőművész

Az óév utolsó hónapjában rendezett bemutatkozást a Fiatal Képzőművészek Stúdiója. Érdemes nevekkel jelezni, hogy kik azok, akik elsősorban igérik a kortárs festészet körének egészséges bővülését: Kelemen Károly, Kisszoltán László és még többen.

Bereczky Loránd: A fiatalok stúdiójának kiállítása.

Kritika, Budapest, 1979. 3.

Keleman Károly

A müvész akciói a Fiatal Müvészek
Klubjában 1977.februárjában volt.

Bereczky László: Évtizedes léptékkel.....
Müvészet,1980.október - 2.lap.

KELEMEN KATA

Tisztelettel meghívjuk
Önt és családját
a Pintér Sonja Galériába

KELEMEN KATA
TITKOSÍRÁS
és
KOVÁTS ALBERT
TÖRTÉNELMI ARCZKÉPEK
című kiállítására
Megnyitja
2001. december 7-én, pénteken
17 órakor
KOPÓCSY ANNA
művészettörténész
közreműködik
SZILVÁSY VIKTÓRIA
hegedűművész
A kiállítás megtekinthető
2002. január 13-ig,

BUDAPEST 23 22.11.01 A-IV.1.

MAGYARORSZÁG ≈028 FORINT

pintér sonja GALÉRIA

Beke László és Varga
Zsuzsa
Budapest
Pozsonyi út 4.
1137

K O R T Á R S G A L É R I A

Pintér Antik 1055 Bp., Falk Miksa u. 10. Tel/Fax: 311-3030 Nyitva: h étfőtől péntekig 10-18 óráig, szombaton 10-14 óráig

Kováts Albert: Piros gallér

Kelemen Kata: Titkosírás

Magyar és szlovák művészek a Limesben

Határok nélkül címmel fiatal szlovák és magyar képzőművészek közös kiállítása nyílt meg Révkomáromban, a Limes Galériában.

A közös tárlaton hét szlovákiai művész: Kelemen Katalin, Németh Géza, Juraj Kollár, Goda Gabi, Boros Zita, Milan Hanko és Pálmai Rudolf állította ki munkáit.

A budapesti Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület kilenc tagja: Bács Emese, Borsos Róbert, Csákányi István, Fischer Judit, Mécs Miklós, Rácz Márta, aki egyben a csoport vezetője, Szörényi Beatrix, Tibor Zsolt, valamint Vécsei Júlia mutatkozik be alkotásaival a magyar–szlovák határvárosban.

Krasztev Péter, a Pozsonyi Magyar Kulturális Intézet vezetője elmondta: azok a fiatalok állítanak most ki Révkomáromban, akiknek már volt egyéni tárlatuk az intézetben. A mostani kiállítás válogatás a korábban bemutatott munkákból. *(mti)*

M. Hírlap 2008. márc. 10
14. oldal

abból a szempontból, hogy mi ic
és mit nem akarsz. Ha te nem l
A második rész ezt mondja: H
lenni, és ha már önmagam vag
csomó energiám. És azzal az e
mondani, hogyan tudok őértük
hogy tudjak nekik segíteni. Ne
szükségem, ki tudjam mutatni.
Végül a harmadik rész: Ha m en
Az azt jelentené, hogy nekem
enyémet.
Lehet, hogy a szeretet is jár fá
de ezt le lehet építeni.
Hogyan tudjuk magunkban
szeretetünkkel jár vagy a vá
Nincs semmilyen baj a vággya
tud lenni. Ha a vágyam vezet
szeretet arra való, hogy az e
pusztítsa el azt, akire vágyik.
szeretet pedig azt mondja, vi
mindketten szeretik a másikat
rossz, akkor sok a bonyodalo
mennyország.
Hogyan lehet a szeretettel já
rovásomra, amikor nem túl
Ha valaki megüt, azt nem ke
elmegy egy másik városba, l
fájdalom. Nekem minden ké
Mennyi fér bele ebbe a szer
Nem kell szeretni. Az nem a
akkor az egy csoda. És ezt és

Tizenhatodik kerületi Hírlap
2008. július 1.

A plafonról is lógnak az anyagok

Június 25-én nyílt *Kelemen Kata* textilművész Jel-Képtár című kiállítása az Újlipótvárosi Klub-Galériában. A művész 1977-ben diplomázott a Magyar Iparművészeti Főiskola textil szakán. Az ősi kultúrák érdeklik; mindaz, ami kulturális életünkből maradt ránk: az ember természetközelsége és a mitikus világ. A kiállítást *Kőmíves István* grafikusművész emlékére készítette. Alkotásaiban a kínai, az afrikai és a viking kultúra emlékei és jelei egyszerre vannak jelen. Legtöbbször lefesti elképzeléseit, miközben már textilben gondolkozik. Szabálytalan folttechnika, kollázs, dúc- és sablonnyomás, linómetszés, melyet segítségül hívott az alkotási folyamathoz.

A huszonkilenc falikép és hat szabadvászon július 25-ig tekinthető meg a Tátra utca 20/b.-ben hétköznap 14–20 óráig.

T.ZS.

ából az AVK Zrt.
ányzati lakások
agánlakások
á!
on várjuk:

NKORMÁNYZAT

Hajdú u. 3. szám alatti
érleti joga pályázattal el-

tanak azon fiatal házasok,
ek végleges lakáshoz juta-
llalásával megoldani.
ngyalföld-Újlipótváros-
ál (Bp. XIII., Béke u. 65.),
., Béke tér 1.) lehet besze-
apokról.
agyonkezelő Zártkörűen
Osztályán (Bp. XIII., Bé-

a) 16 óra között.

tt.

erületi Önkormányzat
zdálkodási Bizottság

A XIII. Kerületi Környezetgazdálkodási Kht. 2007. évi mérlegbeszámolója

Adatok E Ft-ban

Megnevezés	Előző év	Tárgyév
Befektetett eszközök	4 545	3 788
Immateriális javak	232	239
Tárgyi eszközök	4 313	3 549
Forgóeszközök	69 366	119 385
Követelések	63 325	27 017
Pénzeszközök	6 041	92 368
Eszközök összesen	73 911	123 173
Saját tőke	14 096	14 138
Jegyzett tőke	10 000	10 000
Eredménytartalék	3 560	4 097
Mérleg szerinti eredmény	536	41
Kötelezettségek	57 540	103 274
Rövid lejáratú kötelezettségek	57 540	103 274
Passzív időbeli elhatárolások	2 275	5 761
Források összesen	73 911	123 173

ZÁLOGHÁZ
a Gyöngyösi sétányon
TOPÁZ
Záloghitel Zrt.
1138 Bp., Gyöngyösi sétány 4.
(az üzletsoron)
Nyitva:
hétfőtől péntekig 7.30–15.30 óráig
Forduljon hozzánk bizalommal!
Telefon: 239-4136
Szakértelem, biztonság, előnyös feltételek!

KELEMEN

Fontosabb kiállításai

Csoportos

1977, 1978, 1979, 1980, 1981 STUDIÓ
1976 MONTÁZS
1977 COMICS
1977 TAVASZI TÁRLAT
1980 RAJZOLSZ?
FIATAL MŰVÉSZEK KLUBJA
1976 GANZ MŰV. KÖZPONT
1980 DE ARPEL / AMSTERDAM / FOTO
1981 CAGNES SUR MER / FRANCIAORSZÁG /
I. SÖ ARANYPALETTA DÍJ
1980 RAJZ - MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

Egyéni

1979 STUDIÓ GALÉRIA
1980 FMK - FOTO
1980 BERCSÉNYI KLUB - INSTALLÁCIÓ
1980 MISKOLC MEGYEI HÁZ

AZ EGO PÁRBESZÉDE ÖNMAGÁVAL – KVÁZI INTERJÚ

Miért gondolja azt, hogy amit csinál, az művészet?

Nem én gondolom, a művészeti szisztéma gondolja. És úgy látszik, ez tökéletesen elég ahhoz, hogy valami művészet legyen. Az intézmény a művészet.

Miért használ reprodukciókban megjelent fotókat?

Nem interpretálom őket – az élményt jelentik számomra. A világ csak így átélhető. A reprodukciókban megjelenő képmások a személyes ismerőseim, és sokkal közelebb állnak hozzám, mint egy valódi hús-vér ember. Barátkozom velük, ők a barátaim. Elrabolom őket, hogy meghitt kettesben társalkodhassak velük, hogy csak az enyémek legyenek, hogy megronthassam őket, erőszakot követhessek el rajtuk, hogy megrabolt vágyaimat újra és újra megkísértve kínozzam, gyötörjem őket, végletekig kihasználva kiszolgáltatottságukat. Mert emlékek a SOLLEN birodalmából; egy olyan birodalomból, melynek immár nem lehetek lakója. A vágy, hogy oda tartozzam mégis, immár végleg kielégületlen marad. Megtermékenyítő gesztusom számára nem marad más lehetőség, mint a korbács. Árnyéklétem egyetlen tanúsága a bennük való bizalom, mely megnyugtat és magabiztossá tesz. Ők az áldozataim, én az áldozatuk. Sorsomat korrigálva, velük alapítok birodalmat és árnyéklétem megtartva magamnak, sorsom zálogul a világnak adom.
(A korrigált sors, az árnyék.)
A közvetített valóság viszonylatában a valóság a test, ennek közvetítettsége pedig az árnyék. Az ittlét az árnyékban ölt testet. – A test az árnyékban ölt testet. – Az árnyék távtalanítottsága, közelbe hozottsága– „kéznél levősége" abban rejlik, hogy a testet olyan messzire távolítjuk, hogy már ne legyen megállapítható. Ezáltal a test virtuálissá, az árnyék pedig valóssá válik, az eredeti viszony kifordul, maga az árnyék lesz a test, a test pedig az árnyék testének az árnyéka. Valamit úgy hozunk a kéznéllevőség állapotába, hogy eltávolítjuk. Azaz közvetítjük. A távtalanítás a közvetítettség általi eltávolítást jelent.
Turistaként, élményekre vadászva kalandozom bennük. De a Kalandban szó sincs megismerésről, vagy felfedező útról. Az ismeretlen felkutatása és belsővé tétele illúzió. Mert nincs ismeretlen. A máshollevés élményének pedig nincs konzekvenciája. A fogyasztásnak nincs konzekvenciája. – Elhal

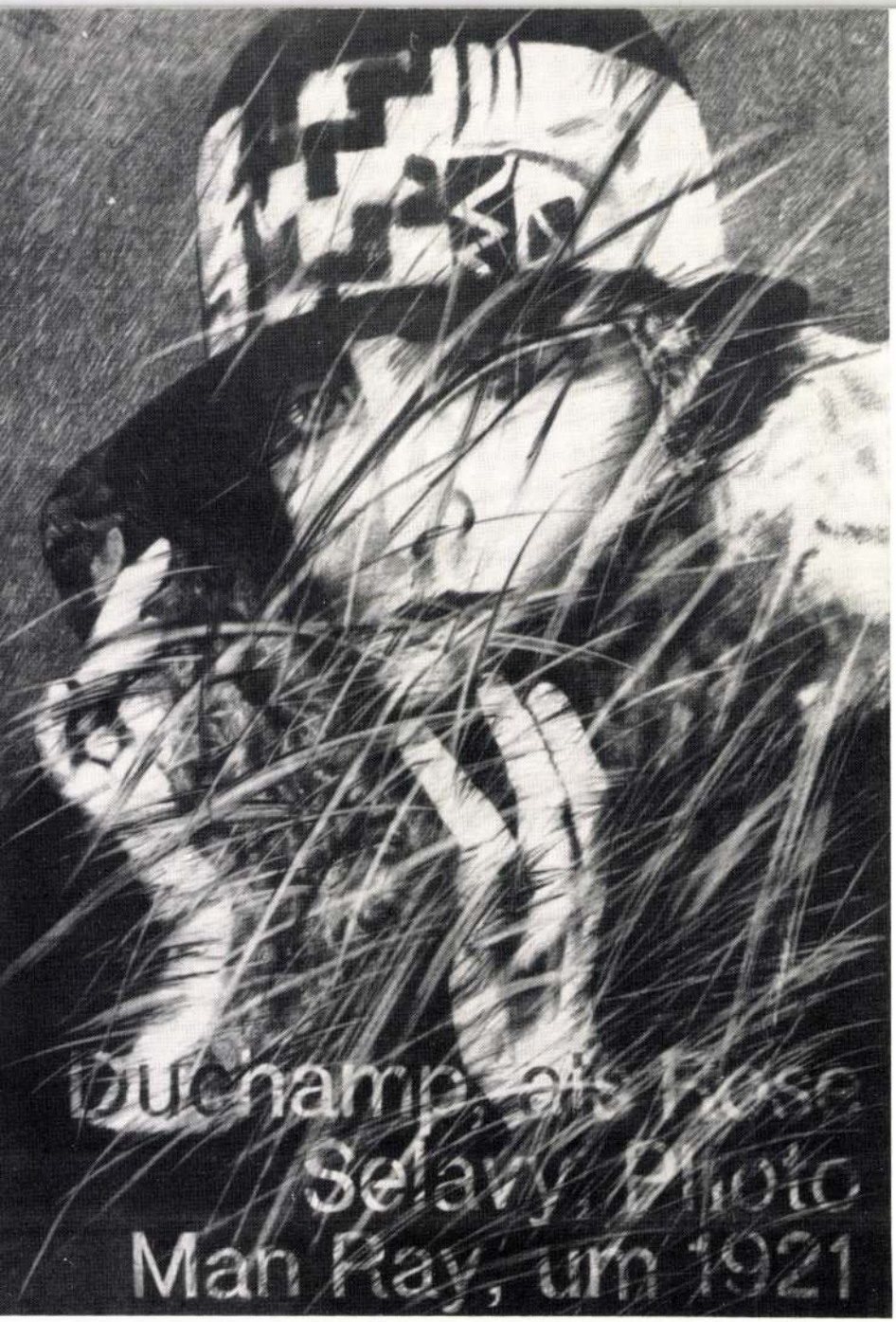

Duchamp als Rrose Selavy
Photo Man Ray um 1921
radierfestmeng 1980. 140x200mm

a hangulatban. Ezért nem művészi eszközeimet vagy formáimat redukálom, nem is ezek jelentését, hanem kvázi énem aktivitását az ismétlésre, mert a „mindig másba való elvágyódás" ismétlődése látszik az egyetlen bizonyosságnak.

Mit jelentenek munkái?

Használom ezeket a reprodukált image-ket.

Miért éppen ezeket az image-ket használja?

Azért, mert a sok interpretáció és hivatkozás által már homogénné fetisizálódtak, és így mint a magasrendű szellemi tevékenység és teljesítmény image-i szerepelhetnek. Tiszta példák és példázatok. Oly sokat és oly hévvel magyarázták már őket, hogy kénytelen vagyok elhinni ezt. Egyszerűen szeretek közöttük lenni. Nekem ez mindig a kaland izgalmát okozza, sőt, igazán ez okoz izgalmat. Lázba hoznak. Szeretek izgalmasan élni, és ha már valamivel el kell töltenem az életemet, hát miért ne olyan dolgokkal töltsem, amelyek izgalmasak? Legalább szilárd talaj van a lábam alatt. Mert attól, hogy ezekkel a művekkel vagy művészekkel már sokan foglalkoztak, csak még izgalmasabbá válik a dolog. Legalább nem kell rettegnem semmi ismeretlentől. Csak mennem kell a kitaposott ösvényeken. Csak kapkodom a fejem, de ez örömmel tölt el, mert mindig van új látnivaló, mindig kitalálják helyettem a jövőt, s emlékeimet is elrendezgetik helyettem. Emlékeim a könyvtárak. Jól érzem magam.
Akármit beszéljek is, mindig művésznek fognak tartani. És mert mindig az a művészet, amit az intézmény csinál – aktivitásom semmi kétséget nem hagy maga iránt.

Miért nem használ festményein színeket?

Nem tartom fontosnak, sőt egyenesen zavaró lenne számomra egy kiegyensúlyozott színrendszerben gondolkodni, vagy arra építeni, ami a festészet, a par excellence festészet igazi témája. Munkáim egzisztenciális gesztusok és nem festőiek. Semmi közük sincs a festészethez. Számomra az image fontosabb, mint annak „esztétikai" kódolása. Kizárólag a képmásokhoz való viszonyomat, helyesebben e viszony hiányát akarom ezekkel a képekkel megmutatni, mely viszony semmi eredetit nem mutat, talán csak végletesebben mélyebbre hatol, mint egy olyan munka, amely egy-egy ilyen elmerengés után képes egy quasi gesztusra, képes az utána csinálásra. A pa-

radigma mindig tökéletes. A magam számára gyümölcsözőbbnek tartom az e viszonyból származó élményt, semmint a paradigmák ragozását. Nem akarok licence-k alapján dolgozni. Gesztusaim, ha elég sokáig ismétlem őket, a szükségszerűség látszatát kell hogy keltsék.

Miért használ manuális technikát?

Azért, hogy elég időm legyen az élmény átélésére.

Mit gondol arról, hogy egyeseknek az a véleménye, hogy azért csinálja ezt, mert nem tud semmit, semmi újat kitalálni?

Hogy mi új, és mi nem, azt úgy is kitalálják és eldöntik helyettem mások. Ebben biztos vagyok. És mire eljut hozzám, már nem lesz új. Mert minden, ami közvetített, múltidejű. És mi az, ami nem közvetített? Nem eleve múlt? És ez így megy. Persze feltételezve, hogy az új azonos az értékkel. Szerintem azonos. Azt gondolom, hogy én az Új-at találtam ki egyszerre és mindenkorra. Ez az új már soha nem lesz újabb. Ezt azért állíthatom, mert az új állandóan kényszerítően hat ránk. Természetesen én is foglalkoztam rombolási és expanziós alternatívákkal, de valahogy egyik sem volt számomra elég tökéletes, elég totális és főleg elég megbízható. És különben is fárasztó dolog mindig versenyben állni, mindig kitalálni valamit, mindig valami újat. Mindig bizonyítani a szisztéma tervei és ízlése szerint. Én sokkal inkább szeretek szemlélődni, és ámuldozni a nagy sürgés-forgáson, a jobbnál jobb javaslatokon a művészet végső megmentésére, vagy ami ugyanaz, végső elpusztítása érdekében. Elámulni a jól megtekert gondolatokon, azok megfejtésén.
Ni, itt egy kis zsír a sarokban, ott egy becsomagolt tengerpart, „művészi üzenet" a satellitán keresztül. Né, most meg már nincs Modernizmus, de van helyette Post Post Art Decade. És milyen jól van ez így! Tudatom sohasem üres, mindig történik valami, valami új. Nem kell attól félnem, hogy mi lesz, ha egyszer egyedül maradok, mi lesz ebben az ürességben. Nem kell félnem sem a teremtés, sem az elrendezés kínjától.
Ádám vagyok a Paradicsomban. Légy te Éva! Légy te Isten!

Kielégíti Önt, amit csinál?

Igen, mert úgy érezhetem magam, mint a moziban. Mindig más, és mindig ülve nézhetem. Egyhelyben. De mert minden film, az előzőleg látott film folytatása, üres egóm folyton elvesztve magát, a folytatásban mindig meg-

találja. (A foglyul ejtett árnyék a mozi.) A mozivászon a tudaternyő meghosszabított darabja.
A tudaternyő a mozivászon meghosszabbított darabja.
Egymás protézisei. Egymást szimulálják.
A vásznon megjelenő képeket a tudat sajátjának tudja, s mint sajátját éli át. Az objektívnek gondolt distancia néző és nézett között eltűnik, hogy feloldódjon az ittlét totális árnyékában, a néző ittléte a nézett ittlétében, a foglyul ejtett foglyul ejti a foglyulejtőt.

Ez olyan mechanikus!

Minden művész mentális robot. Agya távirányítás alatt áll az image-ben. Egyik mentális faj más image-kel van betáplálva, mint a másik. Ezért semmi lényeges különbség nincs a felfogások között. Nekem úgy tűnik, hogy az egyik csak abban különbözik a másiktól, hogy mennyire leleményesen reflektál azokra az image-ekre, amelyek befolyása alatt áll. Az én agyam mindenféle image befolyása alatt áll. Ettől felhőtlen derűm, és minél kevésbé vagyok magamra hagyatva, annál derűsebb vagyok. Bízom a világban, bízom a moziban, mert tudom, soha nem fog egyedül hagyni.

Elhatárolja-e magát más művészektől, vagy stílusoktól?

Nem, mert a művészet nem hierarchikus. Minden mentális faj, a saját imageének foglya. A mentális fajok között nincs kommunikáció. Mert félnek egymástól. Egymással szemben hitelüket vesztve elnémulnak. Az emberek közötti viszony visszafejlődése egyenes arányban áll az image-ek hatékonyságával. Minél hatékonyabb a közvetített image, annál sorvasztóbb hatással van a személyes kapcsolatokra. Az Én saját tudattartalmairól, imageeiről egy leszállított (redukált) szinten, a pletykában félelem nélkül kommunikál. A szint, a pletyka szintje veszélytelen, mert mindenki tudatában van, hogy a pletyka nem értékkonstituáló közeg, ezért, ha ebben a médiumban mondja el tartalmait, a legfőbb veszélyforrást, az ítéletben való elkötelezettséget negligálja. Az image megüli a morált. Ha morális, kizárja magát a közösségből. Az Image-ben egyesülünk. In Image we trust!

Mit kezd az ambícióival?

Ambícióim a szisztéma ambíciói. A rólam szóló interpretáció a szisztéma öninterpretációja. A fecsegés, mint művészi tett saját magát tételezheti művészetként. Labdaszedő vagyok.

Belső fejtogatás - ego tetoválás
radírfestmény 1980. 160×200cm

A Modernizmus?

Tévelygéseink közepette emlékezhettünk rá. Hát ezért.

Milyen jövőt kínál Önnek a totális Ego-redukció?

A képmásredukció az előre gyártott Én kiürítés általi redukciója, mely ürességében az Én tisztán felismerheti magát. Az Image-ben énem mint üresség színre lép.
Aktivitásom előre gyártott tartalmaitól való folytonos megszabadulásban merül ki, mégpedig úgy, hogy létét a Semmihez rögzítve mozdulatlanul hagyja, hogy átfolyhassanak rajta tartalmai. És mert egyikben sem ismerheti fel magát, egyikhez sem tapadva – csak egy pillanatra a hangulatban –, hagyja hogy az egyik tartalom elfoglalja a másik helyét. De az egy pillanatra a hangulatban megtapadó élmény az Én-t választásra kényszeríti, s így nyomasztóvá válik. S mert alternatíva hiányában nem képes magát meghatározni, és dönteni sem képes, így ismét mozdulatlanságába, Semmijéhez menekül. De mert Semmije folyton elűzi, az élmény boldogságát a hangulatban megismételve – megörökíti. A megörökítés által Semmijéhez rögzített Énje Semmijétől megszabadul, az Imago-ben otthonra lel, és így az Én és helyettes Én egymással fedésbe kerül. Az Én ürességét a képmás kitölti. A vágyott képmásokat, melyekből származott, ily módon sajátjává téve folyton kiüríti magát, hogy a mindig Új biztonságában megmaradhasson Semmijénél – mely elűzi. Mozdulatlanságában aktív. Jövőm ez: végleg mozdulatlan maradhatok, s *így* tökéletes. Meztelenkedj! A jövő felöltöztet.

KELEMEN KÁROLY
(Készítette 1979 decemberében
Gyetvai Ágnes művészeti író.)

SELBST-DIALOG ALS QUASI INTERVIEW

Warum denken Sie, dass das, was Sie machen, Kunst ist?

Das denke ich nicht: das Kunstsystem denkt es. Und wie es scheint, das genügt völlig, damit etwas Kunst wird. Die Institution ist die Kunst.

Warum benützen sie Fotoreproduktionen?

Keinesfalls, um sie zu interpretieren. Für mich bedeuten sie das Erlebnis. Nur so ist die Welt erlebbar. Für mich sind die reproduzierten Abbildungen persönliche Bekannte, und sie stehen viel näher zu mir, als ein wirklicher, lebendiger Mensch. Ich mache Freundschaft mit ihnen, sie sind meine Freunde. Ich entführe sie, um mit ihnen gemütlich, unter vier Augen plaudern zu können, damit sie nur mir gehören, damit ich sie verderben, vergewaltigen kann, damit ich, meine beraubten Sehnsüchte versuchend, sie quälen kann, indem ich ihre Ausgeliefertheit total ausnütze. Denn sie sind Erinnerungen aus dem Reich des Sollens, aus einem Reich, dessen Bewohner ich nicht mehr werden kann. (Totale Zukunft.) Die Sehnsucht, doch borthin zu gehören, bleibt endgültig unbefriedigt. Meiner befruchtenden Geste bleibt keine andere Möglichkeit, als die Peitsche übrig. Das einzige Zeugnis meines Schatten-Daseins ist das Vertrauen zu ihnen, das mich beruhigt und selbstbewusst macht. Sie sind meine Opfer, ich bin ihr Opfer. Mein Schicksal korrigierend, gründe ich ein Reich mit ihnen, und mein Schatten-Dasein für mich behaltend, gebe ich mein Schicksal, als Pfand, der Welt. (Das korrigierte Los ist der Schatten.)
In der Relation der vermittelten Wirklichkeit ist die Wirklichkeit der Körper, ihre Vermittlung ist der Schatten. Das Dasein wird durch den Schatten verkörpert. – Die Perspektivenlosigkeit, Annäherung – „Vorhandensein" – des Schattens kommt durch die Entfernung des Körpers ausser der Sichtweite zustande. So wird der Körper virtuell – der Schatten real sein, die ursprüngliche Relation kehrt sich um, selbst der Schatten ist der Körper, der Körper aber wird zum Schatten des Körpers vom Schatten. Durch die Entfernung bringen wir etwas in den Zustand des Vorhandenseins, das heisst wir vermitteln es. Das Entnehmen der Distanz bedeutet Entfernung durch die Vermittlung. Erlebnisse jagend schweife ich in ihnen herum, als Turist, aber in diesem Herumschweifen ist keine Rede über Erkenntnis oder Entdeckung.

Die Erforschung und Verinnerlichung des Unbekannten ist eine Illusion, weil nichts unbekannt ist.
Das Erlebnis des Anderswoseins hat keine Konsequenz. (Der Konsum hat keine Konsequenz.) Es stribt in der Laune ab. Ich reduziere weder meine künstlerischen Mittel oder Formen, noch ihre Bedeutung, sondern die auf Wiederholung gezielte Aktivität meines quasichs; diese Wiederholung des immer anderswohin ziehenden Nostalgie scheint die einzige Gewissheit zu sein.

Was bedeuten ihre Werke?

Sie bedeuten, dass ich diese Images benützt habe.

Warum benützen Sie gerade dies Images?

Weil sie durch die vielen Interpretationen und Bezugnahmen schon homogen fetischisiert sind, und deshalb als Images und Beispiele der hochwärtigen geistlichen Leistung betrachtet werden können. Sie sind pure Musterstücke und Beispiele. Sie wurden schon von so Vielen und so vehement gedeutet, dass ich an ihnen glauben muss. Ich habe es einfach gern, unter ihnen zu sein. Für mich hat das immer die Spannung eines Abenteuers, es ist sogar eigentlich das einzige, was für mich Spannung hat. Mir gafällt, spannend zu leben, und wenn ich mein Leben schon sowieso irgendwie verbrigen muss, warum soll ich es denn nicht mit solchen Dingen verbringen, die spannend sind? So stehe ich wenigstens auf festem Grund. Nämlich, die Tatsache, dass sich mit diesen Werken oder Künstlern schon viele beschäftigt hatten, macht das ganze noch spannender. Ich brauche wenigstens vor irgedwelchem Unbekannten keine Angst zu haben. Ich habe einfach auf den ausgetretenen Pfaden zu gehen. Ich starre ringsherum, aber das macht mir Freude, denn es gibt immer was Neues zu sehen, die Zukunft wird immer für mich erfunden, auch meine Erinnerungen werden für mich schön geordnet. So fühle ich mich einfach gut. Meine Erinnerungen sind die Bibliotheken. Egal was ich sage, wird man mich immer für einen Künstler halten. Und weil unter Kunst immer das verstanden wird, was die Institution macht, wird meine Aktivität keine Zweifel hinter sich lassen.

Warum gebrauchen sie keine Farben auf Ihren Gemälden?

Ich halte es für unwichtig, es wäre für mich sogar ausgesprochen störend, in den Begriffen eines harmonischen Farbensystems zu denken, oder darauf

zu gründen, was das Thema der par excellence Malerei ist. Meine Werke sind existenzielle Geste, sie sind weder malerisch, noch graphisch. Das Image ist wichtiger, als dessen esthätische Kodifizierung. Ich will mit diesen Bildern ausschliesslich meine Beziehung, oder, genauer, Beziehungslosigkeit zu den Abbildungen zeigen; diese Beziehung zeigt nichts Originelles auf, sie greift vielleicht bloss tiefer, als ein Werk, das nach so einer Träumerei einer quasi-Geste des Nachahmens fähig ist. Das Paradigma ist immer vollständig. Für mich halte ich für fruchtbarer das Erlebnis, das sich aus dieser Beziehung ergibt, als die Flektierung der Paradigmen. Ich will nicht auf Grund von Patenten arbieten. Meine Gesten, falls ich sie lange genug wiederhole, sollen den Anschein der Notwendigkeit erwecken.

Warum benützen Sie manuelle Technik?

Damit ich genug Zeit für das Erleben des Erlebnisses habe.

Was denken Sie über die Meinungen, dass Sie dies nur deswegen machen, weil Ihnen nichts (nichts Neues) einfällt?

Was neu ist und was nicht, wird sowieso von anderen ausgedacht und entschieden. Darin bin ich sicher. Und bis es mich erreicht, wird es nicht mehr neu. Denn alles, was vermittelt wird ist Vergangenheit. Von vornherein Vergangenheit. Und das geht so. Und, natürlich, vorausgesetzt, dass das Neue mit dem Wert identisch ist. Meiner Meinung nach ist es identisch. Und ich meine, dass ich DAS NEUE ein für allemal erfunden habe. Das darf ich behaupten, weil das Neue immer zwingend auf uns einwirkt. Natürlich habe ich mich auch mit Destruktionsalternativen beschäftigt, aber, irgendwie, keine von ihnen war vollständig genug, total genug, und, vor allem, zuverlässig genung für mich. Und ausserdem ist es ohnehin ermüdend, immer zu rivalisieren, immer etwas Neues zu erfinden, immer zu beweisen, nach den Plänen und nach dem Geschmack des Systems. Viel mehr gefällt es mir, wenn ich beobachten, und mich über das grosse Wirrwarr, über die Alternativen, über die Vorschläge für die Rettung oder für die endgültige Zertstörung der Kunst staunen, über schön komplizierte Sätze und ihre Lösung meditieren kann. Was sehe ich da: hier ein Stück Fett in der Ecke, dort ein Stück verpackte Seeküste, „künstlerische" Botschaft durch den Satelliten. Nanu: jetzt gibt es plötzlich keinen Modernismus mehr, aber es gibt Post-Post Art Decade. Und wie schön das alles ist! Mein Bewusstsein ist nie leer, es geschieht immer etwas immer etwas

Bewyseurasia-radiotestmeny 1978 · 120x100cm

Neues. Ich brauche mich nicht zu fürchten: was geschieht, wenn ich einmal allein bleibe, was geschieht dann in dieser Leere? Ich brauche mich nicht zu fürchten, weder vor der Qual des Schöpfens, noch vor der Qual des Ordnens. Ich bin Adam im Paradies. Und du sollst Eva sein! Du sollst Gott sein!

Macht das, was Sie machen zufrieden?

Ja. Ich kann mich nämlich wie im Kino fühlen. Es ist immer anders und ich kann es mir auf einem Platz sitzend anschauen. Ein jeder Film ist die Fortsetzung des vorigen. Mein leeres Ego, sich andauern verlierend, findet sich in der Fortsetzung immer wieder.
Der gefangengenommene Schatten ist das Kino. Die Kinoleinwand ist das erweiterte Stück des Bewusstseinschirmes. Der Bewusstseinschirm ist das erweiterte Stück der Kinoleinwand. Der eine ist die Prothese des anderen. Sie simulieren sich gegenseitig. Die auf der Leinwand erscheinenden Bilder werden von dem Bewusstsein als zu ihm gehörend betrachtet und erlebt. Die objektiv vorgestellte Distanz zwischen Betrachtendem und Betrachtetem verschwindet, um sich im totalen Schatten des Daseins auf zulösen: das Dasein des Betrachtenden im Dasein des Betrachteten. Das Gefangengenommene nimmt den Gefangennehmer gefangen.

Ist das so mechanisch?

Ein jeder Künstler ist eine mentale Robotmaschine. Sein Gehirn steht in der Image unter Fernsteuerung. In einer Mentalart sind im Vergleich zur anderen, verschiedene Imagen eingeprägt. Deshalb gibt es keinen werbsentlichen Unterschied zwischen den Auffassungen. Mir scheint, dass sich die eine von der anderen nur nach der Findigkeit der Reflexion gegenüber den Imagen, unter deren Einfluss sie steht unterscheidet. Mein Gehirn steht unter dem Einfluss allerlei Imagen. Daher kommt meine ungestörte Heiterkeit. Und je weniger es allein gelassen ist, desto grösser ist diese Heiterkeit. Ich habe Vertrauen zur Welt, Vertrauen zum Kino, weil ich weiss, dass es mich nie allein lassen wird.

Grenzen sie sich von anderen Künstlern oder Stilrichtungen ab?

Nein. Die Kunst ist nämlich nicht hierarchisch. Die Mentalarien sind Gefangene ihres Images. Zwischen den Mentalarten gibt es keine Kommunikation. Sie haben ja Angst vor einander. Deshalb verstummen sie,

Jasper Johns: High School Days' - radirfestmén
1980. 140 x 200 cm

in Misskredit gekommen, gegenüber einander. Das Zurückgehen der zwischenmenschlichen Beziehungen hängt direkt von der Effektivität der Imagen ab.
Je effektiver das vermittelte Image ist, desto zerstörerischer ist sein Einfluss auf die persönlichen Beziehungen. Über seine Bewusstseinsinhalte – über seine Imagen – kommuniziert das Ich angstlos auf einer reduzierten Ebene: in der Plauderei. Es fühlt – oder weiss –, dass der andere hat die selben Beziehungen zu den selben Imagen,deshalb kann es sich ohne Angst „erzählen". Diese Ebene, die Ebene der Plauderei ist nicht gefährlich, weil man weiss, dass die Plauderei keine wertkonstituzierende Substanz ist, und deshalb, wenn man die Inhalte in diesem Medium erzählt, vernachlässigt man die grösste Gefahrquelle, die Obligation im Urteil. Das Image tötet die Moral. Wenn es moral ist, schliesst sich von der Gemeinschaft aus. Wir vereinigen uns in dem Image. In Image we trust!

Was machen sie mit ihren Ambitionen?

Meine Ambitionen sind die Ambitionen des Systems. Die Interpretation über mich wird, nach meiner Voraussetzung, die Selbstinterpretation des Systems. So wird die Kunst, als unangemessen, in die absolute Peripherie verdrängt, damit die Plauderei, als künstlerischer Akt, sich selbst als Kunst postulieren kann. Ich bin ein Ball-junge.

Und der Modernismus?

Unter unseren Irrungen könnten wir uns an ihn erinnern. Nun, deshalb.

Was für eine Zukunft wird Ihnen von der totalen Ego- Reduktion angeboten?

Die Abbildungsreduktion ist die Reduktion durch Entleerung des ready made Ichs, wobei (in dem Image) das Ich sich klar erkennen kann. In dem Image erscheint mein Ich als Leere. Meine Aktivität besteht aus ständigem Loswerden von meinen ready made Inhalten, indem mein Ich seine Existenz, sie dem Nichts anknüpfend, unberührt lässt, damit seine Inhalte durchfliessen. Und da es sich in keinem von ihnen erkennen kann auf keinem von ihnen, – nur für einen Augenblick, in der Stimmung – bestehend, es lässt einen Inhalt, auf die Stelle des anderen treten. Das für einen Augenblick in der Stimmung steckenbleibende Erlebnis zwingt das Ich jedocht zur Wahl. So wird es drückend. Und weil es ohne eine abso-

Dadamax
radirfestmény 1978. 140x200cm

lute Alternative nicht imstande ist, sich selbst zu definieren, zu entscheiden also, es flüchtet wieder in seine Unbeweglichkeit, in sein Nichts. Weil es aber von seinem Nichts immer verjagt wird, verewigt es das Nichts, das Glück des Erlebnisses in der Laune wiederholend. Durch die Verewigung macht sich das Ich von seinem Nichts, los, und findet im Imago (im Abbild) sein Zuhause; das Ich kommt mit dem Stellvertretenden Ich in Deckung. Die ersehnten Bilder (Abbilder), von denen es entstammt sich derart zu eigen machend, entleert es sich andauernd, um in der Sicherheit des immer Neuen bei seinem Nichts – das es immer vertreibt – bleiben zu können. In seiner Unbeweglichkeit ist es aktiv.

Sei nackt, die Zukunft kleidet dich an!

KÁROLY KELEMEN
Fixiert von Ágnes Gyetvai,
Kunstkritiker, Dezember, 1979

81-1498 Képcsarnok Vállalat, Nyomda Dorog

KÁROLY KELEMEN
GEBOREN 1948
DIPLOM AN DER HOCHSCHULE
FÜR BILDENDE KUNST
1974
ADRESSE – 1026. BUDAPEST
II. NYÚL U. 6.

KELEMEN KÁROLY
1948
DIPLOMA: KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA 1974
LAKCÍM, 1026 BP. II. NYÚL U. 6.

MŰCSARNOK DOROTIVA UTCAI KIÁLLÍTÓTERME
1981 DECEMBER 17 - 1982 JANUÁR 3.

MEGNYITÓ - GYETVAI ÁGNES MŰVÉSZETI ÍRÓ

A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE - BAKOS KATALIN

FELELŐS KIADÓ - HIDVÉGI ISTVÁN

A KATALÓGUST TERVEZTE, ÉS A FOTÓKAT KÉSZÍTETTE - KELEMEN KÁROLY ÉS RUZSONYI GÁBOR

KELEMEN KETTENBRÜCKE KÁROLY

Nyitott Műterem

(MH/MTI) A képzőművészet, az irodalom és a zene különböző műfajainak képviselői is bemutatkoznak a Nyitott Műterem '99 elnevezésű rendezvénysorozat idei háromnapos programjában, Sebestyén János festőművész fővárosi műtermében. Az október 1-jén, pénteken, a terézvárosi Kmety György utcai műteremben – Berzeviczy Zoltán verses koncertjével – kezdődő kulturális programsorozatban a képzőművészetet Fischer György és Orosz Gergely szobrászművész, Kelemen Kettenbrücke Károly, Szurcsik József, Tzortzoglou Georgios és Sebestyén János festőművész, valamint Kovács Emese textilművész munkái képviselik. A fesztiválon közreműködik Léka Géza költő, a Timeless Life Quartet dzsesszegyüttes, Horváth Csaba koreográfus-táncos, illetve az Arcangelo barokk kamarazenekar.

MAGYAR HÍRLAP, 1999. SZEPT. 28. 8.o.

Ha gyermeke keresete nem haladja meg
lék ujra folyósitása érdekében kérjü
Amennyiben a családi pótlék folyósit
jelenti be, hogy a gyermek rendszere
összeget meghaladja, a jogtalanul ki
kell fizetnie.
A nyilatkozatot kérjük 2000. 0

Cegléd, 2000. ..02...2.
Családtámogatási Osztály

N Y I L A T K O Z A T

Anyagi és büntetőjogi felelősségem t

SZABÓ DÓRA _____nevü
mek /személy/ rendszeres jövedelemme

nem rendelkezik

/A nem kivánt rész törlendő/
A gyermek /személy/ keresete 199....

Munkáltatójának neve, cime: .....

.....
Egyben tudomásul veszem, hogy minden
vagyok bejelenteni.

Kelt: Bpest 2001. február 8.

KELEMEN KÁROLY

K. KETTENBRÜCKE

„A Grand Hotel Avignon páternosztere"

350 cm x 250 cm; akril, olaj, vászon; 1997.

A **PÉCSI GALÉRIA**

tisztelettel meghívja

KELEMEN Károly (K. KETTENBRÜCKE)

festőművész

kiállításának megnyitására

a Pécsi Galériába (Széchenyi tér)

1998. október 29-én, csütörtökön délután 5 órára.

A kiállítás megtekinthető:

1998. november 22-ig, naponta 12-18,

szombaton 10-18 óráig, kedd szünnap.

PÉCSI GALÉRIA • H-7601 Pécs • Pf. 162. • T/F.: +36 (72) 315-623

KÉSZPÉNZZELLIBÉRVÉL ÉSITVE PÉCS

Sinkovits Péter

Új Mûvészet Szerkesztõsége

Budapest

Báthori u. 10.

1054

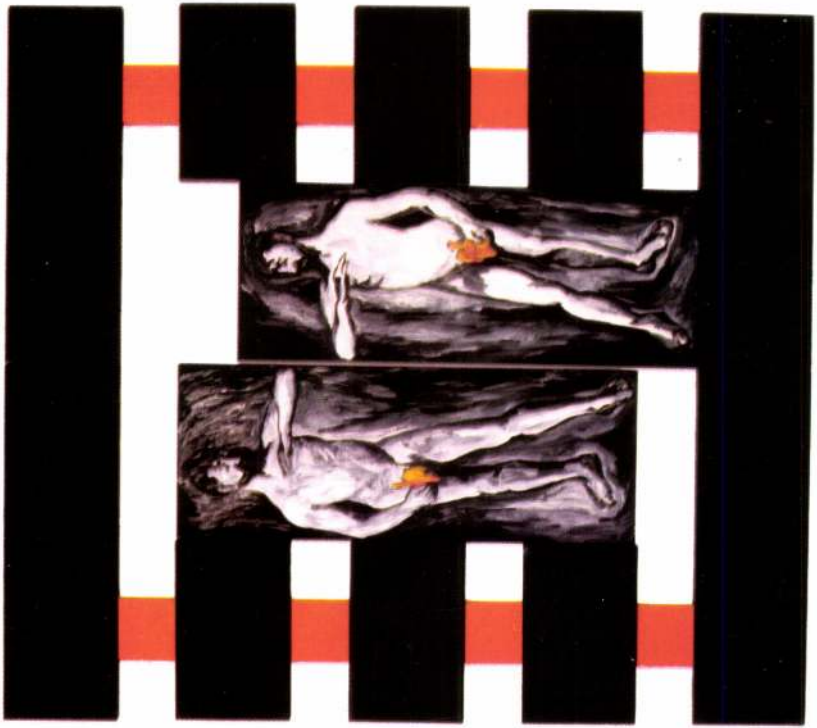

A székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt

KELEMEN KÁROLY
festőművész kiállítására,

melyet
RADNÓTI SÁNDOR
irodalomtörténész nyit meg,

1995. október 21-én,
szombaton délelőtt fél 12 órakor,
a Csók István Képtárban.
(Bartók Béla tér 1.)

A kiállítás megtekinthető: 1995. november 26-ig
hétköznap 10 – 19 óráig,
szombat-vasárnap 10 – 18 óráig.

Fk.: Dr. Fülöp Gyula

Szent István Király Múzeum
8002 Székesfehérvár, Fő u. 6.
DÍJ HITELEZVE

— Henry Moore Mannequin — Time. 5.2.14 [illegible]

Kelemen Kálmán

ARCO MADRID '99 KIÁLLÍTÓ MŰVÉSZE

"A GRAND HOTEL AVIGNON VIRÁGBOLTJA"

DÉLCEG KATALIN SZIVESEN LÁTJA
DECEMBER 11-ÉN PÉNTEKEN 7 ÓRÁTÓL
RENDEZENDŐ ESTÉLYÉN
A DOVIN GALÉRIÁBAN
ABBÓL AZ ALKALOMBÓL, HOGY

KELEMEN KETTENBRÜCKE
50 éves lett.

20 órakor köszöntőt mond Esterházy Péter író
DOVIN GALÉRIA
1052 BUDAPEST, GALAMB U. 6.
TEL.: 318-3673, 318-3659
FAX: 318-3659
NYITVATARTÁS:
KEDDTŐL PÉNTEKIG 12-18 ÓRÁIG
SZOMBATON 11-14 ÓRÁIG

KELEMEN KETTENBRÜCKE KIÁLLÍTÁSA 1998. NOVEMBER 19 - 1999. JANUÁR 12.

" KÁVÉHÁZVIRÁG " (részlet) olaj, farost, 40 cm x 30 cm

Kelemen Károly

NÉPÚJSÁG, 1984. szeptember 29., szombat

1021

Frissen festve

A magyar festészet új hulláma

Valóban frissen festett művek ezek a munkák, valóban a magyar piktúra új hullámának eredményeit láthatjuk? Ez a kérdés lényege, melyet nem kerülhetünk meg a tárgyilagos válaszadással. *Walt Whitmann* költő szavaival szólva egyik „nemzedék elvégzi feladatát, s jön a másik". Vajon igazán elvégeztük-e küldetésünk, s felvértezett-e a most induló korosztály arra, hogy hivatását betöltse? Gúny, vállveregetés, túlszigor itt nem segít, csak a pontosság. Annál is inkább, mivel e most induló raj — bár *Nádler István, Hencze Tamás* személyében az akciófestészetnek már régóta ismert képviselőit is láthatjuk, *Bak Imréről* nem is szólva — tele próbálkozással, kísérletező kedvvel, heves közlésvággyal, útkereséssel.

Az *Ernst Múzeum* kiállítói közül *Kelemen Károly* festészete újszerű, ahogy az ecsetjárást felnagyított fotóval ötvözi, miközben „Heidegger szánt". Igaz, kecskékkel. Nem is személy, hanem a szürkére magányosodott filozófia, de van ütése a műnek ugyanúgy, mint *Bullás József* monumentális véglegességű könyvportréinak. E karóba tűzött könyvek lényegében emberek, korunk kataklizmáit és veszélyeit jelzik, nem hatástalanul. Az is vonzó, hogy senki nem ismétel közülük, mindannyian az akciófestészet egy-egy változatát valósítják meg.

Csakhogy az akció nem mű, hanem annak csupán ígérete, felvonulási terepe, s ezen nem segít az sem, hogy az egész világon elterjedt. Csapda ez a javából a formát tekintve is, nemcsak az eszmeiséget. Kérdezhetné valaki: *és a művészet szabadsága?* Az természetesen kötelező, hiszen csak így haladhat előre a festészet is, de a zsákutca szabadsága káros egyénre, közösségre egyaránt, az semminek sem jelenti, jelentheti a megújulását, még akkor sem, ha *Pinczehelyi Sándor, Birkás Ákos, Méhes Lóránt* tehetséges alkotók, újakra készek. A világ nem ennyire szétesett, nem ennyire reménytelen, ahogy ábrázolják, nem ennyire széthulló. Különben is, nem ilyen akcióprognosztikával lehet küzdeni a rémek ellen. Bizony, bármennyire is fájó ezt kimondani — ezúttal nem a festészet új hullámáról, nem megújulásról, nem „frissen festett" művekről beszélhetünk, hanem negyedművekről, zavarról, zsákutcákról, ahonnan van visszatérés, mert *van tényleges előrehaladás a világban, a festészetben is.* Ez azonban, amit az Ernst Múzeumban láttunk, nem igazi út, nem járható út, így a számvetés, a teendők felülvizsgálata szükséges. Két okból. Egyrészt, mert tehetséges alkotókról van szó, másrészt a társadalomnak szüksége van új szemléletre, új értékekre — *de csak tiszta és tisztázott forrásból.*

Losonci Miklós

Pinczehelyi Sándor: PFZ birka

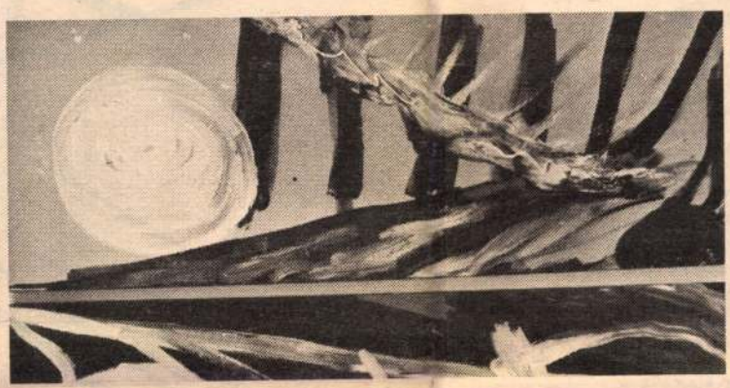

Birkás Ákos: Hegyvidék

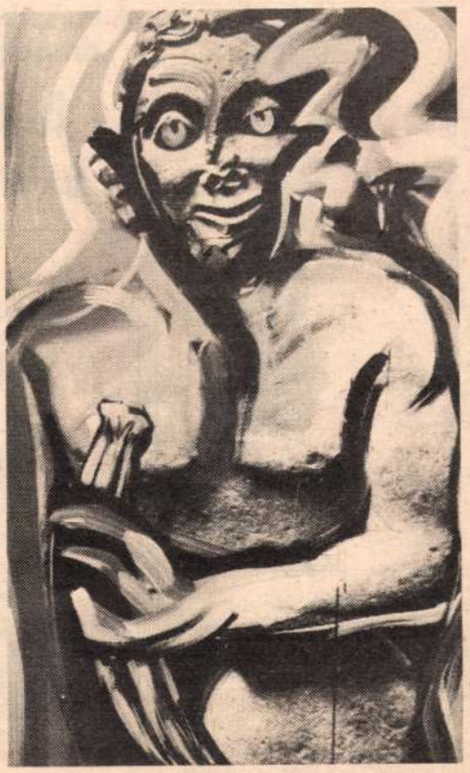

Kelemen Károly: Odüsszeusz

Bak Imre: Az ismert történet

Szirtes János: A csodaszarvas
(Hauer Lajos reprodukciói — KS)

Bükk-hegységen kívül a *Zempléni-hegységben* és a *Börzsönyben* található. E faj igazi hazája a *Keleti-Kárpátokban* van és innen jutott el hazánkba is.

A Kárpáti sisakvirágtól szinte csak a sárga színében tér el a *Farkasölő sisakvirág* (Aconitum vulparia). Nevét onnan kapta, hogy régen a hegyvidéki emberek a növény gumójának anyagát, nyers hús közé keverve a farkasok és a rókák irtására használták.

A leggyakoribb sisakvirág faj a sziklás lejtőkön, bokorerdőkben termő *Méregölő sisakvirág* (Aconitum anthora). — *3. ábra* — Az előző fajokhoz képest kisebb termetű (30—50 cm). A levele tenyeresen keskeny — szálas cimpákra szeldelt. A virág színe halványsárga. Augusztus és szeptember hónapokban virágzik. A sisakvirágokat a szomszédos országokban is törvényesen védik.

Dr. Takács Béla

pusztítsuk el. Ne csak azért mert eszmei értéke ezer fo-

A karsztbokorerdők „drágakövei":

A nagy ezerjófű

Közép-Európa növényzetének igazi különlegessége a *kőrislevelű* vagy *nagy ezerjófű (Dictamnus albus)*. Lágyszárú, évelő, 50—80 cm magas növény. Kőrisezerjófűnek, diktámfának és erősfűnek is nevezik. Délceg termetével, hivalkodóan szép kétoldalian részarányos (zigomorf), nagy virágaival azonnal magára tereli az ember figyelmét. Mintha tudatában volna elbűvölő szépségének, s annak, hogy a főleg trópusokon élő rutafélék népes családjának egyetlen vadon élő képviselője hazánkban. Ki gondolná, hogy a közkedvelt citrom- és narancsfélék közeli rokona!

A napfényben gazdag száraz tölgyesek és a karsztbokorerdők tisztásait kedveli. Május közepén kezd virítani. Végálló fürtben álló 3—4 cm-es virágai kezdetben halványpirosak, később kifakulnak.

Az egész növény tele van méreggel. Gyökereiben dictamin, leveleiben pedig a skimmiamin nevű alkaloid található, amely nagyon erős szívméreg. A mirigyszőrökkel dúsan borított virágzat

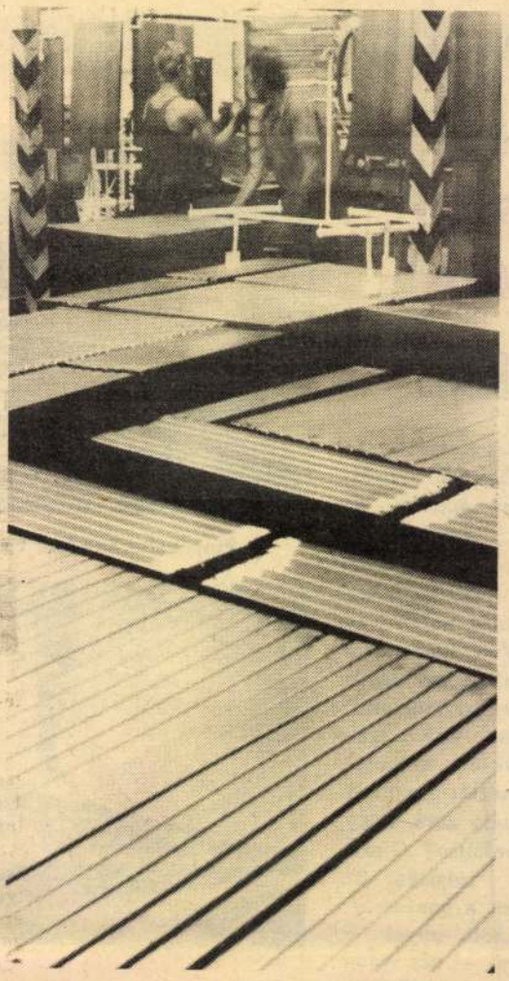

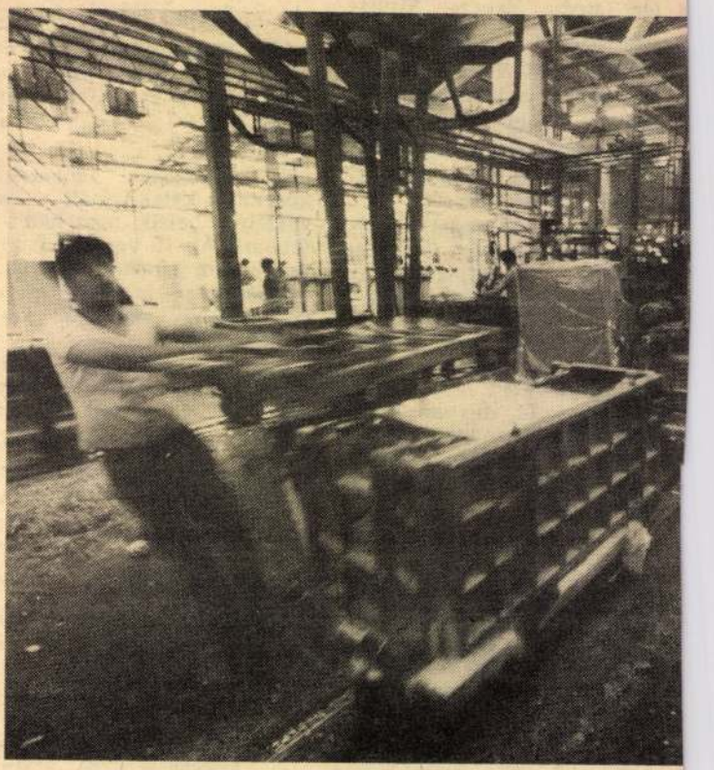

Ismerősöm, aki hajdan, ifjúkorában a város irodalmi színpadának lelkes tagja volt, lerogy a székre, s rezignáltan maga mellé teszi diplomatatáskáját.

— *Ismered?* — kérdezi, s még mielőtt válaszolnék, már mondja is:

„Mint zápor, elönti a papiros ott,
alighogy a házba belépett.
Kiszednek vagy ötven
fontos ügydarabot —

Értetlenül né

— Ma már a *rendes napra k* tam, hogy így i az a bér, ami nálunk. Hát ak ten?

Régebben azt hittem, Borgó vidám képeket fest. Élénk, tüzes színek, játékos figurák, ironikus részletek. Jó kedélyű, barátságos személyisége (a külső szemlélő számára) alá is támasztja mindezt, hiszen ilyen ember nem is festhet mást, csak vidám képeket.

De jobban megvizsgálva műveit, elmélyedve a kompozíciókban, az apró részleteket koncentráltabban megfigyelve, rá kellett jönnöm, hogy az életteli, tüzes, vidám színek drámai mondanivalót, a dekoratív megjelenítés mély tartalmakat hordoz, hív életre.

Ez a dualitás, a sokszor ellentmondásos elemek, momentumok alkotják az egységet Borgó festményein. Ilyen a (látszólagos) szimmetria is képein. Ahogy az emberi test sem két azonos félből áll (a jobb és a bal oldal ugyanis sosem egybevágó, de mégis egymás tükörképének tűnik), úgy ezt az antropomorf felépítést követve Borgó képei is egy szimmetriatengely által egy jobb és egy bal oldalra bonthatóak, de apró részleteikben különbségek fedezhetők fel a két fél között.

A másik ellentmondásosnak tűnő jelenség, hogy az organikus, burjánzó alakzatok, formák szigorúan kiszámított, mértani pontosságú kompozícióvá állnak össze, amelyek felfejthető jelképrendszer elemei is egyben. Az egyes képek felépítése is egy rendszer része, hiszen Borgó bizonyos emberi tulajdonságokat, magatartásformákat, habitusokat jellemez egy-egy színnel és formával. Kutatja az egyes jellemeknek, emberi sorsoknak legmegfelelőbb színeket, formákat, s ezeket, a középkori címerekhez hasonlóan, heraldikus kompozíciókba rendezi. Ha valaki rájön a szimbólumok nyitjára, az ugyanolyan egyértelműen megértheti a jeleket, mint annak idején a középkori lovagok is olvasni tudtak egymás pajzsáról. Ehhez hasonló egyezményes jelek napjaink piktogramjai is.

Csakhogy Borgó képein egy magánmitológia bontakozik ki ezekből a jelekből, elemekből – egyfajta autentikus keletkezés- vagy eredetmítosz teremtődött általuk. A rendszer épül, lépésről lépésre, képről képre – hiszen van egy bizonyos rendszer, aminek Borgó a szolgálatába állt mint festő. S egy idő után, már maga a festő is úgy érzi, hogy nem is ő hozza létre a rendszert, hanem az hozza létre, formálja őt.

Az alkotó már nem a festő, ő csupán egy közvetítő – olyan eszköz, akár a festék, vagy az ecset.

A garabonciások mesélőkedve a sámánok őserejével társul ezeken a képeken, s így ősi rituálék világába csöppenünk általuk. A nyüzsgő részletmotívumok, figurálisnak tűnő alakzatok absztrakt képi rendszerré, letisztult renddé állnak össze. A számmisztika is segít a rendszer felépítésében, a hármas és a hetes szám folyamatos jelenléte, az egyes művekben és a sorozatokban egyaránt.

Huszonegy kép került most is kiállításra. A három és a hét szorzata. Népmesei számok – mondhatnánk, ugyanakkor egyéb, például misztikus szimbolikát is hordoznak. *Hét* napból áll egy hét, az ókorban *hét* szabad művészetet különítettek el, a világ *hét* csodájáról szólnak az antik forrásművek, *hét* feje van a mesebeli sárkánynak, sőt még a gonoszok is *heten* vannak. A magyar őstörténetben a honfoglaló vezérek száma is *hét*. A népmesében *három* fiú indul szerencsét próbálni, *három* lánya/vagy fia van a királynak, van *háromfejű* sárkány is, de a keresztény kultúrkörben a Szentháromság, illetve *három* királyok (Gáspár, Menyhért, Boldizsár) alapvető asszociációként idéződnek fel a hármas szám kapcsán. Matematikai szemmel nézve a három és a hét prímszámok, azaz csak eggyel és önmagukkal oszthatók. Ilyen szempontból egy rendszer alapszámai közé tartoznak.

Így kapcsolódnak össze Borgó képei (akaratlanul is) a matematikával.

Amilyen sokrétű jelképiséget hordoz ez a két szám, ugyanolyan sok új tartalommal telítődik Borgó képei által. A most kiállított sorozat főszereplője *Maya*, aki a géniuszszülő nő prototípusa. Közülük Jézus vagy Buddha anyja mellett, többek között századunk nagy táncosnője, Isadora Duncan szolgál előképül Borgó számára. A festményeken attribútumszerűen tűnnek fel visszatérő jelképek: emberi csigolyák (általában *hét* vagy *három*), felhők egy kis csoportja (számuk mindig pontosan *hét*), angyali kürtök, trombiták, dombok, halmok, illetve a szalkszentmártoni paraszt díszkút. Ezek a motívumok kavarogva töltik ki a teljes képfelületet, egyetlen négyzetmillimétert sem hagyva üresen. Belőlük liturgikus rendben oltárképek, ikonok épülnek.

A szimbólumrendszer elemeit kell csak megértenünk, s ezáltal felfejthetjük a festményeket hálóként beszövő képi gondolatok fonalrendszerét. Ugyanakkor Borgó képei tükrök is egyben, amelybe nézve magunkra, azaz tükörképünkre is ismerhetünk, s amelybe nézve még maga a festő is sok újat megtudhat önmagáról vagy akár a világról.

De egy biztos; olyan tükrök, amelyekbe mindenképpen érdemes belenéznünk.

(Borgó Maya *című tárlata a Szinyei Szalonban március 13-ig látható.)*

Mit látunk az albumb
képet Budapestről.
sodperc – részben fé
sőre érthetetlen, d
dünk a szövegekbe
van szó. A kötetber
fénykép expozíciós
másodperc, összea

Külvárosokban,
járunk, villamosol
gyon sok idős emb
látunk a fényképel
kétes színezetű p
sok jelennek meg
pesten nézelődü
lal, biztonsági őrö
Elkapott pillanato
helyzetekben nyil
véletlen is. Az eg
mama véletlenü
lencséje elé, de é
felső sarkában jel

Nem az előnyö
daláról mutatja
rost. Nagyon má
gyon sok a beton
gyon csillognak
párian közönség
De akadnak szé
felvételek is, a F
fényben és szilue
lapja meg egyen
ba visz. Sok olya
runk, ahová, ha
vagy a képeken
szereplőiként me
jutnánk el. Másk
landozás teszi tö

...

lik, amikor egy ze-
réshez sem igazo-
st. S hogy ez fog
z első hangoknál
Annak ellenére,
hangerőt Kocsis
egragadta, az ő
sség – bocsánat –
a felfelé futó dal-
ttéssé vált (ennek
i többnyire a fú-
jelentek meg,
tt sajnálatos mó-
tőségük). A leg-
nészetesen a las-
ség: ez mindig a
yben föl kellett
k igényét, hogy
ég a halvány ár-
ndő. Már Bach
ssú tételei is úgy
zokban a két „fél"
zólista – beszéde
lemizáló beszéd,
gyról szóló, egy-
beszéd. Miáltal a
rgyaivá válnak, s
zés lesz. Beetho-
gilletődött és ter-
i hangzással indí-
ob sorsra érdemes
hez nem kaptak
t a karmestertől,
belépések révén a
et és a bibeszálak
ét birkák és kecs-
elyettesítette. Csak
hogy Zukerman
enül (és végtelen
vábbra is ment a
kellett, ott szólójá-
rből" – miközben
esszionisztikusan
rengett csupán –;
kupolát ott, ahol
enekar halálosan
ellenirányú pizi-
a kerek egység-
levegőbe. Ehe-
pöcökkel biztos
összetalálkozás
ött az utolsó té-
mert ezt a szó-
nincs apelláta:
szigorú (a szo-
bb tekintetű)
zt, aki hangsú-
lja az anyagot.
megértették:
értelmezhető
ottság), ahhoz
kalmazkodni.
i hihetetlenül
tte.

*ukermann Bee-
in, március 3.*
)

RADNÓTI SÁNDOR:

Protézisképek

A festőművészet egysége talán témáinak és műfajainak csodálatos megszaporodásával ment veszendőbe. Kétszáz évvel ezelőtt a művészetről gondolkodók a festészet egész múltját be tudták illeszteni néhány rubrikába: a kép vagy csendélet volt, vagy tájkép, életkép, portré, morális és történeti allegória, szimbolikus szentkép, avagy történeti festmény. A festő anyagát a *Bibliá*ból, a mitológiából, a történelemből vagy a természetből, illetve saját korából merítette, s mindegyikhez a hagyomány láncolata vezetett. Nem kellett művét egyik témának vagy műfajnak a jogosultságával sem terhelnie, mert éppen a jogosultság volt az, amit a hagyomány szentesített.

Mint mindannyian tudjuk, mindezt elfújta a szél. Ma minden festőnek ki kell találnia témáját és műfaját, létre kell hoznia saját különbejáratú hagyományát: a képzőművészet egyszemélyes világtörténetét.

Erről a problémáról szólnak Kelemen Károly munkái. A témát mások munkái adják: antik szobrok, XX. század eleji táncosok és mozdulatművészek lefényképezett taglejtései, a század második feléből származó kollázsok, performance-jelenetek, riportfényképek. A műfajt a művész szellemesen és mélyértelműen protéziséképeknek vagy képprotéziseknek nevezi. Az egyszer már létrejött műalkotást (annak fényképdokumentációját) Kelemen visszaminősíti anyaggá, témává – felülírja, új szituációba helyezi, alakot helyez eléjük, és kapcsolatot teremt közöttük, tárgyakat ad a kezekbe, körbedíszíti őket.

Nem arról van szó, hogy roncsolná és mintegy visszavonná, ironikus vagy tragikus módon megsemmisítené a régi és modern műalkotásokat. A duchampi ösztönzésekből ő más következtetéseket vont le. A műalkotás fogalmában háttérbe vonja a művet, előtérbe helyezi az alkotást. A befejezett, a kész művel szemben készülésének folyamatát hangsúlyozza. Zárt kozmoszával szemben nyitott elhelyezkedését egy befogadó, egy másik művész világában. A téma, a művészet nem semmisül meg, hanem megkettőződik. A beavatkozások mögött fölismerhető marad a múlt, csak nem megismételhető. A fenséges antik torzókról Winckelmanntól Rilkéig azt tanították nekünk, hogy képzeletünk kiegészíti és egésszé változtatja a töredéket. „Nem ismerhettük hallatlan fejét, / melyben szeme almái értek. Ám a / csonka test mégis izzik, mint a lámpa, / melyben mintegy visszacsavarva ég / nézése." Kelemen festészetének egyik emblémáját csavarja vissza a patetikus redőzetű tógára – ott most egy tűzpiros mackófej virít.

(Kelemen Károly retrospektív sorozatának III. kiállítása. Mű-Terem Galéria, 1055 Budapest, Falk Miksa u. 30., március 1–20.)

A Magyartanárok Egyesülete és az Országos Széchényi Könyvtár konferenciája

Hová lépsz most...

– kultúra, oktatás, magyartanítás az „új képkorszakban"

2002. március 9-én 10 órakor (Országos Széchényi Könyvtár – Budavári Palota, F épület)

Előadások: Pléh Csaba: *Képek, betűk és a gondolkodás architektúrája;* Lukács Péter: *Lehetséges-e még irodalomtanítás a tömegoktatás korában?;* Takács Géza: *Vízióm a magyartanításról;* György Péter: *A könyv után;* Fűzfa Balázs: *Iskola a határon? – Irodalomtanítás ma és holnap.*

Fórum a kétszintű érettségiről. Felkért előadók: az Oktatási Minisztérium képviselői és Kóbor István középiskolai tanár, szaktanácsadó.

Várjuk rendszeres kiállításainkra a **Gutmann Galériába!**

Március 13.–április 3. Dóka Béla fotóművész tárlata

„Kubai esszék" és válogatás a „Cinetrip" fotósorozatából

1023 Budapest, Árpád fejedelem u. 44. Tel.: 335-23-78

Nyitva: hétfőtől péntekig, 10–18 óráig

2002 március 8.

Kelemen Károly.

Film

ül

lélői után kutat-
rancsnoka. Egy
erb férfi a senki-
n változó erővi-
: – remek drámai
t sok humorral
dező. A zárt hely-
fogó modellé vál-
érfi segítséget kér
problémamegol-
:rb, mind a bos-
. egyszerű eszkö-
odapörkölnek az
egfosztott, ezért
ıra azonosíthatat-
engető Ninónak.
nálló felek ezt a
ılták megoldani,
lenül lassú folya-
erőn belül, amit
matos elhárítása,
rivalizálás, a há-
gvetése és a sor-
:ökéletes közöny
ztana, ha Mar-
személyében nem
vetlen tisztességes
s ember a béke-

fenntartók között, valamint nem asszisztálnának az élő bejátszás lehetőségével kecsegtető akcióhoz a nemzetközi televíziótársaságok vérszagot szimatoló hiénái. Tanovic kíméletlen következetességgel tárja fel azoknak a lépéseknek a mozgatórugóit, amelyek a szolidaritás látványos demonstrálása mögött az értelmetlen öldöklés részint tehetetlen, részint közömbös szemléléséhez vezetnek. De a polgárháború frontjait kamerával megjárt szerző nem akarja a nyugati világra kenni a felelősséget a konfliktusért, mint ahogy abban a kérdésben sem foglal állást, hogy a szerbek vagy a bosnyákok tehetnek a háború kirobbanásáért. Tanovic pártatlanul, de az egyes ember felelősségét nem elhallgatva, a pusztító indulatok már működésben levő mókuskerekét mutatja meg, amelyet a kényelmes kívülállást tanúsító katonáival és szenzációhajhász médiájával jelen levő Nyugat nemhogy megállítani nem tud, de még lendít is rajta egyet.

A *Senkiföldje* mélyen emberi, ezért egyszerre humoros és megrázó történetét Tanovic a háttérbe húzódva ülteti át a vászonra. Színészi brillírozások helyett hiteles arcok és gesztusok, látványos technikai megoldások helyett az ember és a táj kapcsolatát pontosan megmutató szélesvásznú képek állnak. Tanovic rendezésében végig emberi közelségben maradunk a főhősökkel, akik nem jók és nem gonoszok, csak félelmeiknek és indulataiknak kiszolgáltatott, izzadó, véres, borostás, szomjas férfiak, akik a sors kegyetlen játékainak köszönhetően a dombos-ligetes balkáni tájban húzódó lövészárok foglyaivá váltak. Ember és természet szoros viszonya a történet érzelmi ívét is meghatározza: a nyári nap meséje a ködös éjszakai szorongásból indulva a napfelkelte sokkján, a reggel viszonylagos nyugalmán és a nappal növekvő forróságával párhuzamosan sűrűsödő indulatokon át a szürkület reménytelenségébe ível. Itt, a katartikus erejű befejezés képpé fordításában lesz egyedül közhelyes a film. A kamera a magasba emelkedik, a tehetetlenség és magára hagyottság szimbólumává keretezve a lövészárokban fekvő sebesült katonát. Feleslegesen, hiszen az egész történet az elaknásított konfliktusok feloldhatatlanságáról szólt. Helyesebb volna inkább a halálraítélttel maradni. Ahogy eddig Cikivel, Ninóval voltunk, hogy sorsukon keresztül az ismeretlenül elpusztultak sorsát élhessük át. És Marchand őrmesterrel, hogy ne feledhessük el a tehetetlenség keserű ízét.

(Danis Tanovic: Senkiföldje)

Zene

...

ik, amikor egy ze-
réshez sem igazo-
ost. S hogy ez fog
az első hangoknál
Annak ellenére,
hangerőt Kocsis
egragadta, az ő
sség – bocsánat –
felfelé futó dal-
éssé vált (ennek
többnyire a fú-
jelentek meg,
sajnálatos mó-
ségük). A leg-
észetesen a las-
ég: ez mindig a
ben föl kellett
igényét, hogy
ég a halvány ár-
dő. Már Bach
sú tételei is úgy
okban a két „fél"
ólista – beszéde
lemizáló beszéd,
gyról szóló, egy-
beszéd. Miáltal a
árgyaivá válnak, s
ezés lesz. Beetho-
gilletődött és ter-
ői hangzással indí-
obb sorsra érdemes
hhez nem kaptak
at a karmestertől,
belépések révén a
get és a bibeszálak
sét birkák és kecs-
helyettesítette. Csak
ahogy Zukerman
tlenül (és végtelen
ovábbra is ment a
kellett, ott szólójá-
erből" – miközben
resszionisztikusan
erengett csupán –;
kupolát ott, ahol
enekar halálosan
, ellenirányú piz-
lna kerek egység-
a levegőbe. Ehe-
ıy pöcökkel biztos-
Az összetalálkozás
ejött az utolsó té-
rt, mert ezt a szó-
és nincs apelláta:
és szigorú (a szo-
étebb tekintetű)
azt, aki hangsú-
nálja az anyagot.
n megértették:
s értelmezhető
ozottság), ahhoz
alkalmazkodni.
nki hihetetlenül
tette.

Zukermann Bee-
an, március 3.
.)

RADNÓTI SÁNDOR: **Tárlat**

Protézisképek

A festőművészet egysége talán témáinak és műfajainak csodálatos megszaporodásával ment veszendőbe. Kétszáz évvel ezelőtt a művészetről gondolkodók a festészet egész múltját be tudták illeszteni néhány rubrikába: a kép vagy csendélet volt, vagy tájkép, életkép, portré, morális és történeti allegória, szimbolikus szentkép, avagy történeti festmény. A festő anyagát a *Bibliá*ból, a mitológiából, a történelemből vagy a természetből, illetve saját korából merítette, s mindegyikhez a hagyomány láncolata vezetett. Nem kellett művét egyik témának vagy műfajnak a jogosultságával sem terhelnie, mert éppen a jogosultság volt az, amit a hagyomány szentesített.

Mint mindannyian tudjuk, mindezt elfújta a szél. Ma minden festőnek ki kell találnia témáját és műfaját, létre kell hoznia saját különbejáratú hagyományát: a képzőművészet egyszemélyes világtörténetét.

Erről a problémáról szólnak Kelemen Károly munkái. A témát mások munkái adják: antik szobrok, XX. század eleji táncosok és mozdulatművészek lefényképezett taglejtései, a század második feléből származó kollázsok, performance-jelenetek, riportfényképek. A műfajt a művész szellemesen és mélyértelműen protézisképeknek vagy képprotéziseknek nevezi. Az egyszer már létrejött műalkotást (annak fényképdokumentációját) Kelemen visszaminősíti anyaggá, témává – felülírja, új szituációba helyezi, alakot helyez eléjük, és kapcsolatot teremt közöttük, tárgyakat ad a kezekbe, körbedíszíti őket.

Nem arról van szó, hogy roncsolná és mintegy visszavonná, ironikus vagy tragikus módon megsemmisítené a régi és modern műalkotásokat. A duchampi ösztönzésekből ő más következtetéseket vont le. A műalkotás fogalmában háttérbe vonja a művet, előtérbe helyezi az alkotást. A befejezett, a kész művel szemben készülésének folyamatát hangsúlyozza. Zárt kozmoszával szemben nyitott elhelyezkedését egy befogadó, egy másik művész világában. A téma, a művészet nem semmisül meg, hanem megkettőződik. A beavatkozások mögött fölismerhető marad a múlt, csak nem megismételhető. A fenséges antik torzókról Winckelmanntól Rilkéig azt tanították nekünk, hogy képzeletünk kiegészíti és egésszé változtatja a töredéket. „Nem ismerhettük hallatlan fejét, / melyben szeme almái értek. Ám a / csonka test mégis izzik, mint a lámpa, / melyben mintegy visszacsavarva ég / nézése." Kelemen festészetének egyik emblémáját csavarja vissza a patetikus redőzetű tógára – ott most egy tűzpiros mackófej virít.

(Kelemen Károly retrospektív sorozatának III. kiállítása. Mű-Terem Galéria, 1055 Budapest, Falk Miksa u. 30., március 1–20.)

A Magyartanárok Egyesülete és az Országos Széchényi Könyvtár konferenciája

Hová lépsz most...

– kultúra, oktatás, magyartanítás az „új képkorszakban"

2002. március 9-én 10 órakor (Országos Széchényi Könyvtár – Budavári Palota, F épület)

Előadások: Pléh Csaba: *Képek, betűk és a gondolkodás architektúrája;* Lukács Péter: *Lehetséges-e még irodalomtanítás a tömegoktatás korában?;* Takács Géza: *Vízióm a magyartanításról;* György Péter: *A könyv után;* Fűzfa Balázs: *Iskola a határon? – Irodalomtanítás ma és holnap.*

Fórum a kétszintű érettségiről. Felkért előadók: az Oktatási Minisztérium képviselői és Kóbor István középiskolai tanár, szaktanácsadó.

Várjuk rendszeres kiállításainkra a **Gutmann Galériába!**

Március 13.–április 3. Dóka Béla fotóművész tárlata

„Kubai esszék" és válogatás a „Cinetrip" fotósorozatából

1023 Budapest, Árpád fejedelem u. 44. Tel.: 335-23-78

Nyitva: hétfőtől péntekig, 10–18 óráig

2002.III.8.

HALÁSZ PÉTER:

Gótikus, tav

Szokatlanul gyorsan, szinte súlytalanul-könnyed előadásban vezényelte Philippe Herreweghe Bach *Máté-passió*ját. A historikus régizene-játék gyakorlata van már annyira ismert a hazai közönség előtt is, hogy ez önmagában aligha keltett meglepetést. Hogy az együttes viszonylag kicsi – a két kórus mindegyike ha húsz főből áll –, hogy az alt szólamban egy-egy szakállas úr is zengeti kontratenorját, hogy a zenekar tagjai XVIII. századi hangszerek kópiáin játszanak, s hogy közöttük olyan egzotikus csudabogarak is feltűnnek, mint az elragadóan hápogó *oboa da cacciák*, ezek is olyan külső jegyek, amelyek manapság nemcsak néhány sztáregyüttest jellemeznek, hanem – a lehetőségek függvényében – minden holland vagy német kisvárosi passió-előadást is. S ez azt jelenti: búcsút kell mondani az áhítatosan vontatott tempóknak, a szenvedelmes átéléssel megvibrált hangoknak, és persze a barokk zene mindig érzéki kiindulású érzelmességétől elrugaszkodó szentimentális vagy éppen mechanikus torzításoknak. Ha tehát túltesszük magunkat ezeken a mára evidenciának számító alapvető vonásokon, akkor kezdhetünk el azon töprengeni, hogy vajon milyen is Herreweghe felfogása a *Máté-passió*ról.

Az első jelzést rögtön a szökellő, táncos léptű nyitókórus megadta: mintha a tavasz fuvallata suhant volna át a Zeneakadémián. A folyondár-dallam – amit majd Bartók az elbeszélő tónus archetípusaként idéz a *Cantata profana* kezdetén – ezúttal mintha körtáncra hívott volna, a kettős kórus másik felének közbeszúrt kérdései pedig nem a drámát előlegezték, hanem akár egy tűzijáték fénypontjai lobbantak fel. Ez a derűs hangvétel azt sejtette: nem a szenvedéstörténet hallgatói, hanem egy tavaszünnep részesei vagyunk. Nem drámai eseménysorra, hanem pazar gazdagsággal színezett képekre irányította rá figyelmünket Herreweghe.

Egy idő után t
nincs az előadás
súlypontja, hogy s
lalt mozaikszerűsé
miféle kívülről ér
irányítja a vaskala
szerint elbeszélő, d
lek kapcsolódását.
hogy narráció, re
reflexió nem egym
tandó rétegek, han
Azáltal, hogy nem
beállított evangéliu
dőjeként szólaltak
korálok, felsejlett e
kifürkészhetetlen
másfelől pedig egy
ami természetszer
messze a mű határ
fellelhető. Egyszer
anyagtalan, fény-ár
ból építkező konstr
ki előttünk, amely

SZEIFERT JUDIT:

Tárlat

Horror vacui

Régebben azt hittem, Borgó vidám képeket fest. Élénk, tüzes színek, játékos figurák, ironikus részletek. Jó kedélyű, barátságos személyisége (a külső szemlélő számára) alá is támasztja mindezt, hiszen ilyen ember nem is festhet mást, csak vidám képeket.

De jobban megvizsgálva műveit, elmélyedve a kompozíciókban, az apró részleteket koncentráltabban megfigyelve, rá kellett jönnöm, hogy az életteli, tüzes, vidám színek drámai mondanivalót, a dekoratív megjelenítés mély tartalmakat hordoz, hív életre.

Ez a dualitás, a sokszor ellentmondásos elemek, momentumok alkotják az egységet Borgó festményein. Ilyen a (látszólagos) szimmetria is képein. Ahogy az emberi test sem két azonos félből áll (a jobb és a bal oldal ugyanis sosem egybevágó, de mégis egymás tükörképének tűnik), úgy ezt az antropomorf felépítést követve Borgó képei is egy szimmetriatengely által egy jobb és egy bal oldalra bonthatóak, de apró részleteikben különbségek fedezhetők fel a két fél között.

A másik ellentmondásosnak tűnő jelenség, hogy az organikus, burjánzó alakzatok, formák szigorúan kiszámított, mértani pontosságú kompozícióvá állnak össze, amelyek felfejthető jelképrendszer elemei is egyben. Az egyes képek felépítése is egy rendszer része, hiszen Borgó bizonyos emberi tulajdonságokat, magatartásformákat, habitusokat jellemez egy-egy színnel és formával. Kutatja az egyes jellemeknek, emberi sorsoknak legmegfelelőbb színeket, formákat, s ezeket, a középkori címerekhez hasonlóan, heraldikus kompozíciókba rendezi. Ha valaki rájön a szimbólumok nyitjára, az ugyanolyan egyértelműen megértheti a jeleket, mint annak idején a középkori lovagok is olvasni tudtak egymás pajzsáról. Ehhez hasonló egyezményes jelek napjaink piktogramjai is.

Csakhogy Borgó képein egy magánmitológia bontakozik ki ezekből a jelekből, elemekből – egyfajta autentikus keletkezés- vagy eredetmítosz teremtődött általuk. A rendszer épül, lépésről lépésre, képről képre – hiszen van egy bizonyos rendszer, aminek Borgó a szolgálatába állt mint festő. S egy idő után, már maga a festő is úgy érzi, hogy nem is ő hozza létre a rendszert, hanem az hozza létre, formálja őt.

Az alkotó már nem a festő, ő csupán egy közvetítő – olyan eszköz, akár a festék, vagy az ecset.

A garabonciások mesélőkedve a sámánok őserejével társul ezeken a képeken, s így ősi rituálék világába csöppenünk általuk. A nyüzsgő részletmotívumok, figurálisnak tűnő alakzatok absztrakt képi rendszerré, letisztult renddé állnak össze. A számmisztika is segít a rendszer felépítésében, a hármas és a hetes szám folyamatos jelenléte, az egyes művekben és a sorozatokban egyaránt.

Huszonegy kép került most is kiállításra. A három és a hét szorzata. Népmesei számok – mondhatnánk, ugyanakkor egyéb, például misztikus szimbolikát is hordoznak. *Hét* napból áll egy hét, az ókorban *hét* szabad művészetet különítettek el, a világ *hét* csodájáról szólnak az antik forrásművek, *hét* feje van a mesebeli sárkánynak, sőt még a gonoszok is *heten* vannak. A magyar őstörténetben a honfoglaló vezérek száma is *hét*. A népmesében *három* fiú indul szerencsét próbálni, *három* lánya/vagy fia van a királynak, van *háromfejű* sárkány is, de a keresztény kultúrkörben a Szentháromság, illetve *három* királyok (Gáspár, Menyhért, Boldizsár) alapvető asszociációként idéződnek fel a hármas szám kapcsán. Matematikai szemmel nézve a három és a hét prímszámok, azaz csak eggyel és önmagukkal oszthatók. Ilyen szempontból egy rendszer alapszámai közé tartoznak.

Így kapcsolódnak össze Borgó képei (akaratlanul is) a matematikával.

Amilyen sokrétű jelképiséget hordoz ez a két szám, ugyanolyan sok új tartalommal telítődik Borgó képei által. A most kiállított sorozat főszereplője *Maya*, aki a géniuszszülő nő prototípusa. Közülük Jézus vagy Buddha anyja mellett, többek között századunk nagy táncosnője, Isadora Duncan szolgál előképül Borgó számára. A festményeken attribútumszerűen tűnnek fel visszatérő jelképek: emberi csigolyák (általában *hét* vagy *három*), felhők egy kis csoportja (számuk mindig pontosan *hét*), angyali kürtök, trombiták, dombok, halmok, illetve a szalkszentmártoni paraszt díszkút. Ezek a motívumok kavarogva töltik ki a teljes képfelületet, egyetlen négyzetmillimétert sem hagyva üresen. Belőlük liturgikus rendben oltárképek, ikonok épülnek.

A szimbólumrendszer elemeit kell csak megértenünk, s ezáltal felfejthetjük a festményeket hálóként beszövő képi gondolatok fonalrendszerét. Ugyanakkor Borgó képei tükrök is egyben, amelybe nézve magunkra, azaz tükörképünkre is ismerhetünk, s amelybe nézve még maga a festő is sok újat megtudhat önmagáról vagy akár a világról.

De egy biztos; olyan tükrök, amelyekbe mindenképpen érdemes belenéznünk.

(Borgó Maya *című tárlata a Szinyei Szalonban március 13-ig látható.)*

LUGOSI LUGO

Helye

Mit látunk az albu
képet Budapestről
sodperc – részben f
sőre érthetetlen, c
dünk a szövegekb
van szó. A kötetbe
fénykép expozíció
másodperc, összea
Külvárosokban,
járunk, villamosok
gyon sok idős emb
látunk a fényképe
kétes színezetű p
sok jelennek meg
pesten nézelődü
lal, biztonsági őr
Elkapott pillanat
helyzetekben ny
véletlen is. Az e
mama véletlen
lencséje elé, de é
felső sarkában je
Nem az előny
daláról mutatja
rost. Nagyon m
gyon sok a beto
gyon csillognak
párian közönség
De akadnak szé
felvételek is, a F
fényben és szilu
lapja meg egyen
ba visz. Sok olya
runk, ahová, ha
vagy a képeken l
szereplőiként meg
jutnánk el. Máskü
landozás teszi töb

Am az egzotikus történet a különleges lelki alkatú figurák gyűjteménye az idők folyamán egyre még ha természetszerűen át-átlépik is a két tábor lakói. A lentiek elfogadják vagy elszenvedik seges következtetéseket, sikeresen folytatják majd a maguk választotta utat.

Kelemen Károly

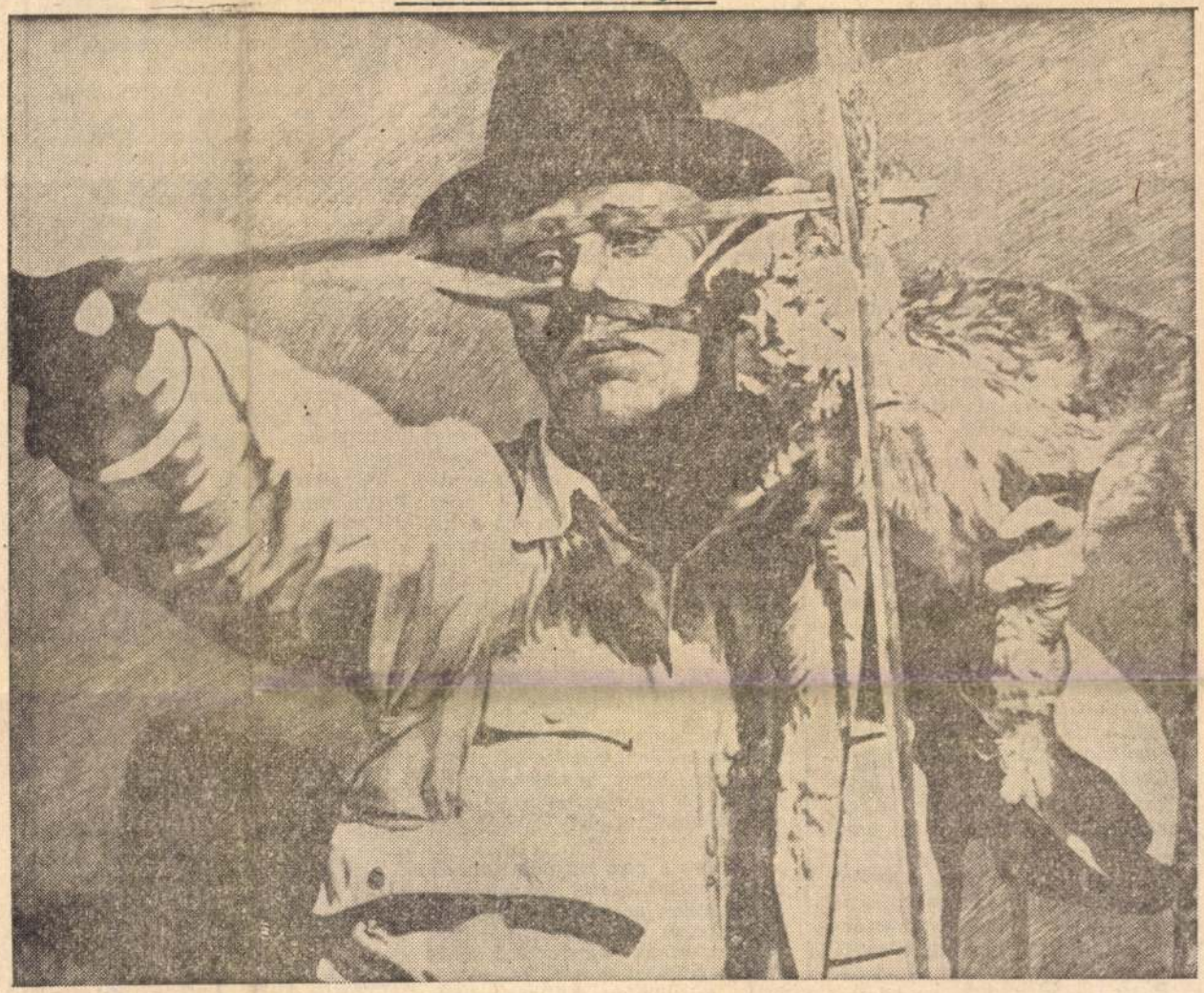

Kelemen Károly kiállításáról

ÉLET ÉS IRODALOM 12

Bp.
1979l. febr. 17. XXIII. évf.
7. sz. 12. lap.

hanem azzal, amit — számomra némi akadémikus csengéssel, de nem alaptalanul — „pannon derüként" emleget az irodalomtörténet.

★

Ezzel már érintettem is Garai költészetének egyik régi sajátosságát: azt, hogy szeret a művelődéstörténet magyar és egyetemes hagyatékához kapcsoldóni. Erre utal a költő-Zrínyit idéző vers *(Vadkan)*, az árulkodó című *Két szegénylegény beszélget* vagy a *Boldogtalan Vajda János;* az *Ovidius-levelek* és a *Thézeusz könyve* ciklus ugyancsak címével is jelzi a forrásműveket. A *Mielőtt* pedig a Jób könyve motívumából merít újabb műveltség-élményt, ismét eggyel gyarapítva bibliai vonatkozású verseinek számát.

A kultúrhistória nem pusztán példázat a legjobb darabokban, hanem az emberiség — és a nemzet —, évezredes vagy évszázados tapasztalatán alapuló tudásának mozgósítása; így is mondhatnám: az emberiség „fejével" gondolja végig személyes gondjait, szerelmeit és a legtágabban vett közállapotokat.

Különösen érdekes a *Thézeusz könyve* egyik részlete, *A Prokrusztész-kaland.* Ebben azt a legszemélyesebb vágyát énekli meg, hogy bárcsak a legtökéletesebb alkalmazkodással győzné le a kényszerítő hatalom önkényét: *„az önkény / fonák szabályát ki más / törölje el, ha nem az, / ki ép testben megállhat / alatta?!"* Ez csakugyan érdekes és ha igaz, amit egy régebbi vers mottójában idézett Lautréamont-tól (és *ezt* én is gondolom), hogy „a költészet célja a gyakorlati igazság", akkor nagyon kíváncsivá tett.

lalásban, saját gyártmányú, csípős, szarkasztikus stílussal fűszerezi. Ezen kívül és emellett drámaszerző, show-man, újságíró, színész, humorista és gyermekpszichológus. Nem kértem ugyan felhatalmazást arra, hogy legszemélyesebb dolgairól is fecsegjek, dehát magánügyei voltaképpen nincsenek. Tőle már úgyis mindenki tudja, hogy szereti a lovak, a barátok és az értelmes, visszafogott nők társaságát; békességben megfér benne a Rabelais-i hedonizmus és a filozofikus mélységű bölcselkedés, az elszánt, csökönyös hipochondria és az egészséges, ablakrepesztő nevetés.

Írásaiban — mint a szervezetben a nyomjelző anyag — ezek a képességek, tulajdonságok, vonzalmak, hajlamok általában jól észrevehetők. Legújabb, *12-es viszonylatban* című kötete is szerzőjéről árulkodik. Ezeket a fura alakokat és viselt dolgaikat csak *Abody Béla* ismeri, ezeket a novellákat csak ő írhatta meg. Szinte minden oldalon ott a hitelesítő kézjegye. A sajátosan egyéni témakör, az eredeti, csavaros szemlélet s az egyedi fekvésű hang egy különös és különleges művészi személyiség eddig is ismert portréját rajzolják újra. A könyv tehát nem szenzáció. És ez igen vonzó benne. Abody — Abody maradt; nem ad mást, csak mi lényege. Az írások megbízható módon tartják az elvárt jó szintet, ismét hozzák az egyenletesen jó formát, azt a teljesítményt, amellyel akár dobogóra is lehet kerülni.

Az olvasó nem csalódik: ebben a — sorrend szerint tizenegyedik — kötetben garantáltan abodys történeteket kap. Élvezetes, fifikus sztorikat, megrendítő drámai novellákat és, nem utolsósorban, körmönfont állatmeséket, amelyek természetesen emberekről szólnak. De ez így nem is igaz. vértolulásos kifakadásra késztetné. Nem szónokol, nem hadonászik, nem vicsorít. Csak csendesen közli, hogy itt van, figyel, ismeri az ember kisded játékait. Mégis, ha kell, nevetünk, elszomorodunk vagy felháborodunk és verni kezdjük az asztalt.

Abody ravasz módszerei közé tartozik az is, hogy különös, zárt világból emeli ki figuráit. Ezek általában excentrikus alakok, csodabogarak, különcök: a tévé bűvöletében élő bugyuta család, a fanatikus, eltökélt lóversenyzők, a pitiáner lelkületű író, az örökös kölcsönkérő és furcsa társaik. A róluk szóló történetek azonban nemcsak róluk szólnak. Az egyedi alkatok egyedi cselekedeteiben mindig van valami több, valami általános és általánosan megszívlelendő. A szereplők a keretet jelentik a képhez, amelyet tiszta világításban, figyelmesen kell nézni.

Természetüknél, jellegüknél fogva legnyíltabbak, legszókimondóbbak a kötet állatmesél. Az ajánlásban ezt írja róluk:

„Szerző öregszik, egyre pragmatikusabb. Ezért destruktív hajlandóságait a maga ravaszdi, tán egyik góbé ősétől örökölt módszerével így éli ki. Úgy csinál, mintha állatmeséket írna. De azért megmondja, hogy állállatmesék. Mert nem hazudós, csak gyáva."

Ami azért túlzás. Inkább így fogalmaznék: Abody Béla a légynek se akar ártani, illetve csak annak, amelyik már túl szemtelen, túl idegesítő, túl fertőző. Ha ugyan ennek az irtószerekre immunis fajtának szóval, írással egyáltalán ártani lehet.

Pintér Tamás

Kelemen Károly munkája (box)

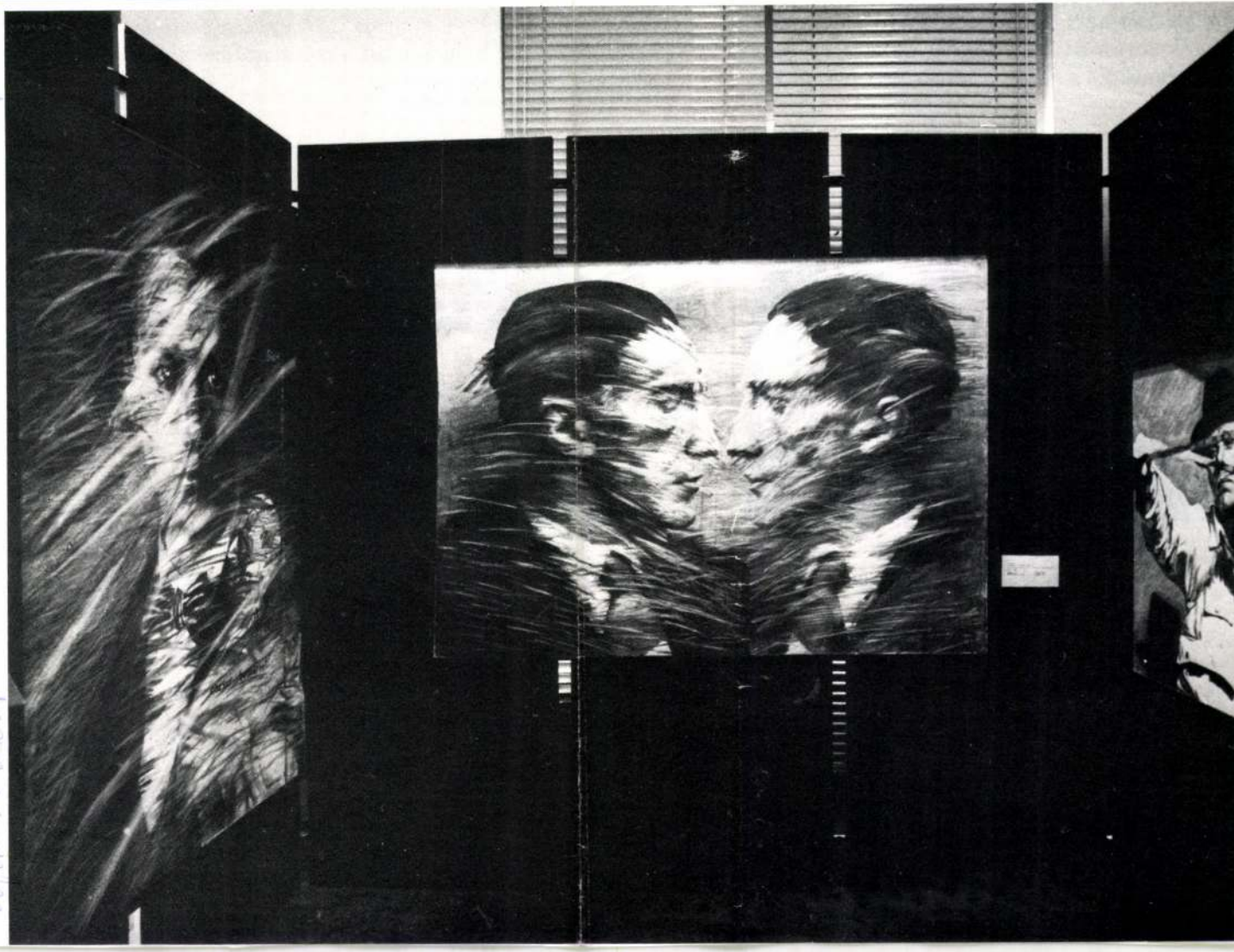

...lattal kifordítja? akadálya.
...édulámat kerítettem elő (közös forrá-
...nk, hogy lássuk, már nem elég a gesz-
...nat kiállítani, az életet, a szóbeliséget
...z a »nagy áttörés« már megtörtént, ez

...irányítnat az útvesztő felé? (Megint Benjamin: „Azok számára, akik még mindig túl korán értek célhoz, az útvesztő a helyes út. S ez a cél: a piac.") És őt mi irányítja? Azok a tények (művek), melyekre hatni kíván? Jobb, ha – most – magatartásbeli tanulságok levonására szorítkozunk.

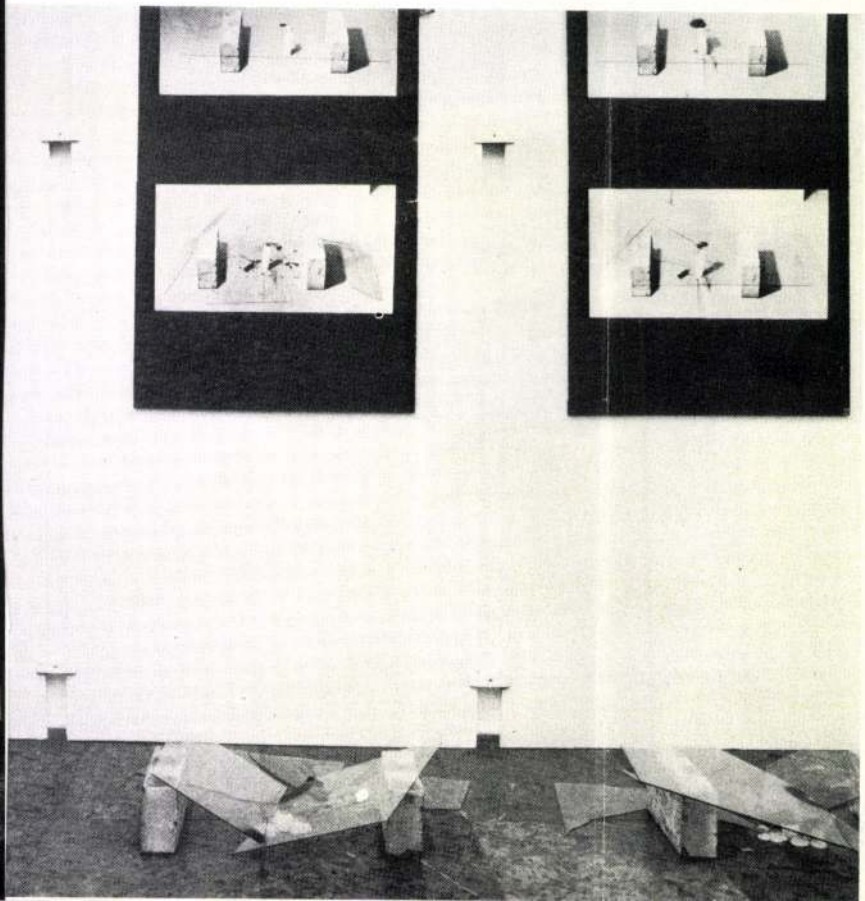

Drozdik Orsolya munkája (box)

Kelemen Károly,
festőművész

1979. III. 2. Kossuth 17,35 Áné

Láttuk, hallottuk...

- Kelemen Károly festőművész kiállitása a Studió Galériában látható. Ez az első önálló bemutatkozása. Képeit radirfestményeknek nevezi, mert a nagy méretü fekete-fehér rajzokat egyszerüen szólva egy kicsit, elkészültük után végigradirozza, igy áttetszővé válnak a képek, olyanná, mintha egy üvegfal választana el bennünket tőlük.
Bán Andrástól arra kérek választ, hogy hol helyezkedik el a fiatal müvészek között Kelemen Károly?

- Én azt hiszem, hogy bár formálisan a megjelenési formájában eléggé eltér mindazoktól a fiatal müvészektől, akiket ismerünk, itt nem az eltérés, hanem az összetartozás a lényeg.

- Kikkel való összetartozás?

- Összetartozás azokkal a fiatal müvészekkel, akik demonstrativ módon ezen az idén téli studió kiállitáson jelentkeztek, és akik valami mást tüztek ki müvészetük céljául, mint általában a fiatal müvészek jelen korunkban.
Egy analógiával szeretném ezt megvilágitani. 1966-ban az akkor ugyancsak nagy visszhangot kiváltó studiókiállitásnak volt egy olyan jellege, hogy az akkor, most már közép-generációs müvészek, a müvészet megváltoztatására törekedtek.
Hasonlóan nagy visszhangja volt, bár talán még inkább elutasitás fogadta ezt a '78-as kiállitást, itt ezek a müvészek nem a müvészet megváltoztatására, vagy csak mellesleg a müvészet megváltoztatására törekedtek, sokkal inkább arra, hogy a valóságot ténylegesen tudomásul vegyék.
Ezek közül a müvészek közül a legjelentősebb figura Kelemen Károly és ez a kiállitása a Studió Galériában szintén a valóságnak egy másfajta tudomásul vételét fejezi ki.

- Ezt a fajta másképp tudomásulvételt tükrözi talán a Négy évszak? Amiről azt hiszem el kell annyit mondanom, hogy ez tulajdonképpen a kártyalapon megjelenő négy évszak képe, radirtechnikával.

- Valóban a négy évszak is ezt a másfajta tudomásulvételt jelzi, de sokkal inkább a többi festmény, ahol egy-egy XX. századi központi szerepet betöltött festőnek egy fotó szerü pózba merevedett megörökitéséről van szó. Ezek a müvészek számunkra igy jelennek meg, mint egy ilyen testetlen, fetisizált képmás, elvesztik a valóságukat. Ez a fetisizált képmás válik ujra képpé Kelemennél és ezzel ez az egész kör teljesen megbomlik, összekavarodik, ahogy a valóságban is, csak éppen tetten van érve, meg van nevezve és nem titkolja el azt, hogy az élmény számunkra eltünt, a valóságból ez az élményszerüség kilugozódott és csak ezek a fétisek maradtak.

- . -

Kelemen Károly
festő- grafikusművész

Frissen festve

1071

A magyar festészet új hulláma

MŰVÉSZET

Valóban frissen festett művek ezek a munkák, valóban a magyar piktúra új hullámának eredményeit láthatjuk? Ez a kérdés lényege, melyet nem kerülhetünk meg a tárgyilagos válaszadással. Walt Withmann költői szavaival szólva egyik „nemzedék elvégzi feladatát, s jön a másik." Vajon igazán elvégeztük-e küldetésünk, s felvértezett-e a most induló korosztály arra, hogy hivatását betöltse? Gúny, vállveregetés, túlszigor itt nem segít, csak a pontosság. Annál is inkább, mivel e most induló raj. Bár Nádler István, Hencze Tamás személyében az akciófestészetnek már régóta ismert képviselőit is láthatjuk, Bak Imréről nem is szólva — tele próbálkozással, kísérletezőkedvvel, heves közlésvággyal, útkereséssel.

Az Ernst Múzeum kiállítói közül Kelemen Károly festészete újszerű, ahogy az ecsetjárást felnagyított fotóval ötvözi, miközben „Heidegger szánt". Igaz, kecskékkel. Nem is személy, hanem a szürkére magányosodott filozófia, de van ütése a műnek ugyanúgy, mint Bullás József monumentális véglegességű könyvportréinak. E karóba tűzött könyvek lényegében emberek, korunk kataklizmáit és veszélyeit jelzik, nem hatástalanul. Az is vonzó, hogy senki nem ismétel közülük, mindannyian az akciófestészet egy-egy változatát valósítják meg.

Csakhogy az akció nem mű, hanem annak csupán ígérete, felvonulási terepe, s ezen nem segít az sem, hogy az egész világon elterjedt. Csapda ez a javából a formát tekintve is, nemcsak az eszmeiséget. Kérdezhetné valaki: és a művészet szabadsága? Az természetesen kötelező, hiszen csak így haladhat előre a festészet is, de a zsákutca szabadsága káros egyénre, közösségre egyaránt, az semminek sem jelenti, jelentheti a megújulását, még akkor sem, ha Pincehelyi Sándor, Birkás Ákos, Méhes Lóránt tehetséges alkotók, újakra készek. A világ nem ennyire szétesett, nem ennyire reménytelen, ahogy ábrázolják, nem ennyire széthulló. Különben is, nem ilyen akcióprognosztikával lehet küzdeni a rémek ellen. Bizony, bármennyire is fájó ezt kimondani — ezúttal nem a festészet új hullámáról, nem megújulásról, nem „frissen festett" művekről beszélhetünk, hanem zsákutcáról, ahonnan van visszatérés, mert van tényleges előrehaladás a világban, a festészetben is. Ez azonban, amit az Ernst Múzeumban láttunk, nem igazi út, nem járható út, így a számvetés, a teendők felülvizsgálata szükséges. Két okból. Egyrészt, mert tehetséges alkotókról van szó, másrészt a társadalomnak szüksége van új szemléletre, új értékekre — de csak tiszta és tisztázott forrásból.

LOSONCI MIKLÓS

Kelemen Károly: Odüsszeusz

1984 SEP 8
NÉPÚJSÁG (TOLNA)
SAJTOFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MAGAZIN MAGAZIN MAGAZIN MAGAZIN MAGAZIN MAGAZIN MAGAZIN MAGAZIN MAGAZIN MAGAZIN MAGAZIN MAGAZIN

Házasság-komputer

Még valaki beleszól, hogy jövendőbeli házastárs valóban az igazi-e: két amerikai komputerszakértő kidolgozott egy programot, amellyel állítólag pontosan meg lehet jóolni, hogy a házasságban a jövőben milyen viszályok törnek ki, és milyen gyakran kerül sor veszekedésre. A komputerbe emberi magatartási módokat tápláltak be. Az embernek a program szerint pontosan 65 536 féle magatartásra van lehetősége. Egy partnerrel kombinálva a lehetséges magatartási módok száma 4,29 milliárd. Ezekből magatartásokból rajzolja meg aztán a komputer a jövőbeli házasság görbéjét.

Megbízható

— Asszonyom, nagyon tetszik ez a szoba, és megfelel lakbér is, csakhogy szerették önnek mondani valami nagyon fontosat. Az én menyasszonyom...

— Ön itt egyáltalán nem fogadhat nőlátogatót.

— Hálásan köszönöm! Azonnal éreztem, hogy önben megbízhatom...!

Japán küzdelme a pálcikákkal

Sok japán valóságos gör-

B

A Siófok egyik újabb társa a Füred lux

A katamarán magyar jelentése: két fatörzs. Az indiai szubkontinens és a csendes óceáni szigetvilág vizein évezredek óta használják e kéttörzsű, könnyű tengeri járművet. Készítői két fatörzsből vagy két kivájt fatörzsből építették, sok tér-

stabilitás (hullámállóság), a nagy fedélzeti férőhely, és a kedvező vízellenállás (ez utóbbi nem csekély üzemanyagmegtakarítást tesz lehetővé). Az utasterek közül egy klimatizált, egy esőtől, széltől védett, egy pedig nyitott. Az utasok kényelmes

KELEMEN Károly

Kutyaszorító

Berni pásztor

Fotó: Sárosi Zoltán

A fajta a 70-es évek vége felé kezdett a köztudatba törni, a szakemberek nem kis meglepetésére, hiszen a pudingfejű svájciak kreativitásából kész csoda, hogy egyáltalán a bernáthegyire futotta.

Persze a berni jóval régebbi találmány, mint az eredeti tiszti bicska. Állítólag Julius Caesar azzal hozta a nyavalyatörést Vercingetorixra, hogy ráuszította a kutyáit a gall parkőrökre, akik hegyes botjukat eldobálva a Rajnán túl kerestek menedéket. A fáma szerint e kutyák egyenes ági leszármazottja a Berner Sennenhund, ahogy a középfokú nyelvvizsgás sznobok hívják.

Míg a rómaiak elsősorban gall és helvét ülepek szaggatására használták, a birodalom kimúltával, a középkor századaiban, de még inkább az újkorban cipekedésre fogták be. Nagy balszerencséjére kimaradt a nagy publicitást hozó lavinamentésekből. A svájciak annyira hozzászoktak, hogy fel sem tűnt nekik, milyen szép kutyák őrzik saját portáikat, így a legújabb kori felfedezés is egy külföldi reklámszakember műve; a berni pásztor egy kutyaeledel-reklám révén vált méltán világhírűvé. Azóta megkap minden proteint, a vitaminoktól valósággal herótja van, a nyomelemek láttán undorral húzza el a száját, de mert értelmes kutya, tudja, hogy mindez a sztárság nélkülözhetetlen velejárója.

- winkler -

Dance Bukarestben

A Nagy Magyar Pofaszakállnövesztő romániai látogatásával csaknem egy időben futott egy magyar külpolitikai kalózakció, melyet méltatlanul elhallgatott a sajtó. A Dance zenekart meghívták egy bukaresti fesztiválra, melyen a fő attrakció az Asia nevű angol ősszupergrup volt.

Jómagam tolmácsként tartottam a csapattal, mert bár románul nem tudok, a román tolmács sem tudott magyarul, csak angolul. Az agg Románia-járók a legváltozatosabb óvintézkedéseket javasolták arra az esetre, ha meglincselnének minket az oláhok, akik köztudottan magyarvérrel locsolják torkukat. Megpróbáltuk megszerezni Buillon Gottfried, Lotharingia Oroszlánja És A Szent Sír Védelmezője menetfelszerelését, de ez nem sikerült; úgyszólván védtelenül keltünk útra. Egyetlen hatásos fegyvert sikerült csak átcsempésznünk a vámon: szent elhatározásunkat, hogy nem zendítünk rá minden sarkon a székely himnuszra. Lehet, hogy hihetetlen, de ez tényleg halálos fegyver, különösen, ha kiegészítjük azzal, hogy a buszról nem ordibálunk „bocskoros románok, basszátok az anyátok"-színtű rigmusokat.

A nagyváradi reptéren vedeltük a 33 forintos whiskyt, és vártuk a lincselést. Semmi. Mindenki normális. A nepperek, a terepruhás őrök, a román pultoslány, a stewardessek, a bukaresti kísérők és újságírók, a szállodai személyzet. Valamennyien románok, és nem álruhás székelyek. Egész idő alatt egyetlen igazi bunkóval találkoztunk, a bukaresti buszsofőrünkkel, de neki is csak azzal volt baja, hogy hosszú hajú huligánok vagyunk. A stadionban is kedves és aranyos mindenki, pedig nem titok, hogy magyarok vagyunk. Az öltözőben a hűtőszekrény ki van tömve, mint Losonczi Pál muflonja, csak kólával, külön arc szaladgál kávéval, és amikor meghallja, hogy Kispeti, Dance-ék technikusa köhög, öt percen belül küld egy igazi, fehér köpenyes orvost, sztetoszkóppal.

Fotók: Kosinszky Gábor

JÓ KIS HELY EZ A BUKAREST!

Mindenki mindenben segíteni akar, szívünk szerint sírva fakadnánk, de szerencsére a vendéglátók jó szándéka nincs arányban szakértelmükkel, így nincs idő elérzékenyülni. Hiába, Michael Jackson koncertjén kívül még nem sok nagy bulit szerveztek, és azt se ők. De mi azért jöttünk, hogy meglincseltessük magunkat, úgyhogy a magyargyűlölet akut hiánya is épp elég nagy élmény.

Este tizenegykor színpadra, a huszonöt-harmincezer ember már biztos vért akar, vagy valami hasonlót, mert amikor a román műsorközlő bemondja, hogy következik a Dance Magyarországról, fütyülnek, mint a veszett fene, na persze, utálják ezek a magyart, csak ezt ússzuk meg élve! A félelem természetesen alaptalan; mint a buli után román újságíróktól megtudjuk, azért fütyültek, mert Dance, és azt hitték, hogy az valami diszkózenekar lesz, márpedig ők rockot akarnak. A Dance alaposan kielégíti a tömegigényt, *funk and roll*, erre gerjed a nép, ráadásul a román bandák átlagban tíz évvel le vannak maradva, míg a Dance csak néhány héttel.

Kommunikációs problémák nincsenek, a Dance ifjú istene, Csipa egy árva szót nem tud angolul, a dalszövegek is magyarul, meg az összekötők is, viszont felírta a bal kezére, hogy el ne felejtse a *köszönjük*öt, a *sziasztok*at meg a *jó kis hely ez a Bukarest*et románul, el is süti, ahol csak lehet, a stadionnyi román pedig legalább annyira meg van hatva, mint mi, amikor Freddie Tavaszi szelezett a Népstadionban. Csipa nem normális, az *Enyém leszel, ne nyúlj magadhoz* című számban meg akarja énekeltetni a románokat. És megtörténik az, aminek az *odds*át egy a százezerhez adták a londoni fogadóirodákban: körülbelül tízezer román üvölti, hogy „táncolj az ágyon". A kiejtés inkább artikulálatlan, mintsem logopédiai mintapélda, de a jó szándék és a lelkesedés vitathatatlan.

A szállodákba visszaérve még vadul fékez egy Dacia a busz mellett, kiugrik két román ifjú, és vadul érdeklődnek, mikor lesz a legközelebb Dance Bukarestben. Senki se tudja, de mindenki reméli. Ahogy az egyik román újságíró némi malíciával jegyezte meg a koncert után, ha Jeszenszky csak feleannyit intézett volna, mint a Dance, jogosabb lehetett volna távozófélben érzett elégedettsége. Na persze, a Dance egy jó zenekar.

- winklair -

BILET DE AVION

Igaz élet kísérlete?

Titok kiállítás a Stúdió 1900 Galériában

A művészeti élet, mint a világon mindenhol, egyre zártabb, egyre szűkebb kör magánügye Pesten. Az értékek kiválasztásának mechanizmusa itthon is a tekintélyelvűség, a különféle motivációjú kapcsolatok esetlegességének alárendelten működik. Akad, aki érzi e rejtett folyamatok irányát és képes beoldalazni magát a fősodorba, s van, aki ügyet sem vesz a közegről, mégis érvényesül, de még több, akinek minden kísérlete kudarc. Ez utóbbi legtöbbször éppoly megmagyarázhatatlan, mint az előbbiek. A jelen szükségképpen le nem tisztult, kiforratlan értékrendszere gyakran lök talmi értékeket, a szűk közegen átsuhanó pillanatnyi hangulatok kegyelmétől megbecsült alkotókat, műveket a csúcsra. Ritka a biztos értékítélet és ritka az is, aki tevékenysége egészével, közszerepléssével, publikációival, saját alkotó munkájával és koponyája csontkérgének sötétjében születő gondolataival mindvégig konzekvensen él értékítéletének parancsától vezetve. Alig merek hinni a szememnek, azaz alig merem hinni, hogy valóban az történik, amit a Stúdió 1900 Galéria tulajdonosai, Szabó Ágnes és Ősi László mutatnak magukról. Nem valamiféle látványos, hangos jelenség káprázztat el, hanem – ha igaz – a csöndes munka.

A Hegedűs Gyula utcában évek óta kettejük által vezetett műkereskedés egy szép napon átalakult és kortárs művészeti kiállításnak szorított helyet a Gallé-vázák, Hummel-figurák és Moser-üvegek között. Wahorn és ef Zámbó, Laca és Bada Dada, Dr. Máriás és Roskó és Szirtes, Ősi és Klie Zoltán, valamint még jó néhány kiváló művész különös, fogalmilag nehezen megragadható képei terítették be a szűk eladótér falait. A tér szorításában pedig kezdetét vette egy program, amelyet a galériatulajdonosok, ha nem csal a szem, halálosan komolyan vesznek. Milyen folyamat, milyen megbúvó energiák, lelki őrlőkerekek sokéves, évtizedes munkája bontotta fől a polgári környezet tárgyi világát forgalmazó kis galéria rutinból és megszokásból képződött burkát, hogy a teoretikusi, mecénási, alkotói szerep komplexitásában valami új életforma és új céltudat bukkanjon elő mögüle? A félretolt biedermeier bútorok helyén immáron ötödik alkalommal látni a tulajdonosok által preferált, s az alapításukban létrejött Új Vizuális Kultúra Alapítvány gyűjteményében szereplő képek alkotóinak újabb, ezúttal a Titok fogalma köré szerveződő kiállítását. Az ötödik tárlat tehát, a legnagyobb csendben, a nyilvánosság megalázó vagy tudjisten, lekezelő hallgatásától övezve. A „mindenki művész", vagy „művészet mindenkinek" egyre üresebb szózataival önmagát újra meg újra fölizgató, önmagát mégis a sznob elitizmus elefántcsonttornyába záró „hozzáértők" közege sem sietett zajt csapni az események körül. Ami a Hegedűs Gyula utcában történik sosem lesz érdekes Leo Castelli számára, közömbös marad vele szemben a Documenta vezetősége és a bázeli Kunstmesse zsűrije, mégis, vagy – talán nem hiábavaló következtetés – épp ezért Szabó és ősi programja vita nélkül hiteles. A transzcendentális művészetben, következésképpen a transzcendenciában való meggyőződésük, az ebből következő korrekt galériaszervező-, kicsinyességtől mentes gyűjtőtevékenységük mintha valami igazi élet kereséséről tanúskodna. S ha ez nem tévedés, mint annyi áldozatosnak látszó kezdeményezésnél előfordult, akkor hitelességükhöz nem fér kétség. Nincs szükségük a galériák nemzetközi szövetségének igazoló pecsétjére, sem a belterjességbe belevakult műítészek vállveregetéseire. Teszik, ami a dolguk, belső és legalapvetőbb meggyőződésük szerint.

A Titok kiállítással párhuzamosan jelent meg az új vizualitás elfogadtatására szerveződött alapítvány lapjának első száma. Az Enigma rendszertelenül, évente 4-5 alkalommal követi a szellem transzcendentális problémái köré szervezett kiállításokat. Tanulmányokban, manifesztumszerű szövegekben, az alkotásokat és alkotóik tevékenységét értelmező kiselemzésekben dolgozva fől a kiállított művek által fölvetett kérdéseket.

Bárki bármiben hihet, ami a művészet értelmezését illeti, hitével senkinek nem kötelező azonosulnia, de az emberi hitelességgel igazolt munkát átlépni végzetes vakság. Magára vessen, aki megteszi.

Bojár Iván András

„Dream Time"

Aboriginál művészet a Vigadóban

Az *aboriginál* kifejezés szinte teljesen ismeretlen Magyarországon. Az pedig végképp homályban van, hogy e kifejezésnek mi köze van a művészethez. E bizonytalanságok tisztázása céljából kérdeztük meg Novák Emilt, a kiállítás rendezőjét.

Magyar Narancs: Mit jelent az, hogy aboriginál?

Novák Emil: Mielőtt a fehér ember felfedezte volna Ausztráliát, ott már legalább 60 000 évvel ezelőtt is éltek emberek. Ennek a népnek, az ősi ausztrál népcsoportnak a neve: aboriginál. Életükben a legnagyobb megrázkódtatást az okozta, hogy 200 évvel ezelőtt a bevándorlók megzavarták mindennapjaikat. A beilleszkedés a fehér ember világába nagyon nehezen ment. Ez a kiállítás 5 aboriginál művész és 1 fehér művész munkája. Mindannyian a **Boomali csoport** tagjai. Valójában nem az a fontos, hogy aboriginálok, hanem hogy képzőművészetükben használják azokat az ősi, hagyományos, képi jeleket, melyeket azelőtt az őseik.

MN: Miért fontos egy magyar operatőr számára, hogy Ausztráliából aboriginál művészeket hozzon el Magyarországra?

NE: Nem a magyar operatőrnek fontos, hanem nekem, mert nagyon érdekel a képzőművészet. Eljutottam arra a pontra, ahol az operatőri munka már nem tölti ki teljesen az életemet. Megpróbálok olyan dolgokat találni, melyekben igazán örömömet lelem. Amikor nagyon sokat dolgoztam, egyre inkább éreztem, hogy szükségem van arra, hogy a filmen kívül mással is foglalkozzam. Az ember egy idő után rájön arra, hogy ha valamit azért csinál, mert abból léteznie, élnie kell – sok esetben elveszti a kedvét. Ezért kipróbál olyan dolgokat is, melyeket nem pénzért csinál, hanem csak azért, hogy megmutassa önmagát. Én is akartam, hogy lássanak belőlem valamit, ezért kezdtem el képzőművészettel, kiállításokkal, festményekkel, rendezéssel, írással és még sok minden egyébbel foglalkozni. Mindig azt csinálom, amire éppen lehetőségem van, vagy amelyik jobban megy, vagy a legsikeresebb. Mindamellett mint operatőr állandóan dolgozom.

MN: Festményekkel is foglalkozol. Ez mit jelent? Mások munkáival vagy saját festményeiddel?

NE: Másokéval és a sajátommal is. 6 képem van kitéve a Divatcsarnokkal szemben egy utazási irodában, melyeket egy hónappal ezelőtt itt festettem Budapesten. Nagyméretű (150x80 cm) festmények. Ezek az én általam kifejlesztett rész-fénykép-festmények.

- Bozsda -

Ausztrál Aboriginál Kortárs Művészeti Kiállítás, Vigadó Galéria – OTP Bank Galéria 1993. IX. 24.–X. 10.

Teddy mackó a Belvárosban

Kelemen Károly képei a Dovinban

A Váci utca kavargó nyüzsgése fölött az első emeleti Dovin Galéria csöndes eleganciája alkot tágabb keretet **Kelemen Károly** képeihez. A hatalmas ablakok fénnyel telítik meg a termet, s a lakkozott parkettán meg-megcsúsznak Kelemen 1987 és 1992 között festett, mintegy másfél tucatnyi festményének tükörképei. A padló képei persziflázsok persziflázsai, a formális logika szabályaival szemben mégsem eredeti képek, csak foltpászmák. Kelemen képei azonban nagyon is konkrétan építkeznek a huszadik századi avantgárd mitológia formaelemeiből, állandóan visszautalva önnön alkotói eredetére és rákérdezve a művészettörténet komolyanvehetőségére is. Saját alakjaival, mint Teddy mackó, és saját motívumokkal benépesített magánvilága, noha érinti a groteszk határait, inkább szomorúságot sugall. Magáramaradottságot, a válasz nélkül továbbra is a levegőben lógó kérdések elhagyatottságát. Zavarban van azzal a világgal szemben, amelynek maga is részese, miközben saját művészi tevékenysége vitathatatlan következetességgel valósítja meg a tradicionális értékek átörökítését s egyszersmind e hagyományból egyedien újat is teremt. Maga is a múlt elemenseiből építkezik. Képei gyakran az analitikus kubizmus képépítő struktúrájának tapasztalatából vagy a konstruktivizmus kompozíciós újításaiból merítenek. Mégsem húzható rá a posztmodern vizeslepedője. Mert Kelemen festészete naiv és őszinte, hiányzik belőle az akarnok rafinéria. Valós tartalmakat közöl, érzéseket indít meg, s ami oly nagyon hiányzik manapság, e hatásokat a dekorum rendezi össze. Egyszerűen tetszenek a szemnek, amit e koncepcionalizmussal bonyolított világban már-már pejoráló felhangú lenne leírni, ha Kelemen munkáinak minősége önmagában nem utasítana el mindennemű prekoncepcionalizált fanyalgást. Igenis, e festészetnek érdeme, hogy kézenfekvő, hogy körmönfont izzadás helyett az anyagon nyilvánvalóan üt át a tehetség, hogy a művek többrétegűen mélyek, hogy újraértelmezi a hagyományt, és hogy valami kategorizálhatatlan jóérzéssel jutalmazza a látogatót.

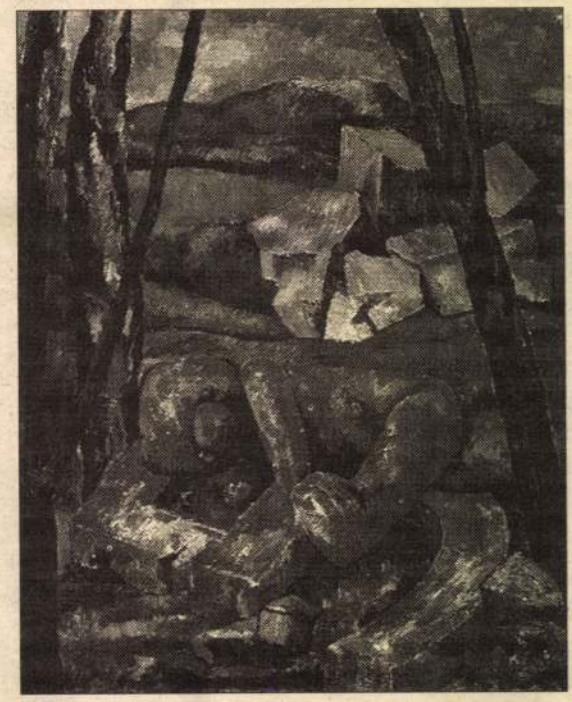

SLEEP ON NO. 5., (1992)

A hazai képzőművészet gyakorlatában ritka lehetőséggel él most Kelemen: a Dovin Galéria, amely mögött hagyományos üzleti vállalkozások nyereségei képezik a működés biztonságát, láthatóan komolyan veszi a művészeit. Az El Kazovszkij, Pollacsek Kálmán, Mazzag István, Barabás Márton, Kelemen Károly és mások által alkotott szűkre zárt alkotói kör kiállításait gyakran a művészek életművét feldolgozó és értelmező monográfiák kísérik. Kelemen 150 oldalas albuma az 1978 és 1993 közötti alkotóévek anyagát dolgozza fől olyan tipográfiai, nyomdai és grafikai kivitelben, amely bárhol a világon több mint szalonképessé teszi a kelet-európai művészetet és annak művelőjét.

- BIA -

Kelemen Károly: Fészek Yves Kleinnek (Nid pour Yves Klein), 1979

Kelemen
Károly

L'Institut Français en Hongrie
a le plaisir de vous inviter

au vernissage de l'exposition de photographies de

Károly Kelemen

le lundi 6 décembre 1993 à 18 heures à l'Institut Français.
(Budapest I., Fő u. 17., au premier étage)

l'exposition sera inaugurée par **László F. Földényi**.

L'exposition est ouverte jusqu'au 4 janvier 1994,
tous les jours de 13 à 19 heures, sauf samedi et dimanche.

A Magyarországi Francia Intézet
tisztelettel meghívja Önt

Kelemen Károly

fotóműveinek kiállítására

1993. december 6-án, hétfőn 18 órakor a Francia Intézetbe.
(Budapest I., Fő u. 17., első emeleti kiállítóterem)

A kiállítást megnyitja: **Földényi F. László**.

A kiállítás megtekinthető 1994. január 4-ig,
szombat és vasárnap kivételével naponta 13-tól 19 óráig.

Butik multikulturalizmus?

A Trans Sexual Express érkezése a Műcsarnokba

BORDÁCS ANDREA – KOLLÁR JÓZSEF

Patty Chang: Kút, 1999
videó

A MŰCSARNOKBAN MEGRENDEZETT *Trans Sexual Express* válogatás a 2001-es barcelonai rendezvény nyomán szervezett vándorkiállításból. A kiállítás kurátorai *(Xabier Arakistain* és *Rosa Martinez)* és a Műcsarnok közötti kommunikációs zavar folytán a budapesti találkozón a helyi színekben induló művészcsapatból végül csak néhányan kerültek be a „világválogatottba".

Bár a kiállítás egyik ötletgazdája, a barcelonai Rosa Martinez a kurátorok Világszövetségétől (WAC) 1999-ben elnyerte a *Világ legjobb kurátora* címet, a Műcsarnokban bemutatott kiállítás összességében (ideológiai értelemben) nagy port kavaró, művészi kvalitásait és a kiállítás koncepcióját tekintve harmadosztályú rendezvény maradt, a helyi művészeti piacon némi késéssel felbukkanó „butik multikulturalizmus".

A kiállítás alcíme *(Egy klasszikus a harmadik évezredből)* ironikusan utal a nyolcvanas években kezdődő és a kilencvenes évek elején csúcspontjához érkező (az amerikai szellemi életben dúló) kánonvitára. Radikális baloldali kritikusai szerint az egyetemeken oktatott konzervatív, nyugati kánon a nagy fehér férfi, az európai elit, vagyis egy szűk és privilegizált csoport ideológiáját és politikai érdekeit konzerválja az érdek nélküli tetszés álarcában. A kánon fő műveiben könnyűszerrel tetten érhető a rasszizmus, a kizárólagosság, az intolerancia, az elitizmus, amelyek kiszorítják a feketék, a spanyolajkúak, a nők, a munkások, a populáris kultúrában utazók, a transzszexuálisok és a nem európai kultúrák értékeit. A nyugati kánon támadói szerint az eurocentrikusságot fel kell váltania a multikulturalizmusnak, meg kell szüntetni az esztétikai szemlélet kizárólagosságát, például a szexuális és etnikai problémáknak a művészetbe való emelése révén, aminek szükségszerű velejárója a művészet céljának újragondolása. A művészet ebből a nézőpontból elsősorban ideológia kérdéssé válik: egy adott politikai álláspont reprezentációjára egy populáris darab éppen úgy alkalmas lehet, mint T.S. Eliot költészete. Ebben a történetben a művészet fogalmi problémáival szöszmötölő teoretikusok nem játszanak fontosabb szerepet, mint a hip-hop professzorai, hiszen a logika architektonikus építménye helyett a folyékony fogalmak révén létrehívott tükörfolyosókon át vezet a multikulturalisták útja. Az antikánonisták francia (Foucault, Derrida, Lacan stb.) és német (Heidegger, Benjamin, Adorno, Gadamer, Habermas) gyártmányú „fegyverekkel" támadják intellektuális ellenfeleiket. W.J.T. Mitchell az *Artforum*ban (1999, május) nekrológot írt a másik oldal reprezentánsáról, Nelson Goodmanről, aki egyaránt foglalkozott a kognitív tudománnyal, a mesterséges intelligenciával, művészetkritikával és az analitikus filozófia tradicionális fogalmi kérdéseivel, mégpedig az adott szakmákat stimuláló módon. Mindezek ellenére Mitchell szerint azért nem vált a művészeti élet olyan kultikus figurájává, mint például Foucault vagy Derrida, mert nem hagyott maga után egy (olykor kis befektetéssel és nagy haszonnal kecsegtető) multikulturális iparágat, mely olyan fogalmakra épül, mint például az „episztémé", a „difference". Goodman szimbólumelmélete szigorú és technikai, a nagy fehér férfi logikáján alapuló szisztematikus rendszer, világosan és pontosan definiált fogalmakkal. Nem szándékunk, hogy a francia és német szerzők műveinek értékét alábecsüljük, viszont nem szimpatizálunk a zsenialitásukon élősködő dilettánsokkal, akik azon mesterkednek, hogy néhány varázsszó kiejtése révén elkábítsák önmagukat és közönségüket.

A *Trans Sexual Express Budapest 2002* kiállítás világhírű kurátorai éppen ebbe a csapdába estek bele, vagyis nem tudtak ellenállni a csábításnak, hogy néhány hevenyészett mondatba sűrítsék az összes, időközben banálissá vált multikulti szlogent. A katalógusban olvasható rövid koncepció nem a szabadság és sokszínűség manifesztuma, hanem a beszűkült, reflexió nélküli beszédmód elszomorító példája. A konyhafőnök ajánlata: spanyolviasszal bevont nagyotmondás. Azt állítják, hogy a kilencvenes évek hasonló témájú kiállításaival összehasonlítva (ahol az emberi test a politikai vizsgálódás objektuma volt), itt a test igazi csatatérré válik: *„Ezúttal testünk igazi csatatér: általa, benne szex és szexualitás, nemi, faji és társadalmi hovatartozás kérdései..."*. Ezzel szemben a „Tested csatatér" mint „igazi" művészi probléma és szlogen már a kilencvenes évek előtt *Barbara Kruger (Untitled, Your body is a battleground)* 1989-es művében jelen volt, tehát itt a kisajátítás sajátos esetéről beszélhetünk, illetve annak illusztrációjáról, hogy az új diskurzusban miként válnak mindig bedobható, jól hangzó szlogenekké az eredetileg izgalmas és informatív dolgok. A két kurátor által összedobott szöveg hasonít egy politikai párt giccsbe fulladó manifesztumára. Kundera szerint a művészet, pontosabban a regény hősies, bár elbukásra ítélt harcot folytat a giccs erőszakos térhódításával szemben. *„A giccs szó annak az embernek a magatartását jelöli, aki minden áron és minél több embernek tetszeni akar. Ahhoz, hogy tetszést arass, helyeselned kell, amit mindenki hallani akar, a közhely szolgálatába kell állnod. A giccs a közhelyek butaságának lefordítása a szépség és az emóció nyelvére."* A Kundera által bemu-

Kelemen Károly: Sleeping drella, 1999
grafit, vászon 200×150 cm

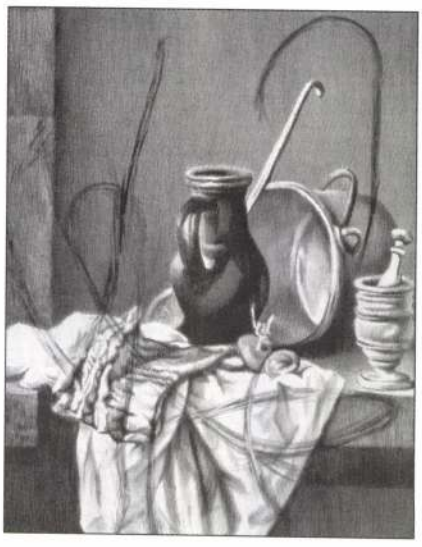

Kelemen Károly: Chardin csendélet, 2000
grafit, vászon 100×80 cm

Kelemen Károly: Moholy, 2000
grafit, vászon 150×120 cm

végül széthajtogattam. Így volt kiállítva az FMK *Montázs* című, Erdély iniciálta kiállításán, 1975-ben. Később a radírfestményekkel párhuzamosan készítettem jó pár ún. paraffinképet is, ahol is a gyertyaláng és a paraffin által van roncsolva a reprodukció. A képmás roncsolásában számomra sokkal több lehetőség van, mint a mű puszta lerontása. A rombolással egy új képi struktúra keletkezik, amely felszabadítja a kreatív energiákat, s a hiányzó részeket már új szemlélettel lehet kitölteni. Az első két képet vakon radíroztam ki, s kíváncsi voltam az eredményre, de szerencsére a mű jó lett. Manapság már nem így dolgozom, a gesztusokat is megkomponálom, a folyamat az absztrakt expresszionizmus módszerére emlékeztet, mintegy az absztrakt expresszionizmus inverze. Tulajdonképpen a kitörlés hozza létre a képet.

„A halhatatlan halandó, a halandó halhatatlan. Ez éli annak halálát, az halja ennek életét." (Hérakleitosz)

– *A radírnak kétszeres funkciója is van a képek előállításánál: egyrészt a foltokat hozza létre, másrészt a kitörlés is ezzel történik.*

– Igen, mert a rücskös vászonra nem lehet máskülönben a grafitot széthordani, és a zsíros grafit radírgumival való maszatolása festői minőséget is létrehoz.

– *A 80-as évek elején a radírképek mellett megjelentek a színes vásznak is, a tarot-kártya képei, amely egy misztikus kártyajáték, amelynek jelentősége nagyobb, mint más kártyáké, mivel az életet, az utat szimbolizálja. Hogyan fordultál te ehhez a témakörhöz?*

– Én nem vagyok misztikus, így ez az értelmezés engem nem is foglalkoztatott. Ezek a kártyák az Ecseriről származnak, a múlt század negyvenes, ötvenes éveiben készültek, és falusi zsánerjeleneteket ábrázoltak. Abban az időben az emberek nagy része még nem tudott olvasni, ezért a képeken keresztül mutatták meg nekik, mi a jó, mi a rossz. És mert valóban az életet és az utat mutató előre feldolgozott témák voltak, nem kellett zsánertémákon gondolkodnom, csak a kártyáról a vászonra átvinni. Egyébként az első radírfestmény magyarkártya-sorozat 1978-ból való.

– *A Rabinext Stúdióban jelentek meg először ezek a munkák. Akkor kerültél bele a Hegyi Lóránt-csapatba?*

– Programatikusan a posztmodern szellemben tevékenykedő Rabinext Stúdió megszűnt, mert a lakás másra kellett. Hegyi elkezdte az *Új szenzibilitás*-kiállításokat rendezni. Ez a fogalom elég tágnak bizonyult ahhoz, hogy mindenki beleférjen. Egyébként nem én voltam kitüntetett támogatottja Hegyinek, hanem a korszak, a nyolcvanas évek művészetének, ha nem is kizárólagos, de fő szólama, hulláma a festészet volt, és ezen belül mint figurális festőnek jutott nekem is némi figyelem.

– *Az Új szenzibilitás-kiállításokkal párhuzamosan szervezte Hegyi a tematikus tárlatokat, az* Eklektikát, *az* Hommage á Kandinszkijt *és az* Hommage á de Chiricót. *Ezeken a kiállításokon rendszeresen részt vettél, de Chirico későbbi pályádban nagy szerepet játszott.*

– Nem játszott nagyobb szerepet, mint más művészek, de ha már kérdezed, különösen szeretem Chirico metafizikus festészet utáni korszakát, amit a 20-as években csinált. Kitűnő önarcképeket festett, beöltözött mindenféle jelmezbe. Nemrég láttam egy retrospektív kiállítást Rómában, ahol minden egyes korszakáról teljes képet kaptam.

– *A kártyaképekkel párhuzamosan kezdted el a fotóátfestéseket?*

– Nem, a kezdetek egykorúak a radírképekkel. A képeket magazinokból vagy reprodukciókból szerzem, és mindig hozzá is teszek, mintegy kiegészítem a fotókat valami, az eredetin nem szereplő elemmel, mellyel az eredeti jelentést kioltva egy másik jelentésre tesz szert a kép.

– *Új munkáidon, habár más-más stílusban, két érdekes művész alkotásai tűnnek fel:* Chardin *és* Tamara de Lempicka. *Két időben és térben is meglehetősen távol álló művészről van szó, hogyan választottad ki őket?*

– A véletlen hozta így. Chardinről van egy múlt század eleji, fekete-fehér illusztrációkkal készült könyvem, Lempickát pedig a római Villa Mediciben egy fantasztikusan megrendezett nagy retrospektíven fedeztem fel magamnak, de a képeket természetesen reprodukciókból vettem ki, legújabb stílusom „a „relief-festmények" számára. A Lempicka-képekből sugárzó különös csendéletaura hozhatta össze bennem e két művész alkotásait. Az egész művészettörténet rendelkezésemre áll, témát bárhonnan meríthetek, ebből a szempontból nem létezik történeti idő. A könyvtár folyamatos jelen. Egyébként számomra egy életen át tartó koherens stílus sem létezik.

– *Úgy látom, hogy bizonyos témák rendszeresen visszatérnek nálad, mint például a maci, Che Guevara.*

– Che Gueavara valóban nagyon fontos számomra, ő a múlt század expanzionista a „forradalmár mint művész" idolja. A Teddy Bear pedig ennek a magatartásnak a posztmodern inverze, mondhatnám a posztmodern korunk gyártott hőse.

Centrális Galéria, 2002. IV. 11–V. 28.

Meglepetés

Chilf Mária videóinstallációja, Ludwig Múzeum Budapest – Kortárs Művészeti Múzeum, 2002. április 2–május 5.

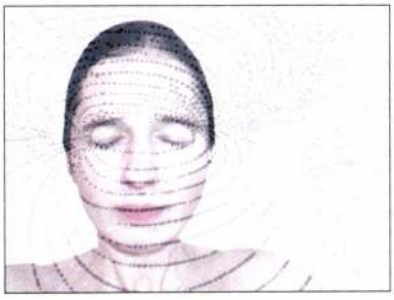

Chilf Mária videóműve, 2002

CHILF MÁRIA egyike legtehetségesebb fiatal művészeinknek. Installációi, festményei egyaránt figyelemreméltók. Az előbbiekre kissé hűvös, de nem rideg kognitív attitűd, míg az utóbbiakra színesen kavargó formavilág jellemző, mely a történelem előtti idők, a biologikum, a korunkat átható technikai környezet „képzeteiből" táplálkozik. A művész jelenleg a Ludwig Múzeum kis.terem projektjének keretében mutatkozik be. A kis.terem az a kiállítótér, melyben fiatal hazai és nemzetközi alkotók kimondottan erre a térre reflektáló és/vagy a legújabb medialitást használó munkái láthatók. Chilf Mária sem a tőle megszokott műfajok valamelyikével jelentkezik, hanem egy érdekesnek ígérkező videómunkával, amelyről a művésznő kérésére többet nem árulhatunk el: legyen az igazi meglepetés.

Egy élet ajándéka

Művészeti gyűjtemények I.
Vízivárosi Galéria, 2002. április 5–26.

ÚJ SOROZATOT INDÍT útjára a Vízivárosi Galéria, amelynek keretében művészeti gyűjtemények anyagából láthat válogatást a közönség. Az ebben a sorban most bemutatásra kerülő első tárlat anyaga nem vásárlás útján került a gyűjtőhöz, nem szisztematikus gyűjtés eredménye. Ez szembetűnik a kollekció stiláris heterogenitásából, azonban annál is érdekesebben tükrözi a gyűjtés folyamatát. A gyűjtemény negyven-ötven éve alakul, az akkori művészetkedvelő fiatalember mára a művészettörténet egyik elismert szakembere. A művésznevekből kiderülhet, hogy nem menedzselt festők, grafikusok alkotásai szerepelnek legnagyobb részt. A hetvenes években a hivatalból támogatott művészekkel való foglalkozást a gyűjtemény gazdája elutasította. A független, elsősorban pályakezdő fiatalok iránt érdeklődött, illetve néhány olyan, nála idősebb művész iránt, akik elsősorban belső ösztönzéseikre, maguk kiküzdötte eredményeikre figyeltek. A kiállításra kerülő művek között szerepelnek többek között: *Aknay János, A. Tóth Sándor, Bartl József, Czumpf Imre, Csáji Attila, Fekete Béla, Haris László, Illés Árpád, Kontraszty László, Krizbai Sándor, Litkey György, Lossonczy Tamás, Lovas Ilona, Nádler István, Nemesics Antal, Olajos György, Oláh Mátyás, Papp Oszkár, Prutkay Péter, Szemadám György, Vén Zoltán, illetve Veress Pál* alkotásai.

Illés Árpád: Emlékeink, 1978
vászon, tojástempera, 40×50 cm

Hulladékképek és naturalista festmények

Kurt Schwitters retrospektív kiállítása
Kunstforum, Bécs, 2002. március 15–június 16.

Kurt Schwitters: Cím nélkül, 1936–37
kollázs, 18×15 cm

SCHWITTERS (1887–1948) német szobrász, festő a modern művészet egyik úttörő egyéniségének számít. A dadaizmus képviselőjeként dolgozta ki a merzizmust, azaz különféle anyagok, töredékek, papírszeletek stb. összeragasztásából alakított ki formakonstrukciókat, ún. Merz-Bildeket (hulladékképeket) hozott létre. Részt vett a Bauhaus és a francia Abstraktion-Création csoport munkájában is. Sokrétű művészete a konstruktivista szobrokon és építészeti alkotásokon túl zenei kompozíciókat és irodalmi darabokat szintén magába foglal. A Kunstforumban jelenleg látható retrospektív emlékkiállítása Schwitters avantgárd művei mellett elsőként irányítja rá a figyelmet késői, naturalista munkáira. A tárlat továbbá kísérletet tesz arra is, hogy megmutassa Schwitters a kortárs osztrák művészetre gyakorolt hatását. Az átfogó betekintést nyújtó, több mint százötven kiállított művet, nemzetközi közés magángyűjtemények anyagából kölcsönözte a múzeum.

NAGY TAVASZI AUKCIÓK 2002. ÁPRILIS

Belvárosi Aukciósház:	Április 3.	Ékszer
	Április 8.	Műtárgy
Kieselbach Galéria:	Április 19.	
Klapka Árverési Csarnok:	Április 6.	
Mű-Terem Galéria:	Április 5.	
Polgár Galéria:	Április 3–4–5.	
Nagyházi Galéria:	Április 16–17.	

Képmásolt képmások

Beszélgetés Kelemen Károly festőművésszel

SINKOVITS PÉTER

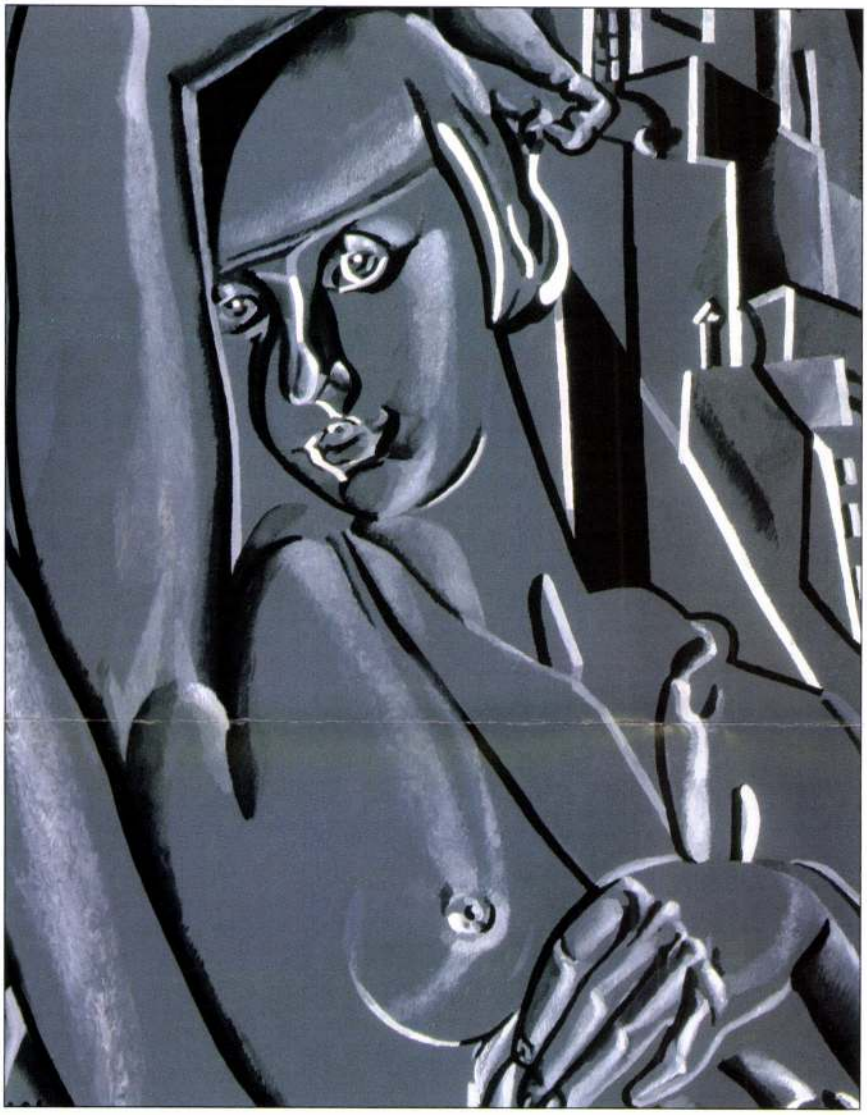

Kelemen Károly: Amazon, 2000
olaj, vászon 150×120 cm

– A MŰVÉSZINTERJÚKBAN *mindig az érdekel legjobban, hogyan döbben rá valaki arra, hogy képzőművész vagy festőművész akar lenni. Mikor érkezett el az a pillanat, amikor ez a gondolat megfogant benned?*

– 1965-ben jelent meg Herbert Read *A modern festészet* című monográfiája. Rögtön, ahogy megjelent, megkaptam karácsonyra. Ez a könyv döbbenetes élmény volt számomra. Picasso, Klee, Duchamp, Kandinszkij, Miró, Dalí, Braque képeit korábban soha nem láttam. Egy új világot fedeztem fel ebben a műben, s olyan hatással volt rám, hogy elkezdtem én is Picasso- meg Klee-képeket festeni. Bevittem ezeket a munkákat a gimnáziumba, megmutattam a rajztanáromnak, aki amatőr festő volt. Nagyon megdicsért, bátorított a további munkára. Elkezdtem rajzszakkörökbe járni. Először a Rákóczi Gimnáziumba, ahol másodikos voltam, majd a Fő utcába. Ekkor még nem volt számomra egyértelmű, hogy festő leszek-e vagy filozófus. Rengeteget olvastam, a teoretizáló hajlam erősen élt bennem. Készültem a bölcsészkari felvételire is, de végül a Képzőművészeti Főiskolára jelentkeztem.

– *Miután felvettek a főiskolára, bekerültél egy új közegbe. Hogyan hatottak rád a mesterek vagy a művészkollégák?*

– A mesterek semennyire sem hatottak. Két évig jártam *Iván Szilárdhoz* a festő szakra. A mester mint emberi jelenség nagyon rokonszenves volt, nagyon szerettük, de nem tanított semmire. A „szakmát", azaz egy-egy festőmodort a felsős kollégáktól lehetett megtanulni, leginkább borozgatás közben. Két évig jártam a festő szakra, azután átmentem a sokszorosító grafikára.

– *Ebben az időben a koncept, a fluxus, a performansz tartozott a progreszszív művészet körébe.*

– Mielőtt a főiskolára kerültem, már kiderült, aki ad magára, az nem fest. Engem viszont ez nem érdekelt. Úgy gondolkoztam, ha már ide járok, a főiskolára, akkor megtanulom a „szakmát". Rendelkezésemre állnak a grafikai sokszorosításhoz használt gépek, melyek működését elsajátíthatom. Ha nem ezt teszem, akkor minek járok főiskolára. Nem voltam soha főiskolaellenes. Ha a mesterektől nem lehet, akkor a kollégáktól kell megtanulni a „szakmát". A művészethez való hozzáállás esztétikai-etikai alternatíváinak megismeréséhez pedig számomra elegendőnek tűnt a modernista nagymesterek tanulmányozása.

– *Miért hagytad ott a festő szakot, s mentél át a grafikára?*

– *Domanovszky* nem szerette, ahogy festek. Azt tanácsolta, hogy menjek át a grafikára, mert az való nekem. Végül *Ék Sándor* hívott a grafikára. Azt mondta „gyere át megtanulod a grafikusi szakmát, ennek csak hasznát látod, tudsz rézkarcot, fametszetet, litográfiát készíteni!" Ez mindig a hasznodra válhat. Igaza volt, azóta is sok hasznát vettem.

– *A főiskola után megindult a pályád. Hogyan jelölted ki a magad számára, milyen irányba menj? Voltak-e az egyetemes vagy a magyar művészetben olyan mesterek, akik segítettek ebben?*

Kelemen Károly: Budoár, 2000
olaj, vászon 100×80 cm

– A főiskola elvégzése után, 1972-től rendszeresen lejártam a Fiatal Művészek Klubjába. Aki élt és mozgott, az ott volt minden áldott nap. Olyan tömény, sűrű szellemi közeg vett körül, amely inspiráló volt számomra. Több „asztal" működött ott, én az *Erdély Miklósét* választottam. Számomra Erdély volt a nagy avantgárd-

Kelemen Károly: Fekvő nő, 2000
olaj, vászon 200×250 cm

agora művész, fontos volt az állandó provokatív mentalitása, ahogy vitára, gondolkodásra késztetett. Az akkor keletkezett munkáim ott, a Fiatal Művészek Klubjában voltak kiállítva. Általában Erdély – néha *Beke* vagy *Körner* – vetett fel egy-egy témát, amely köré a kiállítás szerveződött. Ezekben boldogan vettem részt. Engem azonban sosem érdekelt a performansz vagy bármilyen akció jellegű esemény. Az installáció sem izgatott. Az önkényessége miatt túl könnyűnek és kontextus nélkülinek találom mindkét műfajt.

– *Milyen szövegeket olvastál?*

– Rengeteget olvastam, de döntő hatással gondolkodásomra Wittgenstein *Tractatusa*, a Vajda Mihály-féle Heidegger és *Susan Sonntagtól A csend esztétikája* volt. Munkáim elkészítésére a filozófia olvasása, és nem a kortárs nyugati művészet tanulmányozása inspirált.

Beuys számomra is mértékadó nagy sztárnak számított a hetvenes években, ugyanakkor egy gyökeresen ellentétes művészetdefiníció, a *warholi*, közelebb állt hozzám. Ez a szellemi rokonság inspirálta a *Sleeping Drella* című képet. 1972-ben kezembe került *Suzy Gablik Pop Art Redefined* című könyve, ebben olvastam egy Warhol-interjút. Itt jelent meg ez a mondat *„Gép akarok lenni"*. Ez a kijelentés mind a mai napig kísért engem. Teljesen megfejthetetlennek tűnt nagyon sokáig, hogyan is gondolta ezt, egy „alkotó művész" miért is akar gép lenni?

– *Az avantgárd utolsó bástyájában, a Fiatal Művészek Klubjában működő csapatnak a hetvenes évek végére már új helyszíneket, új művészetszemléletet kellett kialakítania.*

– Igen, ez a *Rózsa presszó* időszaka, 1975–76. Elunván mások kurátorkodását, no meg a természetes versengés miatt, megpróbáltuk az akkori kortárs magyar avantgárdot saját témáinkkal, saját helyszíneinkkel felfrissíteni. Ekkor azonban a magánéletemben is egy nagy változásra készültem. 1977-ben „disszidálni" akartam, de valaki beköpött. Eladtam a lakásomat, a könyvtáramat, és két nappal az utazás előtt egy nyomozó a lakásomon bevonta az útlevelemet. Mint később kiderült, 5 évre. Így hát itthon maradtam. Az itthoni avantgárdot rendkívül reménytelennek ítéltem meg, mert minden kártyát kijátszottunk, ami rendelkezésünkre állt, és a továbbiakban a nyilvánosság nélküli, szűk szakértő körnek szóló gettóművészet csinálása és éthosza már nem elégített ki. Ezeken túl úgy éreztem – szemben az expanzionista lehetőséggel –, hogy minden művészeti problémát egy zárt és történetileg megterhelt művészeti médiumban – azért, mert nyelv –, a táblaképen belül is fel lehet vetni és meg le-

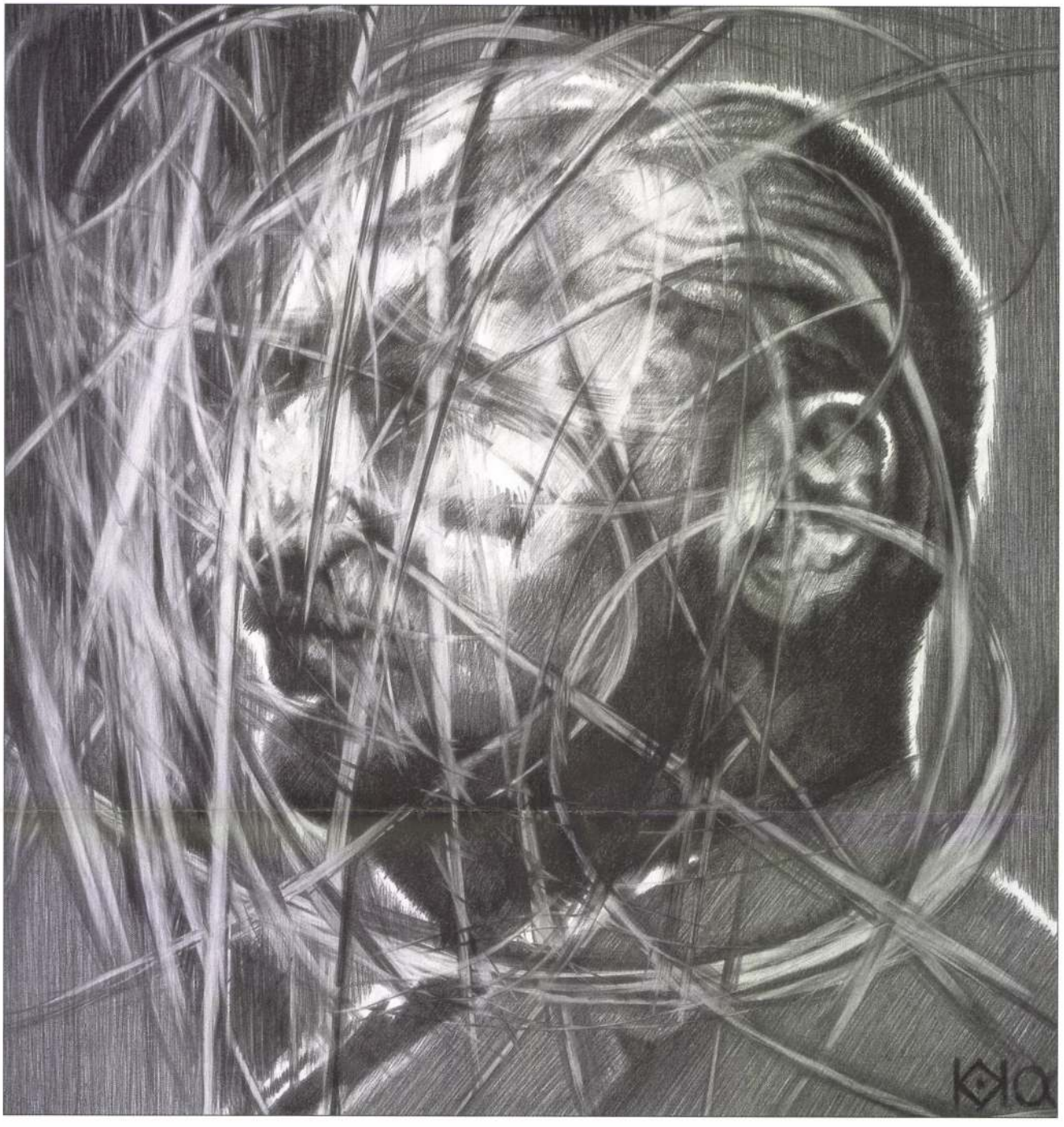

Kelemen Károly: Heidegger, 2000
grafit, vászon 100×120 cm

het „oldani". Hosszú vajúdások, nyűglődések után kezdtem el radírképeket csinálni. A legelső 1977 ből – a *Beuyseurasia* című – nincs is kiradírozva, csupán radírral satíroztam a foltokat. Ez a Vörösváry-féle Első Magyar Látványtár gyűjteményben van. Ez az az időszak, mikor tudatosan leszámoltam a modernizmussal, mert azt már passzívnak, érdektelennek ítéltem meg. 1979-ből származik a *Transzcendentális Gondoskodás* címmel képeslapszövegként kinyomtatott statementem is.

– A radírképekkel kapcsolódtál a hiperrealizmushoz, tulajdonképpen ez volt az első fellépésed.

– A hiperrealizmus egy izmus, saját ideológiával, ahhoz nekem semmi közöm. Én még csak nem is fotókat, hanem reprodukcióban megjelent (tehát mesterséges, méginkább gyártott valóság) képeket-képmásokat használtam, használok a mai napig.

– Ezután kerültek a képre a realista festést megkérdőjelező gesztusok, az áthúzások, a kiradírozások?

– Az ideológia mindig később jön. Nem jó az, ha előre elkészül, s a mű minden ponton ennek igyekszik megfelelni. A teória megszállja az embert, s nem tud felszabadultan dolgozni. Viszont a saját statement, a valamiféle reflexió a művészettörténetre, a deklarált saját koncepció kötelező. Az én képeimen nem a megsemmisítés gesztusával voltak kiradírozva a motívumok. A pop art könyvben olvastam *Rauschenberg* híres gesztusáról, amikor *Willem de Kooning* egyik rajzát kiradírozta. Sok mindenről tudtam tehát a művészettörténetből, s kerestem a saját helyemet, mit tudok én hozzátenni, miben tudok valami újat hozni.

– A roncsolás, a rombolás állandóan visszatérő gesztus a munkáidban. Mikor jelent meg ez először ez a műveidben?

– Nem sokkal a főiskola után kezdtem lyukasztott képeket csinálni. Először egy Beuys-portrét hajtogattam össze, majd lyukasztógéppel kilyukasztgattam,

KELEMEN KATA

Kelemen Kata textiltervező, Nagy Nóra bőrtervező és Puiz György formatervező közös kiállitása a szekszárdi Szinyei Merse teremben

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf. 35.sz.43.o.

4. A jogviszony tartama: ..... -tól -ig.

5. A feladat irányitója:

6. A szerződéshez szükséges előzetes.engedély kelte, száma:

kifizetésre kerülő dijból progressziv jöv.adó és községfejl. hozzájár. ker
evonásra.

udapest, 197.....

.....
megbizott

.....
megbizó

Kelemen Kata, textiltervezőmüvész
Gyárfás Péter: Rétegek (Kelemen Kata Oláh-Enikő, Székely Kati).
Bpest Vállíkterem, 1987. X.

Művészet, 1988. jul., 47-old.

Kelemen Kata: Varázsló, applikáció, géz, filc, vászon, 170 × 120 cm, 1986

KELEMEN Kata

„Réteg" címmel három textilművésznő rendezett bemutatót a Budapest Kiállítóterem kamaratermében (IX. 30.—X. 28.). *Kelemen Kata* finom, áttetsző gézanyagokat használt fali textiljeiben és zászlóiban; *Óláh Enikő*t a varrással való alakítási lehetőségek foglalkoztatták textilszobraiban; *Székelyi Kati*t pedig egy textilhez hasonló karakterű anyag, a hungarocell olvasztással, színezéssel, ragasztással való formálhatósága érdekelte. Kiállításuk a kísérleti textil „hagyományainak" egyéni hangú továbbvitele.

Művtört.Ért. 1989 1-4 179.

Aus gutem Hause

Seine Herkunft erklärt den Erfolg des Canon NP70 Bürokopierautomaten.

Mit über 40-jähriger Erfahrung in der Herstellung medizinischer Geräte, hochwertiger optischer Erzeugnisse und Objektive aller Art ist Canon prädestiniert für die Herstellung eines solchen Kopierautomaten.

Hinter dem Canon NP70 Bürokopierautomaten steht der prompte, zuverlässige Canon-Service, der nichts dem Zufall überläßt. Regelmäßige Wartungen halten den Canon NP70 stets in Hochform.

Kelemen Katalin

FIATAL TEXTILTERVEZŐK kiállítása nyílt meg Nyíregyházán. A négy iparművész: Czeglédi Júlia, Erdei Irma, Honfi Katalin és Kelemen Katalin textiljei nem csupán díszek, hanem mindennapi használatra készültek. A szalvéták, asztalterítők, faliszőnyegek, ágytakarók mind-mind megtalálhatók a tárlaton, amely március 2-ig tart nyitva.

Magyar Hírlap 1980/2/10/12

VIGADÓ GALÉRIA L::&;OKT; _;
1994.október 8.
Megnyitja Fitz Péter

SZÍN-FOLT

INSPIRÁCIÓK

PATCHWORK

TECHNIKÁRA

1994. OKTÓBER 8-16.

Kiállító művészek:

Balázs Irén, 1026 Budapest, Rügy u. 5.
Bonin Katalin, 1022 Budapest, Lóczy u. 6.
Dolányi Anna, 4024 Debrecen, Battyhany u. 11/c
Kass Eszter, 1125 Budapest, Kútvölgyi út 24/b
Kelemen Kata, 1054 Budapest, Szemere u. 9.
Lévai Nóra, 1098 Budapest, Csengettyű u. 21.
Molnár Zsuzsa, 1035 Budapest, Benedek Elek u. 12.
Pauli Anna, 2000 Szentendre, Bükkös part 68.
Regős Anna, 2000 Szentendre, Bogdányi út 14.
Rotter Antónia, 1124 Budapest, Vas Gereben u. 25.
Sárváry Katalin, 1022 Budapest, Lepke u. 35.
Sóváradi Valéria, 1028 Budapest, Kossuth L. u. 14.
Szabó Éva, 1024 Budapest, Buday L. u. 5/c
Székely Kati, 1024 Budapest, Keleti Károly u. 33. I. 3.
Széles Judit, 1111 Budapest, Budafoki út 13.
Szilasi Anna, 1037 Budapest, Királylaki lejtő 7.
Szilvitzky Margit, 1136 Budapest, Pannonia u. 18.
Tóth Lívia, 2112 Veresegyház, Csokonai u. 55.

Kelemen Kata

Új főigazgató a Szegedi Biológiai Központ élén

A kutatói bérek szégyenletes

Nem szorul bizonyításra, hogy egy-egy vidéki nagyváros tudományos életét meghatározza egy-egy ott élő, iskolateremtő személyiség. Ha azt mondom, Szeged, mindenkinek a Nobel-díjas *Szent-Györgyi* Albert kedvesen mosolygós arca jelenik meg. Az ő személye volt a garancia arra, hogy Szegeden mindig is a *biológiai kutatások* emelkedtek világszínvonalra.

A hatvanas évek elején *Straub F.* Brunó biokémikus, Szent-Györgyi tanítványa és munkatársa lett az MTA Biológiai Osztályának vezetője. Fölvetette, hogy *otthont kellene teremteni a modern biológiai kutatásoknak.* Így született meg a *Szegedi Biológiai Központ* ötlete, amit megvalósulás követett a hetvenes évek elején. Több, azóta nemzetközi szaktekintéllyé vált kutató a központ kedvéért költözött le Szegedre, és lakik azóta is a Tisza-parti városban.

A Szegedi Biológiai Központ székháza

MTI-fotó – Schichmann Béla

A központ – ahogy röviden említik az SZBK – öt intézetből áll: a biokémiai, a biofizikai a genetikai, a növényélettani és az enzimológiai intézetből. Mindegyik élén egy igazgató, és az egész létesítmény munkáját a főigazgató koordinálja. Nemrég új főigazgatót neveztek ki *Venetianer* Pál akadémikus személyében. Ez alkalomból tettünk föl néhány kérdést a neves molekuláris biológusnak.

– A kinevezése után óhajt-e valamit változtatni az SZBK kutatási irányvonalán?

– A főigazgatónak éppoly kevés lehetősége van a kutatási irányok megváltoztatására, mint ahogy egy egyetem rektora sem szólhat bele egyes tanszékek tudományos irányválasztásába. Az SZBK-t alkotó öt intézet igazgatói *teljes szakmai önállósággal rendelkeznek.* Hozzá szeretném tenni, hogy a jelenlegi magyar tudományfinanszírozási rendszerben az igazgató eszközei is erősen *korlátozottak* a kutatási irány befolyásolásában.

– Mit tart a Biológiai Központ legsikeresebb témáinak, és mit ítél esetleg fölöslegesnek?

– A nemzetközileg legsikeresebb kutatási főirányra talán a *növényi molekuláris* biológia, de az elmúlt évben számos kiemelkedő eredmény született más területeken is. Megemlíteném ezek közül *Udvardy* Andor sejtbiológiai felfedezéseit, *Vígh* László kutatásait a sejtmembrán szerkezetéről és szerepéről, vagy *Kiss* István és csoportjának izgalmas felfedezéseit a muslica rákokozó génjeiről. Hogy milyen irányokat kívánok megszüntetni, arra csak az lehet a válaszom, hogy ilyen *szándékom, illetve lehetőségem nincs.* Azt azonban *közvetett eszközökkel* szeretném elérni, hogy az intézet munkájának jelenlegi *túlzott elaprózottsága csökkenjen,* az izolált kis témák integrálódjanak nagyobb együttműködő együttesekké. Ha ez nem történik meg, akkor ezeknek a témáknak egy része minden adminisztratív beavatkozás *nélkül* is sorvadásra van ítélve.

– Főigazgató úr, milyen témával foglalkozik?

– Kutatási területem már csaknem két évtizede, a molekuláris biológia egyik legfőbb eszközének, az úgynevezett *restrikciós-modifikációs enzimeknek* a vizsgálata. Ez a téma a kívülállónak nagyon életidegenül hangzik, de szeretném megemlíteni, hogy ezen enzimek felfedezéséért kapott *Arber, Smith* és *Nathans* 1978-ban Nobel-díjat, és az idei orvosi Nobel-díjas *Roberts* is ezen a területen dolgozik. Vele különben közös kutatási programunk is van, és az idén várjuk látogatását Szegedre.

– A géntechnológiai kutatások terén milyen említésre méltó eredményeket ért el az SZBK?

– A géntechnológia az utóbbi évtizedben már nem kutatási terület, hanem *eszköz,* technika, amit szinte *minden probléma megoldásában,* így az SZBK valamennyi kutatócsoportjában használnak. A szorosabb értelembe vett géntechnológia területén talán a legfontosabb eredményünk, hogy *Dudits* Dénes és csoportja, hazai és külföldi együttműködő partnerekkel egy olyan *új kukorica sejtvonalat* fejlesztett ki, amely minden eddiginél alkalmasabb géntechnológiai beavatkozásra, gyakorlati szempontból *hasznos idegen* gének bevitelére. A találmány iránt igen nagy a nemzetközi érdeklődés.

– Milyen veszélyeket és mi-

Kiállítás a váratlanról

A West cigaretta márka nemes célt támogatott a Vista Kiállítóteremben (Budapest, VI. Paulay Ede u. 7.). A tárlatra korhatár nélkül, bármely kategóriában nevezhetett amatőr és hivatásos művész. Nem csupán hagyományteremtés a cél a magyar kulturális életben, hanem bemutatkozási lehetőség is a fiatal művészeknek. Ezzel elindult egy folyamat a jelenben a nyitottság és a szépre való törekvés igényével, ahol a látogató a művészet terén érintheti meg a West váratlan világát.

A zsűri az 50 kiállított műalkotást háromszáz pályamunkából választotta.

Ferenczi Róbert Cím nélkül vegyes technikával készült alkotását találták a legjobbnak és másfélmillió forinttal jutalmazták. Második díjat a zsűri nem adott. **Wechter Ákos, Bálind István** és **Kiss Mihály** fél-fél millió, **Wächter Dénes** a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának különdíjában, mint a "Legígéretesebb alkotó" 200 ezer forintos díjazásban részesült.

Illés Barna a sajtó képviselőinek szavazata alapján különdíjat kapott, amit a Bárka Színház ajánlott föl.

Györgypál Katalin

Egy beszélgetés emlékére

Mondj igazat, de nem lehet
Mondj igazat, de hogyan
Mondj igazat, s majd meglátod
Mondj igazat, de mi az igaz

Mondj igazat – s érdektelen
Mondj igazat – ki érti meg
Mondj igazat – hazugnak vélnek
Mondj igazat – csak most és itt: ne

Mondj igazat – de – inkább máshol
Mondj igazat feltétlenül – máskor
Mondj igazat s téged ütnek
Mondj igazat – de ki hiszi el –

Mondj igazat, csak gondold meg
Mondj igazat, csak csomagold be
Mondj igazat, mintha mesélnél
Mondj igazat – másképp hogyan élnél

A Hitről

*Ki **nagyon** hisz*
Lehet: annak adatik
*De lehet: leginkább **az** csalatkozik*
E földi létben.

Kelemen Kristófról

Érzelem és gondolkodás finomított aránya válik Kelemen Kristóf szobrainak törvényévé. A frontalitás. A szembenézés nyíltsága, mely a lelkület tisztasága. Modellé és szobrászsé Alliterál az alkotó és a választott arc szellemisége, Kelemen Kristóf nem foglalkozik idegen érzésekkel, csak olyan célt akaratú, rezdülésű emberekkel, akik az ő belső virágzásával összhangban vannak, így minden portréja rejtett önarcképe is Az ő értelmezésében, mert alkotásai minősítések, nemcsak ábrázolatok. *Az adott ember arca úgy válik általánossá, egyetemes érvényűvé, hogy egyedi marad,* nem ismételhetően egyszemélyes lex, Gesetz, law, törvény. Visszavonhatatlan erkölcs és morál a szem, száj, kéz, homlok harmatosságában. A lélek é a gondolat is mozdul a portréban, nemcsak az anatómia, ar gyűjtődik, teremtődik, sugárzik, összegződik.

Figyelmessége és választékossága jóvoltából mindenk más ponton ragad meg a tekintet nyíltságával, a száj zárt vonal tömbjével, megszakadt formákkal, a mosoly különböző mennyiségű, induló, tetőpontra érő, búcsúzó árnyalataival, ru haredőzéssel, szakállal, hajtagolással, fejbillentéssel, archaizálással, szemöldökkel. Ezek az ő tájékozódási fókuszai eg emberhez, az anatómia belső tartalmat keres és talál a szob téveszthetetlen iránytűjével. A mű megálmodásában és kivitelezésében azonos elmélyültség jellemzi, s a harmónia magaslatán éri el a szintézist úgy, hogy minden drámát eleve békévé old Kelemen Kristóf arcmásaiban az öregség is öröm, a magány is béke, megnyugvássá tisztítja megrázkódtatásainkat.

Losonci Miklós

Sándorfalva főterén június 10-én 10 órakor avatják Kelemen Kristóf Szent István szobrát, majd 15 órakor kiállítás nyílik a helyi Művelődési Házban a szobrászművész alkotásaiból.

rút kiskacsa (de. 10) – ***Kolibri Pince:*** Rosszcsirkeff Mária emlékiratai (8) – ***Madách Színház:*** Ne most, drágám (7) – ***Madách Kamara:*** Miért nem marad reggelire? (7) – ***Merlin Színház:*** Kodály-napok: az Ars Nova Énekegyüttes hangversenye (8) – ***Mikroszkóp Színpad:*** Én vagyok a hunyó (fél 8) – ***Nemzeti Színház:*** Advent a Hargitán (7) – ***Várszínház:*** Lila ákác (bemutató, 7) – ***a refektóriumban:*** Az Európai Mozart Akadémia karácsonyi koncertje (fél 8) – ***Radnóti Színház:*** Varázsfuvola (7) – ***Rock Színház:*** Evita (7) – ***Ruttkai Éva Színház:*** A hölgy fecseg és nyomoz (Flandria bérl. 2. ea., 7) – ***Thália Stúdió:*** Redl (nyilvános főpróba, 7) – ***Vidám Színpad:*** Apa csak egy van? (bemutató, 7) – ***Vígszínház:*** Szent Johanna (7) – ***a Házi Színpadon:*** Trisztán és Izolda (fél 8) – ***Pesti Színház:*** Ez az igazi (7) – ***BM Duna-palota:*** A Duna Szimfonikus Zenekara bérleti hangversenye (7) – ***Budapest Bábszínház:*** Hófehérke (de. 10) – ***a Játszó-téren:*** Akár hiszed, akár nem... (du. 3) – ***Bartók-emlékház:*** A Kovács Klarinét Kvintett hangverse-

Az RMDSZ Csíki Területi Szervezetével közösen rendezett Bocskai-emlékünnepség

dely-bizottság elnöke.

A díjakat dr. *Kreczinger* István, a szövetség elnöke adta át.

Dr. Szegő Tamás-díjat alapít a MÚOSZ

A Magyar Újságírók Országos Szövetsége a család javaslatára elhatározta, hogy díjat alapít az 1995. szeptember 13-án elhunyt dr. *Szegő* Tamás emlékére.

A díjat évente egyszer, dr. Szegő Tamás születésnapján, október 2-án egy olyan, harminc év alatti újságíró kapja, aki az írott vagy a sugárzott média bármely ágának művelőjeként publikációiban kiáll az elesettekért, az érdekeik érvényesítésére képtelenekért a sajtóetika szellemében.

A díj készpénz és a *Kelemen* Kristóf szobrász által tervezett plakett. Az érme egyik oldalán Szegő Tamás portréja és születésének, illetve halálának évszáma, másik oldalán az alábbi idézet található Deák Ferentől:

„Igaz ügyért küzdeni még akkor is kötelesség, midőn már sikerhez nincsen remény."

Dr. Szegő Tamás, a MÚOSZ elnökségének volt tagja és a sajtójogi bizottság elnöke a *Mit üzen a rádió?* felelős szerkesztőjeként szerzett hírnevet és állandó hallgatókat a Magyar Rádiónak. Alapító tagja és haláláig tanára volt a Bálint György Újságíró Iskolának, s jogászként, újságíróként, rádiósként maga is kiállt az egyszerű, elesett emberekért, segített azokon, akik eltévedtek a jog és az élet útvesztőiben.

A létrehozandó díjhoz a támogatást a

Corvinbank 12711006-90012345-12345001 számú számlájára lehet utalni és az átutalás közlemény rovatába „Dr. Szegő Tamás Díj Alapítvány 950869 számú letéti számlájára" megjegyzést kell írni.

nöknek tanult, triatlonista lett

kár kitaposta az utat

szerint rögtön utazhattam Nyugatra, holott például volt rokoni kapcsolatom *Svédországban*. Visszatérve a mundérhoz: az előttem bevonulók még hat évet aláírtak, hogy addig nem mennek külföldre, én pedig írnokként reggel és este nyugodtan tréningezhettem, készülve az eltervezett német útra. Végül is három hónapot tölthettem *Münchenben*, ahol végleg a sportág útjára léptem.

– *Hogyan jutott ki a bajor fővárosba?*

– Akkoriban azért már számon tartott amatőr státusú triatlonista voltam, a legjobbnak számítottam *Kelet-Európában*, s „a szegény kelet-európai" imázs okán egy helyi klub meghívott és sok mindenben segített. Egyébként itthon 1985-ben indultam először egy szolnoki versenyen, de az akkor még quadriatlon volt, szerepelt benne negyedik számként a kajakozás. A haverjaim csábítottak, mondván, nagy önbizalmat adott nekem. Látszott rajtuk, hogy ők igazi profik, kisportolt izomzattal, irigylésre méltó felszerelésben, én meg olyan kis puhány fickó voltam... Ugyan én is erős, kondicionálisan talán felkészült voltam, de ez kevés volt.

– *A kitartó Kropkó, az észak-magyar nyers erő...*

– Igen, a *„puszta power"*... A megszállottságom alapján elég sajátságos módon gyakoroltam. A vízilabdán úsztam, egy gyalogló barátommal futogattam, s kijártam *„cangázni"*, meg *„kerózni"*, néha nekivágtunk a Bükknek, felhajtottunk a tetőre, s akkor mondogattuk is egymásnak, „hú, de jók vagyunk, de jó edzés volt"...

Ám néhány évet előre forgatva az idő kerekén, egy szó mint száz, Münchenben eldőlt: a bányamérnök a profi sport mellett tette le a voksát. Azóta szinte mindent tudunk

az autós gyorsasági világbajnokságnak. A tehetséges versenyző, aki 1994 májusában Monte-Carlóban szenvedett súlyos balesetet és 19 napig kómában feküdt, az Audi csapatát erősíti majd a kétszeres olasz bajnok Emanuele Pirróval.

JÓL SZEREPELNEK a magyar fiatalok az Egyesült Államokban zajló, 18 éven aluli teniszezők nem hivatalos csapatvilágbajnokságán. A Jancsó Miklós, Bardóczky Kornél, Váci Balázs összeállítású csapat a nyolc közé jutott. A 32 országot felvonultató tornán előbb Norvégiát, majd Csehországot győzték le, egyaránt 3:0-ra. A negyeddöntőben az Egyesült Államok–Olaszország találkozó győztesével mérkőznek.

NEM INDUL a jövő nyári atlantai olimpiai játékokon az egykori világelső teniszező, Stefan Edberg. A harmincadik születésnapját a jövő hónapban ünneplő svéd sztár már nyert olimpiát 1984-ben Los Angelesben. Jelenleg huszonharmadik a világranglistán.

A STADLER FC labdarúgói közül Makrickij Németországban, egy harmadosztályú csapatban folytatja pályafutását. Nagy Norbert sorsa is eldőlt, a válogatott hátvéd a BVSC-ben vagy a

KELEMEN Kristóf pobrem ús hagyaszáp

Barokk nosztalgiák

XVIII. századi uralkodókat és dunántúli arisztokratákat ábrázoló festmények kiállításával megkezdődött a Barokk Nosztalgiák elnevezésű kulturális eseménysorozat Győrött. A Zichy-palotában bemutatott portrékat a győri Xantus János Múzeum gyűjteményéből válogatták.

A programok gerincét a muzsika alkotja. A zene világnapján, *Haydn* Teremtés című oratóriumát tolmácsolták helyi és grazi énekkarok, továbbá a Győri Filharmonikus Zenekar és az Operaház magánénekesei az Evangélikus Öregtemplomban.

A Liszt Ferenc Kamarazenekar, *Rolla János* vezetésével ma ad koncertet. Különleges élménynek ígérkezik 10-én a Musica Profana Zenekar koncertje, amely korhű hangszereken szólaltat meg reneszánsz és barokk zeneműveket. Az eseményen történelmi korok táncaival a Company Canario Táncegyüttes lép fel. Egy héttel később De mi lett a nővel? címmel commedia dell' artét visznek színre a Padlásszínház művészei a Zichy-palotában. 31-én *Benkő Dániel* gitáművész estje zárja a zenei programot. 25-én barokk lakomára hívja az ínyenceket a Klastrom étterem. A lakoma résztvevői sült malacgerincet kóstolhatnak, ahogy azt I. Lipót udvarában ízesítették.

John Surman a Vigadóban

Az európai dzsessz egyik legkiemelkedőbb alakja, *John Surman* szaxofonos lép színpadra együttesével 6-án este 8 órakor a Pesti Vigadóban (V. ker., Vigadó tér 2.). A pályáját templomi énekesként kezdő, majd előbb klarinétosként, majd szaxofonosként folytató művész – aki az európai templomi zenéből, a klasszikus muzsikából és a folkból merít ihletet muzsikájához – másodszor lép fel Budapesten.

Kiállítás a kaszinóban

Kolozsvári Grandpierre Miklós festőművész alkotásaiból nyílt kiállítás tegnap délután Magyarország első, s legszebb panorámájú kaszinójában, a Hotel Hiltonban (I. ker., Hess András tér).

Az aradi vértanúkra emlékezve

Ünnepi megemlékezést tartanak az aradi vértanúk tiszteletére vasárnap délelőtt 11 órakor a Főplébániatemplomban. A műsorban közreműködik: *Jeong Hyun Hee* (orgona),*Tóth Tibor* (hegedű), *Vincze Dávid* (trombita), valamint a Szent Felicián Kórus (vezényel: *Varga János*).

Bűnmegelőzési és vagyonvédelmi nap

A Gábor Dénes Főiskola LSI Oktatási Központ Biztonságszervező Szakirányának bemutatkozása alkalmából bűnmegelőzési és vagyonvédelmi napot tartanak szombaton délelőtt 9 és 13 óra között a főiskola III. ker., Bécsi út 324. szám alatti épületében.

Jubileumi tárlat

Az Ajkai Grafikusműhely alapításának 15. évfordulója alkalmából jubileumi kiállítást rendeznek a Szigetszentmiklósi Városi Könyvtár Galériájában (Thököly u. 19.). Az október 30-ig látogatható tárlatot *Csabai Tibor* grafikusművész nyitja meg ma este 6 órakor.

A hangszerek királynője

Petrován Mária orgonaművész ingyenes orgonahangverseny-sorozatot indít A hangszerek királynője és alattvalói címmel. Az első koncert ma, a második 17-én, a harmadik pedig november 7-én délután 15.30-kor a XIII. kerületi Karmelita-templomban (Huba u. 12.) hallható. A sorozatot az OTP Rt. XIII. kerületi fiókja és a XIII. kerületi önkormányzat támogatja.

Simándy bronzszobra az Operában

Simándy József Kossuth-díjas, kiváló művész bronzszobrát szerdán helyezték el a Magyar Állami Operaház első emeletén. Az Operaház örökös tagjáról mintázott alkotást – amelyet *Kelemen Kristóf* készített 1974-ben – Simándy József családja ajándékozta az Operaháznak.

Az alábbi vádirat kifejezetten csak a Szigetköz pusztulását felgyorsító „C" változat megvalósításáról, megvalósíthatóságának mélyen elhallgatott lehetőségéről szól. Az utóbbi évek egyik felelőtlen, de az előidézett károkat és a további, beláthatatlanul súlyos következményeket tekintve mondhatni egyik legfelelőtlenebb – társadalmat, parlamentet, kormányt egyaránt félrevezető – kampányhadjárata 1991–92-ben, a Szigetközt teljesen kiszolgáltatott helyzetbe hozó „C" terv megvalósítása során történt.

Amikor Dunacsún alatt, a magyar–szlovák határon megforduló, szlovák területre áttekintő minden épeszű ember számára nyilvánvalóvá vált, hogy a szlovákok – ha csak nem történik ésszerű ellenlépés – az úgynevezett „C" változat építésével hamarosan „áttöltik", lezárják a Dunát, hogy annak csaknem teljes vízhozamát a mögöttes víztározón keresztül a Bősön elkészült erőműhöz tereljék, akkor *Vargha János* vezetésével számos jeles személyiség ország-világot ámította: mindezt nem szabad komolyan venni, a látvány csak szemfényvesztés, Magyarország zsarolása.

Vargha János 1992-ben Mosonmagyaróvárott elhangzott szavai szó szerint a következőket mondják: „Véleményem szerint a C változat a Magyarországra gyakorolt nyomásnak, vagy ha úgy tetszik: zsarolásnak az eszköze. Természetesen hogy ha valakit zsarolni akar valaki, rá akar ijeszteni, akkor nem egy egyszerű kis műanyag vízipisztolyt fog lóbálni előtte, hanem elővesz valami olyat, ami legalább úgy néz ki, mint egy igazi stukker, amit komolyan lehet venni. Azonban tudjuk azt, a Szlovák Nemzeti Tanács legutóbbi határozatából, hogy ők maguk sem veszik komolyan a C változat befejezését, mert kimondták, hogy minden munkálatoknak a C változatnál csak olyannak szabad lenni, amely egy általuk elkészített D változatban is szerepelhet. Ezt nagyon kérem, hogy vegyék figyelembe, amikor a C változat komolyságát ítélik meg."

A folytatást és következményeit tudjuk: a stukker mégiscsak igazi volt! Holott ha megtörténik az ésszerű ellenlépés: a Dunakilitin felépült, teljesen kész duzzasztómű üzembe helyezése, akkor, amíg a dunakiliti zsilip áll, márpedig az igen hosszú ideig állni fog, hiszen alapozásának terjét el...

meg, hogy mennyi víz szükséges a hullámtérbe, hanem azt használhatjuk csak, amennyi vizet kapunk. 1991 novemberében, amikor először észleltük, hogy építik Szlovákiában a „C" variánst, jeleztünk Budapest felé, mi szigetköziek, hiszen a mi földünkről van szó. Akkor azt a választ kaptuk, hogy papírtigris. Később meglátszott, hogy ennek a papírtigrisnek elég határozott körmei vannak. Akkor megpróbáltuk kidolgozni a „C" várható hatásait, és megpróbáltunk, mi, ott Szigetközben letenni egy megoldási javaslatot.

Ezt a javaslatot sajnos elvetették. Akkor Budapestről az a válasz érkezett hozzánk, lehet, hogy jó szándékúak vagyunk, de nem értünk a kérdéshez. Kicsit furcsán ért bennünket, hiszen ott élünk a térségben, évtizedek óta foglalkozik egyikünk-másikunk a témával; nap mint nap kint járunk a helyszínen, ismerjük Szigetközt, nekünk kell szembenézni az ott élő emberekkel – és ennek ellenére a mi szakértelmünk van megkérdőjelezve akkor, amikor egyelőre minden jóslatunk bejött a témával kapcsolatban. Gondolok itt a „C" változatra, amire a figyelmet mi hívtuk fel, gondolok arra, hogy mi jeleztük először, hogy októberben valószínűleg áttöltenek a szlovákok, gondolva arra, hogy megcsúsztunk az időben, hiszen ma már egyre nehezebb elképzelni, hogy akármilyen kompromisszumról is tárgyalni lehet Szlovákiával. És ez azért is keserves, mert ha nem tudunk tárgyalni, akkor kész helyzet elé fogunk kerülni.

Jelen pillanatban sincs semmiféle kidolgozott válasz a „C" variánsra. Holott pontosan a mi vidékünket teszi tönkre, a mi életfeltételeinket rontja. És hiába szeretnénk mi megoldást, hiába szeretnénk mi adott esetben inkább egy bölcs kompromisszumot, mint egy ostoba pert, nincsenek meg a lehetőségeink. U...

A 18 éves görög Irene Szkliva nyerte az indiai Bangalorban

Chirac főhajtása

André Malraux a Panthéonban

Párizsból jelenti az *MTI:* A francia nemzet legnagyobbjainak „szentélyébe", a párizsi Panthéonba került André *Malraux:* a híres író és szabadságharcos koporsóját szombat este, egy ünepélyes szertartás keretében helyezték el az épület központi csarnokában. Itt két napon át franciák és külföldiek ezrei róhatják majd le kegyeletüket előtte. Végső nyughelye a Panthéon alagsori kriptájában lesz, olyan híresség oldalán, mint Jean *Monnet,* az európai integrációs folyamat egyik elindítója vagy Jean *Moulin,* a II. világháborús francia ellenállás legendás alakja. Moulin holttestét egyébként 1964-ben helyezték el az épületben, mégozzá a szertartáson – *de Gaulle* tábornok kulturális miniszntereként – Malraux mondta az ellenállási vezető életét felelevenítő ünnepi beszédet.

Malraux húsz évvel ezelőtt halt meg, s holtteste eddig egy Párizs környéki kis temetőben nyugodott. Kihantolásáról, s a Panthéonban való újratemetéséről Jacques *Chirac* államfő határozott, hogy ezzel tisztelegjen a gaulle-ista eszmeáramlat egyik legnagyobb képviselője előtt. André Malraux ugyanis De Gaulle tábornok *legközelebbi hívei közé* tartozott: miután már a harmincas években tevékenyen részt vett az antifasiszta küzdelmekben (például a *Franco*-ellenes spanyolországi harcokban), a II. világháború idején már a francia ellenállás soraiban harcolt De Gaulle irányítása alatt, majd a tábornok hatalomra jutása után, 1959-tól 1969-ig egyfolytában ő töltötte be a kulturális miniszteri posztot.

Cáfol egy fra

Legenda az el

Színes, mi több, pikáns legendával lettünk ismét szegényebbek. Egy francia történész, Alain *Boureau* nemrég megjelent könyvében *cáfolja, hogy létezett voln* a hajdani jobbágy–földesúri világban *az első éjszaka joga.* Vagyis az uraságoknak az a privilégiuma, hogy a frissen férjhez ment menyecskével tölthessék az első éjszakát. Igaz, *már a XIII. századi Franciaországban* terjedtek olyan hírek, hogy egyes előkelőségek élnek ezzel a lehetőséggel. Később a világi és az egyházi hatalmasságok súrlódásainak keretében jelentek meg ezek a vádak, természetesen az arisztokrácia tagjaival

AUTÓGYÁR MÁ
oktatási
mérnök-to
keres mu
SZÜK
● angol- és/vag
● autó
és számítástec
● pedag
● kiegyensú
szem
Rendezett körülm
csapatot és tis
nyújtunk. Kérjük,
telefonszámot
8–1

Tárlat a Gellértben

Vasárnap nyílt meg a Hotel Gellértben Károly Éva festőművész és Kelemen Kristóf szobrászművész közös kiállítása. A festményeket és a szobrokat Hernádi Gyula író méltatta, az ezt követő műsoros összeállításban fellépett Bánffy György színművész és Frick Péter operaénekes. Bemutatták a külön erre az alkalomra megjelentetett Szépség, szeretet, szerelem című könyvet is, amely a helyszínen megvásárolható.

A kiállítás december 7-éig tekinthető meg.

(k. l. i.)

*

Posztmodern: ostmodern westmodern.

*

Nem rossz ember, csak néha rohama van.

(marafkó)

– Ötvenéves az SM, a Sclerosis Multiplex Világmozgalom, erről tart tájékoztatót november 27-én, szerdán dr. Guseo András, az SM Társaság elnöke. Beszámolnak a nemzetközi SM-társaságok szövetségének atlantai konferenciájáról, valamint arról, hogy hol tart ma e betegség gyógyítása hazánkban és világszerte.

Nagyrészt napos, hideg idő

Nyugat felől továbbra is hideg, átmenetileg szárazabb levegő érkezik fölénk. Ennek köszönhetően a kezdetben még felhősebb keleti vidékeken is csökken a felhőzet, és néhány órára mindenütt kisüt a nap. Csapadék nem várható. Jobbára gyenge lesz a légmozgás. A csúcshőmérséklet 0–5 fok között alakul.

Várható országos középhőmérséklet: –4, +3 fok között.

Orvosmeteorológiai előrejelzés: nincs számottevő fronthatás.

A Duna vízállása és hőmérséklete tegnap Budapestnél: 318 cm, 7,6 °C.

Európa időjárása

Város	*Időjárás jellege*	*Legmagasabb hőmérséklet*
Athén	felhős	20 °C
Bécs	borult	3 °C
Belgrád	esős	3 °C
Berlin	borult	1 °C
Kijev	szeles	7 °C
Koppenhága	szeles	5 °C
Ljubljana	szeles	3 °C
London	borult	4 °C
Madrid	szeles	11 °C
Párizs	borult	6 °C
Pozsony	borult	4 °C
Prága	szeles	1 °C
Róma	szeles	10 °C
Stockholm	szeles	2 °C
Varsó	szeles	3 °C
Zágráb	szeles	3 °C

Speciális meteorológiai tájékoztatás:
Hosszú távú előrejelzés
(30 napos) tel.: (06-90) 304-628
Országos előrejelzés
(12–36 órás) (06-90) 304-611
(5 napos) (06-90) 304-631
Orvosmeteorológiai tájékoztató
(06-90) 304-612
Időjárási tájékoztató autósoknak
(06-90) 304-613
A telefonszolgáltatás díja 88 Ft/perc.

Lapunk folyamatosan közreadja a legutóbbi napokban Magyarország területén ellopott gépjárművek adatait. Kérjük olvasóinkat, akik bárhol felismerik a körözés alatt álló gépjárműveket – a közölt azonosító adatok alapján –, azonnal értesítsék a rendőrséget, vagy ha ez nem lehetséges, szerkesztőségünk belpolitikai ügyeletesét.

Fejér megye:			
Etyek	égszínkék	Lada 1500	DHG 768
Hajdú megye:			
Debrecen	fehér	Trabant 601	ABO 894
Debrecen	m.-szürke	VW golf	DRB 059
Pest megye:			
Gödöllő	fehér	Lada	DXJ 602
Szigetszentmiklós	piros	Suzuki	BRG 064
Szentendre	piros	Audi	W 235 EY
Szentendre	szürke	VW Golf	DAUDX 51
Vonor	piros	Fiat	AJJ 375
Szabolcs megye:			
Nyíregyháza	fehér	VW Transporter	FCH 911
Veszprém megye:			
Veszprém	fehér	Trabant	BIU 407

Vasárnapig bezárólag

Budapest:			
I. kerület	piros	Ford Escort	CPT 188
II. kerület	kék	VW golf	CEW 829
	ezüst	Ford Fiesta	BMC 729
III. kerület	bordó	Lada Samara	CK 3848
	bordó	Opel Kadett	JO 12 JA
VII. kerület	fehér	VW Transporter	CZM 937
	fehér	Trabant	DMW 390
VIII. kerület	fehér	Fiat Ducato	XA 4344
	fekete	Mercedes 220	DXX 705
IX. kerület	szürkéskék	VW Passat	CA 3832
XI. kerület	fehér	VW Golf	CWY 704
	fekete	VW Golf	V 11170
	fehér	Ford Escort	DTB 156
XIII. kerület	zöld	Opel Senator	DFF 288
	fehér	Trabant	SHY 992
	piros	Lada 2105	FCG 262
	fehér	Chrysler	DEG XY 26
	kék	Dacia	ASU 464
	fehér	Suzuki Swift	DZV 968
	fehér	Dacia	CHF 089
XIV. kerület	beige	Lada 1300	FDH 095
Csongrád megye:			
Szeged	fekete	Mercedes	EPU-440
Győr megye:			
Győr	drapp	Trabant 601	DNV-581
	középszürke	VW Golf	EJD-608
	tűzpiros	VW Golf	KA-W 2592

KELEMEN Kristóf 1996. nov.

Negyvenhét éve ferencvárosi

A test és a lélek szobrásza

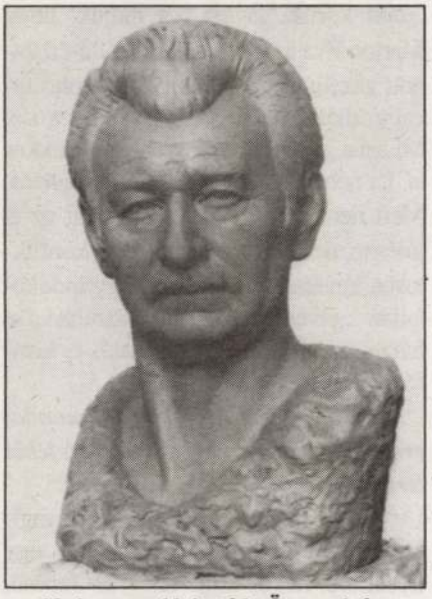

Kelemen Kristóf: Önarckép

A Ferencvárost ölelő Duna-part mellett patinás bérházban lakik, él, és alkot 1951 óta Kelemen Kristóf szobrászművész.

– Ehhez a kerülethez fűződnek férfikorom legszebb emlékei. Otthont adott nekünk házasságkötésünk után. Itt ért bennünket az a boldogság, amikor kislányunk, Ildikó megszületett. Ide kötődnek gyermekünkkel együtt az iskolában töltött esztendők, a Mester és a Ranolder utcai iskolákban szerzett tudás, az érettségi bizonyítvány, s Ildikó első munkahelye. Nekem pedig kezdeti bemutatkozó kiállításaim – többek között – a József Attila lakótelepen – emlékezik vissza negyvenhét esztendőre látogatásunkkor.

A lakás, csakúgy mint a műterem, tele van régi és új alkotásokkal. A tágas szobákban, a falakon mindenütt szobrok, festmények, érmék, oklevelek szobraiért, no meg színészi produkcióiért. A sokoldalú, értékes Kelemen Kristóf színészetet is tanult, de a szobrászat, a rajzolás már kicsi korában rabul ejtette. A koszorúban elhelyezett posztamenseken közéleti, ismert személyiségek, a tudományos, a művészeti, az irodalmi élet híresség einek szobrai „köszöntöttek". Megcsodálhattam – többek között – Dr. Lőrincze Lajos nyelvész-egyetemi tanárnak, Barcsay Jenő Kossuth-díjas festőművésznek, Moldován Stefánia és Simándy József operaénekeseknek, Bilicsi Tivadar színésznek, Pogány Ö. Gábor művészettörténésznek, Szokolay Sándor Kossuth-díjas zeneszerzőnek szobrait. E szép, élethű szoborcsoportozatot a művész önarcképe és leányának, Kelemen Ildikónak megmintázott mellszobra zárta.

Kelemen Kristóf a Temesvár melletti Máriaföld szülötte, iskoláit Temesváron, Szegeden és Budapesten végezte. Máriaföld után második otthona lett Ferencváros. Képzőművészeti főiskolát végzett, jogot és színészetet tanult. Tanulmányúton volt Bécsben, Algériában, Olaszországban. Mestereiként tisztelte Szánthó Lászlót, Sipos Jánost, Beck Andrást, Ferenczy Bénit, Barcsay Jenőt. Évek óta szerepel országos tárlatokon a Műcsarnoktól a Nemzeti Galériáig, a Sárospataki Képtártól a budapesti múzeumokig számtalan bemutatkozása volt. Művei láthatók a Nemzeti Galériában, a Sárospataki Képtárban, számos magángyűjteményben. Külföldön Kanadában, Németországban, Olaszországban, Svájcban, Finnországban, USA-ban, Japánban, Líbiában, de sorolhatnám a környező országokat is.

A ferencvárosiak méltán büszkék lehetnek Kelemen Kristófra, hiszen híres és sikeres közterületeken elhelyezett szobrairól. Hazánk nagyjairól az országban több mint tizennyolc szobra ékeskedik. Beszélne róla?

– Többek között Monoron, József Attila, Fábiánsebestyénben, Arany János, Sándorfalván, Petőfi Sándor, majd Egressy Béni, Szemere Bertalan és II. Rákóczi Ferenc domborműves emléktábla. Battonyán József Attila szobrok láthatóak köztéren. Ezenkívül csaknem négy éve leplezték le gróf Széchenyi István szobrát a Telepes utcai, róla elnevezett iskola udvarán, amit évről évre megkoszorúz a XIV. kerületi önkormányzat. Csakúgy, mint a zuglói Móra Ferencről elnevezett iskolában lévő domborművet.

– Most és a közeljövőben milyen terveit szeretné megvalósítani?

– Nemrég fejeztem be az Orvostudományi Egyetem Tüdőklinikájának megrendelésére Miskovics Gusztáv elhunyt professzor domborművét, amelyet még ez évben felavatnak. Emellett folytatom a rég megkezdett önéletrajzi könyvem írását. No és november 9-én a Gellért Szálló Szalonjában, három festőművész társaságában, szobraimmal szerepelek a kiállításon.

A látogatás, a szobrok megtekintése meggyőzött arról, hogy Kelemen nemcsak test – hanem léleklátó művész, aki nem egy jellegzetes részletből indul ki,

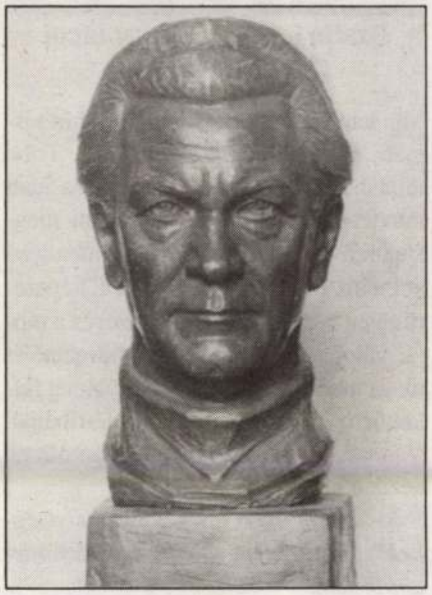

Simándy József
Kossuth-djas operaénekes

hanem az egészet, az embert ragadja meg. Tagadhatatlanul örömét leli a kemény homlokdudorokban, a sörényes szemöldökök játékában, az ajkak zártságában. Ha portréit nézzük, a zárt vagy nyitott szemekben – mint a lelkek nyitott könyvében –, úgy olvashatunk.

Várhelyi Farkas Magda

KÖNYVELŐ IRODA

Kedvező áron **könyvelést, adótanácsadást, bér- és tb ügyintézést** vállal kft-k, bt-k, egyéni vállalkozók, társadalmi szervezetek részére.

MEMÓRIA KKT

Címünk: 1094 Bp., Páva u. 28.
1044 Bp., Szondy u. 66.
Tel.: 217-5093, 230-4553,
06-30-303-242

Kötődés a gyermekkorhoz

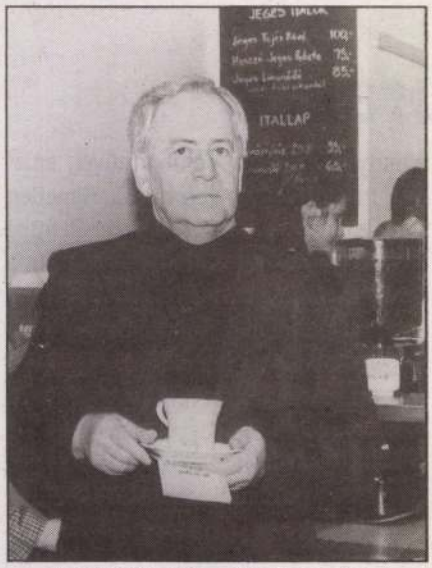

Szabó István a Ráday utcai Queen kávézóban

Mindenki ismeri, pontosabban a hírét ismeri, aki érdeklődik a film iránt. Több mint három évtizedes pályafutása alatt mindent megkapott és elért, ami megkapható és elérhető egy filmrendező számára. Mégis most érkezett el népszerűsége csúcsára itthon, a Százéves a mozi válogatással, melynek bevezetőjét maga mondja el, nemcsak figyelmet felkeltően, hanem kifejezett férfibájjal. Vannak, akik immár bevallottan miatta nézik a műsort...

– Pedig nem „tévés személyiségnek" indult. Nem látszik exhibicionistának sem.

– Wisinger István fölkért, hogy csináljam, és én boldogan csinálom, immáron egy éve. Általában három nap alatt készülök el egy-egy adás bevezetőjével, de tudtam, hogy ezt a szeretetet, amit a film iránt érzek, meg kell osztanom a nézőkkel, egyszerűen el kell érnem, hogy kedvük legyen megnézni a filmművészet legnagyobb alkotásait, a magyar remekműveket és a „szórakoztató" klasszikusokat. A vetítési időpontokba is beleszólhattam, és én nem akartam megsérteni a nézők szokásait. Vasárnap főműsoridőben a széles közönség ízlését akarjuk kielégíteni, hétköznap, késő este az ínyenceket. Azt hiszem, jól döntöttünk, a visszajelzések azt bizonyítják, hogy a nézők szeretik ezt a műsort. Én is szeretem, és sajnálom, hogy vége.

– Valójában a Ferencvároshoz való kötődése lenne beszélgetésünk témája. Több filmjében szerepel a kerület, az Apá-ban itt tolja Gábor Miklós és az Önt megszemélyesítő Bálint András a villamost, éppen a szerkesztőség előtti sínpáron, a „Tűzoltó utca 25." pedig már címében is az itteni emlékeire utal.

– Nem itt születtem, de nagyszüleim Liliom utcai lakásában jött világra édesanyám és nagynéném, és én is itt éltem kb. 6-7 éves koromtól, amikor a Mester utcába jártam iskolába, majd a Knézichbe. Tizenkét éves voltam, amikor elköltöztünk anyámmal, a legfontosabb gyerekkori élményeim tehát idekötnek. Villamost sose toltam, csak a filmben a próbákon, de a Tűzoltó utcát nem véletlenül választottam. Szerettem ezt a környéket, ismertem az itt élő embereket. Egyszerűen azt akartam, hogy ez a film itt játszódjék. Persze Tűzoltó utca 25. nem létezett, nem akartam, hogy bárki is véletlenül magára ismerjen, de most örömmel hallom, hogy azon a telken is épül ház! Számomra azt a világot, az én gyerekkorom szereplőit, azokat, akikkel a háborús éveket átéltem, a Tűzoltó u. 25. című filmben megjelenő emberek reprezentálják.

– Más köze is van a kerülethez. Itt működik az a kórház, történetesen éppen a Tűzoltó utcában, ahol leukémiás gyerekeket gyógyítanak, s az ő megsegítésükre létrehozott Kép-Világ Alapítvány kuratóriumának Ön az egyik vezetője.

– Még Schulle professzor kért fel erre, és én nagyon szívesen elfogadtam. Ez egy szép dolog, és a világ minden táján tökéletesen természetes. Egy jóérzésű állampolgárnak kötelessége, hogy segítsen, s a művészek között ösztönösen létezik olyan lelki kapcsolat, amelynek révén közösen is létrehoznak jótékonysági programokat. Simon Esthess, világhírű operaénekes-barátom a Zürichi Konzerthalle-ban hozott össze – elnézést – egy halom pénzt egy ottani kórház javára, és tudjuk, hogy Marton Éva az itteni Kékszakállú-ért kapott gázsiját tette le, hogy a Tűzoltó utcai kórház leukémiás gyerekeit segítse. Mi ezt a gyerekekért tesszük, még akkor is, ha néha megdöbbentő a visszajelzés. Mert nem köszönetet várunk, bár az is jólesne, de néha megesik, hogy konfliktusba keveredünk azáltal, hogy indokolatlan „elvárásokkal" találkozunk. De hát mint mondtam, mi ezt csakis és kizárólag a gyerekekért tesszük!

– Visszatérve egy utolsó mondat erejéig a filmhez. Mik a legközelebbi tervei?

– A jelenlegi magyar filmet anyagilag irányítók úgy gondolják, hogy egy ilyenkorú fickó, mint én – és Jancsó, Makk vagy Sándor Pál – már nem kell, hogy filmet csináljon. Szomorú, hogy az ő három szkeccsükből állítanak össze egy egész estét betöltő játékfilmet. Nem gondolkozom a jövőn, mert szerintem nincs magyar filmgyártás. Egyszerűen el kell felejteni.

Gervai Anikó

RENDKÍVÜL KEDVEZŐ FINANSZÍROZÁS

KAMATMENTES HITEL 50% BEFIZETÉSE MELLETT, AKÁR 5 ÉV FUTAMIDŐRE

AUTÓSZALON DUNA
1095 Budapest,
Soroksári út 160.
Tel.: 281-8888, 347-1000
OPEL

Kelemen Kristóf
Julika, br.

Tavaszi Tárlat, 1957. Mücs. 1.

n.
n átépitett XVI. század közepi temp-

ai án, dombon áll. Keletelt. Egyhajós,
tti toronnyal. A nyolcszög három ol-
mpillér nélkül, északkeleti oldalán van
estye. Főbejárata a torony középső
kerettel, mellette egy-egy lapos
el. Az ajtó felett záróköves, kere-
blakok. Efelett erősen kiugró zsin-
y első emeletén kétoldalt vakablak,
zve. Efelett sima párkány, a máso-
ldalon egy-egy barokk félkörives ab-
A zsindelyes sisak barokkformáju.
árata a torony északnyugati oldalához
n nincs ablak, a hajó és a szentély déli
y keleti végén egy ablak, Egyszerü
a sekrestye körül. (000 kép)

Kelemen Krisfof

Julia, Gron, 40 cm

Budapest Műcsarnak Kiállítása, 1957. kat. szerk. Kisdéginé, Kirimi Irén,

18.

KELEMEN Kristóf szobrász

GERGELY Mihály: Dicsértessék az Ember!. = Müvészet és Barátai, 2, 1992, 4. l, 6.p. ill.

SOLTISZ János ács. 1775—90 közötti adóösszeírásban szerepel Egerben, de még az 1800. évi adókönyv is említi.

SOMODI István egri fazekas és kályhásmester. Egerben 1753-ban a mai Alkotmány u. 7. sz. ház tulajdonosa, ahol lakó → Schmid Péter egri képíró. Somodi 1766—90 között szerepel az adózók jegyzékében. 1776-ban a jezsuita gimnázium reparációjához beadott költségvetésben is olvassuk nevét, 1785-ben és 1787-ben az extrinitáriusoknál becsüsként működik → Povolni Jánossal együtt. (EÁL Eger v. ir. 1787. 551.)

SOMOGY Jacobus cementarius (kőműves). 1550-ben az egri vár erődítési munkálataiban vesz részt Jacobus és Thomas társaival együtt. (OL Vár és Kam. ir. sorozata. fol. lat. 1180. Egri vár szdm.)

SOMOGYI Ignác gyöngyösi fazekasmester. A megyei kvártélyházban Gyöngyösön dolgozik 1803—1804 között → Rabl Károly gyöngyösi kőművesmesterrel együtt. (EÁL Heves vm. építk. VM. é.)

SOMOGYI György gyöngyösi kőműves. 1725-ben írják össze a város I. negyedében, ill. a II. negyed 4. fertályában.

SONDRY, Martino és Giovanni olasz kőművesek 1554-től → Valtelina mester mellett dolgoznak az egri várban. (Détshy, Munkások I. 177. old.)

SPACZO, Paolo olasz kőműves 1551-ben dolgozik az egri várban. (Détshy, Munkások I. 175. old.)

SPARBER (SPERBER) András kőművesmester. Az 1702. február 7-én I. Lipót által jóváhagyott egri kőműves-, kőfaragó- és ácscéh egyik alapítótagja → Nagler Sebestyénnel együtt. 1696-ban javítja az egri magazint és a sütőkemencékhez kéményeket épít.

SPECIA CASA, Johannes Maria, olasz kőművesmester Jacobus Bxsley pallérral, nyolc kőfaragóval és 12 nagyrészt szintén olasz kőművessel, továbbá néhány tanuló legénnyel 1552-ben érkezik

KELEMEN Kristóf szobrász

kiáll. Bp.,Józsefvárosi Galéri,1993
ism. LOSONCI Miklós: Az arcképcsarnok teremtő. =
Magyar Hírlap,1993. febr.21. 9.ill.

sek, zeneműkiadók, stb.).

juttatunk el Önökhöz.

letet, melybe (a félretájékoztató pontatlanságok tokat veszünk föl. Kérjük, szíveskedjenek azokat l, de legkésőbb **január 20-ig** címünkre visszajutezzük közreadni, ezért kérjük, szíveskedjenek a

ok, hirdetések közzétételére is, az alábbiak szerint:

00 Ft	260x165 mm
00 Ft	127x165 mm
00 Ft	127x 80 mm

5411/12 és a 169-8522 (fax is) telefonszámon

eti partnereinek tájékoztatását elősegíti!

tel:

Lafferton Kálmán
felelős szerkesztő

ányszámban jelenik meg, könyvesbolti forgalomba nem kedjék a mellékelt *Megrendelőlap*on megrendelni.)

Kelemen Kata

Kiállítás a Budapest
Kiállítóteremben

Magyar Nemzet 1987. X. 13.

Kelemen Kata, Textilművek

L. Soós Tamás

– Vadak és „Ujjrelídek"

Új Tükör, Bp. 1986. szept. 14.

24–25

XXIII/37

Kelemen Kristóf, szobrász 1904.

A monori gimnázium számára József Attila-szobrot készít.

-: Nyolcvanegy képzőművész készít új alkotásokat nagy ipari városoknak, vidéki iskoláknak

Népszabadság, Gy. 1959. jún. 3. 8. l.

Kelemen Katalin

Örsi Imre naiv művész emlékkiállitása a Karcagi Galériában február 24.-ig,
Antal András és Szöllősi Mária iparművészek kiállitása a balassagyarmati Horváth Endre Galériában február 29.-ig,
Czeglédi Julia, Erdei Irma, Honfi Katalin és Kelemen Katalin textiltervezők kiállitása a nyiregyházi Művelődési Központban márc. 2.-ig megtekinthető.
Szüts Miklós a Studió Galériában febr. 24.-ig,
Budahelyi Tibor, Huber András és Pantl Mihály a Csepel Művek Munkásotthonában febr. 29.-ig,
Váczy J. Tamás az Ikarus Galériában márc. 4.-ig,
Kelemen Károly a miskolci Molnár Béla Ifjusági Házban március 6.-ig,
Kóródi Gabriella az angyalföldi József Attila Művelődési Házban márc. 10.-ig mutatja be müveit.

Élet és Irodalom, Bp. 1980. febr. 16. XXIV. évf. 7. sz. 8. lap.

Keldmen Katalin

közös tárlaton jelentkezett Dunaujvá/
rosban

Magyar Hirlap 1979/218/9

Kelemen Katalin, textilművész

L. Pauli Anne

Torday Aliz: Textil a lakásban 2

Esti Hirlap 1979. aug. 30.

Kelemen Kata, Textiltervező

L: Ásztay Csaba

Vadas József: Infláció 12

Élet és Irodalom Bp. 1984. júl. 13. XXVIII/28

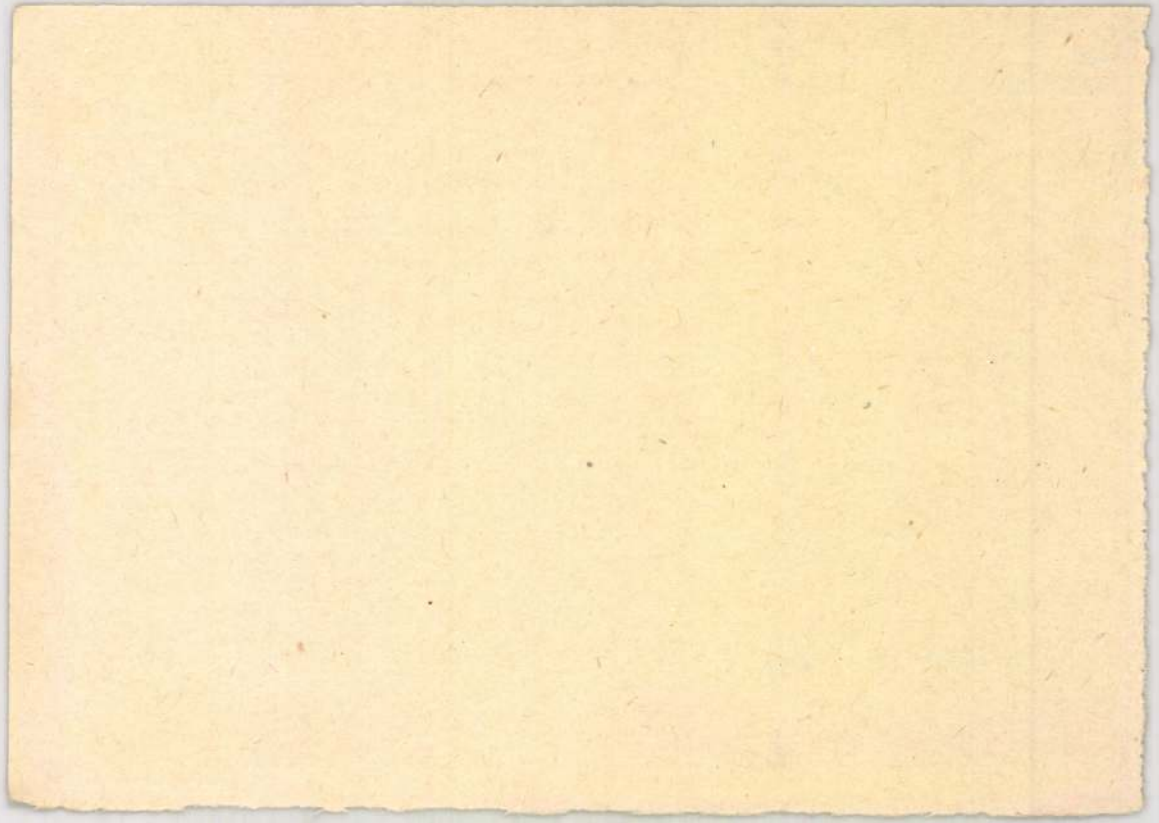

Kelemen Kristóf

Vásárhely szobrai

1021

Kelemen Kristóf: Fodor József

Elhelyezés: Tbc-gondozó intézet és KÖJÁL kertje. Anyaga: kő, talapzat: kőhasáb.

A megyei tbc-gondozó intézet 1961-ben kéri a Művészeti Alaptól, hogy parkjában *Fodor József*, a kiváló magyar higiénikus szobra felállításra kerüljön. A *Kelemen* Kristóf által készített, másfélszeres életnagyságú portré 1962-ben már leleplezésre is került.

Fodor József életműve megérdemli, hogy egészségügyi intézményben szobor hirdesse emlékét, iránta kifejezett megbecsülésünket. 1843-ban született Lakócsán. Egyetemi tanulmányait Bécsben és Pesten végezte. Előbb kolozsvári, majd 1874-től a budapesti egyetem professzora. A Magyar Tudományos Akadémia tagja. A közegészségtan első hazai oktatója és nemzetközi viszonylatban is egyik alapítója. A víz, levegő, talaj szennyeződésére vonatkozó megállapításai alapvető jelentőségűek. Ezenkívül fontos szerepet töltött be a magyar toxikológiai kutatásokban is. Az ő javaslata alapján épül ki az iskolaorvosi szolgálat. *Markusovszky* Lajossal létrehozta az Országos Közegészségi Egyesületet. Világviszonylatban elsőnek vetette fel országos közegészség és járványi szervezet létrehozásának szükségességét. 1901-ben halt meg Budapesten. A róla elnevezett emlékéremmel évenként a közegészség- és járványügy területén kifejtett tudományos munkát jutalmazzák.

A portré elhelyezése nem volt egyszerű, mert a kert szép és gondozott ugyan, de a kerítések és a környező házak falai nem mondhatók esztétikusaknak. Így az elhelyezés egyik feltételeként bemélyedő félköríves építészeti kiképzés került előírásra. Így megfelelő hátteret kapott az elsősorban valósághűségre törekvő, tudósi komolyságot tükröző szobor.

Az alkotó, Kelemen Kristóf szobrászművész 1922-ben született, Máriaföldjén (Románia). Első tanulmányai a faszobrászattal kapcsolatosak. 1940-ben jött Magyarországra, ahol Szeged, Sándorfalva és más helységek váltották egymást a viszontagságos háborús években munkássága színhelyeként. A felszabadulás után változó egészségi állapot mellett elsősorban emlékműszobrászattal foglalkozott.

D. J.

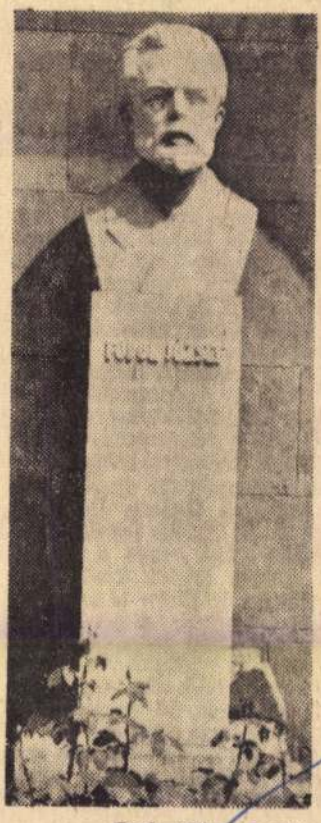

(Fotó: Dömötör M.)

SZOMBAT,
1971. JÚLIUS 3.

elentkező 1957—58-ban szü-

k szerepeltetése egyébként
adást jelent az egyes
fáradtságot az edzőn
Ugyanis minden
dapestre kell utaz
erszáz forintba kerül,
kalommal kell felutazr
más lehetőség nincs.
bajnokságot nevezésel
zett indítani már az id
megyében csak Szent
foglalkoznak komolya
ssel. Két csapat pedig
bajnokság megszervez
hoz.
lyi serdülők mostani h
kemény, mindennapo
eredménye. De ez az e
ra, hogy a sportággal
kekből alig 4 év le
OB II-es szintet is el
ssenek.

Z.

VÉGEREDMÉNYE

1. SZEOL I.	22	19	1	2	124- 25	39
2. Szt. Vízmű	22	16	1	5	69- 30	33

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
1971 JUL 3
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

artacus?

Ferenc, a Szabó Ktsz elnöke
li a csapat problémáit. Ő

z Lajos személyében szakmai-
agógiailag képzett edző áll a
nánykerekénél. A baj fő oka:
i sport más területein is ta-
széthúzás.
ia és Bereczki Erzsébet kulcs-
számítanak a jelenlegi csapat-
ta a távozás gondolatával fog-
Ez meg is látszik teljesítmé-
ha játszanak. Tóth Vilma ta-
dössze négy alkalommal állt
lelkezésére. A lányok ki is je-
a kicsik az együttes, átigazol-
vesülethez.
nül nem valami biztató a H.
elyzete. A teremprobléma, a
apus edzőmérkőzések hiánya,
egfelelő edzéslátogatás juttat-
t utolsó helyére a csapatot.
iztató esemény is akad a szö-
házatáján. Fábián Gáborné,
nosné és Kenéz Imréné há-
nagyás után ismét a csapat
re állnak. Rajtuk kívül Mik-
Julianna játékára is számíta-
őszi szezonban. A gólerős já-
orba állásával bizonyára ütő-
z majd az együttes. Akarattal,
l lehet csupán elkerülni a ki-
a játékosok jó hozzáállásán
dt légkörre is szükség van. És
orban: egy-két játékosnak mi-
l kell döntenie, hogy a jövő-
án sportolni.

THÉKES ISTVÁN

Szerdán Genfben több mint 130 neves európai labdarúgócsapat neve kerül az UEFA „sorsolási serlegébe" — elkészül az 1971/72. évi BEK, KEK és UEFA kupamenetrend.

A tizenhetedik BEK-ben 33 együttes indul, ugyanennyi a tizenkettedik KEK-ben is, míg a VVK és EVK örökébe lépett, először kiírt UEFA-kupában 64-es lesz az induló mezőny.

A BEK- és a KEK-mezőny nagyjából ismeretes, az UEFA-kupa csapatairól viszont eddig nem érkeztek hírek. Csak az bizonyos, hogy a BEK-ben induló Ú. Dózsa és a KEK-ben bemutatkozó Komló mellett az UEFA-kupában a Ferencváros és a Vasas képviseli a magyar klubokat.

A július 7-i sorsolás után tíz hét áll a csapatok rendelkezésére az első mérkőzésig. A menetrend ugyanis készen van. Játéknapok mindhárom kupára: szeptember 15 és 29 (első forduló), október 20 és november 3 (második forduló). Az UEFA-kupában november 24-én és december 8-án a harmadik fordulót is megrendezik, így márciusban a BEK-ben, a KEK-ben és az UEFA-kupában is már csak a legjobb 8—8 csapat folytathatja a küzdelmet.

Kelemen Kristóf

1021 1970 ÁPR 7

Vitték a fényes szellők

A folyosón a sétáló terület mindössze tíz lépésnyi hosszú. Akkora, mint egy börtöncella. Kicsit az is, csak itt, a gyógyintézetben a folyosófalak, a szobák, az ágyak, a szekrények fehérek és pontos, meghatározott időben szólítják a pizsamás „elítélteket" reggelihez, uzsonnához, ebédhez, vacsorához. A lépcsőn először kettő, három, öt, hét, kilenc, tizenegy, tizenhárom, tizenöt, majd tizenhét fokot számlált oda és vissza Kelemen Kristóf szobrászművész. Azelőtt szinte lökte, vágta a rohanás, kettesével, hármasával szedte lába alá a lépcsőket. Most pedig csak óvatosan csusszan rajtuk, mint a járni tanuló gyerek vagy a nagyon vénember, közel a száz esztendőhöz.

Kelemen Kristóf pedig — szignója és barátai szerint csak Kristi — alig van túl a négy X-en, 182 centiméter magasságához mérten olyan a termete, mintha kalapácsvető lenne. Sűrű hajában viszont kevesebb már a barna és több a fehér. Kék szeme annyira nevetős, hogy nehéz elhinni róla: haragudni, villámlani is tud, mint a római császáristeneké. Valóban, nem is haragszik senkire és semmire. Egyszerűen tudomásul vette, hogy kopik a motor, most már generálozásra szorult.

A félbemaradt Fortissimo

Először három évvel ezelőtt állt meg a kezében az agyag, a formázókés. A szívkoronaéren „végigszaladt" egy görcssorozat. Más embert talán végleg levert volna a lábáról, őt azonban csak figyelmeztette. Aztán újra nekirugaszkodott a munkának. A befejezett és a születendő formák újra lendítették a karját. Új kompozíciókat dobott fel a mintázóállványra és öntötte formába álmait.

Nappal kenyérkereső foglalkozására nézve művészeti vezető, s ugyanott párttitkár. Este, szabadnapon és vasárnap viszont a műtermében élt Budapesten, a Lehel út 14-ben. Kelemen Kristóf csak pesti lakos, valójában Szeged, a város környéki községek és a tanyavilág az igazi otthona. Szűkebb hazájából, ahova ma is köti a családi kötelék, Sándorfalváról indult útnak 1946-ban, és alapító tagja volt a szegedi Móricz Zsigmond népi kollégiumnak. A következő állomás a Derkovics-kollégium a képzőművészeti főiskolával.

Hej, azok a fényes szellők! A lendületes élet, teremtés a semmiből. Szélesebb hazában akkor volt a második honfoglalás népünk történelmében. S az előőrsök csapatában lenni — az volt a nagyszerű! A napi előretörések, hódítások és megtorpanások tették romantikussá is a folytonos erőfeszítést, amelyet Kelemen Kristóf is úgy megszokott, vérvé vált, hogy csak úgy tudott élni — szüntelen lobogásban.

Nem volt ez nagyon is sok annak a „kiválasztott" nemzedéknek? S vajon ilyen az utána következő és lesz a többi is? Mert az első figyelmeztetés után Kelemen Kristófra „ráköszönt" a második: most már a szívinfarktus. Lábadozva hát ezért számolja most a lépéseit és a lépcsőfokokat a szanatóriumban, ahol egykori népikollégista-társa, dr. Levendel László osztályvezető főorvos méri ki neki a napi távolságokat, a „teherpróbát". Annak idején egyikük sem hitte volna, hogy itt és így találkoznak, a jónevű szobrász és az orvos-kandidátus. Beszélgetés közben olykor a Tisza-partot emlegetik, az arcukat pirosra cserző fényes szellőket, a várost, Szegedet, amelyben honfoglaló fiatalok voltak.

A betegágy sem tudta lefogni Kelemen Kristóf kezét. Ha nem lehetett ura, parancsolója továbbra is a nagy formáknak, akkor sem hagyta magát. Az ágyban felülve naphosszat formázgatott. Tenyerébe ültek a kisplasztikák: egy Lenin-portré és két leányfej. Egyik a kislánya arcélét, a másik Ancsa nővérét tükrözi. Mert nem lehet annak nem alkotni a halál árnyékában sem, aki minden idegszálával, mozdulatával az élethez kötődik.

Belevéste, öntötte önmagát azokba a szobraiba is, amelyeket köztéren, közintézményekben állítottak fel. 3 méter 20 centiméteres büszke férfialakja, a Hátranéző — preparált gipszben — Sándorfalván áll. Ugyanott van Petőfi mellszobra. Hódmezővásárhelyen a közegészségügy úttörőjének, dr. Fodor Józsefnek kemény mészkőből faragott portréja díszíti a KÖJÁL parkját. Fábiánsebestyén főterén találjuk Arany János bronzportréját a kezealól. A monori gimnáziumban néz ránk József Attila bronz mellszobra, Kulich Gyuláé pedig Budapesten áll, a munkásmozgalom mártírjáról elnevezett téren. Mindig, mindenkor nyomon követte az időt, lépést tartott vele. Műtermében abbahagyatta vele a szíve a monumentálisnak tervezett Fortissimot, amelynek agyagvoltát sikerült lencsevégre kapni, mielőtt a művészre várakozásban szétrepedezett volna.

— Nem baj, majd kezdem újra, ha innen kikerülök — biztatgatja magát. — Sokat nem mondtam még el, sokkal tartozom a népnek, amely vésőmet, kalapácsomat, formázószerszámaimat mindig is vezette.

Csak azért lelassulnak mozdulatai ezután. Vigyáznia kell a motorra jobban, mint eddig, több mint 20 évenát. Talán beleférne ebbe a lassúbb, de megfontolt munkái sorába olyan alkotása is, amely Szegeden, a szobrok városában kaphatna helyet, közmegbecsülést, hiszen a Tisza-partról indult el, joga, köze van a városhoz.

Lődi Ferenc

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Diák-parlament

Tegnap délelőtt megkezdte tanácskozását a III. Országos Diákparlament csaknem 300 küldötte. Méhes Lajosnak, a KISZ KB első titkárának megnyitó szavai után beterjesztették az előkészítő bizottság jelentését. Az előkészítő bizottság jelentése után Borbély Gábor, a KISZ KB osztályvezetője tartott vitaindító előadást. A közép- és szakmunkásképző iskolák KISZ-tevékenységének továbbfejlesztése címmel. A küldöttek ezután öt szekcióban láttak munkához.

Gálaest Moszkvában

Tegnap este a moszkvai Konzervatórium nagytermében gálakoncerttel fejeződtek be a Szovjetunióban tíz nappal ezelőtt megnyílt magyar kulturális napok.

E

(Kiküldött tól.) A *Szovjet-ráti Társaság* k amely a felszal népségekre érke ba — tegnap, 1 előtt újságírókka zott. A *Magyar ... Országos Szövetsége* budapesti székházában tartott sajtóértekezlet vendégeit *dr. Mihályfi* Ernő, az Elnöki Tanács tagja, a Magyar—Szovjet Baráti Társaság elnöke köszöntötte, majd Nyina *Popova*, az SZKP Központi Bizottságának tagja, a Szovjet Baráti Társaságok Szövetségének elnöke, a Szovjet—Magyar Baráti Társaság itt tartózkodó küldöttségének vezetője emelkedett szólásra. Hangsúlyozta: delegációjuk örömmel tett eleget a meghívásnak, és a vendégek szívesen ünnepelnek együtt a nagy történelmi évfordulóhoz érkezett magyar néppel. Jó látni az épülő-szépülő országot, s ugyancsak nagy élmény találkozni a szorgalmasan dolgozó, jövőjüket tervező emberekkel.

Egy kérdésre válaszolva Nyina Popova a továbbiakban kijelentette: *óriási jelentőséget tulajdonít a hároméves gyermekgondozási segély magyarországi bevezetésének.* Az állam támogatás

Losonczi Pál átadja a kitüntetés

Tavaszi munkák a földeken

Szedik a retket, metszik a szőlőt, a fákat — Még mindig sok a belvíz

A paraszti bölcselet márs talált mondásokat a mostoha időre. Így: „Hosszú volt a tél, tele volt vasárnapokkal". Más: a hónapos retekből kéthónapos lett.

Bizony, komisz ez a „kései tél". A földeken még mindig sok a belvíz, a szegedi járásban több mint 10 ezer holdat borít víztükör. A felázott földek is lassan szikkadnak, bár az utóbbi napokban az erős szél sokat javított a helyzeten és tegnap már javában munkálkodtak a homokosabb, partosabb részeken a szőlőkben, gyümölcsösökben. Többfelé vasárnap is dolgoztak, különösen szűkebb pátriánkban, a mihályteleki, röszkei körzetben, ahol más időkben ilyentájt már javában tart a korai retek dömpingje. Most korántsem ilyen kedvező a helyzet. Erre az esztendőre 10 millió csomó retek átvételére szerződött a MÉK, s talán 6—6 és fél millió csomó ha megterem. Az ünnepek alatt teljes üzemet tartottak és az átvett áru Csehszlovákiába és az NDK-ba utazott. Sajnos, más primőrrel még nem nagyon szolgált a táj, megyénk; egy kevés salátával, egy kevés paprikával, azt Budapestre irányították. A saláta is késik és lényeges kieséssel számolnak a szakemberek. Retekből eddig 2 és fél millió csomót vásároltak fel.

Sajnos, bőven akadnak kertek, ahol tavaly, tavalyelőtt bőven termett a retek, most viszont vízben állnak, berendezhetik „kacsaúsztatónak". De a fokhagyma, vöröshagyma, paprika termesztése sem kecsegtet nagy sikerrel.

Mihályteleken Nagy Antalék a kertben mindig találnak munkát. Az ünnepek alatt is vigyázták, szedték a korai primőrt, a retket.

Az Új Élet Termelőszövetkezetben keserűen panaszolják a vezetők „ideje lenne már ezen a tavaszon dolgoznunk is". Sajnos, eddig nem sokat tudtak tenni a határban, mert nem lehet rámenni a talajra. Összesen 1300 holdon áll a víz, őszi gabonákon, és olyan talajokon, ahová a kukorica és a paprika kerül. Kevés vigaszul szolgál az is, hogy a palántázási munkák folyamatosak, a közös gazdaság telepén. Hiába, ide az esős, vizes tavasz ellenére is kell az öntözővíz. Mindenesetre, a szövetkezetben a pénzes növényekhez, a fűszerpaprikához, a paradicsomhoz ragaszkodnak. Annál is inkább, mivel fűszerpaprikát igen nagy területen, mintegy ezer holdon termesztenek. Meglehet az is, az időtől függ, hogy a ta-

Az

Kelemen Kristóf

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

1960 FEB 17.

117

JÓZSEF ATTILA SZOBRA. A Képzőművészeti Kivitelező és Iparvállalat szoboröntödéjében elkészült József Attila mellszobra. Kelemen Kristóf szobrászművész alkotását a monori gimnáziumban állítják fel

(Gyulavári Béla felvétele)

Kombinált szekrény, tgényesnek. 5 órától: 156—268.

Krémszínű, modern, mély páros szekrény eladó. — 257—606.

FRANCIAÁGYAK, kolonitál és stil garnitúrak, vitrines, világítós rekamiék, fizetési könnyítés. **Kürti, Nagymező u. 28** Használt rekamié cserc.

Világítós rekamié garnitúra fizetési könnyítéssel, eladó. Aradi utca 11, kárpitosnál. (Lenin körút sarok.)

RADIO, HANGSZER

Rádióját, televízióját lakásán javítja Dósa rádióservice. Tel.: 131—166.

HANGSZÓRÓ, HANGERŐSÍTŐ

JAVÍTÁS

RAVISZ KSZ (2-es)
Múzeum krt. 10.
Tel.: 143—770.

FOTO, OPTIKA

Meiz-Mecablitz egylámpás, négy hengerelemmel működő, teljesen új vaku eladó. 257—606.

RUHÁZAT

ESKÜVŐRE

menyasszonyi és vőlegényi ruhák

Költözködik?

Rendelkezésére áll a

Fősped — Főtefu

Budapest,
VI., Jókai utca 25.
Tel: 121—567, 120—523.

Egyszobás, központi fűtéses, balkonos, napfényes garzonlakásomat elcserélném egyszobás, hallos összkomfortosra, vagy kétszobásra, megegyezéssel. 339—392, du. 4—6-ig.

INGATLAN

Eladó 175 négyszögöles telek XVIII. ker.-ben, busz- és villamosnál, helyszínen levő építési anyagokkal — építési és kezdési engedéllyel. Érdeklődni: 338—076, délután 16. órától.

Azonnali beköltözéssel eladó 2x1 szoba, konyha, kamrás családi ház, 800 négyszögöl telekkel Vértesacsán. Érdeklődés: Mészáros Imre, Vértesacsa. Levélben: Mészáros Ágnes, Aszód, lakótelep.

Pesterzsébeten, Erdő u. 23. új, egy szoba összkomfortos — azonnal beköltözhető — magányos ház, 150 négyszögöl telken eladó. Németh Gyula.

Megkezdett építkezés (csa-

Diplomás nő, lakással, rendezett anyagi körülményekkel, keresi jómegjelenésű diplomás férfi ismeretségét, 26—38 évig, házasság céljából. Leveleket »Bölcsek köve 108814« jeligére a Felszabadulás téri hirdetőbe.

Nyugdíjazás előtt álló műszaki vagyok. Keresek olyan feleséget, aki nyugdíjjogos, vagy biztos jövedelme van. »Két jövedelem, szebb élet« jeligére a kiadóba.

VEGYES

Esküvői ruhák kölcsönzése, menyasszonyi, koszorúslányi ruhák, keppek, szmokingok, vidékre is. — Budapest, V., Bástya utca 37. Kálvin térnél. Tel.: 135—132.

RAKODÓMUNKÁT, RAKTÁRRENDEZÉST, PADLÁS, PINCE LOMTALANÍTÁST, KÖLTÖZTETÉST. TRICIKLIS ÁRUSZÁLLÍTÁST

minden alkalmi munkát

VÁLLAL

TEMPO KSZ

TELEPEK:

Október 6 utca 20.
195—447.
Wesselényi utca 24.
221—859.

1021

Kelemen Kristóf szobrászművész

1975.III.15.Kossuth 6.oo Gné

Reggeli krónika II

Tudósitóink jelentették. Sárospatak Juhász Péter.

- Petőfi szobrot avatnak ma Sárospatakon. Az immáron hagyományos tavaszi forradalmi ~~ifj~~ ifjusági napok idei első Borsodi eseményeként az iskola városban leleplezik Kelemen Kristóf szobrászművész alkotását a költőről elnevezett általános iskola előtti téren. A márciusi ifjakra, az 1848-as szabadságharc ismert és névtelen hőseire emlékeznek a mai napon Sárospatak fiataljai, és természetesen a költőre, aki 1847 nyarán néhány napot a városban időzött a kollégium diákjainak vendégeként. A sárospataki diákok a mai napon tisztelegnek az 1848-as szabadságharc hősei előtt. Megkoszorúzzák Kossuth Lajos és Petőfi Sándor emléktábláját. Virágot helyeznek el Kazinczy Lajosnak a 14.aradi vértanunak iskolakerti szobránál.

1973.III.15. Kecskemét 5.00 Gmó

Baggali Krónika II

Tudósítónk jelentettük. Sárospatak Juhász Tótor.

- Petőfi szobrot avatnak az Sárospatakon. Az ismeron hagyományos tavaszi forradalmi ~~ffk~~ ifjúsági napok idei első Bonsodi szemlyeként az itkola vérosban leleplezik Kelemen Kristóf szobrász üvén elhetésén a költőről elnevezett általános iskola előtti téren. A vérzivel ifjakra, az 1848-as szabadságharc ismert és névtelen hőspire emlékeznek a mai napon Sárospatak fiataljai, és rámásatanan a költőre, aki 1847 nyarán ugházy napot a vérzelen időbött a kollégium diákjainak vendégeként. A sárospatak. Ilakok a mai napon tisztelegnek az 1848-as szabadságharc hősei előtt. Megkoszorusznák Kossuth Lajos és Petőfi Sándor emléktáblását. Virágot helyeznek el Kazinczy Lajosnak a 14. oradi vértanúnak iskolukarti szobrával.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1972 DEC 8

Kelemen Kristóf szobrászművész.

1021

Ünnepségsorozat

Megyénk településein méltóképpen készülnek Petőfi születésének 150. évfordulója megünneplésére. Az ünnepségsorozat első nagyobb szabású eseményére Csongrádon kerül sor, ahol december 11-én, hétfőn a Csongrád megyei és városi könyvtár, valamint a csongrádi Állami Zeneiskola rendez közösen Petőfi-emlékműsort. Ünnepi megnyitót *dr. Grezsa* Ferenc irodalomtörténész, a hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Gimnázium igazgatója mond. A szólisták mellett a szentesi Horváth Mihály Gimnázium diákszínpada is közreműködik. A műsort *Bácskai* Mihály rendezte.

Csongrádon ezekben a napokban-hetekben előadássorozatot tartanak a költő életéről és munkásságáról.

Hódmezővásárhelyen az általános iskolások, majd ezt követően a város üzemeinek szocialista brigádjai részére kiírt vetélkedő-sorozat nyitja az ünnepségek sorát január 1-én. A Petőfiről elnevezett általános iskolában emléktáblát avatnak, majd ugyanott emlékkiállítás nyílik.

Szentesen, a könyvtár és a levéltár rendez közös kiállítást. Ki tud többet Petőfiről? címmel lesz vetélkedő az iskolákban.

Makón, a József Attila Emlékbizottság már jóelőre elkészítette a Petőfi Év ünnepségeinek tervét. Itt az első jelentősebb esemény az a megemlékezés lesz, amelyet december 22-én tartanak a párt- és tömegszervezeti székházban.

Megrendezik az általános iskolások szavaló versenyét és több kiállítást is.

Szegeden, a Csongrád megyei Levéltár, a Somogyi Könyvtár és a Móra Ferenc Múzeum készül két nagyszabású kiállításra. Az egyiknek „A forradalom és a szabadságharc Csongrád megyei dokumentumai", a másiknak „Petőfi műveinek honi és külföldi kiadásai" lesz a címe. A Bartók Béla Művelődési Központ ad otthont a „Petőfi műveltségi verseny" döntőjének. A városban élő szobrászművészek számára pályázatot írtak ki Petőfi-plakett készítésére. Képzőművészeti vonatkozású hír továbbá, hogy Sándorfalva új Petőfi-szobrot kap, melyet Kelemen Kristóf szobrászművész készít.

A megye valamennyi községében is tartanak ünnepségeket.

ko
okert

sa a megyeházán
an

Haladás Tsz volt. Ebben a közös gazdaságban megtudták a vendégek, hogyan lehet gazdálkodni gyenge természeti adottságok között. *Sándor* Tibor elnök ismertette Forráskút egészét, és Üllés község jelentős részét egységbe foglaló közös gazdaság helyzetét. Emlékeztette a látogatókat arra, hogy amiről hallottak és amit láttak, az az elmúlt 8—10 év eredménye.

Sándor Tibor tsz-elnök, *Tóth* Imre tsz-párttitkár és *Ábrahám* Vince főagronómus kíséretében a látogatók megtekintették a nagyüzem hűtőtárolóját, amelyet a tsz saját erőből épített. A tároló hozzásegíti a közösséget többek között ahhoz is, hogy a tagokat télen is foglalkoztassák.

Bemutatták a tsz vezetői a
és fél millió forintból,
zintén saját erőből épített,
s nemrég üzembe állított
épjavító csarnokot is, amely
eljes egészében ellátja 40
ehergépkocsi és 55 traktor

Szovjet miniszte
olajmez

Tegnap, csütörtökön reggel Szegedre látogatott R. S. Mingareev, a Szovjetunió kőolajipari miniszterhelyettese, valamint E. F. Boltalina, a Barátság és a Szovjetunió kőolajvezeték-rendszerének igazgatója. A szovjet gazdasági szakembereket elkísérte dr. Lőrincz Imre, a nehézipari miniszter első helyettese és Bese Vilmos, az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt vezérigazgatója is.

Délelőtt a vendégek meglátogatták a Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat szegedi üzemét. A tanácsteremben a szovjet miniszterhelyettest és kíséretét Pápa Aladár, a Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat megbízott igazgatója, K. Szabó Sándor, az NKFÜ szegedi üzemegységének megbízott vezetője fogadta, ott volt Berta István, az MSZMP Csongrád megyei bizottságának osztályvezető-helyettese és Kovács Attila, a szegedi olajipari pártbizottság titkára is. A magyar olajipar fejlődéséről, a jelenlegi termelés helyzetéről, a szénhidrogén-készletek

Kelemen Kristóf

nohrámcűvén

Népújság (Tolna)

1983. nov. 6.

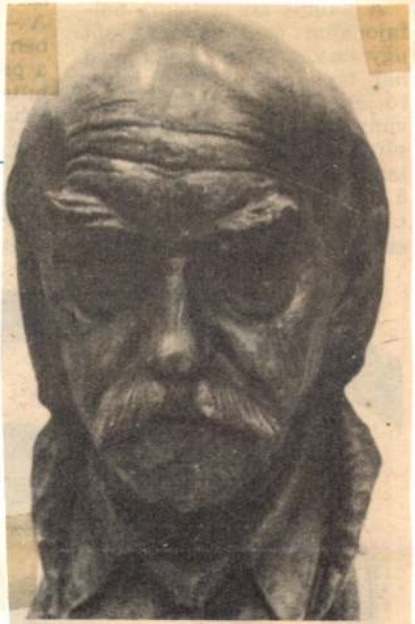

Kelemen Kristóf plasztikái

Kelemen Kristóf, szobrászművész

Magyar művészek a Szovjetunióból.

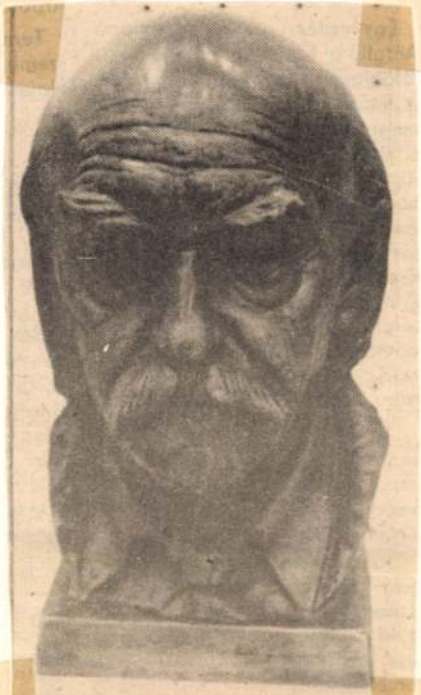

Kelemen Kristóf plasztikái

Dunántúli Napló,
1983. okt. 29.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

Kelemen Kristóf
szobrászművész

TAXI

1984 SEP 17

1021

SZOBORGALÉRIA

Ádám Jenő

Kelemen Kristóf szobrászművész taxiskezekben található újabb kiállítási meghívóinak tanulsága szerint kiállítási megnyitóra készül vállalatunk több szépet szerető és nemesre vágyó dolgozója. A készülődés magától értetődő, hiszen a nagy hírű szobrászművészt ez a kollektíva már régóta ismeri és magáénak vallja. Nemcsak tiszteli, de a szeretett „Kristi" bácsit gyakorta szállítja kiállításra, Lehel utcai műtermébe és haza, lakására is.

A kétszer Szocialista Kultúráért Érdeméremmel és egyszer Felszabadulási Jubileumi Emlékéremmel kitüntetett művész ezúttal ismét a közlekedési tárca dolgozóinak kíván kedveskedni. *Arcképcsarnoka — amely szeptember 24-től október 5-ig tekinthető meg — szeptember 24-én 15.30-kor nyílik Angyalföldön a Volán 20. számú Vállalatnál, a Szabolcs utca 27. szám alatt.*

A jeles alkotó csaknem két évtizede álmodja meg és váltja valóra munkásságának sajátosan egyedi műfaját; mai magyar irodalmunk, zenénk, képzőművészetünk és színházkultúránk kimagasló egyéniségeit megörökítő szoborgalériáját. A kiállításon többek között találkozhatunk majd a művész nemrég elhunyt *Ádám Jenő* zeneművész, egyetemi tanár, zeneszerző, érdemes művész, *Berek Kati* Jászai-díjas színművész, *Czine Mihály*, az irodalomtudományok doktora, egyetemi tanár, *Hincz Gyula* Kossuth-díjas festő- és grafikusművész, nyugalmazott főiskolai tanár, kiváló művész és *Varga Mátyás* Kossuth-díjas díszlettervező (festő, grafikus és kerámikus) érdemes és kiváló művészről készített klasszikusan szép portréjával.

A művésznek gratulálunk és további számos sikeres alkotó éveket kívánunk.

Kesztyűs Ferenc

Dr. Horusitzky Zoltán
zeneszerző,
ny. főiskolai tanár

A 1.
mó

(Folytatás a 2. oldalról.)

— A vállalat támogatja a fiatalokat az idegen nyelvek tanulásában, sikeres vizsga esetén a tanfolyami díjat visszatéríti.

3.3. pont címe helyesen:

3.3. A Személyzeti és Szociálpolitikai Igazgatóság feladatai az ifjúság nevelésében és oktatásában

Első bekezdés:

A Személyzeti és Szociálpolitikai Igazgatóság... stb.

Második bekezdés második és harmadik — jel törölve, helyette összevonva:

— a vezetők tevékenységének értékelése során vegye figyelembe a vezetők ifjúsági nevelő munkáját, az ifjúságpolitikai utasítások, intézkedési tervek végrehajtását; a közművelődési feladatok megvalósítása érdekében végzett tevékenységet.

Harmadik bekezdés:

Az oktatási osztályvezető, mint a vállalati művelődési tanács titkára, stb.

4.21. Tájékoztatás

Első bekezdés első — jel mondat törölve, helyette:

— A belépéskor a dolgozó a betanító oktatás, foglalkoztatási ütemterv, illetve a Személyzeti és Szociálpolitikai Igazgatóság által szerkesztett általános vállalati tájékoztató segítségével ismerkedik meg a vállalattal.

4.22.2. Patronáló mozgalom

Kiegészíteni:

(Jelenleg hatályos a 17/1981. sz. Ig. Ut.)

4.23. A pályakezdő fiatalok helyzetének vizsgálata

Első mondat törölve, helyette:

A pályakezdő fiatalok vállalati helyzetének felmérését 1984-ben, majd ezt követően kétévenként kell végrehajtani.

a saját munkáltatójánál választott tisztséget betöltő dolgozó más munkahelyre beosztásához, továbbá munkaviszonyának a munkáltató által való megszüntetéséhez, valamint áthelyezés esetén új munkahelye elfoglalására kitűzött időpont megállapításához. Az ilyen tisztségviselő elleni fegyelmi eljárás megindításáról, valamint a változó munkahelyre alkalmazott tisztségviselő más munkahelyre való beosztásáról a felsőbb KISZ-szervet előzetesen értesíteni kell.

5.11. A KISZ FŐTAXI Bizottságának érdekképviseleti és érdekvédelmi jogai

Egyetértési jog szükséges

Hetedik — jelnél kimarad: „fegyelmi eljárások megindításához"

5.3. Ifjúsági Parlament

Második bekezdés első és második mondata törölve, helyette:

Ifjúsági parlamentet a vállalatnál 1984-et követően a következő ötéves tervidőszaki ciklusban két alkalommal kell rendezni, biztosítva azok hatékony közreműködését az ifjúsági törvény végrehajtásának ellenőrzésében és a további feladatok meghatározásában.

5.32. A parlament jogállása és szintjei.

Második mondat törölve, helyette: Közvetlen fórumok a forgalmi egységek, a 4-es üzemigazgatóság, illetve a szakigazgatóságok szintjén megrendezett parlamentek, közvetett fórumok az 1., 2., 3. üzemigazgatósági és vállalati szinten rendezett parlamentek, melyeken a fiatalok küldöttek útján képviseltetik magukat.

5.35. A parlament munkája.

Második mondat törölve, helyette:

A parlamentek ülései nyil-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kelemen Kristóf
szobrászművész

PETŐFI NÉPE

1984 SEP 16

1021

Színháztörténet képekben, szobrokban

Az elmúlt negyven esztendő fővárosi és vidéki színházi életének kiemelkedő eseményeiről gyűjtött össze kiállítási képsorozatot a *Hatvani Galéria*. Az összeállítás lényeges momentumokat sűrít. Felvillantja a háború után újjászülető Nemzeti Színházat, közli az első bemutató plakátját, a *Major Tamás* rendezte *Bánk bánt*, amelynek címszerepét *Abonyi Géza* alakította, s *Tiborc* a felejthetetlen *Bartos Gyula* volt. A felszabadulás utáni első premier a Nemzetiben 1945. április 21-én zajlott le parádés szereposztással. Külön tárló mutatja be az egykori Blaha Lujza téri Nemzeti Színház épületének emlékeit, oszlopfőit. A kiállítás felöleli az elmúlt évtizedek minden jelentős magyar színházi eseményét, a vidéki színjátszás eredményeit, emlékezetes bemutatóit mindmáig. Mintegy összegezésként érzékelhetjük a rendezés fejlődését, a kordivat alakulását a plakátokon és a fotókon.

Ez a Hatvani Galéria harmadik színháztörténeti kiállítása, amely a felszabadulástól számított negyven évadot öleli föl, szinte a teljes repertoárt. Kultúránk egyetemessége derül ki ebből, s egyben mély patriotizmusa. Az, hogy *Katona József, Madách Imre, Illyés Gyula, Németh László* klasszikus értékeit több rendezői elképzelésben közelítette meg színjátszásunk és sort kerített arra, hogy Sophokles, Shakespeare, Molière, Racine, Corneille, Goethe, Ibsen, Gorkij, Csehov eszméivel vértezze fel, építse teljes emberré sokmilliós magyar közönségünket.

A katalógus előszavában *Cenner Mihály* közli az impozáns adatokat. E hazában mintegy száz színház létezett, létezik, s változatos célkitűzéseivel, felkészültséggel képes arra, hogy közvetítse a hazai és az európai dráma minden fontos üzenetét. Lenyűgöző, hogy négy évtized alatt mintegy 15 ezer produkciót mutattak be őrzött hagyományok és megújított társulatok közreműködésével. Az értékőrzés és hagyományteremtés szép példája nemcsak az 1959-ben felújított *Szegedi Szabadtéri Játékok*, melyre több kontinens színészeit hívták a Tisza-parti városba, hanem az egri *Agria Játékszín*, a szentendrei *Theátrum*, a szombathelyi *Isis-szentély* operaelőadásai, a soproni *barlangszínház, a nyíregyházi zalegerszegi színház* egész tájegységnek színházi kultúrát nyújtó eseményei. Az idén először rendeztek előadást a Hatvani Szabadtéri Játékszínben, amely szorosan kapcsolódik e színháztörténeti tárlathoz.

Leleménye s ötlet, hogy a kiállítás keretében, mintegy részeként

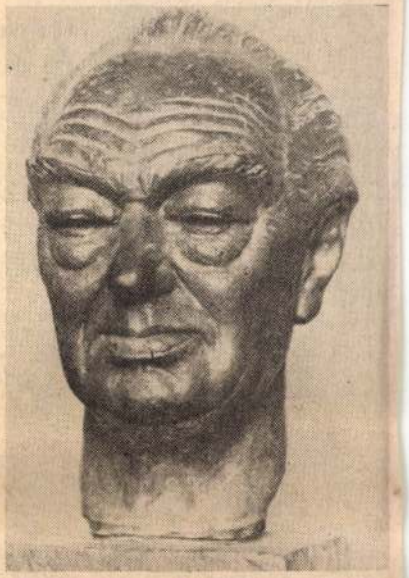

bemutatják Kelemen Kristóf szobrászművész portréit a magyar színészet nagy egyéniségeiről. Különösen megkapó Bilicsi Tivadar portréja, akiben nemcsak egy embert, hanem egy nagy komikust mintázott meg a szobrász. Ennél többet. Magát a színészt, a színészet bajazzós sorsát, a könny—mosoly, a fájdalom—öröm egységét.

Losonci Miklós

EGY helyiségből álló házrész telekrésszel városközpontban eladó. Érdeklődni: Kecskemét, Alsószéktó 108. 25742

KÉTSZOBÁS utcai házrész eladó Sarkantyú utcában. Érdeklődni: Kecskemét, Szegedi Lajos u. 13. 25741

ELADÓ Kecskemét, Kalász u. 3. számú ház. Érdeklődni Méntelek 296. szám alatt az E5-ös út mellett. 4086

HITELMENTES, új, kettőszobás, 93 négyzetméteres kertes családi ház, nagy gazdasági épülettel eladó. Érdeklődni egész nap, Nagy Imréné, Szabadszállás, Alsóérpart 13. 25838

200 NÉGYSZÖGÖL telken központi fűtésű, 100 négyzetméteres családi ház eladó. Kecskemét, Thököly u. 26. Érdeklődni: 18 óratól. 25837

TISZAKÉCSKÉN, Árpád u. 17. szám alatti két szoba, komfortos, karbantartott szép ház, nagy kerttel eladó. Igényesnek is megfelel. 25833

SÜRGŐSEN eladó 1 szoba, konyhás utcai házrész, Kecskemét, Zöldfa u. 55. szám alatt. Érdeklődni egész nap lehet. 25874

IZSÁK, Ady E. u. 5. szám alatti ház eladó. Telefon: 168. 25862

KEREKEGYHÁZI, 3 szoba, összkomfortos családi házamat kecskeméti 2 szobás, szövetkezeti lakásra cserélném, értékkülönbözettel. Makkos, Kerekegyháza, Jókai u. 25. 25851

FISCHERBÓCSÁN 2 szobás, összkomfortos új családi ház eladó gazdasági melléképületekkel, 2 hold szőlővel, 5 hold kaszálóval, 10 hold szántóval. Érdeklődni: hétvégén. Kiss Gyula, Bócsa, II. ker. 159. szám. 6235. 25729

4249

HÁROMSZOBÁS tetőtérbeépítéses kertes gázfűtéses lakás garázzsal kp. plusz OTP-hitelátvállalással eladó. Érdeklődni a helyszínen 14 óra után. Kecskemét, Felszabadulás u. 18. 4073

Gépek és alkatrészek

MIB Diesel üzemű magánjáró eladó. Soltvadkert, Arany J. u. 27. 21152

JÓ állapotban levő UE—50-es traktor eladó. Kis Antal, Kecskemét, Máriahegy 82. 25616

UE 28-as főtengely nagy csapággyal eladó. Kecel, Szarkás 21. (Halasi út.) 2279

JÓ állapotban levő MTZ 50-es traktor eladó. 6114 Bugac, Kisbugac 41. 25722

3,5 TONNÁS légfékes billenős utánfutó eladó. Paska József, Lajosmizse, Közös 136. Almavirág Tsz mellett. 25721

ELADÓ új, vagy újszerű állapotban levő 4 x 4-es nyitott Aro. Jakabszállás, Jókai u. 30. 25717

DIESEL-üzemű, összkerékmeghajtású, szűknyomtávú vizsgáztatott munkagép eladó. Bondor Dezső, Pirtó, II. ker. 48. 25747

JÓ állapotban levő 1200-as Lada eladó. Érdeklődni lehet Lajosmizse, Kossuth L. u. 133. szám. 25743

50-ES MTZ, 5611-es Zetor, Novatur permetező, 110-es talajmaró, 3,5 tonnás billenős pótkocsi eladó. 6221 Akasztó, Toldi u. 7. 25737

PE-S Skoda 105-ös eladó. Kecskemét, IV. ker. Barackos u. 3. 25846

ELADÓ 3,5 köbméteres szippantó teljesen felújított állapotban, alig használt szivattyúval. Tompa, Kinizsi u. 22. Érdeklődni 17—19 óra között. 2213

ELADÓ 0 km-es 320-as 4 x 4-es D. ARÓ, nyitott. Érdeklődni Kiskőrös, Komáromi u. 7. 4212

ÜZEMKÉPES Wartburg 353 W motor eladó. Érdeklődni: Kecskemét, Külső krt. 11. 25815

TG rendszámú Wartburg De Lux friss műszakival, valamint egy 800-as gyári szalagfűrész, üzemképes állapotban eladó. Érdeklődni 6440 Jánoshalma, Kiss Ernő u. 92. sz. alatt. 130

C-S rendszámú 850-es Fiat, lejárt műszakival, bontásra is eladó. Kecskemét, Belsőnyír 144. Balogh-tanya. 25697

PX rendszámú garázsban tartott 1300-as Lada személygépkocsi, kitűnő állapotban eladó. Érdeklődni: 6440 Jánoshalma, Lehel u. 7. Napközben a 141-es telefonon, 19 óra után a lakáson. 133

SZKIF—M sátras utánfutó eladó. Érdeklődni: Kecskemét, Munkácsy u. 4. szombat, vasárnap. 25809

ELADÓ Trabant 601-es Speciál, 3 éves. Kozma Andrásné, 6070 Izsák, Kossuth L. u. 61. 4054

VINYISZTÓ kazán, 1,73-as kifogástalan eladó. Kiskunfélegyháza, Ibolya u. 15. 25786

ALKALMI áron eladók: Linguaphone német nyelvlecke lemezek könyvekkel. Opémusz 5 nagyító. Ricter XI körzőkészlet, logarléc, Evig F 187 Z fúrógép (valamennyi új állapotban), valamint bécsi kávéfőző, törökkávé-daráló, márkás bőgővonó. Kecskemét, Néphadsereg u. 2. IV. 13. Érdeklődni: 17—19 óráig. 25785

NAGY teljesítményű „Hitting" hőlégbefúvó kályha, 2 db olajkályha és 1 db gázpalack nyomáscsökkentővel fűtéskorszerűsítés miatt eladó. Ugyanott kétkerekű kézikocsi is eladó. Mayer Mihály Izsák, Kecskeméti u. 15. 6070. 4110

SZÖRF olcsón eladó. Érdeklődni: Kecskemét, 20-723-as telefonon. 25676

BOROSHORDÓK, 4—5—6 hl-esek eladók. Érdeklődni: Kecskemét, Pillangó u. 8. szám. 25632

Vegyes

FŰSZER-, csemege-, zöldség-gyümölcs üzlet berendezéssel, hűtőkamrával, mélyhűtőkkal, Kiskunmajsa központjában kiadó. Érdeklődni Tanácsköztársaság u. 78. reggel 6—18 óráig. 2270

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1984 SEP 15

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Kelemen Kristóf szobrászművész

1021

Színháztörténet képekben, szobrokban

Az elmúlt negyven esztendő fővárosi és vidéki színházi életének kiemelkedő eseményeiről gyűjtött össze kiállítási képsorozatot a Hatvani Galéria. Az összeállítás lényeges momentumokat sűrít. Felvillantja a háború után ujjászülető Nemzeti Színházat, közli az első bemutató plakátját, a Major Tamás rendezte Bánk bánt, amelynek címszerepét Abonyi Géza alakította, s Tiborc a felejthetetlen Bartos Gyula volt. A felszabadulás utáni első premier a Nemzetiben 1945. április 21-én zajlott le parádés szereposztással. Külön tárló mutatja be az egykori Blaha Lujza téri Nemzeti Színház épületének emlékeit, oszlopfőit. A kiállítás felöleli az elmúlt évtizedek minden jelentős magyar színházi eseményét, a vidéki színjátszás eredményeit, emlékezetes bemutatóit mindmáig. Pécs, Szeged, Győr, Miskolc, Kaposvár, Békéscsaba színházi életének jellegzetes karaktere tárulkozik fel, drámák, színészek, jelmezek, szcenikai megoldások. Mintegy összegezésként érzékelhetjük a rendezés fejlődését, a kordivat alakulását a plakáton és a fotókon.

Ez a Hatvani Galéria harmadik színháztörténeti kiállítása, amely a felszabadulástól számított negyven évadot öleli föl, szinte a teljes repertoárt. Kultúránk egyetemessége derül ki ebből, mély patriotizmusa egyben. Az, hogy Katona József, Madách Imre, Illyés Gyula, Németh László klaszszikus értékeit több rendezői elképzelésben közelítette meg színjátszásunk és sort kerített arra, hogy Sophokles, Shakespeare, Moliere, Racine, Corneille, Goethe, Ibsen, Gorkij, Csehov eszméivel vértezze fel, építse teljes emberré sokmililós magyar közönségünket.

A katalógus előszavában Cenner Mihály közli az impozáns adatokat. E hazában mintegy száz színház létezett, létezik, s változatos célkitűzéseivel, felkészültséggel képes arra, hogy közvetítse a hazai és az európai dráma minden fontos üzenetét. Lenyűgöző, hogy négy évtized alatt mintegy 15 ezer produkciót mutattak be őrzött hagyományok és megújított társulatok közreműködésével. Az értékőrzés és hagyományteremtés szép példája nemcsak az 1959-ben felújított Szegedi Szabadtéri Játékok, melyre több kontinens színészeit hívták a Tisza-parti városba, hanem az egri Agria Játékszín, a szentendrei Theátrum, a szombathelyi Isis szentély operaelőadásai, a soproni barlangszínház, a nyíregyházi, pécsi, zalaegerszegi színház egész tájegységnek színházi kultúrát nyújtó eseményei. Az idén először rendeztek előadást a Hatvani Szabadtéri Játékszínben, amely szorosan kapcsolódik e színháztörténeti tárlathoz.

Leleményes ötlet, hogy a kiállítás keretében, mintegy részeként bemutatják Kelemen Kristóf szobrászművész színészportréit. Mondhatjuk: egész galéria ez az egyedülálló szoborsorozat. Mennyiségben, minőségben egyaránt. A szorgalom, a hűség és a pontosság, a tehetséggel párosulva eredményezi Kelemen Kristóf művészi értékeit. Így marad fontos szobrászi nyomként üzenet a többi között Horusitzky Zoltánról, Simándy Józsefről, Béres Ferencről, Ruttkay Éváról, a magyar színészet nagy egyéniségeiről.

L. M.

Bilicsi Tivadar portréja — Kelemen Kristóf alkotása

Tolnay Klári, a Cseresznyéskertből

Nemzetközi ma

Odüsszeu

A Baranya Táncegyüttes G

Huszonkettedszer rendeztek a görögországi Lefkász szigetén nemzetközi folklórfesztivált. Amikor a meghívó megérkezett a pécsi Baranya Táncegyüttes címére, térképet vettek elő, hogy megkeressék a majdani fellépés színhelyét. Lefkász ugyanis nem tartozik a sokat emlegetett görög nevezetességek közé, és magyar turista sem igen vetődik el arrafelé. Pedig a Korfutól mintegy száz kilométerre, délre fekvő sziget (az egyik idegenforgalmi prospektus megfogalmazása szerint) „maga egy kis Görögország" mind természeti szépségeit, mind eseményekben gazdag történelmét tekintve. Három és félezer éves kultúra jeles emlékeit tárták fel az egyik kis falu közelében. A szigetet partjain harcoltak görögök, perzsák, velenceiek, törökök, franciák, angolok. Délen Apollon templomának romjai állnak s a legenda szerint reménytelen szerelme miatt itt ölte magát a tengerbe Sappho, S ha már a legendáknál tartunk: egy német archeológus szerint nem Ithaka, hanem Lefkász volt Odüsszeusz szigete. A tudóst itt temették el, a városi képtár nagy becsben tartott képe a tenger fölött lebegő Sappho alakja, s még díszkót is neveztek el a költőnőről. A helybeliek ugyanis buzgón ápolják ezeket a hagyományokat — lokálpatriotizmusból egyfelől, jól felfogott üzleti érdekből másfelől. Mert a sziget nem ad túl sok termőföldet, ahol az olivabogyó és a szőlő megterem: az itt lakók fő bevételi forrása a turizmus. És ami hiányzik mint civilizáció, komfort, szolgáltatás, az más szempontból előny: a természet háborítatlan és

Dunántúli táncok a lefkászi színpadon

csendes, a tenger tiszta, a hegyek fenségesek. Onassis is vásárolt a közelben három szigetet: a család helikoptere naponta többször elzúg a fürdőzők feje fölött.

Az augusztusi fesztivál idején megélénkül a főváros. Az idén tizenegy tánccsoport jelent meg: kilenc Európából, egy-egy Ciprusról és Mexikóból. A felvonulásra, az ünnepélyes zászlófelvonásra kivonultak a sziget lakói. A Faneromeni kolostorban a pátriárka, a lefkászi főtéren a polgármester ugyanarról szólt: a fesztivál eszméjéről, arról a meggyőződésről, hogy az i művészeti események segít közeledést az országok, ne közt.

Az ötezer személyes szab téri színpadon a fesztivál jén minden este felléptek együttesek, így a Baranya aki a városban szabadna volt, az valamelyik körn falu népének mutatkozott b Baranya kétharmadrészt gyar, egyharmadrészt dél tánccal szerepelt. A duná ugrós, a lassú és friss csár az üveges tánc, a zenekar álló, karakteres magyar muzsikája, az elegáns m ségi forgatós *Marton Éva Szávai József* előadásában a túlnyomórészt szláv, bal tánc között — szokatlans val keltett figyelmet, míg a ranyai délszláv táncok ritr és dallamvilágát ismerős köszöntötte a közönség. természetesen sok tapsot pott *Ozsvári Zsuzsa*, aki nekari kísérettel görögül kelte a Karagkuna című g népdalt.

A fesztiválon egyéb szembetűnő volt, hogy a ko gráfusok a folklórt egyre kább csak nyersanyagnak kintik; a késztermék gya mutatós ugyan, de hamis kosztümökön több a fodor a zsinór a kelleténél, a t ba sok olyan elem kerül b amely csak a hatáskeltést s gálja. S közben megkapik

Kelemen Kristóf
nobó.

Kelemen Kristóf, Nyáry Éva: kettős tárlat

Kelemen Kristóf azokat a portréit hozta el a Poscher János Művelődési Házban rendezett kiállításra, amelyek kifejezik a szembenézést és nyíltságot, a lelkület tisztaságát. A művész nem foglalkozik idegen érzésekkel, csak olyan célú, akaratú, rezdülésű emberekkel, akik az ő belső virágzásával összhangban vannak, így minden portréja rejtett önarckép is. Mint ahogy ezt *dr. Losonczi Miklós* művészettörténész, főiskolai docens egyik kritikájában megjegyzi, visszavonhatatlan erkölcs és morál a szem, száj, kéz, homlok harmatossága. A lélek és a gondolat is mozdul a portréban, nemcsak az anatómia, ami gyűjtődik, teremtődik, sugárzik, összegződik.

Nyáry Éva festőművész a közös kiállításra a költői ihlettel rokonítható alapélményekből inspirált tájképeit hozta el. Számára a táj festői eszközhasználatával nem csupán a kezdeti impressziót őrzi, a pillanatnyi benyomást, hanem fölemeli a tájat szimbolikus magasságokba, vagy hagyja jelképes mélységekből földerengeni a számára adott „benső tájat". Mint ahogy egyik kritikusa, *dr. Kelényi István* írja: a „Nap-fény", mely elömlik festményein, mely a színeket varázsolja, mint legjobb „festő", ott vibrál jelképes törekvésként mindenütt a világderűs óráit számláltatja velünk a régi intenció szerint. Tobzódás színekben és érzelmekben.

A kiállítás december 7. és 22. között, a XII. kerület, Poscher János utca 6. szám alatt, naponta 10—19 óráig tekinthető meg.

G. F. P.

Népnabadság, 1988

Kelemen Kristóf

szobrász

KELEMEN KRISTÓF szobrász- és Nyáry Éva festőművész közös kiállítása nyílik meg ma Budapesten a Volánbusz Poscher János Művelődési Házában. A tárlatot dr. Losonczi Miklós művészettörténész nyitja meg, közreműködik Moldován Stefánia operaénekes. A kiállítás december 7-től 22-ig a XIII., Poscher János u. 6. szám alatt tekinthető meg.

Népszabadság, 1988. dec. 7.

Kelemen Kristóf

MŰTEREMLÁTOGATÁS

Ideális környezetben, a képzőművészet egyik fellegvárában, a Lehel út 14. szám alatti alkotóház első emeleti műtermében dolgozik *Kelemen Kristóf* szobrászművész. A három helyiségből álló műterembe lépve — ahol a művész alkotásainak özöne sorakozik — gyógyszertárrra emlékeztető rend és tisztaság fogad. Olyan rend és tisztaság, ami jellemző volt Kelemen Kristóf eddigi életére. Ilyen belső és külső formai tisztaság sugárzik műveiről is, melyek magukban hordozzák alkotójuk magatartásának minden jegyét: a mélyről feltörő erőt, a magas hőfokon izzó tüzet, a letisztult harmóniát, a szellemi bölcsességet, a derűt és az élni vágyást. Műveinek láttán a maradandóság érzése győz meg. Hisszük és valljuk, hogy műalkotásai — melyek hitelesen, magas művészi fokon szólnak a jelenkor és a holnap emberéhez — nemcsak a mában, de a jövő harcában is megállják helyüket.

Kelemen Kristóf témaválasztását tekintve mindig az emberről szól az embernek. *„Sok van, mi csodálatos, De az embernél nincs semmi csodálatosabb"*, írta művészetének zászlajára ezt a szophoklészi gondolatot valamikor pályája kezdetén.

Ábrázolás szempontjából a képzőművészet legnehezebb műfaja a portré. Mondj egy mondatot, megmondom ki vagy — szoktuk mondani a mindennapi életben, ha egy embertársunk szellemi színvonalát akarjuk feltérképezni. A képzőművészet nyelvén ezt így fogalmazhatjuk: *rajzolj, fess, vagy mintázz meg egy fejet, megmondom, milyen színvonalú művész vagy.* A portréábrázolás tehát az a műfaj, amely a művész felkészültségét leginkább próbára teszi. Ezt a próbát Kelemen Kristóf jól állja, mert nemcsak forma-, de jó léleklátó művész is, aki mindig erőteljességgel, merészen ragadja meg a kifejezés, a megjelenítés adta szobrászi lehetőségeket. Mesterien ismeri az összefogó leegyszerűsítést, portréi mégis részletgazdagok, fölfokozottak lényeget tükrözők, a jellemző vonások hangsúlyozásával.

Dr. Pogány Ö. Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria nyugalmazott főigazgatója

Dr. Czine Mihály, az irodalomtudományok doktora

Dr. Szíj Rezső művészettörténész

Jakab Károly festőművész

Portréi a megszólalásig hűek, de az ábrázolt személytől függetlenül, műalkotásként, önmagukban is megállják helyüket. Nagyméretű portréi mellett szívesen mintáz kisplasztikát is. Ezek közül elsősorban a rendkívüli gyöngédséggel formált női alakjai hívják fel magukra a figyelmet, melyeket a mozdulat, a női test arányos, kecses szépsége jellemez, párosulva a művészi megfogalmazás csodás lendületével. Érméit, plakettjeit — amit természet után ugyancsak nagy szeretettel és művészi elkötelezettséggel készít — a megbízhatóság, az érzelmi mélység, az azonosulás, az emberi és művészi kötődés jellemzi.

De ki is voltaképpen Kelemen Kristóf? 1922-ben Temes-Torontál vármegyében született Máriaföldön egy hétgyermekes család negyedik gyermekeként. Apja, aki hentes és mészáros volt — mert betegsége figyelmeztette, hogy nem lesz hosszú életű — Kristóf fiából a maga helyébe családfenntartót szeretett volna nevelni. De mert nagy úr a tehetség, a 13 éves korában félárván maradt gyermeket a művészi pályára terelte. Hűséges kutyaként kísérő betegsége, szegénysége, a katonai szolgálat és a háború azonban még hosszú ideig keresztezték művésszé érésének útját. 1942-ben jelentkezett a Képzőművészeti Főiskolára, ahol *Kisfaludi Stróbl Zsigmond* szívesen fogadta, de ösztöndíj hiányában tanulmányait nem kezdhette meg. Ekkor a Színművészeti és Filmművészeti Kamarába jelentkezett felvételre, amely fényesen sikerült: ideiglenes működési engedélyt kapott a Szabó Hangya Márton színtársulatához, majd az év végi sikeres vizsgák után Szücs László társulatához szerződött. A két színtársulattal sokfelé megfordult az országban, de a mintázásról sohasem mondott le. *1946-ban jelentkezett a szegedi Móricz Zsigmond népi kollégiumba, s beiratkozott az egyetem jogi karára.* Betegsége azonban ismét közbeszólt, szanatóriumba került. Ekkor készült Petőfi-szobrát Sándorfalván 1948. március 15-én állították fel. 1948-ban felvételt nyert a budapesti Derkovits Gyula Képzőművészeti Kollégiumba s a Képzőművészeti Főiskolára, ahol *Beck András, Barcsay Jenő, Ferenczy Béni, Rabinovszky Máriusz, Mikus Sándor* és *Pátzay Pál* sajátíttatta el vele a művészet mesterfogásait. Év közben a sándorfalvi tantestület számára egy Kossuth-szobrot készít. Betegsége azonban végleg félbeszakítja tanulmányait. Felgyógyulás után a Dekoráció Nemzeti Vállalat szobrászrészlegének vezetője lesz. Közben kiállít: az 1954-es műcsarnoki, nemzeti kiállításon szereplő *„Hangverseny után"* című szobrát megvásárolják. Ugyanekkor vásárolják meg a *„Koreai lány"* szobrát is. Alkotó munkája mellett elvállalta a Népművelési Intézet képzőművészeti szakköri osztályának vezetését.

Művei 1953 óta szerepelnek a nemzeti kiállításokon, a Műcsarnokban, az Ernst Múzeumban, művelődési házakban és üzemi kiállításokon. 1958-ban állították fel a budapesti Kulich Gyula téren a névadó mellszobrát, 1960-ban Monoron József Attila, 1961-ben Szombathelyen Antal János, 1962-ben Hódmezővásárhelyen Fodor József, 1964-ben Fábiánsebestyénen Arany János, 1975-ben Sárospatakon Petőfit ábrázoló mellszobrát. Két szobra a Magyar Nemzeti Galéria tulajdona, egy pedig állami vásárlás útján került köztulajdonba.

Ma élő neves költőket, írókat, festő- és szobrászművészeket, orvosokat, színészeket ábrázoló portrészobraiból *Jakab Károly* festőművésszel *„Ahogy egy festő és ahogy egy szobrász látta"* címmel Budapesten ésszámos vidéki várospesten és számos vidéki városnagy sikerrel zárult.

Kesztyűs Ferenc

1982 AUG 9

TAXI

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

Bemutatj

Túratevékenység

1968-ban a vállalat alaptevékenységén
ágában 166 gépkocsit és ugyanannyi gépkoc
tatott. A túraüzletág éves bevétele 31 13
Ugyanezen adatok 1981-ben: 227 gépkocsi,
és 77 547 ezer forint bevétel, ami a bázisid
kettő és félszerese. Míg 1968-ban a túrag
kilométert futottak, addig 1981-ben 10 396 e

A gépkocsiszám tekintetében az elem
kaszra bontható;

1968—1976-ig a gépkocsiszám lényegében stagnált; némi emelkedés mutatható ki a 70-es évek elején:

év	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
db	156	156	164	177	176	148	159	157	152

— az intenzív fejlődés a 70-es évek második felében indult meg:

év	1977	1978	1979	1980	1981
db	171	191	207	218	227

A dinamikus fejlődés nemcsak a helyes üzletpolitikából adódó szerződések számának bővülését jelentette, hanem az igényekhez való gyors alkalmazkodás, az igényekhez igazított gépkocsiválaszték bővülését is. Erre az időszakra esik a Barkas mikrobuszok számának erőteljes növekedése. 1981. év végére a túra-gépkocsipark 17 százalékát adták a Barkas mikrobuszok.

Ha az üzletág által teljesített fuvarok számát vizsgáljuk, akkor:

— 1977-ig folyamatos fejlődést mérhetünk: az 1968-as 36 955 ezer fuvarszám 1977-re 42 099 ezerre emelkedik;

— 1977-től kezdődően a fuvarszám növekvő tendenciája mutatható ki. 1981-ben 47 305 ezer fuvart teljesítettek.

A fuvarszámok változási ütemétől eltérő tendenciát mutat a fuvarozási távolságok alakulása: ez a fajlagos mutatószám folyamatosan növekszik ezen az időszakon. A túra tarifa szerkezetéből adódóan ez a tényező is, valamint

— a már részletezett gépkocsiösszetétel-változás;

— a folyamatos, hasznosabb idejű bérletek számának növekedése;

— a 2101-es típus felváltása a 2103-as típussal;

— az időszak alatt, döntően az üzemanyagárak növekedéséből adódó üzletág bevétele 1977-ig lényegében 33 000—36 000 forint volt;

— majd ezt követően dinamikusan növekedett, s 1981-re elérte a 77 547 forintot.

A hatékonyság növekedését az egy gépkocsira eső bevétel alakulása is mutatja:

év	1968	1977	1979	1981
ezer Ft	187	212	247	342

Az üzletág az átlagosnál magasabb nyereséghányada révén forgalmi részarányához képest nagyobb mértékben járult a vállalati nyereségképzéshez.

Gépkocsikölcsönzési tevékenység

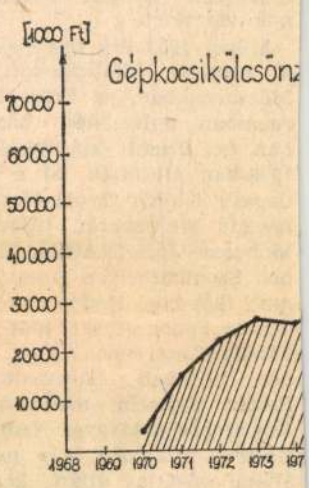

1970 áprilisában 30 Fiat tí
a vállalati gépkocsi-kölcsönzői
növekedése miatt még abban
bővítették az állományt.

1971 és 1981 között a vállal
kocsiállományát:

Év	1971	1972	1973	1974	197
gk. db	117	176	227	232	24

sebb az országon belüli hálózat
kötött szerződés lehetővé tette,
ban lehet gépkocsit bérelni.

Belföldön 1980. június 1-től

— a „korlátlan kilométer"

— 1980. július 1-től pedig a

— az üzletszerzői hálózat ér

— 1981-ben a kedvezményel
„hétvégi tarifa" bevezetésével.
letág bevétele 3600 ezer forint
rintra növekedett.

Az 1970. évi 43 ezer dollár
dollár volt a bevétel.

Az eltelt időszakban a gép
legdinamikusabban fejlődő üzl
ugyanakkor megállapítható, ho
érzékenyebben a igények (pl. i
gépkocsiállományból 140-150 n
telét a vállalat folyamatosan az
időszakban előtérbe kerültek a
nault). Az üzletág dollárbevételé
a nyugati típusú gépkocsik bér
35-40 százalékot a Zsiguli gép
bevétel fuvarszerzés szerinti me

16 százalék Inter Rent, 31 sz
tourist, 48 százalék saját.

A személygépkocsi-kölcsönz
lat 1982-ben bevezette a tehergé
ág — a túratevékenységhez has
sabb nyereséghányaddal dolgoz
járul, hogy minimális a gépk
séglete.

Forgalombizto

Az elmúlt időszakban a váll
zete igen nagy fejlődésen ment
események, valamint a sajáthib
ciája is jól szemléltet:

Év	Sajáthibás esemény	1 000 000 km re jutó sajáthibás esemény
1968	997	14,11
1969	1256	15,41
1970	1576	14,92
1971	1748	14,13
1972	1527	11,46
1973	1938	13,15
1974	1924	12,16
1975	1983	11,76
1976	2001	10,55
1977	2244	10,48
1978	1752	9,26
1979	1762	9,07
1980	1608	8,81
1981	1349	7,40

Papp István tanácselnök a helyreállítás pénzügyi nehézségeit, jövőbeli terveit elemezte. Ezután *Csupor Zoltán*nak hagyatékáért, e sorok írójának az Erzsébet kiállításra átadott fényképek, dokumentumok, könyvek, porcelánok, érmékért *Petrovics József* éremművésznek ez alkalomra készült plakettjét adta át. (Az előlap az Erzsébet park összehajló fái végén levő Erzsébet királyné szobrot, a hátlap a Grassalkovich kastélyt ábrázolja.)

Az ünnepség után *Dr. Bereczky Lóránd,* a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója a Helytörténeti gyűjteményben az Erzsébet királyné emlékére rendezett kiállítást nyitotta meg, kiemelve annak rendkívüli jelentőségét, Polónyi Péter sokirányú gyűjtési munkásságát.

Dr. Mészáros István a MÉE főtitkára az Egyesület nevében a múzeum részére — az Értesítő 1987. októberi számában Szeles László tagtársunk által javasolt és elkészült — Erzsébet királyné ezüst és bronz emlékérmet adta át.

Az ünnepség után a város tanácselnöke fogadást adott.

A kiállítás 1988. február 28-áig tekinthető meg.

Emlékérem Erzsébet királyné születésének 150. évfordulójára:
Kibocsátó: Magyar Éremgyűjtők Egyesülete
Tervező: Kelemen Kristóf szobrászművész
Készítette: Állami Pénzverő, Budapest

Előlap: Erzsébet királyné koronázáskori szembenéző mellképe, koronával, diadémmel, fátyollal,
Köriratban: ELISABETHA REGINA HUNGARIAE

Hátlap: Középen a magyar szent korona, alatta 1837—1987.
Köriratban: SZÜLETÉSÉNEK EMLÉKÉRE A MAGYAR ÉREMGYŰJTŐK EGYESÜLETE"

Anyaga: 0.640 ezüst
Súlya: 36 g
Átmérője: 42.5 mm
Kivitele: proff.
Kibocsátási darabszám: 1.800.

Az ezüstérem előlapja

A bronzérem hátlapja

FÓRUM

Szliva László egyesületi tag levelét teljes terjedelmében az alábbiakban közöljük:

„NEM LÉTEZŐ PÉNZÉRMÉK, VAGY PONTATLAN KATALÓGUSOK?"

A cím nem pontatlan, és nem véletlen. Ugy gondolom, rajtam kívül is sok olyan éremgyűjtő van, aki egy konkrét időpont óta kiadott összes magyar pénzérmét (nemcsak típus szerint) igyekszik összegyűjteni. A gyűjtés során többféle katalógussal találkozik, azokat tanulmányozza, összehasonlítja. E tevékenység során több, a gyűjtés szempontjából alapvető hibát észlel(het).

Én a magam részéről 1867-től, a kiegyezés évétől igyekszem a gyűjteményemet létrehozni. A meglévő érmeim rendszerezését, a hiányzó érmék megállapítását és a hiányzók keresését a rendelkezésemre álló különböző katalógusok segítségével végzem. E gyűjtői munka során az alábbi észrevételeim vannak:

1. Az Unger Éremhatározó II. kötetének 1477. sorszáma alatt található, hogy 1868-ban olyan KB verdejelű 10 krajczárost vertek, melynek előlapján az „I.K.A.CS.", hátlapján a „VÁLTÓPÉNZ" szöveg olvasható.

2. Ugyanez a helyzet az Éremhatározó II. kötetének 1472. sorszáma alatt található 20 krajczárosnál is.
Ezzel szemben — más forrás híján — sem a Money—trend-ben, sem az Austria Münzkatalog-ban az említett 10 és 20 krajczárosokra utaló adat nem található.

3. Az Unger Éremhatározó II. kötetének 1472. sorszáma alatt található, hogy 1871-es évszámmal, KB verdejellel olyan 20 krajczárost vertek, amely az Éremhatározó szerint „későbbi veret". Előlapja ennek is „I.K.A.CS.", hátlapja „VÁLTÓPÉNZ".
Ezt a 20 krajczárost — az Éremhatározóval egyezően — jelzi az Austria Münzkatalog is azzal, hogy összesen 25 darabot vertek belőle, de nem próbaveretként!
Fentiektől eltérően viszont a Money—trendben a jelzett érmére semmiféle utalás nincs.

4. Rádóczy Gyula: „A legújabbkori magyar pénzek" című katalógusában közli, hogy 1896-ban vertek nikkel 10 fillérest.

5. Ugyanitt található az is, hogy 1904-ben vertek bronz 10 fillérest. Mindkét érmét három felkiáltójellel jelzi, vagyis példányszámuk 10.000 alatti, de nem próba és nem utánveretek.
Ezzel szemben sem az Unger éremhatározó, sem a Leányfalusi—Nagy szerzőpáros katalógusa, sem az Austria Münzkatalog, sem a Money—trend egyik érméről sem tesz semmiféle formában említést.

Kérdéseim a fentiekkel kapcsolatban: Az 1., 2., 4. és 5. pontban jelzett érmék léteznek-e egyáltalán? A 3. pontban jelzett érméből valóban csak 25 db-ot verhettek? Mi indokolja az alacsony példányszámot?

Nem tartom kizártnak, hogy az általam észlelt hiányosságok csak látszólagosak, hiszen nekem nem áll elegendő forrásértékű irodalom a rendelkezésemre. Ez esetben a katalógus szerkesztők szíves elnézését kérem, mivel a szándékom nem bárki megbántása, hanem a gyűjtői munka teljesebbé tétele volt mind a magam, mind a többi gyűjtőtársam számára. Bízom abban, hogy mások is tollat ragadnak, ha netán valami olyasmit észleltek, ami fölött én is átsiklottam, és érdemes „gyűjtői közkinccsé" tenni.
Kecskemét, 1987. december 2.

(Szliva László sk. 3687)"

Márta László az alábbi levelet írta a MÉE vezetőségének:

„Igen tisztelt Vezetőség!
Csatoltan megküldöm a tagellenőrzéshez kiadott Nyilatkozatot. Sajnos csak egy gyűjtőtársam igazolását tudom megnevezni, mert betegségem miatt nem tudtam másikhoz, illetve az összejövetelre elmenni, hogy ott szerezzem meg.
Tisztelettel kérem így elfogadni. Hálásan köszönöm az ez évben megkapott szép emlékpénzeket, igazán nagy örömet szereztek velük.
Kívánok a nehéz, felelősségteljes munkájukhoz sok erőt, egészséget.
Kérem, hogy a jövő évi tagdíjbefizetéshez küldjenek befizetési lapot.
Budapest, 1987. október 21.

Üdvözlettel:
(Márta László sk.)
nyugdíjas"

A Magyar Numizmatikai Társulat hírei

A MAGYAR NUMIZMATIKAI TÁRSULAT 1987. december 10-én az Ifjúsági Szálló Éttermében tartotta soronkövetkező

Serlegvacsoráját.

Az emlékbeszédet Székely Dénes tartotta, *Pávó Elemér* elhunyt tagtársunkról.

(Dr. Rádóczy Gyula)

* * *

A Magyar Numizmatikai Társulat 1987. évi tisztújító közgyűlését 1988. január 21-én 17 órakor tartja a Magyar Tudományos Akadémia kistermében.

* * *

A Magyar Numizmatikai Társulat 1988. I. félévi előadásai és munkacsoport összejövetelei:

Előadások:

Január 28.: Káldos István: Előképek és utánzatok a velencei pénzverdében
Február 18.: Nádor Károly: A korona infláció felülbélyegzéseiről
Március 17.: Dr. Csongor Győző: A II. világháború kitüntetései
Április 21.: Dr. Mészáros M. János: Válogatás a német szükségpénzek motívumaiból
Május 19.: Dr. Stirling János: Pénzértékviszonyok Magyarországon a XVI–XVII. században

Munkacsoport-összejövetelek.

Január	*4:*	*római*
	11:	papírpénz és értékpapír
	18:	középkor
	25:	emlékérem
Február	*1:*	*római*
	8:	papírpénz és értékpapír
	15:	középkor
	22:	emlékérem
Március	*7:*	*római*
	14:	papírpénz és értékpapír
	21:	középkor
	28:	emlékérem
Április	*2:*	*római*
	18:	papírpénz és értékpapír, középkor
	25:	emlékérem
Május	*2:*	*római*
	9:	papírpénz és értékpapír
	16:	középkor
	23:	emlékérem

A Társulat összejöveteleit csütörtöki napokon 16.30 órától 19.30-ig tartja. Az előadások 18 órakor kezdődnek. A munkacsoport összejövetelek hétfőnként 17–18 óra között vannak.
Címünk: Budapest, VIII., Csepreghy u. 4. II. 15.
Telefon: 131-058
Könyvtári órák: Hétfőn: 17–18,
Szerda: 10–16,
Csütörtök: 16.30–19.30 óra között.

(Dr. Rádóczy Gyula)

Értesítő / Magyar Éremgyűjtők Egyesülete 1988/1.
KELEMEN Kristóf szobrász

Vasárnapi Hírek 1990. ÁPRILIS 30.,

Lezsák Sándor

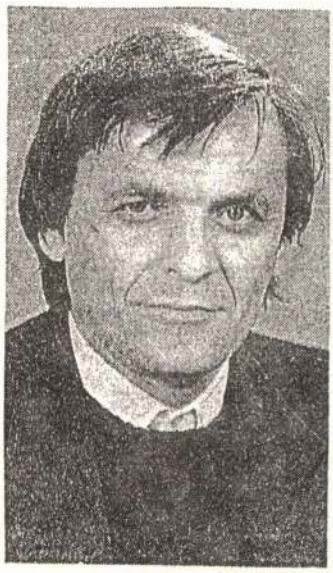

● *Miként vélekedik az élsport szerepéről?*

— Fontosnak tartom, mert azok a versenyzők, akik kiemelkedő teljesítményeikkel dicsőséget szereznek hazánknak, egyúttal példát is mutatnak, s ez vonzerőt jelent a fiatalok számára! Vagyis minden rajtunk múló támogatást megadunk a legjobbaknak.

● *Jelenleg van lehetősége és módja arra, hogy mozogjon, sportoljon?*

— Féltem, hogy megkérdezi. Sajnos, elfoglaltságom az utóbbi időben nem teszi lehetővé. Őszintén meg kell mondanom: nagyon hiányzik a rendszeres testmozgás és ezt érzem is! **Fluck Miklós**

● *Annak idején az ön házának udvarán alakult meg a Magyar Demokrata Fórum. Már akkor szóba került a sport fontossága?*

— Igen, de még nem kategorikusan. A beszélgetések során hangsúlyoztuk a lelki és a testi nevelés szükségességét, közösségformáló erejét, de a lényeg az egészséges nemzetkép leendő kialakításán volt.

● *Hogyan képzelik, illetve képzeli el a sportirányítás jövőjét?*

— Abból indulok ki, a sport nem másodlagos, éppen ezért nem tartjuk kívánatosnak, hogy bármely hivatal vagy minisztérium mellé vagy alá legyen rendelve a sport irányítása. Ha nem is a közeljövőben, de életre kívánjuk hívni a Sportminisztériumot, hogy valódi gazdája legyen a testnevelésnek. Természetesen szoros kapcsolatot kell tartania az oktatási és az egészségügyi tárcával. Ezért örvendetesnek találom, hogy a választások révén több ismert sportoló is bekerült a Parlamentbe. Nemrég megalakult az MDF sportszolgálata, ahol kitűnő pedagógusok, szakemberek mellett olyan neves versenyzők dolgoznak a programok kialakításán, mint Gyarmati Dezső, Grosics Gyula, Glatz Árpád, Jakabházi László, de még hosszan sorolhatnám a segítőket.

● *Mi lesz az MDF sportszolgálatának első megmérettése?*

— Júniusban — pontos időpontot még nem tudok mondani — a Normafa környékére várunk mindenkit „Az MDF az egészségért!" elnevezésű összejövetelünkre.

NÉPSZABADSÁG
1990. április 29.

● SZOBORAVATÁS. Szombaton Battonyán felavatták az 1981-ben elhunyt Molnár C. Pál festőművész mellszobrát. A művész nevét viselő lakótelepen állított mellszobrot Búza Barna szobrászművész ajándékozta az általa nagyra becsült művész szülővárosának.

VASVÁRMEGYE
1990. április 25.

Országjárás címmel hirdetett pályázatot a *Füles Szerkesztősége és a Képzőművészeti Kiadó Vállalat.* A megfejtéseket képeslapon kellett beküldeni a Magyar Képeslapgyűjtők Országos Egyesülete szombathelyi címére. A sorsoláson képzőművészeti albumokat és művészeti posztereket nyertek a szerencsés rejtvényfejtők.

Szabó Endre felvétele a Péterfi Kollégiumban megtartott sorsoláson készült. A több, mint tízezer képeslap a szombathelyi gyűjtők birtokába került.

ÚJ TÜKÖR 1989. NOV. 2.

Sárospatakon avatták fel Kelemen Kristóf szobrászművész alkotását.

KELEMEN Kristóf

NÉPÚJSÁG 1990. április 12.,

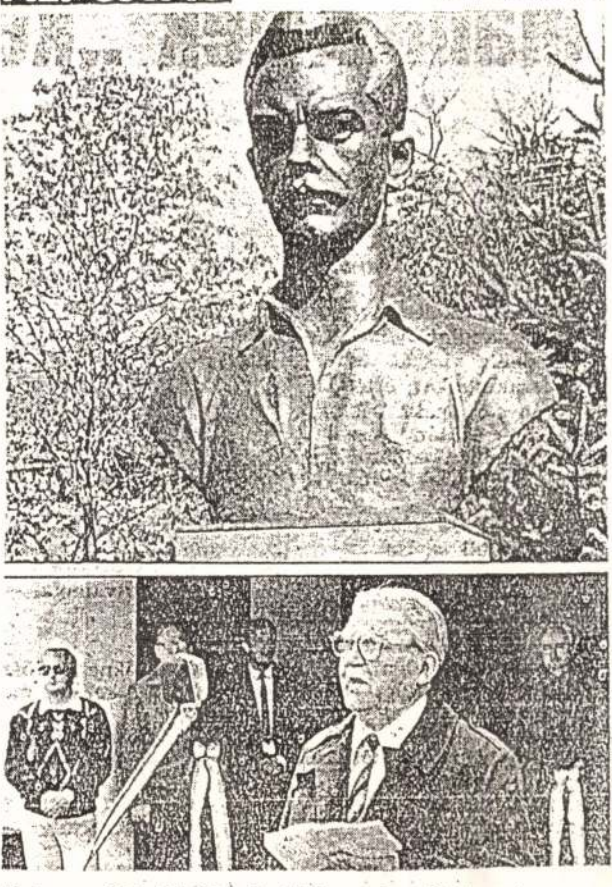

Kelemen Kristóf József Attila-szobra Battonyán, és Elek László ny. főlevéltáros, aki az avatóbeszédet mondta

Verssel, ünnepi beszéddel és *Kelemen Kristóf* szobrászművész Battonyának ajándékozott József Attila-szobrának avatásával jelezte a város tanulóifjúsága és az érdeklődő felnőttek, hogy a költészet napján arra a költőre is gondolnak, aki 1920—1923 között, makói diákként Battonyán járt, hogy osztályozó vizsgákat tegyen görögkeleti hit- és erkölcstanból.

Elek László irodalomkutató, nyugalmazott főlevéltáros ünnepi beszédében — többek között — a következőket mondotta:

— Az eltelt 40 esztendő hibás oktatás- és kultúrpolitikája is ludas abban, hogy tudatunkban nem alakult ki teljes kép József Attiláról. A nagy igazságok megfogalmazója: az irodalom, a költészet kényszerpályára szorult, s a politika szolgálóleányává vált. Ezzel a féloldalasság egyszerűen kivédhetetlenné lett az iskolák oktató-nevelő munkájában is. Ennek eredményeképpen az életmű-ismertetők között is kevesen tudják, hogy József Attila még a Nagyon fáj-korszak idején is a „szépség koldusa" maradt. Kevesen járták végig költészetét tanulmányozva az alkotó-befogadó műértők-művelvezők izzadságos útját, hogy tisztázzák: miként jutott el a forma bűvöletétől ellindulva ez a kezdetben még csak a kor divatos művészi kifejezőeszközeit kóstolgató, önmagát kereső, erős effektusokkal dolgozó Juhász Gyula-tanítvány a század bonyolult, modern formáin végigmenve a korszerű purizmusig — a formai leegyszerűsödésig úgy, hogy közben a meghódított értékeket, köztük az európai avantgarde mozgalmak jellegzetességeit is megőrizte.

Beszéde végén a következőket hangsúlyozta:

— Legyen József Attila szobra élő és ható erő. Intsen és figyelmeztessen arra, hogy becsüljük meg értékes szellemi örökségünket. A nagy költő hagyatéka nem politikai kurzusonként átértékelendő valami, jóval több annál. Oktasson hát ez az erőt sugárzó József Attila-szobor a nemzeti összefogás, a társadalmi egység szükségességére. Arra, hogy vegyük tudomásul: *„a dolgos test s az alkotó szellem"* nem törhet többé egymás ellen.

Az ünnepség résztvevői ezután kötetlen beszélgetésen vettek részt a könyvtárban, majd *dr. Takács László* vezetésével felkeresték a „Balta-keresztet", amelyet József Attilával kapcsolatos irodalmi emlékhelynek tekintenek a városban.

(s. c.)

KELEMEN KRISTÓF szobrász

ld. Vasárnapi Hirek, 1991.június 30.15.p.

KELEMEN Kristóf szobrász

Hírek: Ádám Jenő zenetudósnak síremlékét – Kelemen Kristóf szobrászművész alkotását – hétfőn avatták fel szülőhelyének temetőjében, Szigetszentmiklóson. Ez alkalomból mondott beszédében Szokolay Sándor zeneszerző méltatta a zenetudós munkásságát.

Népszabadság 1983. V. 17.

KELEMEN KRISTÓF szobrász

A Hatvani Galériában február végétől március 27-ig látogatható Csiszár Elek festőművész és Kelemen Kristóf szobrászművész kiállitása. Ugyanitt áprilisban két nyiregyházi művész: Balogh Géza festő és Sebestyén Sándor szobrász mutatkozik be.

ld. Hevesi Szemle XVI. évf. 1.sz. 1988 86.p.

jobb lesz.

— És ha ott halok meg, a családom sohasem tudja meg, hová tűntem. És akkor hová fognak temetni?

— István, adja ide a zsoldkönyvét, láttam, magánál van, fölírom az adatait, és ha hazajövök, értesítem a családját.

— Hát, ha a doktor úr is jobbnak látja, akkor magára hallgatok. Itt a könyvem.

— Higgye el, jobb lesz.

Fölírtam a nevét, lakcímét, s közben arra gondoltam, hogy nem illúzió-e? Nem volna-e jobb az én adataimat Istvánnak odaadni, hátha ő jut haza hamarabb, vagy egyáltalán, engem is megehet a fene.

Megérkeztek a hordággyal, István kissé erőlködve ráfeküdt. Még mindig könnyes volt a szeme, visszaadtam a könyvét.

— Azt kérdezik — szólalt meg a tolmács —, hogy hol a csomagja?

— Mondja meg nekik, hogy még csajkája sincs.

— Tovább ne folytassa, doktor, úgysem fordítanám le.

Megindult a menet, István törölgette a szemét.

— Isten magukkal, bajtársak! Köszönök mindent. Isten áldja meg doktor úr! Isten áldja meg magukat. Mindent köszönök!

Még mielőtt betették a kocsiba, integetett. A távolság miatt a hangja már alig hallatszott.

— Még egyszer mindent köszönök! Viszontlátásra!

Visszaintegettünk. Becsapódott az autó ajtaja.

Hamarosan továbbindultunk, és egész jó iramban haladtunk. Jólesett a beáramló szél, egy kicsit fölfrissültünk, de azért a meleg nem szűnt meg.

— A Vaskapun kell átmennünk — szólalt meg Kálmán.

Kelemen Kristóf
Szobrász

M.D.K.

Mértatás.

Művészet, 1960. október. – 4.1 lap.

Kelemen, Kristóf és Bruzsa György

Kér

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . Hely: . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállitásai: . . . . . .

Mely kiállitásokon vett részt: . . . . .

Siobrázok
reklamáljak
a miskolci
cyprus Madria
sobrot.

Gergely Ty András: Tajekoztató
Műcsarnok Kedelem 1963. 1 m. 38. l.

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatás

M.D.K.

Kelemen Kristóf

Szobrászmüvész elkészitette József Attila szobrát amit a monori gimnázium előtt állitanak fel.

Népszava 1960. feb.17. 8.old. 41.szám.

MDK.

Kelemen Kristóf szobrász

"Julika" /bronz/

Tavaszi Tárlat, Mücsarnok, 1957.
/jegyzékről/

Kelemen Kristóf MDK

Szovjetunióból hazatérve a KISZ bp-i bizottságának székházában számolt be tapasztalatairól.

Népszabadság. 1958. aug. 15.

MDK

Kelemen Kristóf

József Attila portré, gipsz

VIII. M. Képzőmüv. Kiáll. Műcs. 1960. ápr.

Kelemen Kristóf MDK

Hangverseny után, gipsz

Mücsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Kelemen Kristóf

"Judit", gipsz

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Muz.

1964. máj.

Kelemen Kristóf MDK

József Attila portré, gipsz

Mücsarnok 1960. VIII.Magy. Képzőm. Kiáll.

Kelemen Kristóf MDK

Julika, bronz

Műcsarnok 1957 Tavaszi tárlat

Kelemen Kristóf.

Arany János mellnobor, másfeles é.n., bronz.

Csongrád megye, Fábián sebestyén, Művelődési Otthon.

Tájékoztató 64/65, képző és iparmüvészeti tezkerátus

10 l.

Kelemen Kristóf

kiállított mobra:

Julika, bronz, 40 cm.

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállítása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Kirimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

18.l

MDK

Kelemen Kristóf, szobrász

Hangverseny után. Gipsz.

Műcs.-IV.M.Képzm.Kill. 1954.jan-febr. Kat. 19.1.

MDK

Kelemen Kristóf, szobrász

Julika. Bronz.

Műcsarnok. -Tavaszi Tárlat.1937. Kat. 18.old.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1979 JAN 10
PESTI MŰSOR

Kelemen Kristóf szobrászművész

1-21

Műteremben:

Kelemen Kristófnál

A műterembe lépve *Csepeli Szabó Béla* szakáldzsungelén akad meg a szemem. Megmintázta kétszer is. Az egyiken a filozofikus költőt, másikon az előadót eleveníti meg. *Szokolay Sándor* zeneszerzőt úgy mintázta meg, hogy árad belőle a rá jellemző tűz, energia, az állandó készenlét. Mintha máris válaszolni akarna a fel nem tett kérdésre, s reagálna az újra, a változóra. Egy jogásznő — Bea — néz rám visszafordított fejjel, ravasz szemekkel. Mintha mondaná: — Kérem, engem nem lehet félrevezetni! *Béres Ferencről* három plakettet készített: bronzból, terakottából és porcelánból. A három anyag különböző megmunkálhatóságát figyelhetjük meg itt. Most készül *Jobbágy Károly* kétszeres József Attila-díjas költő szobra. Az arc fáradtnak látszik, a szem alattráncos ívet alkot.

— Jobbágy Károly sokat tett az anyanyelv szépségéért, a szép magyar nyelvért. Nagyszerű ember, megérdemli, hogy az utókor megemlékezzék majd róla — mondja Kelemen Kristóf.

— *Plakettjein a KEKRI szignó szerepel. Honnan ez a rövidítés?*

— A nevem kezdőbetűi: a Kelemenből a KE és a Kristófból a KRI.

— *Tavaly nagyszabású kiállítást rendeztek Jakab Károly festőművésszel közösen „Ahogy egy festő és ahogy egy szobrász látta" címmel. Budapest után jártak Sárospatakon, Szegeden, Marcaliban és Békésben. A siker óriási volt, pedig úgy tűnt, a portrékat ma már nem kedvelik. S lám, korunkban is van erre igény.*

Würtz Ádám portréja

— Valóban, nagyobb volt a siker a vártnál.

— *A portrékészítés nehéz művészi feladat. Nem véletlen, hogy Rembrandt is úgy tapasztalta: a legszebb és a legnehezebb az emberi arc ábrázolása. Önök mégis vállalták...*

— Szeretnénk az olyan embereket megörökíteni, akik tettek valamit a magyar társadalomért, a szocializmusért. A kiállítássorozat ugyan befejeződött, de a párhuzamos portrék készítését folytatjuk. Éppen most lettem készen *Würtz Ádám* grafikusművész portréjával. Ha egészségem engedi, hatvanéves koromban *Kortársak* címmel szeretnék egy önálló kiállítást rendezni mindazokról, akik tettek valamit a holnapért.

— *Úgy látom, ön nagyon tiszteli az orvosokat. Több szobor is bizonyítja ezt.*

— Háromszor műtöttek. Kétszer volt szívinfarktusom. Az utolsó tüdőembóliával párosult. Három hétig kétséges volt, hogy életben maradok-e. *Dr. Talpay Magdolna* visszaadta az életemet. Így minden egyes szobrom, amely azóta készült, az ő munkája is.

— *Ön a nagy méretű szobrok mellett kisplasztikákat, aktokat és plaketteket is készít. De bármit, bármilyen méretben és anyagból, mindig az ember a témája.*

— Nagyon izgalmas egy embert belülről is ábrázolni, jellemét, indulatait, érzelmeit, szóval egész személyiségét megörökíteni.

☆

Kalló Viktor a következő sorokat írta a vendégkönyvbe: „Örömet okozott munkáidban látni azt a belső erőt és tisztaságot, ami jellemző volt eddigi életedre és magatartásodra. Kívánok neked továbbra is sok erőt és jó egészséget, és megérdemelt sikert és elismerést." Igen, Elismerést. Kelemen Kristóf neve az 1966-os kiadású képzőművészeti lexikonban még nem szerepel. *Pogány Ö. Gábor* így ír: *A maradandó nagy művészet légköre tölti meg Kelemen Kristóf műtermét. Mindenképpen biztató, hogy a zaklatott művészeti közélet ellenére itt a következetes alkotómunkát semmi sem zavarja, a művek legalábbis alapos szakmai felkészültségről, megingathatatlan műgondról, felelősségteljes hivatástudatról tanúskodnak."*

Reméljük, egészsége még sokáig engedi, hogy ezt a gazdag terméstovább gazdagíthassa.

Csorba Mária

Utcai plakát — 1909.

Ca

Korabe
fűszer-,
kereskedések berendezéseit, jellemző kirakatait láthatjuk a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum kiállításán, amely a XIX. századi kapitalizálódó Magyarország kereskedelmét és az életmód változásait mutatja be.

Cégérek, csomagolóanyagok, fotók és egyéb korabeli dokumentumok teszik a kiállítást teljessé, visszaidézve a kor hangulatát. A fűszerkereskedők üzleteiben ma már ismeretlen feliratokat olvashatunk: árpakása, szennalevél, calmus gyökér, kaporna. A bazárokban — akárcsak ma is — a játékoktól az ajándéktárgyakig, a csipkezokniig szinte mindent árultak. Egy vasüzlet eredeti berendezése Jászberényből került a múzeumba: 136 fiókkal, rajtuk az eredeti árucikkek neve. Láthatjuk nagyanyáink lábasait, mozsarait, vasalóit is. Műszaki „csodának" számítottak az akkori technikai újdonságok: írógép, telefon, gramofon, no meg a National „számológép". Egy rövidáru-kereskedés kirakatában már koncepciózus kirakatrendezés is látható. Érdekes visszagondolni, hogy akkor még ülve vásároltak a divatáruüzletekben. A Párizsi Nagy Áruház (a mai Divatcsarnok) az első, korszerű nagyáruház volt hazánkban, a 20. század elején.

(cs)

A Budapest TOURIST

AJÁNLATAIBÓL

TÉLI ÜDÜLÉSEK A HEGYEKBEN

Magas Tátra

egy hét 2 150,— Ft-ért
saját kocsival 1 990,— Ft-ért

Tátralomnic

egy hét 1 750,— Ft-ért
saját kocsival 1 020,— Ft-ért

Alacsony Tátra

egy hét 1 920,— Ft-ért
saját kocsival 1 750,— Ft-ért

Jelentkezés Budapesten a BUDAPEST TOURIST-irodákban:

V., Roosevelt tér 5. Tel.: 173—555; I., Szentháromság u. 5. Tel.: 360—357; III., Flórián tér 6—9. Tel.: 686—661; IV., Árpád út 75. Tel.: 694—638; VI., Bajcsy-Zs. út 55. Tel.: 314—545; VIII., Baross tér 3. Tel.: 336—934; XI., Bartók B. út 42. Tel.: 666—194; XII., Magyar Jakobinusok tere (Déli pu-nál). Tel.: 154—296.

Vidéken a megyei, városi IDEGENFORGALMI HIVATALOKNÁL.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1973 FEB 25

Népszava

Kelemen Kristóf szobrász

— Több új képzőművészeti alkotással gazdagodnak az idén a Csongrád megyei települések. Legközelebb március 15-én Sándorfalván Kelemen Kristóf Petőfi-szobrát avatják fel.

1974

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 DEC 14
7
TURBINA

Kelemen Kristóf szobrász-művész

1024

Angyalföldi képzőművészek kiállítása

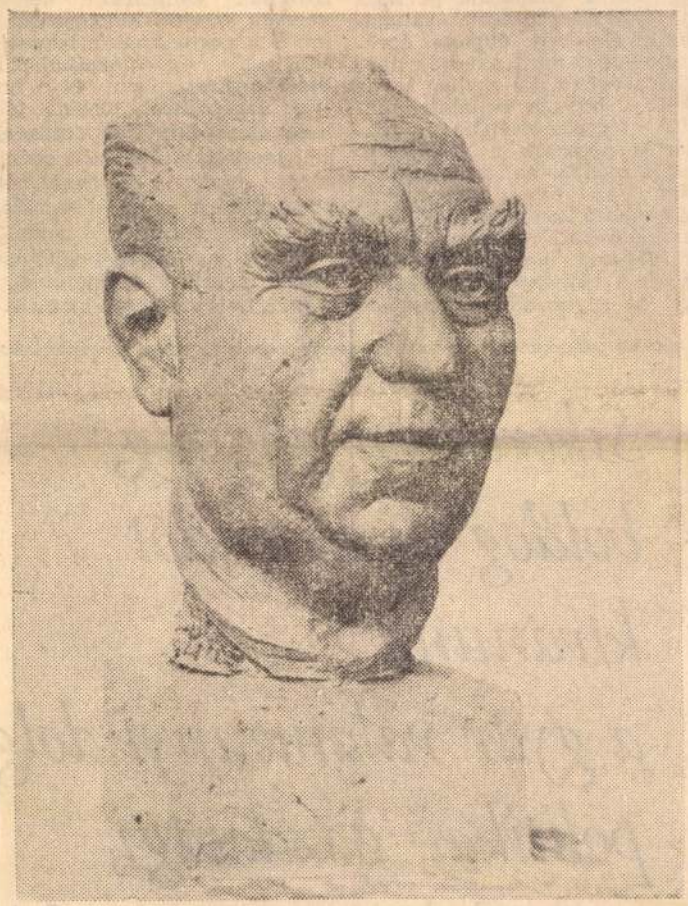

December 15-én nyílt meg a Műcsarnokban az Angyalföldi Képző- és Iparművészeti Kiállítás, amelyen 84 élő művész 164 alkotása tekinthető meg. Képünkön Kelemen Kristóf szobrászművész Radnai György operaénekesről készített portréja látható, amely szintén szerepel a kiállított művek között.

A bérará

Látható te
sünk összete
nemcsak kívá
vényszerű sz
a törvényszer
tunk életébe
nyesülnek, mi
gazdaságban.
jelenti, hogy
lüli fegyelme
tartás nemcsa
zetés igénye. I
ron az éle
visszaható komplex, a fejlődést szolgáló kötelezettség is.

1974-ben helyére kell tennünk a vállalati bérezést, mivel az egyes állománycsoportkialakítására is. Bebizonyított tény, hogy a megfelelő anyagi ösztönzés a dolgozók igazságérzetét erősíti, egyidejűleg a vállalati eredmények javulásá-

Sikerekben gazdag,
boldog új esztendőt
kívánunk
a gyár valamennyi dolg
politikai, gazdasági,
társadalmi vezetőjének!

KELEMEN KRISTÓF

1922. augusztus 8-án született Máriaföldén. A budapesti Képzőművészeti Főiskolán Beck András, Ferenczy Béni és Barcsay Jenő növendékeként tanult 1948—1949. között, a temesvári szakiskola elvégzése (1937—1940) után. Szobra számos helyütt áll köztereinken (Budapest, Monor, Hódmezővásárhely, Fábiánsebestyén, Sándorfalva, Sárospatak).

Lakcíme: Budapest IX., Közraktár utca 12. a.

Klinkó József portréja, 1973, bronz, 36 cm
Művészeti Alap tulajdona

Magyar szobrászati kiállítás Bp. Műcsarnok 1978. V. 5-28.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Csepel

1977 SEP 21

Kelemen Kristóf

1029

Kelemen Kristóf: *Ébredés (terrakotta)*

SEREPEZŐ

Persze! Itt szembe
dologba kezdtek!
Fönt a munkások!
Már cserepeznek!
Onnan jön ez a
friss üzenet,
ők verik ezt a
jó ütemet.

A sürgetést, hogy
álljam a versenyt,
hagyjam a könyvet,
írjam a verset,
tegyem, de tüstént
amit tudok,
doboljam én is
az indulót.

Adjam tovább, hogy
ami volt, elmúlt,
hirdessem, éled
ami elpusztult,
üssem világgá,
mint a tető
legtetején a
cserepező.

1947.

ntosan így gondolja majd, sem baj. Lényeg, hogy egy- közelebb jut hozzá. *Az én veim nem lezártak, leg- bbis nem az akadémizmus elmében, hanem nyitottak, ppedig abban az értelem-, hogy a műben kifejezett dolatot a közönség tovább-*

vészetnek vagyok a híve és művelője, amelyik társadalmi eszmét és eszményt fejez ki és ad tovább.

— Ez a továbbadás hogyan sikerült Csepelen?

— *Ha csak annyit monda-*

KELEMEN KRISTÓF szobrász
Máriaföld, 1922

A faszobrász szakma elsajátítása után Beck András és Ferenczy Béni növendékeként 1947-49-ben a Képzőművészeti Főiskolán folytatott tanulmányokat. 1950-től 1971-ig - nyugdíjaztatásáig - a Dekoráció Nemzeti Vállalat, majd jogutódja, a Képzőművészeti Kivitelező Vállalat művészeti vezetője. Munkái szerepeltek több országos és fővárosi rendezvényen. - A szobrászat hagyományos témáiban és kifejezőeszközeiben gondolkozó alkotó, érzékletes kisplasztikák, erőteljes portréemlékművek mestere. Ismert szobor-restaurátor. Eddig hat köztéri alkotása került felállításra.

Művés életrajzok 1975

Szolyak Ugyei Kelemen Kristóf szobrász
Fürlap, 1947. nov. 5.

Az egészalakos kompozíciók mellett portrészobrok és félalakos szobrok is láthatók a parkban, mint például a Kelemen Kristóf készítette Arany János mellszobor

Szoborpark a Városligetben.

kozott, hogy önálló politikai csoportosulások alakultak, amelyek a szocialista forradalom eszméi jegyében tevékenykedtek.

A magyar irodalom avantgardista csoportja, a Ma-köre eddig sem volt mentes a vitáktól, sőt már november 7-e előtt sor került a Kassák-csoport néhány tagjának, György Mátyásnak, Komját Aladárnak, Lengyel Józsefnek és Révai Józsefnek a Ma-köréből való kiválására. Önálló programjuk megszületésében azonban a Nagy Októbernek döntő szerepe volt. „1917. Ez a szám az orosz forradalom történelmi dátuma, az emberiség legnagyobb gondolata. Ebből a gondolatból sarjad és ebbe a gondolatba olvad bele lapunk programja. ...Foglalkozni akarunk mindenekelőtt a korunk társadalmi történéseit mozgató erők vizsgálatával, törvényeink megállapításával, hogy irányításuk lehetőségének feltételeit kutassuk... Propagálni, fejleszteni és kiépíteni akarunk

KELEMEN KRISTÓF szobrászművész arcképcsarnokából nyílt meg portrétárlat a budapesti Volán Vállalat művelődési központjában. A közéleti személyiségeket, ismert művészeket bemutató kiállítás október 5-ig tekinthető meg.

Népszabadság, 1984. IX. 26

Kelemen Kristóf, szobrász

EMLÉKTÁBLA-AVATÁS. A Szikszó alapításának 700. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségsorozat részeként pénteken emléktáblát avattak a község ötvenéves jubileumát ünneplő kórházában. A II. Rákóczi Ferencet ábrázoló bronz domborművet Kelemen Kristóf szobrászművész készítette.

-: Hú

12

Népszabadság, Bp. 1981. nov. 28.

Kelemen Kristóf, szobrász

A 700 ÉVES SZIKSZÓ nagyközségben pénteken délután a II. Rákóczi Ferenc Kórház bejáratánál felavatják a fejedelmet ábrázoló bronz emléktáblát, Kelemen Kristóf szobrászművész alkotását. Ugyancsak ezen a napon a Petőfi Művelődési Központ Kisgalériájában megnyílik a szobrász és Máté Otília festőművész közös kiállítása.

—: Hl

8.

Népszabadság Bp. 1981. nov. 25

Kelemen Kristóf, szobrász

Meghívó Szikszóra

E napokban formás és kedves tartalmú meghívókat kézbesít a postás sok Budapesten élő egykori szikszóinak. „Emléktáblaavatás és kiállítás a 700 éves Szikszó nagyközség felszabadulásának 37. évfordulóján" olvasható a meghívón.

Tavalyig úgy tudta mindenki, hogy az egykori Abaúj-Torda vármegye egyetlen kórházát 1931-ben alapították. De egy pesti és egy szikszói helytörténész kiderítette: 1930-ban. Borsod egyik fővárosunkban élő országgyűlési képviselője segítségével a Pesten „összejáró" szikszóiak ismertették meg az Angyalföldön alkotó Kelemen Kristóf szobrászművésszel a település vezetőit. A művész nagyon önzetlenül és gyorsan elkészítette a kért II. Rákóczi Ferenc domborművet, amelyet a Képzőművészeti Kivitelező Vállalat kőbányai üzemében bronzba öntöttek. A Borsod-Abaúj-Zemplén megye Tanácsa anyagi támogatásával elkészült műemlékalkotáson a dicső emlékezetű fejedelem Mányoki Ádám által megformált arcmása is látható.

A pesti szobrász kisplasztikáiból, érmeiből és szobraiból és a Szegeden élő Máté Ottilia festőművész képeiből kiállítás is nyílik a hét végén Szikszón, az egykori „sötét Abaúj" hajdani székhelyén.

A relief a település lakosságának és a kórház 230 dolgozójának régi vágya, amelynek megvalósulásában részük van a nemes ügyért lelkesedő pestieknek.

Sz. N. K.

Sz.N.K. Meg

Estilh... 1981 nov. 24.

6

JÓL ISMERTÉK A TER

Katonásan

fegyver

Kelemen Kristóf

ILLUSZTRÁLT KIADVÁNY jelent meg arról a 64 festményből és négy mellszoborból álló gyűjteményről, amelyet dr. Szíj Rezső ajándékozott a mosonmagyaróvári Huszár Gál Teremnek. A közönség számára is megnyitott tárlaton többek között Kelemen Kristóf, Korniss Dezső, Szántó Piroska művei láthatók.

Népszabadság, 1984. XII. 2.

Kelemen Kristóf, szobrászművész

Gy. L.: Magyar művészek a Szovjet-
unióban.

Kiállítás a Szovjet Tudomány és
Kultúra Házában.

Kelemen Kristóf plasztikája

Kelet-Magyarország, 1983.
okt. 29.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 11.
Telefon: 337-746, 340-720
Kelemen Kristóf, szobrász-művész
1983 JUL 27.
FÉNYSZÓRÓ

1021

Születésnapi köszöntő

Látogatás Kelemen Kristóf szobrászművésznél...

Május 16-án volt *Ádám Jenő* Kossuth-díjas zeneművész mellszobrával ékesített síremlékének ünnepélyes avatása. A szobor és a síremlék tervezője és készítője *Kelemen József* szobrászművész volt. Mindenki azt kérdezte tőlem, ki ez a szobrászművész, aki ilyen remekművet alkotott, a nevét nemigen hallottuk?

A tavasszal jártam személyesen a művész műtermében és ott gyönyörködtem a sok remek portréban. Igen meglepődtem a mellszobrok láttán, egész galéria volt a három teremben kiállítva. Megtudtam, hogy *Kelemen mester a Nemzeti Galéria részére készíti évtizedek óta hazánk neves embereinek portréját, a „történelmi arcképcsarnok" részére.* A legújabb másolat Ádám Jenő zeneművész mellszobra lett a neves sorozatban, az eredeti a szentmiklósi temetőben látható május óta.

Közeli születésnapja alkalmából ismerkedjünk meg a művésszel. Kelemen Kristóf *1922. augusztus 5-én született a Temes-Torontál vármegyei Máriaföldön, egy falusi hentesmester negyedik gyermekeként.* Heten voltak testvérek. Apja hentesmestert akart Kristóf fiából is. A tehetséges fiút a művészet érdekelte, kijárt a temetőbe a szobrokat nézni, sokat rajzolt, festett és mintázott. Elemi iskoláit román és német nyelven végezte el. 13 éves volt, amikor édesapja meghalt, ez újabb nehézséget okozott a továbbtanulás szempontjából.

A hetedik osztály elvégzése után Temesvárra került. Szánthó László egyházi szobrász karolta fel a tehetséges fiút, szakiskolába és kollégiumba helyezte. Szánthó nevelőapja lett Kristófnak és igyekezett beavatni a tehetséges növendékét a művészet titkaiba, anyagilag segítette, emberségre, művészetre tanította.

A család 1940-ben áttelepült Szeged mellé, Sándorfalvára, ahol bekapcsolódott a falu kulturális munkájába, majd innen a fővárosba ment dolgozni. Tudása gyarapítása végett 1942-ben jelentkezett a képzőművészeti főiskolára, de anyagi nehézségei miatt ott kellett hagynia, ekkor színészi pályára ment, Szabó Hangya Márton színtársulatához. Hányatott élete 1943-ban a katonasággal folytatódik. *1945-ben került haza* Sándorfalvára. Ez év májusában *belépett a kommunista pártba,* és segítette a helyi népművelést.

Kelemen Kristóf mindent megpróbált, hogy újra tanulhasson, de tanulmányait a kiújuló betegsége megszakította, szanatóriumba került. *Első szobrát 1948. március 15-én Sándorfalván állították fel,* még ez évben Kossuth-szobrot is mintázott falujának. 1948-ban újra Budapestre került a képzőművészeti főiskolára, 1953 óta szerepelnek művei a nagy nemzeti kiállításokon, illetve a Műcsarnokban.

Sajnos betegsége állandóan gyötri, három műtéten és két szívinfarktuson esett át a művész, így ma is kímélő munkatempó mellett alkothat. Számos mellszobra látható az országban, *Kulich Gyula, József Attila, Antal János, Fodor József, Arany János, Petőfi* és *Kossuth* szépen megmintázott alakja dicséri művészetét.

A nagyméretű alkotások mellett kisplasztikák egész sorát készítette, mint plakettkészítő is jeleskedett az utóbbi évek kiállításain. Eddig mintegy 35 műve készült el a „történelmi arcképcsarnok" részére.

Ádám Jenő mellszobra is remekmű lett, ezt bárki láthatja a temetőben, nagyközségünk egyik látványossága, képzőművészeti nevezetessége immáron.

Mi tisztelői és ismerősei a művésznek, *születésnapja alkalmából szeretettel köszöntjük* és kívánunk jó egészséget és további alkotó kedvet az újabb remekművek készítéséhez.

Vőő Imre

pen

sik a kapcsolatot yáriakkal

esztétikai problémákról beszélek, elsősorban színdinamikára gondolok, azaz milyen színű legyen például egy műhely. Érdeklődés esetén szívesen tartunk technikai bemutatókat a gyárban. *Megrendelésre akár freskó készítését is vállaljuk.* Hadd mondjak még annyit el, hogy *az alkotóházzal, mi, művészek, a magunk módján szeretnénk hozzájárulni Szigetszentmiklós ünnepélyes várossá avatásához, melyre talán jövőre kerül sor.*

Az érdeklődőket pedig szeretettel várjuk az alkotóház avatásán, az Erkel Ferenc utca 1. szám alatt, 1983. augusztus 19-én, délelőtt 10 órakor.

Cz. C.

Kézilabdázóink jól szerepeltek

Szarvason július 8—9-én megrendezett nemzetközi kézilabda „Szirén Kupán" vendégszerepelt a felnőtt női kézilabdacsapatunk. A tornán részt vett a *Szolnoki Spartacus*, a *Poprádi Mladosz*, a *Csepel Autó* és a rendező *Szarvasi Spartacus*. A Szarvasi Spartacust fűtötte a visszavágás az osztályozón elszenvedett vereségért, ezért *az első mérkőzést irányított sorsolással a Szarvas és a Cs. A. játszotta.*

Rekkenő hőségben a fiatalokkal telitűzdelt csapatunk hősiesen helytállt. Az első félidőben 14-8-as veszítésre tettünk szert. Ebben az időben a Szarvasról igazolt Bakó Júlia kapusunk sportnyelven mondva „kivédte a szemüket". A második félidő fej fej melletti küzdelmet hozott és 22-22 eredménnyel zárult. A kupaszabályok szerint 2×5 perces hosszabbítás következett. Lányaink a kézilabda minden szépségét bemutatva, biztosan nyertek 28-24-re.

A második mérkőzésen eldőlt, hogy csapatunk megnyerte az 1980-ban kiírt vándorkupát, mert a Szolnokot 29-13 arányban győzték le.

Csapatunk tagjai ezen a tornán küzdeni tudásból jelesre vizsgáztak. A torna végeredménye: 1. Csepel Autó, 2. Szolnoki Spartacus, 3. Szarvasi Főiskola, 4. Poprádi Mlados. A torna legjobb kapusa címet Bakó Júlia (Csepel Autó) nyerte el.

A jó teljesítmény mellett is kiemelkedett Farkas Gyuláné gólerőssége, Zsizsik Istvánné szellemes játéka, *Burghardtné* küzdeni akarása, *Pauder Erzsébet* bátorsága.

Kívánjuk, hogy az őszi bajnoki fordulókra hasonló eredményeket érjenek el.

Rábits Jenő
szakosztályvezető

HALLOTTA?

Két skót beszélget.

— Miért gyanúsítják Patricot azzal, hogy ő gyújtotta fel a saját házát?

— Mert amikor összeírta

— Mit szoktál csinálni szombat este?

— Ó, mindig ugyanazt: szétképem a lottócéduláimat!

nk és sírtunk...

Szép példa volt erre *a legutóbbi kommunista műszak, amelyet az alacsony nyugdíjjal rendelkező volt dolgozótársaik megsegítésére is szerveztek a vállalatnál*, és elmondhatjuk: *teljes sikerrel.* S nemcsak az anyagiakról van szó. Ugyanis szerkesztőségünkben egyre szaporodik az alacsony nyugdíjasoktól érkező levelek száma, amelyekben a pénzbeli segítségen túl megható köszönő szavakat írnak csupán azért, hogy a kollektíva „számon tartja" őket, nem feledkezett meg róluk. Erről „árulkodik" *Gyenes Károlyné* nyugdíjasunk levele is, aki a csányi szociális otthonból írt szerkesztőségünknek: „Nagyon szépen köszönöm a rólam való gondoskodást, a megemlékezést, azt, hogy nem feledkeztek meg rólam."

De erről győződhettünk meg akkor is, amikor szigetújfalusi otthonában kerestük fel a *Gévai* házaspárt, ahol egyszerűen és őszintén fogalmaztak: *„Tudja, amikor megkaptuk a szakszervezeti bizottság levelét, egymásra néztünk és sírtunk."* — idézi fel az örömtől könnyes pillanatokat Gévai néni, majd elcsukló hangon beszélt volt munkahelyéről, a Csepel Autógyárról, a kollektíváról, amely nem feledkezett meg

Kelemen Kristóf, szobrászművész.

Kelemen Kristóf plasz-
tikája.

Gy. L.: Magyar művészek a Szovjetunióról.
Észak-Magyarország, 1983. nov. 19.

Kelemen Kristóf, szobrászművész

Szeghalmon, a Péter András Gimnáziumban több nemzedék kép
viselői előtt zajlott le az a hangulatos ünnepség, melyne
során felavatták századunk első felének egyik legkiválóbb
pedagógusa, Nagy Miklós mellszobrát. Nagy Miklós a szeghal
gimnázium szervezője, és husz évig igazgatója volt. A por
Kelemen Kristóf szobrászművész alkotása.

Dél-alföldi krónika,

1984. júl. 3. Televízió 1-műsor, 20.20 | Vbné/.

KELEMEN KRISTÓF

-t; oz - [Tamási Orosz János]

Szinhár a Galériában

[Kelemen Kristóf]

17/214 Hatvani Galéria portrészabrok

Magyar Szilap. 1984. sept. 12. 6.

Kiállítás

Pócs Péter: '56. 10. 23., 1989

KELEMEN Kristóf szobrász

GERGELY Mihály: Dicsértessék az Ember!. = Művészet és Barátai, 2, 1992, 4. l, 6.p. ill.

SINCZEL Tóbiás kőműves. Egerben 1756—61 kö zött szerepel az adójegyzékben.

SINDELÁR István (János) hevesi ácsmester. Az Erdő telekhez tartozó hanyipusztai kápolnát 1825-be építi → Zwenger József egri kőművesmesterre együtt. (EÁL ÉrsEgyh L plebir.) Az 1827. évi álta lános összeíráskor Hevesen veszik számba az iparo sok között. 1839—40-ben javítja a tarnabodi r. k templomot.

SINGER Mihály (János Mihály) egri képfaragó, szob rász. 1733—36 közötti adóösszeírásokban a „kép faragó" a Butler-házban lakik zsellérként. 1734—6 között többször szerepel, 1747-ig mint bérlő, 1749 től a város IV. negyedének 4. fertályában sajá házában lakik. 1750—62 között a Harangöntő u 4. sz. ház (hrsz. 869) lakója, ill. halála után özve gye bérli (ld. még → Johel) (EÁL Eger v. ir. 1814 no. 57.). 1760 körül özvegye szerepel. (EÁL ÉrsGazd L szd. test. 1759. II. cl.) 1740-ben a régi minorita templom Szt Kereszt oltára számára feszületet ajándékoz. 1744-ben elkészíti Sarudon a reformá tusoktól elvett templom szószékét. (EÁL ÉrsGazd L I. cl. lib. 59. mell.) 1745-ben a gyöngyösi feren ces templom homlokzatának szobrait mintázza, éspedig a Szeplőtelen Fogantatás, Szt Ferenc, Szt Bernát, Kapisztrán Szt János és Szt Erzsébet alak jait, amelyek a demjéni kőfaragóműhelyben készül tek. 1749—50 között faragja az egri megyeház homlokzatának 8 kapiteljét. (EÁL megyei szd.) 1751-ben → Antzenhoffer Györgynek, szobrász legényének tartozásáról értesülünk, aki Singer özvegyével még 1761-ben is perben áll adósságai miatt. (EÁL Eger v. ir. 1761. 166.) 1753-ban a fel németi r. k. templom főoltárának szobrászmun káit faragja (EÁL ÉrsGazd L szdm.), 1755-ben a szerviták templomának Mater Dolorosa oltára szob rait készíti el. Az egri vármegyeházán 1755—56 között is dolgozik különböző faragványokon, s min den bizonnyal az ő műve a börtönépület kálvária csoportja is. 1758-ban az új városkapu (Hatvani kapu) Szt János szobrának kifaragását vállalja.

KELEMEN KRISTÓF

Losonci Miklós

A magyar szinkár (1945 - 1984)
Hatvani galéria
[Kelemen Kristóf portréi]

Új Tükör 1984 nepst. 16. XXI. évf. 38. n. 3.

ill

mar mikv. alt

Műgyűjtés

Dante Gabriel (Gabriel Charles Dante) Rossetti: Férfi tanulmányfej, állítólag Swinburne arcképe, / Study of a man's head, allegedly

Kelemen Kristóf, szobrászművész

Budapesten, a Szovjet Tudomány és Kultúra Házának tízéves évfordulója alkalmából nyílt meg a két ország képzőművészeti szövetsége gének közös kiállítása.

Kelemen Kristóf férfi fejplasztikája (repr.)

Gy. L.: Magyar művészek a Szovjetunióról. Napló (Veszprém), 1983. okt. 22. 5. old.

Kelemen Kristóf, szobrászművész

Kelemen Kristóf Hincz Gyuláról készült szobra a haj „lángjaiban" Hincz szüntelen belső égését, kutató szenvedélyét érzékelteti, képzeletének feltartóztathatatlan áradását. A fürkészően éles nyitottság Hincz lényegi magatartása.

Losonczi Miklós: Portrék Hincz Gyula műhelyéből.

Hevesi Szemle, 1982. márc. 2. old.

Kelemen Kristóf, szobrászművész

Szij Rezsővel, a Budapesti Műgyűjtők és Műbarátok Egyesületének főtitkárával beszélget Erdei Grünwald Mihály.

Szij Rezső magángyűjteményében már tekintélyes érem-anyag van Kelemen Kristóftól, aki a középnemzedéket képviseli.

Nemcsak hobby!

Közérdekű magángyűjtemények 2. rész

1980. IX. 8. Kossuth 11.22 | S.J.-né |.

Kelemen Kristóf, szakrón

L: Jakab Károly

(Kristóf): Balatonfüredi ünnepségek 2.

Esti Hirlap, Bp. 1981. jún. 18.

Kelemen Kristóf, szobrán

L: Jakab Károly

– Százötven éves a magyar játékmű 7

Népszabadság, Bp. 1981. jún. 24.

Relemen Kristóf

Megbízták a művészt, hogy a sándorfalvai Szabadság téren Arany János mellszobrát helyezze el.

----:Köztéri munkák.
MÜVÉSZET,1979.december - 47.lap.

Kellemen Kristóf rézkarcművész

Szekszárdon a helyőrségi művelődési otthon udvarán szobor-kiállításokat rendeznek. – 1974. aug. hóban Nagy Istán mutatta be szobrait és kisplasztikáit. Ez év május-ban Kellemen Kristóf műveit állították ki és aug. hónapban másodízben rendezték meg Kiss István tárlatát.

Katona István: Szobrok a parkban.

Néphadsereg, 1979. szept. 1.

Kelemen Kristóf szobrász

L: Jakab Károly

–: Hú 8.

Népszabadság, Bp. 1981 márc. 4/

Kelemen Kristóf

és Takab Károly szobrász ill. festőművész közös tárlata nyilt meg a békési Jantyik Mátyás Muzeumban.

Magyar Hirlap 1978-88-10

Kelemen Kristóf, szobrász

L: Jakab Károly

□-: Jakab Károly ... 2

Esti Hirlap Bp. 1977 febr. 22.

Kelemen Kristóf, szobrászművész

Jakab Károly festőművésszel közös kiállítása nyílik meg 1977. febr. 23.-án a Fő. Művelődési Házban (XI. Fehérvári út 47).

Részek Művészprogram, 1977. febr. hó.

Kelemen Kristóf, Szobrász

L.: Jakab Károly

—: Közlemény 11.o.

Népszabadság 1977 máj. 3.

Kelemen Kristóf, rzobrász

L. Jakab Károly

—. Közlemény

Népszabadság, 1977. máj. 2.

11 o.

Kelemen Kristóf szobrász

a műrész műterme Lehel úton van ugyan itt a ház második emeletén Jakab Károly festőműrnész műterme is van. Mindketten híres emberekről – műrészek, költők, írok, tudósok – portréit alkottak.

Szíj Rezső: Arcképcsarnok.
Ország-Világ. 1976. szept. 22.

Kelemen Kristóf

Korunk magyar portjéra is szélsőséges események közegében polarizálódik. Elég, ha Kelemen Kristóf realista Bilicsi-arcmását (említve) és Deim Pál „Minden elesett ember emlékére" c. plasztikáját említjük. (említve).

Losonci Miklós: A portré holnapjai. Hevesi Szemle, 1978. márc. 14. old.

Kelemen Kristóf

Szij Rezső, bronz 40 cm

Rockwell György, bronz 37 cm

Magyarfotói képző- és iparművések

Kiáll. Műcsarnok 1974

Kelemen Kristóf

Petőfi szobrát Sándorfalván helyezik el

Képszava 1973 február 2
2. old.

Kelemen Kristóf, szobrász

Másfélméteres életnagyságú Petőfi-szobrát
a Csongrád megyei Sándorfalvára helyezik el.

— : Szobrok születése 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. febr. 24.

Kelemen Kristóf szobrászművész

A Láng Műv. Központban megnyílt portrékiállítás előkészítésén és a megvalósítás munkálataiban vett részt.

S. Zs.: Portrékiállítás.

Magyar Ifjúság, 1972. jún. 9.

Kelemen Kristóf, szobrász

Marosi Ilona festményei Ráckevén láthatók. – Vendégkönyvének bejegyzői között e képek hívének vallja magát Kelemen Kristóf szobrász és Jakab Károly festőművé

Losonci Miklós: Szürrealisztikus képáhnak.

Pest Megyei Hírlap, 1977. nov. 10.

Kelemen Kristóf, szobrász

L.:Lóránt János

Tandi Lajos:Kiállitási mérleg 91-93.

Tiszatáj,Szeged,1977.október XXXII/10.

Kelemen Kristóf

A Csongrád m.-i Sándorfalván helyezik el másfélszeres Petőfi-szobrát.
(említve)

(MTI): Új szobrok országszerte bővülő kisplasztikai választék.
Népszava, 1973. febr. 2.

Kelemen Kristóf

a Csongrád megyei Sándorfalván helyezik el másfélszeres Petőfi-szobrát.
(emlétve)

Népújság, Heves, 1973. jan. 2.

KELEMEN Lánló ejtén

1

Építészet és tervezés Magyarországon 1945-1956.
Bp. OMTv Bp.Műv.,1992

161-162.

hhhhhhhhhh

KELEMEN Lajos művészettörténész, levéltáros

Szabó T. Attila Herepei Jánoshoz írt levelei. Közli Sas Péter. = Magyar Múzeum, I.évf. 1/4.sz.1991 225 - 248.p.

Beszámoló élete utolsó éveiről, halála körülményeiről. A kétKelemen emlékkönyv szervezéséről a megjelemnés körülményeiről.

- üzleti programszervezés, mely megbízó budape
  tárgyalásainak, megbeszéléseinek szervezését
  megbízó személyes, írásbeli, vagy telefaxon
  megbízása alapján,
- titkárnői szolgáltatás, mely megbízó budapes
  tárgyalásain történt információk, adatok reg
  illetve üzleti levelek megírására vonatkozik
- megbízó adatainak, okmányainak, levelezésének
  nyilvántartása, titoktartási kötelezettségge
- budapesti ügyintézés, melynek csupán anyagkö
  a megbízót,
- szállodai ügyintézés,
- utaztatás,
- szabadidős programszervezés,
- kulturális programszervezés,
- hölgyprogram,
- kapcsolatok felkutatása.

A szolgáltatás havi díja:

KELEMEN Lajos művészettörténész

tevékenysége az Erdélyi Tudományos Intézetben
ill. a születésnapjára (1947) tervezett
emlékkönyv keletkezéséről

Benkő Samu: Az Erdélyi Tudományos
Intézet. = Valóság, 1992. 4. 62–71. p.

an érzéki gyönyörűsége felé?
ózsaszín intérieur, az *Ablakban* és
ül a *Pihenő*nek Franknál szokat-
uritánságára.

hanem derűs hangulatú, benső-

természet vidám hangzatait, s oly
sem porlad el megnyerő közvet-
rlata arra képesíti Elekfyt, hogy
élkül vesse papírra izgalmát, vagy
a természet lenyűgöző látványa
gékonyságnak köszönhetjük azt
a sincs egyetlen helytelen színvi-
gy tompítja a színeket, aszerint,

KELEMEN LAJOS

Csetri Elek:
A diák Kelemen Lajos /1877-1963/ Uj adatok egy pálya indulásáról.

A Hét, XIII.évf. 19.sz. 1982 május 7. 9-11.old.

KELEMEN Lajos műrotát.

Honismeret 1979.3.

KÖNYVESPOLC

KELEMEN LAJOS:

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TANULMÁNYOK

(Bukarest, Kriterion, 1977. 292 oldal és 139 kép.)

Kelemen Lajos hatalmas szellemi hagyatékából kiadott tanulmánykötetét csak mély megilletődéssel lehet kézbevenni. Közel 50 éves terv valósult meg benne. A szerző már 1930 táján gondolt tanulmányainak gyűjteményes kiadására, majd újból az 1950-es évek végén, amikor a kéziratot is előkészítette, kiegészítette. Dédelgetett terve azonban nem valósulhatott meg, a szerző nem láthatta meg munkája eredményét, a sokszor elgondolt kötetet.

A szerző születésének 100. évfordulójára, 1977-ben azonban mégis megjelent a kötet tanítványainak hűséges és odaadó gondoskodásából. A késői, posztumus kiadás mintegy a szerző életének irányvonalát jelképezi. Ő mindig csak adott és mindenkinek adott pazar bőkezűséggel a tudomány önzetlen szolgálatában. Most is ugyanezt a munkát végzi tanulmánykötete, melynek megjelenése végtelen öröm Kelemen Lajos tisztelőinek, tanítványainak és mindazoknak, akik Erdély múltját szeretik és becsülik.

A kötet tartalma igen változatos, jól szemlélteti szerzőjének sokoldalú érdeklődését. Kelemen Lajos a műemlék kutatást már diák korában, 1894-ben megkezdte főként *Orbán Balázs* munkájának a hatására. Az utolsó műemléki útja — tudtommal — 1960 őszén volt Szászfenesre. A hosszú évtizedek alatt Erdély jó részét bejárta. Munkássága lényegileg Orbán irányvonalának a folytatása, de egyben szakszerű tudományos kimélyítője.

Tanulmányait kettős alapvetés jellemzi: a gondos helyszíni műemlékkutatás és a részletekbe menő levéltári kutatás. Kelemen Lajos írásai kezdettől fogva így készültek, már olyan időszakban — a századfordulón — amikor ez még jóformán ismeretlen volt a központ művészettörténészei előtt. Ez a kettős módszertani alap éppen ezért nagy példamutatás tárgy- és adatközléseinek az eredményein túl. Írásai biztos alapokra épültek, ezért nem avultak el, bármennyi idő telt el első megjelenésük óta. Történeti módszere széleskörű, kiterjed a családtörténetnek, a birtoktörténetnek,

pusztulástól. Bem nevét innét a *kurpiói* Ostrolenkából kapta szárnyára a hírnév. Még a csata idején ezredessé, röviddel később tábornokká, a felkelő csapatok tüzérségi parancsnokává nevezték ki. Országos viszonylatban, megérdemelten ismert tisztté vált. Később, már Erdélyben is gyakran alkalmazta az „ostrolenkai taktikát", a tüzérség gyors bevetésének, a gyors átcsoportosítások módszerét.

Kétségtelen tény, 1831. május 26. Bem életének egyik legsikeresebb napja lett. Ostrolenkában Bem ezredes olyan tüzértisztnek bizonyult, aki a csapatvezetésben, helyzetfelismerésben, a haditechnikai eszközök alkalmazásában, de személyes példaadásban is felülmúlta kortársait.

Bem emlékét Ostrolenkában is gondosan ápolják. A város főterét Bemről nevezték el. A település alapításának 600. évfordulója alkalmából — társadalmi adakozásból összegyűlt pénzből — a május 26-i csata hősének monumentális emlékművet állítottak.

A Narew folyó jobb partján, az egykori csatatéren emlékparkot létesítettek. A néhány méter magas halom tetején szerény emlékmű látható: koronás sas vigyázza a harcban elesettek nyugalmát. Az emlékmű talapzatán lévő bronztábla Bem katonai hőstettét, az 1830/31. évi lengyel szabadságharc tüzéreinek önfeláldozását hirdeti.

Ostrolenkában Bem tábornok nevét viseli a Körzeti Múzeum (Muzeum Okregowe), valamint a helyi gimnázium és líceum. Meg kell említeni, hogy a Bem emlékek leglelkesebb őrzője, ápolója s egyben a lengyel—magyar barátság népszerűsítője a tekintélyes pedagógus, a líceum igazgatóhelyettese: *mgr Tadeusz Siewerski.* Az általa vezetett irodalmi színpad, táncegyüttes a város és a környék folklórjának bemutatásában is sok szép sikert ért el.

A líceumban minden év május 26-án előadásokkal, műsoros ünnepséggel emlékeznek Bem tábornokra. Az ünnepséget a város is magáénak vallja: *a lengyel lobogó mellé felvonják a piros-fehér-zöld zászlót is,* ezzel is hangsúlyozni akarják azt, hogy Bem emléke *közös,* a két nemzet közös szabadsághősét ünneplik. Az ünnepségek megható pillanatai közé tartozik, amikor lengyel nyelven elhangzik Petőfi Sándor *Az erdélyi hadsereg* c. költeménye. Ostrolenkában, Bem első sikereinek színhelyén számon tartják Bem magyarországi tevékenységének legfontosabb állomásait, sikereit is.

A „tűz" őrzői, Bem emlékének legszorgalmasabb ápolói a helyi cserkészek, akik a többi fiatallal együtt tisztelik és szeretik a magyarokat. Önként felmerül a kérdés: vajon nálunk tesznek-e annyit a Bem hagyományok ápolásáért, mint *Ostrolenkában* és Bem szülővárosában, *Tarnówban*? A honismereti szakkörök, úttörőcsapatok vajon megemlékeztek-e Bem tábornok születésének 125. évfordulójáról? Az ünnepségeken a magyar mellé odakerült-e a lengyel zászló? Mert Bem József tábornokra való emlékezéskor ne feledjük: *lengyel hazafiként harcolt magyar földön, de magyar tábornokként hazája szabadságáért is küzdött.*

Dr. Lagzi István

4 A Bem-hagyomány Tarnów-i ápolásáról lásd **dr. Szele Lajos** cikkét: Honismeret 1976. 4. sz. 44—45. old.

a címertannak a műemlékek meghatározásában felhasználható adataira. Műemlék kutatásaiban pedig — mint e sorok írója közös kirándulásaink alkalmával megláthatta és tapasztalhatta — kitűnő stílusérzéke, valamint a legapróbb részletekig menő megfigyelése vezette. Külön kiemelendő, hogy Kelemen Lajos érdeklődése elsősorban a falvaknak addig ismeretlen emlékei felé fordult nagy tárgyszeretettel. Tanulmányaiban a falvak művészeti kincsei vannak túlsúlyban.

A kötet tartalma sokoldalú, a művészet majd minden ágára kiterjed az építészeti alkotásoktól a kézművességig. Leghangsúlyosabb rész mindazáltal a mennyezet-tanulmányok sorozata.

Kelemen Lajos diákkori első műemléki útjáról, azaz 1894-től kezdve különös szeretettel fordult a festett mennyezetek felé. Első írása (1898) is a mennyezetekről szólt, legterjedelmesebb tanulmánya pedig Erdély XVI—XVII. századi mennyezet- és karzatfestményeit tárja elénk alapos feldolgozásban. Kelemen Lajos a mennyezetfestmények felfedezője és megszólaltatója. Írásaiban minden részletet számbavesz: a mintákat, az ismétlődő motívumokat, a stilizálás vonalvezetését, a színek összhangját, a kazetták elhelyezésének sorrendjét, sőt gondol az esetleges múzeumi megőrzés feltételeire is (Ádámosi mennyezet). Feljegyzései oly szabatosak, hogy ezek alapján e sorok írója rekonstruálhatta (1943) a gógánváraljai és az ádámosi mennyezet eredeti rendjét.

Mennyezet tanulmányai sorában különösen kettő emelkedik ki: Gógánváralja és Gyalakuta.

A gógánváraljai kazetták legrégibb festett mennyezetünk maradványai, mégis keletkezésének kérdései évtizedeken át megoldatlanok voltak. Kelemen Lajos azonban 1926-ban a mennyezet problémáit bravúrosan oldotta meg címertani, ikonográfiai és család- meg birtoktörténeti alapon. Rendkívül szabatos és széles körű fejtegetéseiből ma már tudjuk, hogy a pompázatos mennyezet megrendelője bethleni *Bethlen Miklós* volt, készítésének ideje pedig 1501/1503 és 1519 közé tehető. Bethlen Miklós korábban *Mátyás király* egyik csapatvezére volt Ausztriában. Nyilván ismerte Mátyás mecénási tevékenységét és ennek a példamutatására ékesítette fel családi templomát a pazarul festett mennyezettel.

Nem kevésbé jelentős a gyalakuti mennyezet (1625) kérdésének a megoldása. Kelemen Lajos ismét címertani és birtoktörténeti alapon állapította meg a megrendelő személyét *Szövérdi Gáspár Jánosban*, *Bethlen Gábor* főudvarmesterében és portai követében. Szövérdi Gáspár életrajzi adataiból, udvari tisztségeiből kiindulva a mennyezet mesterét a fejedelem kiváló festőjében, *Mezőbándi Egerházi* másként *Képíró Jánosban* találta meg, aki éppen az alvinci és a gyulafehérvári paloták mennyezetének a festésében tűnt ki, amint címeres nemeslevele (1631) bizonyítja. Az összefüggések felkutatásával Kelemen Lajos a Bethlen-korszaknak egy kiváló emlékét juttatta ritka nagy értékének megfelelő jelentőségre. Ennek alapján a fejedelmi paloták mennyezetéről is világos képünk lehet.

Hasonlóképpen a Bethlen-korszak művészetére vet fényt *Nagybányai Csengeri Képíró István* címeres nemeslevelének szerencsés felfedezésével és alapos feldolgozásával.

E két kiemelkedő udvari festőn kívül számos adattal bővítette, mélyítette az erdélyi képírókra vonatkozó ismereteinket (*Georg Schutze*, *Gyulafehérvári Pál deák* stb.).

A kötet többi tanulmányában változatos gazdagságban tárulnak elénk az erdélyi falvak alig ismert műkincsei. Kelemen Lajost a múltnak minden emléke érdekelte, bármilyen korba vagy műfaj körébe tartozott. Írt Magyarszovát középkori falfestményeiről, a ritkaszép Pieta kompozícióról és felderítette a templom mecénásait a nevezetes *Suky* családban. Felismerte és megfejtette a mesebelien szép szentbenedeki kastély hímes oszlopának feliratát, *Molnár Albert* fafaragó névjelzését (1673). Hiteles történeti adatokkal ismertette a székelyföldi unitárius templomkastélyokat és Kalotaszeg, meg néhány mezőségi falu emlékeit. Feljegyzéseiben különös gondot fordított a sírkövekre, azok művészi és történeti értékeit egyaránt kiemelte. A vidéki klasszicista udvarházak szépsége is megragadta figyelmét. Behatóan méltatta a Gyergyai ötvöskönyv páratlan jelentőségét, nagy művészi értékét. Gondos tanulmányai kiterjednek a templomi klenodiumokra, az ötvösművekre, a hímzésekre. A XIX. század kevéssé ismert mestereinek a munkásságát szintén részletesen ismertette (*Csűrös*

Mihály, Sikó Miklós, Túri Jobbágy Károly). Bármilyen műemlékkel, műtárggyal foglalkozott, mindig azon igyekezett, hogy annak történeti hátterét, illetve alapját felkutassa. Ebben hallatlanul pontos memóriája, mélyenjáró kutatásai, közvetlen történeti ismeretei irányították és vezették dús eredményekre.

A szépen és jól illusztrált kötet bevezetőjét *Szabó T. Attila* írta Kelemen Lajos életéről és munkásságáról a tanítvány odaadó szeretetével és a tudós körültekintő alaposságával. Részletes méltatása megeleveníti előttünk mind Kelemen Lajos kutatói tevékenységét, mind a rendkívül jelentős levéltári gyűjtőmunkáját. Az egykori Erdélyi Múzeum levéltárának jó része Kelemen Lajos gyűjtése révén került ebbe a nagy múltú intézménybe.

A kötet fáradságos szerkesztői munkáját *B. Nagy Margit* vállalta, aki ezt a feladatot nagy pontossággal oldotta meg, mindvégig tiszteletben tartva az elhunyt szerző szövegét és feljegyzéseit. Legyen szabad azonban megemlíteni, hogy a tanulmányok szövegének és jegyzeteinek széjjelválasztása igen nehézkessé teszi az olvasást, a kötet használatát.

Végül illesse köszönet a bukaresti Kriterion Kiadót a jelentős és igen becses kötet kiadásáért abban a reménységben, hogy Kelemen Lajos bőséges hagyatékából még további kötetek látnak majd napvilágot.

Dr. Balogh Jolán

BUDINA SÁMUEL HISTÓRIÁJA SZIGETVÁR 1566. ÉVI OSTROMÁRÓL

A latin szöveget magyarra fordította és jegyzetekkel ellátta *Molnár Imre.*

(Kiadta a Szigetvári Városi Tanács támogatásával a Várbaráti Kör, (1978. 45 old.)

Budina Sámuel—Molnár Imre által kiadott munkáját *Hans Khisl v. Kaltenbrunn* császári tanácsos megbízásából fordította. A „Historia Szigethi..." ugyanis eredetileg nem az ő műve, hanem *Zrínyi* familiárisáé, *Cserenkó Ferencé,* aki a szigetvári hős közvetlen közelében szolgált. Cserenkó horvát nyelven írta meg visszaemlékezését. Budina latinra fordította, az eredeti szöveget szépítette, elegánsabbá tette, mondatokkal rövidítette vagy bővítette. A befejező részt pedig ő toldotta hozzá.[1] Mindez persze nem csökkenti a forrás értékét, de azért — alább részletezendő okokból — jobban tette volna, ha semmit nem hagy ki Cserenkó emlékiratából. Ez az emlékirat értékes forrása a szigeti eseményeknek, mert a szerző nemcsak az ostrom résztvevője, hanem Zrínyi bizalmi embere is volt, így olyan értesülésekre tehetett szert, amelyek másnak nem juthattak birtokába. Munkájának az volt a célja, hogy örök emléket állítson a „dicső Úrnak". A Zrínyi iránti tisztelet adta tehát kezébe a tollat. Munkája olvasásakor érzelmileg szinte magunk is részeseivé válunk Szigetvár hősies-magasztos tragédiájának — írja *Waczulik Margit* a Szigetvári emlékkönyvben (MTA kiadvány, Budapest, 1966.). Molnár Imre a fordítással, a városi tanács és a Várbaráti Kör pedig a szép kivitelű kiadással jó szolgálatot tett történelmünk megszerettetése ügyének.

A recenzens feladata azonban nemcsak az, hogy valamely kiadvány megjelenéséről értesítsen, hanem az is, hogy észrevételeket tegyen. A fordító szövegéhez természetesen nem szólunk hozzá, tudván, hogy ezt *Sinkovits István* professzor és *B. Révész Mária* ellenőrizte. Néhány egyéb természetű észrevétel azonban ide kívánkozik.

A fordító mondja a bevezetésben: Kiadványunkkal az a célunk, ... hogy a Zrínyi várát évente felkereső sok tízezer hazai és külföldi látogatónak olyan könyvecskét adjunk a kezébe, amely a szemtanú hitelességével és meggyőző erejével tudósítja a késői századok érdeklődőjét Szigetvár nagyhírű védelméről..." Nos, az idegen turisták nem sok hasznát veszik a füzetnek, mert sem a magyar, sem a latin szöveget nem értik. Helyesebb lett volna, ha ez utóbbi mellet a csaknem egyidejű német fordítás is megjelent volna.

A másik észrevétel a jegyzetelésre vonatkozik. A 3. jegyzet: „Szigetvár: A Dunántúl déli részén.. fekvő település..." Vagy a 61.: „Győr: Észak-Dunántúl egyik legnagyobb városa a Duna mellett..." stb. Hasonló „ismertetést" kapunk Pécsről, Székesfehérvárról, Belgrádról, Konstantinápolyról és még jó néhány városról. Kár, hogy ezek a „felvilágosítások" bekerültek a jegyzetek közé, mert a magyar olvasóközön-

1 Mivel ismertetésünkhöz más fordítást nem használtunk, a további jegyzetelést felesleges nek tartottuk.

Kelemen Lajos

Kelemen Lajos - László Hunor: Épülethomlokzatok aluminiumból.

433-436.l.

[illegible] 1972. 8. [illegible]

Kelemen Lajos

A KISZ-klubban hallgatói kiállítás volt grafikákból, intarziákból, dombormüvekből.
Műve szerepel a kiállításon.

Szapka Béla: Kiállítás Mezőturon.
Egyetemi Élet, 1973. febr. 7.

Kelemen Lajos

művészetéről

Bíró József: Kelemen Lajos hatvan éves. Pásztortűz. 1937. 423, 424. l. Arcképpel

zternek jelen kelet és ügyszám

lhoz intézett rendeletének másolata:

-háznak Közművelődési Házzá való

gélyül pótlólag még Kettőezer-

fillért engedélyezvén, utasitom

Torda-Aranyos vármegye főispánjá-

ámolás kötelezettsége mellett, fi-

alnaplójában kiadáskép számolja el.

Lajos művészettörténész

Tiszatáj, 1989.2.sz.

KÁLNOKI KIS TAMÁS

Kelemen Lajos településtörténeti és régészeti kalandozásai

Kelemen Lajosról (1877—1963), a neves kolozsvári levéltárosról közismert, hogy széles érdeklődésű volt. Különösen azóta, amióta művészettörténeti tanulmányainak két kötetnyi válogatása az érdeklődő hazai olvasók számára is hozzáférhetővé vált.

Ennek ellenére a beavatottaknak, a szakmabelieknek és hozzá egykor közelállóknak is csak egy egészen szűk rétege tudhatott arról, hogy időnként kirándulásokat tett tudományszakának határterületeire, vagy még azon is túlra, a várostörténet, a régészet és a történeti etimológia tájaira. Felfedezéseiről szaktársai, barátai előtt kivételes alkalmakkor szóban, ritkán írásban is megnyilatkozott. Így esett, hogy a tények egy része beépült mások munkáiba anélkül, hogy azok felismerőjéről, felfedezőjéről valahol is említés történt volna. Néhány magánlevél azonban tanúskodik ezekről, és segíti e tudományos felismerések, események felderítését, felidézését.

A Kis Lajos-féle *Földrajzi etimológiai szótár* „Kolozsvár" szócikkében a néveredeztetés egyik lehetséges variánsaként szerepel a Nikolaus, Klaus, Miklós változat, mint amely személynévből a Kolozsvár szóösszetétel első tagja származhatott.

Kelemen Lajos egyik töredékes levelében testvéröccsének egyebek mellett dióhéjban azt mesélte el — „ennek lényege téged is érdekelhet, mert druszaságot tarthatsz ezzel a névvel..." —, hogy mikor tüdőgyulladását követően lábszárfertőzéssel kórházi kezelésre szorult, kényszerpihenőjét 170 oldalnyi levéltartozásának lerovására használta fel. Közöttük tudományos értekezésvázlatot írt, nyilvánvalóan levélkérdezősködésekre, Kolozsvár nevének eredetéről és fejlődéséről.

Fejtegetésének veleje az volt, hogy a város elnevezése a Miklós név megrövidült, rövidített alakjából származik. Gondolatmenetének alátámasztására aztán példákat sorolt elő: vagyis, hogy a Kelemenből így lett Kele, a Sebestyénből Sebe, a Salamonból Sala, a Herbordusból Bordus, Bordos és Bord, a Jakobusból Kobus stb. Mikor aztán a vármegyerendszer kiépülését követően az ispán a római Napoca kőromjaiból és a közeli mészkőlelőhelyek anyagából várat építtetett (Óvár), az erődítmény a Miklusvár nevet kapta. A magyar hang- és nyelvfejlődés eredményeként azután a még önmagáért beszélő személynév később Klus (Kulus, Kolos) várra, majd Kolozsvárra változott.

Az idős tudósnak az volt a véleménye, hogy az egykori várbirtokból kiszakított benedekrendi monostor ugyancsak Miklós ispán után kapta a Miklósmonostor, Klusmonostor, Kolozsmonostor nevet.

Kolozsvár történetéről neves régészek és történészek rangos, alapos munkáiból bőven tájékozódhat az érdeklődő, mégis figyelemfelkeltő és élvezetes

Kelemen Lajos gondolatsorainak követése, okfejtéseinek továbbgondolása, lényeglátásának megragadása.

Hosszú éveken, talán évtizedeken keresztül hordozott magában Kelemen Lajos a város történetével összefüggésben egy másik felismerést is, amelyről végül ismét testvéröccsének adott számot. A levéltári adatok tömkelegéből, amelyek kezén egy emberöltő alatt átmentek és emlékezetében maradtak, meg a terület naponkénti bebarangolásából, bejárásából (lakóhelyéről munkahelyére haladva és visszatérőben nap mint nap végigjárta a szóban forgó városrész utcáit), a lakóhely alapos ismeretéből következően olyan összefüggések világosodtak meg előtte, amelyek mások elől különböző okoknál fogva rejtekezve maradtak. Ő egyébként a kutató embereknek azon típusához sorolható, azok közé tartozott, akiket állandóan foglalkoztattak bizonyos kérdések, és ezeket alkalmasint bizonyos helyzetekben és esetekben továbbgondolni is képesek voltak.

Koncepciója szerint a város legrégibb településformájának, alaptopográfiájának kialakítása tudatos tervező-, szervező és kivitelezőmunka (természetesen nem a mai értelemben vett várostervezés) eredménye volt.

Ezt vallotta a kiváló tanítvány, Szabó T. Attila is, *Kolozsvár települése a XIX. század végéig* című munkájának tanúsága szerint.

Fölfedezésének okmányi alapja Kolozsvár 1734-es hadmérnöki felvételezésű térképe volt. Ezen ismerte fel, vette észre az úgynevezett Óvár és a Főtér (Nagypiac) viszonylagos területi egyenlőségét. A város arculata természetesen az alapítástól (Óvár) a XVIII. századig, a térkép felvételezésének időpontjáig eltelt hosszú idő alatt sokszor és sokban változott, például a Főtérnek a Hintz patikától a Mátyás Király utcáig húzódó házsora helyén egykor a vár (Óvár) déli várárka állott, amely északra fordulva a mai Főposta-épület tájáig húzódott, majd onnan nyugati irányban a Szamos-árokkal párhuzamosan haladva, a volt Bartha Miklós utca táján egy négyszög alakú bástyába torkollott. (Kibővített formájában az ötvösök bástyája lett.) A későbbi belváros falainak és bástyáinak kiépítésére egyébként a török nikápolyi győzelmét követően Zsigmond rendelkezései alapján, illetőleg engedélyével (1404) került sor. A főkapubástya megépítése aztán csaknem Mátyás király haláláig tartott.

Az 1734-es térkép tanulmányozása vezette Kelemen Lajost arra a felismerésre is, hogy a régi Főtér átlóit meghúzva az egyenesek valahol a mai Mátyás-szobor háta mögött metszik egymást. Éppen azon a helyen, ahol egykor a város főterének legrégebbi temploma, az úgynevezett Kistemplom állott. Ami egyben magyarázata annak, miért nem a tér közepére épült az időközben Kolozsvár nevezetességévé és jelképévé vált Szt. Mihály templom, hanem ettől valamennyivel északabbra. (A várfalak teljes kiépülése, a már vázoltak szerint, megbontotta a településrend és -szerkezet eredeti szimmetriáját.)

Egy-egy történeti összefüggés felismerésekor és felvetésekor Kelemen Lajosból megállíthatatlanul törtek felszínre a búvárlásai során elraktározott, kincseket érő adatok. Mindent megjegyzett, mindent elraktározott, belőlük káprázatosan színes, életteli történeti tablót alkotott.

Valamikor 1908 táján a Farkas utca keleti végén, ott, ahol az út felkapaszkodik a Kövespadra, egy Simonfy nevű mérnök villát építtetett. Az épület alapozása közben a földmunkások ásója honfoglalás kori régészeti leletekbe ütközött. Ekkor kilenc sír anyaga került a felszínre. A völgyteraszra, a Kövespadra is kiterjedő egykori temető teljes feltárására azonban ekkor azért

nem kerülhetett sor, mert a tulajdonos — bizonyos Sz. Zs. táblabíró — előbbrevalónak tartotta lucernása épségét, következésképpen bivalytejes kávéját a tudomány érdekeinél. Még a részére kilátásba helyezett kártérítés sem hatotta meg. Ezért az ásatás csak jóval később, 1941-ben folytatódhatott. Az eredmény további négy sír feltárása lett. A többi a Kövespadra felhágó utca építkezéseinek esett áldozatul.

A háborítatlanul maradtakról az utókor aztán csendben megfeledkezett.

Kelemen Lajos azonban emlékezett arra, hogy a város vezetősége a század végén a Farkasok utcájának egy részét (az egykori Kövespad utcától a Trencsin térig) Zápolya utcának nevezte el, azaz, hogy ennek az utcának nem sok köze van a Zápolyákhoz. Kapcsolata csakis a honfoglaló Ogmand/Agmánd nemzetséggel lehet, amely nemzetségnek másként Farkas (az Erdélyt elfoglaló Töhötöm kémje, Anonymus szerint Apafarkas) volt a neve.

A régészeti leletek és az utcanév kapcsolatának nyilvánvalósága Kelemen Lajos memóriájában tudatosult. Ezzel is bizonyítva a történeti városrészek múltban gyökerező, beszédes helynévanyaga megőrzésének szükségességét és fontosságát.

Régészeti kalandozásainak legfantasztikusabb eredménye azonban minden bizonnyal egy kora Árpád-kori gyepürendszer felfedezése, vonalvezetésének megtalálása és e koncepció felvázolása volt.

A felismerés csakúgy, mint a már említett előző, 1908 nyarára datálható.

A felfedezés előtörténetéhez az is hozzátartozik, hogy Kelemen Lajos kisdiák korától kezdve élénken érdeklődött szűkebb pátriájának története és földrajza iránt (ezért lett később történelem—földrajz szakos tanár). Ha alkalom adódott rá (és néha adódott), rokoni, baráti látogatások során tapasztalati úton szerzett ismereteket, amelyekhez azután akkor, vagy később hozzáolvasott. A látottakat pedig történeti nézőpontból mérlegelte, értelmezte. Egy ilyen baráti látogatás és a helybeli nevezetességek iránti kíváncsiság gyümölcseként érlelődött meg az alábbiakban ismertetésre kerülő, nevezetes felismerés.

Mezőszabédi tartózkodása kapcsán ugyanis, felkereste azt a határrészt, amelyet a helybeliek Korhány névvel jelöltek. Minthogy tudott arról, hogy — egyes vélemények szerint — ez az elnevezés a kurgán (temetődomb, temetkezőhely) alakváltozásából keletkezett, s miközben vendéglátójának idős rokona akkortájt a jász és kun dialektusról, temetkezési szokásokról figyelemfelkeltően, gondolatébresztően beszélt előtte, a Korhány bejárása különös gondolatokat ébresztett a fiatalemberben.

Arra szinte azonnal rájött, hogy ez a viszonylag magas, kopár hegy, amelyen áll, nem emberi munka eredménye, akkor pedig a Korhány kurgán sem lehet, a legjobb esetben is csak a fogalom átviteli elnevezése kerülhet szóba, mint a határ legkimagaslóbb része. Miközben rövid pihenés után kísérőjével együtt lassan már hazafelé készülődtek, Kelemen Lajos emlékezetébe idéződött a szomszéd falu, Mária határában az Őrhegy beszédes neve, távolabb, alant Kölpény házainak végétől alig valamicske távolságban széles víztükör csillanása vonta magára a figyelmet — a vízben szegény Mezőségen szembeötlően hatalmas vízfelület. És akkor „mint egy égi látomás suhant el lelki szemeim előtt a táj térképe".

Vagyis felismerte, hogy ezen a másként Szent László-kori második országhatáron belül a Kölpényi-tó egyik láncszeme annak a tósorozatnak, amely

kb. 20 km hosszúságban nyúlt el akkor Mezőkapus felé, majd gyepüerdőkkel és rövidebb sövénygyepükkel természetes határként folytatódott Kerléstől Erkeden, Mezőkapuson, Kerelő-Szentpálon, Sövényfalván és Nagykapuson át a Szeben melletti Preszáka felé. Természetes határzárról, védővonal létezéséről árulkodtak a felsoroltak közötti beszédes helynevek: Mezőkapus, Sövényfalva, Preszáka, (Gyapjúpatakára torzított) Gyepüpataka.

Az említett tósorozat nagy részét, sajnos, a mezőségi Marosvásárhely-tekei keskenyvágányú vasút építésével összefüggésben lecsapolták.

Kelemen Lajos nyilvánvaló és általa többször emlegetett szándéka az volt, hogy egy viszonylagos mobilitást biztosító szabadjegy birtokában vasúttal megközelíti a Kolozsvártól mintegy 100 km távolságra kezdődő gyepürendszert, majd gyalogszerrel, tarisznyásan, kenyérrel s szalonnával, hetenkénti hazatérés és hét végi pihenés mellett, több részletben végigjárja a felvázolt gyepüvonalat.

Terve az emberi rövidlátás és ostobaság áldozata lett.

A terepet Kerléstől Kapusig nagyjából ismerte már (a távolabbiakról azonban akkor csak térkép segítségével tájékozódhatott), választása ezért is esett először erre a szakaszra. Azt remélte, hogy útjában temetkezések nyomára és határnevekben adatbizonyítékokra bukkanhat. Célja volt még a mesék és mondák összegyűjtése, a régi templomok felkutatása és stílusleírása, feliratok feljegyzése, haranglábak és fatornyok összeírása, kallódó, régi, faragott kőemlékek múzeumba juttatása is. Miközben szemei előtt szüntelenül annak a rablógazdálkodással megritkított egykori gyepüerdőnek emlékképe lebegett, amely a Beszterce felé eső szász településeket a magyar megye területétől elválasztotta.

A felfedező még harmadik gimnazista gyermekként (13 évesen) egy alkalommal édesapjával a Mezőségre rokonlátogatóba igyekezett. A Feléből Bazédra vezető mezei út mellett elhaladva a kisdiák sírhalom forma dombocskákra figyelt fel. Az élénk fantáziájú és történeti érdeklődésű gyermek képzeletében ezek a dombok félelmetes hatású sírhalmokká nőttek. Később emlékezetéből visszatértek a gyermekkori képek, amelyeket összehasonlított az újabbakkal, Korhány látványával.

Az erdélyi gyepük kérdésköre egyébként végigkísérte egész életét. Elsősorban azért, mert huzamosabb ideig sohasem foglalkozhatott vele. Azt azonban tudta, hogy mások csak bátortalanul és keveset, főként tapogatózva ismerkedtek vele, és néha alaposan mellétapintottak.

Az ő felismerése és adatgyűjtése azonban már konkrétum volt, és főleg lehetett volna abban az esetben, ha feletteseitől lehetőséget kap a terület egészének vagy legalább egy részének bejárására, tanulmányozására.

1908 nyarán a látottakon kívül Mezőszabédon vendéglátói (Barabási István) tovább csigázták fantáziáját azzal, hogy a két szomszéd falu, Szabéd és Fele lakói nem egészen egyformán beszélnek. Míg az egyikük dialektusa a jászokéra, addig szerintük a másiké a kunokéra emlékeztetett. Jellegzetes különbözőség volt temetkezési szokásaikban, erről Kelemen Lajos is meggyőződhetett. (Felében a temető a falu végén, sík helyen feküdt, soros sírhalmokkal, Szabédon a domboldali temető nem ilyen volt.)

A gyepüvonal felderítésének tervével, kísérletével nem hagyott fel Kelemen Lajos később sem, annak ellenére, hogy a több szempontból is annyira óhajtott és nélkülözött szabadjegyhez nem sikerült hozzájutnia.

Észrevette például azt, hogy a Maros és Kisküküllő vízválasztója Küküllő-

vár irányába húzódik, illetőleg, hogy a búzásbesenyei nagy erdő csakis gyepüerdő lehet. Később helyismerete segítette abban, hogy megfejtse a sokszázados tölgyesek rejtélyét: Kapus irányába is gyepüerdő húzódott.

Másutt megint csak a nevek beszéltek más források híján: Királyfalva, a küküllővári erősség őrfaluja volt. Kapustól délre, délkeletre azonban már ismeretlenné vált a terep. A térkép mégis tovább mesélt a földrajz szakos tanár kezében: Örményszékes ugyancsak gyepüőrhely.

Igazi eredménnyel, szenzációval továbbra is csak a bejárás, a helyszíni kutatás kecsegtetett. Kelemen Lajos meg volt győződve arról, hogy temetkezések nyomára lelhet, hogy a határnevekből újabb adatbizonyítékok bukkanhatnak elő.

E felfedezésről Köblös Zoltán és Cs. Sándor Imre Kelemen Lajostól tudott. Sándor Imre említést is tett róla néhány mondat erejéig a székelyek letelepülésével foglalkozó könyvében (1930), úgyszintén Bíró Vencel népszerű *Erdély történetében*.

Később mások is tudomást szereztek Kelemen felfedezéséről és jellemzően a körülményekre és kárára a tudománynak, éppen egy amatőr kutató, domahidi Sipos Zsigmond rendőrtanácsos levelezésében maradt ránk leghitelesebben és legrészletesebben a felfedezés története. Sipos Zsigmond a Zalai Évkönyvben és különlenyomatban jelentette meg *Gyepükörvár* címmel a gyepürendszerrel foglalkozó dolgozatát. Régészeti terepkutatásokat azonban a Nagykanizsán élő rendőrtisztviselő éppen úgy nem végzett, mint Kelemen Lajos, s főleg nem Erdély érintett körzetében.

ENYEDI SÁNDOR

A kolozsvári Nemzeti Színház utolsó napjai

„... az évadot búcsúztató bemutató estéjén, önmagukon túltéve, az egész évad művészileg legkülönb előadásával leptek meg. Nagy sikere volt a *Makrancos hölgynek*, a rendező Kőmíves Nagy Lajosnak és a szereplő színészeknek. Az alakítások jellegzetességében, stílusban és tempóban különbet már nem is kaphattunk volna. Az előadás és a siker központjában nyilván a Makrancos hölgyet alakító Sallay Kornélia, meg félelem és gáncs nélküli Petruchiója, Görbe János állott. Sallay Kornéliának az első Tamási-darab, az *Énekes madár* egyik vénlányában feltűnt tehetségét a Makrancos hölgyben látjuk kibontakozva. Ritka jellemábrázoló képességekről tett tanúságot a toporzékoló, lármás, ám végül kemény kézzel megszelídített Katalin szerepében. Kiugrást jelent Sallay Kornéliának a Makrancos hölgy..."[1] — írta az Ellenzék című kolozsvári napilap a Makrancos hölgy bemutatója után. A bemutató ideje: 1944. június 28. Még egyszer, június 30-án évadzáró előadásként került a nézők elé a Makrancos hölgy. Színházi fogásként a darab sikerszériáját az őszi, új évad kezdetére tartogatták a kolozsvári Nemzeti Színház vezetői. Ak-

kor még senki sem sejtette, hogy ebből az előadásból többé már sohasem lesz siker a kolozsvári Nemzeti Színház színpadán.

A már jelzett bemutató napján a megidézett kolozsvári lap riportere *Mit csinál? Mire készül?* címmel körkérdést intézett a színház prózai és operatagozatának 27 ismert művészéhez. A válaszokban tallózva aligha hihetné a mai olvasó, hogy a világháború kellős közepén vagyunk, s maga a front is vészesen közeleg az ország határaihoz. De a június 2-i kolozsvári szőnyegbombázás traumája is mintha múlóban lenne már: a művészek a hosszúra nyúlt évad végén felszabadultan nyilatkoztak az elmúlt évad kedvenc szerepeiről, a közelgő nyári pihenőről és az ősszel újra induló munkáról.

A válaszok tanúsága szerint a művészek egy része Kolozsváron várja be az évadkezdést, mások viszont útra kelnek ismert erdélyi fürdőhelyek vagy távoli vidékek felé kipihenni a zsúfolt évad megpróbáltatásait. Augusztus második feléig a helyi sajtóban is kevés szót ejtenek a színházról.

Az 1944/45-ös színi évad első társulati ülését augusztus 19-én tartották. *Mit ígér jövőre a kolozsvári Nemzeti Színház?*[2] címmel közli az Ellenzék a színház főigazgatójának, Kemény Jánosnak, a prózai társulat vezetőjének, Mihályffy Bélának és az operatagozat vezetőjének, Farkas Ferencnek a nyilatkozatát. Örömmel jelentik be, hogy az új évadra a színházhoz szerződött Jancsó Adrienne „drámai szende" és Galló Alíz „drámai hősnő" szerepkörbe, új ösztöndíjas lesz Kudelász Ildikó. Az évad folyamán — ígérik — nem lesz hiány a neves vendégekben. Az egyik operabemutatót Sergio Failoni, egy másikat pedig Ferencsik János dirigálja; az új évadban is tervez díszleteket Oláh Gusztáv, és Nádasdy Kálmán — mint vendég — rendez egy operát. Az új évad vesztesége Varga Mátyás díszlettervező, aki Budapestre költözött, viszont újra Kolozsvárra várják Páger Antalt, aki ezúttal nemcsak színészként, hanem prózai rendezőként is bemutatkozik. Ő lesz a rendezője Kerecsendi Kiss Márton *Elsők* című, Budapesten is sikert aratott darabjának. A prózai tagozat műsora magyar darabokra épül. Csokonai: *Karnyóné*, Gvadányi József: *Peleskei nótárius*, Csiky Gergely: *Cifra nyomorúság*, Bánffy Miklós: *Naplegenda*, mellettük Asztalos István, Jékely Zoltán, Tamási Áron, Wass Albert, Vaszary János, Csathó Kálmán egy-egy darabja jelenti a magyar repertoárt. A klasszikusok között újabb Shakespeare (Vihar), Molière (Botcsinálta doktor vagy a Dandin György), Schiller (Haramiák), Ibsen (Peer Gynt) szerepelt, de a nézők láthatják majd Scribe: *Egy pohár vízét* és Dumas: *Kaméliás hölgyét* is.

A bejelentett műsorterv sokat ígérő, nem méltatlan a kolozsvári hagyományokhoz. Talán csak a *Bánk bán* és *Az ember tragédiájának* hiánya szembetűnő. A próbák elkezdődtek, a sajtó bőven ontja a színházi híreket, nemcsak a kolozsvári színészet háza tájáról, hanem a vidéki színészetről is. Az észak-erdélyi városok közül Beszterce, Csíkszereda, Gyergyószentmiklós, Kézdivásárhely Thuróczy Gyula társulatát, Nagyvárad és Marosvásárhely Putnik Bálint társaságát, Dés, Máramarossziget Jakabffy Dezsőét láthatja vendégül.[3]

A kolozsvári Nemzeti Színház nagy apparátussal dolgozik — a technikai és a gazdasági személyzetet is beleértve 1944-ben 354 tagot számlál. Ekkoriban az ország második legnagyobb színháza: tagsága háromszor több mint a budapesti Nemzeti Színházé, és ugyanannyi mint a budapesti Operaházé.

A színház 1944. szeptember 11-én a már említett Kerecsendi-darabbal nyitotta meg kapuit. A titkárság előre közölte a következő napok műsorát.[4] Némi meglepetést okoz, hogy a háborús helyzetre való tekintettel az előadá-

Irodalom-Művészet

Kelemen Lajos.

Képzelem, hogy el fog csodálkozni Kelemen Lajos, hogy újságba került az arcképe s cikket írnak róla. Pedig ez az érdekes és értékes ember megérdemli azt a legkevesebbet, amit folyóiratunk magyar közművelődésünk kiváló személyiségeinek megadhat: hogy t. i. köszönetül és hálából örökitse meg személyiségének főbb jellemvonásait, munkásságának főbb adatait és értékét.

Kelemen Lajosnak van két közismert tulajdonsága. Az egyiket csak személyes ismerősei tudják. Ilyen pedig van itt Kolozsvárt és Erdélyszerte több tizezer. Kérdem a Kelemen Lajos több tizezer ismerősét, szíveskedjenek megmondani azt: sikerült e valaha *nekik* köszönteni Kelemen Lajost? Nem mindig *ő* köszönt és köszön először mindnyájunknak? S teszi ezt az előre köszönést annyi könnyedséggel, annyi készséggel, hogy sokan azt hihetik, hogy ők tesznek szivességet Kelemennek a köszönés elfogadásával.

S kérdem — hogy legfőbb, jellemének meghatározó tulajdonságát nevezzem meg — a Kelemen több tizezer személyes ismerősét s azontul az írásban hozzáfordulóknak is nagy tömegét: hányan vannak, vagyunk, akiknek Kelemen Lajos nem tett szivességet? Olyan szivességet, amelyet sokszor nem is kérünk, hanem ő ajánlott fel a diskurzus rendjén, olyan szivességet, amely nélkül valamely történeti, művésztörténeti, szépművészeti, műipari kérdésben meg se tudtunk volna moccani. Olyan szivességet, amit senki, de senki más nekünk megtenni nem tud. Szinte lehetetlenség volna még egy hosszabb cikkben is felsorolni, hogy mi mindenfélét tud Kelemen (s amit tud, azt magyarán tudja)' Mesterjegyek és falfestmények, diplomatika és céhek története, családtörténet és ethnografia, szőnyegdivat és történet és építészet — mindezt Kelemen úgy tudja, külön-külön, mintha egész életében csak azt az egyet tanulmányozta volna. Ezért aztán a lehetetlennek látszó kérdéseket is meg tudja oldani. Pl. elbeszélte, hogy nemrégiben egy köznemesi család egyik tagja, melynek különben semmi kiemelkedőbb története nincs, arra kérte, hogy miután az ő (a kérdező) családjában nem igen tartották nyilván az ősöket, legyen szíves Kelemen visszafelé, úgy 150 évre, felkutatni ezeket a nemeseket. Kelemen meg tudta oldani a naivságában is lehetetlennek látszó feladatot. Ismétlem, hogy ezekben a fogós kérdésekben Kelemen Lajos mindig szívesen rendelkezésre áll, sőt sokszor maga, az ő élénk és élvezetes előadásával mintegy ráteszél arra, hogy valami ilyen *fogós* szivességet, amely azonban csak *nekünk* áll érdekünkben, elfogadjunk tőle. Épen mint a köszönése, olyan az ő szivessége is: úgy köszön, mintha mi köszöntöttük volna; úgy tesz szivességet, mintha mi tennénk neki szivességet az elfogadás ténye által. Ez Kelemennek a legfőbb vonása.

Ámde családik, aki azt hiszi, hogy Kelemen Lajos lénye a hajlongás. Nem, minden látszat ellenére, Kelemen Lajos személyisége a maga bensőjében, tipikusan egyenestálló, férfias, önérzetes magyar jellem. Olyan egyenes és a maga igazához, meggyőződéséhez hiven kitartó jellem, mint a szálfenyő. Ebből kettő következik: hogy páratlan kincs, mint barát; de az is, hogy akitől vagy amitől egy-

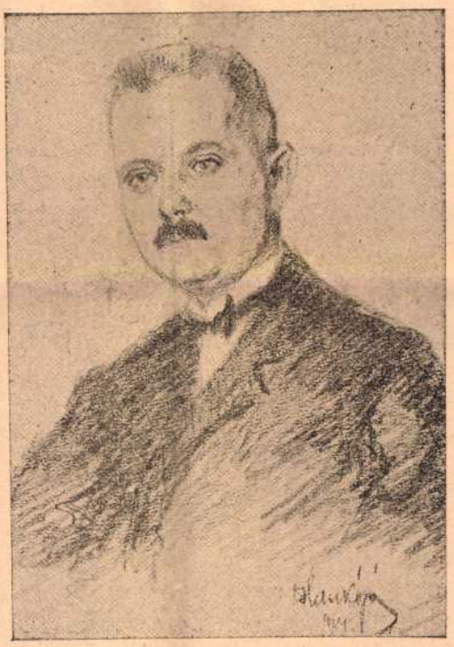

Kelemen Lajos
Dr. Hankó János rajza

szer elkedvetlenedett, azt bajosan kedveli meg ismét.

Fölemlíthetném még azt is, hogy előadása akár magán körben, akár a nyilvánosság előtt rendkívül vonzó, érdekes, tanulságos és derült. Mindig van valami találó anekdotája, mellyel előadásának vonzó hatást tud adni. Azonban csak azt hozom még emlékezetbe, hogy Kelemen Lajos az utóbbi két-három év alatt szivesen és állandóan *ír is*. Alig van Kolozsvárt napilap, folyóirat egy sincs, amelyikbe ne írt volna rendkívüli érdekes történeti, műtörténeti cikket, sőt egy pár sikerült szépirodalmi jellegüt is. Ebben a tényben két szempont érdemel figyelmet. Egyik az, hogy Kelemen Lajos *írt*. Mert sajnos nem szeret írni úgy és olyan mértékben, amennyire tudománya, rengeteg ismerete által egyenesen hivatott. A másik az, hogy szinte minden cikke mintaszerű, világos és érdekes a legmagasabb műveltségű és a kevésbbé művelt olvasó előtt egyaránt. S végül a legfontosabb: *ezeket a mintaszerű cikkeket senki se tudta volna és tudja megírni, egyedül ő*. Egyébiránt régebbi irodalmi dolgozatai is ilyenek. Pl. a *Marosvásárhelyi céhpoharak, Teleki Mihály halála és temetése, a Marosvásárhelyi temető sírkövei, Bod Péter levelezése* (félszáznál több levél), *Nagyszabó Ferenc és naplója, a vargyasi Dániel család története* s különböző templomok építészetének és falfestményeinek ismertetése stb. Mindezek a tudomány számára értékes cikkek az *Erdélyi Muzeumban* jelentek volt meg, abban a folyóiratban, amelyet életre hívni a romániai magyar tudományosság létkérdése. De írt Kelemen a *Művészetbe* s a Posta Béla folyóiratába (*Dolgozatok*) is nagyon értékes cikkeket. Az E. M. Egyletnek pedig régóta egyik legmunkásabb oszlopa, aki rendezte annak idején a jól sikerült vándor gyűléseket, megírta az Egyesület történetét.

Az E. M. E. mellett teljes szívvel és lélekkel kezeli ennek és az egyetemi könyvtárnak a levéltárát. Munkás és becsült tagja egyházának s abban az unitárius főtanácsnak, az E. I. T.-nak stb.

Jól esik ennek a csupa szivességben, kedves közlékenységében is az igazságot kereső s abban kitartó férfiunak, a romániai magyar kultúra egyik kiváló és senki által nem pótolható tudósának, az erkölcsi elismerést és hálát kifejeznünk. Adja Isten, hogy még soká köszönhessen és tegyen szivességet mozdulatának könnyedségével, páratlan tudományának ajándékul osztogatásával. —*f* —*y*.

Erdélyi költők.

A berlini Voggenreiter-cég kiadása. Szerkesztette Farkas Gyula.

Az erdélyi elbeszélők anthologiája után ismét erdélyi kötetet hoz a jeles berlini cég az egyetemes magyar olvasóközönségnek. Farkas Gyulának e nagy hozzáértéssel készült gyűjteménye a világháboru után kifejlődött erdélyi magyar lírai költészetet mutatja be. Olyan költői egyéniségeket vezet az olvasó elé, akiket többnyire az utolsó évek soha nem sejtett szenvedései érleltek költőkké. E szabatosan körvonalazott programm érteti meg velünk, hogyan maradhatott ki e sorozatból egy olyan fényes név, mint a Szabolcska Mihályé.

Erdély lelke volt a címe a Kristóf szerkesztésében minapában megjelent novellagyűjteménynek. Pedig a jelen kötet tárja elénk igazában a mai erdélyi lelket, amint az a lírai művészet keretében, a maga tragikus sápadtságában felénk borong. Amint ezek a

Pásztortűz 1924. X. 22-23. 7.

Kelemen Lajos műv. tó

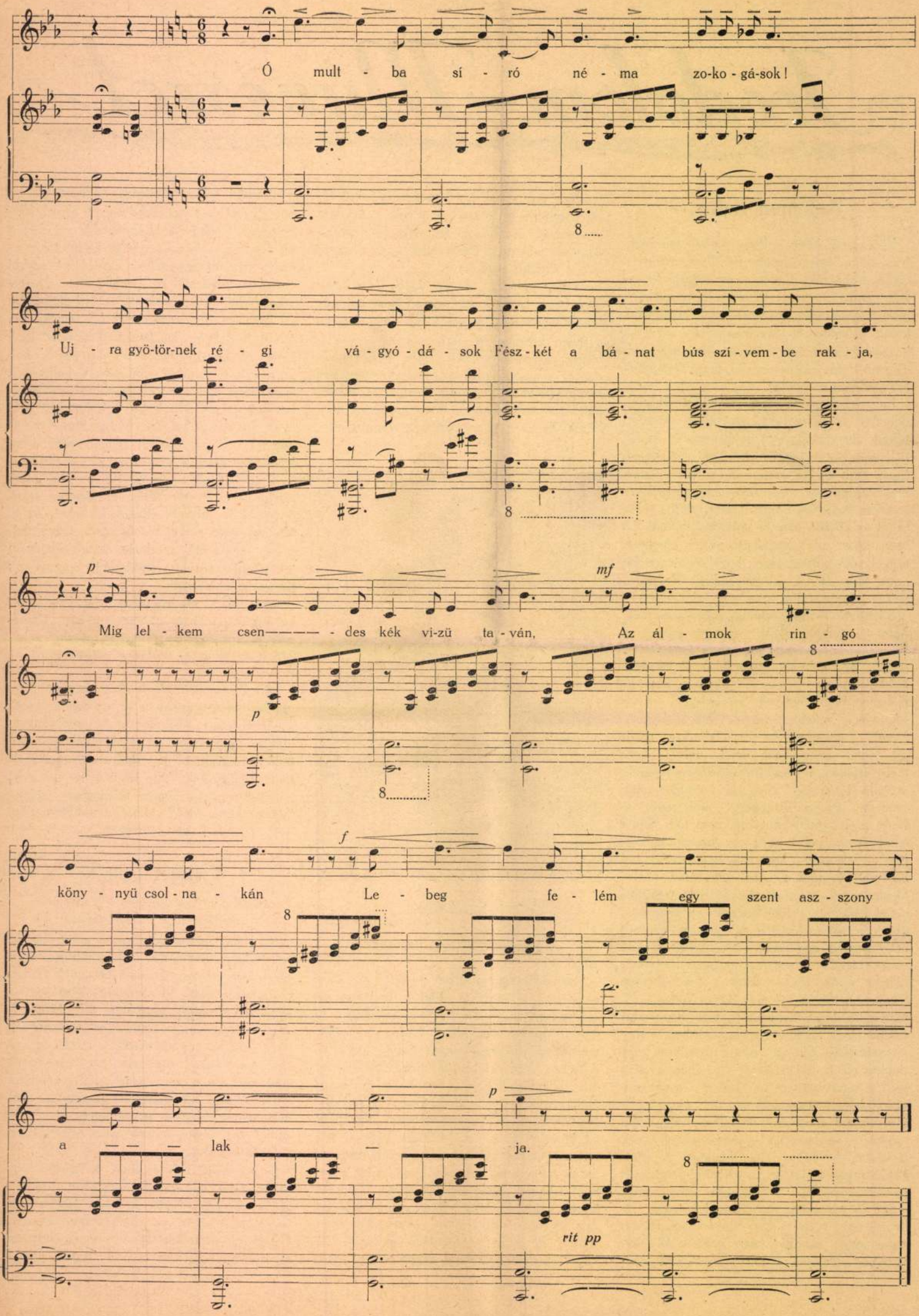

Kelemen Lajos

univerzeti író.

Szabó T. Attila dr.:

Kelemen Lajos tudományos munkásságának negyven éve. (1897–1937.) Cluj, 1938. Erdélyi Tudományos Füzetek 1938. 99. sz.

Sza Kelemen.

a füzet feld.

Írói álnevei: Ernyei Kelemen, Ernyei Miklós, Marosszéki, Rovintó, Sühintó, Székely Rovintó, Vásárhelyi Miklós.

Kelemen Lajos

épitész

1876 az a magyar mérnök és épitész egyletben az általa felta lalt új házfedési modot bir által meg.

Magyar mérnök és épitész egylet Közlöje. 1876. X évf 407 l.

KELEMEN LAJOS

Szabó T. Attila:

Móricz Zsigmond és Kelemen Lajos találkozásai.

Korunk, XXXVIII.évf. 5.sz. 1979. május. 328-330.old.

Kelemen Lajos

- megbízza Debreczeni Lászlót rajz-illusztrációk készítésével az írandó tanulmányaihoz.
- arra inti Debreczenit, hogy csak akkor írjon ha már átfogó képe van a tárgyról és birtokában van minden adat.
- mellette érik egyéniséggé Debreczeni László

Péter Vass Ferenc: Hetvenöt éves Debreczeni László

Kornut 1978/12 1009 old

KELEMEN LAJOS

Gaal György:
Müemlékek krónikája.
/Kelemen Lajosról és a Müvészettörténeti Tanulmányok II. kötetről./

Utunk, XXXVIII.évf. 6.sz. 1983 febr. 11. 1-2.old.

KELEMEN LAJOS

Dávid László:
Kelemen Lajosx - kalauzunk Erdély
müemlékeihez.

Korunk, XLII.évf.7.sz. 1983 junius
581-583.old.

ő közreműködésével mutatták be Mirea *Jó estét, Kilde Úr* (musical, 1972), Madách *Az ember tragédiája* (1975), Bertolt Brecht *Egy fő az egy fő* (1976), Hubay Miklós—Ránki György—Vas István *Egy szerelem három éjszakája* (1977), D. R. Popescu *Két óra béke* (1979), Vörösmarty *A fátyol titkai* (1979), Móricz Zsigmond—Hajdu Győző: *A nap árnyéka* (1980), Hajdu Győző *Van ilyen szerelem* (1981) c. darabját. A Román Televízió számára filmkoreográfiákat készít; a magyar adás keretében bemutatottak közül megemlítjük *Régi erdélyi énekek és táncok* (1978), *Vajdahunyadi várjátékok* (1979) és *Mondod-e még?* (emlékfilm a nagyenyedi Bethlen Kollégiumról) c. szerzeményeit. A Csáky Zoltán indította *Kaláka első két népi hagyományt ápoló adásának előkészítésében mint koreográfiai szakértő vett részt.

Kiterjedt szervezői és irányítói munkásságot fejt ki hagyományőrző falusi együttesek alapítása és irányítása terén, így Szentgericén, Székelykálon, Magyardellőn. Az Előre, A Hét, Igaz Szó, Korunk, Művelődés, Új Élet és Vörös Zászló hasábjain 1967-től rendszeresen megjelenő írásaiban főként a népi tánckultúra, mozgás- és színművészet elméleti és gyakorlati kérdéseivel foglalkozik. 1970-től a Román Rádió Marosvásárhelyi Stúdiójának külmunkatársa.

Előszóval és hazai vonatkozású könyvészettel látta el Szentpál Márta *Játékos ritmika* c. művét (1981).

Hevesi József: *Gratuláció helyett.* Ifjúmunkás 1972/22. — Mircea Florin Şandru: *Dialog pentru dansul modern.* Viaţa Studenţească 1972/14. — Krizsán Zoltán: *Tánciskolások védelmében.* Igazság 1972. okt. 7. — Szőcs Kálmán: *Játszani is engedd...* Vörös Zászló 1973. febr. 18. — Tófalvi Zoltán: *Kelemen Feri lármafái.* A Hét 1976/26. — Metz Katalin: *A tánc: mozgó gondolat és érzelem.* Művelődés 1978/1. — Sebestyén Mihály: *Megtartó kollégium.* Utunk 1980/33.

Kelemen Frigyes (Kézdialmás, 1924. szept. 8. — 1979. jún. 6. Kolozsvár) — fizikai szakíró. A középiskolát Kézdivásárhelyen, egyetemi tanulmányait a Bolyai Tudományegyetemen végezte (1950); itt tanársegéd, 1958-tól lektor, 1967-től haláláig előadó tanár. Szakterülete: mechanika, hőtan, e tárgyak magyar nyelvű előadója a Babeş—Bolyai Egyetemen. Doktori címét 1963-ban a iaşi-i tudományegyetemen Şt. Procopiu akadémikus irányításával szerezte a motoelektromos jelenség hőmérséklet-változásáról szóló értekezésével. Román, magyar, német, francia nyelven írt tudományos dolgozatai (a Studia Universitatis Babeş-Bolyai, a Studii şi Cercetări de

Fizică, a budapesti Magyar Fizikai Folyóirat, Acta Physica Academiae Scientiarum Hungaricae, a berlini Zeitschrift für Physik und Chemie, Zeitschrift für Angewandete Physik és Physica Status Solidi, az amszterdami Thin Solid Films hasábjain) a hazai és külföldi szakkörökben ismertté tették. 1972-től két évig az algériai Oranban francia nyelven fizikát tanított. Az 1974-ben megjelent *Probleme de mecanică* társszerzője.

Munkája: *Hőtan—Molekuláris fizika* (egyetemi jegyzet, 1977).

Kelemen Lajos (Marosvásárhely, 1877. szept. 30. — 1963. júl. 29. Kolozsvár) — történettudós, levéltáros. Középiskolai tanulmányait szülővárosában a Református Kollégiumban végezte (1896). Korán mutatkozó érdeklődését a történelem iránt kedvenc tanára, Koncz József táplálta. A romantikus lelkesedéstől fűtött diák már IV. gimnazista korától gyalogszerrel járta Erdély falvait, hogy azok történeti, néprajzi és művészeti nevezetességeit megismerje és levéltárakban kutathasson. Koncz és az érettségin elnöklő Szádeczky Lajos történelemprofesszor biztatására 1896 őszén a kolozsvári egyetem történelem—földrajz szakára iratkozott be, és azt 1901-ben végezte el, közben nevelőként tartva fenn magát. Egyetemi évei alatt alakult ki szenvedélye a levéltári kutatómunka iránt. 1902-ben az Erdélyi Múzeum könyvtárához került napidíjasnak, mivel azonban végleges kinevezése hat évig késett, 1907-ben a Kolozsvári Unitárius Kollégiumban vállalt tanári állást.

1918-ban az Erdélyi Múzeum levéltárosának hívja meg. Életének termékeny éveit a kallódó levéltári anyagok megmentésének és közgyűjteménybe helyezésének, a levéltár fejlesztésének és rendezésének, anyaga felhasználásának és feldolgozásának szentelte. 1938-ban nyugdíjazták ugyan, de 1940-ben múzeumi és levéltári főigazgatóként újra szolgálatba lépett, és 1944-ig töltötte be ezt a munkakört. Példátlan gyűjtőmunkája nyomán alakult ki az EME milliós kolozsvári gyűjteménye, amely napjainkban az RSZK Akadémiája Történeti Levéltáraként szolgálja a tudományos kutatást. Ennek a világviszonylatban is jelentős intézménynek a tető alá hozása életének kimagasló érdeme. „Személyes rábeszéléssel, tanítványai, barátai, tisztelői mozgósításával, széles körű ismeretsége felhasználásával, a napilapokban fáradhatatlan hírveréssel, az adományok jelentőségének nyilvános ismertetés-

sével, méltatásával, kezdve a legnagyobb erdélyi családi levéltárak akkori tulajdonosain a néhány levélből álló gyűjteményecskék birtokosaiig soksok embert rávett arra, hogy az erdélyi múlt írásbeliségének anyagába tartozó egyéni vagy családi gyűjteményt megőrzés végett a múzeumi levéltárnak adja át. E lelkesen, fáradhatatlanul és kitartóan végzett felvilágosító-ösztökélő munka eredményeként a századfordulón még számszerűségében ugyan kicsiny (bár már akkor sem jelentéktelen) »vidéki« levéltári gyűjtemény Erdély múltjának országos jelentőségű kincsestárává lépett elő: a századvégen alig 40 000 darabot számláló gyűjteményből az erdélyi társadalom, az erdélyi népek történeti életének milliós gyűjtőlevéltárává" — írja erről a tevékenységről Szabó T. Attila.

Gazdag közéleti tényked ése során egy évtizedig az EME titkáraként működött, tanulmányok és cikkek egész sorozatát írta meg. Történetírói és levéltárosi munkássága elismeréséül 1938-ban az MTA tiszteletbeli tagjává, majd 1962-ben rendes tagjává választotta. Hetvenedik születésnapja alkalmából az ETI emlékkönyvet adott ki (Kv. 1947); nyolcvanadik életévének betöltésekor az RNK I. osztályú munkaérdemrendjével tüntették ki, barátai és tisztelői — magyar, román és szász szakemberek — pedig újabb emlékkönyvvel köszöntötték (*Emlékkönyv Kelemen Lajos születésének 80. évfordulójára*, 1957).

Tudományos munkásságát *Marosszéki határnevek a XVI. és a XVII. századból* c. forrásközlésével kezdte meg (*Székely Oklevéltár* VI. 1897. 404—12.). A továbbiakban lankadatlan ügybuzgalommal publikált számos könyvet, tanulmányt és cikket a politikai történet, művészet-, művelődés-, egyház- és gazdaságtörténet, helytörténet, régészet, történeti néprajz, múzeum-, könyvtár- és levéltártörténet, valamint haladó hagyományaink témaköréből. Írásainak 19 sűrűn nyomtatott oldalt kitevő, több mint 400 címszavas bibliográfiájából feltáruló történettudományi munkássága során 1902-ben jelentkezett először nagyobb munkával *Kolozsvári Kalauz* címen, mely három kiadást ért meg. További kötetei: *Az Erdélyi Múzeum Egyesület múltja és jelenje* (Kv. 1909); *Újabb adattár a vargyasi Daniel-család történetéhez* (Kv. 1913); *Hermányi Dienes József emlékirata* (Kv. 1925); *Báró Bánffy Jánosné Wesselényi Jozefa emlékirata 1848—49-iki élményeiről* (Kv. 1931).

Sok száz tanulmánya, cikke, adatközlése mélyreható levéltári kutatáson alapul. Közülük

emelünk ki néhány olyan jelentős közleményt, melynek újraközlésére még nem került sor mai kiadványokban. Ilyenek: *Wesselényi Miklós báró 1836-i utazásaiból* (Erdély 1903. 38—43.); *Címerlevelek* (Genealógiai füzetek 1905); *A kolozsvári Bethlen-bástya történetéhez* (Erdélyi Múzeum 1905); *Nagy Szabó Ferenc ifjúkora* (az EME Marosvásárhelyt 1906. jún. 4—5. napján tartott első vándorgyűlésének emlékkönyvében, Kv. 1906); *Bod Péter levelei* (Erdélyi Múzeum 1907); *Kolozsvár ostroma és fölmentése a kuruc ostromzár alól 1707-ben* (A Kolozsvári Unitárius Kollégium értesítője 1907—8); *Törekvések egy erdélyi múzeum alapítására* (Erdélyi Múzeum 1909); *Művészeti adatok az Erdélyi Múzeum Egyesület irománytárában* (Művészet 1912); *Adatok öt székelyföldi unitárius templom-kastély történetéhez* (Dolgozatok az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségtárából VII. 1916); *A kolozsvári Szent Mihály templom tornyai* (Közli *A kolozsvári Szent Mihály egyház*. Szerk. György Lajos, Kv. 1924); *A legrégibb erdélyi magyar hímes oszlopok* (Közli Erdélyi Almanach, Bp. 1925); *A történetíró Orbán Balázs* (Közli *Ki volt Orbán Balázs?* Emlékezés a legnagyobb székelyre születésének 100. évfordulóján. Székelyudvarhely 1929); *Biserica Sf. Mihail din Cluj* (Boabe de grîu 1933); *Kolozsvári műemlék-krónika* (Pásztortűz 1938); *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület története* (Közli *Emlékkönyv az Erdélyi Múzeum-Egyesület félszázados ünnepére. 1859—1909.* Szerk. Erdélyi Pál. Kv. 1942); *Kolozsvár közvetlen környékének történelmi és műemlékei* (Kolozsvári Szemle 1943).

Kéziratos hagyatékában maradt 16 jelentős munkája közül kiemelkedik XVI—XVII. századi adatgyűjtése a *Székely Oklevéltár* IX. kötetéhez; az Erdélyi Múzeum kézirattárának rövid ismertetése; családtörténeti adatgyűjtemény és leszármazási táblák (négy kötet); Kolozsvár legrégibb polgárkönyvének (1589—1614) teljes másolata; Kolozsvár XVI—XVII. századi tanácsjegyzőkönyveinek építéstörténeti, valamint országos és várostörténeti vonatkozású határozatai.

Új, megnőtt figyelem fordult személyisége és életműve felé művészettörténeti tanulmányai két posztumusz kötetének megjelenésével; mindkettőt gazdag rajz- és fényképanyaggal és jegyzetekkel B. Nagy Margit rendezte sajtó alá. A *Művészettörténeti tanulmányok* I. kötete (1977) Szabó T. Attila *Kelemen Lajos élete és munkássága* c. tanulmányával az élen jelent meg, a II. kötet (1982) pedig a

Kriterion Könyvkiadónak az olvasókhoz intézett ajánlásában az erdélyi magyar tudós jelentőségét a román művészettörténeti kutatás mai termékeny korszakának összefüggésrendszerébe helyezi; ez a kötet közli B. Nagy Margit *A művészettörténész Kelemen Lajos* c. tanulmányát is. A két kötet nemcsak a tudós régi cikkeiből ad bő válogatást, hanem eredeti kéziratokat is nyilvánosságra hoz.

Az Orbán Balázs, Kővári László, Jakab Elek és Rómer Flóris művein nevelődött Kelemen Lajos az erdélyi magyar polihisztorok késő utóda; mozgókönyvtárhoz hasonló emlékezőtehetségével, törhetetlen munkakedvével és önfeláldozó odaadásával egy hosszú életen át írásban és szóban vállalta a történelmi ismeretek terjesztését. „Nem láttam még történelemkutatót, aki olyan mélyen átélte volna a múltat és annyira meg tudta volna eleveníteni" — írja róla Mikó Imre. Bár érdeklődési köre rendkívül széles volt és a történelem mellett jóformán a társadalomtudomány egész területére kiterjesztette vizsgálódásait, legszívesebben mégis Erdély XVI—XVII. századi történetével foglalkozott, s azon belül főleg a művelődési mozzanatok érdekelték. Szűkebb hazája múltját mindig az egyetemes emberi fejlődés részeként vizsgálta. A múlt, a letűnt élet mindennapi jelenségei vonzották, ezeket örökítette meg folyóiratok és napilapok hasábjain. A legnemesebb értelemben vett tudománynépszerűsítő munkát folytatta, de a kezéből kikerült munka mindenkor megbízhatóan ellenőrzött, a történelmi hűséget tükröző, a valóságnak megfelelő, szakszerűen kiművelt és művészien kidolgozott anyag volt, színes, élvezetes, olvasmányos formába öntve.

Erdély múltjának e századbeli legjobb ismerője volt, gazdag ismeretanyagát azonban mégsem sűrítette átfogó, összefoglaló műbe. A részletekbe mélyedt, eldugott falusi emlékek, a gótika, reneszánsz és barokk helyi műhelyei, számos telivér népi művészeti ág alkotásai, ismert, de főleg ismeretlen művészi értékek elevenedtek meg vizsgálódásai nyomán. Ha jó értelemben pozitivistának tekinthetjük is, a részletekben is úttörő módszertani elveket érvényesített, a tárgyi emlékek, műemlékek és az írásos feljegyzések együttes megszólaltatásán, a való élet sokszínűsége szerint különböző tudományszakok eredményeinek összegezésén keresztül közelítve meg témáit. Valójában tehát a komplex módszernek és szemléletnek egyik kezdeményezője. Öröksége kiindulópont a további kutatás számára. Félszázad óta eddig is alig készült el munka Erdély történetével kapcsolatban, amely ne támaszkodnék már-már aszkétikusan önzetlen segítőkészségére. Élőszóban és írásban adta át ismeretei kincsestárából a kért adatokat; köteteket kitevő levelezése maga is jelentős szaktudományi értéket képvisel. Élmény volt hallgatni szabadelőadásait, ahogy Kolozsvár köveit, Erdély falvait és városait, várak és templomok ódon falait megszólaltatta. Munkássága, szaktudása és szolgálatkészsége egyaránt nagy hatással volt kortársaira: a szerény tudós íróasztala történettudományi központtá vált, egyénisége pedig példamutatóvá az újabb nemzedékeknek.

Írói álnevei: *Ernyei Kelemen, Ernyei Miklós, Marosszéki, Rovintó, Suhintó, Székely Rovintó, Vásárhelyi Miklós.*

(Cs. E.)

Szabó T. Attila: *K. L. tudományos munkásságának negyven éve (1897—1937).* Erdélyi Múzeum 1938. 143—60.; uő. *K. L.* NyIrK 1957/1—4. — Jakó Zsigmond: *Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltárának múltja és feladatai.* ETF 133. Kv. 1942; uő. *K. L. üzenete.* Korunk 1978/5. — Tavaszy Sándor: *K. L.* Erdélyi Múzeum 1947/1—4. — Szabó T. Attila—Mágyari András: *K. L. életrajzi adatai és tudományos munkássága.* Kelemen-emlékkönyv 1957. 630—50. — Benkő Samu: *Köszöntjük K. L.-t.* Korunk 1957/9. — Jancsó Elemér: *K. L. életműve.* Korunk 1963/9. — Benda Kálmán: *K. L.* Századok, Bp. 1964. 1164—65. — Mikó Imre: *K. L. öröksége.* A Hét 1973/30. — Kiss András: *K. L.* Új Élet 1973/17. — Dani János: *Kortársunk K. L.* Igazság 1973. aug. 4. — Imreh István: *Emlékeztető K. L.-ra.* Utunk 1977/29. — Csetri Elek: *K. L. öröksége.* Művelődés 1978/4. — *Enciclopedia istoriografiei româneşti.* Szerk. Ştefan Ştefănescu, 1978. 189. — Gaal György: *Műemlékek krónikája.* Utunk 1983/6.

ASZT: *K. L.-sal beszélget Benkő Samu.* FA 17.

Kelemen Lajos-emlékkönyv — **1.** teljes címén *Emlékkönyv Kelemen Lajos hetvenedik születésnapjára* (Kv. 1947). Kiadta az ETI Szabó T. Attila szerkesztésében. Mint kötet csak kis példányszámban jelenhetett meg, de tanulmányai külön füzetekként forgalomba kerültek. Kiemelkedő dolgozatot írt Balogh Jolán Vég-Várad váráról, Bónis György és Valentiny Antal Jacobinus erdélyi kancellár formuláskönyvéről, Entz Géza és K. Sebestyén József a széki templomról, Ferenczi Sándor a dákok pénzeiről, György Lajos egy XVI. századi kalotaszegi énekszerzőről, Herepei János az egeresi Bocskai-síremlékről, Imreh István a székely falutörvényekről, Jakó Zsigmond az erdélyi vajda kancelláriájáról a XVI. század elején, Juhász István Bethlen Miklós politikai peréről, I. Tóth Zoltán Micu-Klein Sámuelről és az erdélyi román felvilágosodásról. Az emlékkönyvben román (Al. Doboşi, Ştefan Pascu, David Prodan) és

Kriterion Könyvkiadónak az olvasókhoz intézett ajánlásában az erdélyi magyar tudós jelentőségét a román művészettörténeti kutatás mai termékeny korszakának összefüggésrendszerébe helyezi; ez a kötet közli B. Nagy Margit *A művészettörténész Kelemen Lajos* c. tanulmányát is. A két kötet nemcsak a tudós régi cikkeiből ad bő válogatást, hanem eredeti kéziratokat is nyilvánosságra hoz.

Az Orbán Balázs, Kővári László, Jakab Elek és Rómer Flóris művein nevelődött Kelemen Lajos az erdélyi magyar polihisztorok késő utóda; mozgókönyvtárhoz hasonló emlékezőtehetségével, törhetetlen munkakedvével és önfeláldozó odaadásával egy hosszú életen át írásban és szóban vállalta a történelmi ismeretek terjesztését. „Nem láttam még történelemkutatót, aki olyan mélyen átélte volna a múltat és annyira meg tudta volna eleveníteni" — írja róla Mikó Imre. Bár érdeklődési köre rendkívül széles volt és a történelem mellett jóformán a társadalomtudomány egész területére kiterjesztette vizsgálódásait, legszívesebben mégis Erdély XVI—XVII. századi történetével foglalkozott, s azon belül főleg a művelődési mozzanatok érdekelték. Szűkebb hazája múltját mindig az egyetemes emberi fejlődés részeként vizsgálta. A múlt, a letűnt élet mindennapi jelenségei vonzották, ezeket örökítette meg folyóiratok és napilapok hasábjain. A legnemesebb értelemben vett tudománynépszerűsítő munkát folytatta, de a kezéből kikerült munka mindenkor megbízhatóan ellenőrzött, a történelmi hűséget tükröző, a valóságnak megfelelő, szakszerűen kiművelt és művészien kidolgozott anyag volt, színes, élvezetes, olvasmányos formába öntve.

Erdély múltjának e századbeli legjobb ismerője volt, gazdag ismeretanyagát azonban mégsem sűrítette átfogó, összefoglaló műbe. A részletekbe mélyedt, eldugott falusi emlékek, a gótika, reneszánsz és barokk helyi műhelyei, számos telivér népi művészeti ág alkotásai, ismert, de főleg ismeretlen művészi értékek elevenedtek meg vizsgálódásai nyomán. Ha jó értelemben pozitivistának tekinthetjük is, a részletekben is úttörő módszertani elveket érvényesített, a tárgyi emlékek, műemlékek és az írásos feljegyzések együttes megszólaltatásán, a való élet sokszínűsége szerint különböző tudományszakok eredményeinek összegezésén keresztül közelítve meg témáit. Valójában tehát a komplex módszernek és szemléletnek egyik kezdeményezője. Öröksége kiindulópont a további kutatás számára. Félszázad óta ed-

dig is alig készült el munka Erdély történetével kapcsolatban, amely ne támaszkodnék már-már aszkétikusan önzetlen segítőkészségére. Élőszóban és írásban adta át ismeretei kincsestárából a kért adatokat; köteteket kitevő levelezése maga is jelentős szaktudományi értéket képvisel. Élmény volt hallgatni szabadelőadásait, ahogy Kolozsvár köveit, Erdély falvait és városait, várak és templomok ódon falait megszólaltatta. Munkássága, szaktudása és szolgálatkészsége egyaránt nagy hatással volt kortársaira: a szerény tudós íróasztala történettudományi központtá vált, egyénisége pedig példamutatóvá az újabb nemzedékeknek.

Írói álnevei: *Ernyei Kelemen, Ernyei Miklós, Marosszéki, Rovintó, Suhintó, Székely Rovintó, Vásárhelyi Miklós.*

(Cs. E.)

Szabó T. Attila: *K. L. tudományos munkásságának negyven éve (1897—1937).* Erdélyi Múzeum 1938. 143—60.; uő. *K. L.* NyIrK 1957/1—4. — Jakó Zsigmond: *Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltárának múltja és feladatai.* ETF 133. Kv. 1942; uő. *K. L. üzenete.* Korunk 1978/5. — Tavaszy Sándor: *K. L.* Erdélyi Múzeum 1947/1—4. — Szabó T. Attila—Magyari András: *K. L. életrajzi adatai és tudományos munkássága.* Kelemen-emlékkönyv 1957. 630—50. — Benkő Samu: *Köszöntjük K. L.-t.* Korunk 1957/9. — Jancsó Elemér: *K. L. életműve.* Korunk 1963/9. — Benda Kálmán: *K. L.* Századok, Bp. 1964. 1164—65. — Mikó Imre: *K. L. öröksége.* A Hét 1973/30. — Kiss András: *K. L.* Új Élet 1973/17. — Dani János: *Kortársunk K. L.* Igazság 1973. aug. 4. — Imreh István: *Emlékeztető K. L.-ra.* Utunk 1977/29. — Csetri Elek: *K. L. öröksége.* Művelődés 1978/4. — *Enciclopedia istoriografiei româneşti.* Szerk. Ştefan Ştefănescu, 1978. 189. — Gaal György: *Műemlékek krónikája.* Utunk 1983/6.

ASZT: *K. L.-sal beszélget Benkő Samu.* FA 17.

Kelemen Lajos-emlékkönyv — **1.** teljes címén *Emlékkönyv Kelemen Lajos hetvenedik születésnapjára* (Kv. 1947). Kiadta az ETI Szabó T. Attila szerkesztésében. Mint kötet csak kis példányszámban jelenhetett meg, de tanulmányai külön füzetekként forgalomba kerültek. Kiemelkedő dolgozatot írt Balogh Jolán Vég-Várad váráról, Bónis György és Valentiny Antal Jacobinus erdélyi kancellár formuláskönyvéről, Entz Géza és K. Sebestyén József a széki templomról, Ferenczi Sándor a dákok pénzeiről, György Lajos egy XVI. századi kalotaszegi énekszerzőről, Herepei János az egeresi Bocskai-síremlékről, Imreh István székely falutörvényekről, Jakó Zsigmond az erdélyi vajda kancelláriájáról a XVI. század elején, Juhász István Bethlen Miklós politikai peréről, I. Tóth Zoltán Micu-Klein Sámuelről és az erdélyi román felvilágosodásról. Az emlékkönyvben román (Al. Dobogi, Ştefan Pascu, David Prodan) és

II

szász (Julius Bielz) szerzők művelődés- és helytörténeti tanulmányokkal szerepelnek.

A kötetet Gy. Szabó Béla fametszete díszíti.

2. teljes címén *Emlékkönyv Kelemen Lajos születésének nyolcvanadik évfordulójára* (1957). A Bolyai Tudományegyetem Történet- és Nyelvtudományi Karának megbízásából Bodor András, Cselényi Béla, Jancsó Elemér, Jakó Zsigmond és Szabó T. Attila szerkesztette. A rangos kötet a romániai magyar történetkutatók nesztorának ünneplésére készült. A Takáts Lajos rektor bevezetőjével ellátott ~ 45 tanulmányt tartalmaz. Amint fülszövege mondja: „Az emlékkönyv szerzői között magyar, román és német kutatókkal, hazaiakkal és külföldiekkel, a kiváló történész barátaival, munkatársaival, tanítványaival és tisztelőivel találkozik az olvasó. Különböző nyelvű írásaik egyenrangú felekként, alkotó harmóniában sorakoznak egymás mellett e könyv lapjain. Ezt az együttműködést szolgálta Kelemen Lajos egész élete munkájával, tudósi, nevelői és emberi magatartásával."

Az emlékkönyvben megjelent tanulmányok a tudós érdeklődésének és kutatásainak változatos területéről merítik tárgyukat. Jelen van mindenekelőtt a művészettörténet (Balogh Jolán, Bágyuj Lajos, Dani János, Darkó László, Debreczeni László, Entz Géza, B. Nagy Margit, K. Sebestyén József, Szász Károly), a művelődés-, tudomány-, könyvtár-, múzeum- és levéltártörténet (Benczédi Pál, Benkő Samu, Valeriu L. Bologa, Farczády Elek, Herepei János, Jakó Zsigmond, Kiss András, Szentmártoni Kálmán, Vita Zsigmond), továbbá az ókor (Bodor András, Constantin Daicoviciu, Ferenczi István, Ioan I. Rusu), középkori régészet (Kurt Horedt), a néprajz (ifj. Kós Károly, Nagy Jenő, Szabó T. Attila), az irodalomtörténet (Jancsó Elemér, Kristóf György), a gazdaságtörténet (Bíró Vencel, Csetri Elek, Samuil Goldenberg, Makkai László, David Prodan), a középkor története (Cselényi Béla, Mihail Dan, Gustav Gündisch, Andrei Oțetea), az újkor története (Julius Bielz, Imreh István), a haladó hagyományok (Victor Cheresteșiu, Pataki József, I. Tóth Zoltán) és a történeti segédtudományok (Bónis György, Francisc Pall). A tanulmányok mintegy jelezték a megfelelő munkaterületen a kutatások állását. Románia együttélő népeinek közös hagyományai, a műemlékvédelem, a művelődési intézmények fejlődésének a mával és a jövővel szoros kapcsolatban álló kérdései voltak azok a pontok, ahol az ünnepi kiadvány közvetlenül is bekapcsolódott a jelen problémáinak megoldásába.

Az emlékkönyvet *Kelemen Lajos életrajzi adatai és tudományos munkássága* c. életrajzi tanulmány egészítette ki Szabó T. Attila és Magyari András tollából, majd a tanulmányok idegen nyelvű tartalmi kivonatai következnek. Terjesztésének előfizetéses megszervezésével és a könyvárusi forgalomba hozatalával az értékes kiadvány 20 000 példányban jutott el a romániai és külföldi olvasókhoz.

Kis Péter: *Történészek tiszteletadása.* Igaz Szó 1957/12. — Balogh Edgár: *Uj magyar tudományosság a Román Népköztársaságban.* Korunk 1958/1. — Kiss Jenő: *Szakszerűség, pontosság, nyelvi igény.* Utunk 1958/7; újraközölve *Emberközelből.* Kv. 1979. 226—29. — Benda Kálmán—Deresényi Dezső—Póczy Klára—Tarnai Andor—Tóth András: *Emlékkönyv Kelemen Lajos születésének nyolcvanadik évfordulójára.* Századok 1958/3—4.

Kelemen László (Marosvásárhely, 1907. szept. 27. — 1979. júl. 18. Marosvásárhely) — orvostudományi szakíró. Szülővárosában a Református Kollégiumban érettségizett (1925), orvosi oklevelét a kolozsvári egyetemen szerezte (1932), doktori disszertációját az 1831-es pestisjárványról írta. Gyakornok a budapesti III-as (1932—36), ösztöndíjas orvos a párizsi VI-os (1936—37), tanársegéd a Haynal Imre vezette kolozsvári belgyógyászati klinikán (1940—44). Főorvos a kolozsvári Református Diakonissza Kórházban, majd 1945-től előadó tanár a Bolyai Tudományegyetem orvosi karán Marosvásárhelyen a fertőző betegségek és járványtan tanszékén, 1948-tól tanszékvezető professzor. Az orvostudományok docens doktora (1969), az RSZK érdemes egyetemi tanára (1971); nyugalomba vonult 1974-ben.

Szerkesztő bizottsági tagja az EME Orvosi Értesítőjének (1938—40, ill. 1944—45), majd a marosvásárhelyi Orvosi Szemle—Revista Medicală c. folyóiratnak (1966—74). Szakközleményei e lapokon kívül az Ardealul Medical, Medicina Internă, Viața Medicală, Morfologie-Epidemiologie, a budapesti Orvosi Hetilap, Magyar Belorvosi Archivum, Acta Medica Hungarica, továbbá a Wiener Zeitschrift für Innere Medizin s más német szaklapok hasábjain jelentek meg. Dolgozataiban főleg a keringési rendszer patológiájával, a szénhidrát anyagcsere-viselkedésével fertőző betegségekben, a szervezet festékkötő képességének vizsgálatával, a fertőző betegségek kórszármazásával és gyógyításával (antibiotikumok) foglalkozott.

Munkája: *A fertőző betegségek kór- és gyógytana* (egye-

KELEMEN Lajos

RMIL 2

KELEMEN Lajos

Emődi Tamás: Szilágysági kastélyok és udvarházak.
= Thiv. 50, 1997, 8. 31-35., ill

Sas Péter: Kolozsvár a századfordulón.
A hagyományőrző modern magyarság. =
Thiv 50, 1997, 10. 40-44., ill

Sas Péter: Kelemen Lajos és Móricz Zsigmond
találkozása a Két Kelemen-levél tükrében.
= Thiv. 50, 1997, 11. 33-35.

Telek Albert: A Hangyás berektől a Sétatérig.
= Thiv 50, 1997, 12. 41-44., ill

KELEMEN Lajos

POSZLER Györgyi: Honismeret - önismeret : Kelemen Lajos: Művészettörténeti tanulmányok. 1-2.köt. Bukarest : Kriterion, 1977-1984 [rec.] = Művészettörténeti Értesitő, XXXIII.évf. 1/2 sz. 1984 94 - 96.p.

Fig. 37 (S. 323)

202 Die Reduzierung des Westchores war schon um 1900 beabsichtig
entsprechender Plan im Domarchiv zeigt im Grundriß, wie man
der Apsis und wohl auch an der Vorderfront zum Schiff hin aufstell
eine Versetzung der Tumba und des Baldachins des Balduin.
abgedruckt: Trierisches Archiv 13, 1908, S. 80 ff.

203 In Trier war der Typ des Doppelgrabes durch das Grabmal des J
kirche an prominenter Stelle und von einem prominenten Bildl
Doppelgrabes vgl. J. A. Schmoll gen. Eisenwerth, Marginalien z
Festschrift Karl Oettinger (Erlangen 1967) S. 215 ff.; E. Panofsky

204 F. Arens, Gotische Grabmäler mit der Darstellung der „Ewigen
Münster 25, 1972, S. 333–340. – Im Trierer Dom war die Darstellu
schon auf einigen älteren Denkmälern und Grabaltären in An
Schonenburg, Eltz, Metternich.

205 Vgl. Das Doppelkreuz auf der Trierer Römerbrücke aus fast der

206 Kurzeja, S. 166, Anm. 608 (nach Enen). – Enen (wie Anm. 56), S

207 Enen (wie Anm. 56), S. 137, 139.

208 Irsch, Dom, S. 204–206. – F. Arens, Ein neu entdecktes We
Stukkator der Trierer Domapsis. In: Festschrift für A. Thom
Schutzmaßnahmen, S. 195. – Ronig, Ausstattung, S. 38. – Ders.,
– Kentenich, Trier-Führer, S. 120. – Ronig, in: Erneuerter Dom,

209 Eine ähnliche Komposition befindet sich am Chorbogen der Abt
tinerkloster Disentis (Schnell, Kunstführer 655, 1957). 6. Auflag

210 Arens (wie Anm. 208), S. 8.

211 Irsch, Dom, S. 234. – Arens (wie Anm. 208), S. 8.

212 C. Schweicher, in: Mainzer Zs. 71/72, 1976/77, S. 182 f. – C. Sch
S. 2.

213 Siehe oben Anm. 197.

214 Früher war das Kreuz einmal am südlichen Westpfeiler angeb
Anbringung kamen bei der Wegnahme des letzten Putzes ans Li

215 Irsch, Dom, Fig. 160.

Kelemen Lajos

Honismeret, 2002/6

rajzzal, tudományos pályaképpel Péter László és Dégh Linda tollából. S most a 150. születési évfordulón mindannyian részesei vagyunk, hogy szobra áll a nagy folklór-gyűjtőnek, Péter László javasolta ezt is még annak idején. S hamarosan megjelenik „ércnél maradandóbb" emlékműve, a még életében összeállított kézirata „Alföldi gyűjtés" címen a Magyar Néprajzi Társaság Magyar Népköltési Gyűjtemény (új) sorozatában, amelyet akár Szeged Város támogatásával is – remélhetőleg – újabb munkák követnek.

„A szegedi népköltészeti gyűjtés halhatatlan meste"-re (Bálint Sándor), a „legnagyobb magyar folklorista" (Móra Ferenc, Péter László) Kálmány Lajos kap szobrot történelmi és kulturális emlékezetünk legnagyobbjai között, születésének 150. évfordulóján. Azt pedig külön is örömmel hangsúlyozzuk, hogy egy szegedi ember, az életét és munkásságát Szegednek és a szegedi nemzetnek áldozó ember kerül be ezáltal a nemzeti emlékezetünk legnagyobbjai közé a legnagyobbakhoz és az értékekhez való hasonlítás alapján.

Szobra a szegedi Pantheonban, az utód Bálint Sándor szobra közelében, forgatott könyvei és tanulmányai pedig nap mint nap emlékeztessenek a szülőhelyéért, magyar népéért és a tudományért munkálkodó lelkipásztoron keresztül – feladatainkra.

Barna Gábor

Emlékezés Kelemen Lajosra, Erdély nagy magyar történettudósára

125 évvel ezelőtt Marosvásárhelyen született Kelemen Lajos történettudós, levéltáros, az erdélyi magyar tudománytörténet nagy alakja, aki csaknem hat évtizeden keresztül az erdélyi magyar történetírás irányító személyisége volt. Neve fogalommá vált mindazok tudatában, akik művelték vagy művelik az erdélyi magyar históriát, vagy akik érdeklődnek a szülőföld, a hazai táj története iránt.

Kelemen Lajos 1877. szeptember 30-án a Bolyaiak városában született régi marosszéki unitárius székely család gyermekeként. Elemi és középiskolai tanulmányait 1896-ban szülővárosa Református Kollégiumában végezte. Historikusi pályájának elindítója középiskolai történelemtanára Koncz József – akiről gyakran őszinte hálával emlékezett meg –, aki felkeltette benne a kutatás szenvedélyét, mely azután egész életén végigkísérte.

Diákévei alatt meghatározó jelentőségű könyveket olvasott: *Orbán Balázs* művét A Székelyföld leírását és *Kővári László* Erdély régiségei című munkáját, majd később megismerkedett *Rómer Flóris*nak a magyarországi régi falképekről írott kötetével. E munkák hatására és tanára ösztönzésére honismereti csoportot szervezett a szülővárosával szomszédos falvak, majd távolabbi vidékek történelmi emlékeinek, néprajzi nevezetességeinek megismerésére. Honismereti kirándulása során felkereste a marosszentkirályi, a marosszentannai, a nyárádszentlászlói templomok falfestményeit. Első útjai után eljutott a távolabbi Gogánváralja mennyezetfestményeihez és ez a kirándulás rendkívüli eredményt hozott: vándorlásai során ugyanis az ádámosi unitárius templomban felfedezte a legrégebbi, a mohácsi csata évéből (1526) való erdélyi mennyezetfestményt. Ekkor ébredt fel benne a művészettörténet iránti vonzalom és az eddig elhanyagolt műemlékek iránt érzett felelősség.

A levéltári kutatás szenvedélye is ekkor bontakozott ki benne, ugyanis rábukkant a marosvásárhelyi szabó- és szűcscéh levelesládájára és abban megtalálta ez utóbbi céh 1608. évi kiváltságlevelét, amit közlés céljából elküldött *dr. Szádeczky Lajos* kolozsvári egyetemi tanárnak a Székely Oklevéltár szerkesztőjének. Később – kolozsvári egyetemi évei alatt – szakmai felkészülés szempontjából is Szádeczky gyakorolta reá a legnagyobb szellemi hatást. A Székely Oklevéltár anyagának másolása, tanárának szakszerű megjegyzései, tanácsai meggyőzték őt a levéltári anyag használatának fontosságáról és tették azt számára alapvető tudományos elvvé és gyakorlattá.

Kelemen Lajos alapos történettudományi ismeretekkel, a levéltári munkára felkészülten hagyta el az egyetem padjait, mégsem az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltárához, hanem a Múzeum Könyvtárához került napidíjasként. Ezen a számára eléggé megalázó helyzeten 1907-ben változtatott, amikor a Kolozsvári Unitárius Kollégium történelemtanára lett. A több mint egy évtizedes tanári pályán maradandót alkotott. Egykori tanítványai emlékezése szerint történelemórái felejthetetlen élményt jelentettek, a múlt a maga valóságában elevenedett meg, a történelem nagy személyiségei is emberként, erényeikkel és gyarlóságaikkal jelentek meg. *Mikó Imre* nemzetiségpolitikus méltán írta róla: „Nem láttam még történelemkutatót, aki olyan mélyen átélte volna a múltat és annyira meg tudta volna eleveníteni. Az elmúlt idő embereiről úgy beszélt, mintha kortársai lettek volna."[1]

Ezekben az években közéleti szerepet is vállalt, 1908-ban az Erdélyi Múzeum-Egyesület titkárává választották és ezáltal az egyesületi élet egyik irányítója lett. 1918-ban aztán végre oda helyezték, ahová már közvetlenül az egyetem elvégzése után kellett volna kerülnie, kinevezték az Erdélyi Múzeum levéltárosává.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület levéltárában végzett munkája Kelemen Lajos életének egyik legkimagaslóbb eredménye. Ez a levéltár neki köszönhetően országos jelentőségű intézménnyé lépett elő, az alig negyvenezer darabot számláló gyűjteményből az erdélyi társadalom történeti életének milliós gyűjtőlevéltára lett. Ezáltal megteremtette az erdélyi magyar história művelődésének forrásbázisát. Arisztokrata családoktól kezdve a székely kisnemesekig sok embert meggyőzött arról, hogy a tulajdonukat képező régi iratokat, családi levéltárakat az Erdélyi Nemzeti Múzeum őrizetébe adva, tegyék azokat a történelemkutatás számára hozzáférhetővé. Munkája révén elérte, hogy az erdélyi magyar családi levéltárak többsége, köztük a legjelentősebbek közgyűjteménybe kerültek és megmenekültek a későbbi elpusztulástól. Kelemen Lajos teljesítménye megismételhetetlen, mert az utolsó órában – az első világháború és a hatalomváltás előtt – mentette meg ezeket a történelmi forrásokat.

Levéltári munkássága önálló alkotás: levéltár-rendszerező felfogása ugyanis megegyezett a később kibontakozó korszerű levéltárelmélettel, amelynek alapelve az, hogy a levéltári anyagot szerves egységként kell kezelni, szemben az addig alkalmazott mesterséges rendszerekkel.

Kelemen Lajos a múzeum levéltárában egyedül dolgozott, ezért a gyűjtő- és rendező munkája mellet a kutatószolgálat feladatát is ellátta. Jól tudta, hogy a levéltári anyag feldolgozását csak tudós-nemzedékek sok évtizedes munkája képes elvégezni, ezért nevelt, tanított, lelkesített és segített hat évtizeden át minden múlt iránt érdeklődőt. Kelemen önzetlenül segítette az őt követő tudósnemzedéket: a régi irodalommal, könyvtártörténettel foglalkozó *Herepei Jánost*, a nyelvtörténész *Szabó T. Attilát*, a középkori építészettel foglalkozó *Entz Gézát*, az erdélyi reneszánszkutatást megalapozó *Balogh Jolánt*, illetve a barokk kutatást elindító *Bíró Józsefet* és *B. Nagy Margitot*. Segítő kezet nyújtott *Bíró Vencel*nek, *Jakó Zsigmond*nak, *Palotay Gertrúd*nak, *Tombor Ilonán*ak és még sokaknak. Kelemen Lajos tudása, kutatási eredményei beépültek egész tudós-nemzedékek munkásságába.

Kelemen Lajos, mint historikus a pozitivista történetírás korában alkotott, műveinek központjában az adat- és forrástisztelet állt, de ez nem volt száraz adatfelsorolás, előadásmódjában mindig az összefüggések feltárására és megértetésére törekedett. Tudása és érdeklődési köre kiterjedt Erdély történetének csaknem minden területére, de legszívesebben szűkebb hazája XVI–XVII. századi történetével foglalkozott, amit mindig az egyetemes emberi fejlődés részeként vizsgált. Tudományos munkássága több mint 400 címszót ölel fel, amelynek zöme a politikai történelem, a művészet-, ipar-, család-, egyház-, hely-, levéltártörténet és történeti néprajz körébe tartozik. Kelemen Lajos gyakran fordult olyan műemlékek, műtárgyak felé, amelyeknek mulandóságát felismerte és amelyeket igyekezett megörökíteni. Több írása ma már történeti forrása művészettörténetünknek. Kelemen a résztanulmányok mestere volt, véleménye szerint ugyanis kora erdélyi magyar történetkutatásának soron levő feladata a részletek tisztázása, a jövőbeni összefoglalások céljából. Tanulmányaival elindította az új erdélyi magyar helytörténeti, művelődéstörténeti és művészettörténeti kutatásokat. Életművéből a nagy összefoglalások sajnos kimaradtak, Jakó Zsigmond munkásságát értékelve azonban a

[1] *Mikó Imre:* Akik előttem jártak. Bukarest, 1976. 251. old.

következőket írta róla: „Voltak e században is, akik Kelemen Lajosnál többet írtak Erdély történetéről, de annak tiszta szívvel és kézzel történő feltárásáért nálánál többet más bizonyosan nem tett."[2]

Tudományos munkásságát *Marosszéki határnevek a XVI. és XVII. századból* című forrásközlésével kezdte (1897). Önálló kötetben jelent meg: *Kolozsvári Kalauza* (1902) és *Az Erdélyi Múzeum Egyesület múltja és jelene* (1904) című összefoglaló munkája. Kiadta *Bod Péter leveleit* (1907), *Naláczi József feljegyzéseit* (1921), *Hermányi Dienes József anekdotáit* (1925), *Bánffy Józsefné emlékiratait* (1931), amelyek által elindította a művelődéstörténeti forrásanyagunk feltárását.

Kelemen Lajos többször is hangoztatta, hogy a történésznek nem szabad csak a kutató szakemberek kis körének írni, hanem a tudományos eredményeket el kell juttatni az érdeklődő nagyközönséghez is. Népművelői tevékenysége központjában – a sajtóban megjelenő népszerűsítő cikkei mellett – a csoportosan vezetett városnézések álltak. A kincses Kolozsvár és környékének régi emlékei, kövei az ő körsétás kalauzolásai, kirándulásai során elevenedtek meg.

A magyar irodalom jeles regényírói – *Móricz Zsigmond, Nyirő József, Gyallay Domokos* és mások – többször felkeresték és adatokat kértek tőle. Móricz Zsigmond az Erdély-trilógia írására készülődve meglátogatta Kelemen Lajost és megcsodálta az erdélyi történelem nagy és apró mozzanataira kiterjedő tudását. Műve egyik szereplőjében a mindentudó Kelemen deákban irodalmilag is megörökítette alakját.

Élete során több kitüntetés, megtiszteltetés érte: 1938-ban a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagjává, majd 1962-ben rendes tagjává választotta. Hetvenedik, majd nyolcvanadik születésnapja alkalmából 1947-ben és 1957-ben két emlékkönyv jelent meg, melyben határokon inneni és túli magyar, román és szász történészek rótták le tiszteletüket Kelemen Lajos személye és munkássága előtt. Kolozsváron, 1963. július 29-én hunyt el, egész Erdély a kincses városba sereglett magyar népe kísérte örök nyughelyére, a Házsongárdba.

Kéziratos hagyatékában maradt tizenhat jelentős munka, adatgyűjtés a Székely Oklevéltár IX. kötetéhez, családtörténeti, művelődéstörténeti adatgyűjtemény stb. Tanulmányait két poszthumusz kötetben *Benkő Nagy Margit* jelentette meg.[3]

Kelemen Lajos Erdély nagy magyar historikusa egész életében példát mutatott az önzetlen tudósi magatartásra és a szolgálatként felfogott tudományművelésre. Szabó T. Attila szerint példája „...ragyogva hirdeti mindannyiunknak szóló tanításként, hogy a testi halál csak a pillanatnak hódoló, önző emberi élet számára jelent véget, az önzetlen szolgálatban eltöltött ember és tudós élete a maga gazdag eredményeivel, követésre késztető példaadásával örökre beépül a közösség erkölcsi, társadalmi és tudományos életébe".[4]

Sebestyén Kálmán

Százhuszonöt éve született báró Nopcsa Ferenc

1933 tavaszán a bécsi és a budapesti lapok feltűnő helyeken és címekkel közölték a hírt, hogy báró Nopcsa Ferenc, a világhírű magyar tudós Bécsben, a Singerstrasse 12. szám alatti lakásában április 25-én lelőtte albán titkárát, majd öngyilkosságot követett el. Holttestét április 28-án a bécsi Központi Temető krematóriumában elégették, s hamvait ugyanott temették el. Akkor és arról írta a pályatárs és barát, az ugyancsak jeles tudós, Lambrecht Kálmán a Budapesti Szemlében: „(...) a Nopcsa név utolsó viselője túl korán esett áldozatul a lángoknak: szelleme a lángelme lobogásának, teste a krematórium tüzének."

---

[2] *Jakó Zsigmond:* Társadalom, egyház, művelődés. Bp., 1997. 431. old.

[3] *Csetri Elek–Jakó Zsigmond–Tonk Sándor* (szerk.): Művelődéstörténeti Tanulmányok. Bukarest, 1977., 1982.

[4] *Szabó T. Attila:* Nyelv és múlt. Bukarest, 1972. 492. old.

Báró Nopcsa Ferenc 1877. május 3-án született a Hunyad vármegyei Déván egy, Erdély történetében, politikai és társadalmi életében évszázadok óta jelentős szerepet játszó főúri (1852-től bárói címet viselő) családból. Középiskolai tanulmányait a bécsi Collegium Theresianumban végezte. Életének és pályájának további alakulását alapvetően befolyásolta, hogy Ilona nevű testvére szentpéterfalvai birtokukon 1895-ben különös csontmaradványokat talált. A leleteket Nopcsa ugyanabban az évben Bécsbe vitte és megmutatta Eduard Suessnek, a tudományegyetem nagy hírű tanárának. A professzor ösztönzésére fogott hozzá a csontok, az első magyarországi dinoszaurusz-leletek vizsgálatához. Munkája egyre inkább elmélyült, a szakirodalmat a bécsi Természettudományi Múzeumban tanulmányozta és az egyetemen rendszeresen látogatta Suess óráit. Első előadását huszonkét éves korában, 1899. június 21-én a bécsi tudományos akadémia osztályülésén tartotta meg *Dinosaurier aus Siebenbürgen* címmel. A tudományos körökben nagy feltűnést keltett előadás a Bécsi Akadémia munkálataiban jelent meg. 1903-ban kitüntetéssel tett doktori szigorlatot Eduard Suess és Victor Karl Uhlig professzoroknál.

Bécsben végérvényesen elkötelezte magát a paleontológiának és a geológiának. A következő három évtizedben összehasonlító vizsgálatok céljából felkereste Európa legjelentősebb természettudományi múzeumait, ahol főleg az őshüllőmaradványokat (elsősorban a dinoszaurusz-féléket) tanulmányozta, de foglalkozott a madarak röpképességének kialakulásával, rendszertannal, származástannal és az egyik megalapozója lett két tudományágnak: a paleofiziológiának és a paleopatológiának. Geológiai és tektonikai kutatásokat elsősorban Erdélyben és a Balkán-félszigeten végzett.

Rendszeres utazásai során először 1899 augusztusában fordult meg a Balkánon, 1903 végén Albániába, Szkutariba is eljutott. Az 1905. év végén tett utazásával vette kezdetét az az élete végéig tartó munkásság, amelynek célja Albánia földjének és népének tanulmányozása volt. „Nopcsa Ferenc báró előítélet nélkül lépte át e rosszhírű ország határait. Az igazi explorátor rátermettségével és finom tapintatával hamarosan megtalálta az utat a nép lelkületéhez. Vándorlásai közben módjában volt színről-színre megismerkednie az országban uralkodó viszonyokkal, a nép életével, szokásaival" – írta róla Halász Gyula 1911-ben. Több mint egy évtizeden keresztül, gyakran életveszélynek és számos kalandnak kitéve rendszeresen visszajárt az országba (1903 és 1916 között 4000 kilométernyi utat tett meg és 360 napot töltött ott), az időközben nagyon megszeretett nép, ahogyan ő nevezte az albánokat: „Európa nagy fegyveres gyermekei" közé. Körükben nem csupán kutatóként, hanem barátként is mozgott. Megtanulta a nyelvüket (akkor a magyar mellett már angolul, németül, olaszul, románul és szerbül is beszélt) és a nyelvjárásokat. Elmélyülten tanulmányozta Észak-Albánia földrajzát és földtanát, valamint az albánok nyelvét, történelmét és néprajzát is. Annyira kivívta tiszteletüket és szeretetüket, hogy 1913-ban kevés híján királyukká választották.

1925. április 20-án a Magyar Királyi Földtani Intézet igazgatójává nevezték ki, e feladatát 1928. november 28-ig látta el. A több mint három év alatt megújította, újjászervezte az első világháború utáni években lelassult földtani munkálatokat, korszerűsítette és felvirágoztatta az intézményt. A gyermekkora óta időnként kiújuló idegbaja és más betegségei (pl. vagotóniás depresszió), a megfeszített munka miatt bekövetkezett kimerültség, a független tudós számára addig ismeretlen adminisztrációs kötöttség és a tudóstársaival folytatott kiélezett viták mind, mind hozzájárultak ahhoz, hogy 1928-ban lemondott igazgatói állásáról és visszavonult bécsi lakásába.

KELEMEN Lajos

GAAL György: Kelemen Lajos önéletrajzi feljegyzései. 3. = Korunkány Magvető 95. 1989. 1., 27–41.

Pholomány tőttelnek / Művelnek tőttelének

elõépítmény került. *(15-16.kép)* A kert
isszaugratott homlokzatú, harántgerincû
litot két felõl alacsonyabb tetőgerincû,
ép) Az épület ma látható formája oly
oldástól, hogy nyitva kell hagynunk a
ndl Imre keze nyomát viseli?
astély jelenlegi állapotához kapcsolódó
ejárat mellett kõtábla örökíti meg az
Bossányi Olga - személyét., az átépítés

ég valami, ami e három lapot, illetve
lja. Az 1896-os mûcsarnoki Ezredéves
g zászlójához készített két vízfestmény
ót ábrázoló darabja jelenleg lappang

KELEMEN Lajos

GAAL György: Kelemen Lajos önéletrajzi feljegyzései 4. = Korentény Magrető 95. 1989. 2. 86–97.

Tholomaryt Ottmar / Münchner Ottmarnak

ában lévõ Steindl-albumban található),
kvarell az említett Gyulay-kápolnáról
alád sírboltépítési kérelméhez készített
ban), továbbá Rakovszky Géza kocsóci
feltehetõen azonosak a ma a Széchényi
ában õrzött, láthatóan összetartozó
len, hogy a lapok ma látható, azonos
tése is az 1896-os kiállításra készült).[15]

ûvet vizsgáltunk részben már ismert,
k segítségével, továbbá a szakirodalom
nek létezéséről a szakma már eddig is

1896.

KELEMEN Lajos

GAAL György: Kelemen Lajos önéletrajzi feljegyzései. 5. = Korosztály Magvető 95. 1989. 3. 142 - 152

Tudományszámat / Műveknettőtéhemek

tudott. A Széchényi Könyvtárban őrzött
létrejöttének újabb körülményei váltak is
A zászlót tartó főúr rajza, mely párdar
fotómásolatról volt ismert, az 1867-es ko
fontos dokumentuma.
A Gyulay kápolnáról felépülte után sz
1910-es, illetve a '20-as évek vé
rendelkeztünk további adatokkal. A be
funkciója meghatározható – a síremlékn
elsősorban a főhomlokzatnak a megval
mely Steindlnek a középkorhoz, azon
szemben romantikus épületek (nem
hodozza magán. (példa ez továbbá
átformálódó romantikus elemekre).
A Rakovszky-kastély távlati akvarellje

KELEMEN Lajos

Szabó T. Attila: Kelemen Lajos a személyes emlékezés fényében. In: Sz. T. A.: Tallózás a múltban. Bukarest, Kriterion, 1985 480-498.

és a csoport valóságos életét meghatározza az egyház szellemi szubsztanciája, a polgári hatóságok maradjanak semlegesek és kockáztassák a hit disszidens formáinak keletkezését. Ha viszont megpróbálják a szellemi konformitást kikényszeríteni és ez sikerül, akkor a hit aktusához tartozó kockázatot és bátorságot eltávolították. A hitet egy magaviseleti formává változtatták át, mely nem enged meg alternatívákat, és amely elveszíti végsőségi karakterét akkor is, ha a vallásos kötelességek teljesítése végső létérdek céljából történt. Mindazonáltal ilyen helyzet ritka a mi időnkben. A legtöbb társadalomban a polgári hatóságoknak különböző hitközösségekkel kell foglalkozniuk, azért képtelenek az egyik vagy a másik hitformát ráerőszakolni a társadalom minden tagjára. Ebben az esetben a társadalmi csoport szellemi szubsztanciáját meghatározza a különböző csoportok közös nevezője és közös hagyománya. Ez a közös nevező lehet világiasabb vagy vallásosabb. Minden esetben ez a hit kinövése, és kifejezése olyan magatartásban nyer megerősítést, mely néha a végső létérdek feltétlen karakterével bír, de gyakrabban egy előzetes magasabb fokú érdek feltételes karakterével. Éppen ezért a polgári hatóságok ne próbálják megtiltani ilyen alapvető törvény iránti kétség kifejezését, bár annak törvényes következményeit ki kell kényszeríteniök.

A kérdés megoldásában a második lépés a hit és kétség problémájával foglalkozik a hitközösségen belül. A kérdés az, vajon a hit dinamikus fogalma összeférhetetlen-e egy olyan közösséggel, amely hitvallási kifejezéseket igényel a végső létérdekben levő konkrét elemekről. A felelet, mely az előző elemzésből következik az, hogy válasz nem lehetséges, ha a hitvallás karaktere kizárja a kétség jelenlétét. A tanács, püspök vagy egy könyv határozatának „csalhatatlansága" kizárja a kétséget, mint a hit elemét azok esetében, akik alávetik magukat ezeknek a hatóságoknak. Lehet, hogy küzdeniök kell önmagukban alávetésükkel kapcsolatban; de miután döntöttek, kétséget nem engedhetnek meg a hatóságok csalhatatlan megállapításaival szemben. Ez a hit statikus lesz, egy nem-kérdező meghódolás nemcsak a végső létérdek előtt, mely a hit aktusában megerősítést nyer, hanem konkrét elemei előtt is, úgy amint a vallási hatóságok megfogalmazták. Ezen az úton valami előzetes és feltétlen — a hit tartalmának emberi értelmezése a bibliai írókról a jelenig — végsőséget kap és felemelést nyer a kétség kockázata fölé. A statikus hit bálványimádó implikációi ellen először a protestantizmus folytatott küzdelmet és azután a felvilágosodás, amikor a protestantizmus is statikus lett. Ez a tiltakozás annak ellenére, hogy kifejezése elégtelen, eredetileg a dinamikus hitre irányult, és nem a hit tagadására, sőt nem is a hitvallási megfogalmazások tagadására. Így újból kérdés előtt állunk: hogyan egyesülhet a hit, melynek belső eleme a kétség, a hit-közösség hitvallási megállapításaival? A felelet csak az lehet, hogy a közösség végső érdekének hitvallási kifejezései magukban kell hogy foglalják saját bírálatukat. Nyilvánvaló kell hogy legyen ezekben — legyenek a hitközösség liturgikus, hitelvi vagy etikai kifejezései —, hogy azok nem végsők. Funkciójuk inkább az, hogy a végsőre mutassanak, mely mindazokon túl van. Ez az amit „protestáns elvek" nevezünk, a kritikai elem a hit közösségének kifejezéseiben és következőleg a kétség eleme a hit aktusában. Sem a kétség, sem a kritikai elem nem aktuális, de mindkettő lehetséges kell hogy legyen a hit

körén belül. Keresztényi szempontból azt mondhatjuk, hogy az egyház hitelveivel, intézményeivel és hatóságaival prófétai ítélet alatt áll és nem felette. Bírálat és kétség mutatja, hogy a hit közössége a „kereszt alatt áll", ha a keresztet úgy értelmezzük, mint isteni ítéletet az ember vallásos élete felett, sőt a kereszténység felett, habár elfogadta a kereszt jelét. Ezen az úton a dinamikus hit, melyet először személyes kifejezésekben írtunk le, alkalmazandó a hit közösségére. Természetesen a hit közösségének élete folytonos kockázat, ha a hitet magát mint kockázatot értelmezzük. Ez a dinamikus hitnek a jellegzetessége és a protestáns elvnek a következménye. (Folytatása következik.)

GAAL GYÖRGY
(közlő)

KELEMEN LAJOS ÖNÉLETRAJZI FELJEGYZÉSEI

5. rész

KISGÖRGÉNY

Kisgörgény elég kis falu volt. Kiemelkedőbb épületeiből a tornyos templomon kívül legnagyobb és legmutatósabb kétségtelenül a Biró kúria volt.

Homlokzata a faluba bevezető egyetlen főút vonalával párhuzamosan épült, jóval belől, mintegy 40 lépésnyire a fonott sövény utcai kerítéstől. A kúria tulajdonképpen két, azaz egy régi, de használható háromszobás faépületből s az eléje keresztbe épített nagyobb méretű téglaépítményből állott. Ez jóval magasabb volt a cserfavázas régi kúriánál, s az utca felől teljesen el is takarta azt. Az új épületrész előtt, az utca felől, három vagy négy hengeroszlopos tornác húzódott, előtte veteményes és kukoricás kerttel. A főépület kétségtelenül a Kisgörgényt környező néhány falu kisméretű udvarházainál nagyobb és mutatósabb volt, de messze állott attól, hogy a hangzatos kéjlak névre reá szolgáljon. Új három szobája egyszerű és ízléses középrendű úri házzá emelték. Az utca felé — nyugatra — nézett minden ablaka.

Az utcai bejáró telekkaputól mintegy 40—50 lépésnyire a mutatós épülethomlokzaton nyíló, nagy kettős ajtóhoz három téglalépcsőn kellett föllépni. A kettős ajtó egy terjedelmes nagy ebédlőszobába, mondhatni terembe, az épület legnagyobb helyiségébe nyílt, melynek ablakai mind az előttük vonuló külső szabad oszlopos folyosóra nyíltak. Ez a szoba könnyen befogadhatott 40—50 embert is. Közvetlenül mellette, az ennek felénél is kisebb két szoba volt a Biró Mihály leg többször használt tartózkodóhelye, mondhatni dolgozó és hálószobája. Itt tartotta irományait s pénzét is.

Nagyanyám — atyám édesanyja — beszélte, hogy egyszer nagyapámmal és apámmal együtt Kisgörgényben látogatóban járva Biró Mihály kihúzta az egyik asztalfiókot, amely majdnem tele volt p

zel. Zacskókban és mély fatányérokban külön állott a sok szép arany, ezüst és rézpénz. Biró Mihály a kihúzott fiók elé állította a gyermeket, aki keresztfia is volt, hogy markoljon ki pénzt magának. Minél többet, amennyit tud. A gyermek meglepetve habozott a pénzestányérokhoz nyúlni, de végül is újabb biztatásokra belémarkolt a négykrajcárosokkal tele rézpénzes tányérba, s arany és ezüst helyett [pár] forintot sem érő rézpénzt markolt ki belőle. Biró Mihály mosolygott a gyermek tudatlanságán, de nem pótolta ki ennek mulasztását.

Ezen a pénzes szobán túl nem mentek. Én is mint gyermek itt állottam meg. Azon túl egy hasonló méretű szoba, s talán valami kamara volt. Rideg bútortartók voltak, bár egyetlen kép, szőnyeg vagy bármilyen díszítés nélkül.

Pincéjére nem emlékezem, de ha volt, valószínűleg csak az első nagy szoba alatt lehetett. Én nem jártam benne. Az egész épület jó cserépfödél alatt állott.

Egészen más hatást tett rám az új épületszárnnyal összeépített három alacsonyabb gerendás szoba. Ez a rész szemlátomást a régi kúria volt, melyet az új építkezés még oly használható jó karban talált, hogy lebontását nemcsak feleslegesnek, hanem káros tékozlásnak ítélhették, s ezért meghagyták. A XVIII. sz[ázad] végére vagy a XIX. sz[ázad] első negyedére vallott. Ottjártamkor konyhának és nőcselédek hálóhelyének használták. Ott hált Amália néni a Biró Jóska bácsi édesanyja is. Engem nagyon meglepett, és nem értettem meg, hogy édesapám egy kijöttekor szót tett azért, h[ogy] engem a konyhán hálattak. Én pedig szerettem ott, melegebb volt a nagy kőépület sokkal magasabb szobáinál, s egy Zsuzsika nevű engem nagyon szeretett rigmányi szolgálóleány mellé fektettek, ki mindig szebbnél szebb mesékkel altatott el, melyeket én rendkívül élveztem. Kár, hogy ez igazánszép és változatos mesékből egyetlen egy se maradt meg emlékezetemben. Csak Kancafi Péterre emlékezem, mint egyik mesehősére, kinek anyja kanca, apja ember volt, s csodálatos dolgokat tudott végbevinni.

Kisgörgényben mindenesetre ez volt a legnagyobb és legcsinosabb épület a templom közelében állott egyszerűbb Désy udvarház, s a Biró kúriával szemben a völgy bal oldalának felső terasza szélére — amint emlékszem — kb. 15 m magasságba épült egyszerűbb Pásztohy udvarház faépülete mellett.

Ez a Pásztohy volt a falu egyetlen nagyságos ura. Így címeztette magát, és így emlegették. De már a n[agyság]g[os] uraságot ő sem folytatta. Édesanyám valahonnan ismerte a ház úrnőjét, s engem is magával vive egyszer-kétszer meg is látogatta. Dénes nevű fiacskájukkal lyenkor eljátszadoztunk. Pásztohynak kevés birtoka volt, s ő csak ke- és ideig is élt Kisgörgényben.

Néhány év múlva Dénes, a fiú Nyárádszeredából került be tanuló- k a m[aros]v[ásár]helyi Református Kollégiumba, de egy osztállyal nebb nálamnál.[40] Rögtön megismertem, de ő úgy viselkedett, mintha n ismerne, s erre én megszüntettem a közeledést, és soha az élet- nem beszéltem aztán vele. Marosvásárhelyről egy-két év után a enyedi Bethlen Kollégiumba ment át tovább tanulni, s a közép- ai osztályokat ott végezve a ref[ormátus] papi pályára ment.

Pásztohi (i-vel írva) Dénes (szül. 1875-ben) az 1888—89-es tanév végéig kollégiumban, mindig egy osztállyal Kelemen Lajos felett.

Akkor már a Teol[ógiai] Fakultást a Református Egyházker[ület] kemény ellenálló harcok után áttelepítette Kolozsvárra. Mikor aztán 1896 őszén én is fölkerültem Kolozsvárra az egyetemre, s jószerencsém Gidófalvy István közjegyzőnek, a hosszú életemben megismerhetett áldott lelkű legjobb embernek a házához vezetett. Ő családjával ott lakott közvetlenül a Külmagyar utcában, a kéttornyú ref[ormátus] templomon alul, annak tőszomszédságában.[41] Én minden nap ott jártam el többször is a Ref[ormátus] Teológia előtt az egyetemre s onnan haza, s évekig rendes látogatója voltam a Teológia felolvasásainak, előadásainak és ünnepélyeinek, s azután is évtizedekig sokszor megfordultam ott, de engem Pásztohy Dénes tiszteletes úrral sem a jószerencse, sem a balsors többé össze nem hozott. Sic fata voluerunt.[42] [...]

Szülőim jó viszonyban voltak Gyöngyösi Dénes nyárádszentlászlói unitárius pappal, ki keresztapja is volt édesapámnak. Gyöngyösinek két fia volt. Ezek közül csak a Béla nevére emlékezem, s azt is tudom, hogy mindkettő a tanulást korán félbehagyva otthon a papi gazdaságban édesapjuknak fizetéstelen segítsége volt, s azt már gyermeklétemre is meg tudtam ítélni, hogy elrusztikosodott fiatalemberek voltak.

A papnak aztán volt három leánya is. A legnagyobb — Ida — már 25 és 30 év között járhatott, s a hervadás felé haladt. A második leány, Berta, határozottan szép volt, s ezt lehetett mondani a legkisebb leányról, a 15—16 éves Birikéről is.

Arra is jól emlékezem, hogy édesanyámnak volt a gondolata legelőbb, hogy Biró József bátyám vegye feleségül a szép Bertát, s én is ott voltam azon a homokfutó könnyű kocsin, melyen B[iró] J[ózsef] szülőimmel az első véletlennek feltüntetett látogatását tette Nyárádszentlászlón Gy[öngyösi] D[énes] pap házánál. A szép leány az első látásra tetszett Biró József bátyámnak, aki azután, mikor már édesapámmal összeveszve, kölcsönösen megszakítottak minden érintkezést, nemsokára megkérte és elvette Gy[öngyösi] Bertát. Ha ez a lépés bár másfél évvel előbb történt volna, akkor B[iró] J[ózsef] talán még megmenthetett volna a Biró Mihály szép hagyatékából annyit, hogy megélhessen belőle.

A kisgörgényi birtokot nagyrészben a perek vitték el. A somosdi részt Kövendi Gál Zsigmond tordai árvaszéki bíró perelte ki magának, kinek Kelemen-leány nagyanyja volt.

Én aztán az 19...-es évek egyik nyarán Vajában járva Debreczeni Lászlóval, átsétáltunk Kisgörgénybe, hogy lássunk valamit az épületekből. A Biró M[ihály] által épített szép nagy kúria s a háta megett meghúzódott régi egyszerűbb háromszobás öregebb faudvarház egyenlőer eltűntek, egyedül a gabonás volt még meg. Sic transit gloria mundi.[43]

---

[41] Gidófalvy István (1859—1921) közjegyző a református templomon aluli e házban, a Külső Magyar utca 13. sz. (később Magyar utca 7 sz., ma Lenin 43 sz.) alatt lakott ekkoriban Kolozsvárt.

[42] Így akarta a sors.

[43] Így múlik el a világ dicsősége! — a pápai koronázás szertartásának mondása.

Kelemen József dédapám feleségét, a szép Demeterfalvi Nagy Sárát szülőinek abból a demeterfalvi kő, illetve tégla kúriájából vitte haza feleségül, melynek maradványai egy részét édesapámmal D[emeter]falván járva a század elején én is láttam.

Ez a D[emeterfalvi] Nagy Sára ősanyánk a családi hagyomány szerint kistermetű, de nagyon szép nő volt. Finom rózsás arcát, kék szemét, sötét barna haját örökölte egyik leány leszármazottja.

Demeterfalva egyike volt a régi Marosszék legkisebb faluinak. Ny[árád]szeredán alól, a Nyárád térségén fekszik. Egész határa csak 300 hold volt, s a falu 10—12 házból állott, s ennek legalább fele a D[emeterfalvi] Nagy családé volt. E családból a XVII. és XVIII. században, amint ez Benkő Károly Marosszék leírásából látható, szép számmal viseltek széktisztviselői állásokat, s így a család a rokonsági összeköttetései mellett ezen a réven is a tekintélyes családok sorába tartozott.

Midőn én 1904 nyarán édesapámmal fölkerestem a családot bemutatkozás és a rokonságtudat felújítása céljából, még élt közülök többek között egy tisztes 70—80 év körül járt öreg matróna, ki édesapámat még gyermekkorában ismerte, de azután többé nem is látta. Kiderült, hogy ők semmit se tudtak arról, hogy a mi családunk hova is tűnt el Ny[árád]sz[en]tlászlóról.

Én akkor vezetett naplómban részletesen leírtam ezt a találkozást. Ők akkor már rég egy csak 2 szoba és konyhás, de különben csinos faházban laktak. Hátul az udvaron hatalmas sütőkemence és magas kémény emelkedett a régi kúria maradványaként.

A régi nemes öreg úrasszonyoknak ez a kedves példája nagyon örvendezett nekünk. Jól emlékezett K[elemen] L[ajos]ra, s hajdani nagyapámra és nagyanyámra, s édesapámra is, mint ifjúra.

Tőlük távozóban kikísért az udvarra, s mikor én a hatalmas kéményt és a sütőkemencét nézegettem, fájdalmasan mondotta:

— Ez a nagy kémény evett meg minket. Messzire látszott az országútra s a rokonokat és a sok ismerőst behívta hozzánk. Szinte minden nap volt vendégünk. Rendre majdnem mindenünk elment a sok látogatóra, rokonra és ismerősre, akiket illett ellátni. Mikor aztán tönkrementünk, megszűnt a látogatás, a barátság. Megtörtént velem, hogy az egyik Pénterlakán élt Körösivel, aki többször megfordult nálunk, Marosvásárhelyen járva találkoztam az utcán, s mikor megismert, félrefordította a fejét, nem köszönt.

Nekem is eszembe jutott erre a vers, melyet egyszer m[aros]v[ásár]helyi kollégiumi tanár szobájában járva egykori tanáromnak, Páll Károlynak kézírásával egyik törpe könyvállvány hátára írva olvastam. A s ennek a tömör és rövid latin szövegnek a szabad fordítása: / Donec felix, multos numerabis / amicos, / Tempora si fuerint / nu- / solus eris.[44] / Páll Károly ezt így írta fel magyarul a könyvtar- Meddig hordód teli, / Addig vagy csak deli, / Mihelyt hordód / Megrúg minden rühes, /

[44] Míg a szerencse övez, mindig sok lesz a barátod, / ám ha eged beborul, igadra maradsz. (Ovidius: *Tristia* 1,9.5.)

A III. GIMNÁZIUMI OSZTÁLY, GÖLDNER NÁNDOR NÉMETTANÁR

Az idő rohant fölöttünk. Alig vettük észre, hogy a III. gimnáziumba jutottunk.

Nehezült a tanítás is. Ettől az évtől kezdve már német nyelvet is kellett tanulnunk. Ebben a dologban pedig egy szerencsével és egy szerencsétlenség számba menő nehézséggel kellett számolnunk.

A szerencsénk a némettanárunkban, a szerencsétlenség pedig a nyelvtanulás fogvicsorgatásszerű nehézségében mutatkozott.

Német nyelvtanárunk Göldner Nándor lett. Ő a marosvásárhelyi kisszámú német nyelvű evangélikus egyházközség papjának volt a fia. Csomoss Miklós anyai nagyapám mint diáktársát mindig az 1848 előtti német nevén, Göldner Ferdinándként emlegette. Midőn aztán 1848 tavaszán a szabadság szellője, majd szélvésze a m[aros]v[ásár]helyi diákok lelkét is lángra gyújtotta, Göldner Ferdinánd is letette a régi keresztnevét, Nándor lett belőle, s osztálytársaival együtt ő is elment honvédnek.

Egészen bizonyosnak vehető, hogy vérontások nem terhelték az ő tiszta lelkiismeretét, emberszerető, meleg jó szívét, s bizonyára a szabadságharc leveretése után egyike lehetett a legboldogabb embereknek, hogy újra békés polgári pályára juthatott. Ez a pálya pedig újra visszavitte őt a m[aros]v[ásár]helyi Református Kollégiumba, mégpedig a német nyelv és irodalom tanárának.[45]

A melegszívű áldott jó ember lelkében a régi maradt. Nem buktatta el túlnyomólag székely diákjait, s az a jellemző tréfás [megjegyzés] forgott és maradt közszájon róla, hogy az 1867-i kiegyezés után őt hálából választották meg a magyarok rendes tanárnak, amiért az abszolutizmus kemény germanizáló évei alatt tőle németül senki se tanult meg. De a német nyelv nem tanulásának és nem tudásának ha nem is szent, de szívós hagyományait mi is jobb ügyhöz méltó buzgalommal őriztük és tovább vittük.

Ebben pedig, ha nem is szándékosan, de nagy sikerrel támogatásra találtunk jó tanárunk tanításmódszerében is. E tekintetben örök emlékezetemben maradt a IV. gimnáziumból Jancsó István torboszlói székely kurta nemes fiú osztálytársunk esete. A jó Göldner bácsi egy egész órán át határtalan türelemmel kínlódott Jancsóval egyetlen háromsornyi német mondat fordításával. Midőn aztán a különben — annak, aki értett hozzá — nem nehéz mondat végére jutottak, s a professzor utoljára felhívta Jancsót, hogy diadalmasan foglalja össze s mondja el még egyszer az alaposan megtörött és átrostált szöveget, ez a 3/4 óráig tartott több szörös ismétlés után se tudta az eléggé kisigényű kívánságot teljesíten Szerencsére künn megszólalt az óra végét jelző éleshangú ún. kiscse gettyű, s ez megoldotta a sikertelen küzdelmet a német nyelv miszt riumával.

---

[45] Az 1894—95-ös Értesítő I. részének 489—492. lapján olvasható az 1826 Marosvásárhelyt született Göldner életrajza. Apja, Göldner Dániel marosvásá német nyelvtanító volt. A helyi kollégiumban tanult, majd Nagyenyeden hallgatott 1848-ig. Ekkor betegsége miatt szülővárosában irodai szolgálatra ták be. 1855-től 1870-ig, majd 1878-tól 1888-ig volt segédtanár, s csak ekkor meg kivételes módon a rendes tanári címet, nem lévén diplomája.

A két csorgó vascsövén át elég bőséggel csorgó [Bodor] kúttól kb. 20—25 lépésnyi távolságban a városháza, s vele szemben, a piac nyugati során a hatalmas, és azon a soron akkor egyetlen kétemeletes manzárdtetős ház állott. Ebben volt a város legnagyobb terme, melyet hallomásunk szerint egyenesen bálok rendezésére építettek. Apolló teremnek nevezték. A hűvős évszakokban ebben tartották a M[aros]v[ásár]helyen szerencsét próbáló vándor színtársulatok is előadásaikat, míg nyáron az Elba szigetén fából épült nyári színházban játszottak.

Az Apolló-teremben láttam én is harmadik elemista koromban Zajonghy Elemér sikert és szerencsét akkor M[aros]v[ásár]helyen kereső vándor színtársulatával a *Mátyás király vagy a cinkotai nagyicce* című darabot, életemben az első előadást. Ehhez az előttem emlékezetes eseményhez pedig véletlenül jutottam. Édesapám abban az időben délután bejárt mellékkeresetre néhány órai irodai másoló munkára dr. Láni Oszkár ügyvéd irodájába. Az ügyvéd édesapámat azzal bízta meg, hogy menjen el a színházba, s foglalja le Zajonghynál valami bepörölt adósság fejében a pénztárt. Édesapám eleget is tett a meghagyásnak, de a pénztárban már csak a délutáni néhány forint bevételt találta, Zajonghy oly megrázóan vázolta a társulata nyomorúságát, s pénztelen, nem egyszer éhező helyzetét, hogy édesapám szíve megesett szegényeken, s megelégedett a csak kasszában talált kevés pénzzel. Ezt a nem egészen szabályos szívességet aztán Zajonghy mérsékelt bőkezűséggel két földszinti állóhelyre szóló jeggyel viszonozta. Így jutottam először — de utoljára is — ún. potyajegyhez, s ezzel színházba. Később többször lett volna alkalmam szert tenni ilyen szerencsére, de valami szégyenkező puritán ösztönérzés mindig visszatartott attól, hogy a többi kínálkozott szerencsét igénybe vegyem.

Egy ilyen lehetőségre, egy m[aros]v[ásár]helyi primadonna-háborúval kapcsolatban különösen jól emlékszem, s azt vázolom is.

Hatodik gimnazista lehettem, amidőn az akkor M[aros]v[ásár]helyen játszott egyik vándor színtársulat két primadonnája közt a kulisszák mögött folyó ádáz harcba mindkét vetélkedő fél közvetítők igénybevételével a diákságot is igyekezett bevonni.

Az egyik primadonnának Káli Nagy István volt a gavallérja, akinek lakhelyén, Nyárádszentlászlón 300 hold, Marosvásárhely közelelében, a Mezőség délkeleti szélén Harcón 500, s Mezőszováton, a Mezőség közepén 400 hold körüli jóminőségű birtoka volt. A két elsőnek említett faluban csinos kúriával s terjedelmes szép belsőséggel, M[aros]v[ásár]helyen, a Vőtér keleti oldalán az akkori városháza közelében emeletes ház[zal bírt]. Maga K. Nagy István csinos, barna jó középtermetű, szellemileg középerűség volt, akinek nem volt a nyilvános közéleti szerepléshez becsvágya, hivatalra pedig nem volt ráutalva. Mindent összevetve egyike volt a egykori Maros-Torda megye legmódosabb dzsentri urainak.

Nagyon jó vezető osztályokbeli leányos családoknál is szívesen látott vőlegény lehetett volna, de ő egyelőre nem pályázott erre. Megvárta a XXX-et is, midőn végre egy szegény, de finom lelkű és szép br. P. Horváth-leányt a szomszéd Backamadarasról, több leány-testvért nőül vett, s azzal végig boldogan és megelégedetten éltek tisztes vénségükig.

Mikor azonban K. Nagy István még nem szánta volt reá magát a házasságra, a M[aros]v[ásár]helyen játszó egyik primadonna körül is forgolódott, s így akarva, nem akarva belésodródott a primadonnák harcába is. Ebből aztán csakhamar az következett, hogy valószínűleg valaki tanácsára 30 d[a]r[a]b földszinti állóhelyi jegyet vétetve, ezeket felküldte a Ref[ormátus] Kollégiumba a diákok közötti kiosztásra, azzal a kéréssel, inkább mint kívánsággal, hogy az esti színielőadáson — a jegykiosztásnál megbízott úr által megnevezett — egyik primadonna mellett tüntessenek, s minél többször hívják ki a lámpák elé.

Alig kezdődött el azonban a jegyek kiosztása, én az osztályunkban néhány legjobb belső bizalmas barátommal felléptem a potyajegyes megvesztegetés ellen, s azon a tízperces szüneten a kérdés el is dőlt. Az osztály java oly határozottan a jegyek visszautasítása mellett foglalt állást, hogy azok az osztálytársak, kiknek alapjában nem volt ily kérges felfogásuk a jegyek elfogadhatása kérdésében, csak hallgatásba merültek, és a jegyeket senki se vette igénybe. A színházi este minden nagyobb tüntetés, vagy bármily, a rendestől eltérő jelenség nélkül folyt le, s pár nap után a rendes mederben folyt tovább.

De visszatérek az én első színházi nézői emlékemre. Este az előadás kezdő időpontjára édesapámmal együtt pontosan megjelentünk a színházban a játszóhellyel szemben, a földszinti állóhelyen, hol összesen sem voltak többen tíznél. Közvetlenül előttünk, a leengedett nagy kortináig a földszint széksorai terjedtek, míg jobbról és balról, ahogy emlékezem, mintegy méternyivel magasabban a földszint székeinél a páholysor büszkélkedett. A jobboldali páholyok egyikében ülő idősebb, kissé kopaszodó komoly úrról édesapám csakhamar megsúgta nekem, hogy az Bánffy Zoltán báró, a főispán. Nagy tisztelettel néztem föl reá, mert azt már hallottam róla, hogy 1859-ben Olaszországban, az ott alakult magyar légióban az osztrákok ellen harcolt, de édesapámtól hallottam azt is, hogy éppen aznap pisztolypárbaja volt a már akkor híres párbajozó Berzenczey Istvánnal, akinek éppen 13 kard- és pisztolypárbaja volt, s csak a 13-ban sebesült meg, de akkor is ő is megsebesítette ellenfelét.

Bánffy Zoltán főispán és Berzenczey az 1850-es években Olaszországban alakult magyar légióban fiatalon együtt katonáskodtak. Marosvásárhelyen az volt a köztudat, hogy a már akkor meglehetős szegénységbe jutott fiatalabb Berzenczey mint tisztiszolga féle élt a vagyonos Bánffy Zoltán mellett, ennek a költségén. Én nem tudom hiteles adatokból megállapítani, hogy mi volt a valóság, de azt már gyermekésszel is láttam és meg tudtam ítélni, hogy ez a két ember erős ellensége volt egymásnak.

Közszájon forgott a tájban lefolyt pisztolypárbajukról is az a ké ségkívül erősen a Berzenczey javára kiszínezett túlzó hír, hogy midő már a párbajban egymással szemben, lövésre készen állottak, Be zenczey üres bal kezét fölemelve gúnyosan rászólt volna Bánffyra:

— Hallja, báró! Hiszen így még a tenyeremet se találja el!

— Így kell, né! — folytatta, s azzal pisztolyát fölemelve a Bán homlokára célzott, amit ez látva, kissé előre hajtotta le, más vált szerint alákapta a fejét, amire Berzenczey pisztolyát lebocsátva, dobta:

— Ilyen gyáva emberre nem lövök — s félreállt.

Mi volt igaz, s mi kitalálás és reáfogás ezekből, azt ma már tetlen megállapítani.

A véletlen abba a helyzetbe hozott, hogy én Berzenczeyvel III. gimnazista koromban megismerkedtem, s akkor többször beszéltem is vele. Mindez pedig a marosvásárhelyi kir[ályi] törvényszéki házban történt.

Édesanyám barátságban volt Müller fogházigazgató feleségével, s időnként kölcsönösen jártak látogatóba egymáshoz. Ezen a réven kerültem ismeretségbe és barátságba Müllerné velem közel egykorú két fiával, kik nem a Református Kollégiumban jártak, s így inkább csak a szünidőkön találkoztunk. Ily alkalomból egyik náluklétemben láttam meg a fogház udvarán rendes, megviselt polgári ruhában Berzenczey Istvánt. Már több hónap óta a fogház lakója volt erős felindulásban elkövetett emberölésért.

Ügyét a lapokból és szóbeli elbeszélésekből jól ismertem. Berzenczeynek felesége, Szereday Eliz után a Nyárád mellett, Szentháromságon volt 200 holdnyi nagyon elhanyagolt, különben kellő trágyázás és kezelés mellett legalább felében elég jó birtoka. Egy odavaló székely falusi gazdaembert fogadott föl udvarbírájának, s ez igyekezett rendet teremteni és jövedelmet kicsikarni az évek óta alig trágyázott és elhanyagolt földekből. Ugyancsak ez az ember megpróbálta javítani a kevés és megviselt állatállományt is, melyről a vármegyei köztudat azt tartotta, hogy az gyengeségben és hanyag kezelésben csak Káli Nagy Gábornak egy kb. 800 holdas székelykáli Pató Pálnak az állatai[val versenyzett]. Mind ez, mind Berzenczey arról is nevezetesek voltak a vármegyében, hogy nekik volt a számottevő birtokosok közül a leggyarlóbb négyesfogatuk s a legrozogább kocsijuk. A kocsikat és a lószerszámokat a legtöbbször félévszámra nem kezelték, alig takarították és nem javították, s elégszer megtörtént, hogy a megszáradt őszi sár tavaszig, vagy a tavaszi sár a tél kezdetéig ott dísztelenkedett a rozoga kocsikon.

Ilyen viszonyok mellett került Berzenczeyhez udvarbírónak az a falusi székely gazda, kinek nevét az azóta letelt több mint félszázad alatt elfeledtem. Berzenczey valamit rendelt az udvarbírának, aminek a teljesítésével nem volt megelégedve, felindulva szidni kezdte azt. Ez ismerve gazdája indulatos természetét, hallgatva nyelte a szidalmakat. Mikor azonban Berzenczeyt az indulat mind jobban hatalmába kerítette, s az udvarbírát veréssel fenyegette meg, akkor azt is elhagyta a türelem, s azt mondotta, hogy hozzá ne nyúljon, mert ő a szülőin kívül még senkitől se tűrt el verést, és amíg kezét, lábát épségben tudja, senkitől se tűr el ezután se.

Az indulatos természetű Berzenczey erre dühbe gurulva nekiront ott az udvarbírójának. Kétszer is pofon ütötte azt, s mikor ez viszszaütötte a kapott pofot, előrántotta a revolverét, s az udvarbíróját leütte. Ez azonnal meghalt.

Berzenczeyt — tekintettel a felháborodott közvéleményre is — letartóztatták, s a m[aros]v[ásár]helyi törv[ényszéki] fogházba [vitték]. Az ország akkor legelsőnek elismert ügyvédjét, Eötvös Károlyt kérte védőjének. Ez aztán a M[aros]v[ásár]helyen elég hamar megtörtént tárgyaláson ki is tett magáért, de a gyilkosságot nem lehetett teljesen tagadatlenül hagyni, s minden enyhítő körülményt tekintetbe véve, Berzenczeyt több hónapi fogházbüntetésre ítélték. Ennek a leülése alkalmával ismerkedhettem meg személyesen is vele. Gyermekésszel tisztelhető nagytudású, okos, szinte bölcs embernek ítéltem meg, akinek túlzottan kifejlett indulatossága volt az emberi nagy hibája.

Később, 1899-be megismerkedtem fiával, B[erzenczey] Domokossal is. Midőn egy többtagú marosvásárhelyi kerékpáros csapattal, melynek három egyetemi hallgató és középiskolás tagja már ötödik napja elindult Ungvárról, hogy Segesváron a Petőfi-ünnepen részt vehessen, virradat után a M[arosvásár]helytől 40 km-re eső Marosludasnál a Sz[en]tháromságról a segesvári nagy ünnepre igyekező Berzenczey Domokost az országúton értük utól, s a városba a megszaporodott bicikli-csapattal együtt vonultunk be.

Az embertömeggel mindenütt ellepett utcákon szakadatlan csengetés között csak teljesen lassítva, egyes sorban jutottunk előre, s örvendtünk, mikor végre a kerékpárokról épségben leszállhatva minket is elnyelt. Berzenczey Domokossal én aztán az életben többé soha se is találkoztam. Néhány év múlva olvastam újságban a nevét, Zenta város főmérnökének hallottam emlegetni. Megemlítem, hogy külső megjelenésére — és szerencsére temperamentumára is — teljesen elütött feltűnő és érdekes jelenség édesapjától, s édesanyja, az akkor már utolsó nemzedékben élt, s csakhamar ki is halt Szeredayak sajátosságát és természetét örökölte.

A történelmi igazságnak megfelelően nem mulaszthatom el megemlíteni a segesvári szász polgárságnak mondhatni kihívóan tüntető viselkedését a Petőfi Sándor, a legnagyobb magyar költő eleste és eltűnése félszázados emlékünnepével szemben. Segesvárnak a Nagyküllő völgyébe eső főutcáin a szász polgárság összes lakóházainak ablaktáblái és zsaluredőnyei le voltak húzva, mint gyász alkalmával. Ugyanígy ünnepeltek a városnak a magaslaton, a hegyi várban épült szász utcái és házai, az akkor ott leleplezett Petőfi-szobor környékének kisebb tere is. [...]

Volt aztán egy-két kivétel is. Nem felejthetem el, hogy minket az ungvári diákokkal a hosszú segesvári főutcával délen párhuzamos mellékutcában egy ötven év körülinek látszó szász polgárnő milyen szívesen fogadott. Csak amúgy vaktában nyitottunk be a házához szerencsét próbálni, hogy szállást kérjünk a kerékpárjainknak addig, amíg a felső várost, de elsősorban az akkor leleplezett Petőfi-szobrot megtekintjük.

A szász asszony jól tudott magyarul, s kérésünket a legnagyobb szívességgel rögtön teljesítette. Mikor aztán a beszélgetés folyamán kiderült, hogy Marosvásárhelyről jöttünk oda, a becsületünk előtte még fennebb emelkedett. Elmondotta, hogy ő már évtizedek, fiatal leánykora óta minden évben többször is odajárt pogácsát árulni a marosvásárhelyi országos vásárokra. Mindig szerencséje volt a vásárokon, ott mindig segítségkész, jóemberekkel találkozott, s mindig jó keresetha-szonnal jött onnan haza. A legnagyobb szívességgel ajánlotta föl a kertjét és pavilonját magunknak pihenőre, s vállalta a gépek megőrzését visszatértünkig.

Őszintén örültünk, hogy a szászokból ilyen kivételesen jóindulatú előzékeny és kedvesemlékű nőt ismerhettünk meg. A nevét — sajnos — nem tudtuk meg, s így nem tudom írásban sem hátrahagyni.

A mi alsóbb gimnazista korunkban a Marosvásárhelyt élt 400—500 unitárius mind a marosszentkirályi anyaegyházhoz tartozott. Ennek papja Kelemen Albert esperes volt. Pontos, lelkiismeretes, becsületes, kötelességtudó ember. Tartalmas, de egyhangú szónok volt. A vagyonos a szentkirályi kis lélekszámú unitárius anyaegyházközség volt, melyben összesen 4—5 régi, de lecsúszott nemes család tagjai, s ezek alkalmazottai — a néhány volt jobbágycsalád — képezték az egyházközséget. A marosvásárhelyi unitáriusok élükön az eszes és értékes Fekete Gáborral, a későbbi marosvásárhelyi kir[ályi] táblai elnökkel megindították a mozgalmat az élet által követelt változásra, a két egyházközség eddigi viszonyának megcserélésére, hogy a m[aros]v[ásár]helyi egyházközség anyagi alapokhoz jutva — városi és túlnyomólag az intelligenciához tartozó híveivel — vezető egyházközsége lehessen a Marosi Unitárius Egyházkörnek.

A M[aros]sz[ent]király-Náznánfalva és Kisfalud néhány nemes családja s ezek egykori jobbágyai és zsellérei együttesen sem érték el a százas létszámot, nem is szólva arról, hogy szellemileg a helyzet még gyengébben állott. A jóformán mindenki által ismert és látott közérdek győzelmére a családi és magánérdek felett évekre volt szükség. Végre azonban ez bekövetkezett, s a két egyházközség közül a számbeli és szellemi túlsúlyt képviselő marosvásárhelyi magához ragadta a vezetést is. Anyaegyházközséggé alakult, s most már a régi marosszentkirály-náznánfalvi egyházközségek lettek a városinak leányegyházai. (Fekete Gábor érdeme!)

Derzsi János, a nagylelkű unitárius alapítványtevő jóvoltából a marosvásárhelyi unitáriusok papi lakásról gondoskodtak. Két m[aros]v[ásár]helyi házát és 30 hold birtokát egyházára hagyta — úgyszólva szilárd alappal hosszú időre biztosította egyháza fennállását M[aros]v[ásár]helyen.

Közel a templomhoz, majdnem szemben a Kir[ályi] Tábla épületével szereztek elég csinos és tágas papi házastelket, melynek Kelemen Albert, a M[aros]sz[en]tkirályról beköltöztetett esperes lett az első u[nitárius] pap lakója.

Én mint gyermek úgy hallottam, s úgy tudom, hogy a mi gyermekkorunkban már kisebb teremmé alakított saroképület előbbi két szobája közül a nagyobbik kocsma volt előbb, s csak a közfal lebontása után lett aztán kisebb átalakítással a mi templomunkká. A szerény saroképületnek ezt a jellegét csak széles és magas csúcsíves ablakai adták meg. Egyébként még bár egy csengettyűs fedéltornyocska sem jelezte imaház rendeltetését.[46]

Itt említem meg, hogy mikor már odáig jutottunk, hogy az esperes minden második vasárnap bejárt a városba istentiszteletet tartani, a szállott két jó lovas kocsijával az unitárius templom telkén álló fészlán vendégfogadó erre a célra külön fenntartott szobájába és a

[46] A Kiss Pál összeállította *Marosvásárhely története* (1942) szerint az unitárius imaházukat 1869-ben. A mai unitárius templom Pátrovits Kálmán építész tervei alapján 1929—30-ban épült.

Kelemen Lajos Keresztény Magvető 1989/5.

kocsinak megfelelő istállórészbe. Az esperes nagyon pontos ember volt, s mire a harangok a városon begyűlésre hívták a híveket, ő rendesen már fölkészült a templomba lépésre. Ezzel kapcsolatban állott az öreg asztalosmester, Kiss József egyházfi tevékenykedése is. Ő éppen a róm[ai] kat[olikus] temető kapujával szemben levő sarokházban lakott, egyik szobáját asztalosműhelynek is használta. A ház mellett akkor kertek következtek, s ezek mellett ösvény vezetett a vár felé levő egyik utcába. Ez az ösvény utóbb utcává tágult. Mikor a városi harangok elhallgattak, akkor Kiss bácsi kilépett az unitárius templom ajtaján, s mutató ujját begörbítve háromszor-négyszer intett a közeli Kir[ályi] Tábla kapujában összegyűlt néhány unitárius tisztviselő és a velük várakozó hívek kis csoportjának, mire azok is rögtön megindultak, s ez 5—6 ember beérkeztével megkezdődött az istentisztelet.

Édesanyám tréfásan sokszor evődött édesapámmal, s Kiss egyházfi behajtott hívogató ujjú intéseit utánozva tréfásan mondotta: Nálatok így harangoznak!

Egyébként édesanyám keresztlevelére nézve református volt, de a szentháromságot nem hitte, s nem szerette a ref[ormátusok] akkor szolgált 3 papját sem különböző okokból. Többször át is akart térni az unitárius egyházba. Édesapám ilyenkor rendesen azzal beszélte le, hogy maradjon meg csak reformátusnak, hogy a ref[ormátus] rokonai nehogy az édesapám kényszerítésének következményeként állíthassák be az áttérést. Így aztán édesanyám alakilag nem tért át, de lényegében unitárius volt. A nagy, ún. sátoros ünnepeken egy évben egyszer vagy kétszer elment a lakásunkhoz legközelebb eső református kistemplomba, s megfizette a ref[ormátus] egyházi adót is. Így történt aztán, hogy 80 éves korában bekövetkezett halálakor a gyászmenet elején mindkét egyház egy-egy papja együtt kísérte ki a gyászmenet élén a halottas háztól a sírjáig, s egyik rövid beszéddel, a másik szép imával búcsúztatta el őt, áldotta meg örök pihenését.

Vége.

Dr. GEORGE M. WILLIAMS

SHINICHIRO IMAOKA*

1881—1988

Shinichiro Imaoka élete Japán élő legendája volt. A szabadelvű vallás apostola, Japán Emersonja. Kelet és Nyugat vallásfilozófiáját é gyakorlatát a saját életében, tanításaiban és vallásgyakorlatában közö nevezőre hozta. Mindkét világban otthon volt: buddhista családból szá mazott és a Harvard egyetemen a nagy nyugati vallásfilozófusokat

* Fordította Gellérd Judit.

Kelemen Lajos Korunk Magvető, 1989/1.

[5] A gyógyulást valószínűleg elősegítette Lennox Browne és Emil Rehnke, *Voice, Song and Speech* c. könyvében foglalt szaktanácsok követése. Lásd C. H. Herford i.m. 35.

[6] C. H. Herford i.m. 37.

[7] *Oxford Dictionary of the Christian Church* (2. kiadás) „Max Müller"-ről szóló tanulmány, 896.

[8] 1892. április 8-ról keltezett levél, melyet J. A. Deacon idéz a *Joseph Estlin Carpenter*, An Intellectual Biography c. munkájában, 69.

[9] „Carpenter Iratok" az oxfordi Manchester College könyvtárában.

[10] Uo.

[11] C. H. Herford i.m. 162.

[12] Uo. 169—170.

[13] Uo. 173.

[14] Uo. 176—177.

[15] J. A. Deacon idézi a *Joseph Estlin Carpenter* c. munkájában, 37. l.

GAAL GYÖRGY

(közlő)

KELEMEN LAJOS ÖNÉLETRAJZI FELJEGYZÉSEI

3. rész

A HARMADIK ÉS NEGYEDIK ELEMI

A harmadik elemi osztályban Jung Ferenc papjelölt, a későbbi magyarrégeni református pap lett az osztálytanítónk.[20] Magas termetű, félbarna bajuszú és hajú, csendes, jóindulatú, rendszerető ember volt. Szülei ott laktak a Református Kollégiumnak a Bolyai utcában épített bérházában, a tornaterem mellett nyíló két szobában, a magas fekvésű tornateremtől és tornakerttől számítva földszinten, a szomszédos Bolyai utcáról nézve az emeleten.

Abban az időben ezt az utcát még a Nagyköznek nevezték. Ez kötötte össze a Nagypiac alsó végét a Szent Miklós (a későbbi Gecse Dániel) utcával. Édesapámék tanulókorában, az 1860-as években és a 70-es évek elején még csak sikátor számba ment. Tél kezdetétől tavaszig a tanulók szánkázó, korcsolya-ereszkedő helye volt. Csak a Transilvánia szálló és kávéház építése idején tágasították és szabályozták rendes utcává. Ezt a szálloda épületet egy M[aros]v[ásár]helyen orvosi tudománya után meggazdagodott dr. Knöpfler Vilmos nevű jóemlékezetű

[20] A harmadik elemi első félévében Kövendi Kálmán okl. papjelölt, a második félévben Jung Ferenc papjelölt tanította az Értesítő szerint.

orvos építtette, akinek a szomszéd M[aros]keresztúron mintegy 400 hold birtoka s csinos udvarháza volt.[21] Már mint kis gyermekek hallottunk arról, hogy a Transilvania, Marosvárahely legnagyobb kétemeletes palotája volt az Ugron Gáborné Z. Knöpfler Mária hozománya, midőn férjhez ment.

A Nagypiac felé tekintélyes szélességű két-, a Nagyköz felől előbb kétemeletes épület volt, mely fennebb, az utca szintje emelkedésével egyemeletessé alakult. Mellette közvetlenül fölfelé a Posta és Táviroda kisebb egyemeletes épülete foglalt helyet. Ehhez a Sz[en]t Miklós utca felé a kollégium újonnan épített bérháza csatlakozott, melynek földszintjét 6—7 méter magas padlózatú boltok foglalták el, le a postáig. Ezek közül egyikben Komáromy Albert könyvkötő műhelye és lakása volt. Komáromy a szabadságharc alatt tönkrement úri családok egyikének tagja volt. Mindenük odaveszett az 1848—49. évi forradalom alatt, s Komáromy Albertet is apja teljes tönkremenése kényszerítette mesterségére, s ott kitűnően bevált. Készítményei mind tartósságra, mind csinosságra nemcsak megállották a helyüket, de kiváltak, úgyhogy Komáromyt mint a város legjobb könyvkötőjét becsülték meg, díjjal, elismerő oklevéllel tüntették ki. Édesanyám nagyanyjáról rokon volt vele, de nem tudom, hogyan. Műhelye belső oldalát a kollégium nem rég épült új elemi osztálysoráig tartó udvara, a nyári tornakert alsó vége képezte. Erről a területről az ott játszadozó tanulók gyakran bekukkantottak a műhelybe. Ezért Komáromy rendszerint mindig betéve tartotta ezt a felső ablakot, hogy a tanulók helytelenkedve, heccből nehogy reá szokjanak a műhelyébe és lakásába való bedobálózásra.

Jung F[erenc] édesapja csizmadiamester volt M[aros]v[ásár]helyen. Ott lakott a feleségével a kollégium tőszomszédságában, a téli tornaterem után következő egyszobás és konyhás bérlakásban. Eleinte feleségével együtt sűrűn láthattuk őket. Aztán egyszer csak eltűntek. Nekünk senki se mondta meg, hogy hová. Valószínű, hogy fiúkhoz költöztek föl M[agyar]régenbe, s én aztán örökre elveszítettem őket a szemem elől. Mint elemista gyermek hallottam, hogy az öreg Jung szeretett versben beszélni némely kortársával — különösen egy Pungur nevű csizmadiával.

Arról azonban nem ismertem adatot, hogy a verses párbeszéd szellemes vagy bár tartós lett volna.

Jung Ferenc tanítónk komoly, igazságos ember volt. Tiszteltük és szerettük. Én már az ő keze alatt az osztály elejére kerültem, s a téli félévi kisvizsgán a második helyre jutottam az osztályban. Az év végére azonban a félelmes számtan miatt lennebb csúsztam, talán ötödiknek. Jung Ferencet a kollégiumtól való megválása után soha többé nem láttam. Őt a M[aros]v[ásár]helytől 30 km-re eső magyarrégeni református egyházközség választotta papjának s ott élte le egész életét. Kétségtelen, hogy ő időnként fölkereste M[aros]v[ásár]helyen a szüleit, s én is, midőn az I. gimn[áziumi] osztályba menetelem előtt két hónapot töltöttem a M[agyar]régentől 11 km-re fekvő Marosvécsen, többször megfordultam Régenben. Jungot azonban többé soha se láttam, s azt se tudom, hogy mikor halt meg.

---

[21] Zarándi Knöpfler Vilmos (1814—1882) kolozsvári középiskolai tanulmányok után Bécsben szerzett orvosi oklevelet, majd külföldi kórházakban főleg balneológiában szakosodott. A forradalom után telepedett le Marosvásárhelyt, megházasodott, elismert orvos és közéleti ember lett.

A negyedik elemit újra Tóth László osztályfőnöksége alatt végeztem. Itt aztán nem tudok számot adni magamnak arról, hogy miért és hogyan, de megzökkentem. Arra jól emlékezem, hogy a nyári nagyvizsgára az előmenetel s vele az osztályzat sorrendjében az ötödik voltam. Bizonyosnak látszik előttem, hogy hanyatlásom oka főleg a számtanban való gyengeségem volt. Ezzel a rideg tárggyal semmiként sem tudtam megbarátkozni, s nem akadt szerencsés irányítom sem a tanulására. Így ezt a tárgyat egész középiskolai életemben állandóan a fejem fölött függő kardnak éreztem. Semmi különös, kiemelkedő esemény nem maradt az emlékezetemben erről az iskolai évről.

MAROSVÉCSI NYARALÁS, A VÁR

A nyári nagyszűnidő szokott falusi rokonlátogatásai elmosódtak emlékezetemből. De egy esemény élénken és élesen megmaradt minden máson felül nőve és erősödve. Ez pedig nagyszünidei marosvécsi nyaralásom volt.

Marosvécsen Vadasdy Kálmán nagybátyám, Vadasdy A[mália] nagyanyám unokaöccse volt a Kemény Kálmán b[á]ró jószágigazgatója. Kálmán bátyám, mint korán árván maradt gyermek, pár alsó gimnázium után, udvari szolgálatban igyekezett biztosítani megélhetését. Úgy hallottam, hogy beállott asztali inasnak a várba a báró családhoz. Itt aztán ügyességével és értelmességével annyira megnyerte a fiatal br. Kemény Kálmán és felesége, br. Bánffy leány [Polixenia] tetszését, hogy csakhamar a gazdaságban ispánnak léptették elé. Újabb pár év után gazdatiszt lett, s mint a marosvécsi br. Kemény uradalom — melyhez 20 000 hold havasi erdő is tartozott — jószágigazgatója fejezte be udvari szolgálatát. Ez alatt takarékosságával és szerencséjével Maros-Torda megyében M[aros]v[ásár]helytől 16 km-re, a Maros jobb partján Vajdaszentiványon több mint száz holdas kisebb ún. középbirtokot szerzett, melyet apróbb vásárlásokkal állandóan növelt. Jól emlékezem reá, hogy az 1890-es években nevét Maros-Torda megye virilista névsorában olvastam adója összegével együtt.

Nagy öröm volt részemre, midőn megtudtam, hogy Vadasdy Kálmán bátyánk nálunk járt, s szülőimtől elkért a fia, osztálytársam Vadasdy Péter nyári latin tanulótársának. Arra már nem emlékezem, hogy rögtön akkor, vagy csak pár nap múlva, de én nemsokára Marosvécsen dicsértem a napot s a szerencsét, mely ide hozott. Vadasdy Péter unokatestvérem majdnem egy évvel ifjabb volt, mint én.

A család ott lakott az országút mellett az egyszerű négyszobás és konyhás régi jószágigazgatói lakásban, éppen azon a sarkon, ahol a Szászrégenből induló Maros-völgyi országút föl Toplica (később Maroshévíz) felé a Maros egy holt ága mellett fölkanyarodott. Lakóházuk a régi ízlésben, alacsony falakkal épült, a konyha mellett külön cselédszobával, a falun átjött országút mellett terült el bő és terjedelmes veteményes kerttel s kevés gyümölcsfával.

A holt Maros-árok tavaszi olvadáskor és nagyobb nyári záporok idején elég gyakran élővé változott. Szerencsére a mellette vonuló országút nem nagy emelkedése is elég volt, hogy a telket s a mellette fekvő tekintélyes deszka- és gerenda-lerakatot az áradástól megóvja. Az utcai kerítéstől a vár felé emberemlékezet óta nem járt az árvíz.

Ezek fölött a belsőség területek fölött, az országúttól illetve a völgy szintjétől mintegy 15—20 méternyi magasságban, s az országúttól kb. 100 méternyire állott az egykor nagyhírű, de gyermekkoromban is tekintélyes öreg és kissé rozoga vár. Négyszögű épület volt, sarkain egy kivételével négyszögletű kétemeletes bástyákkal. Ezek szintén kétemeletes épülettömböket fogtak maguk közé. A Maros völgyére keletre néző bástyák közé épült várhomlokzat közepe táján az első emelet magasságában az időtől megfeketült öt vagy hat üres erkélytartó kő fenyegetésre kinyújtott karként, szinte ijesztően, nyúlt a levegőbe. Ellentétben ezekkel, a várárok sétautas rózsáskertté alakult át.

A Kemény báró családnál az asszony — br. Bánffy-leány — volt az úr a háznál: csendes természetű férje mellett a ház feje és nyaka is. Testvére volt a Szászrégen szomszédságában a Mezőségen át Kolozsvár felé vezető nagy 104 km-es országút kezdeténél fekvő Beresztelkén lakott br. Bánffy Zoltán Maros-Torda megyei és M[aros]v[ásár]hely városi főispánnak.

Mi, gyermekek, mondhatni félénken néztünk föl a magasan fekvő várra s ritkán mutatkozó lakóira. Tán egyszer vagy kétszer jártunk benn a bárói pár távollétében a várnak azokban a földszinti szobáiban, melyek engem nagyon meglepett egyszerűséggel voltak berendezve. Az én gyermeki képzeletem régi, aranyos nehéz bútorokat és képeket keresett, de bizony egyet sem talált, s csalódás maradt a lakott várrészről emlékemül. A vár kis belső udvarát s az azt környező vendégszobákat egészen modernné változtatta az akkori közelmúltban végrehajtott átalakítás.

Kérdezősködtem ennek okáról is, s azt a felvilágosítást kaptam, hogy 1848 őszén a Maros balpartján levő Idecs föllázadt szász jobbágyai átjöttek, kirabolták a várat és sok mindent össze is törtek és elhordtak. Azt se tudhattam, hogy a három Idecsből (Alsó, Felső, Orosz Idecs) melyikhez fűződik ez a szégyen-emlék. Valószínűleg mind a háromhoz!

Utoljára és futólag még egyszer, 1916-ban jártam a várban. Akkor mint hadi kormánybiztossági kiküldött fordultam meg ott. Alsóausztriai német katonák voltak benne elszállásolva. Vadasdy Kálmán bátyámék akkor már saját birtokukon, Vajdaszentiványon laktak. Hivatalos küldetésem sürgőssége és megkötöttsége nem engedett időt és lehetőséget semmi lényegbe vágó kutatásra vagy bár megfigyelések megkísértésére sem. A vár restaurálásakor azonban a B[uda]pestről leküldött szakemberek bejárták az egész épületet, s jegyzeteket, fölméréseket készítettek, s ezek B[uda]pestre fölkerülve a kutatóknak bizonyára érdekes adatokat is nyújthatnak.

A MAROSVÉCSI VÁSÁR ÉS BÁL, PÉTERFY MÁRIKA

Marosvécsi időzésem kedves emlékei között időrendben legelsőnek a vásár napján minden évben tartani szokott bált említem meg, már csak azért is, mert ez volt életemben az első bál, melyen — legalább nézőként — részt vehettem. Vécsre történetesen éppen az évi nagyvásár napjára (VI. 2. ?) érkeztünk, mely nekem, mint az ilyesmikkel ismeretlennek színességével és mozgalmasságával különösen fölébresztette és izgatta az érdeklődésemet és képzeletemet. A népes kirakó vásárt —

melynek a cseresznye volt a tömegcikke — minden irányban többször végigjártuk, s bár a pénzforgalmat nagyon kevéssel emeltük, de a vásárt annál több járással-keléssel tettük mozgalmassá.

Már délben hallottuk a bál hírét, mely elmaradhatatlan tartozéka és kellemes befejezője szokott lenni a vécsi vásároknak. A bál minden évben a református papi háznál folyt le. Ennek a tágas ebédlője, ha néhány bútort kihordtak belőle, egészen alkalmassá vált ilyen célra is.

Péterfy Ferenc, a vécsi ref[ormátus] pap 50 év felé járó eredeti, érdekes ember volt. A maros széki Kibédi Péterfyek abból a híres nemzetségéből származott el M[aros]vécsre, mely az 1830-as, 40-es években három személyben volt egyszerre tagja az akkor új M. Tud. Akadémiának. Valami Ádám és Évától való rokonság is volt édesanyám révén Péterfyékkel, amennyiben édesanyám apai nagyanyja Kibédi Péterfy Kata a Kibédi Péterfyek egy még a XVII. sz[ázad]ban Ádámosra szakadt ágából származott.

Maga Péterfy Ferenc, a vécsi ref[ormátus] pap a szószék helyett először a harcmezőkön próbált szerencsét. A messze környék minden számottevő embere tudta róla, hogy az 50-es évek végén serdülő ifjú korában az olaszországi magyar légióban szolgált. Erdélyből szökve ment oda. Ott viselt csizmáját, mely tömérdek fáradságának és veszélynek volt emléke, a harcterekről a lábán haza hozva, a nagy egyházi és nemzeti ünnepeken a múlt és becsülete tanújaként emlékül fölhúzta. Ez a csizma így hozzánőtt gazdájához. A szigorú tekintetű, kevés beszédű, komoly papbácsira mi gyermekek félénk tisztelettel néztünk föl. Feleségét pedig hozzájuk mentünkkor is csak ritkán és rövid időre tisztelhettük, mert az öt gyermek s a házi teendők éppen eléggé elfoglalták.

A legnagyobb gyermek, a fiú István, a későbbi jóhírnevű marosvásárhelyi orvos, a Református Kollégium felsőbb osztályos tanulója volt. Még nem deák, mert mi M[aros]v[ásár]helyen a Ref[ormátus] Kollégiumban igazában csak a VII. s VIII. osztályosokat hívtuk deákoknak.[22] Még a VI. osztályosoknak is csak diáksüldő volt a tréfás neve. István csak szünidőre szokott hazajárni. Huga a legnagyobb leány, a szép, piros kerekarcú barna hajú Panna is végezte már a vécsi állami elemi iskolát, akkor lépett a kb. 16 évével a nagyleányság első lépcsőfokára. Ő már táncolt is a bálon, mely neki valószínűleg legelső bálja volt. Ő már fennebb érezte magát nálunk, az aprószenteknél. A serdülő apró-leányok — tán a legkisebb Piroskát kivéve — ugyanazon vécsi állami iskola növendékei voltak, s mind jó barátságban éltek Vadasdy Róza húgommal.

Mikor a papi házhoz fölértünk, a vendégek nagyobb részét, kivált a nem vécsieket már ott találtuk. A cigány bevonulásunk után rögtön a csárdásra pendített. A táncolók közül ma is lelki szemeim előtt áll az a szép, finom szelíd, 18 év körülinek ítélhető barna leány, aki a m[aros]v[ásár]helyi kollégiumot éppen abban az évben végzett Sebess Dénessel megnyitotta a bált. Mi gyermekek ezt a táncos párt néztük legtöbbet. A szelíd, kedves leányt soha se láttam többé. Sebess Dénes pedig egy jó évtized elmúltával Debrecenből házasodott, utóbb — mint Marosvásárhely egyik függetlenségi párti képviselője — vezérszerepet vitt M[aros]v[ásár]hely életében, s tudtommal mint kúriai bíró fejezte

[22] 1887—88-ban Péterfy István (szül. Marosvécsen 1870-ben) VII. gimnazista volt.

be közpályáját. Közbecsülésnek örvendett. Rokonszenves, kedves jó ember volt.

A megindult mulatság vidáman hullámzott, s én fáradhatatlanul néztem és élveztem folytonos változásait. Tán soha így nem bántam, mint akkor, hogy táncolni még nem tudtam. Gergelyfy Sándor kedves barátommal és Vadasdy Péter unokaöcsémmel egy ajtómélyedésben egymás mellett ülve csak néztük a táncolókat. Két társam végül is kétfelől a vállamra hajtva fejüket, mellettem ülve szépen elaludt, de én vitézül kitartva a bál elbomlásáig ébren és éberen figyeltem és végig élveztem a mulatságot.

A négy vécsi papleány közül mind arcra, mind alakra nekem az első perctől az akkor kb. 12—13 éves Márika tetszett meg a legjobban. Élénk, eszes, csinos növendék félbarna leány volt. Amint jóval utóbb kiderült, ez a rokonszenv kölcsönös volt. Talán az ősi vérközösségnek egy cseppje vagy közös fellobbant szikrája volt, melyről akkor semmit sem tudtunk. Tény, hogy azután is több mint kéthónapos vécsi időzésem alatt kölcsönösen erős rokonszenvet éreztünk egymás iránt, s Márika augusztus vége felé szokott közlékenységével azt a titkot árulta el, hogy ha ő most férjhez mehetne, csak hozzám jönne feleségül. Szólni se tudtam az örvendetes meglepetéstől, s zavaromban azt megköszönni is elmulasztottam, de aligha lehetett akkor Marosvécsen boldogabb halandó, mint én.

Ezek után nem lehet meglepő, ha ugyancsak augusztus vége felé Márika egyszer azt árulta el, hogy ő a szerencsét próbára tette arra nézve, hogy vajon kihez megy férjhez. Ugy mondották neki, hogy egy meghatározott naptól számlálni kell azokat a férfiakat, akikkel köszönáskor kezet fog, s ezekből akit a sors századiknak hoz kézfogásra, az lesz a férje. Ő megcsinálta a próbát, s a véletlen dr. Szabó Vilmos körorvost vitte eléje századik kézfogónak. Ő őszintén sajnálta, hogy nem én voltam, s nem mondhatnám, hogy én nem osztoztam ebben az érzésben. Szabó dr. természetesen semmit sem tudott mindezekről, s egészen bizonyos az is, hogy Márika megpróbált kitérni a kézfogás elől, de végül is kénytelen volt kezet fogni.

Annak a rideg igazolására aztán, hogy ez a babona mily alaptalan, ide iktatom azt a valóságot, hogy az orvos pár hónap múlva egy gazdag régeni birtokos leányát jegyezte el s kevés idő múltával feleségül vette. Márika ideálom pedig később háromszor ment férjhez három különböző orvoshoz.

•

Péterfy Márika Marosvécsről M[aros]vásárhelyre való hazatérésem után is még sokáig foglalkoztatta képzelődésemet, de én vele többet az életben szemtől szembe soha sem találkoztam s nem beszéltem. Látni azonban láttam többször is.

Talán a Vécsről való visszatérésem második évében, tavasz végén ott láttam nagy izgalmamra és meglepetésemre a Református Kollégium diákmajálisán. Az erdei mulatsággal kapcsolatban mindig az esőre is kell gondolni, s ezért viseltesebb ruhámmal rukkoltam ki a majálisra. Természetesen nem mertem Márika közelében mutatkozni, nemhogy beszélni próbáltam volna vele. De a következő évben a szerencse megismételte ajándékát. Márika újra feltűnt a majális vendégei között. Ekkor már szép bakfis leánnyá indult. Én pedig egy kopott III. gimnazista voltam. Közelébe se mertem menni, nemhogy beszélni próbál-

tam volna vele. Délután nagy záporeső zavarta szét a mulatságot, mely a majális vendégeinek többségét bőrig áztatta. A vizesen, sárosan az erdőből vert hadként menekülő majális-nép között ott láttam Márikát is. Én egy megázott kis leánykát fáradt édesanyja karjaiból elkértem, hogy bár ennyiben segítségére lehessek a többtagú családnak. A síkos, sáros úton a megázott Márikához és társaságukhoz közel jutottam, de ő alaposan átázva annyira el volt foglalva a maga bajával és társaságával, hogy — szerencsére — észre se vett a tolongásban.

Még egyszer elég közel, de — szerencsére vagy veszteségemre — utoljára láttam aztán Marosvásárhelyen mint az egyik diáktánciskola vendégét. Osztálytársaim beszélgetéséből tudtomra jutott, hogy Márika Marosvásárhelyen van, s este ott lesz a tánciskolában, a Róm[ai]Kat[olikus] Gimnázium tornatermében. A hír igazán felizgatott, Márika iránt érzett nem csak érdeklődést, de lángolást még akkor is szívem titkaként híven őriztem. Márika már akkor szép 18 éves fiatal leánnyá fejlődött. Én pedig egy szegény szürke VIII. osztályos diák, az a 0 voltam, amelyről a diákfiúk találó megállapítása forgott közszájon, hogy a deák olyan 0, melyből 6-os is, 9-es is lehet, de megmaradhat 0-nak, sőt roszszabb, lehet 00 is belőle.

Legjobb barátaim közül Gergelyfy Sándornak, aki még édesapja vécsi gazdatiszt korából ismerte Márikát, a mélyebb belső érzések elhallgatásával, mint egyszerű kívánságot elmondottam, hogy szeretném látni egykori vécsi játszótársamat. Mivel azonban megfelelő ruhám nincsen, a táncteremben vendégként nem jelenhetek meg. Így állapodtunk meg aztán abban, hogy én a fiúk szobája és a táncterem ajtóközébe húzódom be más két fiú háta mögé, s onnan nézem meg Márikát.

Ez a megfelelő ruha hiánya pedig azt jelentette, hogy nemcsak fekete ruhám nem volt, hanem a rendes viselőruhám is annyira elviselt és kopott volt már, hogy azzal nemcsak tánciskolában, de mindennapi társaságban sem lett volna illő mutatkozni. Fájó szívvel surrantam be a fiúk szobája felől az ajtóközbe, a jótékony félhomályba, s alig két perc múlva már ott láthattam tőlem alig 2—3 méternyi távolságban vidáman beszélgetve gyermek-ideálomat. Szívem bizonyosan hangosan dobogott nemcsak a látványtól, hanem a reménytelenségtől is. A fájdalmas perceket új táncváltozás szakította meg. Leverten vártam meg ennek megindulását, s az ajtóközből a fiúk szobájába visszaszökve csakhamar útban voltam hazafelé, s Márikát az életben soha se láttam többé.

Midőn már Kolozsvárt egyetemi hallgató s a Gidófalvy-háznál nevelő voltam, első éves tanárjelölt koromban hallottam ismét róluk. Gidófalvyék — az én principálisom és jóltevőim — jól voltak a Péterfy családdal, s a nagyobb leányok elég sűrűn megfordultak Szászrégenben majd Kolozsváron házuknál. Megemlítem itt, hogy egy görgényi kirándulásuk alkalmából Szabolcska róluk írta ezt a rövid verset:

A görgényi várhegy alján
Virágot szed három kislány.
Nem is tudom, minek szedi —
Ha egyik sem nekem szedi.

A görgényi várhegy alján
Mért nem terem árvalányhaj?
Hadd szakítnék egy-két szálat
Nekem való bokrétának.

A vers talán az EMKE tordai vándorgyűlése emlékkönyvében jelent meg, s én onnan tanultam meg.[23]

Péterfy István dr. mint fiatal orvos, s ha jól emlékszem, egyetemi alkalmazott, jóformán mindennapos volt a házuknál. P[éterfy] Márika azonban tudtommal nem járt azalatt Kolozsvárt, amíg én Gidófalvyéknál nevelősködtem. Márika azután — ahogy hallomás után emlékezem — háromszor is volt férjnél, egymás után három orvosnál, akik elhaltak mellőle. Nem hallottam arról, hogy meddig élt, de nekem kedves és szép ifjúi álom-emlékem maradt. István testvérbátyjával, ki Marosvásárhelyen lett jónevű orvos, s deákkori ideálját, Kathonay Erzsit (?) vette feleségül, jóbarátságban voltam, s elég ritkán marosvásárhelyi tartózkodásom idején mindig fölkerestem. Akkor azonban a vécsi álomvilág már rég a múlt sírjában pihent, és soha sem beszéltünk róla.

ÉLETVESZÉLYES FÜRDÉS A MAROSBAN, AZ ÉDESAPA VÉCSI LÁTOGATÁSA

Marosvécsi tartózkodásom idejéből följegyzek még két eseményt. Mindkettőnél élet forgott kockán, s egyiknél éppen az enyém.

Szép időben délutánonként úgyszólván minden nap jártunk fürdeni a Marosra, mely itt már rendes vízálláskor jól elbírja a negyedtutajt. Egy ily alkalommal szokás szerint az egyik félig szárazon maradt tutajon a fürdésnek nekivetkőzve fennebb húzódtunk a bokros vízparton a megérkezett leányok elől. Majdnem hónaljig a vízbe hatolva vidáman lubickoltunk a jól ismert helyen a kavicsos fenekű Maros kellemesen langyos vizében. Az örömök között azonban már a vízben mindig szükséges elővigyázatot is elég gondatlanok voltunk elmulasztani, s ez majdnem megbosszulta magát rajtunk.

Ruhám a jobb parti berek egyik bokrában elég biztonságban maradt, mert a berek köztudomás szerint idegenek számára tilalmas volt, s Vadasdy Kálmán bátyámék s velük a ref[ormátus] papi családon kívül más nem használhatta fürdőhelynek. Én ez alkalommal a jobb parton a szokott helynél fennebb mindjárt be is mentem a vízbe, s mivel az ott sekély volt, átigyekeztem a túlsó, mélyebb bal oldalra. Ez ment is, de én jó száz méterrel fennebb léptem a vízbe, s ott a mélységeket nem ismertem. Csakhamar azt kellett tapasztalnom, nekem nyakig ér, s úszni kezdtem le a vízfolyás irányában. Még csak az ún. kutyaúszást tudtam. Nem érhettem tovább 25—30 méternél, mikor a még tekintélyes távolságot látva, hogy ki ne fárasszam magam, megpróbáltam talpra ereszkedni. Ez sikerült volna, de a víz rémületemre átcsapott a fejemen, s akaratom ellenére nagyot kortyoltam belőle. Felrúgtam magam, és ahogy kitelt tőlem, úszni kezdtem. De már fáradtnak éreztem magam, s pár métert kitehető vergődés után megpróbáltam újra leereszkedni. Azonban a víz újra átcsapott rajtam. Olvastam volt már akkor valahonnan, hogy a vízbefuló előtt szédítő gyorsasággal lepereg az egész élete. Velem most ez történt. Azt hittem, hogy az életemnek vége. Közben a túlsó partról a leányok semmit se sejtve az életveszélyről, melybe belesodródtam, vidáman, nevetve mulattak élet-halál küzdelmemen.

[23] Valószínűleg csak Kelemen Lajos emlékezete. Csakis az EME (Erdélyi Múzeum Egyesület vándorgyűléseinek emlékkönyveiről lehet szó, sem a XV. Tordai vándorgyűlés emlékkönyvében (1933), sem az azt megelőzőkben nem találtuk

Minden erőmet összeszedve még egy végső erőfeszítéssel a víz színére jutottam újra, s ez tovább sodort magával. Fáradtságom pihenés megkísérlését követelte. Karommal tettem az úszó mozdulatokat, s lábaim leengedtem. Éreztem, hogy a víz fenekét érik. Megpróbáltam fölállni. A víz csak vállamig ért. Meg voltam mentve.

•

A nyár közepén járhattunk már, mikor Vadasdy Kálmán bátyámék értesítést kaptak édesapámtól, melyben bejelentette látogatását.

Pár rövid nap után aztán egyik délután K[álmán] bátyám jó kétfogatos könnyű kocsija kihozta a Szászrégenig vonattal jött édesapámat. Felejthetetlen emlékezés máig is a lelkemben, mikor a Vadasdy Kálmán bátyámék udvarára behajtott kocsiból az én jól öltözött, szép, csinos ember édesapám kiszállott. Tán akkor éreztem életemben legelőbb, hogy mit tesz az öltözet, s büszke voltam arra, hogy nekem milyen édesapám van.

Mivel a látogatás a gazdasági munkálatok idejére esett, a K[álmán] bátyám nappali idejének legalább 80%-a le volt foglalva. Édesapám hamar fölismerte a helyzetet, s megmondotta Kálmán bátyámnak és Róza néninek, hogy őt ne mint vendéget, csak mint rokont tekintsék, s nehogy zavartassák magukat elfoglaltatásaikban. Ő Péterrel és velem elfoglalkozik.

Ennek lett egyik következménye másnap a holtmarosi malomhoz tett gyalogkirándulás.

Mi a Maros vize mellett felfelé sétatempóban gyalogoltuk végig a két és fél kilométernyi kellemes ösvény-utat, s a holtmarosi gáton alól fűzfák árnyékában a parton telepedtünk meg. Csakhamar bementünk azonban a gáton alól elterült kavicsos és homokos hordalék-területre, s a vizet kézzel kellemes melegnek találva elhatároztuk, hogy megfürdünk. Az elhatározást rögtön tett követte, s a ruhákat a mart alá a partra, árnyékba rakva pár perc alatt a vízben voltunk.

Édesapám csak alsónadrágjában bement a gáton alól két vagy három kisebb ágra szakadt Marosba, mely neki sehol se ért derékig se, s mikor a helyszíni szemlével elkészült, minket Vadasdy Péterrel az egyik sekélyebb vízű ág és a kiöntések után maradt térdig érő melegvizű homok- és kavicsgödrök szélein hagyva megparancsolta, hogy azoknál maradjunk, s a folyóba az ő visszajöttéig ne merjünk belépni. Ezzel ő rögtön átúszta a Marost, s a gát alatti mélyebb vízbe sietett. Ott úszott, forgott, s élvezte a vizet jó ideig.

Én a kijelölt helyet nem hagytam el, de egyszer csak láttam, hogy Vadasdy Péter a Maros bal partja felé indult a gyors folyású főág felé. Kiáltottam neki, hogy térjen vissza, s maradjon a kijelölt helyen, mert a víz elüti, s beléfullad. Nem hallgatott reám, s lehet, hogy a gát zúgása miatt se hallotta figyelmeztetésemet, de én láttam, hogy alig 3—4 lépés után a gyorsvíz sodrába ért, mely rögtön elkapta, s el is nyelte. Ijedten kiáltottam édesapámnak, aki szerencsére már előbb észrevette Péter meggondolatlanságát, és gyors, singelő úszással segítségére sietett. Mielőtt azonban Péter helyéig ért, az már nem volt sehol. Édesapám tudta, hogy a víz felfogja vetni még mielőtt megfulladna, s ezért teljes erővel az eltűnés helye felé singelt, s azt pillanatok alatt elérve és túl is haladva, Péter alig egy méterrel előtte, az élet ösztönével a víz színére felvetődött. Édesapám fél kézzel hátulról nyakon ra-

gadta őt, s a másik percben már a félholtra rémült meggondolatlan víznyelő ott tátogott és okádta a vizet a homokon.

Jó negyedóráig pihentünk még a helyszínen, de a vízbe már csak apám ment vissza, s a nehány perces úszást kétszer is megismételve ő is kiült mellénk a homokra sütkérezni, s fél órányi közös pihenő után megindultunk vissza a vízparton Marosvécs felé. Az úton aztán édesapám figyelmeztetett mindkettőnket, hogy a családot ne rémítsük meg a szerencsésen elmúlt veszéllyel, s így otthon arról mindhárman bölcsen hallgattunk.

EGY HÉT MAROSFELFALUBAN, RÓZA-NAP ÉS HAZATÉRÉS

Kedves emlékeimhez tartozik a vécsi időzésem idejéből az a hét, amelyet a szomszéd Marosfelfaluban a Korondi családnál töltöttem. Vadasdy Kálmán bátyám felesége Korondi Róza volt Marosfelfaluból. Édesapja ifjú éveiben Körtefáján volt ref[ormátus] kántortanító, s mellékfoglalkozásul ott az egyik száz hold körüli birtokosnak bizalmi embere és segítsége. Takarékos, józanéletű, rendes ember volt.

Vadasdy Kálmán bátyámék egy hétre elmentek Vajdaszentiványra a birtokukra elvégezni ott az aratással járó munkálatokat, s erre az időre minket levittek és átadtak gondozásra Felfaluba, Korondi János bácsiékhoz, Vadasdy Kálmán bátyám apósához. Később egy másik, fiatalabb leányuk Szabolcska Mihályhoz, a költő paphoz ment feleségül.

Az én ottjártamkor Szabolcska még nem lakott Marosfelfaluban.[24] Ott akkor egy nagyon kiöregedett ref[ormátus] pap szolgált még. Ennek a helyébe jött csakhamar Szabolcska, akit én azonban csak majdnem egy évtized múlva Gidófalvyéknál ismertem meg Kolozsvárt. Azelőtt is láttam őt és hallottam is egy felolvasását Marosvásárhelyen a várbeli ref[ormátus] nagytemplomban tartott valami ref[ormátus] papi gyűlés alkalmából.

Marosvécsen értük meg még Vadasdy Kálmánné Korondi Róza névnapját, melyet szeptember 3-án este tartottak meg. A névnapi vacsorára természetesen a Péterfy papi család is meg volt híva. A bő és jó vacsora után a vécsi cigánybanda csárdásra húzott reá. Én Péterfy Márikával szerettem volna táncolni, de valahogy úgy, hogy ne vegyék észre érzelmeimet. Kerülő útra léptem, s Márika nagyobbik húgát kértem föl, s Márikát azután.

Meg is indultunk a lassú csárdással, de én zavarba jöttem, s lépéseket elvétve, a táncba mintegy belesülve azt hamar megszakítottuk, s én aztán évekig nem mertem kísérletezni, míg a tánciskolába kerülve valahogy — de nehezen — legyőztem végre gátló drukk-érzéseimet, s utóbb jó, még később — a köztudat szerint — mondhatni nagyon jó csárdás-táncos lettem.

*

A házi bál éjfél utánig tartott, s szeptember 4-én reggel 6 és 7 óra közt Vadasdy Kálmán nagybátyám könnyű ún. bricska kocsiján indultunk el Marosvásárhelyre. Vele, Nyiri Dénessel, Vadasdy Péterrel és a kocsissal együtt elég kényelmesen ötön helyezkedtünk el az üléseken. Hűvös, de gyönyörű szép napos őszi idő kedvezett a 40 km-es utazásnak.

[24] Szabolcska Mihály 1892 szeptemberétől 1898 végéig volt Marosfelfalu lelkipásztora. 1895. február 12-én vette feleségül Korondi Etelkát.

Indulás előtt édesapám meghagyása szerint megköszöntem Róza néninek és Kálmán bátyámnak irántam tanúsított vendégszerető jóságukat, s kocsink pár perc múlva már az országúton robogott.

Akkor még a jószágigazgatói lakás kocsibejárata az országútról a holt Maros-ág felőli oldalon volt. A falu felől kisebb kapu vezetett a ház udvarára, s innen mintegy 200 lépésig az országúttal párhuzamosan a lakás veteményes kertje helyezkedett el. Ide még kifutottak az otthonmaradottak még egyszer búcsút inteni a távozóknak. A kocsi a kert végénél most már a falu főutcájával azonos országútra ért ki.

Nemsokára áthaladtunk Felfalun, a Korondi-ház lebocsátott zsalui érthetőleg jelezték, hogy még az élet nem ébredt meg ott. Fél óra múlva már Magyar- és Szászrégenen is áthaladtunk. Aztán sorra jött Radnótfája, Körtefája, s utána Gernyeszeg, melynek kastélya közelében a kilométerkőről leolvashattuk, hogy már csak 16 km-re vagyunk M[aros]v[ásár]helytől.

A Maros jobb partjáról előbb sorra hagytuk a hátunk mögött a völgyben Abafáját, az utunkba nem esett, fenn a Maros völgylépcsőjén épült Vajdaszentivánt, honnan jól lehetett látni Vadasdy Kálmán bátyám kúriáját és szép belsőségét, s a többi udvarházat, melyek messziről városias színt kölcsönöztek a szép fekvésű falunak. Aztán Marossárpatak három Teleki kastélya és kúriája adott csalóka kisváros-képet a szép falunak, melyet látva a Mezőségen bennebb fekvő faluk emlékezet-képei szállottak elém.

Útközben alig beszélgettünk valamit. Nekem a figyelmemet egészen lefoglalta a folyton változó táj, a kastélyok és az udvarházak változatos képei. Péter öcsémnek pedig semmi érzéke sem volt ezekhez, s így teljességgel nem törődött velük.

Gernyeszeg után áthaladtunk Sáromberkén, hol az Afrika-utazó Teleki Samu gróf tágas, de egyszerű földszintes udvarháza és belsősége van, aztán Nagyernyén, a mi székely családunk előnevét adó egykori eredet- és lakófaluján haladtunk át. Akkor még nem tudtam — csak azután pár évvel tanultam meg —, hogy hol volt a mi ősi belsőségünk, és hol lakott az 1850-es évektől a hatvanas évekig Kelemen Lajos nagyapám hatalmas óriástermetű bátyja, Kelemen Károly. Képét is csak azután ismertem meg arról a kőrajzról, mely Ferenc József akkor még csak koronázatlan király 1852. évi marosvásárhelyi bevonulását ábrázolja négyes fogaton, kőrajzban. A hatalmas, öles vállas alak sastollas süvegével hónaljon felül messzire kiemelkedik az egész bandérium éléről.

Sáromberkétől M[aros]v[ásár]helyig már csak Maros- vagy közismertebb nevén Cigány-Szentgyörgyön haladtunk át, s de. 11 óra tájban már M[aros]v[ásár]helyen voltunk.

Vadasdy Kálmán bátyám otthon számba adott édesanyámnak, s aztán mind édesanyám, mind én hozzám tanúsított jóságukat még egyszer megköszönve a kocsi tovább sietett a kollégium felé a beiratkozásra. Már nem emlékszem biztosan, de úgy rémlik, hogy engem már csak másnap irattak be.

AZ I. GIMNÁZIUMI OSZTÁLY, KISS TAMÁS OSZTÁLYFŐNÖK

Megtörtént végül is a nagy esemény: I. gimnazista lettem. A marosvécsi aranynapok után gyorsan a nyakamba szakadt a szürke mindennapi élet gondjaival és százféle, sokszor kicsinyes bajával.

A szegényebb fiúk súlyos csapásául több tankönyv megváltozott,[25] s így ezeket nem lehetett a kollégiumi ócska tankönyv vásáron beszerezni, csak a könyvesboltokból. Ez pedig rideg prózában azt jelentette hogy a fél vagy harmad bolti áru ócska tankönyv helyett a háromszorta drágább új könyvet voltak kénytelenek megszerezni. A lágy papirosra nyomtatott, a nyári latin tanulásunkhoz vezérkönyvül használt jó öreg, latin nyelvtan- és olvasókönyv is a változás végzetes útjára került. Új nyelvtan, a Szénássy—Elischer-féle latin nyelvtan szakadt a nyakunkba. Egy rideg, száraz nyomtatott papiroscsomó, melynek én már a látásától is fáztam.

Az új könyvek megszerzésének nehézségét növelte az is, hogy legnagyobbik leánytestvéremet, Rózát szintén most kellett a református leányiskolába beiratni. Így édesapám fizetéséből nem telt egyszerre két gyermek tekintélyes tandíj és tankönyv kiadására. Kénytelenek voltak nálam a legszükségesebbnek látszó könyvekre szorítkozni, a többit jó eszemre hárították, s így úgy jártam, mint az a katona, kit fegyver nélkül visznek a csatatérre.

De a könyvek és az elég nagyszámú különböző irkák, körző, rajztábla, vonalzók megvásárlása legyőzhetetlen anyagi akadályok elé állította az osztálynak legalább harmadát. Mindegyre fölmerültek a tanszerek hiánya miatt az órákról való elszökések, [különböző] ürügyekre vagy hazudozásokra alapított kimaradások. A zaklatástól való félelem üldözött vadak helyzetébe sodort velem együtt sok más szegény tanulót.

A tanárok közül Kiss Tamással kerültem legközelebbi és gyakoribb érintkezésbe, már csak azért is, mert ő magántanítóm is lett. Kb. a fél osztályt, több mint 30-unkat utalták az ő keze alá. Ezt a keze alá utalást sajnos nem csak szellemi, hanem sajnos túl gyakran fizikai azaz testi és nádpálcás értelemben kellett tapasztalni.[26]

Kiss Tamás Marosvásárhelyen végezte a középiskolát, s Csiki Lajossal együtt Budapesten járták végig az egyetem négy évét. Fél szemére gyermekségétől vak volt. Valami fekete posztó, vagy bőrdarab takarta a fél szeme helyét. Másik ép szeme szürkés fénnyel ragyogott ki a szemgödör mélyéből. De ez az ép szem mindig valami keserű meghasonlottságot, bizalmatlanságot tükrözött felénk. Hamar és kis dolgokért könnyen felindult, és kis hibákért túl szigorúan büntetett. Féltünk tőle, de nem szerettük.

Érett ésszel s tapasztalatok alapján megállapítható, hogy leginkább testi és ebből folyó lelki hibája szadista vonásokat váltott ki belőle. Ezekről ő nem tehetett, mások nem törődtek vele, és nem is tudták, hogy ő igazában egy beteg áldozat, s így élt végig egy jó emberöltőnyi hosszú és sokszor nehéz pályát, melyet tanítványai részére az ő terheltsége tett még nehezebbé.

---

[25] Az 1888—89-es Értesítő szerint a magyar, a latin, a számtan és a földrajz tankönyv változott meg, tehát csak a mértan és a vallás maradt a régi. Korábban Békési Gyula *Latin alaktanát* használták, ennek helyébe lépett Szénássy-Elischer *Latin nyelvtana.*

[26] Az értesítőből kitűnik, hogy abban az 1888—89-es tanévben került az iskolához mint tanárjelölt, mennyiségtant tanított, de az I. gimnáziumi osztályban, ahol osztályfőnök volt, a földrajzot is ő adta elő. Máskülönben 52 diák volt az osztályban. Öt jeles és hét jó előmenetelű tanulót sorolnak fel, az utóbbiak közt van Kelemen Lajos is.

Kiss Tamás a mi I. gimnazista korunkban a kollégiumnak a Szent Miklós utcába a Teleki Téka és a Királyi Tábla felé benyúló külön álló földszintes részében [lakott]. Ennek a földszintes, manzárdfedeles épületnek csak két szobája volt. A Bolyai utca felőli nagyobb szoba volt a zeneterem. A vármegyeház déli végével szemben levő, szintén délre néző kétablakos szoba Kiss Tamás és vele valamelyik bennlakó úrfi tanítványa, a mi I. gimnazista korunkban F. Mihály Zsigmond tágas és kényelmes lakásául szolgált. Azonban ez a tágasság is viszonylagos és időhöz kötött volt, s a délutáni privátáztatás idejére ez a díszítő jelzés már nem volt érvényes, mert a betódult gyermeksokaság az egész szobát zsúfolásig megtöltötte.

Mindnyájan féltünk tőle egy-két vagyonosabb fiút kivéve, kikre szülőik társadalmi állásához mérten — bizonyára részben a magasabb privát tandíjakért is — tekintettel volt. Második gimnazista korunkban történt, hogy ő a múlt évi kiskúriai lakása helyett a kétemeletes főépületnek az első emeletén, közvetlenül a kollégiumi nagykönyvtár mellett kapott lakószobát. Oda jártunk fel közös privát órára hozzá. Tanítványai sorában tartozott Ajtai Gyula, egyik városi tanácsos gyenge testalkatú, szívbajos fia is. Jóindulatú, közepes előmenetelű jó fiú volt. Egyik vasárnap délelőtt a rendes privátát elvégezve a tanítványok már eloszlóban voltak, midőn Kiss Tamás valami kis hibáért nádpálcájával verni kezdte a szegény szívbajos Ajtait. Ez a kemény durva verésre rendkívül megijedve kétségbeesetten, jajgatva kérte Kiss Tamást, hogy ne verje, mert ő nem hibás abban, amivel vádolja. Kiss Tamás azonban erre mint egy eszeveszett bolond, még kegyetlenebbül rontott a szerencsétlen gyermekre, s folytatta a kegyetlen verést. Az embertelen hóhérkodás engem is a végsőkig felizgatott, s e lelkiállapotban sírva Kiss T[amás] elé ugorva a felindulástól reszketve megszólaltam:

— Kiss úr, kérem ne verje olyan kegyetlenül Ajtait, mert ő szívbajos, s ez a betegség kitör rajta, s elájul. Inkább üssön helyette engem!

Ez a nem várt közbelépés, bármily kellemetlen volt, észre térítette a lelketlen szadistát, s mindkettőnket ki- és hazaparancsolt.

Másnap, hétfőn reggel Ajtai nem jött fel az órákra. E helyett délelőtt tíz óra tájban, a tízperces szünet idején érkezett meg az apja, Kiss Tamást kereste. Együtt mentek be ennek szobájába, s jó tíz perc múlva együtt is jöttek ki onnan. Nem kellett nagy bölcsesség annak kitalálására, hogy Ajtai tanácsos a fia kegyetlen megverése ügyében kereste föl Kiss Tamást, aki egészen kivörösödve, láthatólag felizgulva kísérte le és ki egészen a kollégium nagykapuiáig Ajtai tanácsost.

A mi Ajtai osztálytársunk aztán — szemlátomást legyengülve — csak napok múlva jött fel újra órákra. Néhány napi iskolába járás után újra kimaradt, s ez a következő héten tartósabban megismétlődött, míg egyszer csak közös fájdalmunkra egyik délelőtt halálhíre siratott meg mindnyájunkat.[27]

Temetésére az egész gimnáziumi ifiúságot kivezényelték, hatalmas résztvevő közönség lepte el a temető környékét. A ref[ormátus] temető felső őrházával szemben hantolták el a szerencsétlen kedves, szerény fiút. Lelkemben örök emlékképe vésődött annak a szomorú jelenetnek, hogy majdnem minden osztálytársa a sírok között nőtt fákba vagy

[27] Ajtai Gyula még a III. gimnáziumi osztályba is beiratkozott, s a tanév elején vitte sírba a szívbaj. (Értesítő 1890—91. 68. l.)

egy-egy síremlékbe fogózva siratta a szegény jó fiút. Évtizedekig, arra járva, mindig fölkerestem a szomorú emlékű nyugvóhelyet.

Kiss Tamást mi, gyermekek nem szerettük. De nem szerették az utánunk jött tanítványai sem. Félvaksága nehéz teherképp hatott a lelkére, s keserű, epés volt egész életében. A kollégium végzése után jó másfél évtizeddel, amikor már rég nős ember volt, hallottam, hogy egy éjjel, midőn a feleségével együtt a cirkuszból haza igyekezett — a Teleki Téka szomszédságában levő lakására —, a sötétben haragos tanítványai az utcán megtámadták és megverték. Én a 40 éves találkozónkon beszéltem vele tartósabban. Savanyú és nem kellemes ember volt akkor is, s valószínű, hogy holtáig az is maradt. Nem tudom, hogy mikor fejezte be életét, de az bizonyos, hogy kevesen sirathatták meg.

CSIKI LAJOS LATINTANÁR ÉS ÖCCSE, LÁSZLÓ

Ebben az osztályban Kiss Tamáson kívül tanított még minket Csiki Lajos.[28] Tudtunk szerint már tanuló korunkban osztálytársak és jóbarátok voltak. Már fiatal segédtanár korában kövér, mondhatni elhízott ember volt, s ilyennek maradt azután is egész élete végéig. Típusa volt a jóindulatú középszerűségnek. Tanítványai egy része — és éppen a tehetségesebbek — még sem szerette egy hiúságában gyökerezett rossz szokásáért. Ez pedig az volt, hogy mikor néha — különben ritkán — a tanárok egy-egy felmerült esetben, például országos vásárok napján egyénenként elengedték az órákat. [Így] a fiúk hozzátartozóikkal tölthették a nap délelőttjét, mert a szülőknek vagy a vásárra bejött rokonoknak rendesen már kora délután haza kellett indulni, hogy lehetőleg még a sötétség beállása előtt hazaérhessenek. Ez különösen azok részére volt fontos, kik 20—25 km-nél messzibbről jöttek be a vásár alkalmát fölhasználni látogatáson kívül ruha és lábbeli-félék bevásárlására.

Csiki L[ajos] oly jól tudta ezt, mint mi, a tanítványok, de ő mindenképp meg akarta mutatni, hogy ő mekkora hatalom, s mennyire függünk tőle. Ezért, míg minden más tanár — rövid úton, a jól ismert régi szokás alapján — mindjárt teljesítette kérésünket, ő megtagadta azt. Lehangoltan és bosszúsan hagytuk ott Csikit, mert a gyakorlatból jól tudtuk, hogy másnap egész délelőttünk elromlik egy hiúságból és rövidlátásból eredő komédiáért.

A tőle kijelölt kilenc vagy tíz órára kelletlenül begyűltünk az osztályba, nem egyszer gúnyosan tárgyalva a már többször tapasztalt áprilisi bolondjáratás bosszantó kicsinyességét. Beesengetés után már 2—3 perc múlva megjelent az osztályban Csiki is. Mosolyogva ment föl a katedrára. Le se ült, hanem felénk fordulva, a szék előtt állva és egy isteni nagy cselekedet fontosságának tudatával kijelentette, hogy a mai órát elengedi.

Az elrontott szabad délelőtt miatt bosszús osztály egyetlen hang nélkül vette tudomásul a pózos mű- és álnagyképűséget, s csak eloszlás közben, egymás között nyilatkozott meg az őszinte bosszúság és utálat kifejezéseként az a megállapítás, hogy Csiki szereti a hatalmaskodást.

[28] Csiki Lajos (szül. 1863) tanárjelölt is az 1888—89-es tanévtől kezdve tanított görögöt és latint a kollégiumban. 1892 őszétől a klasszika-filológia tanszék rendes tanárává választották.

Nem tudom, hogy végre is nem jött-e józan belátásra, s nem szüntette-e meg a kellemetlen tyúkszemtaposás kicsinyes és utálatszülő vitézkedését, [mely] ellenszenvnél és kellemetlen rosszérzésnél az ő számára egyebet nem szült. Nekünk, passzív tényezőknek pedig kivétel nélkül azt a példát rögzítette, hogy milyennek *nem* kell lenni.

Nekem a marosvásárhelyi Református Kollégiumot elvégezve ritka és kevés érintkezésem volt Csikivel. Pár év múltával, Kolozsvárra kerülésemnek még első éveiben hallottam, hogy megnősült. Feleségét nem ismertem, s azt sem tudom, hogy maradtak-e gyermekeik.

Csiki L[ajos] szülői Görgénysz[ent]imrén laktak. Édesapja ott volt állami erdővéd. Testvéröccse, László már csak a törvényes iskolaköteles kor időhatárát túllépve került be a m[aros]v[ásár]helyi kollégiumba és velünk jutott volna egy osztályba, de idősebb korára és jó bizonyítványára való tekintettel valami különbözeti vizsga letétele után csakhamar a fölöttünk levő osztályba ment át.[29] A rövid idejű osztálytársi helyzet azonban ezzel a csendes, szerény jó fiúval szoros és kedves barátságba hozott, s ez aztán nem csak kollégiumi, hanem későbbi, egyetemi, majd szak- és közéleti pályánkon is még erősödve töretlenül és minden zökkenés nélkül egész életünkre megmaradt.

Midőn én 1896 szeptember elején fölkerültem Kolozsvárra az egyetemre, s jószerencsém az áldott emlékű Gidófalvy-házhoz vezetett, Csiki Lászlót — mint II. éves joghallgatót — ott találtam a közjegyzői iroda alkalmazottai között. Akkor az iroda már a Főtér keleti során volt, a saroktól számított második, kétemeletes Szathmári-ház udvarán, a földszinten, egy nagy és két kisebb szobából és előszobából állott.

Én az egyetemi előadásoktól szabadon maradt főleg délelőtti időmnek 1—2 óráját minden nap az irodában töltöttem másoló munkával. Majdnem egy év után derült ki, hogy az én mindennapos irodai munkám félreértésen alapult. Principálisom nem akart engem mint fia nevelőjét az irodában is minden nap órákig lefoglalni. Csak azért mondta, hogy menjek be az irodába, hogy a közbeeső ún. lyukas órának felét ne kelljen a haza- és onnan az egyetemre visszasétálgatással vesztegetnem.

(Folytatása következik)

ZSAKÓ ERZSÉBET

Dr. MIKÓ LŐRINCNÉ ZSAKÓ ARANKA

1889—1968

Egyházépítőink sorában kiemelkedő helyet vívott ki magának dr. Mikó Lőrincné Zsakó Aranka, az első női főtanácsi tag, az unitárius nőmozgalom szervezője és tevékeny munkása. Illő, hogy születésének 100. évfordulóján megemlékezzünk életéről és munkásságáról.

[29] Csiki László I. gimnazistaként jelenik meg először az 1887—88-as Értesítőben (1874-ben született.) Kelemen Lajos IV. elemista ekkor.

A gyökerek

Két ősi unitárius egyházközség: Torockó és Verespatak bányászai közt kell keresnünk azokat a ősöket, akiknek az öröksége indította el áldozatos munkáját és segített kiteljesíteni életét.

Atyai nagyapja 'Sakó István torockói bányász, akinek példaadó élete és bátor magatartása Jókai Mórt is megihlette, mikor az *Egy az Isten* c. regényének megírásakor Torockóval ismerkedett, és akinek alakját dédunokája, Mikó Imre méltatta „Egy Jókai-hős 1848-ban" című írásában[1]. A 48-as nemzetőrszázados, torockói birtokos az Egyházi Főtanács tagja, a torockói unitárius egyházközség gondnoka — gyászjelentésének megfogalmazása szerint megmutatta, hogy „kézi munkával is, takarékosság mellett lehet biztosítani polgári jólétet, s hogy ily munka mellett is a közügyekben tevékeny részvétel lehetséges." Egyik unokája — dr. Zsakó István — jellemző szavai szerint „erős, bátor egyéniség volt. Az összes körülmények és adottságok, meg a lehetőségek tekintetében jól tájékozott. Az adott helyzetet bölcsen latolgatta, felismerte a tennivalókat s a torockói lakosság érdekében eredményesen fáradozott." Ezeket a tulajdonságokat leszármazottai közül talán Zsakó Aranka unokája örökölte.

Édesapja, Zsakó István Selmecbányán végezte a Bányászati Akadémiát, majd jogi képesítést is szerzett. 1872-től 1892-ig Gyulafehérváron tevékenykedett, majd családjával Kolozsvárra költözött. Torockó sorsát mindig szívén viselte, de haza nem költözött. Boldog családi életet élt; felesége, Székely Teréz verespataki születésű volt, akinek édesapja — Székely Jakab — nagy érdemeket szerzett az unitárius templom újjáépítésénél és díszsírhelyen nyugszik a verespataki unitárius templom mellett. Székely Terézről meleghangú megemlékezést írt Aranka lánya, születésének 100. évfordulójára. Ebből a leírásból kibontakozik a századforduló nagyasszony-típusának jellegzetes alakja: örökké tevékeny, szorgalmas, nagy munkabírású, meleg szívű asszony volt, aki nagy családja gondjai mellett részt vett a társadalmi életben is, Gyulafehérváron elnöke volt a Vöröskereszt Egyletnek, majd Kolozsvárra költözésük után itt is bekapcsolódott a népjóléti szervezetek munkájába és buzgó tagja volt a Dávid Ferenc Egyletnek. Kilenc gyermekéből hetet felnevelt, de mindig siratta a két elvesztettet, akik torokgyíkban haltak meg kiskorukban. Szeretet és jóság áradt belőle, valódi otthonteremtő ereje volt, mely gyermekeinek biztonságérzetet nyújtott. Ebből a meleg fészekből indult útjára Mikó Lőrinczné Zsakó Aranka.

Az életút

1889. január 18-án született Gyulafehérváron, szüleinek hetedik gyermekeként. Alig három éves, mikor a család Kolozsvárra költözött. Boldog, gondtalan gyermekkora volt. Kedves emlékek fűzték Torockóhoz, még nagyapjára is emlékezett halványan. Sok szép napot töltött a Maros-menti Bokajban, hol apja birtokot vásárolt, anyja pedig vezette a gazdaságot. A teleket kolozsvári, Petőfi utcai házukban töltötték. Gyermekkori emlékei közt kedvesen emlékezik a vasárnapokra, amikor szülei összes gyermekükkel együtt vonultak a templomba.

és bár részleteit sehogyan sem értékelte, javasolta a kiadását. Eredménytelenül. Balogh Edgár, akit a romániai magyarok közül sokan szentnek vagy szent lénynek neveznek, hangot adott az író iránti vonzalmának, és bár szent lényhez illendően gyakran elfeküdt pihenni a villamossíneken, nem kis zavart és akadályt idézve elő, a Bánffy-mű kérdésében csak álldogálásával okozott közlekedési fennakadást, amiért sokan hálásak neki, hiszen ennél nagyobb bajt is okozhatott volna.

Bánffy műve az egész magyar irodalom számára érték. Talán az a legnagyobb gyöngéje, hogy magyarul írták. Így senki sem akarja például magyarra fordítani. Egyesek — a jó ügy érdekében — Bánffyt népi haladó politikusnak, radikális demokratának akarják újrakeresztelni. Mindez nem igaz. Bánffy haladásellenes politikus volt, de a való igazság jelentős írója.

Demokrata mivoltát avval is bizonyítani akarják, hogy a meginduló *Utunk* című lapban is írt, sőt rovatot vezetett. El nem tudom képzelni, hogy — nemcsak Bánffy, hanem Bánffy elvi pályatársainak elég durva bírálója — Gaál Gábor, miként bírta rá az önérzetes nagyurat, hogy az *Utunk* számára dolgozzék. És nem tudom azt sem, miféle érvekkel bírta reá Bánffy az indulatos Gaál Gábort, aki meggyőződéses kommunista volt, hogy az író „Beszéljünk Semmit" című rovatát közölje. Az írások egyébként megfeleltek a rovatcímnek. Ez a sorozat hamarosan abbamaradt. Vagy mert Bánffy nem tudott tartósan semmit mondani, vagy mert látta, hogy akkor is közlik, ha semmit sem mond.

A negyvenes évek végén hagyta el végképp szeretett városát, Kolozsvárt, és Pestre utazott, hogy ott a nyomorban és az ismeretlenségben meghúzódjék. És csak hamvai térjenek majd Házsongárdba. Kevesen kísérték ki a kolozsvári állomásra, de ott volt Kelemen Lajos is, a nagy erdélyi történész. Kelemen Lajos nem szerette Bánffyt, ismerte őseinek hibáit IV. Béláig visszamenőleg. Hír szerint ezeket mondta a világgá indulónak:

— Kegyelmes uram, nagyon sajnálom, hogy hétszáz esztendős itt-tartózkodás után elhagyja Erdély földjét.

Kelemen Lajos ugyanis nagyon szórakozott ember volt; a levéltárban is maga mellé rakta a zsebóráját, utána pedig nem találta. Ilyenkor fennhangon Istennel hadakozott, lévén, hogy egyedül ült a teremben, és az órát senki sem dughatta el, a Mindenhatón kívül. Állítólag, ha végképp elragadtatta magát a szemrehányásokban, olyankor Isten válaszolt neki. Nem tudni, Bánffy haragudott-e reá, Isten azonban szerette, ezt úgyszólván mindenki tudta Kolozsváron.

KELEMEN Lajos müvt. Tiszatáj, 1990/5.

SZÖLLŐSI ZOLTÁN

Hajnal, 1954

Álmos a gyermek És nincs hó
Áll földhöz fagyva a szánkó
Ganéj fagyott kovája
szinte szikrázik az udvar
amit álmos lába rúgdal
Megáll Csörög pisája

Hópelyhek: olvad a Göncöl
De piros ököl dörömböl
Hajnalcsillag az ajtón
hazatért fáradt szerelmes
fatolvaj és kártyavesztes
Anya várja vagy asszony

Utak torkában szekerek
köhögés zörög és recseg
Még szürke hajnal nehéz
ponyvája nyomja a fákat
Lent imádkoznak a házak
És most alszik ki az ég

Tehenek lánca az ólban —
És török világ fogyóban
Hold sarlója eperfán
Roppant csend a kalapácsa
nem cseng pedig kalapálja
Rajtunk címeres szerszám

Csak ólakban égnek a lámpák
mint átmenő téli rámpák
Meleg s éles fehérrel
most verődik fel zománca
tehéntej rocska falára —
Szívemig szúr az éter

Föld hajósa, 1963

Föld hajósa Magyarország
kalóza vagy
tegnapod rabló szegénylegény
Süllyesztik jaj alföldedet
magad maradsz
Néhány vitorlacafat felleg

csillagok tört árbocain
még fölötted
Orral lebukó hajód fara
égre lendül nehéz Erdély
s röpül népe
Tejútra Csaba királyfihoz

Nyírségi néped is szálldos
száraz lelkek
És vérében szárnyal most a Nap
lehanyatlik Kinek szívén
vagy szívében
találsz te még nyugalmas partot?

Kelemen Lajos

BOROS Judit: Romániai magyar képzőművészeti kiadványok 1982. In: Hungarológiai Értesitő, VI.évf. 3/4.sz. 1984 309 - 310.p.

Kelemen II

Lucre Jaina: Önarckép, azon leláttán hat évtized felejéről (dávsi festő Bukarest Kriterion 1982. 319 p

Gazda Józef: Nagy Albert Bukarest, Kriterion, 1984

fel Bukarest 1982 Kriterion 92. p ill

KELEMEN Lajos

3277.
Kelemen Lajos (1877-1963)
Művészettörténeti tanulmányok / Kelemen Lajos. – Bukarest : Kriterion ; [Bp.] : [Gondolat], 1977- . – 25 cm
Magyar-román közös kiadás
ISBN 963 281 536 X*
[2.] / [a bev. tanulmányt írta és a kötetet sajtó alá rend. B. Nagy Margit]. – 1984. – 405 p., [32] t. : ill.
ISBN 963 281 537 8* kötött : 74,- Ft
7(439.21)(091)(081)
72.025.3(439.21:498)

[1] Kiskőszegen lelt és gyüjteményemben lé
létét: COHIIAST | LEGIIAD | LEVIIE | DHORT
[2] 1257. sz., 212/1884. november 18-áról

KELEMEN Lajos

ZIKA Klára: Kelemen Lajos: Művészettörténeti tanulmányok II. Bukarest : Kriterion, 1982 [rec] - Honismeret, XII. évf. 1.sz. 1984 59 - 60.p.

de a kutatói szabadságnak mi
Számára ez a vita inkább a s
ta előtérbe, nem művészettör
elsősorban. -Az igazgató fel
gyen. Az osztott vezetés ker
bár a szervezeti keretek min
és Működési Szabályzat az in
el, de az Akadémia jóváhagyá
Az igazgató mintegy hibájául
viszont bizonyos esetekben n
az elhelyezési problémák meg
tesi problémához: az igazgat
MTA ajánlása szerint pontosa
csinálni, mint az igazgatóvá
ben az igazgatóé a kinevezés
drámaian nehéz lesz az intéz
nemzeti tudományokat illetõe

Kelemen Robert

Képzőművészeti alkotások — eladásra

91.10.16

A vajdahunyadi, dévai és szászvárosi képzőművészek (festők, szobrászok, grafikusok) eladással egybekötött kiállítást nyitottak az elmúlt héten a Képzőművészeti Szövetség dévai Nagygaléériájában. A kiállítók: Fazakas Tibor, Ion Cârjoi, Elena Bianu, Adrian Samson, Axente Bozesan, Ioan Șeu, Kelemen Róbert, Mátyás József és képzőművész-növendék fia, Mátyás László, Gheorghe Posan, Ion Țengheru, Mircea Bâtcă, Sütő Éva, Simion Cristea és Cristian Tanza. Sokan jelentkeztek most első alkalommal vallásos témájú munkákkal. Az árak 3600—24 000 lej között mozognak.

DEÁK LEVENTE

MDK

Kelemen Sándó. [épitész]

Nem lüne az árkádositásnak, de az Emke sarokhnál ö sem lel más megoldást.

G.J.: Vita az Épitőművészek Szövetségében: árkádositsunk vagy ne.

Esti Hirlap, II. évf. 4o.sz. 1957.febr.17.vas.
8.oldal

Budai Polgár 9. old.

A valóság égi mása

Nem mindennapi kiállításra kapott meghívót szerkesztőségünk. Nemcsak azért volt különleges a tárlat, mert csupán egyetlen napig volt nyitva, hanem mert a mai napig alkotó kiállítóművész idén ünnepelhette 90. születésnapját. *Kelemen László* a civil életben a MÁV jogász főtanácsosaként dolgozott, de a rajz, majd a festészet fiatal kora óta vonzotta. 1953-ban az Óbudai Téglagyárban, ahol hivatalos ügyben járt, talált rá igazi anyagára, az agyagra, és kezdett el kerámiával foglalkozni. Azóta szenvedélyesen és művészi szinten alkot: számos portrét mintázott — több mint 117 fejet, köztük öt gyermekéét is —, készített kisplasztikát, tálakat, vázákat, címereket, szobrokat. Mostani tárlatával egy kis ízelítőt nyújtott fél évszázad munkájából. Láthattuk a svédországi utazás ihlette malmői, és az idei nagy út, a Szentföld emlékére készült jeruzsálemi tányért. Gyönyörű aktokat, családi és városcímereket, faliképeket, élő emberek kezeinek különleges technikával készített másolatait csodálhatta meg a látogató.

„Az agyag számomra terápia — mondta az idős művész. — Minden gondom elfelejtem, amikor dolgozom. Meglátni, amit meg kell látni, és ugyanazt visszaadni agyagban: ez nekem teljes figyelmet igénylő, de boldogító munka. Arany János sorai jutottak eszembe: *Nem a való hát: annak égi mássa / Lesz, amitől függ az ének varázsa.*

Kelemen László, aki ma a Sarepta Budai Evangélikus Szeretetotthon lakója, utolsó bemutatkozásnak szánta az egynapos kiállítást. Reméljük, adatik még számára annyi erő és alkalom, hogy még egyszer megörvendeztesse munkáival művészetkedvelő közönségét.

a–
cia

az orvostudomány ke-
ető területe. Talán itt
a kezelőorvost és bete-
endelőintézetben egy
mambulancia munka-
a az, hogy legtöbben
ozgásszervi panaszok-

ambulanciáktól vagy más társszakmáktól kértünk segítséget. Az elmúlt egy év tapasztalatai igazolták azt a kezdeti törekvésünket, hogy ahol észszerű, ott a mellékhatás nélküli lézerkezeléssel kezdjük a fájdalomcsillapítást, és csak ennek hatástalansága esetén próbálkozunk gyógyszeres vagy egyéb invazív módszerekkel. A jövőben munkánkat továbbra is ennek szellemében folytatjuk, továbbra is várjuk fájdalomtól szenvedő embertársainkat, remélve, hogy enyhülést tudunk adni nekik.

volt, ha csak egy mód
t írjunk fel — mondta
Tibor, a fájdalomambu-
sszú ideje szedett fáj-
ellékhatásai ugyanis
nyi szenvedést okoz-
lapbetegség. Abban a
en vagyunk, hogy fel
geinknek a lágylézerte-
zzel a módszerrel az
a százalékában mellék-
a sikerült a fájdalmat
ntősen csökkenthető
ító dózisa. Volt olyan
el tudtuk hagyni a tab-
bb kellemetlenséggel
ák segítettek. Be kell
voltak teljes kudarc-
ink is. Ilyenkor szóba
rendelkező fájdalom-

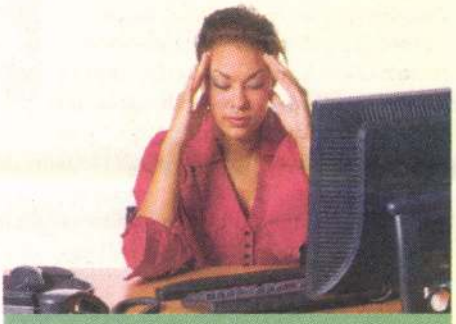

FÁJDALOMAMBULANCIA. 1027 Kapás u. 22., bejelentkezés: hétköznapokon 8–18 óráig a (06 70) 702-0809-es telefonszámon dr. Bokros Tibor aneszteziológus és intenzív terápiás szakorvosnál. Rendelés hétfőn 12–18, pénteken 11–17 óráig.

urópa Esték

szervezete tisztelettel
któber 25-én csütörtö-
etkező Szabad Európa
dége **Kövér László**, a

Fidesz választmányi elnöke. Helyszín: Klebelsberg Kultúrkúria (1028 Templom utca 2–10.). Moderátor: **Bándy Péter** újságíró, önkormányzati képviselő.

hősre emlékeznek

MDK

Kelemen László, építész

„A modern megjelenésű épület"

tervezője. → Kepz.

– : Új autóbusz-pályaudvar Debrecenben

9.

Népszabadság, Bp. 1970. dec. 18.

Kelemen László építész MDK

Székesfehérvári pu.felvételi épület repr.
Békéscsabai sportrepülő iskola repr.
Sztálinvárosi postaépület repr..

Kelemen László:Közlekedésüzemi építészetünk tíz éve Magyar Építőművészet 1955.IV.évf.3-4.sz.119.l.123.1.

MDK

Kelemen László épitész

Székesfehérvári vasutas jóléti épület repr.

Magyar Épitőmüvészet 1955.IV.évf.11-12.sz.339.l.

Kelemen László
hangszerkészítő
mit 1892. Stejed
Elektr.
Laid
Schef Jász
adattár 1881

MOB 3706.
kat

Pénztárkönyv

hó.

Bevétel	Kiadás
42490	
	18206
14968	
	3894
6977	
	1584
	37751
64435	64435

Kelemen László
hegedűkészítő
Mezőtúr

L.

Harc. 1944. I. évf.
28. sz.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet K

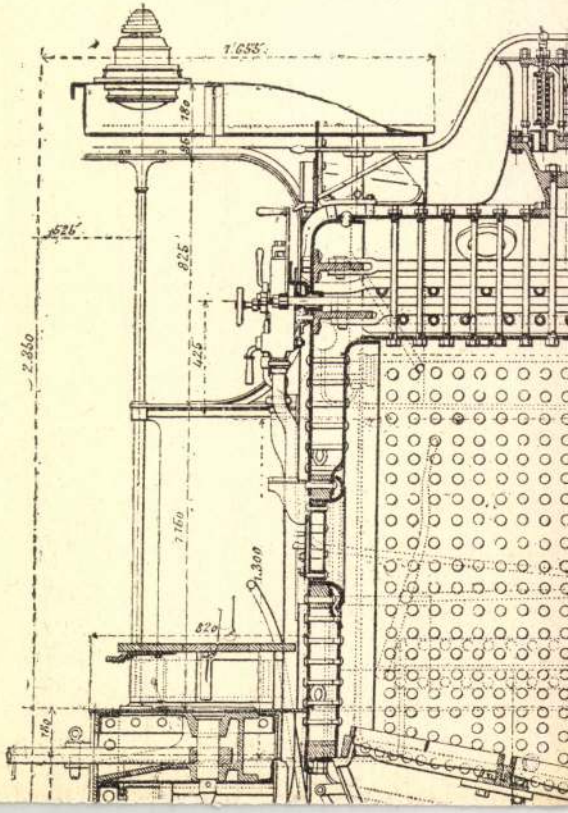

Kelemen László

és társai Miskolc Tiszai pályaudvar - tervéb
40000 forinttal jutalmazták.

Eredményes a Miskolc Tiszai pályaudvar tervpályázata
(Magyar Hírlap)

Magyar Hírlap, 1968 július 16, 4. l.

Kelemen László

cikke:
A „Solnok állomás felvételi épület" tervpályázat.
– Műszaki Tervező, 1967. 8. sz. 36-40. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

74. l.

Kelemen László

a miskolci Tiszai pályaudvar 1968-as tervpályázatán III. dijban részesült 13.sz. pályamű tervezője.

Molnár Péter: A miskolci Tiszai pályaudvar tervpályázata, 1968. - Magyar Epitőművészet, 1969.2.sz. 3.l.

Kelemen László

Új autóbusz-pályaudvar Debrecenben

1021.

Csütörtökön *Tóth István*, a Volán Tröszt vezérigazgató-helyettese felavatta Debrecen új autóbusz-pályaudvarát. Az épület, amely esztétikailag is jól illeszkedik a városképbe, hat és fél millió forintért épült. Óránként 15 távolsági járat indítható innen. Évenként négymillió utas fordul meg az új pályaudvaron; kulturált fogadási és indítási lehetőséget teremtve a csehszlovákiai és a lengyelországi nemzetközi autóbuszjáratoknak is.

A modern megjelenésű épületet *Kelemen László* építészmérnök tervezte és a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat építette fel.

1970 DEC 1 6

NEPSZABADSAG
Budapest

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ULLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-724

DECEMBER 22.

PETŐFI RÁDIÓ

Beethoven-művek. Nótacsokor. — 11.45: rősünkről. — 12.00: Z muzsika. — 13.03: Á ndevű kettőtől — hatl 10—19.54: Fiatalok hul... ún. — 20.28: Jókai: A k vok. R.-változat. I. ré 28: Hangverseny. — 22. yűzene. — 22.33: Népi 23.15: Két szimf.

URH-RÁDIÓ

): Lemezparádé. — 19 nelmi kislexikon. — 19 rque: Nyugaton a hé áltozatlan. R.-változat. Dalok. — 20.52: Dzse — 21.12: Áriák (szt.). Szimfonikus zene (Szv.

DECEMBER 23.

lis zene. — 11.30: A Szabó d. — 12.20: Ki nyer ma? 2.30: Tánczene. — 13.15: zene. — 13.45: Válaszolunk atóinknak. — 14.00: Schu- G-dúr vonósnégyes. — tók. — 10.03: Puccini: Bohémélet, 4 felv. opera. — 11.54: Édes anyanyelvünk. — 12.10: Tánczene. — 12.55: Jegyzet. — 13.05: Népi muzsika. — 13.48: Fischer Annie zongorázik. — 15.03: Dokumentumműsor. — 15.37: Pályám emlékezete... — 15.55: Tamás bátya kunyhója, II. rész. — 17.05: Marian Anderson hangversenye. — 18.00: Hét pofon — musical, hét részben, I. rész. — 18.34: Bartók-művek. — 18.45: Grabócz

kcktel.

PETŐFI RÁ

7.00: R. katolikus 7.30: Ravel-művek. — dalok. — 8.21: Ope 9.00: A zongorairoda keiből. — 10.00: Slá — 11.00: A senki kar Rádiólegenda. — 11. Walter vezényel. — 13.02: Versek. — 14.0 lace Collection m

Kelemen László

templomfestő Ózdon

Hétfő 5.

Egerben egy templomfestőnél tanult. Vidéken sokat dolgozott, egyebekkel

Kedd 6.

a szegedi fogadalmi templom falfestő munkálatnál mint segédkezett

Szerda 7.

dolgozott. ~~[illegible]~~ 40 évkörüli, lezülött ember, Ózdon él, vezeges

Csütörtök 8.

megbízhatatlan szabafestő és ámfestő munkákat is vállal. Az Ózd-Bolyoki

Péntek 9.

rk. templom szentelyének falképeit festette és ~~[illegible]~~ a Vajács-Bányatelepi kápolna díszítésében vett részt

Szombat 10

Csomor Ernő szentsimoni rk. plébános körlevé 1948 pil. 20

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kelemen László

NÉPSZAVA

575

K 1962 APR 1

1021 K.

Szombaton délben kiosztották az idei Ybl-díjakat

Dr. Trautmann Rezső építésügyi miniszter szombaton délben a minisztérium kollégiumi termében tartott ünnepségen kiosztotta az ez évi Ybl Miklós-díjakat. A díj 1. fokozatával tüntette ki *Kelemen László* (Uvaterv), *Köves Emil* (Pécsi Tervező Vállalat), *Preisich Gábor* (Buváti), *Varga László* (Ékme), és *Wagner László* (Iparaterv) építészeket. A 2. fokozatot kapta *Balogh István* (Lakóterv), *Fátay Tamás* (Győri Tervező Vállalat), *Gulyás Zoltán* (Iparterv), *Kiss László* (Közti) és *Serényi István* (Lakóterv) tervező. (MTI)

AVA

ZPONTI LAPJA

1962. ÁPRILIS 1, VASÁRNAP

abadulá

Kelemen László

építész /Uvaterv/

MDK

1962 évi Ybl Miklós dij 1. fokozatával tüntették ki.

Népszava. 1962. ápr. 1.

M.D.K.

Kelemen László

20 éves, szobrász

A Rákospalotai Munkás Képzőművészeti Szabadiskola
helyező tanfolyamának hallgatója az 1948/49 tanévben

Képzőművészeti Élet a felszabadulás után 357.l.
A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI I:1
Bp.1965.

M.D.K.

Kelemen László épitész

Gyógyfürdő étterme, Debrecen, Nagyerdő. repr.
1962-63.

Butorrendezés: Zrinszky József

Magyar Építőművészet 1965/5. 36-39.l.

MDK.

Kelemen László

Kiállitási hir

Hevesmegyei Népujság 1967 juli.12.

MDK.

Kelemen László

Kiállitási hir

Hevesmegyei Népujság 1967 juli.12.

KELEM EN László épitész M.Ď.K.

Résztvesz a pályázaton

Magyar Épitészek müvei ˜zófia uj városközpontjának te
vezési pályázatán

Magyar Nemzet 1962. okt. 20. 4. c

Kelemen László

Állomásépület (rajz)

A Képző Művészeti Debrecen ben 1961

62 kép

Kelemen László építész

tervezte a debrecenni vasuti állomás épületeit

A kézzőművészetek Debrecenben, 1961

49 oldal

Kelemen Károly, [építész] MDk

A kivitelezési munkák jó színvonalú lebonyolításáért felelős.

Grosch István: Házgyár épül a Szentendrei úton 5.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. febr. 4.

M.D.K.

Kelemen László épitész

/UVATERV/

Az 1962.évi Ybl Miklós dijjal kitüntetve

I fokozat

Magyar Épitőmüvészet 1962/5.2

Kelemen László ipari formatervező M.D.K.

SZOT üdülőhajó terve

Társtervező: Jancsó Miklós, Nagy Tibor, Szabó Gyula, Dudás István, Czerny József

FőÁ.: Narancssziné hajó a Dunán,
Elkészült az uj uszó üdülő terve
Magyar Nemzet 1963. augusztus 9. 4,1.

ll. D. K

KELEMEN László építészet

Debrecen, vasútállomás épülete

(Rész.)

Magyar Építőművészet 1960. 2. sz. 15. l.

Kelemen László, építész MDh

A díj 1. fokozatát kapta.

–: Kiosztották az idei Ybl-díjakat 6.1

NÉPSZABADSÁG Bp. 1962. ápr. 1.

M. D. K

KELEMEN László építész

UVATERV

Ybl-dij I. fokozat

Kiosztották az Ybl -dijakat

Magyar Nemzet 1962. április 1. 4.l.

Kelemen László
szobrász
33 éves
†1945. I. 8
(elvérzés)
Új köztemető

Halotti főkönyv
59.

Kelemen László

az alábbi pályázaton megvételt nyert egyik terv egyik szerzője.

Callmayer Ferenc: Budapesti televizió és mikrohullám-központ fejlesztés-tervpályázata.
Magy.ép.ip. 1971.5.sz. 278-282.l.

Kelemen László
épitész

Az Illői téri postaépület
tervezője Kelemen László.

Losonci Miklós: A képi gondolkodás lehetőségei.
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 27.oldal

Kelemen László

az alábbi tervpályázat on megvételben részesült 17. számú pályater v egyik szerzője.

A Budapesti Televizió Adóállomás és Mikrohullámú Központ fejlesztésére kiirt tervpályázat, 197o.
Magyar Ép.műv. 1971.3.sz.2-8.l.
8.l.

Kelemen László

tervezte a debreceni napsugár gépkocsiszálló és éttermet.

/rövid képes ismertetés/

Magyar Építőművészet, 1972.3.sz.
/építészet és szabadidő/

27.l.

Kelemen László

Budapest, 1oo. posta. - épitész Kelemen László, statikus Sóke Loránd, belsőépitész Zrinszky J., Horváth M. Képes ismertetés.

Magy.Ép.1p. 1971.1.sz.

42-43.1.

Kelemen László keramikus

Nyíregyházán megnyílt a vasutas képzőművészeti kiállítás, melyen szerepelnek műrei, változatos formai felépítésű kerámiái. (említve)

dr. Tóth Ervin: Vasutas képzőművészeti kiállítás Nyíregyházán.

Magyar Vasutas, 1974. jún. 17.

M. D. K.

KELEMEN László építész

(UVATERV)

A tuniszi pályaudvar építésére kiírt nemzetközi pályázatón II. díjat nyert

Magyar Nemzet 1961. aug. 2. 6. l.

Kelemen László

A második világháborúban elpusztult állomás újraterverése és ujjáépítése az ő nevéhez fűződik.

Dr. Fitz J. – Csanád L. – Papp J.,
Szétesfehérvár, Bp. 1966.

52.

Kelemen László, építész

M Ok

A tunisi új központi vasúti és autóbusz – pályaudvar elkészítésére kiírt nemzetközi pályázaton 2. díjat nyert.

–: Magyar tervezőmérnök nemzetközi sikere

7. l

NÉPSZABADSÁG

bp. 1961. aug. 2. [Vidéki]

Kelemen Lánló, építén 7 ok

A debreceni állomás új épületét
terveste.

: Augusztus 20-án. adják át a forgalom=
nak az ország leghornerübb pályand=
varát Debrecenben 70.l.

NÉPSZABADSÁG bp. 1961. aug. 19. [Vidéki]

M. D. K.

KELEMEN László építész

Debrecen MÁV állomás

Építésvezető: Csejes Sándor

V. J.: Vasárnap avatják a debreceni
új állomásépületet

Magyar Nemzet 1961. aug. 19. 3. l.

Kelemen László

építész

az AMTI NV keretében

Zoltán Miklós: Az AMTI NV székházának ötletpályázata. Építés-Építészet 1950. 7. sz. 434. l. 438. l. (Ábrákkal)

1000 frtos díj

ı b. számláját:

sünkért P .....—

kötetért á P 6.- " .....18.—

rt és kézbesitési " 60

" .....—

összesen: P .....18.60.....-vel.

tás szerint tehát b. számláján

18.10 ~~követelés~~ tartozás

Kiváló tisztelettel

GUTENBERG KÖNYVKIADÓVÁLLALAT R. T.

Kelemen László

Aeroflot irodája, Váci utca, 1960
terve

A felszabadult Budapest művészete.
Budapest, 1960. 16 l.

M.D.K.

Kelemen László építész

Résztvett az M-7-es autópálya pihenőhelyén létesitendő autós csárda és eszpresszo-tervpályázatán.

Magyar Építőművészet, 1968/1. 2-5.l.

MDK

Kelemen László, [építész]

Munkatársaival együtt

40000 Ft-os díjban részesült

a miskolci Tanári pályaudvar

tervéért.

— : Tervpályázati eredményhirdetés

12

Népszabadság, Bp. 1968. jún. 30.

MDK

Kelemen László, építész

A legjobb tanulmánytervet kérnitette. (I. díj.)

Tóke Péter: Légi pályaudvar a Belvárosban 4

Esti Hírlap, Bp. 1968. júl. 4.

Kelemen László

Debreceni állomás épület tervezője.

Képzőművészetek Debrecenben 1961. Debrecen.

49.e

MDK

Kelemen László építész

Felszabadult Bp. művészete. H.Szal. 1960.

Kelemen László épitész
1919 -

Állomásépület /repr./

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/
1961. Debrecen Képjegyzék 62.

- Hogyan itéli meg a vasutnak ahelyzetét és a vasutá épületeknek, épitkezésnek a jövőjét?

- Hát erre csak privát véleményemet tudnám elmondani, nekem az a meggyőződésem, hogy a vasutban még olyan sebesség-kapacitás, tartalélk rejlik, mint egyetlen közlekedési ágban sem és a kulturált tömegközdekedés szempontjából ezérta vasutnak elegendhetetlenül fontos szerep fog jutni a jövőben, még akkor is ha társadalmunk ma bizonyos mértékig autócentrikus, de ezt a gyermekbeteséget általában minden kultur országnak azt hiszem át kell vészelnie. A vasutaknak ilyen jövőbe mutató feladatához reprezentativ épitészeti, mondanám azt, hogy köritékek is szük-

1976.V.6., 20.05 N.TV. 2. műsor
Unokáink is látni fogják

ségesek, hiszen a vasutépités költségének ez csupán egy csekély hányadát teszi ki. Már két évtizeddel ezelőtt megkezdődtek ezeknek a jövőbemutató pályaudvaroknak az épitései, gondoljunk Róma TErminire, vagy a párizsi állomás átépitésére. De nem kell külföldre mennünk, mert szerencsére Magyarországo nis nagyon szép pályaudvar épületek mutatnak a jövőbe. Déli-pályaudvar Budapesten vagy a legujabb szolnoki pályaudvar, alkotás ezek közé sorolható.

Kelemen László épitész

- A II. világháboru után tulajdonképpen két irányban romlottak az épületeink. Egyrészt mintegy 30 százaléka teljesen megsemmisült másrészt pedig, amelyek megmaradtak azok is az elmaradt fenntartás miatt nagymértékben romlottak, leromlottak.

- Mi volt tehát az első teendője az Államvasutaknak, miyen épitkezési munkához kezdtek?

- Ha visszaemllkszem az épitésnek nem az ujjáépitésnek nem a felvételi épületek helyreállitása volt az elsődleges célja, hanem a vasut minden áron történő meginditása. Természetesen azokon a helyeken, ahol gyakorlatilag megsemmisültek a felvételi épületek, a nagy állomások vagy az állomások, ott azért előbb-utóbb, azt hiszem 1951-ben került helyreállitásra Székesfehérvár. Azt követően lényegében befejeződött Hatvan, Győr, Debrecen állomás. Tehát lényegében azért történtek nagy lépések egyrészt a nagy elmaradottság, másrészt pedig háboru okozta bajok korszerü pótlására is. Ahol elkészültek a felvételi épületek, az állomásépületek, de nem készültek el azok az utas számára rendkivül fontos létesitmények, amelyek az ő biztonságát szolgálják. Itt gondolok aperon aluljárókra. Tehát megépült például Debrecen állomáson azt kell mondani egy korszerü küllemével is legalábbis számomra jó megjelenésü épület és ezt az épületet nem lehetett megközeliteni, mert a legközelebbi személyszállitó vonatokat fogadó vágány a nyolcadik volt az állomás épületétől számitva. Tehát gyakorlatilag ugy tünt, mintha csináltunk volna egy felvételi épületet, de nem oldottuk meg a feladatot az utasforgalmi funkciót nem tudtuk megoldani. Az uj létesitményeknél, mint például Balatonfüred, ezt természetesen már az épitéssel együtt megoldottuk, elsősleges követelmény volt. Ugyanigy én ugy vélem, hogy a metro kapcsolat területén is nagyon praktikus megoldást sikerült találni. És végül megemliteném az épités előtt álló, a közeljövőben megvalósuló Kelenföldi-pályaudvart, amelynek az első lépése kizárólag a peron aluljárónak a megépitése és azutnán a többi. Tehát egy kicsit megforditottuk a dolgot, tehát ami igazán kell az utasnak, azt csináljuk először.

- Szabad-e akkor mosg már megkérdeznem, hogy milyen elvek szerint próbálják fejleszteni a felvételi épületeket?

- Egy kicsit változott az élet, legalábbisaz elmult 80 évben, mert mi egy kicsit nagyobb lélegzettel gondolkozunk, mert vasutnál 80-120, sőt most már 128 éves a vasut, régebben egy kisebb vonatgya-

korisáq mellett óhatatlan volt az állomásépületekben a tartósabb tartózkodás. Ebből következik feltehetően, hogy az utas tartózkodás céljaira kényelmesebb, nagyobb helységeket kellett biztositani. Manapság és talán a jövőben méginkább a vonatok gyakorisága hát nagyságrendekkel emelkedik, talán elérjük azt, hogy egy óra, másfél óránként indul a megyeszékhelyekre egy gyorsvonat, expressz vonat ebből következik, - és helyjegyekkel indul és ugy, hogy nem ülnek a helyen mások, feltehetően nem kell tartós utastartózkodásra berendezkedni, inkább egy olyan utaselosztó csarnok köré kell nekünk valamennyi állomási funkciót hát köré épiteni és biztositani, amely egyuttal ilyen áthaladást biztosit csak a városból megérkezés, vonathoz való kihaladás közben a szükséges, az utazáshoz szükséges pénztár, minden egyéb, csomag, poggyász és a visszautazásnál, visszaérkezésnél szintén csak ezek, ez a funkció lehet egy, a vonatról való a városközpontba vagy a metróhoz tömegközlekedési eszközhöz való gyors eljutás.

- Milyen elképzeléseik vannak? Ugyanis a vasuthálózat fejlődik, ezzel természetesen együtt jár majd az állomásépületeknek, pályaudvaroknak a fejlődése is.

- Terveink szerint minimálisan harminc állomást vagy felvételi épületet épitünk az ötödik ötéves tervidőszakban jónéhány re konstruálunk. Ezek között elkészül Kelenföld állomás épülete, befejeződik végre a Déli, megvalósitjuk a metrókapcsolatokat, ezek között a legnagyobb lélegzetü lesz talán a Nyugati-pályaudvar nem is az épités mennyisége, inkább a komplikáltsága miatt, mert itt a müemlék és minden egyéb közrejátszik. Befejeződik gyakorlatilag teljesen Debrecen állomás és jónéhány kisebb állomást is megépitünk.

- Itt a Keleti-pályaudvar. Itt egy komoly csomópont épület, ez hatással volt kétségtelenül a pályaudvar életére is. Ez befolyásolta önöket, emiatt kellett a Keleti-pályaudvarral foglalkozni vagy egyébként is sor került volna rá?

- A Keleti-pályaudvaron tulajdonképpen kisebb belső átalakitások és korszerüsitések korábban is folytak, ezek azonban alapvető változást nem jelentettek a felvételi épület életében. A nagyobb és lényeges változás akkor következett be, amikor a metró csatlakozásnak a témája előtérbe került és mint ahogy látható is tulajdonképpen akkor léptünk egy lényegeset előre. Ez alatt konkréten azt kell érteni, hogy a gyüjtőtérből, amely itt ezen a süllyesztett előtéren van, ezen keresztül tulajdonképpen egy olyan pénztárcsarnokhoz és belső föld alatti előcsarnokhoz jutunk, amelyen keresztül a vágányokat, ahogy mondani szoktuk fejen keresztül lehet megközeliteni.

- A Nyugati-pályaudvar egy ipari müemlék. Ezt megtartani, erre vigyázni és ezt beépiteni nem könnyü feldat.

- A Nyugati-pályaudvar müemlék jellege az bizonyos bonyodalmakat

okozott, meg kell tartani feltétlen ezt az egyébként nagyon szép épületet, ezen belül külön az Eifel-csarnokot, amely Eifel-csarnok műemléki védelem alatt áll és ezzel együtt a hozzá csatlakozó részeket elsősorban a metró kapcsolatát ismét, valamint a Marx tér jövendő aluljáró rendszerét olyan szerves egésszé kell képezni, hogy ott már a közlekedési kapcsolatok és a vasuti kpacsolatok mellett meg lehessen találni a kereskedelmi objektumokat is. Meg is van erre a terv, az előtérnek a tulsó oldalán egy áruház fog becsatlakozni, amely a felvételi épületből is, ha nem is közvetlen, de közvetett uton elérhető. A Nyugati-pályaudvar esetében a korszerüségnek egy jelentős lépése lesz egy későbbi időpontban az, hogy a jelenlegi Eifel-csarnok, ha a pályaudvarnak egyébként az átalakitása megtörténik, akkor a vágányok ebből a csarnokból kikerülhetnek és ez tulajdonképpen egy olyan hatalmas gyülekező zsibongó térré alakulhat át, ahol a vasuti szolgáltatások, sőt egyéb kereskedelmi jellegü szolgáltatások is helyet kaphatnak.

- Itt tehát vágányok nem lesznek.

- Igen.

- Lépjünk tovább és most már azért nézzünk egy kicsit a jövőbe. Tudjuk, hogy a Kelenföldi-pályaudvarnak az áépitése, rekonstrukciója a közeljövőben elkezdődik.

- Kelenföld esetében a régi felvételi épülethez egyelőre nem nyulunk, bizonyos változtatásokat homlokzatilag, amelyek azonban még nem érlelődtek ki fogunk alkalmazni. A legfontosabb itt a balesetveszélyes helyzetnek az elkerülése, amelynek első lépcsőjeként a legfontosabb objektumot az utas aluljárót kell megépiteni. Ez az utas aluljáró azután ki fog vezetni a jelenlegi Etele térre és meg fogja találni a kapcsolatot azzal az ott épitendő utascsarnokkal, amely pénztárak révén a különösképpen hivatásforgalom szempontjából jelentős kelenföldi forgalmat viszonylag gyorsan le fogja tudni bonyolitani.

- 1966-ban volt egy országos tervpályázat, aminek kapcsán hát az első dijat a MÁV Tervező Intézet kollektivája élén sikerült megnyernem. Maga a tervpályázat rendkivül nehéz és bonyolult fel adatot rótt az épitész számára, most nem akarok külön kitérni a sajátos vasuti igényekre vagy azokra az igények, amik például a város részéről jelentkeztek.

- A tervpályázat első diját szinte változtatás nélkül megvalósitották. Há

- Hát nem egészen változtatás nélkül.

- Nem egészen, de többé-kevésbé megvalósitották, ez rendhagyó.

- Igen.

- Miért fogadták el, miért valósították meg, mi volt az alap elképzelés?

- Maga a funkció tulajdonképpen három jelentős részből tevődik össze. Az éttermi és az utasellátói rész, mint első nagy üzemi egység, utána a csarnoknak a reprezentativ és impozáns, az előtér felől nagy üveg megnyitással kezelt tömbje következik, majd pedig a Postának, Magyarország talán első olyan postahivatalának a komplexuma, ahol teljes automatizálás mellett folyik viszonylag kis élőmunka felhasználásával a csomagok továbbitása.

- Engem itt azért valami meglep, egyről nem esett szó. Hát gondolom a pályaudvarnak is vannak bizonyos irodahelységei.
A MÁV-nak is vannak itt igényei, hát azok hol vannak ebben a hatalmas épületben?

- Ez egy nagyon érdekes kérdés és tervezésnél is érdekes probléma volt, ugyanis az utascsarnoknak a másik oldalán az utascsarnok két szintes légterét kihasználva egy olyan irda és üzemi helységsor került elhelyezésre, amelyik természetszerüleg, mivel a pályához közel szeret lenni minden vasutüzemi dolgozó, ezeknek az irodahelységei itt nyertek megoldást. Az utas a belépés pillanatában azonnal tájékozódni tud, tájékozódni tud azért, mert egy olyan térbe lépett be, ahol mint látjuk apénztárak sorozatán, a pavilonok, különböző utasszolgálati funkciók felvételele kapcsán minden világosan elébe tárul. Tehát gyakorlatilag teljes áttekinthető képe van az utasnak a belépés pillanatától kezdve, sőt később is, amig az Utasellátó helységeit használja az egész tér minden pillanatban az utasnak totális térélménye van.

- Miben mások ezek az uj pályaddvarok, mintа régiek voltak?

- Vége van, valószinüleg egyszersmindenkorra a kis apró terekre szabdalt és áttekinthetetlen bonyolult szerkezetszövésü pályaudvároknak és egyre inkább az áttekinthető funkcióju tereké a szó. Még talán annyit ehhz, hogy nem lehet a felvételi épületeket tulajdonképpen ma már csak felvételi épület szintén vizsgálni, egyre bonyolultabb középület komplexumokká válnak. Gondolok itt arra, hogy az ABC áruházak, különböző szolgáltató létesitmények mind-mind olyan faktorok, amik a felvételi épület funkcióját összetettebbekké teszik. De hogyha magának az épületeknek, a vasuti felvételi épületeknek a jövőjét próbáná az ember megrajzolni, akkor valószinülgg azt az első gondolatot kéne fölvetni, hogy mindenképpen egy vertikálisss tendencia érződik a pályaudvaroknak a távlati jövőjét illetően. Ez a vertikális tendencia elkezdődött a Róma Terminі,

- tehát több szintes pályaudvarokról van szól.

- Több szintes pályaudvarokról van szó, a motorizáció a közönség forgalomnak sajátos megoldásai, mind azt hirdetik a jövő felé elő re több mint valószinü, hogy egészen kis pontra, hiszen a városi területfoglalások azok nagymértékben növekednek, a felvételi épületek számára egyre kevesebb hely jut, következésképpen egyre jobban centralizált funkciók megoldásáról és ennek megfelelően több szintes felvételi épületekről lesz szó. Mondom ez a folyamat elindult Róma Terminin, sajátos ivben halad tovább Párizsnál és Bernnél, ahol mind-mind lépcső és emelet ugrásokkal hát látjuk a vertikális tendencia kibontakozását.

- Nagyon sok vita hangzott el, hogy a Déli-pályaudvar vajon maradjon-e Déli-pályaudvar és ne fejeződjék-e be már a Kelenföldi pályaudvarnál. Mégis mi döntött amellett, hogy mégis itt áll ez az épület?

- Ez egy nagyon nehéz kérdés. Ez két részre is bontható. Egyrészt az egész világon a pályaudvarokat szeretik inkább a város közepébe tenni, mert a legjobb tömegforlgami kapcsolatuk természetesen itt van. Metro, villamos, autóbusz stb. A kihelyezett pályaudvaroknál a megközelités általában nagyon nehéz. Természetesen gondoskodni kell arról, hogy ez a behelyezett pályaudvar, ez a forgalom teljes zavarása nélkül jusson ki a városból, ami a Déli-pályaudvarnál Budapesten talán a legkedvezőbb. Ugyanis egyetlen utkereszteződés sincs, ami zavarná ezt a kijutást. A másik egy környezetvédelmi szempont, ami azonban a villamositással természetesen igy is megoldódik. Hozzá kell tenni azt, hogy Kelenföl dön a Déli-pályaudvar egyszerüen geomatriai okokból nem oldható meg, ugyanis a Kelenföldi pályaudvar rekonstrukciója maga akkora területet igényel, hogy szinte az a terület arra is kevés. A Déli-pályaudvar csak ezen a helyen lehet, tehát ez a vita hát eredményre nem vezetett.

- Kétféle funkciót kellett Önnek kielégiteni az épületen, egyszer az utazóközönségnek az igényeit kellett kielégiteni, másrészt pedig a MÁV-nak az egészen sajátos igényeit. Ez milyen problémákat vetett fel a tervezésnél?

- Ez tulajdonképpen ezek nem ellentmondásos problémák. Az utazóközönség igényei azt jelenti, mintha a városi közönség igényeit együttesen vizsgálnánk, ez az igény alapvetően egy, minél gyorsabban, minél rövidebb utvonalon, minél egyértelmübben az egyik közlekedési eszközről a másikra át lehessen szállni. Ennek érdekében a metro-pályaudvar kapcsolat a lehető legközelebb került egymáshoz, mivel ez a legnagyobb tömegforgalmi kapcsolat és a környék villamosai, autóbuszai az utasok szintén a pályaudvart szintén nagyon rövid időn belül közel elérhetik. Az utazóközönségnek tehát ez az elsődleges igénye. A másodlagos igény az, hogy ez alatt az átszállás alatt el tudja intézni mindazokat az ügyeket, amikre szüksége van. Tehát bevásárlások, étkezés, és ehhez hasonló

funkciók.

- no de ezzel már a pályaudvarnak a hagyományos formája is megváltozott. Hát régen csak egy pályaudvar volt, legfeljebb egy étteremmel, egy büfével. Ma azonban az üzletsorok, az átvezetés a városi életbe, az itt kezdődik.

- Teljesen megváltozott a pályaudvarok funkciója az utóbbi évtizedekben. A pályaudvar egy városközponttá vált, tehát nem a régi értelemben vett indaház, amit a vasut megépitett, aztán valahogy csatlakoztak hozzá egyéb szolgáltatások. Ma már a pályaudvarokat ugy kell tekinteni, mint egy városközpo tot jóformán. Tehát ami el van látva az átszállás gyors igényeinek lebonyolitási lehetőségén kivül az összes kereskedelmi funkciókkal. Szolgáltatásokkal, mindazokkal, amik szükségesek egyáltalán egy ilyen központban. Tehát ma már pályaudvarról ugy beszélni, mint régen a pályaudvarokról általában beszéltek, ma már nem lehet. Igy ezzel együtt természetesen a pályaudvar egy városformáló erővé is válik és a pályaudvarok körül kialakult gócok azok egész más jellegüek, minthogyha tisztán csak egy pályaudvarról lenne szó. A pályaudvar és általában a közlekedésépitészet egy nagyon érdekes feladatot old meg. Az épitészetnek ez egy nagyon érdekes és borzalmas rohamosan fejlődő ága. Arról van szó, hogy naponta többezer, több tizezer sőt százezer ember fordul meg egy térben, egy területen, egy épitészeti légkörben, ami egész más szempontoknak az érvényesitését követeli meg. Hogy mennyire formálni tudja az utazóközönséget, az kétségtelenül látható, mert egy uj pályaudvaron, egy uj csarnokban, ha az épitészetileg megfelelően és tudatosan van kialakitva, teljesen más az utazóközönség viselkedése, mozgása, nyugtalansága, megnyugvása, ami hát mondok egy utazásnál igen sok ilyen pszichológiai tényező is megjelenik. Itt tehát épitészetileg tudatosan kell megformálni azokat a tömegmozgató tereket, hogy abban az utasok nagyon jól érezzék magukat, ne legyen nyomasztó érzésük, az utazással amugy is egy nagy pszichológiai feszültség jár, hát ezt helyes tudatosan feloldani. Például nagy, tiszta felületeket biztositani, megnyugtató térhatásokat biztositani, a helységek magasságának a viszonyait ugy megállapitani, hogy azok sem nem feszült tul nagy magas izgató légkört ne hozzanak létre, se nyomasztó légkört. Ezen a területen egy nagyobb volumenü épületet épiteni nem lehet. Ez természetes, mivel ennek egy intim ~~hag~~ hangulata van, itt a Vár, csodálatos a panoráma, agyonütné az egész környéket egy hatalmas épület. Ezért épitészetileg kellett megfontolni azt, hogy a nagy helyett kisebbet hogy leht csinálni ugy, hogy a hatása azonban pályaudvar hatás legyen és környezetformáló hatás legyen. Ezt egyrészt az előtér süllyesztésével próbáltuk elérni, ezáltal az alsó szintnek és a fölső szintnek az egymáshoz való viszonya annak ellenére, hogy intimebb hatásu és kisebb az épület, mégis ki tudja ezt a funkciót kielégiteni. A környezetben

azonban nincs jellegzetes épület, tehát a pályaudvarnak valami jellegzetességet biztositani kellett. Ezért készült a pályaudvar a többi házrengetegtől eltérően világos szinben és azért, hogy ez ne egy magas nagy hatást tükrözzön vizszintes tagolással. Az üzemi rész is lefogott magasságu, tehát amennyire a környezet engedi ennél magasabbat itt épiteni nem is szabad. A hossza, ami még nincs most teljesen kész, ez körülbelül egyensulyban áll épitészetileg ennek a csarnoknak a méreteivel, tehát a két épületnek az egymásra hatásából adódik ki az épület együttes épitészeti része. Szándékosan a csarnok épitészeti kialakitása az egy kicsit keményebb, de levegősebb, azért, hogy ennek a, ha egyket szakmai szót is szabad mondani, ennek a dinaikája ami a vasutat tükrözi, ennek a kissé statikus csarnok megfogásával akarja ezt a kettős egységet itt, ezen a területen biztositani.

- Most pedig kérem ismerkedjenek meg studiónk meghivott vendégeivel, akik a városkapukról fognak ma itt vitatkozni, beszélgetni Kelemen László épitész, Szabó Árpád épitész és dr. Szücs István szociológus. Én gondolom, hogy rögtön kezdjük itt a szociológiai problémával, hiszen erre a filmen semmiféle utalás nem történt. Hogyan határozhatók meg a felvételi épületek, ettől kezdve a felvételi épületek nálunk csak pályaudvarok, állomások, tehát csak közlekedési épületek lesznek, tehát hogyan határozhatók meg szociológiailag?

- A most bemutatott filmriportok a pályaudvart elsősorban mint közlekedésüzemi létesitményt, illetve mint az épitészet tárgyát mutatták be utalva a városi épitészeti összefüggésekre. Most ezt a szemléletmódot valóban ki lehetne egésziteni egy másikkal, mely a lakosság oldaláról tekinti a pályaudvart, tehát a lakosság mely mintegy szolgáltatási létesitmény rendszeresen tömegesen használja. Néhány szempontot talán ehhez. Valószinüleg nincs még egy olyan létesitmény, a városban, melyet olyan sokat keresnének fel rendszeresen naponta, mint a pályaudvart. Ilyen szempontból például a budapesti Keleti-pályaudvarral nem tud konkorrálni sem a Corvin Áruház, sem a Népstadion vagy akár a központi város háza. Ehhez kapcsolódik, hogy a város lakossága csaknem kivétel nélkül személyes benyomás alapján ismeri a pályaudvart. Egy harmadik szempont, hogy a városba érkező idegen, ez lehet egy belföldi vagy akár külföldi a pályaudvaron keresztül kapja az első benyomását nemcsak apályaudvarról, hanem arról a városról, amely be érkezett. És végül egyutolsó, talán kissé vitatható szempont, hogy a városokban az idegenek számára, de nagyvárosban a helybeliek számára is a tájékozódás bizonyos markáns közismert létesitmények segitik elő. zek sora a történelem folyamán változott és ezek köre, de kétségtelen belépett ezek közé a pályaudvar is a legutóbbi időben. Na most ha beszükitjük a gondolatmenetet most az utasokra a pályaudvar használata szempontjából három fő csoportot lehtne képezni. Elsőbe sorolhatók a tlészámában legnagyobb tömeget képező ingázók, akik naponta rendszeresen beutaznak

a városba, majd pedig visszautaznak, tehát kétszer fordulnak meg a pályaudvaron.

- Budapesten körülbelül hányan ingázhatnak?

- Budapesten a naponta beutazó dolgozók száma körülbelül 200 ezer ehhez jönnek még a tanulók. Na most persze nem mind vasut tal érkezik be, nagy részük. És itt hozzá szeretném tenni azt is, hogy a 200 ezerből közel 80 ezer a belső városrészekben dolgozik, tehát valószinüleg a Keleti és a Nyugati pályaudvart használja.

- Tehát ennyien érkeznek a Keleti vagy a Nyugati pályaudvarra és ennyien utaznak is, tehát ennek a kétszerese.

- Na most az ingázók nyilván más igényekkel lépnek fel a pálya udvarral szemben, hiszen nincs idejük, sietnek, gyorsan ki akar nak kuveredni a pályaudvarról és el akarják érni a tömegközlekedési eszközöket. Na most a második csoport egyegészen más ti pusu megitélésem szerint nevezetesen azok, akik átszállnak a pályaudvaron akár a nemzetközi forgalom értelmében, vagy esetleg várnak esetenként egy-két órát a nemzetközi vonatokra, amelyek nem ritkán késnek. Ezek száma sokkal kisebb, viszont ezek az emberek lényegesen több időt töltenek a pályaudvaron. Na most végül röviden a harmadik csoport az, amikor az emberek esetenként ritkán egyszer-egyszer utaznak. Hát gondoljunk például a Déli-pályaudvarra a nyári idényben, az üdülőforgalomra. Ezek száma sokkal több, mint a második csoportba soroltaéké, viszont azoknál kevesebb idő, de mégis egy fél vagy egy órát töltenek el a pályaudvaron. Na most nyilvánvaló, hogy mindezeknek a tér beli vetülete és egyéb összefüggése alapvetően határozza meg a pályaudvart, mint szolgáltató létesitményt.

- Jelenleg Magyarországon a közlekedési épületeknek a helyzete, az épületeknek a kivitelezése vajon drágább vagy olcsóbb legyen, na most ez egy kis magyarázatra szorul, mert ha azt mondom, hogy olcsóbb anyagból drágább épületet, ezzel egy ellentmondásra hivtam fel a figyelmet. Mégis ugy érzem, hogyha olcsóbb anyagok ból, tehát olcsóbban épitkezünk ez távlatban mégis drágább éppen a közlekedési épületek esetében.

- Nyilván a gazdaságosságot kell inkább szempontként tekinteni. Sok kopásálló, annek a nagy forgalomnak elegettevő anyagokat lehet beépiteni és azoknak a fenntartása is sokkal olcsóbb mintha silány anyagokat épit be az ember.

- És talán egy másik szempont ehhez a kérdéshez, hogy közismert hogy az épitészeti környezet általában befolyásolja az emberek magatartását. Most egy megfelelő szinvonalu környezet esetében persze itt nemcsak az aéépitési anyagokra gondolok, az egész

alaprajzi elrendezésre, megoldásokra, egy kedvező hatást lehet gyakorolni az emberekre, tehát például nem piszkitják össze azt a termet vagy azt a helységet, vigyáznak az ott felszerelt létesitményekre, az ott található székekre, padokra, hasonlók, tehát ez kettős értelemben is megtérül tulajdonképpen egy igényesen kialakitott pályaudvar.

- Tehát másképpen utazunk, másképpen viselkedünk Ön szerint?

- Egészen biztos.

- És az épitészek is vallják ezt?

- Szabad ehhez egy valamit még hozzátenni ezen kivül. Énnekem még egy dolog tünik fel ezekben az ősi pályaudvarokban, mint például a Nyugati-pályaudvar, vagy pediglen a mellettünk lévő Termini pályaudvar.

- Köszönöm, hogy emlitette, egyébként az olasz államvasutaktól kaptuk a Termini pályaudvarnak a fényképét.

- Azt hiszem egyike Európa legkorszerübbnek mondható ilyen üzemének.

- Tehát akkor bevonult a közlekedési épületeknek a funkciójába ma már a kereskedelem, egyéb kiszolgáló létesitmények és ezek szerves egységet alkotnak.

- Igen, igen. Méghozzá igen nagy arányban és különböző jelentőséggel. Talán azt lehet mondani, hgy amig mondjuk egy kapitalista országban nyilván az a vonzóerő, hogy ottan sok ember fordul meg, tapasztja rá azt az eladni akaró kereskedelmet. Nálunk pedig az a bizonyos szolgáltatási gondolat, központi gondolat az, amelyik hozzá csoportosit ezekhez a létesitményekhez különböző egyéb szolgáltatásokat. Felvethető kérdés azonban az, hogy ez mennyiben belső szerves része kell legyen annak a pályaudvari épületnek, hiszen ahogy a bemutatott filmből is értesültünk azzal, hogy a Nyugati-pályaudvar egy szomszéd tömben még hozzá egy utcán tul kap egy áruházat feltehetően ugyanazt a szolgáltatási lehetőséget nyujtja ott az utazóközönségnek. És talán ez bizonyos mértékig a beruházások gazdaságossága és az előre nem mindig fölismerhető nagyságrendjének a fejleszthető voltára ad lehetőséget.

- Ezzel talán részben egyet lehet érteni, mert vannak olyan szolgáltatási ágak a példa az jó volt, ahol bevásárlásról van szó. Tehát ott megoldja ezt. De vannak olyan szolgáltatási ágak, amit valóban helyben a pályaudvaron kell biztositani. Gondoljunk az előzően ugy nagyjából helysnek tartott hármas csoportositásra. Hát emberek ezrei kénytelenek a pályaudvaron egy-két órát esetleg eltölteni vagy egy félórát, háromnegyed órát. Most ezek részére

kell megfelelő mennyiségű és minőségű szolgáltatás létesitménye

keket azután már valóban helyben biztositani. Itt nemcsak étterem vagy eszpresszóra gondolok, ahol szintén van teendő, de esetleg van olyan kulturális jellegű helységre, ahol ma tudom könyveket lehet olvasni, vásárolni, kényelmesen le lehet ülni, tehát egy megfelelő milliőben lehet eltölteni azt a kényszerü egy órát. És hasznosan föl lehet használni.

- Na most hallatlanul érdekes igy elhallgatván Önöket egy ellentmondást vélek felfedezni a filmriportban elhangzottak és az itt elhangzottak között. Nevezetesen ugy ott arról volt szó, hogy a vsutnak van valami igénye. Ezen kivül az utazóközönségnek is van valami igénye, tehát kétféle funkció ennek a kettőnek a megoldása tulajdonképpen ez a közlekedési épületeknek a legnagyobb gondja akkor, amikor tervezik azokat. Most igy elhallgatva Önöket azt hiszem, hogy tovább bonthatjuk a szálat és közel sem ennyire egyszerü. Egészen más az igénye egy napo ta ingázónak, azt hiszem igy emlitette Ön, igy jegyeztem fel, hiszen az csak néhány percre tér be a pályaudvarra, fölszáll a vonatra és máris utazik tovább. A másik tovább utazó, átszálló sokszor egy-két órát eltölt itt a pályaudvaron, kulturált módon valamilyen módon szeretné ezt az időt eltölteni.

- Például az iskolások.

- Vagy az iskolásoknál például. A harmadik az esetenként utazóknak viszont roppant világos térkapcsolatra van szükségük pontosan tudjanak igazodni és gyorsan, mert hiszen esetleg lekésik a vonatot, hogyha nem sikerül gyorsan tájékozódniuk. Tehát tovább lehet még ezt bontani. Akkor közel sem annyira egyszerü ezeknek, ezeknek a funkciója, a tervezése.

- Hát amire hivatkoztak a gyerekes anyáknak a váróterme például, Debrecenben megvan. Más pályaudvarokon is megcsinálták. Külön tanuló váróterem van, külön kulturváróterem van ugy, hogy ezeket az utóbbi időben mind megvalósitottuk én csak egy dologra szeretnék visszatérni és egyetérteni azzal, amit a Szabó Ádám mondott, hogy én szerintem az ABC áruház minthogy ennyi heterogén funkció van már amugyis egy felvételi épületben egyáltalán nem a felvételi épületnek a témája, az jó ha mellette van, de én nem hiszem, hogy a jövő felvételi épülete még egy ABC rendszerü élelmiszeráruházzal is ki lesz egészitve. Az gondolom nem egy ilyen balesetveszélyes, vaeszélyes üzemhez való.

- Na most itt asokféle funkciót elkülöniteni, elhangzott ugyan csak a filmben, hogy szintben próbálják. Mi erről a véleményük?

- Én azt hiszem, hogy ez egy nagyon lényeges kérdés. Tudniillik

ha jó a szolgáltatás, ez a bizonyos közlekedési szolgáltatás, az akkor jó, hogyha én ugy tudok utazni, hogy nem is tudom, hogy hogyan történik ez a szinfalak mögött, hogy azok a vonatok elin dulnak, érkeznek, tudják, hogy mikor kell, hova állitani és ez azt jelenti, hogy miután énnekem pedig az az igényem, hogy jól áttekinthetően, egyszerre fölismerhetően tudjam, hogy hogy hol kell fölszállni, hol veszem meg a jegyemet ehhez az tartozik, hogy nekem mindig az érkezési szinten általában nagyobb részt az utca szintjén kell ezekkel a motivumokkal találkozni és ebből szinte fizikai értelemben következik, hogy valahol máshol kell lenni annak a szinfalak mögötti valaminek és ez az, amit azt ugy el kell válassza.

- Déli-pályaudvar? Pontosan más szinten.

- Pontosan más szinten, van. És ez az, ami ezen a pályaudvaron is jellemzően igy jelenik meg, hogy

- tehát a római Termini pályaudvar.

- A római Termini pályaudvaron, ahol az a mögöttem dolog ezek mögött a hosszu csik ablakok mögött játszódik le, én pedig mind-azzal, ami rám tartozik itt találkozom ebben a hatalmas már kivülről is áttekinthető csarnokban. Talán a filmen lehetett látni egy olyan képet, ahol mindenkinek megvan az a tapasztalata ahol nem kellemesen veszünk tudomást arról az üzemi oldaláról, amikor azok a targoncák, aki böröndhalmokat a lábaink között ci pelik és hol kevésbé, hol inkább kedves szavakkal figyelmeztetnek arra, hogy óvjuk testi épségünket, a targonsások. Ha ez ugy van megoldva, hogy még ezzel sem találkozom, akkor annyira tényleg jó érzéssel kellemesen, kényelmesen utazom, ahogy nyilvánvalóan egyébként egy ilyen nagyüzem, mint a vasut törekszik is engem szállitani.

- Szóval az én véleményem szerint a vasutas dolgozók épp annyira nem szeretnének találkozni az utazóközönséggel, mint az utazó közönség a vasuti funkciót ellátó dolgozókkal. A lényeg az, hogy ez azt hiszem inkább anyagi kérdés, hogy szét lehessen választa-ni a peronokat, szét lehessen választani a poggyász alagutakat, ha egyszerüen anyagiak volnának erre, akkor lehetne ideálisat produkálni.

- Köszönöm szépen, hogy ezt a témát meggemlitette az anyagi témát. Ugyanis itt a magyarországi viszonyokról beszélgetünk és próbál-juk is meghatározni a közlekedési épületeknek Magyarországon a jövőjét, a várható helyzetét. Valószinüleg a rekonstrukció, tehát az átépités és valamelyes bővités látszik a legmegfelelőbb utnak, egyébként erre megfelelő utalás történt a filmriportban is. Ezt hogyan lehet akkor megcsinálni, hogy a mai kétségtelenül felfo-kozott igényeket ki tudják elégiteni?

- Hát különböző szempontokból nézve, talán rendkivül szimpatikus számomra, mert én utasnak érzem ebben a vonatkozásban elsősorban magamat, az a bejelentés, ami szerint a Kelenföldi pályaudvarnál elsősorban azt az utasforgalmi motivumot fogják kifejleszteni, amivel én balesetmentesen el fogok jutni a saját vágányomhoz és saját szerelvényemhez, természetesen talán ugy szinte érzékelhetően is én egy ösövön áramlok, amikor egy ilyen alagúton megyek keresztül sé ezek csöveket szinte fizikai értelemben is surolom. Ezeknek a csöveknek olyan keménynek kell lenni, kopásellenállónak kell lenni, hogy azok a rekonstrukcióra kerülő egyéb épületek, amik mint adottságok szerepelnek és bizony ha visszagondolunk hát szegénységünk korából származó vidéki kis állomásépületeinkre a vakolat és maximális eredményként az olajmázolás képviselte ezt a kopásálló ságot, meg kell hogy érje, hogy jó minőségü, kopásálló és általá ban ezzel együttjáró esztétikus felületképzésekkel történjenek ezek a rekonstrukciók.

- Sosem a közel távra, a hosszu távra tervezünk és ennek mindig meg kell előznie a forgalmat.

- Hát most már bőven a jövőben vagyunk és azt hiszem, hogy az el képzeléseink és a gondolatainknak kizárólag az anyagiak szabhatnak csak határt. Mindenesetre megköszönöm Önöknek most ezt a beszélgetést, amelyet folytathatnánk is, gondolom, hogy egyszer talán még majd folytatunk is. Mégegyszer tehát megköszönöm a részvételüket, értékes gondolataikat, kedves nézőinktől pedig bucsuzunk, a a vizsonthallásra!

Kelemen László

lásd Koncz Andrásnál (Gross és Döbling.
A Stúdió az Ernst Múzeumban. P. Szücs J.)

Népszabadság, 1988. dec. 17.

KELEMEN László építész

- Dunaújváros, postaépület, 1952
- Szekesfehérvár, -"- , 1953

Postaép. 84-85. és ill.

KELEMEN László építész

Bp. Üllői u-Bihariát. 100. sz. posta épület-együttes, 1965-1969

Postaep 95. és ill.

dr. Kelemen László

a Petőfi téri klubkönyvtárban nov. 5.-én nyílt meg a vasutas képzőművészeti kör V. jubileumi kiállítása, melyen szerepelnek Kelemen László kerámiái. Ő a képzőművészeti kör vezetője „dogenje, mentora és motorja". aktivitása, lelkesedése biztosan fogja össze a kis alkotó kollektíva tevékenységét. Kerámiáiban új stílust formált ki, hosszú agyagfondtokból mintázza népi ihletésű vázáit, gyertyatartóit, stb.

dr. Tóth Gyula: Az V. vasutas képzőművészeti kiállításról.

Hajdu-Bihari Napló, 1976. nov. 13.

Vasúti pályaudvar felvételi és postaépülete, Cottbus (NDK)

Bâtiment de voyageurs et de poste de la gare ferroviaire de Cottbus (RDA)

Railway building and post-office, Cottbus (GDR)

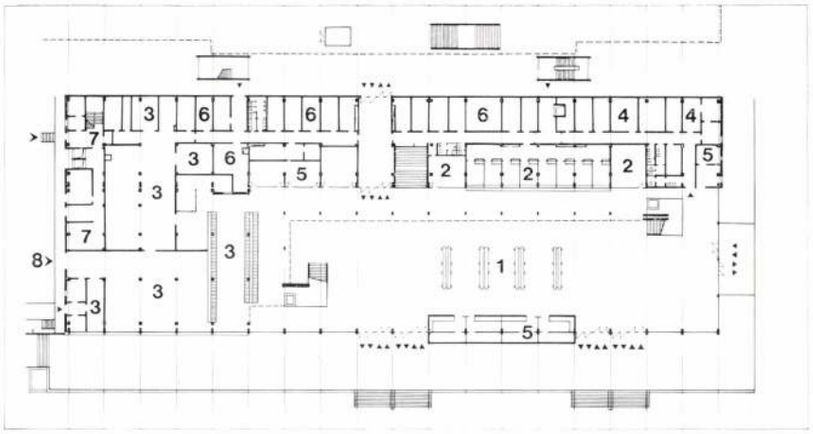

3

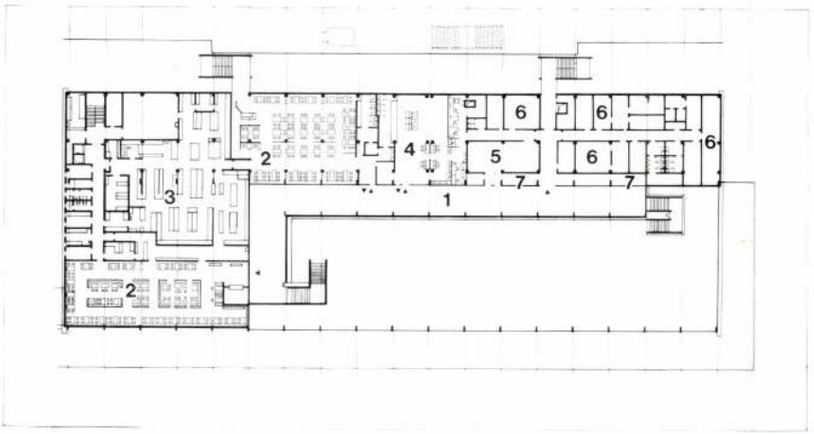

1

4

2

Főtervező építész	Chef-architecte du groupe du projet	Leading architect
Építész	Architecte	Architects
Statikus	Ingénieur de la structure	Structural engineers
Épületgépész	Ing. des installations	Installation
Elektromos	Ingénieur électricien	Electrical engineer
Vízgazdálkodás	Aménageur des eaux	Water supply
Tervezés éve: 1972—74 Épület átadása: 1978. október	Remise des plans: 1972 à 1974 Remise du bâtiment: octobre en 1978	Date of planning: 1972—74 Date of delivery: October 1978

Kelemen László
(UVATERV)
Varsa László
Soós György
Bretz Gyula
Páll István
Lajkó Ferenc
Bucskó Ferenc
Krascsenits Pál

Cottbus az NDK szén- és energiacentrumának legjelentősebb, rendkívül dinamikusan fejlődő városa. Ebből adódóan vasúti személy- és teherforgalma is jelentős. Az új, korszerű vasúti pályaudvar az UVATERV tervei alapján 1974—78 között épült.

Az előregyártott vasbeton szerkezettel épített, pálya felőli épületegység a pincével együtt négyszintes. Ehhez délről az acélszerkezetű fogadócsarnok csatlakozik 6 m állástávolságban kialakított 18 keretállással.

A pálya felőli épület földszintje és emelete a fogadócsarnokkal funkcionális egységet alkot. Az egyes szintek közötti közlekedésre két szabadon álló lépcsőháztorony szolgál. A több szintes épület a csarnokból is megközelíthető.

A felhasznált időálló nemesanyagok kopásállóak, karbantartásuk és fenntartásuk egyszerű. A külső és belső nyilászáró szerkezeteket natúr színű alumíniumból a „fémmunkás" Vállalat készítette.

A két szabadon álló belső lépcsőt a csarnok teljes hosszában széles galéria köti össze. Ebből nyílik a 150 személyes hagyományos és a 180 személyes önkiszolgáló étterem valamint az önkiszolgáló postahivatal és az Intershop bolt.

A technológiai és a belső berendezések terveit az NDK szaktervezői készítették.

V. L.

Cottbus est la ville, la plus importante du centre du charbon et de l'énergie de la RDA, elle se développe d'une manière extrêmement dynamique. La nouvelle gare moderne des chemins de fer était construite d'après les plans de UVATERV entre 1974 et 1978.

Le rez-de-chaussée et l'étage de ce bâtiment du côté de la voie forment une unité fonctionnelle avec la halle de réception. Deux tours d'escalier servent à la communication, elles sont bâties isolées en plein air. Le bâtiment à plusieurs niveaux peut être abordé aussi de la halle.

Les deux escaliers intérieurs en plein air, sont reliés sur toute la longueur de la halle par de larges galeries. C'est de là que l'on peut avoir accès dans le restaurant traditionnel pour 150 personnes et dans le restaurant self-service pour 180 personnes, ainsi que dans le bureau de poste self-service et dans le magasin « intershop ».

Les plans de la construction en élévation du bâtiment d'expédition étaient faits par UVATERV et ceux de la technologie et des aménagements intérieurs par les auteurs de plan de la République Démocratique Allemande.

L. V.

Cottbus is an extremely dinamically developing town, most important as a centre of the coal and energy industry of the GDR. Its new and modern railway-station was erected by the designs of the planning bureau UVATERV during 1974 to 1978.

The unit erected opposite the rail-yard and consisting of prefabricated reinforced concrete structures is four level high including the basement. To this from south the reception-hall is joining, with its 18 framings in 6 m distance each.

The ground floor together with the first floor of the building facing the rails form with the reception-hall a single functional unit. The communication between the separate levels is served by two staircase-towers standing free, but the multi level building is to be reached from the reception-hall too.

The two internal staircases standing free are connected over the total length of the hall by a broad gallery which is leading to the restaurant for 150 guests, and the self-service restaurant for 180 guests, further the self service post-office and an "Intershop" shopping place.

The designs for the interior equipments and technological planning was done by the expert planners of the GDR. *L. V.*

1. Földszinti alaprajz
   1. Várócsarnok 2. Jegypénztárak 3. Csomagkezelés 4. Vöröskereszt 5. Elárusítóhelyiségek 6. Üzemi helyiségek 7. Mitrópia 8. Vasúti érukezelés
2. A pályaudvar várócsarnoka
3. Emeleti alaprajz
4. Pályaudvar homlokzata

1. Schéma du rez-de-chaussé
   1. Halle d'attente. 2. Guichets pour les billets. 3. Manutention des colis. 4. Croix Rouge. 5. Locaux de vente. 6. Locaux industriels. 7. « Mitropa » 8. Manutention des marchandises des chemins de fer.
2. Halle d'attente de la gare.
3. Schéma d'étage.
4. Façade de la gare.

1. Floor plan, ground floor
   1. Waiting room. 2. Ticket offices. 3. Luggage handling. 4. Red Cross Station. 5. Various shops. 6. Diff. work rooms. 7. MITROPA-office. 8. Railway goods handling.
2. Waiting hall of the railway station
3. Ground plan, upper floor
4. Frontal elevation of the station

Magyar Építőművészet 1980/6

Városközpont Erfurt — Észak (NDK)

Dorka Béla (KELET-TERV)
Csernoch Miklós
Bodnár László
Marton Sándor
Horváth József
Nyitrai István
Lokodi József
Mohácsi Péter

Felelős tervező

Szerkezettervező
Elektromostervező

Fűtés-szellőzés

Belsőépítész

Dokumentálás éve: 1972
Átadás éve: 1977

Az épületkomplexum Erfurt új északi városrészének központjaként szolgál, mely kétirányú kapcsolatot kapott mind építészetilag, mind a közlekedés vonatkozásában a régi várossal.

A létesítmény 4 fő épületrészből állt össze:

1 uszoda,
2 ABC áruház,
3, 4 szolgáltató és vendéglátó-,
5,6 orvosi rendelő és könyvtár épületek.

Az épületkomplexum teljesen előregyártott vb. szerkezetből áll. A diákétterem alátámasztás nélküli terét nagyfesztávú rácsos acéltartó közvetítésével fedtük le.

Az épületek homlokzatai szerkezetes jellegűek, ahol a beton és az üveg érvényesül. Az orvosi rendelő tömege acél-alu szerkezetű függönyfalat kapott, míg a 6-os épületrész I. emelete árkádok feletti tömegének homlokzatai teljes felületükön értékes képzőművészeti alkotást hordanak. Az átrium keménymészkő díszburkolatot kapott, két végén dísz-medencével.

Az éttermeket, bárokat, söröző ket, áruházat, könyvtárat, fodrászatot, postát és takarékpénztárt különösen értékes belsővel terveztük meg, ahol a nemes faburkolat és a kő uralkodik.

Az elektromos ellátást külön traföról központosan biztosítottuk. A belső világítás belsőépítészeti vonatkozásait egyedi világítótestek elégítik ki. A hőenergiát távfűtési hálózatról a pincében elhelyezett hőközpont biztosítja.

D. B.

1. Helyszínrajz
   1. Uszoda 2. ABC 3—4. Szolgáltatás, Étterem 5. Orvosi rendelő 6. Könyvtár, fodrászat 7. Tornacsarnok 8. Iskolák 9. Gyülekező
2. 4—5 épület
3. Tetőterasz
4. 4. sz. épület a teraszokkal
5. Áruház
6. Étterem
7. Étterem
8. Söröző

Centre de ville, Erfurt — Nord (RDA)

Auteur responsable des plans:

Pour les structures:
Pour les installations électriques:

Pour le chauffage — l'aération:

Architecte décorateur-aménageur:

Année de documentation:
Année de livraison:

Le complexe de bâtiments sert de centre pour le nouveau quartier nord de la ville de Erfurt. Il était doté architecturalement, aussi bien que sous le rapport de la circulation, d'une liaison dans les deux sens avec l'ancienne ville.

L'établissement était composé de quatre parties de bâtiments principales:

1. piscine,
2. grand magasin ABC,

3—4. bâtiments de services et d'hôtellerie,
5—6. bâtiments de dispensaire et de bibliothéque.

Le complexe de bâtiment est entièrement fait de structures en béton armé préfabriquées. L'espace sans étayage du restaurant des étudiants était couvert par l'intermédiaire des poutres en treillis à grande travée.

Les façades des bâtiments ont un caractère à structures où le béton et le verre dominent. La masse du dispensaire est munie de mur-rideau à structure aluminium-acier, tandis que les façades de la masse au-dessus des arcades du premier étage de la partie de bâtiment 6, portent sur leurs surfaces entières des oeuvres de beaux-arts de valeur. L'atrium est couvert d'un revêtement orné en pierre à chaux dure avec deux bassins de parade de ses deux bouts.

Nous avions fait les projets des restaurants, — des bars, — de la brasserie, — du grand magasin, — de la bibliothèque, — du salon de coiffure, — de la poste et de la caisse d'épargne avec un aménagement intérieur de valeur particulière où le revêtement en bois et la pierre dominent.

L'apprivisionnement en électricité est centralement assuré par un transformateur séparé. Des corps d'éclairage individuels contentent sous les rapports de l'aménagement intérieur l'éclairage de l'intérieur.

B. D.

1. Plan de situation.
   1. Piscine. 2. ABC. 3—4. Services, restaurant. 5. Dispensaire. 6. Bibliothèque, salon de coiffure. 7. Halle de gymnastique. 8. Ecoles. 9. Lieu de rassemblement.
2. 4—5 bâtiments.
3. Terrasse au toit.
4. Bâtiment numéro 4 avec des terrasses.
5. Grand magasin
6. Restaurant
7. Restaurant
8. Brasserie

Town centre Erfurt-North (GDR)

Responsible architect

Structural engineer
Electrical engineer

Heating and ventilation

Interior designs

Year of planning: 1972
Year of delivery: 1977

The complex of buildings is shaping as the centre of the new town-district "Nord" of the city of Erfurt. It is standing in due connection in two directions with the old town quarters regarding architecture and communication as well. In the southern part residential buildings 3 to 4 storeys high built 10 to 15 years ago, are giving the connection-links towards the traditional town districts. The new residential quarter in the vicinty built for ca 20 000 inhabitants has been erected with up to date prefabrication technological methods.

The group of buildings in question has been erected on an area limited by the main road turning here in right angle, and which is encircled further by the forward loop of the tramway lines.

The establishment consists of four main edifices, viz.:

1 swimming pool
2 ABC department store

3—4 servicing shops and restaurants
5—6 ambulatory and library buildings.

The total complex of buildings has been erected by prefabricated reinforced concrete structures. The space of the student's canteen of no supports has been covered by the use of a steel lattice girder of particular large span.

The frontal elevations of the builsings possess constructional character over which concrete and glass are predominating. The mass of the ambulatorium received a curtain-wall construction assembled of steel and aluminium.

The restaurants, the bars, the beershop, the department-store, the library the hairdresser's shop, the post-office and the savings bank office have been designed with particularly valuable interiors where precious woods and stone are prevailing.

B. D.

1. Site plan
   1. Swimming pool. 2. ABC Department Store. 3—4. Services, restaurant. 5. Doctor's exemination room. 6. Library, hairdresser's shop. 7. Gymnasium. 8. School buildings. 9. Assembling place.
2. 4—5 Building
3. Roof terrace.
4. Building No. 4. with the terraces
5. Department store
6. Restaurant
7. Restaurant
8. Ale-house

1

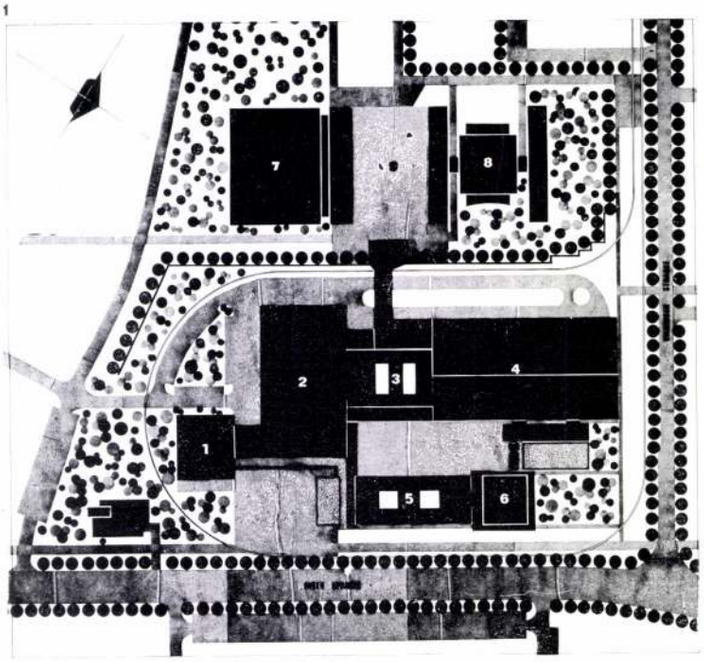

2

ÓBUDAI TÁRSASKÖR GALÉRIA

Budapest, III. Kiskorona u. 7.

KELEMEN MARCEL

KEZEINK

című kiállítása

Megnyitó: 2001. szeptember 11-én 18 órakor

Bonnyai Zoltán videoinstallációja

Megtekinthető: 2001. szeptember 12-től október 7-ig,
hétfő kivételével 14-18 óra között.

FŐVÁROSI KÉPZŐMŰVÉSZETI ALAP

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

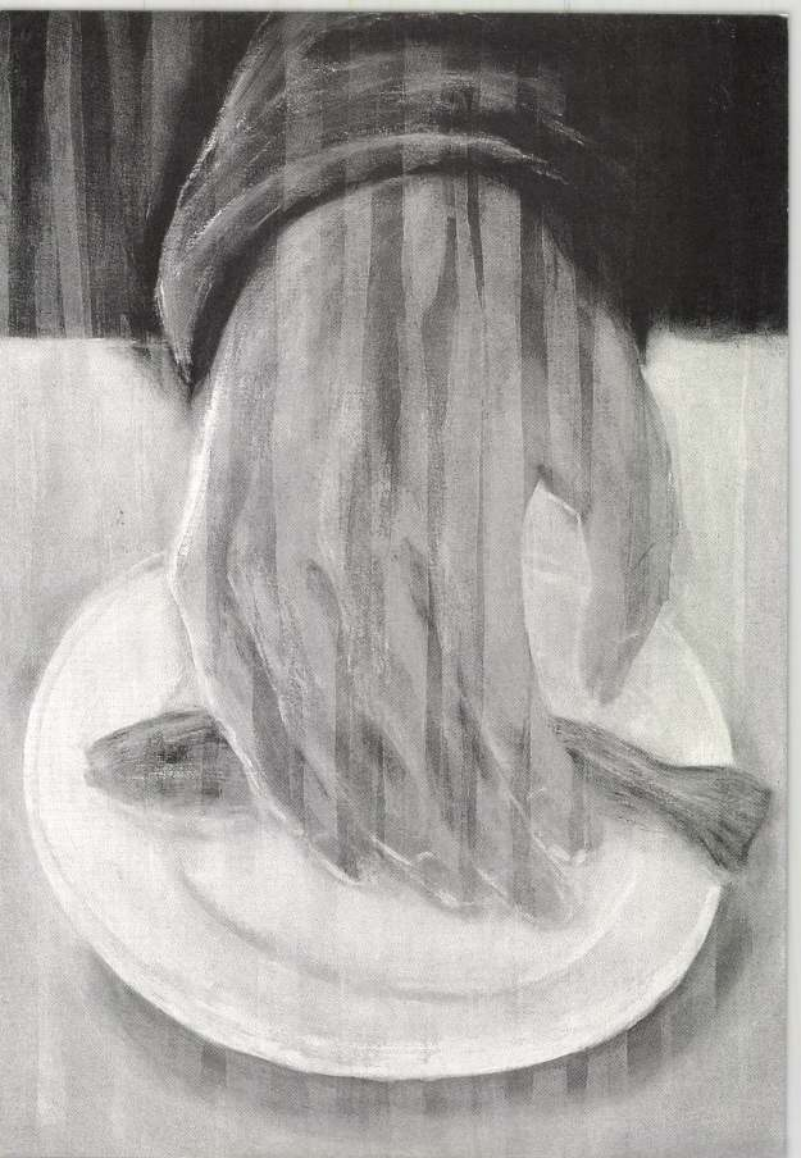

Kelemen Marcel

vegy. Balatoni este
o. 25 × 30

Horthobárgyi Alkotótábor
1992

Debrecen

Kelemen Marcell (Bp)

Hortobágyi Alkotótábor

Feritegyi Galéria

1995 szept 13 - okt 4

MDK

Kelemen, festőművész

Magy. festőművészek párizsi kiáll. Pesti Napló, 1936. nov. 22.

Kelemen.

A Műcsarnokban, a Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán grafikai munkái szerepelnek.

Pesti Napló, 1928. máj. 20.

Kelemen

festőművész

szinyei Társaság tavaszi tárlata - Nemzeti Szalónban
-képével szerepel.

Magyar Hirlap
1933.III.19.

Kelemen, M.D.K.

1926-ban Igalon a Baumgartner Sándor orvos és mecenásnál összeverődő kis művészkolonia tagja

B. Supka Magdolna: Aba-Novák Vilmos,
Bp. 1966. 39.l.

Kelemen

Akvarelleket állitott ki a Szentendrei Festők Társasága kiáll.-án a Nemzeti Szalónban.

8 O.U.930.III.2.

Kelemen

Alkotásával szerepelt a szentendrei festők kiáll.-án a Nemzeti Szalónban.

M.930.III.2.

Kelemen Károly festő

Szerepelt a Fiatalok Studiójának kiállitásán,neve emlitve

Bereczky Lóránd :A Fiatalok Studiójának kiállitása
Kritika 1979/3 37-38.o.

Kelemen Károly, festő

□ KELEMEN KÁROLY festőművész kiállítása ma délután fél 6-kor nyílik a Bajcsy-Zsilinszky úti Stúdió Galériában. A tárlat március 3-ig tekinthető meg.

– □ Kelemen Károly 2

Esti Hírlap, Bp. 1979. febr. 14.

Kelemen Károly (1948–
festő

1974-ben végzett a Bp.-i Képzőművészeti Főiskolán

Címe: 1026 Bp. Nyúl u. 6

– Kiállítása a Stúdió Galériában
Bp. 1979 febr. 14 – márc 3. –

– Katalógus a könyvtárban –

Kelemen Károly

Kelemen Károly cenzurajiat
mutatta be.

Kajdi István: Stúdio Nacional
Múzeszet, 1979. április - 12. lap.

Kelemen Károly grafikus

„Gilbert and George: morning gin"
nyitanyomat, 50x70 cm

szerepelt a Studió 1978-as kiállitásán
-katalógus a könyvtárban-

KELEMEN Károly

KOVALOVSZKY Márta: Ideiglenes, állandó Uj Magyar Képtár Székesfehérvárott. - Holmi, III. évf. 9. sz. 1991 1246.

Sziklás önarckép Feddyvel. c. Tépéről

KELEMEN Károly

23,

ARS HUNGARICA
XIX.évf.1.sz. 1991

TANULMÁNYOK
Hegyi Lóránd: Kalligráfia, absztrakt expresszionizmus, informel Magyarországon 1958–1970 között 3
Keserü Katalin: Pop art Magyarországon 15
Hegyi Lóránd: Struktúraelvű és geometrikus művészet Magyarországon 1968–1980 között 29
Andrási Gábor: A Zuglói Kör (1958–1968) 47
Mezei Ottó: A Szürenon és kisugárzása 65

DOKUMENTUM
Molnár Sándor: A festői elemek analízise (1962) 85
(Sajtó alá rendezte: Andrási Gábor)
Dokumentumok a Szürenon és kisugárzása című tanulmányhoz 111
(Összeállította: Mezei Ottó)

KELEMEN József

TAMÁS Mihály: „A lényeg foglalkoztat, a kis csavar nem érdekel" [beszélgetés Kelemnen Józseffel]. = Ipari Forma, VIII.évf.1.sz. 1984 10 - 13.p. ill.

ter dem Pseudonym *Udis* anläßlich des Scheidungsprozesses von *Beatrix* 1493 verfaßt wurde. Das Pamphlet war schon Fraknói bekannt, er behauptete aber, „die Rede ist in mehreren zeitgenössischen Kopien in ausländischen Archiven erhalten geblieben, ein Exemplar befindet sich im Vatikanischen Archiv" (*Századok* 18, 1885, S. 202, Anm. 1), Kulcsár fand tatsächlich eine Abschrift im Cod. Ottobianus Lat. 2068 (Bonfini Magyar történetének forrásai és keletkezése, in Humanizmus és reformárció, 1, Budapest 1973, S. 154), die wahrscheinlich mit der Quelle Fraknóis identisch ist und den Titel „Oratio Hungarorum in susceptione domini regis Wladislai ... facta per Johannem episcopum Waradiensem" trägt. Zahlreiche Argumente sprechen dafür, daß die Rede nicht von *Filipecz* gehalten werden konnte (der Verfasser der Streitschrift ist ein Ungar von angesehener Abstammung, ein Humanist, scharfer Kritiker der Regierungsweise von *Matthias* usw.). Grieger besteht dennoch darauf, daß *Bonfinis* Ansicht den Tatsachen entspreche und möchte die Schwierigkeiten dadurch lösen, daß „man in der ‚Begrüßungsrede' ein Produkt der ungarischen Kanzlei sieht. Die Stände, vertreten durch die Königsmacher, unter ihnen Johann, wählten diese Form, um die Bedingungen der Regierungsübernahme durch Wladislaw zu publizieren, indem sie sie in die freundlichen Worte der Begrüßung verpackten" (S. 486—487). Wäre dem so gewesen, hätte der Kanzler *Filipecz* das Schriftstück sehen müssen; es ist aber absolut unglaubhaft, daß er seinen Namen zu feindlichen Ausbrüchen gegen *Matthias* hergegeben hätte.

„Allmählich ergab sich ein immer deutlicheres Bild vom Ablauf seines Le-

KELEMEN Károly

HAJDU István: Szemérmetlen magyarázatpróba. =
Uj Müvészet, I. évf. 1.sz. 1990 9.p., 10.p.

Kelemen Károly festőművész ironikus hangvételű kiállítása május végéig tekinthető meg a Centrális Galériában

A kitörölhető kommunizmus radírlenyomatai

A Centrális Galériában május 28-áig látható Kelemen Károly festőművész Kitörölhetetlen kommunizmus című kiállítása. A korabeli propagandaanyagokat átértelmező radírképek szabadulási kísérletek: az irónia és az önvizsgálat eszközével segítenek kitörölni a köztudatból a kommunista giccseszméhez kapcsolódó hamis mítoszokat.

A kortárs magyar képzőművészet egyik legnevesebb képviselője, Kelemen Károly a másodlagos, jobban mondva a gyártott valóságban hisz. Bevallása szerint azért teremt képmásokat, hogy „megszüntesse saját énjét", hiszen a reprodukció aktusával együtt jár a távolítás. Az értékek lefokozását akarja kollektív élménnyé tenni. Intellektuális és játékos alkat, aki különböző technikákkal kísérletezik. A roncsolás gesztusa végigkíséri művészetét. Redukcionista szemléletű, ugyanakkor nem a hiányokat tölti ki, hanem a már meglévő tartalmakat értékeli újra. Radírozással készült festményein maga a törlés hozza létre a képet. Rücskös vászonra, grafittal rajzolta meg, majd „maszatolta össze" Heidegger és Moholy-Nagy portréját, Chardin és Lempicka ihlette csendéletsorozatát.

Kelemen ikonja egyrészt Che Guevara, a forradalmár-művész, másrészt korunk iparilag fabrikált hőse, a teddy bear. Nemcsak a művészettörténeti, hanem a történelmi utalásokat is kedvenc terepének tekinti. A Centrális Galériában május 28-áig tekinthető meg az a 14 kép, amelyek a kitörölhetetlen kommunizmus kitörölhetőségéről tanúskodnak. Az alkotó korabeli propagandafotókat, nyomtatványokat használt fel ahhoz, hogy ironikus parafrázisaival „megsemmisítse" a kommunista giccseszmét és a hozzájuk tartozó hazugságtoposzokat. Azt az idillként sulykolt korszakot, amely mindannyiunkban negatív nyomokat hagyott. Kelemen ezúttal is tabukat döntöget: a megfestéssel-kiradírozással meg akarja osztani a közönséggel a szabadulás esztétikai élményét. Megütközteti egymással a közös emlékezetet és a jelent, megpróbálja kisöpörni a még túl friss történelem hordalékait. Képein az ideológia tipikus hordozóit jeleníti meg, az eredmény azonban nem nosztalgikus, hanem komoly. A művész kritizál és revideál, miközben arra készteti a nézőt, ő is számoljon el önmagával.

Szereplőinek átlagembereket és allegorikus állatokat tesz meg, ábrázolásmódja gyakran sematizált, gyerekjátékot idéző. Az eredeti szocreál ikonokhoz hozzárendel vagy éppen elvesz belőlük egy elemet. Motívumkészlete 1945-től a rendszerváltásig terjed, szabadon bánik az idővel és a gyakran poénos kontrasztokkal. A Munkás szivarka dobozán látható nagyüzem ma már abszurdum, másik képén a Megtévedt csacsi kerül a nyulak közé. A reprodukált valóságban újra feltűnik a hazai avantgárd egyik törzshelye, a lila-kék neonfeliratú Dupla presszó. Öregember tartja kezében a rongyos vörös zászlót, amelyet sarló és kalapács helyett pin-up girl díszít. Széncsataharcosának kéményeit görög oszlopokként túlozza el, Sztahanov 335,1 százalékot teljesítő magyar megfelelőjét színpadias díszletekkel lehetetleníti el. Ugyanígy idézőjelbe teszi a „Romboljatok, hogy építhessetek, építsetek, hogy győzhessetek" szlogent. Békegalamb című festményén enyhe fintorral figurázza ki a tagbaszakadt munkásnő ideálképét, s a munkásőr nála majolika asztaldíszként lényegül át az örökkévalóságba. Dekonstrukció 1956 és a Végjáték című képe a többinél is elgondolkodtatóbb. Az előbbit a Sztálin-szobor ledöntése ihlette, rajta a süllyesztő felé tartó, kilógó zsigerű diktátori torzó. Az utóbbin Petri György sorai olvashatók: „A szikla óhatatlan visszafelé görög." A kiállítás legfőbb tanulságát György Péter esztéta fogalmazta meg nyitóbeszédében: „A kommunizmus halott, és mi szabadok vagyunk. S ennek az evidenciáját semmiféle ostobaság nem vonhatja kétségbe."

RJ

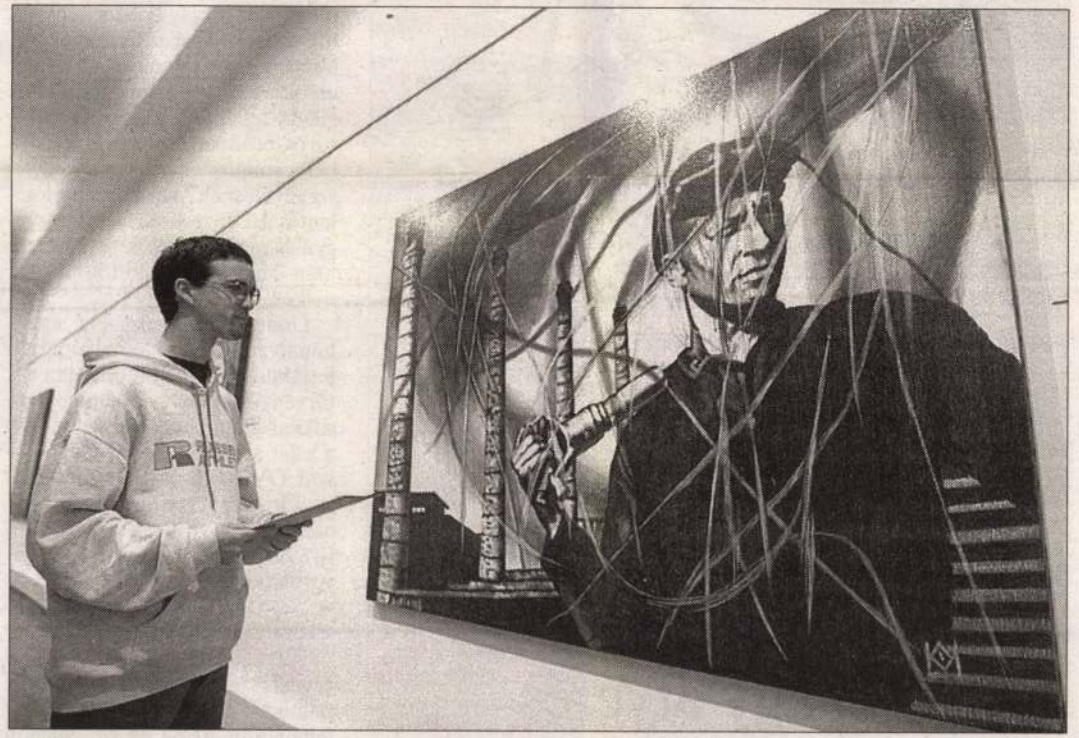

Kelemen Károly ironikus parafrázisokkal vizsgálja felül a kommunizmus emlékeit Fotó: Sárközy György

MAGYAR HÍRLAP 2002. V. 15

lyait alkalmaznák. Nem számít, hogy hányan akarnak kártyázni. Ötvenezer lélek elég, és azt összetoborozni könnyebb, mint a Házban egy kétharmados törvény felülvizsgálatát kikényszeríteni. Gyakorlatilag erről van szó, a többi rutinos píáros manír. A kampány folytatódnék más eszközökkel. Erősen hasonlít ez az olimpiai aláírásgyűjtéshez, amire ki emlékszik már? Különben is: jobb, ha a közbeszéd ezzel foglalkozik, s nem a földeladással, a gázüzlettel, s a kétségbeesett kormányzati osztogatással. Az egyszer használatos kezdeményezés, illetve lélektani krimi valószínűleg megfeneklik, de általa elrontható a győztesek öröme és startja.

A jog szemléltetheti, mennyire nem korrekt a szavazólapok megbolygatását célzó kezdeményezés. Első pillanatra ártatlan ügyről van szó. A választási eljárásról szóló (1997. évi C.) törvény 75. paragrafusát kellene csak egy technikai normával módosítani, megakadályozva, hogy a szavazólapokat kilencven nap után megsemmisítsék. A mai szabály kimondja, hogy miként kell jegyzőkönyvezni a szavazatösszesítés eredményét, hogyan lehet e jegyzőkönyvekhez hozzáférni. Be kell juttatni a polgármesteri hivatalba a választási dokumentumokat, s azok közül a szavazólapo(ka)t „90 napig meg

A szerző alkotmányjogász

ték ereje van tehát a hatályos megoldásnak. Ráadásul az illeszkedik ahhoz a jogi elvhez, hogy e körben szigorú és jogvesztő határidők vannak. Tehát egy időponton túl mindegy, ki miért és mire hivatkozva reklamál. Ha ez az elv törést szenvedhet, akkor jogorvoslattal az athéni cserépszavazásig vissza lehetne menni,

kor választást tartani?!

A választási eljárási törvény igényes alapelvekkel rendelkezik. Az alapelvek megszabják a törvény egészének szellemét és normatív rendjét, így korlátot állítanak a tetszőleges, nem rendszerkonform szabályoknak. A törvény 3. paragrafusa ezt mondja: „A választási eljárás szabályainak

tatott a Legfelsőbb Bíróság a minap, amikor a jogtudomány Anettkájának beadványát nem annak neve és stílusa, hanem érdeme szerint ítélte meg. Kimondva, hogy nem határozat, hanem állásfoglalás az adekvát jogi metódus. Ezt a jogtisztítást minden más közjogi szervezet – a Ház is – bátran követheti. A „minek nevezzelek?" dilemmája tehát kezelhető. Fájdalom, eddig sem sok sikert értek el az Országgyűlésben a népi kezdeményezések, s nem javítja azok esélyét ez a mostani megkerülős csel.

Egy egérút mindazonáltal még van. A házszabály szerint (5. paragrafus) a parlament alakuló ülésén „az országgyűlési képviselők választásáról az Országos Választási Bizottság nevében annak elnöke, a választással kapcsolatos állami feladatok megszervezéséről és technikai lebonyolításáról a belügyminiszter beszámol az Országgyűlésnek" s e „beszámolójelentések elfogadásáról az Országgyűlés a képviselők eskütétele után határoz". Szédítő távlatot nyit ez.

Gondoljunk csak bele: egyes honatyáink előbb emelkedetten felesküsznek az alkotmányra s a törvények betartására, majd nem sokkal azután nemmel szavaznak a saját szájízük szerint életre hívott OVB korrekt beszámolójára, sőt a saját belügyminiszterük munkájának a megkoronázására is!? Az lenne az égés, nem a szavazólapoké.

FERENCZI KRISZTINA

Két r árny

Nagy lehetett a riadalom a szoci Sándorról kiderült, hogy éppen ben fűzte szorosabbra barátságát az Földi Lászlóval. Mi több, éppen az M kor ketten eltervezték, hogy a Defen Ahol most adta át Földi ügyvezetői lannak.

Nem lehetett (lehet) kisebb a str pentett hír hallatán a Fidesz soraiban cialista Csintalant is tömik pénzzel, állami megrendeléseket adnak? Föl rült a nagy átváltozás: vezető hírsze verezte át magát, méghozzá éppen értők szerint ez a cég csak akkor é kap, ellenkező esetben jóval kisebb

Ha a szocialisták úgy döntenének gazdagodni expolitikusukat, rosszul vásárolják közel 20 százalékos üzlet talantól is, Földitől is. Számolniuk kerülhet százszázalékos állami tula hogy a falnak is füle van. De maradh talannal rengeteg információ kerülh

Az első hírek szerint a szocialistá Defend kiváltságos helyzetét. Felism vezetői és tulajdoni jog éppen azt h hogy nem változik itt semmi, ezek is Vagyis a tulajdon- és vezetőváltást n ellen. A Földi–Csintalan váltás egyé ban egymást váltó két nagy pártra, a Az MSZP-nek még van esélye, hogy feltáró vizsgálat segíthet annak meg nagyra állami pénzből a Defend.

Emlékezzünk csak egy kicsit. Mi Katona Béla, aki rövid ideig a titkoss li miniszter volt? Azt, hogy megtörté között. Elég hamar úgy döntött, ho egyik érintett párt embere a friss hír zott: van pártok feletti maffia. Igaz v

Az eddig a Fidesz „magánhadser

A nagy átverés

Tegyük most félre azt a lehetőséget, hogy Rubens Barrichellónak rég meg lett mondva, hogy a Forma–1-es Osztrák Nagydíjon csak csapattársa, Michael Schumacher nyerhet, különben

hátra a tűzpiros Ferrarit, hogy mindenki láthatta a Nagy Átve-

csapatszellem. Más szóval: alázat. Más szóval: konzervatív érték.

cégnél, színész, orvos, tanár vagy politikus. Lehet tudós, újító, sőt feltaláló, mert az ég egy világon nem fog föltalálni semmit, ha nincs mögötte az Istálló.

A Csapat, amelyik viszont már

Kelemen Károly, [illegible]

Kelemen Károly: Duchamp mint Rose Selavy, 1980.

Viszont egy vallomással tartozom. A második díjban — a magyarében, magam is bűnrészes vagyok. *Kelemen Károly* képeit a válogatók jó érzékkel delegálták ide: ha valahol és valamikor, itt helyezést kaphatnak.

Nemcsak azért szóltam a művek érdekében tehát, mert így véltem ellensúlyozni a korábban írt elmarasztaló kritikát, vagy mert a „tematikus" művek között *Kelemen* kompozíciói legalább technikailag kimagaslóak voltak. A Rubik-kocka esete járt a fejemben. Ha mi nem visszük el az aranypalettát, ki tudja, két év múlva talán egy idegen titán szerez díjat az elmázolt híresember-portrékkal.

P. Szűcs Julianna

Téma kolála után

81 júl. 5.

tos idegeneket.
nunk, mit szé-
tartozott a kö-
közé. A ház-
zerint, nappal
senki sem vett
azohban őrkö-
járt. Szinkron
n elérhető és
kutyákat, és

térhettem ki a válasz elől, bár nem állt szándékomban beavatkozni a rendező munkájába. Megindult a felvételi munka. Major most már természetesnek tartotta, hogy kérdéseit hozzám intézze. Hiába néztem Vas Jánosra, hogy szólaljon meg, hiszen ő a rendező, úgy látszik, elfogta valamilyen vizsgadrukk, és hallgatott.

Mindezek ellenére a Viharos alko-

Kelemen Károly, festőművész

E tárlat megnyitásáig rajzkiállítás még nem volt hazánkban. Ez az első tárlat, mely a rajz műfajához kötötte ~~volta~~ magát. — A művész művei szerepelnek a tárlaton.

Horváth György: Rajzkiállítás a Nemzeti Galériában.
Magyar Nemzet, 1980. máj. 1.

Kelemen Károly, grafikus

MÉLYRADÍROZÁS

Kelemen Károly a Stúdió Galériában

Semmi kétség: *Kelemen Károly* úgy tud rajzolni, mintha a századfordulón, Münchenben ette volna az ambíciózus vándorművészek kicsit sótlan kenyerét. Ha erről nem győznének meg a magyar kártya négy ászát felnagyító kompozíciói a *Stúdió Galériában*, hát meggyőznek a mozitranszparens nagyságú portrék Max Ernstről, Marcel Duchampról és Joseph Beuysról. Bár a képek modelljei csakis fotográfiák lehettek, a technikai fölény így is nyilvánvaló: markáns vonásokkal, erős csúcsfényekkel előttünk állnak a modern művészet szent, vagy szentté avatásra előjegyzett nagyjai. Mint e leírásból is kitetszhet, mindez aligha kelti fel a figyelmet. Ilyenkor illik valamit csavarni a „münchenisége", ilyenkor illik valamit kitalálni, hogy a régiség megkapja azt a divatpatinát, amitől úgy csillog, mint rézmozsár az új szobabelsőben. Kelemen ötletes, és ezért több dolgot is kitalált.

1. Szénnel rajzolás helyett a szénpor kitörlésével — radírozással — éri el a kívánt formát. Ám ne higgyük, hogy ez minden körülmények között csak technikai trükk. Robert Rauschenberg némely pop-artos kompozíciójából tudjuk, hogy az „elvétel" különös mélységgel telítődhet, belső formává válhat, ha a tartalom is úgy akarja. Kelemen óriási portréinál ugyan semmi sem indokolja a törlést a felrakás helyett, de homályosan mintha éreznénk: ez a „visszafelé mondott ábécé" valahogy *más*, mint a hangok megszokott sorrendje.

2. Már csak azért is más, mert a szénpor — amely így eldolgozva is a papírfelület nagy részét takarja — némi akció hatására ki tudja cselezni a rendezett rajzot. A szénporra mért egyenletes törlő mozdulatok olyan maszatos felületet hoznak létre, mintha tájfun szántott volna végig az önmaga profilját szemlélő Marcel Duchampon. Igaz, a korrekt rajzok összepiszkolását látszólag nem indokolja semmi, de homályosan azért érezzük, hogy ez a „képmásredukció" — ahogy a szerző műfaját nevezi — valahogy *más*, mintha marad mindenki jólfésültnek.

3. Persze nyilván nem mindegy, hogy kinek a képmása redukálódik. Duchampra, Ernstre, Beuysra annyit hivatkoznak a neoavantgarde művészet családfakutatói, mint a dualizmus korának hazafiai Kossuthra és Széchenyire. Igaz ugyan, hogy a megidézett nagy vagy nagynak vélt mesterek céljai gyökeresen mások voltak, mint ifjú magyar hódolójáé, de homályosan megint csak érezni véljük: ez a kis panteon olyan elegáns, hogy eleve *beavatási szertartás* részese az, aki megoszthatja velük a társaságot.

Igen, azt hiszem, a „beavatási szertartás" kulcsszó a Kelemen-rajzok megítélésében. A fő cél az bennük ugyanis, hogy csak *érezzük*, de ne tudjuk e művészet akadémizmustól elkülönülő másságát. Csak *sejtsük*, de ne írhassuk körül ezt az illékony modernséget. E félhomályban a divatreflexek pompáson működnek: ösztöneink azt súgják, hogy e látvány a „páholyhoz tartozás" misztikus kultuszához kötődik. Amely „páholy" csak a sajátos kelet-európai poszt-avantgarde szemszögéből nézve olyan egységes, hogy egyenlőségjelet teremthet dada és hiperrealista, koncept art és szürrealista relikviák között. De furcsán vagyunk a külsődleges jelképekkel. Csináljunk ellenpróbát, és fosszuk meg egy pillanatra a látványt a jelvényektől. Képzeljük el, hogy Kelemen Károly szénnel, rendesen lerajzolja Szinyei-Merse, Ferenczy Károly és Hollósy Simon portréját. Az ellenpróba megítélését önökre bízom.

P. Sz. J.

7.

nemzetközi

ezője Hor-
rző Hidas
k Imre és
A művész-
ival a kö-
al vendég-
zakban.

rág m
a nő
rtált fonot
festésű tá
es alátéte
es és hím
zú ujjú bl

feleslegesen
elég
Aki
ért a kocsihoz, annak
kevesebb is elég.
ENERGIA FELÜGYELET

80 BOLTUN
VÁRJUK ÖN
NÉPMŰVÉSZ
HÁZIIPARI

Kelemen Marcel festő

SZAKOLCZAY LAJOS

Expresszív létértelmezés

KELEMEN MARCEL FESTMÉNYEIRŐL

Kelemen Marcel a kortárs magyar festészet, azon belül a kísérletezésen már jóval túljutott fiatal művésznemzedék egyik legizgalmasabb képviselője. Jóllehet művészetfölfogásában s az ebből eredő festési módjában van valami „régies" – ő még, akárcsak Van Gogh, a *megfestett*, az őrületig *megdolgozott* képben hisz, amelybe szinte bele lehet halni –, vásznai mégsem keltenek ódon hatást. Ellentétben sok társával, nem a *frissen festve* indulatában s nem is a posztmodern – gyakran handabandázó – a világot az önimádattal azonosító jókedvében s az ezeket „hitelesítő" utakon jutott el a modernséghez. Hanem a tudatos önépítés során.

A tanulmányutakon (Franciaország, Németország) szerzett tapasztalatok csak megerősítették abban, hogy az expresszív indulatú figuralitás – amely úgy látvány, hogy egyben feszíti a képszerkezetet is – a technikai megalapozottság mellett valaminő, jobbára a pszichikumból következő tartást is közvetít. Aki jól nézi a klasszikusokat, s minden öntörvényű világot a saját törvényei szerint kifejlő *létértelmezésként* fog föl, azt sohasem az absztrakt és az ábrázolóművészet közötti – eldönthetetlen, mert fölvetésében hamis – viták izgatják, hanem a más-más módon megjelenített, releváns képiség igazságtartalma. Ahol a faktúra, még a látszólag letagadott faktúra is – önarckép. Ebből a szempontból a *Vadak* erős, a képfelületet már-már a plasztika irányába toló ecsetkezelése és Malevics szuprematista, a tárgy nélküli ábrázolás nyomán átszellemített, szinte a síkba beleégetett faktúrája rokon.

A színek igézetében élő alkotónak volt alkalma meditálni, hogy mit válasszon: az állandó, a kép enteriőrjellegén is átütő *lobogást*, amellyel csaknem érzéki megvilágítást kapnak a *holt tárgyak (Harley Davidson bár* – 1994) vagy – épp a dekorativitás háttérbe szorításával – az *izzás* belülről jövő tartalmait. Nem mintha a *Nyomdagép* (1987), a piros háttérbe „beültetett", líraian szép – fekete – szerkezet nem mutatná a művész elemi erejű vágyát: a szépségbe belesűríthető technika mindig egy harmonikus, ám drámai életegészt visszhangozzék. Csakhogy a festő fölfedező kedve itt nagyon is korlátokhoz van kötve. A színvilágnak, mert a statikus szépségben ritkán van robbanás, hiányoznak a *rétegei*.

Kelemen Marcel innen indult, sőt később akarva-akaratlan ez ellen lázadt. Tudatos választását mindenképp dicsérni kell, hiszen későbbi – talán megint csak francia példára alakuló – kiruccanásai *(Harisnyás* – 1989; *Barackárusnő* – 1995) már jól mutatják, hogy az igazi, pszichológiailag fölfokozott dráma valójában az emberi arcon észlelhető igazán. A *Harisnyás* című vászon harlekinként is szomorú, a kiszolgáltatottságot szinte testrészként viselő hölgy alakja a *várakozás* pózában válik lassan áldozattá. Azzá teszi az idő. Semmi részletezés, semmi túlcifrázás, egy fekete – csupán a színes harisnyával élénkített élő *fölkiáltójel* kiáltja világgá sorsát. Az öregedés drámáját, nem kevés bohócjelleggel és színnel, a *Barackárusnő* revelálja. Itt is, akárcsak a *Harisnyás*on, a tökéletes lélekrajz elsőbben a szembetűnő. A piros hajról a cirkuszi porondra asszociálunk; s ahogy a *szépség száműzöttje* védőbástyái: kék kis kalapja, fodros gallérú fekete ruhája mögé bújik, úgy lesz egyre szívszorítóbb az elmúlás hangulatát tökéllyel megjelenítő portré.

Ahogy Kelemen Marcel festményei, bár a figuralitásnak teljesen sohasem hátat fordítva, mindinkább absztrakt vagy félabsztrakt jelleget öltenek, úgy válik egyre érzékelhetőbbé drámaiságuk. A *Kristályok*at (1990) mint előzményt számon tartó *Fatörzs* (1996) egyetlen hatalmas lángolás. A gesztusszerű, vörös színrétegek (izomrostok?) az élet, a növekedés (?) szimbólumaként fogják körül az *epicentrum*ban levő sárga fénypászmát. A festő, egy kis túlzással, önarcképet láttat e magmában.

A lázadás indulatát, ha egyáltalán lehet Kelemen festészetével kapcsolatban ilyesfélét említeni, lassacskán kihűti egy még véglegesebb érzésforma: a szenvedés, a megfeszíttetés drámaisága. Portréi, önarcképszerű megnyilvánulásai, ama keresztúti végállomást sugalló korpuszai (*Áldozat I.* – 1993) festőileg igen jól megkomponált *stációk*. Nem csupán az absztrahált *Önarcképre* (1993) és az elcsigázottságában is gyönyörűen-félelmetes férfifejre (*Földön kívüli* – 1993) gondolok, hanem azokra a vásznakra is, amelyeken az arc valaminő mitikus mélységből merített kínnal telítődik (*Erdei rém* – 1991), vagy éppen kettéshasadtságában, a jobb és a bal oldal szembenézetét két alaknak sejtetve (*Beszélgetők* – 1992) mutatja a pólusok keltette viharokat.

Ebben a témakörben ért Kelemen Marcel a legmagasabbra. Az *Áldozat II.* (1993) című vásznat, amelyen a levágott fej a megfeszíttetésen túli gyalázatot is közvetíti, az alkotó nézőpontja emeli igazán drámaivá. A festőművész a fej tarkóra való állításával lelte meg a kép bizarr, ám annál hatásosabb statikáját. A csíkos, rózsaszínű háttér – kontrasztban a megjelenítés módozatával – csak még tragikusabbá teszi az önkényuralom szégyenletes tettét. A nonfiguratív képnek is fölfogható *Áldozat I.* (1993) pedig még ennél is tovább megy. Első pillanatra nem tudhatni, hogy egy, keresztről levett, a kínzásba belehalt csontsovány férfit látunk-e az alkotó által ránk kényszerített, sajátságos felülnézetből vagy egy bánatát italba fojtó, hétköznapi bűneiért vezeklő szerencsétlent. Később minden megvilágosodik: a maga elé roskadó, tenyerével koponyáját átkulcsoló férfi – stilizált önarcképként – az egyetemes szenvedést szimbolizálja. Kelemen kevés festői eszközzel, leginkább a furcsaságában is drámai nézőpont megválasztásával el tudta érni: festménye úgy jellemtanulmány, hogy egyúttal könyörtelen mementó is.

E számunk szerzői

ALBERT PÁL (1935) Párizs
ANDRÁS SÁNDOR (1934) Silver Spring, USA
BAKUCZ JÓZSEF (1929-1990)
BOHÁR ANDRÁS (1961) Budapest
CZAKÓ GÁBOR (1942) Budapest
CZIGÁNY LÓRÁNT (1935) London
CSANÁDY JÁNOS (1932) Budapest
DEÁK LÁSZLÓ (1946) Budapest
FEKETE VINCE (1965) Kolozsvár
GÁL SÁNDOR (1937) Kassa
GÖMÖRI GYÖRGY (1934) Cambridge
GUTAI ISTVÁN (1950) Paks
KELEMEN MARCEL (1964) Budapest
KEMENCZKY JUDIT (1948) Budapest
KEMENES GÉFIN LÁSZLÓ (1937) Montreal
KISZELY GÁBOR (1949) Bonn
KOLLÁR JÓZSEF (1961) Budapest
KŐBÁNYAI JÁNOS (1951) Budapest
NAGY PÁL (1934) Párizs
PAPP TIBOR (1936) Párizs
POMOGÁTS BÉLA (1934) Budapest
PRÁGAI TAMÁS (1968) Bárdudvarnok
SZAKOLCZAY LAJOS (1941) Budapest
SZEPESI ATTILA (1942) Budapest
UTASSY JÓZSEF (1941) Budapest
VATHY ZSUZSA (1940) Budapest
VERESS MIKLÓS (1942) Budapest
VITÉZ GYÖRGY ((1933) Montreal
ZIRKULI PÉTER (1948) Budapest

Kelemen Margit

Festő Műcsarnok

1933, szept. Fiatal művészek

kiáll - 178.

XI. sz.).
ale)Gegründet XI. Jh.).

sz. vége.

eleje.

le. Ende XII. Jh.
XIII. Jh.
g XIII. Jh.

KELEMEN MARIÁN ÉVA - fotó

Tárlatok a tavasz jegyében

Három helyszínen három bemutató: dunaújvárosi „körséta"

Tavasztájt a sajtó szorgos hangyája — mint, sokaknak ismerős példával, a Vasas Táncegyüttes műsorában is „szereplő" örkényi hóember — beleszippant a levegőégbe, és elindul: ki a hers mezőkbe, ki a virágos városba, ki — magam, nem éppen céltalanul — kiállítási körsétára fogja magát. Aztán végigböngészve három tárlatot rájön, hogy így vagy úgy mind a tavaszt idézi (talán mint minden más manapság)...

Kelemen Marián Éva virágos képeit a Bartók aulájában láthatja a vendég. Jó és kevésbé sikerült, színes-szép, a műfaj aranyszabályaihoz hű csendéletek — számomra leginkább a „Tükörkép" emlékezetes — után a csúcspont: régi könyvek nyomatait, illusztrációit idéző míves-precíz virágképek (az „olvasót" latin név tájékoztatja). És a nárciszok, krizantémok, íriszek, muskátlik és liliomok mezején két gyerekalak...

*

Másképp és mástól „tavaszi" a Széchenyi gimnázium aulájában látható kiállítás: három bosszantóan ifjú fehérvári alkotó — *Kovács András*, *Máder Barnabás* és *Falvay Miklós* — munkáit láthatja a vendég. A művek — kivált Kovács jó szénrajzai (Nelli néniről) és képei — alapján hagyományos stúdiumokon edzett „művészpalántákról" beszélhetünk. És ez nem baj, sőt: feltétlenül említést érdemel Máder rontott téglákból készített, funkcionális és gyönyörű „Virágtartó"-ötlete, továbbá (nagy lépés a hiányolt kísérletek felé) doboz-sorozata, valamint Falvay monotípia- és kollázskollekciójából a Boldogságtöredék című munka.

*

Friss, karakteres gesztusoktól terhes és — biztos vállaltan és szándékosan, de számomra riasztóan — sokféle anyagból szerveződött a Ki nyúzza le a hús kísérő burkolatát című összeállítás a Munkásművelődési Központ Folyosógalériáján. Fiatal székesfehérvári és dunaújvárosi művészek a hámról, áll a meghívón, gondoltam, húsbavágó, netalán vérlázító, esetleg arcpirító kérdéseket is felvetnek az alkotók, nem tévedtem nagyot. Jó dolog megvizsgálni, mennyit és miként láttatnak a világból a jövő nagy nevei, ám: a képek-installációk esetében a szimpla ötletet szakmai háttér nélkül kicsit karcsúnak vélem — üdítő kivétel *Vargha Gábor Farkas* sorozata, e körben említeném még *Eke Annamária*, *Páhi Péter*, *Molnár Tonó*, *Pásti Katalin* és *Maza Orsolya* képeit. Az ifjú irodalmárok műveihez pedig egyszerűen nem volt érkezésem, annyit azért megjegyeznék, hogy a párosrímek sorjáztatása Balassa Bálint óta picit avíttas eljárás, s sokat lendítene az anyag minőségén egy jó korrektor. Fagyos tavasz is létezik, mint tudjuk.

Közös a kiállításokban, hogy iparkodni kell a vendégeknek: a hámtárlat március 18-ig, a másik kettő 22-ig látható. **(nyzs)**

Fotó: *Vohlmann György*

tárca

részvételével

ratív szintről stratégiai fontosságúvá vált a Dunaferr vállalatcsoport számára. A Dunaferr bonyolult ipari konglomerátum, ugyakkor legnagyobb társaságai gyártási vertikumot alkotnak — mondta el Liha Péter, a Dunaferr Központi Beszerzési Kft. vezetője. A cégcsoport évente 40-50 milliárd forint értékben szerez be, a kis- és középvállalkozások beszállítóként azonban csak az úgymond egyéb anyagok tekintetében jöhetnek szóba. Ezekre évente összesen több mint 5,1 milliárd forintot költ a Dunaferr, amely ezen belül például 110 milliót fordított ruházat, 15 milliót bútorok vásárlására. **B. K. L.**

rtási kedv

ogatást sokan igénylik

Ötven-hatvan forinton vitatkoznak a kereskedők

Csendesebb lesz a húsvétibárányár-feltámadás

● **Peresztegi T. Ferenc**

Elvadult, gyomos 1,2 millió hektár legelője volna az országnak, ahol, ha gondozásba vennék, mint régen, háromszor annyi juhot tarthatnának, mint amennyi most van. Fejérben a „birgék" száma pontosan annyi volt, mint a megye lakosságáé. Ma jó, ha 28 ezret rögzít a juhszámadás.

Az export-kvótákat már évek óta nem képesek teljesíteni a báránykereskedők. Hol azért, hogy diszkriminálják a magyar exportot, hol azért, mert nem fizetik meg azt a pénzt a magyar juhásznak, amennyiért megérné neki tartani. Csak a megszállottak foglalkoznak még vele. Időnként mintha a pénzüknél lennének.

Molnár Józseftől, a gyapjúsok Fejér megyei kereskedelmi megbízottjától arról értesülhettünk, hogy nem lesz meg a karácsonyi bárányár, jó ha 700 helyett most 500-550 forintot fizetnek a külföldiek az élőbárány kilójáért.

A hét azzal telt, hogy a cég központi irányítói Olaszországban tárgyalnak. Nem sokat, kilónként plusz 50-60 forintot szeretnének elérni. Akkor is 150 forinttal lenne alacsonyabb a húsvéti bárány ára, mint a karácsonyié volt.

Nem lehet ezen csodálkozni, amikor már a szarvasmarhatartásban kiváló Dánia is juhászkereskedőket keres. Ott ugyanis a kereskedők nem hajlandók megfizetni a mi költségeinket, ha nem tudjuk olcsóbban produkálni. Elmondják, meghallgatják a magyarok érveit, de a tapasztalatok szerint nem igazán díjazzák.

Tudják, hogy a magyar húsmerinó-bárány minősége ma még verhetetlen a világpiacon, de nem igazán számít még az, ha spanyol, román és ausztrál jerke is keveredik közé.

Molnár szerint, de az ismert mezőföldi tenyésztő, Domanyek András szerint sem várható húsvétibárányár-feltámadás. Akinek erre az időre lesz kész a tejesbáránya vagy pecsenyebáránya — a jövő héten már gyűjtik az első kamionra valót —, annak nem sok gondolkodási ideje marad, mert idővel elöregszik az állat és már csak igen alacsony felvásárlási árat szabnak érte. Volt már erre példa, és ott, ahol minden forint számít a bevételnél, annak oda kell adni az árut.

A jövő héten legelőbb kedden lehet tudni majd, hogy az olaszok, illetve az új vevőink mennyit adnak.

Addig is új üzleti alkut kezdeményeznek a juhászok, de a hazai kereskedők is, mert annyira talán mégsem romlanak el a kapcsolatok, hogy nélkülözni tudnának bennünket. Arról, hogy mindig a „megbeszélt" kamionszám, és minőség álljon rendelkezésre, a fehérvári cég

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 JUN — 4
TOLNA MEGYEI NÉPÚJSÁG

Kelemenné, Mészöly Laura
festőművész

1021

Hazai tájak

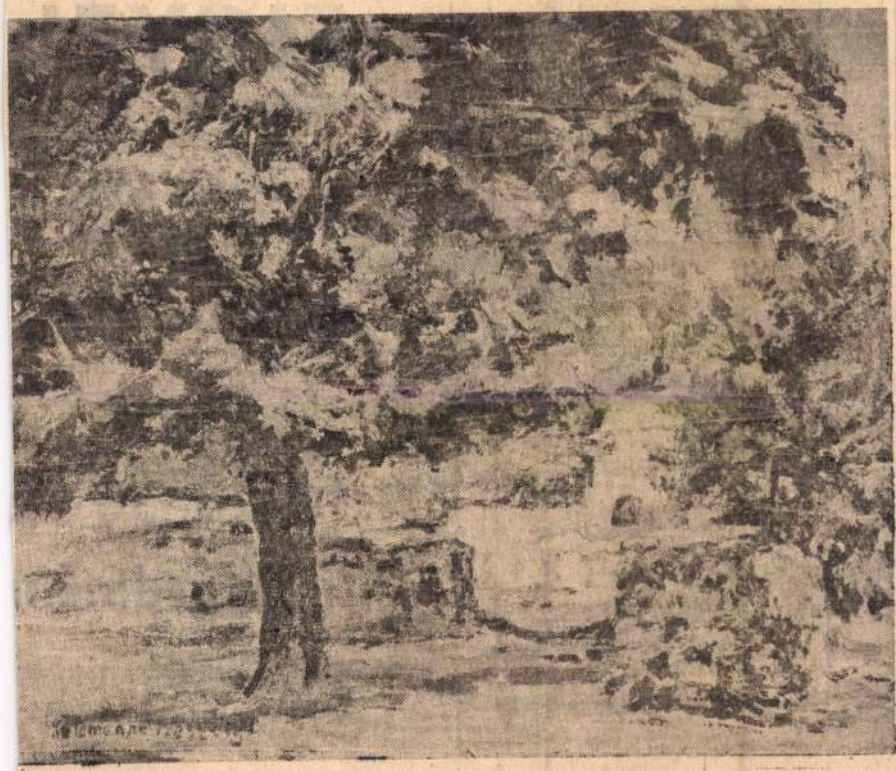

Kelemenné Mészöly Laura: Nyulak szigetén.

A Képcsarnok Vállalat szekszárdi, Szinyei Merse termében tegnap délután nyílt meg Kelemenné, Mészöly Laura Hazai tájak című kiállítása. A kiállítást dr. Áradi Nóra művészettörténész nyitotta meg.

Mészöly Laura festőművésznek ez az első vidéken rendezett kiállítása és örülhetünk, hogy Budapestről elsőként körünkbe vezetett az útja, hiszen benne olyan művészt ismerhetünk meg, aki hangulatos tájképeivel a természet, az élet szépségét dicséri.

A kiállított festmények bemutatják többek között Gemenc, Mártély —Hódmezővásárhely, Szabolcs, Zemplén, a Balaton és a Duna-kanyar igen sok jellegzetességét. S teszi ezt a hétköznapok csendes költészetét festőien kifejezve, a magabiztos alkotó könnyedségével. Mészöly Laurának ez a tárlata az 1975—76-os év termésének javát kínálja, arra ösztönözve a nézőt, hogy a hazai tájak művészi felfedezésében és szeretetében tartson egy derűs és tiszta női lélekkel, aki a hazából művészként többet lát, mint a közönség, az átlagember.

A kiállítás június 17-ig várja az érdeklődőket.

Az Oxigén- és Dissou
gázgyár Vállalat fe
vesz

VEGYIPARI SZAKMUNKÁST
vagy
VEGYIPARI SZAKKÖZÉP-ISKOLÁT VÉGZETT DOLGOZÓT GYÁRTÁSKÖZI ELLENŐR MUNKAKÖRRE
(lehet kezdő is).
továbbá
FÉRFI SEGÉD-MUNKÁSOKAT ÉS BETANÍTOTT MUNKÁSOKAT KÜLÖNBÖZŐ ÜZEMI MUNKAKÖRÖKRE.

A munkavégzés heti 44 órás munkaidőben történik.
Az érdeklődők jelentkezhetnek: Antal Ferenc üzemvezetőnél, Dunaföldvár, Előszállási út 82. sz. alatt.

(96)

AZ ÁFÉSZ RUHÁZATI BOLT NYÁRI AJÁNLATA:

Nyári divatkartonok 17,70 Ft/m.

Bébi és kamasz farmer-öltönyök 141—375 Ft-ig. Fürdőruhák nagy választékban.

Még sok szép, nyári divatáruval várjuk kedves vásárlóinkat.

ÁFÉSZ Szekszárd.

FIGYEL

Június 7-től, amíg a

a dombóvári

44. számú bútorüzletében

10–20–30 sz
engedmén

szekrénysorok, kárpitozott garnitúrák

46. számú üveg-porcelán üzletében

10 százalék enge

neovinil műpadlók megvásárolhatók.

ME
AJÁ

Kelemenné Mészöly Laura

festőművész

A művésznőnek kiállitása nyilt Szekszárdon "HAZAI TÁJAK" cimmel.

Népszava, 1976. junius 4.

4. oldal

— **Hazai tájak** címmel nyílt meg csütörtökön a szekszárdi Szinyei Merse-teremben Kelemenné Mészöly Laura festőművész kiállítása. A két hétig nyitva tartó tárlaton a művész félszáznál több tájképe került közönség elé.

Kelemenné Mészöly Laura festményei

a Derkovits-teremben

Az időtlenség borongó magyar tájának festője *Kelemenné Mészöly* Laura; azon elemek megjelenítője, melyek a hajdanvolt — vagy általunk feltételezett — természetes nyugalmat idézik, s mit sem tudnak még e század civilizációs, valamint képzőművészeti változásairól. A tanyák, vízpartok, mezők, erdőrészletek hangulatos felvonultatása — úgy tetszik — találkozott is az ilyen élményekre vágyó közönségréteg elismerésével, hiszen jószerivel minden kiállított kép gyorsan elkelt, s a lakások falán őrzi majd tovább (kivált, ha megfelelő méretűek ezek a lakások, a szükséges rálátást tehát biztosítani tudják) az andalító harmóniákat. Érzékeny, szépség-kereső lelkület nyilatkozik meg egyébként e képeken, s okkal találkozik a nyugalom, a háborítatlanság áhításának hullámhosszán azokkal a vásárlóival, akik feltehetőleg hasonlóképp idegenkednek a való világot feltáró művészi gondolatoktól, és elandalodást várnak a festészettől. Ahogy a tárlat katalógusában *Borbély* László írja, Kelemenné Mészöly Laura „avatott keze nyomán semmitmondó témák válnak ünnepélyes látomássá", és csakugyan ezt hangsúlyozza nemcsak képeinek tematikája, atmoszférája, megjelenítő eszköztára, de szerkezete is, jobbára középütt metsző ég-föld vonallal, mely egyensúlyt teremt a kéklő vagy finom felhőket úsztató boltozat, valamint az alant tükröző víz-felületek, és hallgatag fák, boglyák, faluszélek, nádasok békességében, általában kékeslilás szín-nyelvezettel. A képméretek úgyszintén megfelelnek a kívánalomnak, bár néhány „tájminiatűr" kisebb szegletek vagy falfelületek dekorációjára is alkalmas.

Sz. Gy.

Magyar Nemzet
1980.

NAPLÓ

December 11

Miért vijjog a saskeselyű? — címmel Vas István emlékiratáról rendez kerekasztal-beszélgetést december 15-én, hétfőn este hat órakor a Magyar Rádió és a TIT budapesti irodalmi szakosztálya a Kossuth Klubban. A beszélgetés résztvevői: Fenyő István, Kulcsár Szabó Ernő és Vas István. Vitavezető Béládi Miklós.

♤

Somlyó György szerzői estjét rendezi meg a Fészek művészklub december 12-én, pénteken este 8 órakor a költő 60. születésnapja alkalmából. A Fészek Esték sorozat házigazdája ezúttal Fodor András. A bevezetőt Rákos Sándor mondja, közreműködik Bálint András, Bodnár Erika, Kertész Péter, Molnár Piroska, továbbá Kurtág Márta zongoraművésznő.

≤

Az Erkel Színház előcsarnokában szerdán a kétszáz éves milánói Scalát bemutató kiállítás nyílt meg. A budapesti Olasz Kulturális Intézet és az Operaház rendezte kiállítás többek között felidézi Kodály Zoltán Székelyfonójának és Bartók Béla Csodálatos mandarin című balettjének milánói előadását. A Bartók-művet már 1942 októberében bemutatták a Scalában, amely jövőre a zeneszerző születésének évfordulóját méltóképpen szeretné megünnepelni. A kiállítást, amely egy hónapig lesz látható az Erkel Színház előcsarnokában az előadások ideje alatt, Giulio Bilancioni nagykövet és Mihály András, az Operaház igazgatója nyitotta meg.

♤

Várkonyi Nagy Béla író hamvasztás utáni búcsúztatása és urnájának elhelyezése december 15-én, hétfőn délután fél 2 órakor lesz a Farkasréti temető ravatalozójából.

erősítésében, a magányos beteg öregek pártolásában, a környezetvédelemben. Mérlegelték, mi módon működhetnének szorosabban-eredményesebben együtt a tanácsokkal a gondok megoldása érdekében.

Az elnökségi ülést követően tanácskozott a HNF budapesti bizottsága, s értékelte a kerületi küldöttértekezletek munkáját. E rendezvényekre Zugló kivételével már mindenütt sor került a fővárosban, s mint az ülésen megállapították, jó politikai légkörben zajlottak le.

...tervét vitatta meg ...os elnöksége

hogy hathatósabban szolgálja a TIT a tudományos eredmények sokrétű és sokak számára érthető közreadását.

Az eszmecserén részt vett és felszólalt *Pozsgay* Imre művelődési miniszter.

A tanácskozáson felmérték az ismeretterjesztésben alkalmazott szemléltetési formák, módszerek továbbfejlesztésének lehetőségeit is.

...huszonhat országba

túra közül választhatnak az érdeklődők — jelentették be a Volántourist szerdai sajtótájékoztatóján. A február 15-ig megrendelt és befizetett szocialista, valamint a lakossági valutakeret terhére szervezett tőkés országokbeli utazásokra 10 százalék kedvezményt ad a vállalat. A külföldi utazások többségére és sok belföldi túrára egyébként ugyancsak kedvezményeket kapnak a nyugdíjasok, valamint a mozgássérültek.

A Volán programfüzet gazdag kínálatában újdonság: első ízben szerveznek nyolcnapos tunéziai körutazást, s újabb földrész bekapcsolásával amerikai utazásokat is indítanak.

Bővítik a szolgáltatásait a *több mint 500* kocsival működő Volán taxiközlekedésnek is.

...kukoricacsírát, valamint 37 000 tonna takarmányt állít elő.

Terven felül

23 ezer tonna kőolaj

Három héttel az év vége előtt, december 10-én teljesítette ötéves kőolajtermelési tervét a Kőolaj- és Földgázbányászati Vállalat. Az év végéig hátralevő napokban várhatóan 23 000 tonna kőolajat hoznak felszínre előirányzatukon felül.

A Dunántúlon és a Duna—Tisza közén is dolgozó vállalatnál ezekben az években megalapozták a következő középtávú tervidőszakra az egyenletes szénhidrogéntermelés geológiai, földtani és műszaki feltételeit. Ennek során több kisebb, de iparilag hasznosítható kőolajtelepet tárnak fel a zalai olajkutatók a Dunántúlon és a Duna—Tisza közén, köztük a kiskunhalasi olaj-, illetve a zsanai gázmezőt.

MEGBÍZHATÓ, GAZDASÁGOS

az

ESZKIMÓ

FAGYÁLLÓ HŰTŐFOLYADÉK

Kapható 1, 5 és 10 kg-os kiszerelésben a szakboltokban az ország egész területén

Nagyfelhasználók megrendeléseit 50—200 kg-os egységekben teljesíti az ELSŐ VEGYI INDUSTRIA SZÖVETKEZET

Budapest

Telefon: 220-492, 424-167

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

TOLNA MEGYEI NÉPÚJSÁG
1976 JUN 13

Kelemenné Mészöly Laura
Szekszárd
1021

Kelemenné Mészöly Laura képei

Ritkán látható, gazdag kollekciót mutatott be a Képcsarnok szekszárdi kiállítótermében Kelemenné Mészöly Laura. Elegáns ecsetkezelés, az impresszionizmus egyéni továbbfejlesztése jellemzi ezeket a képeket, melyek a „Hazai tájak" gyűjtőcímet kapták, de valójában nem annyira a tájak különbözősége érdekli Mészöly Laurát, hanem inkább az, hogy mit tud a maga számára hasznosítani az egymásnak felelő tájakból. Autochton, zárt világ az övé, melyben minden ecsetjének engedelmeskedik, hogy átlényegülve egy új valóságot fejezzen ki. Azt mondta, pályája kezdetén sokat másolta Mészöly Géza képeit, mégsem a jeles elől és rokon hatását érezzük, sokkal inkább Mednyánszkyt, helyenként Nagy Istvánt. De ez a hatás elsősorban a természettel való eggyéválást jelenti, a szép azonosulást, anélkül, hogy egyéniségét fel kellene adnia.

Legjobban kisméretű olajképein érezzük ezt, melyek között nem egy igazi remeklés akad. Mészöly Laura biztosan épített világának dokumentumaként. (Budapesti, alföldi, s talán legjobban a balatoni miniatűrökben.) Erő és biztonság sugárzik ezekről a képekről, a megértett és átfogalmazott természet szól hozzánk, hatásosan és meggyőzően.

Nagyobb méretű képein viszont néha elnagyoltság érzik, mintha az ihlet sürgetésében nem jutott volna mindenre ideje. Valószínűleg az is hozzájárul ehhez, hogy az elmúlt két évben nagyon sokat festett, s bár saját színvonalát egy pillanatra sem tagadja meg, ilyenkor időnként elmarad legjobb eredményeitől. Itt bemutatott képén azt éreztük, hogy mindenekelőtt a kis formák mestere, kitűnő érzéke bonyolult természeti képeket tud összefogni, egybesűríteni. Igazi kvalitásának elsősorban ezt érez tük szekszárdi kiállításán a — ismételjük — összességében magas színvonalú, ritkán lá ható gazdagságú és hatású k lekció.

CSÁNYI LÁSZ

Repülőgép-szerelők

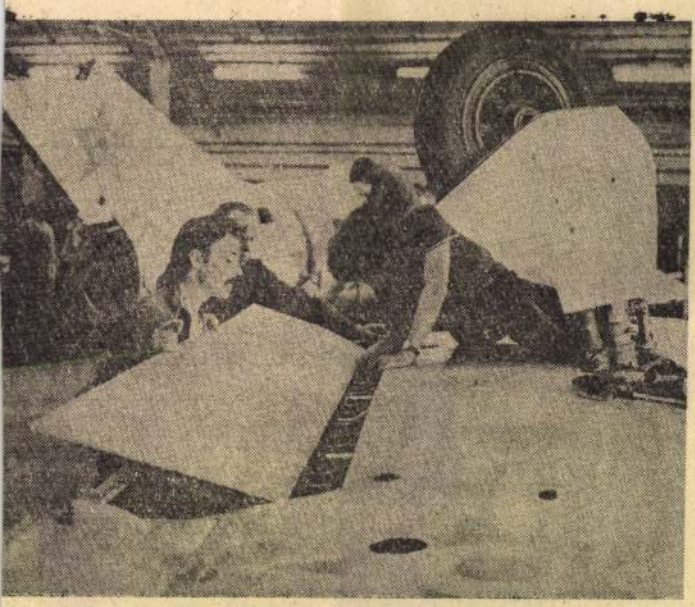

Pestvidéki Gépgyárban tanulnak a repülőgép-szerelők és műszerészek. A középiskolai végzettséget kívánó szakmákat merev és forgó szárnyú gépek szerelését, javítását, a hagományos repülőgépmotorok, sugárhajtóművek és helikoptermotorok, valamint a rádiós- és navigációs műszerek javítását két év alatt sajátítják el a tanulók.

Víz a

A víz alatti régészet érdekes ága a hajóroncsrégészet. Minden víz alatti lelet mond valamit az utókornak, de a régész számára a hajóroncsok felkutatása mindig a legizgalmasabb feladatnak számít. A hajónapló, régi írások, pénzek, fegyverek, vasalások, díszítések a legtöbb esetben egy jól konzervált külön kis világot jelentenek. Hően tükrözik a leletek azt a kort és azt a civilizációt, amelynek szolgálatában a hajó ilyen, vagy olyan okból a hullámsírba került.

Port-Vendres földközi-tengeri kikötő, Dél-Franciaországban, közvetlenül a spanyol határ mellett fekszik. Halászok első ízben 1972-ben jeleztek víz alatti hajóroncsot a kikötő külső vizein. A francia régész búvárok tüstént megkezdték a víz alatti kutatást. A hajóroncs lokalizálása után elsősorban a rakományra voltak kíváncsiak. Merüléseik során megállapították, hogy az ókori római gálya ónt szállított, amikor az utolsó útján a hullámsírba került. Az ón mellett az amfórákban olajat is találtak. Régészek és történészek a további kutatások során visszapörgették ennek a hajónak az útját térben és időben...

I. e. az I. században az Ibérfélsziget jelentős nyersanyagbázisa volt a római birodalomnak. Élelmiszereket és nyersanyagot szállítottak a gályák innét, a birodalom különböző térségébe. Az amfórákban szállított olaj a Guadalquivir völgyének vidékéről származott, míg a szintén rakományt képező szárított halat annak idején Spanyolor-

„Mera"

Múzeum ínyenceknek

Gasztronómiai múzeum nyílt Lodzban a „Kaskad" élelmiszerkombinát épületé-

1021

Kelemenné Mészöly Laura festőművésznő

1980.XI.Televizió 2.Müsor 21.oo
TV Hiradó

- Az ujjáalakitott budapesti Derkovits terem első kiállitása ugy hat a látogatóra, mint ha a természetre nyiló ablakok sorát vágták volna a falakba. Kelemenné Mészöly Laura festőművésznő müterme ugy tetszik az egész ország, elsősorban szükebb pátriája a Kiskunság. De erdők és nádasok, tanyák és falvak, agg kápolnák és a multak emlékeit örző szélmalmok regélnek arról, hogy milyen szép tájakkal változatos e haza. Itt az ecset formálta alkotásban tán még szebbek is. Hiszen a vándor szeme csak szerencsésen napfényes időben fedezheti fel egy egy tájnak azt a sok árnyalatát, ámi a természet palettájának teljes skálájában tárulkozik a néző elé. Voltaképpen önálló része a tárlatnak a táj miniatürök sora. S ha az előbb feleslegesnek tünt külön kiemelni, itt meg kel l mondani, ritka e müfajban a realista alkotás. Kelemenné Mészöly Laura Magyar tájak cimü tárlata e hó 27-ig látható a Lenin krt-i Derkovits tremben.

Kelemenné Mérzőly Laura festőművész

Kiállítása december 12.-én

fél hatkor nyílik meg a II. Ker Nótanács

Moszkva téri Klubjában

Magyar Nemzet 1969 december 6.

4. old

Kelemenné Könöly Laura, festő

MDK

Kiállítása nyílt meg a Moszkva téri kiállítóhelyiségben.

— : Kulturális hírek 7

Népszabadság, Gy. 1969. dec. 5.

Kelemen Mihályné

Dombóvár város felszabadulásának 32. évfordulójára hirdetett amatőröknek képzőművészeti pályázatot. – Második díjas lett Kelemen Mihályné fafaragó.

Szilvási Sarolta: Utólag egy pályázatról.

Tolna m. Népújság, 1976. dec. 17.

Kelemenné Mérzsky Laura festőművész

Hazai tájak c. Ziállítása

1976. VI. 3 – VI. 17.-ig

Szekszárd, Szinyei Merse Terem

– Katalógus a könyvtárban –

Kelemenné Mészöly Laura festő

Kiállítása a vegyeti Gulácsy Lajos teremben

1978. ápr. 20 - máj. 4.

- katalógus a könyvtárban -

Kelemen Mária

1923/24

Ferkèpzomfoiskòvk

99. l.

tárgya [illegible] kompozícióiban nem egyszer Rubens hatása érvényesül. Itáliában e korban többnyire csak szent szobrocskák készülnek, Németalföldön serlegek. Leginkább déli Németországban virágzik az E.-faragás, főleg Augsburgban, Nürnbergben és Münchenben, mely városok a XVIII. sz.-ban az esztergályozott játékok és közhasználati tárgyak divatba jutásával az E.-faragás elfajulásának is főszínhelyei (pl. a Troger-féle, fával kombinált, rongyos csavargókat ábrázoló E.-alakok), de néha kiváló művészek is anyagukul választják az E.-ot (Permoser).

Nagy szerepet játszik az E. a keletázsiai művészetben is. Gyakran kiváló művészi értékű kínai és japáni szobrocskák mellett azonban éppen a Keleten is fellép az európai E. késői korát jellemző technikai mesterkedés, amelynek példái az áttört legyezők Európa-szerte ismert példái. Európában a XIX. század végén főleg Belgiumból indult ki (a belga Kongó elefántcsontban való gazdagságának felhasználásával) a művészi E. felújítására irányuló kísérlet, amely azonban kiváló szobrászok (Maunier, Van der Stappen) ily munkái ellenére sem tudott igazán lábrakapni.

Irodalom: *Ráth György:* Az iparművészet könyve, II. k., 1905. *Stuhlfant:* Die altchristl. Elfenbeinplastik (Freiburg—Leipzig, 1896). *Goldsmidt:* Die Elfenbeinskulptur aus d. Zeit. d. Karol u. sächs. Kaiser, 4 kötet (Berlin, 1915—26). *Goldschmidt:* Bizantinische Elfenbeinsplastik. *Köchlin:* Les ivoires gothiques françaises (Paris, 1924). *O. Pelka:* Elfenbein (Berlin, 1920).

Divald.

ELEFÁNTCSONT-hímzés. Újabb időben így nevezik azt a hímzéstechnikát, amellyel a XVII. sz.-i velencei relief-csipkét utánozták. Ezt a technikát Németországban a XVII. sz.-ban már alkalmazták.

ELEFÁNTCSONT-PORCELLÁN, *parian*-anyag elefántcsonthoz hasonló fe[illegible]

MDK

Kelemen Margit

Profil, of.

Fiatal művészek kiáll. Műcs. 1933. szept.

22 l.

Kelemen Margit MBK

Profil, olf.

Mücsarnok 1933 Fiatal müvészek kiállitása

Kelemen Margit

Profil, olt.

Műcsarnok 1935 Tiszai művészek kiállítása

Kelemen Margit festőművész

Profil

Fiatal Művészek Kiállitása katalógusa 1933.
Mücsarnok

Kelemen Márton

győri mobrás

vállalata a fertőendrédi

rk. templom belső beren-

dezését az orgona kivé-

telével 1908-ban.

Csatkai Endre dr.

Sopron városának

műemlékei. II. köt.

Sopron 1935. 29. l.

(Asolonai Szövőde)

~~xxxxxxxxx~~

m.

rkék.

~~Selyem~~.Kék-sárga ~~széles~~ csikokkal.

~~csikozással.~~

selyem.

glio S.A. /Succ. a G.B. Trapolin/.

Zecchin ~~tervei.~~ ~~[illegible]~~ tervei

fényü modern broché. ~~1.30 m. magas.~~

d'Arte dei Carmini tervei:

130 cm. magas.

n. magas.

ti ~~épitész~~ Arch. tervei

~~tándx~~

Kelemen Márton

Győri szobrász

l.

Hercsuth Kálmán

Fadrusz János

élete és művészete

Bp. 1925. 15. l.–

16. l.–

Nagy.

Dr. Szentiványi Gyula
ur

Lagymányos u. 1

Kolemen Márton

győri faparagó

l.

Lázár Béla dr

Fadrusz János élete
és művészete. Bp.
1923. 17. l.

RANSCHBURG GUSZTÁV
könyvkereskedése és antiquariuma
Budapest, IV. Ferenciek-tere 2.

ÁR

Müemlékek Orsz.

IX kor ut

Kelemen Mârton

nobrass

l.

Csatkaisoprommüend

II. 29. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszteremében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Kelemen Márton

győri szobrász

l.

Valló Győr

83. l. 140. l.

Kelemen Márton
egyházi szobrász
és oltárépítő
Győr ött az 1920-
30-as evekben.

Győri Szemle
1930. 1-3. sz.
Hirdetés-

Kelemen Márton

győri fafarago

Heresuth Kálmán:

Fadrusz János élete és művészete - Hasznos Tudnivalók. 4-sz. Bp. é.n. 15.l.

Kelemen Márton

Fafaragó

l.

Lázár B. Fadrusz

János élete és művészete 1 Bp. 1923.

17. l.

18. l.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Kelemen Pál festőművész

Magyar Hírlap

1973 SEP. 28

KELEMEN PÁL festőművész kiállítása október 1-én nyílik meg Budapesten, az V. kerületben, az Alkotmány utca 9. szám alatt.

1001

Kelemen Pál M.D.K.

művészettörténész, archeológus. Szül. Bp.1894.ápr.24. 1932 őszén látogatott el első izben Amerikába. Pár hónap mulva korábbi művészettörténeti tanulmányait abbahagyva, teljes energiáját az amerikai művészetnek szentelte. Tiz évi kutatás és utazás eredményeképen megirta "Medieval American art" c. művét, mely első a világirodalomban ebben a tárgykörben: teljes képet ad a Columbus-előtti Amerika művészeti szempontból jelentős kulturájáról. A szerző két évtizedes amerikai állampolgárságának ideje alatt elhárított magától minden felajánlott poziciót, hogy csak kutatásainak élhessen s megőrizze függetlenségét. Mind Amerikában, mind más országokban számos egyetemen tartott előadást, s Latin-Amerika legnagyobb részét bejárta utazásai során. Kelemen Pál az első s eddig egyetlen olyan tudós, aki az európai tudományos központokban az amerikai művészet három korszakáról előadást tartott.

Kelemen Pál M.D.K.

(folyt.)

Cime: Norfolk, Connecticut: Loon Meadow Dr.

vö. Directory of American Scholars,
Kelemen: Medieval American Art.
Who's who in America, 1956-1957.

MDK

Kelemen Pál, ötvös, ip.m.

Arany pecsétgyürü.
Arany násfa.
Ezüst aranyóra, diszmagyar ékszer. 28.1.

OMIP.Társ.Bp.-müvészet az iparban. 1943. Üveg- és Fém-
kiáll. Kat. 27.1.

Kelemen Pál

festőművész kiállitása nyilt meg az
UVATERV KISZ klubjában.

Magyar Hirlap 1974/86 8.old.

Kelemen Pál
festőművésznek nyilik kiállítása
ma a Központi Fizikai Kutató In-
tézet KISZ klubjában

Magyar Hirlap 1973/86 8 old.

Kelemen Pál

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Grafika című.

MAGYAR IFJÚSÁG
1982 OKT 29

1021

Ismét új(j)at mutatok

címmel állította ki legújabb munkáit *Kelemen Pál* grafikus, aki több alkalommal is bemutatkozott már lapunk oldalain. A tárlat november 4-ig tekinthető meg a Posta Álközponti Üzem (Bp. IX., Közraktár utca 34.) művelődési termében.

Emlékek

Százhetvenöt
seppe Garibo
lom vezére.
zeum kertjéb
A koszorúzás
ribaldi is, a
történeti Múz
meg *Garibald*
tárlat a magy
idézi fel kora
ján.

lakások kétharmadában

ba vezettek
y Budapest
adában van
kilométer
fogyasztók-
sztalt háló-

zatbővítési ütemet némiképp lassította, hogy sok helyen a régi, öntöttvas vezetéket újakra kellett cserélni. Nemrég új technológiai eljárást vezettek be, amelyel gyorsítják az átállítást.

Épülő jurtatábor?

... is lehetne ez a tetszetős építmény, de ha figyelmesen szemléljük, a sok fa elárulja, hogy ez szénégető boksa. A vértesi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság szerződéses vállalkozásban égettet a bakonyi szénégetőkkel faszenet. A havi hat boksányi termék jelentős részét Ausztriába és Franciaországba szállítják.

Kelemen Pál

festőművész tárlata október elsején nyilt meg az V. Alkotás utca 9-ben.

Magyar Hirlap 1973/267/8

Kelemen Pál

KELEMEN PÁL FESTMÉNYEIBŐL és Illéssy Zoltán grafikáiból nyílik kiállítás november 18-án, délután öt órakor Budapesten az UVATERV KISZ-klubjában. (V., Mérleg u. 5.)

Magyar Hirlap 1975/3o1/13

Grafikák Kőbányán

KELEMEN PÁL

Ezekben a hetekben láthatók Kőbányán Kelemen Pál tusrajzai és színes monotypiái. Igazán dicséretes a *Pataky István Művelődési Központ* kezdeménye, hogy kisgalériája két termében bemutatja közönségének a még nem profinak minősülő művészek munkáit is. Mostani vállalkozását sem kell restellenie, mert a kiállító máris két jeles erénnyel érdemli ki a látogatók figyelmét és rokonszenvét: tehetségével és sajátos, egyéni világával.

Mit mutat meg nekünk a jelenlegi foglalkozása szerint dekoratőr, reklámgrafikus, negyvenéves férfi önmagából és korunkból? Leggyakrabban és legmegrendítőbben kínzó magányát rajzolja fekete tusvonalaival a fehér lapokra, a magáramaradottság és elhagyatottság üvöltő fájdalmát, az emberi szóért, együttérzésért, egy segítő gesztusért való könyörgését. Mint a való életben, rajzi. festői világában sem takargatja gyötrődését.

Az elmagányosodás s a szeretetéhség korunk legfőbb jegyei közé tartozik, olyan tömeges és oly mértékben gyarapodó, hogy már-már készek vagyunk ezt látni a természetes emberi állapotnak. Pedig hogy mennyire természetünk ellen való, azt Kelemen tusrajzai és (egy következő kiállításra váró) festményei sok kortársi képzőművészeti megjelenítésnél hitelesebben tanúsítják.

Kelemen magányérzése ellenére nem embergyűlölő, nem vált cinikussá. Nemcsak lelkében, emberi kapcsolataiban őrizte meg a gyermekkor reménykedését, szelídségét, feltűnően sok lapján megtaláljuk ennek szimbolikáját. Biztos kézzel meghúzott, bravúros vonalaival megrajzolt figurái gyakran ott tartják a míves munkára teremtett hosszú, erős ujjaikon az életcsírát őrző, petytyes fürjtojást.

Gergely Mihály

N 81 VIII. 2

is modernizáljuk, de hát nehéz egy kalapnál különösebben új dolgokat produkálni, Kár, hogy csökken iránta az érdeklődés, mert egészséges és szép viselet.

— Önnek van kalapja?

— Hogyne lenne, megnézheti, most is a kocsimban fekszik.

A kalapgyár tehát rugalmasan alkalmazkodik a változó igényekhez, de mi a helyzet a vásárlókkal? Tényleg olyan rohamosan veszít népszerűségéből e jeles, karimás fejfedő? *Csengeri Andrásné*, a Corvin Áruház kalaposztályának helyettes vezetője szerint bizony nem, az idősebbek keresik és veszik, persze nem nyáron, a hőségben:

— Most nyári kalapból négy-ötszáz darabot is eladunk hetente, de a fiatalabbak inkább a sapkát veszik.

Idősebb úriember sétál a 35 fokos pesti körúton, kalapban. Csorog róla a víz, de olyan elegáns, mintha skatulyából húzták volna elő.

— Elnézést, miért hordja ön a kalapot?

Nem késik a válasszal. Szemem közé néz és higgadtan ennyit mond:

— Higgye el, furcsa lenne fordítva!

Sz. Sz.

ta, mert *keményen megdolgozott érte.* Tolmácsok panaszkodnak, mennyire nem tartják munkájukat mások munkának. Több órás „szinkronolás" után még a baráti találkozón is fordítani kell, s a fehér asztal mellett a magyar tárgyalópartner méltatlankodik, hogy miért nem iszik a tolmács. „Mert dolgozom" — feleli az, mire a nyelvtudatlan magyar *megsértődik.*

A tárgyalásokon, találkozókon — bárki megfigyelheti — a legritkábban vagyunk tekintettel a tolmácsra. Például szójátékkal akarjuk szórakoztatni a külföldi vendéget. S a tolmácstól elvárjuk, hogy *lefordítsa a lefordíthatatlant.* Nemcsak a tolmácsok bosszankodnak, általános tapasztalat, hogy a nyelvtudást nem értékeljük. A fordítói díj nagyon *ala-*

Olajfeldolgozó ber

Hitelszerződést írtak alá szerdán Százhalombattán a Magyar Nemzeti Bank, az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt, valamint a Dunai Kőolajipari Vállalat képviselői. Eszerint *az MNB 6,5 milliárd forint hitelt nyújt a Százhalombattán megépülő*

MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Kelemen Pál
grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 APR 18

1021

BALOGH ISTVÁN RIPORTJA:

Egy korty halál

Kelemen Pál rajza

TA

VEM...".

első emeleti ablakra: két néni
ve integet a rácsok mögül.
regyházán ebéd után várat-
rzene: fiatalok vonulnak, zöm-
ínyok, dobbal, trombitával, fu-
hazöld egyenruhában. Mi ez?
mar kiderül: épp most, két
kezdődik a BOLOND ÁP-
az ifjúsági klubok felvonu-
Kossuth téren. Megnézzük a
lő, álarcos-jelmezes cso-
. Papírautó és valódi sze-
skarák, zsákruhák és busó-
fféle pótfarsang. Meg egy
i sárkány: a KÖZMŰVE-

ak egy pillantást vetünk
ülőházára, azután irány
A kiöntött, megáradt

CSANÁDY JÁNOS:

Repülj csak, hó

A vízcseppek hulltukban hópihévé
fagynak, a varjak lépegetnek,
lebbengetnek a fehér hópihéken,
az utakat a házmester hiába
szórja be homokkal —
hollófekete hajam maradéka
is beszóródik fehér hópihékkel;
hiába szórják be hamuval, ártat-
lanabb már nem leszek, mint gyermek-
koromban, többé bűntudat nem által,
pogány nem vagyok, nem vagyok keresztény,
pogány csak voltam nagy történetemben,
aztán református ősöket vallok,
akik nyakasan voltak puritánok,
s állva haltak meg, mint a katonák,
vagy munka közben, kisföldű parasztok
két kor mezsgyehatárán estek össze,
hulltukban is az eget fenyegetve.

Repülj csak, hó — oly szép a szárnyalásod
feketetollú madarak között,
vattázd Budapest tetőit fehérre,
találjon honra szívem messzesége.

Kelemen Pál, festő

● KÉPEK, GRAFIKÁK. Kelemen Pál festőművész festményeinek és grafikáinak kiállítása november 30-ig tekinthető meg — délutánonként 4—6 óra között — a VII., Dohány utca 50. szám alatti kultúrteremben.

-:O Képek, grafikák

12.

Esti Hírlap, Bp. 1977 nov. 22

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-71

Kelemen Pál, grafikus

MAGYAR NEMZET

1982 MÁR 7

1021 Magyar Nemzet

A Magyar Nemzet galériája

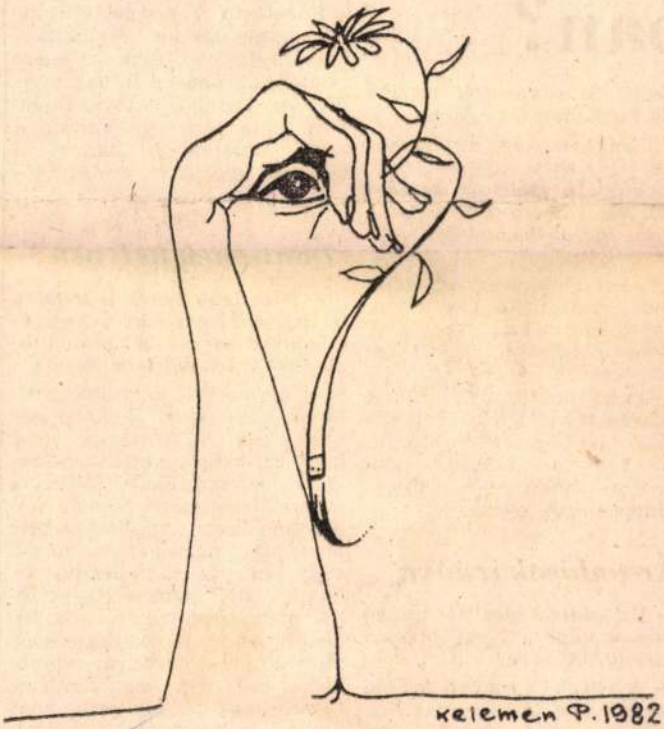

Kelemen Pál grafikája

ban?

gázik. S a városok elszívó reje körükben legerősebb.

— *Lényeges, hogy a folyamat érintsen egész tájegységeket. e váljék néptelenné például Ország. Hol vannak most a itikus gócok hazánkban?*

— A Délnyugat-Dunántúlon, Északi Középhegység több szén, közöttük a Cserháton, Zemplén-vidéken. Nagyjából zokon a tájakon, amelyeket ófalvasnak nevezünk. Kit érdemtelenül, mert nálunk háromszázas lélekszámú tepülés is „aprónak" számít, íg Franciaországban vagy émetországban ez az átlagos alunépességet jelenti.

Áramlások iránya

— *Világviszonylatban milyen falvak képe? S mi hogyan leszkedünk ebbe?*

— A világkép vegyes. A Föld akóinak fele falvakban él, de *falu* és a *város* fogalma országonként változó, ezért a szálékos arányok csak óvatosan

igazgatási, döntési jogköre egyértelműen a városok fejlődését szorgalmazta. Ha tehát azt akarjuk, hogy falvaink népességmegtartó készsége erősödjön, akkor úgy kell átalakítani településfejlesztésünk egész rendszerét, hogy a falvak civilizációs esélye növekedjék. Nem több pénzt kiszakítani a közös keretekből, hanem a *helyben* képződött erőforrásokat *helyben* értékesíteni.

Döntsenek helyben!

— *Mik lehetnének a minden településre kiterjedő, urbanizációs folyamatnak, a „faluváltozásnak" alapvető tendenciái?*

— Elsősorban az volna kívánatos, ha a falusi életkörülmények úgy változnának meg, hogy *azt a helyi tanácsok döntései befolyásolnák.* Nem a megyeközpontban kellene eldönteni, hogy „kapjon" a falu mondjuk művelődési házat, vagy sem. Rájuk kellene bízni, hogy a saját pénzösszegeik fölött maguk rendelkezzenek. Indokolt lenne, ha szerkezetében megmaradna a magyar településhálózat olyannak, amilyen, hiszen már bizonyította, hogy képes alkalmazkodni a kor követelményeihez. Nem kell nagy tömegben együtt lakni az em-

Kelemen Pál, grafikus

1 rajz : repr.

8.

Kelemen Pál: Rajz

Élet és Irodalom. Bp. 1983. jún. 24. XXVII/25

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1983 FEB 2 6
MAGYAR NEMZET

nyugodott. A vevők szétspric- molta a lakását?" Hümmög-

1021

Kelemen Pál grafikája

Mindez — r
*műsor*ra vona
magában nem
Spiró talán é
középfajú na
nélkül játszott
érni. Merőbe
hogy a Nemz
mutatóján m
ködik" ez az
szellemes és merész leleplező-találmány.

Minden pont lényeges eleme, hogy megfelelő helyen működtessék. A napóra zseniális találmány, de árnyékban mit sem ér. Egy kamarajáték, amely egy vidéki színház stúdiója részére készült, majd a Várszínházban tervezték bemutatását, a Hevesi Gyula téri színpadon elveszti legtöbb vonzerejét, intimitását. A néző figyelme szétszóródik, a többség a színpadon működő televízió főműsorát nézi. Kivált így volt ez azon az estén, amikor e sorok írója látta az *Esti műsort*, és Béláék átkapcsoltak *A maláji tigris*re. Az előadás végén sokan sajnálták, hogy nem nézhették végig Szandokán kalandjait.

A patentek másik fontos mozgatója egy rendszerint már ismert elem új körülmények között történő alkalmazása. Nem is olyan régi ötlettel példálózva és az óránál maradva: aki feltalálta az úgynevezett analóg órát, nem csinált mást, mint a hagyo-

Szakács Eszter, *Nagy* Zoltán, *Moór* Marianna és *Csák* György — igyekezettel próbálják megoldani a megoldhatatlant: hússal, vérrel és idegekkel felruházni a lecsupaszított figurákat. Nem volna igazságos bármelyiküket is kiemelni vagy elmarasztalni, mert bizonnyal minden estén a tévéműsortól és a közönség reagálásától függően más és más van jobb vagy rosszabb formában.

Néhány nappal később megint a tévével és a színházzal álmodtam. (Morbus kritikus hungaricus.) A játékvezető ezúttal azt a kérdést tette fel, hogy vajon mikor fogják alkalmas helyen és körülmények között bemutatni Spiró *Esti műsorát*. Nem tudtam válaszolni. Akkor egy mentő kérdést kaptam: mikor és hol mutatják be Spiró valamelyik igazán jól sikerült művét? Erre még mélyebben hallgattam. Remélem, még ez a színházi évad vagy legkésőbb a következő megadja helyettem a feleleteket.

Barta András

előbb-utóbb megtalálja a módját, hogy üzenjen neki. Csak azt sajnálta, hogy nem kísérhette apját Konstantiná-

a kívülről ép alma, amelyben azonban belül férgek nyüzsögnek. Amint a rómaiaknál is az utolsó császárok már ha-

1021

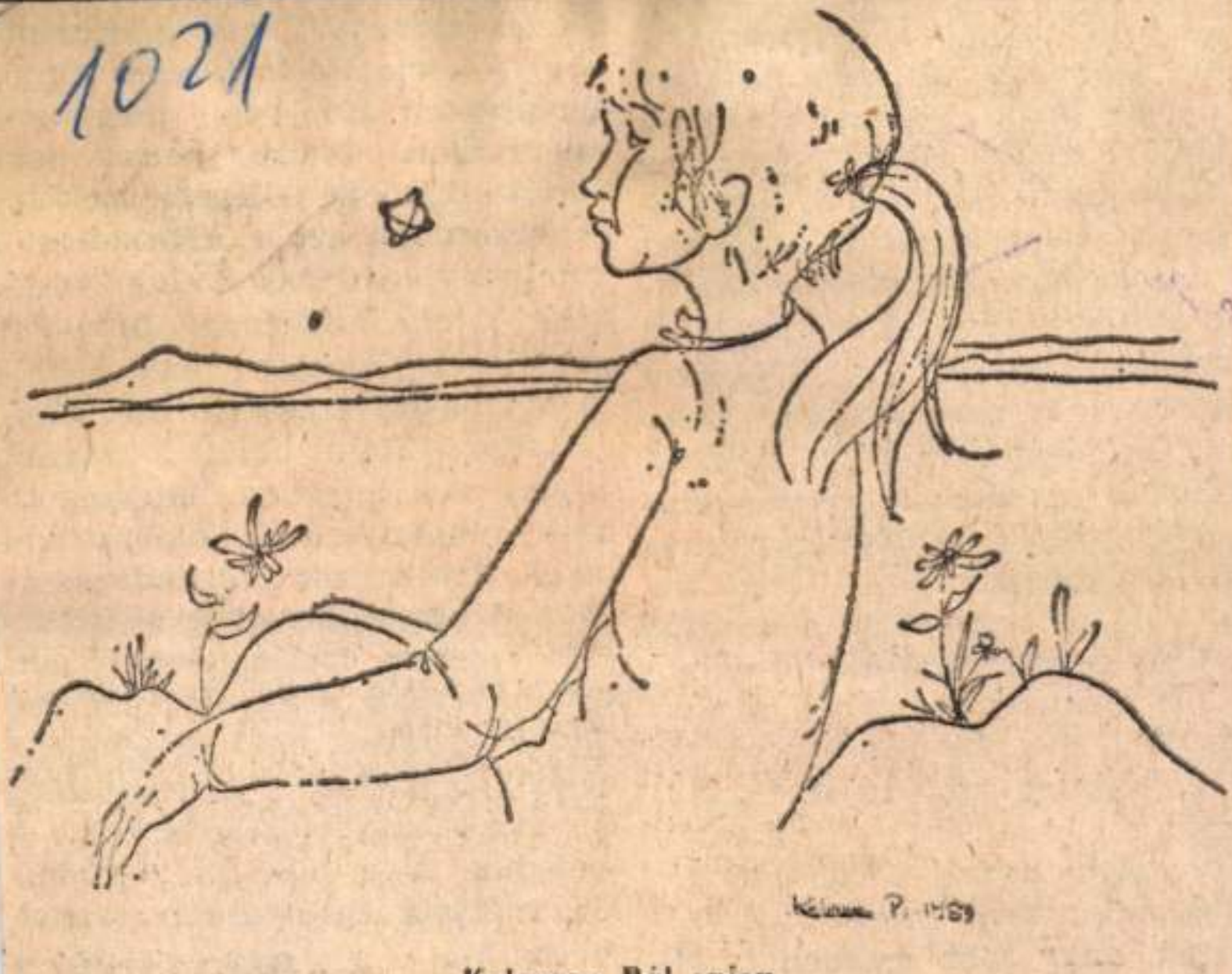

Kelemen Pál rajza

Kelemen Pál

A badulás után megpróbálták munkásságukat ott folytatni, a azt a fasizmus, a háború megsz totta — néhány év után azon kiderült, hogy a személyi kul kultúrpolitikája élesen elutas a Bauhaus tiszta, világos, racio lis építészetét, s pozitív péld a tizenkilencedik század ma ros stílusához fordul. A képt fordulat ugyan csak négy-öt tartott, s az ötvenes évek k pén „rehabilitálódott" a mo építészet: a tömeges és szük szerűen szűkös lakótelep-ép zések, a meglehetősen fantá lan házgyári elemek, a szaporodó építőipari hanyagságok azonban a közvélemény szemében visszamenőleg is „gyanússá" tették az új építészetet. Molnár Farkas és társai remekműveit — műemléki védelem híján — átépítették, megcsonkították, összevissza toldozták, vagy jobb esetben is el-

mindennel szemben, ami elv, ami

gat". A harmincas évek progresszív magyar építészetében szakmai-esztétikai értékeken túl éppen a rációban való remény érdemel tiszteletet: s az irányzatra éppen a ráció időleges veresége, a fasizmus és a pusztítás térhódítása mérte a legsúlyosabb csapást.

HEGYI GYULA

MAHIR
Sajtófigyelő
MAGYAR HIRLAP
1983 JUN 2 5

1021

Rajz: Kelemen Pál

Kelemen P. 1982

Kelemen Pál

1982 AUG 21
MAGYAR IFJÚSÁG
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ahogy
érezten
könyv
az utó
könyvr
könyve
meke
legfont
utódjá
emberi
kénysz

Hasz
legnag
ke. Sütő
„Rend
sodunk.
amit másoktól, felnevelő szüleinktől, testvéreinktől, embertársainktól szívjóságban, lélekmelegítőként kaptunk — a hosszú vándorútra."

Ilyenkor, szeptember közeledvén, amikor megvásároljuk gyermekeinknek az új tanszereket, könyveket, jó volna ebből az *adósságtörlesztésből* jó adagot bebatyúzni, hogy óvja, segítse és tanítsa őket.

* * *

Sütő Andrást a legszebb szavú magyar írónak tudjuk; Erdély szülötte és hirdetője, egy darab változó magyar világot hordoz kifogyhatatlan csodazsákjában. Annak idején anyja — kit „arany kévékötőnk"-nek nevez az oldódás ősi hajlamában — „könnyű álmot" ígért neki, ha ír róluk egy könyvet. S hogy „milyen könyv legyen az, vidám-e vagy szomo-

szerint) bizonyára
felelős szerkesztő, H
a nehéz sorsú költőa
tekkel e könyv meg
indult el hosszú útj
lál is mint egy felen
gassátok, figyeljétek
meg; nyitott szívvel
hozzá.

Hazáról, hazaszere
ről, emberi jóságról,
— és így tovább —
cikkeket is írni, lehe
noklatokat kivágni
Szózat ünnepélyes a
lett. Néha kell is. D
zelem színterei má
Bölcső, kapa, kasza,
lett. Nem díszfelvon
meg, hová tartozol,
idéző esti beszélget
gyomorkordító nélkü
nepi koccintáskor, t
úton, egy dőlt emlék
nyugszik, itt esett el,
itt tanult... Hic et

KELEMEN PÁL

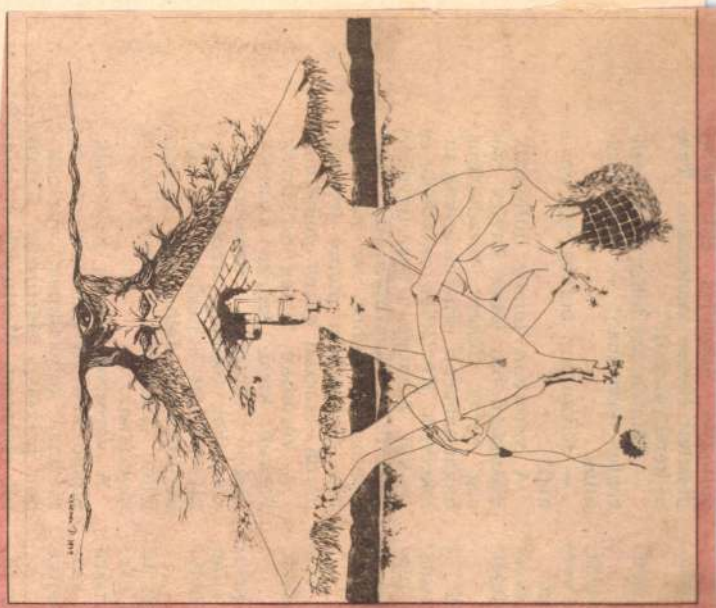

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1982 JUN 25

MAGYAR IFJÚSÁG

Kelemen Pál rajzai

KELEMEN PÁL (MAGYAR IFJÚSÁG 1982 jún. 25.

Haralambus 36 disznóval és 2 tehénnel elindul.

Telik-múlik az idő. Hadirokkantak és hadifoglyok csapatai jönnek. Fogynak a disznók, közeledik az arcvonal. Haralambus hízik. Tovaüget mint egy pikareszk regény.

Pocakját verdeső katonai távcsövét szeméhez emeli. Látja, hogy a demarkációs vonalon két hollywoodi elmebeteg valcerezik. (Hírszerzők?) Fekete és fehér fotóriporterek tülekednek körülöttük. Fényképüket később mindkét hírügynökség nyilvánosságra hozza. Fekete hírügynökség: Grant táborszernagy bizalmas taktikai megbeszélést folytat Monroe ezredesnővel, a női brigád parancsnokával, a vezérkar szálláshelyén. Fehér hírügynökség: Pfeingein tábornok táncra kéri Belaequia asszonyt, a Hadirokkantak és Hősi Halottak Családtagjait Segélyező Egyesület fővédnöknőjét, a jótékonysági bálon. Az összegyűlt 154 338 tallért átutalták a rászorulóknak. (38 trafik.)

Haralambus megörökíti a jelenetet, és tovaszamaragol, mint egy pikareszk regény.

Telik-múlik az idő. Hadirokkantak és hadifoglyok csapatai jönnek. Elfogytak a disznók, a tehenek. Nincs messze az arcvonal. Haralambus hízik, elfogyott a szamár is. Fő, hogy a hétpecsétes, titkos paranccs szenvedés és viszontag eljutok a jó éltemplon gokhoz. Nem lehetnek n sze. Hatalmas potrohá katonai távcsövét szemé ti.

Látja, hogy a távoli győzelmeikért, fekete tá tüntetnek ki fekete tábo

A még távolabbi lapál zelmeikért, fehér tábornc tetnek ki fehér tábornok

Haralambus megöröki két ír: „Kedveseim, har szenvedéssel, nélkülözéss elnyerjük jutalmunkat, efféle, képen látható sem ritkák!"

Haralambus, vállán a gel, zsebében a hétpec ranccsal gyalogol. Mint kareszk regény. Hétpec kos parancsot viszek.

Haralambus az arcvo kezik. Lódögök, fekete egyenruhás tetemek. H tok drága, jó templom restársaim? ! Jajjajja Egy kis emlékműre ülv

Haralambus előhúzza tes, titkos parancsát. Be első pecsétbe.

Izletes.

A főtéren tömeg hull hér, fekete, rozsdavörös barna, ezüst macskák nek. Kezükben aktatás

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kelemen Pál, grafikus

MAGYAR IFJÚSÁG

1982 MÁJ 28.

1021

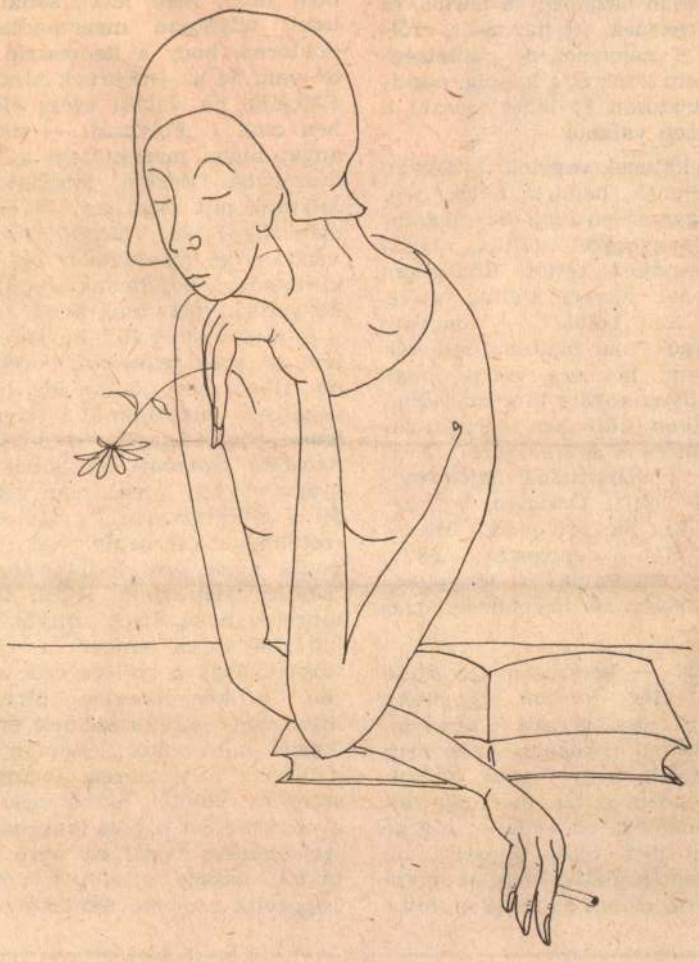

Kelemen Pál rajzai

beszél, nehezen tudok od
ni, az jár a fejemben, r
ha bezárják a kaput, v
van, talán hazamegy a po
én ittrekedek, fél hat múl
tetem a szememet, de a s
ben nem látok el a kapuig
egy, biztosan ki lehet m
kerítésen valahol —

Felelőtlenek vagytok ti, nagyon felelőtlenek, hadarja anya, csak úgy egyszerűen fogjátok magatokat, és gyereket szültök, ráadásul mindjárt kettőt! Röhögnöm kell, azt hiszed, tudtuk előre, hány lesz belőle? — idegesen mocorgok, már biztosan bezárták a kaput, hét óra, csoda, hogy anya ilyen sokáig kint maradhat a kertben; különben is, miért felelőtlenség a gyerekszülés? Legalább a doktornőnél tájékozódhattál volna, Öcsikém, jól nézünk ki, ha öröklődik. Micsoda??? Hát, a depresszió... és... Margó édesanyja is *(öngyilkos lett, amikor ő tizenhárom éves volt)* —

Durr! — becsaptam az ajtót, ebből elég *(otthon vagyunk)*, Margó összeveszett anyával, mindketten zokognak, anya arra hivatkozik, hogy ő csak jóindulatból hozta szóba, mert aggódik az unokáiért, ez érthető; Margó viszont nem tudja elviselni, ha arra emlékeztetik, hogy az anyja kivetette magát az ablakon, min-

[illegible] fürdőszobába, tisztán áthallatszik, folytasd, mit csináltam én egész életemben? Jaj, Margó visszavonhatatlan igazságokat fog neki mondani, berohanok hozzájuk, könyörgök, hagyjátok abba! —

A Budapest Szálló hengerépülete, a lapos tetőterasz korlátjánál állok, azért jöttem ide, hogy végezzek magammal *(ezerkilencszázhatvannyolc szeptember hetedike, szombat)*, ám ahhoz túl gyáva vagyok *(igen)*, nem vettek fel a bölcsészkarra, barátaim és szerelmeim cserbenhagytak, naponta nyolc órát kell ácsingóznom a nyomdában, leülni tilos, nincs is hová, igaz, suttyomban kihúzhatja az ember a regál fiókját, hogy a szélére csüccsenjen, e kényelmetlen pihenők után még összetörtebbnek érzed magad, mint előtte; lábamon dagadoznak a visszerek, fogínyem sajog az ólomtól, hiába vedelem a védőitalként kapott langyos tejet, szemem ugrál az apró betűktől, vaskos ujjaim kínlódva csipegetik a picike fémtesteket a

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1983 JUN 24

Kelemen Pál

1021

Kelemen Pál rajza

vangélium

gy sarkán szedjél,
erdülőnél,
füvet,
rú vasfüvet,
ldelt, szembenálló
sen lángzó,
irága,
pártája.

resztalakban,

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kelemen Pál

NÉPSZAVA

1993 DEC 3

1021

Kelemen Pál **TÁNC**

manusukat öle
rusz«, súgták a k
vagy Jenő füléb
bánta, mindig is
retett volna lenn
már-életében-leg
vált srejber...

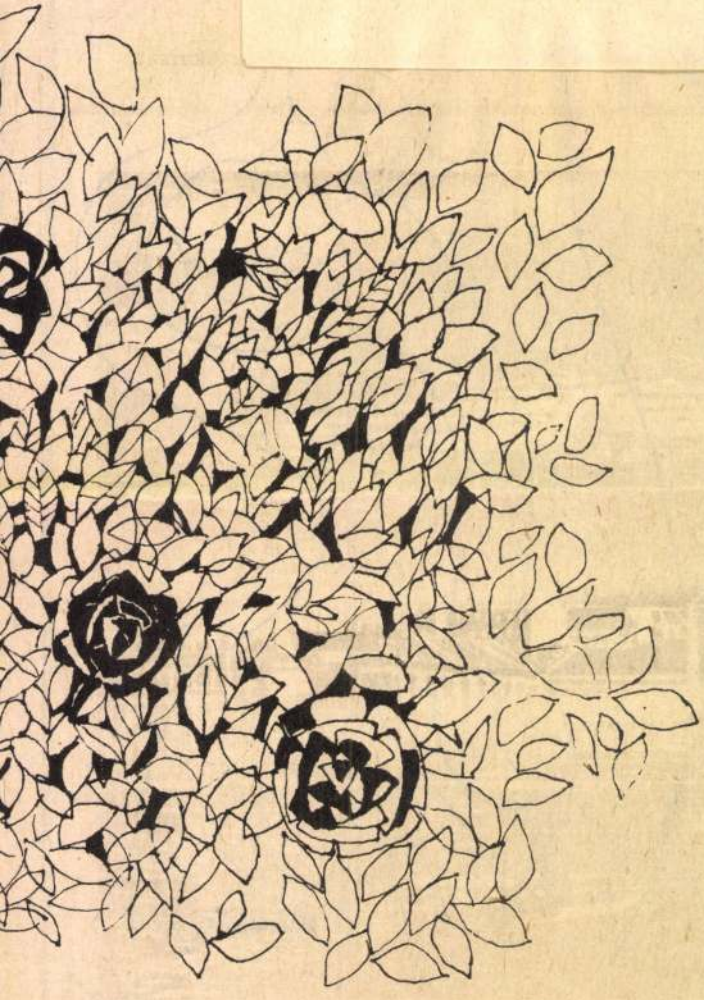

VEGETÁCIÓ

Kelemen Pál

KELEMEN PÁL grafikus és festőművész tárlata megnyílt a Dom galériában (Bajcsy-Zsilinszky út 20.). A tárlat 31-én zárul.

Népszabadság, 1986. V. 26

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

KELEMEN PÁL

MAGYAR IFJÚSÁG

1984 FEB 31

1021

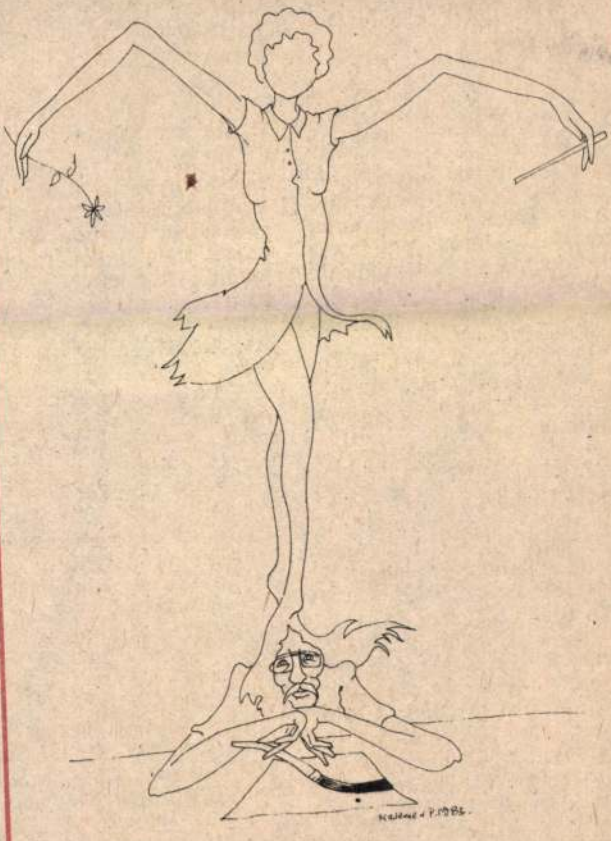

Kelemen Pál rajza

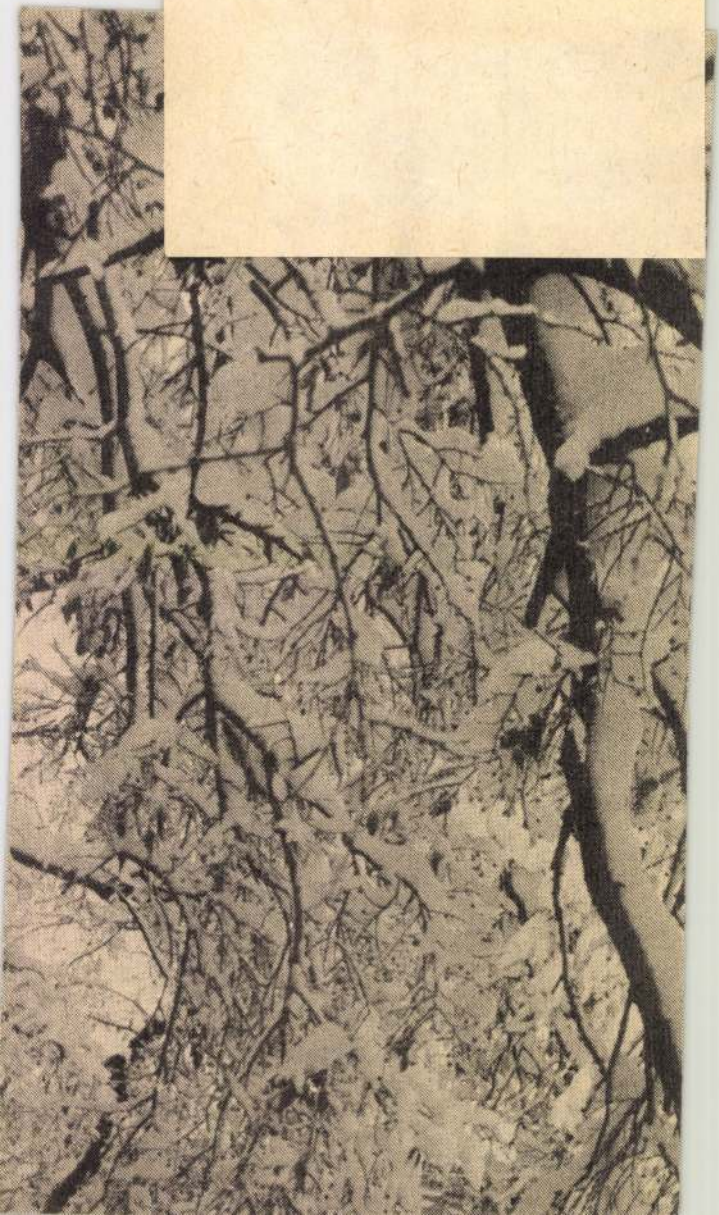

1021

Kelemen Pál rajza

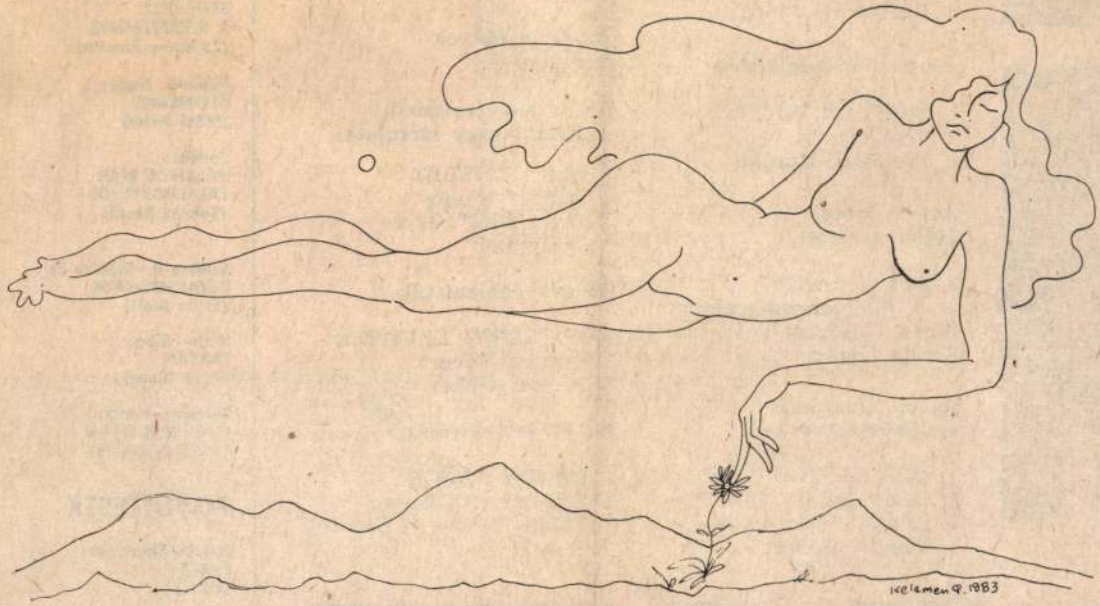

3. Pálvölgyi Géza

Az év szólógitárosa:

1. TÁTRAI TIBOR
2. Faragó „Judy" István
3. Karácsony János

Az év basszusgitárosa:

1. MÓCZÁN PÉTER
2. Tóth Tamás
3. Frenreisz Károly

Az év dobosa, ütőhangszerese:

1. SOLTI JÁNOS
2—3. (holtversenyben)
Barile Pasquale — Király István

Az év muzsikusa egyéb hangszeren:

1. DÉS LÁSZLÓ
2. Gőz László
3. Szalay Testvérek — Mandel Róbert

2. Dolly Roll
3. Koncz Zs
című leme
megjelent

Az év kellen meglepetése:

Az Edda Mú
megszűnése

Az év legígé szólistája va

1. ELSŐ EM
2. Európa K
3. Deák „Bi
Dolly Rol

Az év komp

1. SZÖRÉN
2. Szikora R
3. Presser Gábor

Az év szövegírója:

1. BRÓDY JÁNOS
2. Sztevanovity Dusán
3. Földes László — Szikora Róbert

1984 FEB 3

MAGYAR IFJÚSÁG

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

(Koós János)

Tolcsvay–Bródy:
ELMÚLT A NYÁR
(Tolcsvay László)

EGYÜTTESEK

Pataki–Slamovits:
ÉRZÉS
(Edda)

P. Mobil együttes–Schuszter:
METÁLMÁNIA
(P. Mobil)

Rokor fivérek:

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kelemen Pál, grafikus

MAGYAR HÍRLAP

1984 FEB 4.

1021

Kelemen Pál rajzai

gyimir Morozov, a SZOJUZNYEFTEEXPORT Külkereskedelmi Vállalat vezérigazgatója aláírta a szovjet kőolaj- és kőolajtermékek ez évi magyarországi szállításáról kötött szerződést. Ennek megfelelően 1,3 milliárd rubel értékű szovjet kőolaj és kőolajtermék érkezik az idén hazánkba. A nagy mennyiségű energiahordozó folyamatos szállítása alapvető Magyarország energia-

---

KISZ-védnökség kokszolóművé

A Dunai Vasmű új kokszolóművének építése felett védnökséget vállalt a Kohászati Kombinát KISZ-bizottsága és a kivitelezésben részt vevő 20 vállalat KISZ-szervezete. A védnökségi alapokmányt pénteken délben Dunaújvárosban a Dunai Vasmű klubban ünnepélyes keretek között írták alá; az aktuson részt vett *Kapolyi László*, ipari miniszter, aki a fővédnöki tisztet vállalta, s az okmányt kézjegyével látta el.

A kokszolómű építése — az előkészítő munkák után — olyan szakaszához érkezett el, hogy kivitelezésének üteme felgyorsítható. Erre az esztendőre másfél-

Kelemen Pál, grafikus

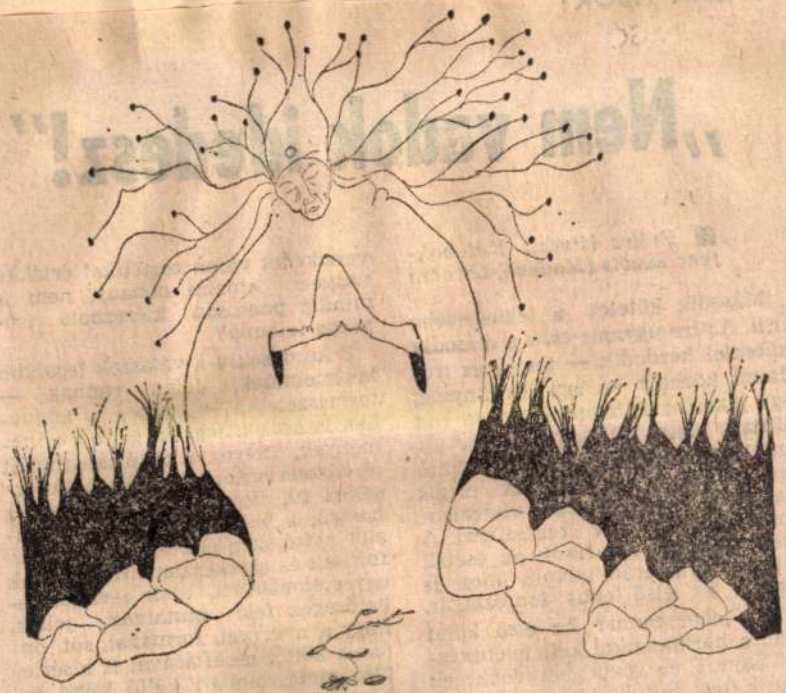

Kelemen Pál rajza

Kelemen

Élet

12.

XXX/6

ni! Sajnos, ez nem mindenkinek adatik meg. Sőt, ha utána gondolok, legínkább senkinek. A második könyv jön, kikerülhetetlenül, fenyegetően, árulkodóan — mindig másodikként. Ez a fátumhelyzet *Bettes István* esetében is létezik. Hozzá kell tegyük azonban, Bettest tezö rimaszombati költö mind tehetségben, mind elmélyültségben bír olyan tartalékokkal, melyek átlendíthetik a mostani bizonytalan perióduson.

Levél barátaimnak című versében írja: *lássátok be én itt / keveset tehetek / így aztán kínomban /*

Kelemen Pál grafikus

KELEMEN PÁL *grafikusművész kiállítását Gergely Mihály József Attila-díjas író nyitja meg holnap délután három órakor a budapesti Dóm Galériában.*

Népszabadság, 1985. X. 19.

MDK

Kelemen Péter

Mihalik Gy. : A kaposvári kiállitás. Magyar Iparmüvészet 1905. 252.l.

Kelemen Péter

KELEMEN Róbert
Déva, ?
NG Képz. Főisk. Buk., szobrász

Bannər Erdély

zők az evangéliumok szer
kesztették meg szentjük
nóniai mártirakták közül
passió-csoportba tartozi
és a passió valószinüle
században iródott. Mive
jól ismerte, pannóniai
élete derekán szülőföld

"Abban az időben /29
Pannóniába jött, hogy a
zen, és e célból az öss
munkások között mesters

Kelemen Péter

Munkácsi 1905. 338

Brodszky Sándor: Elhag
malom 73 (604), 1580 (137). — Fü
vára 73 (604), 3197 (417). — Kö
see 73 (604), 3198 (417). — Salv
merguti részlet 73 (604), 2667 (
— Sájkép 73 (604), 2267 (321).
— Szuhogó víz 73 (604), 1976

Kelemen Sándor

A második országos népmüvészeti kiállitáson Nyiregyházán a legkiemelkedöbb pályamunkák szerzői: dr. Lannert Keresztély fafaragó/Derecske/. Tófalvi Mihály faragó/Miskolc/, Kelemen Sándor fémmüves/Budapest/, dr Németh Pálné népi iparmüvész, himző/Szekszárd/, Lőrincz Aladárné, a népmüvészet mestere, szőtteskészitő?Majos/ megkapta a nyiregyházi városi tanács által alapitott gránátalma nivódijat.

Magyar Hirlap 1975/213/13

Kelemen Sándorné

szalmafonó asszony

Bese András: Népi díszítőművészet Hajdú-Bihar megyében, Debrecen, 1955.

44.0.

KELEMEN TAMÁS ANNA

BLAIER TAMÁS KLÁRA

A római L'Accademia di Romania művészeti Galériájában julius 11.-én /1982/ megnyilt Kelemen Tamás Anna grafikai és Blaier Tamás Klára textil kiállitása. /rövid hir/

Utunk, XXXVII.évf. 34.sz. 1982 aug.20. 8. old.

Kelemen Tamás Anna

Marosi Hilitó: Művészet, ötlet „szentesíti az anyagot". [intejú]= A hét, 1985. március 21.

7.

45 →

kásos kívánalmainak megfelel

ausa media és finalis (.) és a k
e (" ") és a betoldás (,) jele és
egjelenik, kivétel nélkül helyt
„valódi" e caudatával van dol
ik azok az esetek, ahol a javítás

ágnak jutott tárgyak kiállítása
Latini medii aevi. Bp. 1940. 36
története. Bp. 1978. 7.: „A kézi
. század második felét."
n. Bp. 1985. 91.
II. századközepi betűkkel írt k
et helyzete a tatárjárás körüli é
ás Sigmaringen, Thorbecke, 1
? Bp. 1898. 80., GOMBOS F. A

nűveltség kezdetei. Bp. 1944. 4
iegészítésére l. még WEHLI Tü

z írás pondusa közepesnek

jel (.). A korrekciós jelek
választás jele (véletlen egy-
il használva (1, 50, 51. fej.).
, hanem a betű javított vol-
itszik: Így 1. cap. „tunc hęę

gyar Nemzeti Múzeumban.

- nem a mű — keletkezési

n. = Hadtörténelmi Köz-
(megj. alatt).
talogus fontium historiae

egyes vélemények felso-
jelen számban következő

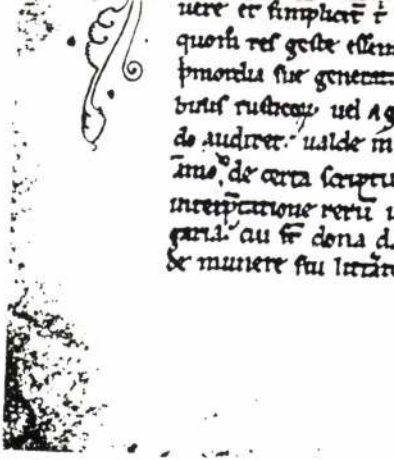

KELEMEN Tamás Anna

Négy művész porcelán tárgyakat állitott ki. Jakabovits Mária és Dragan Chi ila Emiliá munkái különböző, a kubusból kiindulómütárgyakként szerepeltek a kiállitáson.

...

Barcia Lia munkája a fehér porcelán, Kiss Miklósé az üveg egyedüli megjelenése a tárlaton.

...

...

A textilművészetet Kelemen Tamás Anna negas kulturáju, negyszerü gobelinjei, Kántor József Kompoziciója és Pacurar Mihaela Fa tértextile képviselte.

Irja:

Chikán Bálint: Médium. Képzőművészeti kiállitás Sepsiszentgyörgyön. = Jelenkor, 1983/1. 86.p.

KELEMEN TAMÁS kőmüves. Az egri adóösszeirások 1785-ben emlitik, mint Egerben müködő mestert.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

M.D.K.

Kalemen Tamás, kőműves

1785-ben szerepel az egri adóösszeírásokban.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 348 old.

Kelemen Tamás

Súron lakozó molnár

1646. Sempte

Bal Hel (124. l.
35. l.)

Tagányi K.:

A-sempthei molná-
rok 1646-iki céh-
szabályai.

Magyar Gazdaság-
történelmi Szemle

1900. 122–123. l

NÉPSZABADSÁG, 2000. 07. 05. 9.o.

Gyöngyösi piackép

Eperjesi László, Kelemen Tamásné és Kurta Zsolt érzékenyen alkalmazkodtak a kialakult helyzethez

A gyöngyösiek láthatólag szeretik az új piaccsarnokot. Valódi piazza, élő városközpont lett a pár hónapja átadott új épület és környéke. Nagy a nyüzsgés, az emberek vásárolnak, beszélgetnek, élnek. Érezhető, hogy a csarnok a sajátjuk. A közösségi szellem ezen a piacon talán még fontosabb, mint másutt, hiszen az ott dolgozó árusok nemcsak használói az épületnek, hanem építtetői és kezelői is egyben. A városnak ugyanis nem volt elég pénze arra, hogy a hajdani bódés piac helyére állandó épületet emeljen, ezért csak a területtel tudott hozzájárulni a piaccsarnok megépítéséhez.

A helyi Grafit 37 Építésziroda tervezői, Eperjesi László, Kelemen Tamásné és Kurta Zsolt érzékenyen alkalmazkodtak a kialakult helyzethez. Valószínűleg nagy energiát igényelt részükről, hogy urbanisztikai koncepciójukat, tervezői szándékukat mindenkivel elfogadtassák. Sikerük annak is köszönhető, hogy a téralakításnál a meglévő piac topográfiai szokásait vették figyelembe. A központi folyosós piaccsarnok elhelyezésénél például a korábbi gyalogosút járásirányát tekintették mérvadónak. Az új épületet úgy helyezték el az árusok melletti területen, hogy a piac az építkezés ideje alatt sem zárt be. A bódék későbbi bontása után kialakult üres placcon pedig most alakítják ki az őstermelői piacot: a tervezők által ajánlott árusítópadok és színes pányvák prototípusát június végén tették közszemlére.

A térszervezés fontos eleme a sarkokat lezáró négy pavilon, amelyek találkozóhelyként és orientációs pontként is várhatóan jól fognak működni. Az általuk kijelölt terület déli határvonaláról indul el a 2200 négyzetméter összterületű piaccsarnok hosszanti épülete, amely a tér belseje felé válik egyre masszívabbá. Ezt az irányt több építészeti megoldás is hangsúlyozza: a legjellemzőbb az épület két oldalán végigfutó előtető, amelynek konzolkiosztása az áruszállítási egységeket jelöli ki. A falsík melletti rakodózónát piros pallókerítés zárja le, ez szintén a horizontális hatást erősíti. E jellemző irány ellen-

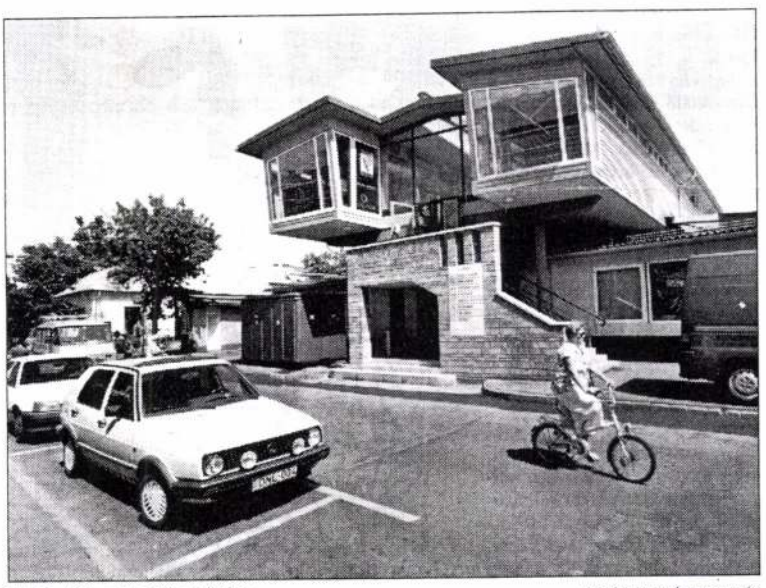

Talán túl sok volt az ötlet

FOTÓK: SZABÓ BARNABÁS

pontozása a liftház téglaépülete, amely irányítótoronyként magasodik a tér fölé. A csarnok fő attrakciója azonban mégsem ez az ipari jellegű téglatorony, hanem az épület láthatóvá tett statikai rendszere. Szellemes megoldás, ahogyan konzekvensen megmutatja magát az emeleti szintet hordozó vasbeton szerkezet. A piros színezéssel optikailag is megerősített pillérek nemcsak a belső térben, hanem a déli homlokzaton is megjelennek. Ott a nyitottá váló csarnok a tervezői szándék szerint anyaghasználatában is ellégiesedik. Az utcai fronton az épület homlokzata elé túlszaladó, a földszinti váztól elemelkedő, kétoldalt szétnyíló emelet összhatásában dekonstruktivista gondolatként értékelhető. A látványos megvalósításhoz szükségképpen hozzátartozó minőségi anyaghasználat és a professzionális kivitelezői munka hiánya azonban sokat ront az összhatáson.

Sok apró gesztus, okos és szellemes megoldás, nívós építészeti mozzanat jellemzi a gyöngyösi vásárcsarnokot. Az épület azonban – a tehetség és a jó szándék ellenére – sem tud megnyugtató, meggyőző építészeti értékké lenni. Az attika értelmetlen lezárása és festése, a szintek közötti rámpa keskenysége, az ablakok kidolgozása, a kémény díszítése vagy a már említett déli homlokzat trapézlemezből való megépítése mind szerencsétlen kompromisszumok eredménye. A tarkaság, az egymást túllicitáló építészeti elemek az összképet kaotikussá teszik, a piac dinamikus életével együtt kissé szétzilált állapotot sugallnak. Sok hibáért persze okolható a pénztelenség. Máshol azonban azt lehet érezni: talán túl sok volt az ötlet, túl nagy az akarat. Vagy túl kevés a távolságtartás ahhoz, hogy egy olyan tiszta megfogalmazású épület kerüljön Gyöngyös egyik fontos terére, amely nemcsak a helyieknek kedves, hanem minden magyarázat nélkül európai szinten is piacképes.

Somogyi Krisztina

az Octogon építészetkritikai műhely tagja

KELEMEN TAMÁSNÉ építész

Kelemen Teréz

1914/15 - 1918/19

Ferképzomfoiskèvk

99. l.

zad kezdete óta egyszerűbb, ne-
sebb, modern ízlés alakult ki Német- és Franciországban egyaránt és egymástól függetlenül. Az ékszernél ismét régi jogaiba helyezkedett a rajz és a forma, a drágakövek és főként a gyémánt alkalmazása nem szűnt ugyan meg, de iparkodnak ezeket a szép formáknak alárendelni.

Irod.: *Luthmer:* Der Goldschmuck der Renaissance (Berlin, 1881); *Koch:* Schmuck u. Edelmetallarbeiten (Darmstadt, 1906); *Creutz:* Kunstgeschichte der Edelmetalle (Stuttgart, 1907); *Barth:* Das Geschmeide (Berlin, 1903); *Forrer:* Geschichte des Gold- und Silberschmucks (Strassburg, 1905); *Rücklin:* Das Schuckbuch (Leipzig, 1901); *Bassermann—Jordan:* Der Schmuck (Leipzig, 1909). *Payrné.*

ELEFÁNTCSONT, a szobrászat és iparművészet egyik legrégibb anyaga, amelyet a délfranciaországi barlangok leleteinek bizonysága szerint az ember már a palaeolith kor Solutréen-szakában kiváló ügyességgel használt föl vésett állatrajzok és emberszobrocskák előállítására. A történelmi időkben az egyiptomiak vitték először nagy tökélyre az E.-faragást és nemcsak kisebb tárgyak előállítására, de bútorok díszítésére, ajtók borítására is használták. Homeros is megemlékszik E.-székekről. Az E. azonban a görög művészetben Pheidias korában válik nagy jelentőségűvé, akinek aranyból és E.-ból készült *chryselephantin* olimpiai Zeus-szobrát a világ csodái közé sorozták. A római birodalomban a császárságkorabeli fényűzés tette divatossá az E.-faragást amelynek szobrocskákon kívül a IV. sz.-tól kezdve a konzuli *dipthychonok* a legnevezetesebb emlékei, amelyeket, domborművekkel díszítve, a konzulok megválasztásuk emlékére ajándékoztak barátaiknak. Az ó-keresztény művészetnek az E. szintén kedvelt anyaga; E. faragásában az antik hagyományok élnek tovább. Csak a domborművek tárgya változik, bib-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

19-4 OKT 41

Békésmegyei Népújság

Kelemen Tibor festő
1021

Kiállítás az SZMT székházában

Október 1-én nyílt meg Kelemen Tibor amatőr munkás-festő kiállítása Békéscsabán, a Szakszervezetek Békés megyei Tanácsa székházának előcsarnokában. A megnyitót szép számú érdeklődő előtt dr. Takács Lőrinc, az SZMT titkára tartotta, majd Papp István méltatta a festő munkáját. A kiállítást október 14-ig tekintheti meg a közönség. Képünkön az érdeklődők egy csoportja

(Fotó: Gál Edit

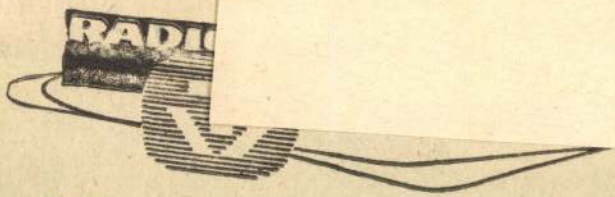

TELEVÍZIÓ

BUDAPEST: 17.23 Műsorismerte-és. 17.25 Hírek. 17.30 J. S. Bach: D-dúr szvit (No. 3.). 17.50 Öt perc neteorológia. 17.55 Hogyan élnek a munkáscsaládok az NDK-ban? 18.30 Az Országházból jelentjük... 19.10 teklánműsor. 19.15 Esti mese. 19.30 Tv-híradó. 20.00 Budapesti művészeti hetek. Tigrisugrás. Tv-film. 1.25 Budapesti művészeti hetek. A TV Galériája. 22.05 Tv-híradó — 3. kiadás. 22.15 —kb. 23.35 Szovetunió—Kanada profi válogatott jégorongmérkőzés.

BUKAREST: 18.20 A legkisebbekek. 19.00 Fesztiválműsor.

A Román Televízió Szerkesztősége a műsorváltoztatás jogát fenntartja!

BELGRÁD: 16.30 Magyar nyelvű napló. 17.30 Puf és Muf. Adásrozat gyermekeknek. 18.15 Népi zsika. 18.45 Reggeltől takarodóig. 0 Szórakoztató zene. 21.00 A reés úttörői. Filmsorozat. 21.30 rumentumadás. 23.15 Sakk-komtár.

zart-felvételeiből. 17.40 Budapesti művészeti hetek. 18.00 Mirella Freni operaáriákat énekel. 18.15 Budapesti művészeti hetek. 18.58 Hallgatóink figyelmébe 19.00 Esti Krónika. Tudósítás a Parlamentből. 20.00 Fél óra sanzon. 20.30 Zentai Anna és Reményi Sándor nótákat énekel. 20.52 Mindenki könyvtára. 21.22 Hírek 21.25 Lemezmúzeum. Beethoven: V. szimfónia. 22.00 Hírek. Időjárás. Kb. 22.15 Sporthírek. 22.30 Lili bárónő. 22.50 Meditáció — a korszerű személyzeti munkáról. 23.00 Magyar előadóművészek Schumann-felvételeiből. 24.00 Hírek. Időjárás. 0.10—0.25 Virágénekek.

PETŐFI RÁDIÓ: 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Fényes Szabolcs szerzeményeiből. 8.25 Sibelius: V. szimfónia. 9.00 Hírek 9.03 Ezeregy délelőtt... 10.00 A zene hullámhosszán. 12.00 Hallgassuk együtt! 12.45 Nathan Milstein hegedül. 13.00 Hírek. Időjárás. 13.03 Rose Bampton és Rafael Arié énekel. 13.45 Időjárás- és vízállásjelentés. 14.00 Kettőtől hatig. 18.00 Hírek. Időjárás. 18.05 Külpolitikai figyelő. 18.20 Bach: Parasztkantá-

KELEMEN TIBOR

KISALFÖLD 1994. X. 31 SOPRONVÁRMEGYE

Kelemen Tibor kiállítása

A festmény adta az ötletet a balatoni villa kertjének átépítésére

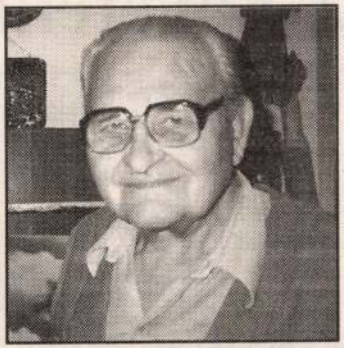

A 81 éves mester.

A több mint két évtizede Sopronban élő, 81 esztendős *Kelemen Tibor* budapesti születésű festőművész pályafutása alatt az ország sok városában mutatkozhatott be alkotásaival. Jelenlegi – *Nyári Lászlóval* közös – tárlata még egy hétig látogatható a VasVilla' aulájában.

Amikor a művész pár évvel ezelőtt csoportos tárlatra küldött kiállítandó akvarelleket, a zsűri Szarka Árpádtól és – maga is meglepődött – Kelemen Tibortól fogadta el a legtöbb festményt. Pedig – mint mondja az idős, de korát meghazudtolóan fiatalos mester – az akvarellt nem is igazán szíveli, nem érzi az ő műfajának...

Kelemen Tibor gyerekkora óta vonzódott a képzőművészethez. Annak idején egy világ omlott össze benne, hogy – anyagi okok miatt – nem tanulhatott főiskolán, s csak kétkezi munka mellett folytathatott önképzést. Éppen ezért felejthetetlen élmény maradt számára egy régesrégi pillanat: a soproni erdőkben festett, s egyszer csak odalépett hozzá egy csodálkozó tekintetű ember. Hosszasan mélázott az idegen, végül elismerően megszólalt:

– Mondja, hol végezte a főiskolát?

Soproni Horváth József volt az érdeklődő, aki ugyancsak elámult, amikor megtudta: egy autodidakta amatőr festővel áll szemben.

Kelemen Tibor ama büszke festők közé tartozik, akik elmondhatják: megtörtént már, hogy festménye után alakították át a valóságot.

Pár évtizeddel ezelőtt a Balaton partján megtetszett neki egy csodaszép villa. Mint művész, az épületegyüttest méltónak találta arra, hogy a látványt megörökítse, ám a villához tartozó kert meglehetősen lehangolónak tűnt, ezért a gyönyörű villához méltó keretet adott, azaz a maga elképzelései szerint szabályosan „átfestette" a parkot. A nyári lak tulajdonosa persze megtekintette a festő művét, s kisvártatva úgy határozott, a remek művészi elképzelésnek helye van a valóságban: a festmény alapján alakították át a parkot...

Fotó és szöveg: G. M.

Bánfalvi erdő

ai
vaslat

ENSZ-képvi-
ági Tanács elé
embargó felol-
rvezetet. A ja-
esetben, ha a
yezést, a fegy-
tésére ténylе-
ne sor, kivéve,
elfogadnák a
béketervét.
a Butrosz Gá-
ításba véve az
ségét – készít-
nságos és ren-
rgatókönyvét.
vaslat jelenle-
élvez elégsé-
örében, hogy
hassák. Nagy-
oszország egy-
kezdeménye-
gy még ha a
a tervezetről,
árom ország)

Karadzic parancsa: ellentámadás!

Radovan Karadzic boszniai elnök parancsot adott a szerb haderőknek, hogy indítsanak átfogó ellentámadást Nyugat-Boszniában.

Az elnök, aki egyben a hadsereg főparancsnoka is, közleményében hangsúlyozta: az ellentámadás célja a bihaci szerb körzet felszabadítása. Az általános támadás során a szerbek nem veszik figyelembe, hogy Bihacot az ENSZ védett övezetté nyilvánította, mivel a muzulmánok a nemzetközi jogot megsértve a körzetet a szerbek elleni támadás kiindulópontjává tették – így Karadzic, aki másfelől nem tett említést arról a pénteken közzétett szerb fenyegetésről, amely szerint a szerbek lőni fogják Szarajevót, ha a muszlim kormánycsapatok nem vetnek véget a nyugat-boszniai offenzívának.

A Beta független szerb hírügynökség értesülései szerint a boszniai kormányhadsereg egységei mind Bihacnál, mind pedig a középboszniai Kupresnél folytatják előrenyomulásukat. A boszniai szerb vezetéshez közel álló belgrádi forrásokra hivatkozó jelentés szerint a muzulmánok jelenleg Bihac és Petrovac között félúton, Vrtoca helység közelében támadják a szerb állásokat.

Clinton és Fahd:

Bagdad teljes
az ENSZ követelm

Bill Clinton amerikai elnök és *Fahd bin Abdel-Aziz* szaúdi király hangsúlyozta, hogy az Irakot sújtó szankciókat nem szabad feloldani, amíg Bagdad eleget nem tesz az ENSZ-határozatoknak.

Az AFP szombati jelentése szerint a pénteki amerikai–szaúdi csúcsról kiadott közös közlemény szerint Clinton és Fahd kifejtette ama álláspontját, hogy mindaddig korai bármiféle kísérlet az Irakot érintő rendszabályok feloldására vagy enyhítésére, amíg Irak maradéktalanul eleget nem tesz a Biztonsági Tanács minden olyan határozatának, amely a Kuvait állam elleni agressziójával függ össze.

A Clintonnal a fedélzetén hazainduló elnöki repülőgépen nyilvánosságra hozott közleményben a két államfő hozzátette: „Következésképpen bármely más, a BT-határozatokkal összhangban nem álló törekvés egyedüli következménye, hogy az iraki rendszert agresszív politikájának folytatására, s a nemzetközi közösség akaratával való da-

**Bill Clinton amerikai elnök
di király.**

vaiti határmellékre küldése által okozott válságot megelőzően Párizs és Moszkva nem rejtette véka alá, hogy pártolja az irakiak kuvaiti inváziója és az Öböl-háború nyomán 1990-ben és 1991-ben elrendelt szankciók fokozatos feloldását.

Washington és Rijád újólag

bölcsőde,
egyetem

Orenburg közelében

Uránszállítmányt tartóztattak fel

Kelemen Tivadar

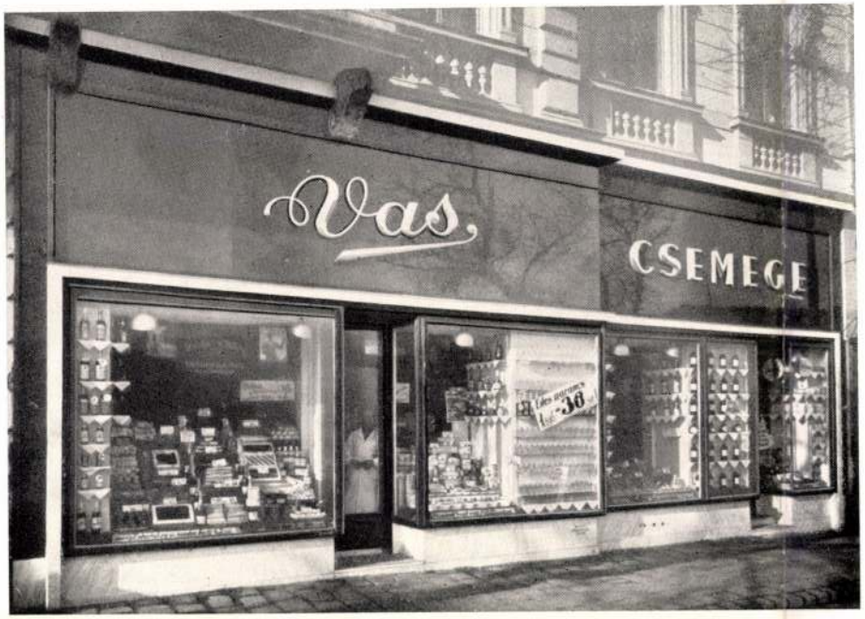

Horváth Lajos
portál- és üzletberendező munkáiból. *Foto: Seidner*

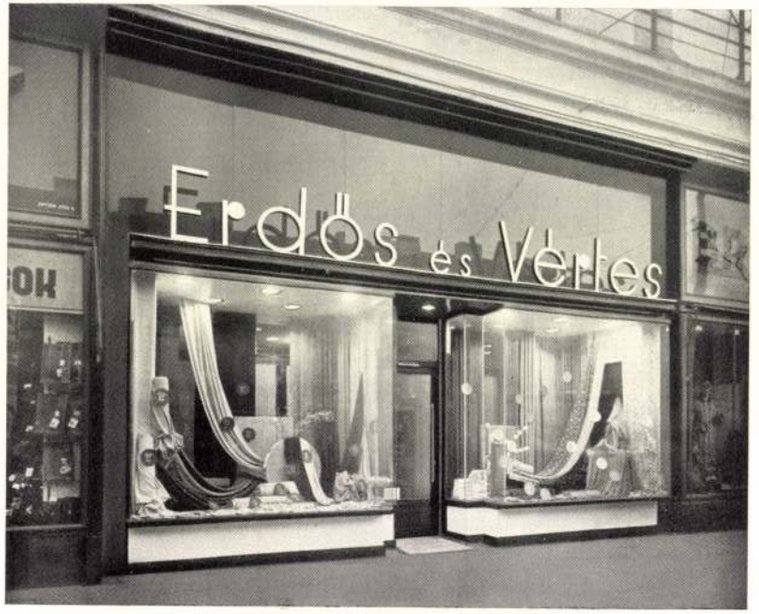

Kelemen Tivadar okl. mérnök
fa- és vasszerkezeti gyára
munkáiból:

Fent baloldalt:
SPOLARICH-kávéház
grill-bárja.
Üvegburkolat és tükör:
Geldner R.
Tapéta és dekoráció:
Hantos Testvérek r.-t.

Lent baloldalt:
Textilüzlet a Belvárosban.

A péküzlet portálburkolata
VITRAX-üvegből készült.

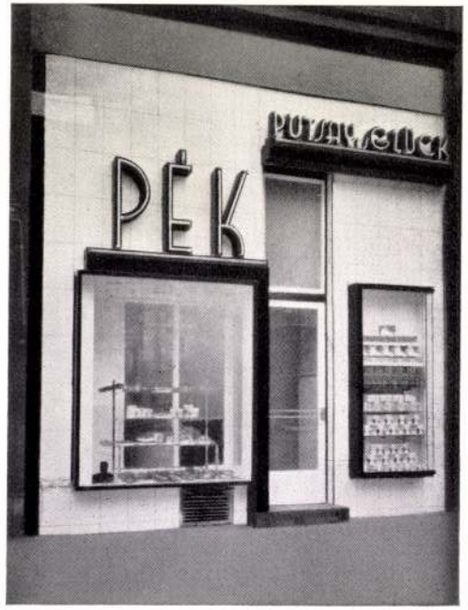

Tér és Forma
1935. 4. sz.

KELEMEN TOROCZKAI Judit
Kolozsvár, 1955. április 3.
NG Képz. Főisk. Buk., festő

Banner Erdély

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

MAGYAR NEMZET
Budapest

1989 DEC 20

December 20

Kelemenné Mészöly Laura textilművészeti a H. kerületi Nőtanács Moszkva tér 3. szám alatti helyiségében rendezett, kiállítását december 26-ig meghosszabbították.

Kelemenné Mészöly Laura

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 DEC 5

NÉPSZABADSÁG

Budapest

Kelemenné Mészöly Laura

LIS HÍREK

KELEMENNÉ MÉSZÖLY LAURA festőművész kiállítását december 12-én nyitja meg Ortutay Zsuzsa, a Nőtanács főtitkára a II. kerület, Moszkva tér 3. szám alatti kiállítóhelyiségben.

KOSSUTH RÁDIÓ, DEBRECEN címmel december 21-én tíz-

Kelemen Eduardné Mészöly Laura

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-796

MAGYAR NEMZET
Budapest
1969 DEC 23

Kelemen Eduardné Mészöly Laura kiállítása a Moszkva téren

A Nőtanács II. kerületi helyiségében első bemutatkozásán ad számot eddigi munkásságáról *K. Mészöly* Laura. Nem kezdő művész, hiszen sok évvel ezelőtt járt a Főiskolára Burghardt Rezső tanítványaként. De sem a mestere érzéki festésmódja, sem a nagy elől, Mészöly Géza finom minuciozitása — bár ezt másolással sokat tanulmányozta — nem hagyott nyomot képein. Sok megszakítással folytathatta csak festői tevékenységét, ezért munkái egyenetlen minőségűek. Igazi ihletője mégis a tájkép, abban elmélyül, hangulatot teremteni képes. A *Köd* című sárgás szürkében tartott tájkép és kevés portréja közül a Mészöly Dezsőt ábrázoló, szintén monochrom képecske figyelemre méltó. Akvarelljeiben is a tájat faggatja és nem egyszer sikerül is szép szordinósan szólaltatnia.

A nőművészek ismert terheivel — anya, feleség, kenyérkereső, betegápoló — birkózva hozta létre ezt a kis kollekciót és kívánjuk, hogy képességeinek kifejtésében minél kevesebb akadály korlátozza.

o. a.

SZÍNHÁZAK MAI MŰSORA

[illegible] rekedt szombaton

sok hétfőn már eljutottak haza. Igaz, egy kis kerülővel, nagy nehézségek árán. *Székesfehérvárról [illegible] usztaszabolcsra vitte őket a vonat, onnan Kelenföldre, majd Győrbe, Celldömölkre, s [illegible]gy értek haza.* Több ezer ember rekedt szombaton a székesfehérvári állomáson, a hat irányból ide érkező vonatok nem tudtak továbbmenni a hófúvások miatt. A MÁV intézkedésére *valamennyiüket elhelyezték, egyesek meleg vagonokban éjszakáztak, sokan kollégiumokba mentek, ellátásukkal nem volt probléma.*

Szovjet lánctalpasok segítenek

A MÁV idejében intézkedett, hogy a vakációra utazó gyermekeket ne engedjék elutazni a hófúvások által veszélyeztetett területekre. Sok szülő érdeklődött azóta is a MÁV [illegible]ságánál, ahol minden-

1021

1982. XI. 25. Televizió 2. müsor 21,20 Áné

TV Hiradó 2.

- Tág a látóhatár, messze nézhet a tekintet, mindez olyan képeken, amelyeket a miniatür tájképfestészet alkotásai között tart számon a képzőművészet. A kötődést az apró müvekhez talán egy parányi játék adja, talán a gyermekkor felnőttek által olykor meg nem értett elrendeződése. Itt rejtőzhet az indittatás magyarázata, amihez a festőművész Kelemenné Mészöly Laura esetében bizonnyal párosult a családi örökség. Ez teljesedett aztán kitartással, hüséggel, poézissel, hisz bármennyire is csábitó volt járt utakon mégsem indult el, mert nem tudott, nem akart másolni sem technikát, sem gondolatot. Igy lehet az, hogy azt látja valóságnak, amit fest. Szinkompozició, harmónia, nyugalom, végtelenség, ezt találta meg a Kiskunságban, az Alföldön, a horhosokban, a vizparton, a füzesekben, nappal, hajnalban és alkonyatkor.

Kelemenné Mészöly Laura

Müt
forma
vésznőn
merkedhe
meg a Benc

Kelemenné Mészöly Laura

Szép tájképet látszólag könnyű festeni. Nem kell hozzá más, csak türelmes felfedezőmunka, a motívumok figyelmes mérlegelése, és persze érzékenység, festeni és rajzolni tudás. De — ilyen egyszerű volna? Aligha. Mert tájképet festeni csak látszólag könnyű dolog. Hiszen a tájnak millió arca van, s abból nagyon is nehéz megmutatni azt az egyet, ami képpé lehet, amelyik alkalmas arra, hogy felidézze az egész látott világ erőit, s szépségeit. Kelemenné Mészöly Laura, akinek festményeivel most a Hazafias Népfront V. kerületi bizottságának termében találkozhatnak a látogatók, jó eredménnyel birkózik meg a tájfestő nehéz munkájával. Serencsés arcú, karakteres motívumokat keres és talál mindig a tájban: általában vízparti részleteket, jellegzetes fás-ligetes részletekre fordítja figyelmét. Munkái — közülük is elsősorban a Balatoni miniatűrök, a Vadvíz, a Két fűzfa, a Mártélyi strand, s a Margitszigeti fák — színharmóniáikkal hatnak elsősorban: arcukat a víz kékje-zöldje, a fák barnája s zöldje, a föld ezernyi színe teszi jellegzetessé és emlékezetessé.

Magyar Nemzet 1974 június 11

4. old.

103. Kelemenfalva, g. k. fatemplom.

1747. Hátmegnél: „Filialem habet Kelemenfalva ... Filialis absque ecclesia, in qua reperiuntur." (O. L.; C. P. Tab. et Conscr. 1747. No. 8.)

1839. már nincs temploma. (Schem. Munk.)

(Bereg m.)

Domnfalva

Kelementy A.
festő

l.

Csat Kaisoprom mücsel

III. 143. l.

Kelementelkei ref-templom

Hunzések.

A jelenlegi templom 1800 körül épült, belseje gazdag stukkódiszitesekkel. Karzat, boltozatok, bolttartó fallizenák és szószék. A berendezés is ennek a kornak stilusos emlekе, bár később szakszerűtlen átfestést szenvedett. A szószék koronán 1813, a déli portikus homlokratán 1811 évszám van. Az templom és berendezés ennek a kornak műbecsel biró emlekе.

Debreczeni László 1935

129, 130, 131 f.

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Kelemenné Mészöly Laura festőművész

kiállítása május 27-én

nyílik meg a Hazafias Népfront Zeneleti

bizottsága rendezésében az V. József nádor

tér 12. alatt

Magyar Nemzet 1974 május 21

5. old.

Kelemen Zsombor

mérnök tervei

Veresi épült 1936-37-

ben a marosvásár-

helyi Szabadi-úti

ref. templom (15

m. hosszú, 8 m. széles)

K. P

33. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Kalemenné Mészöly Laura festő

A II. ker. Nőtanácsban
Kiállítása nyílt

Szocialista Művészetért 1970 I. sz.